vlad mușatescu

OAMENI DE BUNĂ CREDINȚĂ

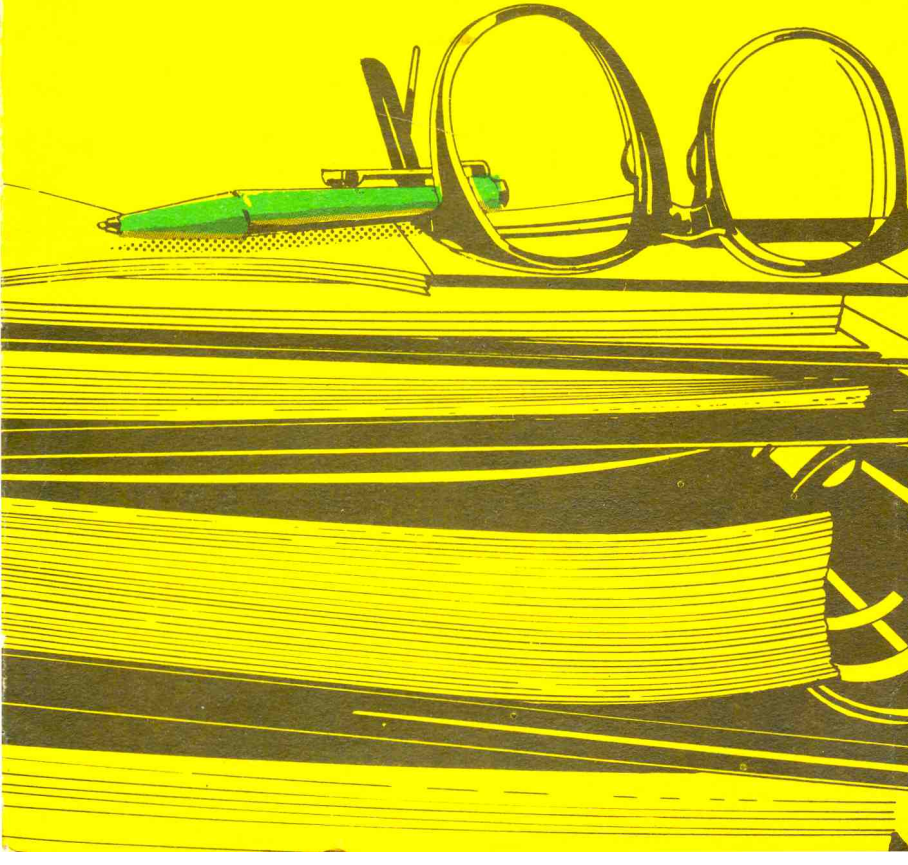

VLAD MUȘATESCU

Oameni de bună credință

VLAD MUȘATESCU

Oameni de bună credință

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

1989

Coperta de *Gh. Baltoc*

SUMAR

„OMUL CARE ADUCE PLOAIA“ / Oaza de liniște, 9, Tăietorul de pomi, 11, Ceva pornește să se înfiripe, 13, Vizită la casă nouă, 16, Ce-și face omul cu mîna lui ! 21, Radem o tablă ?, 24

ROMANUL PIERDUT / Luînd viața de la capăt, pieptiș... 30 „Lupte“ de stradă, 31, Reporter special, 36, Lipsă la apel, 39

PROBLEME CU CEAHLĂUL / „Să vină Grasu la mine, cît mai urgent !“, 42, Bomba cu explozie întîrziată, 44, Tehnologii de... branșă, 47, Ca pe vremea Ducăi-Vodă, 53, Taurul se ia de coarne, 56

STAȚI NIȚEL, CĂ NU-I AȘA ! / Mutații în timp, 62, Ce să mai crezi ?, 64, Tata Sima își reconstituie dosarul, 66

RIGA CRYPTO / „Trîntorul“, 71 Crai-ciupearcă, inimă înfrîntă, 73 Lapona Enigel, la „Miorița“, 75, „Un dor fără sațiu“, 77

TARE CA PIATRA... / Biografie romanțată (dar nu prea), 80, Piatra, piatră, de e piatră... 84, Colaboraționist cu „Kraft și Drotleff“, 91

LA VOLAN O STATUIE CU OCHI ALBAȘTRI, GEROȘI / Canicula de demult, 102 Patimă grea, și cu urmări..., 106, ...sub roțile automobilului !, 108

...IUTE CA SĂGETA ! / „Flacăra“ se-aprinde greu, 114, Revistă pentru uz intern, 121, Pe cai, băieți, că-ncepe cursa ! 121, La Cumpătu-Sinaia, în concediu de creație, 126,, „Ghici, cine vine la cină ?“, 129, Abonatul nu răspunde !, 132

„NOPȚILE DOMNIȘOAREI MILI“ / Invitația la muncă, 134, Surpriză, mare surpriză, 139, Salon literar, la Al. Macedonski, 141, Tot măreț, și peste decenii, 144

MAMAMOAȘA / Doamna general, 146, Sfetnic bun la toate, 153, Curieri neobosiți dar disperați, 157, Din lac în puț, 168

DOCTOR VAL-VÎRTEJ ȘI-ALȚI „VRACI“ DIN ZONĂ / Sănătos tun, 172, Să credem în viață, olandezi zburători și vraci cu stupi..., 175, ...dar nici mecanic să n-o luăm !, 178

NUNȚI DE POMINĂ / Hora miresei, 182, Nașă-moașă !, 189

NEVOIA DE CERCURI / „Moartea cărăbușului strivit de-o ușă trîntită“ (poem dur), 195, „Pasagerul fără bagaje“, 197, Vacă bună de muls, 204, Dai un leu, și scoți o sută..., 211 „Jurnal de campanie“ (și agricolă), 213

SOLO FINAL, RĂRĂ TROMPETE / „Poeții“ de pe șoseaua Vergului, 219, „Cum se fură un milion“ (lipsă Peter O'Toole), 223, Geambașul Titi, „femeie“ la toate, 234, „Povestiri marinărești“, 240

SCHIMBAREA LA FAȚĂ / Ședință de lucru cu... urmări, 247, Ediție specială, în zece exemplare, 253, Machetator de zi și, uneori, de noapte, 257, Să visezi tehnicolor, numai reviste și almanahuri !, 262, La cea mai înaltă... hipertensiune, 265, Microepilog, 269

ONOR LA GENERAL ! / Elev plutonier Fulga Laurențiu, 270, Ne-am revăzut, cu și fără plăcere, 273, Atac cu „Trenul blindat“, 275, „Steaua Bunei Speranțe“, 277, Orfeu îndurerat, 287

CÎND LA TRAP, CÎND LA GALOP / Cine umblă prin vecini, 292, Unde-i „Drujba“ — hop și noi !, 295, Zile de muncă intensă, în mediu umed și uscat, 303

PLOPUL DE LA GHERMĂNEȘTI / „Țări de piatră, de foc și de pămînt", 316, Trimis special și plenipotențiar în Țara Izei, 316, Pe malul lacului împînzit de lotuși, 323, Și venit-a ziua cea de taină, la gingia stufului, 326, Luptă magică, pentru lecturi osebite, 332, Legume, fructe și bele-le, 335, Și eu de unde mai iau muscat-hamburg ?, 341, Cu prilejul schimbării prefixului (6. 02. 1988), 343

MEȘTERUL MANOLE N-ARE ASTÎMPĂR / Ce-ți poate ieși în cale, 345, Relații reciproc avantajoase, 348, „Expediția Nisetrul 2", 351, Elev la vîrsta a III-a, 355, Ziua mea, ziua lui, și-a altora, 359

„NEW-OTANY", HOTEL INTERNAȚIONAL / Spre „Casa umorului", 364, Intermezzo sofiot, 367, Haltă de ajustare, bine ajustată, 372, „Rîsete și lacrimi", 378, Transportat de... miliție, 383, Nici japonezii nu stau mai rău ! 388

„CEI 7 MAGNIFICI" OLD-BOYS, CU SCHIMBUL / Miniprolog, 399, Probă de microfon, 400, Transmisie în direct, 403

MAICĂ-MARE, UNDE MÎI EU PESTE NOAPTE ? / Fiu adoptiv, fără voie, 408, Călătorului îi șade bine cu drumul, 411, Orașul amintirilor, 415, Sărut mîna, Maică-Mare ! Bine te-am găsit..., 421, Bat clopotele, zgîmboi, hai mai iute !, 426

Oaza de liniște

S-ar zice că aici, la Găgeni, mi-am găsit în cele din urmă tihna. Nu cea veșnică și definitivă, după cum ar fi de așteptat, la anii mei, ci aceea necesară pentru ducerea la bun sfîrșit a unor serioase planuri de viitor. Bineînțeles, de lucru. Căci mai sînt atîtea de povestit !

Găgenarii ăștia, despre care am fost avertizat că-s oamenii dracului, conform și poreclei lor de „găgeari“, adică mereu puși pe harță, am ajuns la concluzia că-s exact pe invers. Adică, potoliți, muncind din geana zilei și pînă-n noapte, respectuoși și temători de-a călca niște comandamente morale. Pînă și biserică nouă au în sat. Mă rog, chestia asta-i privește, eu fiind de felul meu cam ateu.

Și, dacă s-ar ține de posturi prelungite, parastase și alte ritualuri, n-ar mai apuca nimeni să lucreze și să-și cîștige banii necesari îmbelșugării caselor, creșterii copiilor sau achiziționării de „Dacii“, televizoare color, casuri „Hitachi“ și videocasetofoane. Cred că-i altceva la mijloc. Sînt deștepți, descurcăreți și calici la muncă. Își dau și vlaga din ei, să le fie bine lor și familiilor.

De bine, de rău, personal mă înțeleg de minune cu vecinii, cu lumea satului și, mai ales, cu prichindeii. Care învață în școala de lîngă mine, chiuind și ciripind cît îi ziua de lungă. Chiar și primarele mi-a spus într-o bună zi :

— Maestre, oamenii îți respectă nu numai părul și barba albe, ci și meseria ! Ce, e puțin lucru s-avem și noi un scriitor în sat ?

— Hai să fim serioşi, măi Petrăchiţă ! i-am replicat. Mi-s destul de mic în branşa mea...

— Care mic ? Nu ziceai matale că baţi la sută ?...

— Bat, însă la „Erika", maşina de scris ! La cîntar, de cînd m-am pus pe regim, am şi scăzut o juma' de kil... Îmi prieşte aerul de-aici !

— Păi cred şi eu ! Avem prin zonă şi ioni negativi. În afara altor fenomene de-a-ndoaselea... Dar le venim de hac în curînd, trecîndu-le pe pozitiv !

Aşa-i Petrăchiţă, de cînd îl ştiu. Optimist. Chiar şi cînd nu prea are motive. Aşa se explică şi discuţia dintre noi, pe care am avut-o cînd i-am relatat propunerea avansată la o adunare a scriitorilor. Atunci lansasem ideea creării unui soi de pension, ca să nu-i zic azil de bătrîni, pentru scriitorii vîrstnici şi lipsiţi de familie. Prevăzut cu toate cele. Masă, casă, îngrijire medicală, cu-asistente pînă-n douăj-cinci de ani, ca să nu scadă puterea de creaţie a internaţilor, săli de tratamente fizioterapeutice, biciclete ergonomice, casetofoane cu muzică rock, pentru gimnastică aerobică, video cu Stan şi Bran, mă rog, toate cele necesare unei bătrîneţi cît mai prelungite.

Petrăchiţă s-a prăpădit de rîs, întrebîndu-mă :

— Şi s-a acceptat ?

— Sigur că nu ! S-a rîs niţel, cam galben şi decent, şi lucrurile au rămas ca mai înainte... La dispoziţia fiecăruia. În limitele posibilităţilor ! Dar am să relansez propunerea, la prima ocazie...

Iabraşul părinte al comunei m-a privit surîzîndu-mi pe sub mustaţă, după care mi-a declarat :

— Dar la ce să-ţi mai trebuiască matale pensionat ? N-ai casă la noi, cu grădiniţă, microlivadă şi zarzavaturi ? Ai ! Te iubesc consătenii ? Te ! Mai întîi să-mbătrîneşti matale ca lumea, trecînd de optzeci, şi-apoi aranjăm lucrurile pe plan local... Cine ştie, pîn-atunci, poate înfiinţăm, la noi, un sătuleţ pentru bătrînei, printre care să fie incluşi şi tovarăşi creatori !

Cam romantic prietenul meu ! Şi nu-i deloc rău nici aşa. Căci, şi-alte iniţiative, care la-nceput mi s-au părut „OZN"-uri, iar în cel mai bun caz de domeniul „science-fiction", tot le-a realizat. Că-i şi încăpăţînat. Nu se lasă, pînă nu duce la bun sfîrşit ce şi-a pus în cap.

Deocamdată, după cum am afirmat la început, mă simt bine la Găgeni. Împrejmuit de formaţii deluros-colinare, plantate cu vii, livezi şi pîlcuri de tufani, trăind în miezul cătunului, pe-o ulicioară atît de liniştită încît uneori ai senzaţia că te afli într-o staţiune de odihnă, am purces să preţuiesc, pe zi ce trece, oamenii de bună credinţă din jurul meu.

La urma urmei, oricine poate fi om de bună credinţă, atîta timp cît îi bîntuie prin cap şi suflet numai gînduri curate, şi pentru el şi pentru semeni, pentru glia care-l ţine şi l-a adus pe lume. De fapt, nu doar artiştii, factorii culturali, savanţii şi scriitorii generează tipul respectiv uman, care preţuieşte dăruirea, ci şi-un sătean de rînd. Bunăoară, cum a fost, este şi va fi Petrăchiţă al meu.

Tăietorul de pomi

Spun al meu, fiindcă-l ştiu de mult, din anii tinereţii sale, buiace şi-ncă fără perspective certe. De-atunci s-a lipit de mine. Cînd abia porneam să-ncropesc primele cărţulii, iar el visa la ziua de mîine.

Locuind în vremurile acelea la marginea Tîncăbeştiului, unde puneam bazele fermei mele agro-literare, întîia oază de linişte a condeierului ce intenţionam să devin, mi-era mult mai drag oborul Ploieştiului, la vreo patruzeci de kilometri, decît alte tîrguri mai apropiate. Iar cînd plecam după butaşi, altoiuri, răsaduri şi puieţi, prahovenii mi se păreau mai calificaţi în branşă. Motiv pentru care-i preţuiam corespunzător.

Acolo l-am întîlnit pe junele Petrăchiţă. El cerceta nişte puieţi de meri Jonathan, iar eu întrebam din om în om, dacă nu ştie careva vreun specialist în tăierea fructiferilor. Auzindu-mă, oacheşul tînăr m-a luat pe de departe :

— Păi de ce v-aţi apucat de pomicultură, fără să studiaţi mai întîi problema ? Aveţi livadă plantată, sau abia acum vreţi s-o sădiţi ?

Niţel ciudos, l-am cam repezit :

— Şi ce te interesează ?

— Mă interesează, iac-aşa... Tot ce-i pom !

— Uite ce-i, băieţaş, eu am nevoie de-un tăietor de fructiferi, nu de pomi pentru lemne de foc... Ce eşti de meserie ?

— Tehnician agronom, ramura pomicultură ! Iar copacii-s altă chestie. Cresc în pădure, nu-n livezi... Din ei se obţin lemne de foc, nu din pomi.

Ruşinat, am dat să dreg lucrurile :

— Iartă-mă, credeam că eşti vreun fluieră-vînt, cum îs atîţia pe-aici.

Individul a zîmbit, trăgînd la mine cu coada ochiului.

Cîntărindu-mă din priviri, m-a întrebat mult mai politicos decît făcusem eu :

— Dar matale ce meserie ai ?

— Scriitor ! i-am comunicat, dîndu-mă măreţ.

— La cefere ? a insistat mucalit tehnicianul.

— Scriitor de cărţi, nu de vagoane, băiete ! am precizat ţîfnos.

— Am bănuit eu... Însă-s şi unii fluieră-vînt, care ne vîră pe gît poveşti de-adormit copiii. Am vrut să verific. Păreţi om serios, în orice caz. De unde şi pînă unde v-aţi procopsit cu livada ?

După ce i-am explicat răbduriu geneza agro-culturii mele, şi-am trecut pe chestii mai serioase, întrebîndu-ne la amănunt despre „meseriile“ noastre, mînzocul mi-a declarat cu totul pe neaşteptate :

— Maestre, am să-ţi pun livada la punct ! Îmi place să citesc cărţi, văz că-mi plac acum şi autorii lor, aşa că nu-ţi mai fă probleme. Dacă-mi dăruieşti şi-o lucrare de-a matale, cu dedicaţie, am să te calific în tăierea pomilor. Că-s de mai multe feluri. De formare, de rodire şi de regenerare...

— Ei, dragule, aici am cam încurcat-o... Nu-n materie de rodire, fiindcă mă aflu abia în perioada de formare. N-am mai publicat nici o carte în ultimul timp. Mai am însă vreo cîteva exemplare din „La sud de lacul Nairobi“...

— Bune și-ălea ! mi-a spus Petrăchiță, după cum se recomandase. Mi-a pomenit de cartea asta un învățător de la noi... Zicea că-i pentru tineret. Tînăr sînt, deci, ce mai tura-vura, dați-mi adresa gospodăriei, și mîine-s la matale !

S-a ținut de cuvînt. A sosit cu-o trusă de pomicultor. ultramodernă, numai crom-nikel, mi-a format pomii și m-a format și pe mine. Ca viitor tăietor în branșă. Și-am rămas în cele mai bune relații. De prietenie. Reciproc avantajoase. Petrăchiță străduindu-se să mă-nvețe secretele merilor, caișilor, prunilor și piersicilor, iar eu tîlcuindu-i sensul cărților. Nu al celor semnate de mine. Ci al zecilor de romane pe care i le împrumutam.

La ceasurile de seară, băiețandrul îmi povestea despre viața lui, despre satul în care lucra și-n care ar fi dorit să se stabilească și să-și întemeieze familie. După care să-și dureze și-o casă corespunzătoare.

Ceva pornește să se înfiripe

Cinci ani la rînd am primit vizitele iabrașului și aprigului agronom. Și primăvara, la tăieri, și toamna. La recoltare. Să vadă ce brînză am făcut cu noua mea patimă, nu chiar atît de străină scrisului. Zic eu. Și zicea și el. După ce mi-a citit întîile cărticele din a doua perioadă de „creație". Hai, că folosesc iar vorbe mari !

Pe măsura trecerii timpului, oacheșul și agerul meu prieten se-nțolea din ce în ce mai bine, arăta mereu mai îngrijit și preocupat de ultimele succese în literatură. Uneori, iarna, mă vizita și la București. La casa din Calea Moșilor, 172. Curios să afle noutățile din viața mea de ziarist și condeier, pe cale de dezvoltare medie.

Pe de altă parte, cu aceste ocazii mă interesam și eu în privința evoluției sale, întrebîndu-l frecvent :

— Tot în pomicultură ? Sau şi-n alte domenii, mai vaste...

— Tot ! Adică mereu în alte activităţi... Mai vaste sau mai puţin, principalul e că-s importante ! Acuma-s la céapé, şi răspund de culturile mari, iar în ultima vreme şi de vaci... Barem, dacă nu curge miere, cel puţin să curgă lapte ! Ce-o mai fi apoi, om trăi şi-om vedea. Cît de curînd...

Zîmbind semnificativ şi enigmatic, zadarnic m-am străduit să aflu mai mult, deoarece tăcea mîlc, de lemn-Tănase. O vorbă în plus nu se putea scoate de la el.

Însă am avut noroc. Căci am trăit şi-am văzut. În prîmăvară, prin aprilie. Cînd ne-am pomenit cu Petrăchiţă la Tîncăbeşti. Însoţit de-o fetiţă. Drăguţă, mititică, gingaşă şi, ca şi el, la fel de rîzăreaţă. Şi i-am şoptit bulgăroaicei de nevastă-mea, în timp ce tinerii se descotoşmăneau în holişor :

— Copilă bună, să fie soră-sa a mică ? Că ne-a vorbit şi despre ea, cîndva...

— Fii serios, măiestrică ! m-a contrazis Penke. N-aş crede să-şi care Petrăchiţă familia după el. Mai curînd aş zice că-i vreo şcolăriţă, din satul lor, şi-o duce să deie cine mai ştie ce examen. Nu-l ştii că-i mai totdeauna săritor ?

— Îndoi-m-aş şi n-am cui ! Unde să dea examen ? La noi, în livadă ? Vezi-ţi de treabă... Precis e soră-sa. Ai s-auzi cu urechile tale !

Şi l-am auzit pe negricios, cînd am pătruns în birou, declarîndu-ne falnic şi mîndru :

— Ea-i Tănţica...

— Sora a mică ? i-am luat eu vorba din gură.

— Depinde... Dacă se poartă frumos, am s-o consider şi soră. Deocamdată are să-mi fie nevastă ! De-aceea am adus-o, s-o vedeţi şi să vă bucuraţi şi dumneavoastră...

Cel mai intens s-a bucurat bulgăroaica. Pupînd-o şi îmbrăţişînd-o pe Tănţica lu' Petrache, de parcă ar fi fost păpuşică. Eu mai puţin. Tot întrebînd-o, destul de îngrijorat, printre picături şi pe-ascunselea, pe jumătatea mea legitimă :

— Copilă bună, cum o sucim şi-o-nvîrtim ? Că tinerii ăştia încă nu-s legalizaţi...

— Păi ce contează ? mi-a suflat nevastă-mea. Or să fie.

— Bun, bun şi de-acord... Dar pînă atunci, cum îi culcăm la noapte ? Doar ştii cum stăm cu spaţiul locativ !

Fire pragmatică, nevastă-mea a ordonat în aşa fel lucrurile încît să păstrăm decenţa. Pe Tănţica a luat-o să doarmă în pat cu ea, iar mie mi l-a plasat pe Petrăchiţă. Mă rog, ca gazde primitoare, ne descurcasem întrucîtva. Suficient de corespunzător.

Nu ştiu cum or fi dormit fetele, însă noi, băieţii, ne-am chinuit ca nişte cîini. Pe-atunci, fiind extrem de dezvoltat, atît pe cîntar cît şi pe lat, nici singur nu-ncăpeam în patul personal. De-aceea şi dormeam separaţi... Ca nu cumva, peste noapte, să mă pomenesc criminal involuntar, stîlcind-o pe bulgăroaică. Între perete şi carcasa subsemnatului. Cu ocheşelul nostru de prieten, lucrurile s-au petrecut oarecum altfel.

După ce l-am strivit ţapăn, în vreo două rînduri, de-am crezut că-şi dă bietul băiat duhul, l-am mutat la marginea patului. Căzînd de cîteva ori, bine că pe podea, pivniţa fiind sub bucătărie, i-am şoptit agronomului să se ţină de mine. Şi, omul neştiind niciodată ce-i trece prin cap în somn, exceptînd visele, sau, poate, tocmai datorită cine ştie cărui vis frumos, după miez de noapte l-am auzit pe Petrăchiţă susurîndu-mi cam aşa :

— Tănţico, nu mai pot ! Mîine mergem neapărat la primărie... Îmi vine să te iau în braţe...

Din fericire, bietul băiat vorbea în somn. Cu viitoarea.

Ca să-l aduc la realitate, i-am spus şi eu, pe post de Tănţica :

— Stai blînd, mîţişor, c-altminteri ai încurcat-o cu mine ! Abţine-te !

Convins că subconştientul îndrăgostitului lulea va acţiona ca la carte (preferabil una de Siegmund Freud, specialist în branşă), am sperat să mă culc iarăşi. Aiurea ! Iluzii pierdute, vorba lui Honoré. De Balzac. N-a ţinut. Prietenul meu, probabil trezindu-se şi dînd ochi cu mine, precis s-a speriat, deoarece l-am auzit rugîndu-mă :

— Maestre, n-ai cumva o ţigare ?

— În pat, niciodată... Dar de cînd fumezi, că nu te-am văzut cu trabucul în gură ?

— De-acum, din clipa asta ! Dar unde ţii ţigările ? a insistat proaspătul adept al lui Nicot.

Văzînd că nu mai e nimic de făcut, ne-am retras amîndoi în bucătărie. Unde, pînă la ziuă, am ras pachetul de „Kent" (de-odinioară, cînd nu căzuse pe mîinile „africanilor"), stînd de vorbă asupra viitorului. Petrăchiţă era mort după Tănţica, intenţiona să se căsătorească cît mai urgent. Ca să-şi înceapă zidirea familiei. Mai întîi într-o cameră de închiriat. După aceea, în casa lor proprie. Pe care aveau să şi-o ridice din pămînt cu forţe personale. Muncind amîndoi. În draci. Agronomul visa şi-acum, în faţa cafelei şi-a ţigării. Avea de gînd să crească nutrii, lufe, adică bureţi de baie vegetali, păsări, iepuri. Doamne, cîte nu-i mai treceau prin cap. Şi era treaz totuşi.

Vizită la casă nouă

Bulgăroaica nu s-a lăsat pînă nu i-am promis c-o să-i călcăm pe soţii Petrăchiţă. Bineînţeles, nu cu „Bombiţa" recent cumpărată. Ci într-o vizită de protocol, după datină.

Atunci am văzut, pentru întîia oară în viaţa mea, Găgenii. Prin 1972. Cu oarecare aproximaţie. Iar pe tinerii căsătoriţi, i-am căutat prin tot cătunul. Pînă să-i găsim. Locuiau într-o baracă, avînd închiriate două încăperi supermodeste. Cam fără nimic în ele. Aşa cum e la început de viaţă. Penke a deplîns situaţia, încurajîndu-i. Eu, şi mai dihai. Declarîndu-le că şi noi, eu şi bulgăroaica, tot la camere mobilate locuisem. Cînd porniserăm la drum. Şi-am întărit afirmaţia, spunîndu-le :

— Dragă Tănţico, şi dragă Petrăchiţă, de-am fi avut, la vremea aceea, nişte încăperi ca ale voastre, am fi fost

cineva. Odăițele noastre erau mult mai amărîte... Personal, aș fi fericit să stau într-o asemenea baracă. Îmi plac nespus odăile voastre, zău așa !

De unde să fi bănuit, atunci, în '72 (să zicem), că-n 8 decembrie '84, aveam să ne mutăm în fostul hogeac al familiei Petrăchiță ?

Cînd ne hotărîsem să reducem activitatea agricolă, livada, via și grădina de la Tîncăbești depășind puterile noastre, mai și îmbătrînind niței între timp, porniserăm să căutăm un sătuc cît mai izolat și liniștit, umblînd mai prin toată țara. Găsisem. Mai întîi, existase varianta Văleni-Dîmbovița, unde profesorii Dobrinoiu, Mărișica și Jorj ne propuneau casa bătrînească, dispuși să ne-o dăruie chiar. Numai ca să ne aibă aproape. Din dragoste față de neînsemnatele mele travalii umoristice, adunate pînă atunci în cîteva volumașe.

La a doua variantă, Teșila, renunțaserăm urgent. Prietenii de-acolo, soții Moise, ar fi dorit să construim casă nouă în ogradă la ei. Din păcate, nici clădirea lor nu prea avea loc acolo.

Și-atunci, într-o noapte neagră, de însomnii firești și interminabile, i-am strigat nevesti-mii, întocmai cum procedase și Arhimede :

— Erika, am găsit soluția !

— Ce-i cu matale, măiestrică, discuți cu mașina de scris ?

Avea dreptate. Vrusesem să mă dau cult, și trăsesem în bară. „Evrika" țipase din baie Arhimede (dacă n-o fi cumva alt savant grec și antic), iar nu „Erika". Și, fie vorba între noi, nici n-ar fi avut cum. Ca matematician celebru, nu-l văd bătîndu-și formulele algebrice la claviatura unei mașini nemțești. Și-apoi, dînsul găsise chestia cu greutatea unui corp scufundat în apă, pe cînd eu aveam probleme cu greutatea mea. Mai fiind și-n găleată, pe deasupra. Altă situație. Iar eu descoperisem alt principiu. Căruia românul îi spune : „prietenul la nevoie se cunoaște" !

Cam vinovat, întrucît mă abătusem de la aforismul popular, și-l neglijasem niței (vreo cinci ani doar) pe

agronomul de la Găgeni, mi-am luat inima-n dinți și i-am spus bulgăroaicei, care, îndeobște, nu prea admite încălcările eticii :

— Știi ce-am găsit ? Salvarea... Mai ții minte Găgenii ?

— Cum să nu ! Mult mai bine decît tine, care l-ai uitat pe iabrașul de Petrăchiță...

— Iacă, mi-l amintesc acum ! Vorba aia, mintea românului de la urmă... Îl caut, și-i telefonez. Să vedem dacă satul lor e dispus să ne găzduiască. Imposibil să nu facem rost de-o casă bătrînească, pe care s-o punem după aceea la punct... Și-așa sîntem aproape bătrîni !

— Nu-i rău, ca idee ! m-a felicitat 50% Penke. Însă o mai fi Petrăchiță pe-acolo ?...

— Musai ! Acum cîțiva ani, de Revelion, mi-a telefonat să-mi ureze la mulți ani, și să-mi comunice lecturarea, în familie, a „Contratimp"-ului...

— Curat contratimp, și cu matale, măiestrică dragă !

Astfel îmbărbătat, am purces să-l dibăcesc pe fostul pomicultor. Care, cînd mă colindase, afirmase că lucrează ceva mai acătării, în cadrul consiliului popular. Din fericire, avea același număr de telefon, comunicat acum cinci ani, și, culmea, era și-acasă. La celălalt capăt al sîrmei. Normal. Fiind trecute de zece. Seara.

— Hai noroc, măi Petrăchiță ! Sînt un păcătos, știu...

— Cum adică, v-ați lăsat de scris și-ați trecut la pocăiți ? s-a mirat strengărește agronomul, luîndu-mă și la persoana a II-a plural.

— Iartă-ne nouă, ingraților, că din calicie de muncă te-am uitat ! Altminteri nu se explică. Uite ce-i, mi-aș putea găsi de cumpărat o casă la voi ? Vreau să mă dezmeticesc puțin. Abandonînd agricultura mea cam diletantă. Și să mă pun serios pe lucru... Într-un mediu ambiant tihnit, negălăgios, cu iarbă verde și pomi în floare !

— Cred că s-ar putea ! mi-a răspuns cu-aceeași voce stenică de-altădată. Primarului îi trec prin mînă toate cererile de vînzare din sat...

— Și-l cunoști ?

— Olioleo, păi cum să nu...

— Atunci îmi pui o vorbă bună ?

— Asta-i mai greu ! Ar însemna să vorbesc eu cu eu, şi nu-i bine...

— Cum, ai ajuns şi primar ? aproape am răcnit, încîntat.

— Am fost ales... Ceea ce-i altceva !

— Perfect ! Felicitări şi la mai mare... Adică nu, rămîi pe loc. Barem pînă mă stabilesc la matale, în sătuc. Mîine-s la Găgeni. Unde te găsesc ?

— Unde-altundeva, maestre, dacă nu la primărie ! De dimineaţă pînă seara. Că nu mai sîntem în campanie agricolă... Atunci mi-s pe cîmp, între aceleaşi ore ! Bun, v-aştept bucuros de revedere. Cu-atît mai mult cu cît sînt unii săteni ce se-ndreaptă către oraş. Şi-şi scot în vînzare casele... De altfel, dacă vă grăbiţi, faceţi treabă bună. Mai sînt vreo cîţiva orăşeni amatori să devină ţărani... La ce oră sînteţi aici ?

— La prima...

Trei săptămîni am circulat între Tîncăbeşti şi Găgeni. Pentru tratative cu amatorul de-a se stabili la Bucureşti. Unde era chemat. Ca mare specialist în motoare termice. Casa urmînd să fie eliberată în primăvară, am mai făcut naveta vreo trei săptămîni. Zi de zi. Ca să-mi car, cu „Superbombiţa", catrafusele, boarfele şi biblioteca. La baraca pomenită mai înainte. Deocamdată slobodă.

Pe 8 decembrie, cînd îmi luasem un rămas bun şi definitiv de la Tîncăbeşti, după douăzeci şi cinci de ani de muncă agro-literară, vîrîsem atîtea lucruri în camera din baracă, încît am constatat disperat că nu mai avem unde întinde patul. Şi-atunci a funcţionat omenia. Văzînd situaţia, Tănţica şi Petrăchiţă ne-au oferit găzduire la casa lor. Ridicată în răstimpul de cînd nu ne mai văzuserăm. Pînă aveam să facem ordine în balamucul de la „Auschwitz", cum îi spuneam barăcii. Că tot fusese construită de nemţi, pare-se prin '40. Şi, bieţii de ei, Petrăchiţii, nu nemţii, trei nopţi au dormit prin vecini. Ca să ne lase nouă paturile.

Că eram şi mulţi. În afară de mine şi bulgăroaică, mai exista şi nemaipomenitul nea Pătru, de la Hunedoara. Care, aflînd că ne cărăbănim, urcase în tren şi sosise de

urgență. Să ne-ajute la mutare. În pofida celor șaptezeci și cinci de ani pe care-i purta (frumos) în cîrcă.

Bineînțeles, ca românul de omenie, Tănțica lu' Petrăchiță ne-anunțase plină de grijă, temîndu-se ca nu cumva să ne jignească :

— O să mîncăm împreună, pînă instalați aragazul ! Că, dacă-i casă, păi să fie și masă... Tacîmul complet !

Cînd am considerat că sîntem gata cu „casa nouă", la orînduirea căreia fuseserăm ajutați copios de tov. Dănuț și nea Stelică, de la Plopeni, de Gicalete, megieșul din colonie, de nenumărați alții, iar cunoscuții au purces să curgă gîrlă, nevenindu-le să creadă că optasem pentru un cătun preferîndu-l Bucureștilor, iarăși ne-am trezit că nu mai avem loc în vastele noastre apartamente. Nu era duminică în care să nu sosească, din mai toate părțile țării, prieteni vechi și de nădejde. Și curioși să vadă minunea, și dornici să ne sprijine moral. Imaginîndu-și că ducem lipsa articolului respectiv, căzînd în fandacsie. De unde să știe, drăguții de ei, că eram mai fericiți decît dacă am fi tras la „Intercontinental".

De fapt, știam ce știam. Căci abia așteptam eliberarea gospodăriei de pe ulița grădiniței. Unde trebuia să ne transferăm în primăvară. Și să-ncepem o viață nouă.

De nu ne-ar fi rînduit pomii Petrăchiță, în '72, poate n-am mai fi ajuns să ne retragem în satul său. Și nici să ne cuibărim în fostul lui sălaș, de la baracă. Ce-i drept, pe-atunci nimeni încă nu bănuia nimic. Nici noi că ne va cocîrja povara anilor, și nici agronomul că va ajunge părintele propriei comune.

Și-acum, cînd nădăjduiam să ne chibzuim cît mai prielnic și tihnit ultimii ani de viață, eventual decenii, tot lui îi fusese dat să fie lîngă noi. Cu mîna, cu sfatul și priceperea într-ale gospodăriei. Pesemne de-aia și fusese trecut la gospodărirea unei comune cu trei sate.

Toți cei care se-abătuseră pe la noi, chiar în condiții de „Auschwitz", și Georgică, și Lucica, dar și Ioaniții, Dobrinoii, Modest Morariu și Olguța, Stelică Gruia și Lida, Zarafu cu George Oancă, nemaivorbind de nepoți, strănepoți, cumnați și cumnate, absolut toți, pînă și Ștefan

Cosman, de la Băleni-Sîrbi, cunoscîndu-mi ferma de la Tîncăbeşti, se interesau într-o formulă aproape unică :

— De ce la Găgeni, şi nu-n altă parte ? Sinaia, Predeal, Azuga, Buşteni, şi-atîtea alte aşezări de altitudine...

Iar răspunsul era tot unul singur :

— Fiindcă aici nădăjduiesc să-mi recreez condiţia de ţăran cu grădină, vie şi livadă-n bătătură ! Bineînţeles, în varianta micro. Tot e la modă fusta mini, şi-alte chestii mini... Iar în primul rînd, fiindcă-l am la îndemînă pe Petrăchiţă. Iar omul acesta nu-i unul, ci mai mulţi, avînd sute de prieteni, preţuitori, sfătuitori. Şi-apoi, cine altul să-mi taie pomii pe care am de gînd să-i plantez ?

Miraţi, insistau cerîndu-mi detalii :

— Şi cine-i individul ?...

— Un ţăran ! O să rîdeţi însă, unul ciudat... Cu Academie absolvită, şi înzestrat c-un neobişnuit simţ al managingului !

Ce-şi face omul cu mîna lui !

Într-adevăr, chiar că era un autentic „manager" !

Că mai erau prin comună şi-oameni care nu-l prea înghiţeau, nepicîndu-le bine la pipotă, asta conta mai puţin. Principalul era majoritatea. Pentru care, în condiţii ingrate, existînd atîtea rămîneri în urmă, birocraţi, turnători, mişei şi bişniţari, se zbătea încrîncenat, zi şi noapte, să-i pună pe masă bucata de pîine, la propriu şi la figurat, adică locuri de muncă, pe plan local, ca să mă exprim şablonard, precum şi speranţa zilei de mîine.

Şi-mi spunea la întîlnirile noastre, destul de frecvente iarna, cînd băteam tablele de le sminteam, fiind amîndoi filoxeraţi după acest joc de inteligenţă şi destindere :

— Maestre, ce-oi fi bănuind tălică despre mine ? Că urmăresc posturi înalte, avantaje peste avantaje... Ce să fac cu ele ? O viaţă are omu', şi nu ia nimic cu el ! Ceea

ce rămîne însă nu-i decît numele pe care l-am purtat. Şi depinde foarte mult cum. Copil, am crescut într-o casă de ţărani nevoiaşi. Ei bine, nu aş dori să mai existe asemenea săteni... Oare să nu fi venit şi vremea noastră ? N-aş zice. Sînt convins c-a şi sosit. Dar numai dacă punem cu toţii osu' !... Altminteri, nu văd cum. Crezi că la Plopeni, unde se-nalţă oraş nou, primarele-şi construieşte blocuri pentru el ? Aiurea... Tot sub un acoperiş trăieşte, şi nu doarme în zece odăi.

Cugetam la spusele fostului tehnician agronom. Care se străduia vizibil să nu cuvînteze ca la gazetă. De altfel, cunoscîndu-l şi eu pe „ziditorul" de la Plopeni, ajunsesem la convingerea că ia naştere o nouă generaţie de gospodari. Alcătuită din tineri atraşi de fapta concretă. Într-o lume care, aşa cum este, bună sau nebună, fericită sau amărîtă, nu crede decît în ceea ce vede. Iar ceea ce se vede nu-i chiar raiul pe pămînt. Şi, întrucît basmele-s bune pentru adormit copiii, atunci se puneau pe treabă. Să înfăptuiască barem începutul. Vizibil, palpabil.

Votînd pentru Petrache, şi la propriu, dar şi metaforic vorbind, în anii din urmă mi-am văzut de „opus"-urile mele. Trăgînd însă şi cu ochiul la ceea ce se întîmplă în jurul meu. La Găgeni mi-am scris două volume din „Aventuri aproximative". În linişte şi pace. Atent totuşi la viaţă şi la oameni. Căci de-aici îmi extrag şi eu bruma de materie primă. Cu care-mi plăsmuiesc romanele, utilizînd-o din plin. Necazuri, slavă Domnului, berechet. Vîrsta, deh ! Dar nu mi-am pierdut nădejdea. Tot datorită prietenului meu. Văzînd ce se petrece, mai cătînd cu privirea şi prin bătătura altora, fie la Plopeni, fie la Bucov, într-o bună zi m-am pomenit cu Petrăchiţă la mine.

— Facem o tablă ? l-am luat repede.

— Mai tîrziu o ţîră ! Deocamdată am alte probleme... Destul de arzătoare. Şi-i musai să le punem capăt...

— Păi cine să le rezolve ? l-am întrebat nedumerit, ştiind şi eu care-i situaţia.

— Noi ! s-a repezit să-mi declare neastîmpăratul bărbăţel.

— Care noi ?

— Eu, matale chiar, și mulți alții...

Auzindu-mă citat, mi-am amintit de Via, zvîrluga de fetiță a familiei Petrăchiță, o veveriță de copil, isteață și oarecum aparte. Cînd dăduse ochi cu mine, la prima mea vizită în casa lor, fugise din odaie. Nedumerit, am întrebat-o pe maică-sa, după ce se înapoiase din camera fetiței :

— Ce-i cu ea, Tănțico, nu se simte bine ?

— N-are nimic, maestre. Au apucat-o hachițele. Acum plînge... Nici noi nu știm ce se-ntîmplă cu Via. Uneori se-ntristează și suferă din te miri ce ! Dacă ții neapărat să afli ce-i cu ea, dar n-aș vrea să te superi, îți spun adevărul... Mă simt prost, dar Via plînge de mila dumitale.

— Cum adică ? nu mi-a venit să cred, de vreme ce încă nu mă manifestasem în nici un chip față de copilă.

— Mi-a zis : „Mămico, de ce-i nenea ăsta atît de mare ?“ Apoi, hohotind, a completat : „Dacă-i atît de gras, unde-l așezăm ?“...

Dîndu-mi numaidecît seama că fetița era nespus de sensibilă, și suferea din pricina trupeșiei cu care mă înzestrase natura și glandele în defect, am liniștit-o pe biata Tănțica :

— Las' pe mine, c-aranjez eu lucrurile ! Mă-c să discut cu fetița...

Bineînțeles, am reușit operația de îmblînzire a micii sălbăticiuni. Explicîndu-i că-s mare scriitor pentru copii, și de-aia gros și burduhănos, că în cărțile mele fetițele și băieții, unii din ei, sînt la fel de fofolonci și dolofani, ceea ce nu-i păcat. Ba, lămurită, Via m-a și solicitat să-i dau informații suplimentare !

— Mănînci și copii, de te-ai îngrășat așa ?

— Ferească sfîntu' ! am asigurat-o eu. Numai fripturică de purcel...

— Dar ne lași și nouă, să nu murim de foame ? Că fripturică a făcut și mămica pentru prînz.

— Neapărat ! Eu n-am să-nfulec decît o bucățică !...

Dacă și-un copil își închipuise că-s în stare să mănînc țînci și carne cu tîrna, oare ce-i putea trece prin minte lui taică-său ? Și l-am iscodit, curios să aflu ce-avea de gînd cu mine :

— Ia ascultă, măi frate, nu crezi că, la vîrsta mea, nu-s bun de nimic întru rezolvarea belelelor ?

— Ba deloc ! Mai scrii şi la cărţile matale, însă ne mai dai şi nouă o mînă de ajutor...

— La ce ?

— La găinării ! a replicat Petrăchiţă, dur şi inexplicabil.

Nu mă aşteptam la o atare evoluţie din partea lui. Doar îl ştiam de om cinstit şi serios. Ce-l apucase, aşa, pe nepusă masă ?

Radem o tablă ?

De fapt, n-ar fi fost cazul să mă-ngrijorez. După cum am aflat din amănuntele furnizate de omul comunei. Cîndva, îi povestisem despre un mare tablagiu, doctor în medicină veterinară, din Tîncăbeşti. Ajuns apoi celebru prin crearea celei mai superdezvoltate şi moderne fabrici avicole din ţară. Acum Petrăchiţă auzise că doctorul meu e şi mai sus, şi mă ruga să-l însoţesc la Viorel. Ca să obţină o aprobare, de cumpărare a unui lot de pui de găină, intenţionînd să-şi întemeieze o secţie avicolă în Găgeni. De producere a galinaceelor, başca pui de-o zi. Pentru populaţie. Care să se pună serios pe crescutul orătăniilor.

— Ai bani ? C-or să coste o grămadă de parale...

— Am ! În bancă... De la „Jumbo-Jet", crescătoria de porci şi de la oile noastre ! Plus moara nouă...

Atunci mi-am amintit de secţiile consiliului popular, create de Petrăchiţă şi oamenii săi, de-acolo, Ioniţă vicele, Jenny, şi de-alde Ene. Iar „Jumbo-Jet"-ul mă determinase, la-nceput, să şi rîd niţel, neîncrezător.

În realitate, era vorba de-un tractor rablagit aparţinînd consiliului popular, căruia adăugîndu-i-se două remorci, prevăzute cu bănci şi acoperite cu pînză multicoloră, cît mai bătătoare la ochi, fusese transformat în „tren de agre-

ment". Pe distanța Ploiești-Păulești. Sîmbetele după-amiaza și duminicile era omor pe „Jumbo-Jet"-ul nostru. Ploieștenii, amatori de-o deconectare la iarbă verde, nu prea aveau cu ce sosi la pădurea Păuleștilor, unde se găsea și „Hanul Prahova". IRTA nu prididea, lumea nu dispunea de-alte mijloace de transport în comun, iar „Jumbo-Jet"-ul picase la țanc. Efectuînd zeci de curse pe ruta de mai sus, pînă-i plesneau cauciucurile și băncile de-atîta lume.

Cînd l-am văzut pe doctorul Viorel, la noul său loc de muncă, o altă stațiune avicolă, și mai babană de data asta, ne-am îmbrățișat ca pe vremuri, bucurîndu-ne de anii ce ne legaseră. După ce i l-am prezentat pe însoțitor, recitindu-i numele, vraciul galinaceelor m-a iscodit :

— Ce-nvîrte tovarășu' ? Crește păsări, și-ar vrea niscaiva pui ?

— Mai rău ! E primarele nost'. Și-și dorește o avicolă proprie, pentru oamenii comunei... De ce să halească numai orășenii pui la frigare ? Este legal să-i vinzi material prim ?

— Cum să nu ! Ba-l mai și ajutăm... Rețete, sfaturi de specialitate... Are cont în bancă ?

— Are ! Se descurcă băiatu' !

Plimbîndu-ne prin multiplele ferme ale stațiunii, unde n-aveai cum să te miști de-atîtea orătănii, bașca fermele de iepuri și-alte lighioane, deodată am identificat și-o orătanie scumpă inimii mele. Căreia, în mod normal, îi ziceam „rață pe varză". Bineînțeles, ca să nu fiu înțeles greșit, nu era vorba de-un unic exemplar, ci de zeci de mii de măcăitoare. În diverse faze ale existenței lor. De la pui de-o zi, și pînă la stadiul de „pui zburați". Denumire pe care n-o mai auzisem vreodată.

Încîntat, Petrăchiță, spirit pragmatic, și-a cumpărat și vreo două mii de „boboci zburați". Peste puii de găină inițiali..

Cînd am aflat că rățuștele își puseseră în cap să-l lase sărac, lichidîndu-i întreaga rezervă de nutrețuri, m-am simțit oarecum vinovat. Eu-l dusesem în ispită, însoțindu-l la vrăjitorul de Viorel. Nu era chiar așa. După cum mi-a explicat „găinarul", la prima întrevedere. Nehalitele, ce-i drept, mîncau pe sparte, enorm. Însă fuseseră luate

toate măsurile ca viitorul să fie asigurat. Şi-al lor, şi-al secţiei consiliului. Care le vînduse populaţiei, pentru creştere la domiciliu. În faza de „zburaţi evoluaţi". Cu trei sute de grame mai grei decît la preluare. Şi iar se-alese-seră cu profituri.

Numai eu nu m-am ales cu nici un ce profit. Fiindu-mi interzise cărnurile coriace, greu digerabile, nu mi-am cumpărat nici măcar o aripă de măcăitoare. Ironia destinului ! Despre care i-am povestit managerului :

— Bine, măi frate, dreptate-i asta ? Te-am ajutat să-l contactezi pe vrăjitoru' din Oz, şi n-am văzut pe masă măcar o raţă pe varză !

— Păi de ce ? m-a deplîns Petrăchiţă. Le-am vîndut destul de convenabil. Iar femeile satului numai că nu m-au pupat, cînd s-au văzut procopsite cu-asemenea orătănii...

— De-aia ! i-am lămurit situaţia. Pe mine mă pupă endocrinologa, de la Parhon, în timp ce-mi suflă să bag în mine doar brînză de „veci". Ca să trăiesc mult şi să mor sănătos... Nu-i corect. Păi ce-i mai bun pe lumea asta, decît o gîscă îndopată, sub formă de „paté de ficat", ori o raţă umplută cu mere, şi coaptă la cuptor, aşternută pe-o pătură de varză călită ?

— Păcat ! s-a mulţumit să mă compătimească agronomul de-altă dată, lăsîndu-i gura apă. Nu-i nimic, luna viitoare intră în producţie ciupercăria noastră. C-am pus pe picioare şi-aşa ceva. Iar şampinioanele-s excelente cu sos de smîntînă...

Acum îmi lasă mie gura apă. Însă mi-a trecut. Rapid. Cînd nea Ticuţă, profesorul de la clinica de boli de nutriţie, m-a anunţat că, într-adevăr, ciupercile-s delicioase. Dar nu pentru mine. Care am acidul uric crescut. Deci, total contraindicate.

Secţiile consiliului au adus parale bune. S-a aşternut asfalt pe uliţe, reţeaua de apă a fost întărită, presiunea crescînd de la 0.3 la 2 atmosfere. Avînd posibilitatea unor duşuri scoţiene, dimineaţă de dimineaţă, mi-a crescut şi mie productivitatea în muncă. Bat mult mai ţeapăn la „Erika". Încît, mai în fiece zi, îi sare cîte-o literă. Din fericire, mereu alta. Şi-am învăţat să mi le lipesc singur. Cu

caloriile stau mai prost, neavînd dreptul să mă bucur de nici unele din produsele managerului. Nici tu ouă (colesterol !), nici „champignoane" (acid uric), nici alte chestii, mai toate avînd contraindicații. De vîrstă. De vîrsta mea, nu de-a lor.

Petrăchiță s-a-mbolnăvit grav, de coloană (vertebrală), l-au operat niște generali la spitalul militar, și-acum e-n convalescență. La mine în birou. Unde ardem niște table de pomină. Și bate la mine, bată-l cucu', ca la fasui. Marț și linie, linie și marț !

— Ia stai nițel, măi Petrăchiță, n-ai de gînd să pui și bazele unei secții de care să mă bucur și eu ?

— Se face, maestre...

— Serios ! Ce-anume ?...

— Artizanat... Pentru împodobirea sufletelor oamenilor !

— Păcat ! Aș fi dorit ceva pentru împodobirea mea, niscaiva de-ale gurii...

— Fac și dintr-astea ! Căni de lut, blide, oale...

Nu mai zic nimic. Tac și gîndesc. La viitor. Veni-va oare ? Că apa iarăși nu are presiune. Uneori, deloc.

Luînd viața de la capăt, pieptiș...

Cînd am fost trimis, prin '45, sau '46, să mă prezint la redacția cotidianului craiovean „Înainte", Cernea, redactorul-șef, a ținut ca mai întîi să fac vreo cîteva luni de așa-zisă stagiatură.

— Măi Marincule, mă prelucrase dînsul, apelînd la pseudonimul meu literar, mult mai la îndemînă decît numele de pe buletin, așa-i gazetăria !... Trebuie să faci de toate, punînd osul acolo unde ți se cere. Corectură, telefoane la raioane, notițe culturale, sociale și economice, legătura cu tipografia, iar mai încolo, ai să m-ajuți și la întocmirea paginii externe !

Oarecum nedumerit, deoarece mai lucrasem în presă, și-ncă destul de intens, mai ales în calitate de corector, cînd de zi, cînd de noapte, atît la „Curentul literar-magazin", cît și la „Chemarea vremii", unde fusesem chiar și responsabil cu pagina rezervată cinematografiei, l-am întrebat pe șef :

— Dar vreo poezie nu se publică-n ziar ? Căci, mai presus de toate, sînt și poet, domnule Cernea...

— Poate vrei să spui tovarășe Cernea, domnule Marincu ! „Primul" mi-a spus că ești și tu încadrat în partid, chiar recent, mai săptămîna trecută... Domnii, atîția cîți sînt, și cîți vor mai rămîne, sînt acum de cealaltă parte a baricadei. Dacă mă mai iei cu „domnule", află că n-ai să faci pureci mulți la mine-n redacție ! De poezie ne-arde nouă acum, cînd țărăniștii și liberalii ne-mproașcă de pretutindeni, afirmînd că nu sîntem capabili să scoatem un ziar ca lumea, care să fie cumpărat de public ? Trebuie să

scriem în aşa fel, zi de zi, încît să-i ardem pe „democraţii" noştri, de să le sfîrîie pielea. Ca şoriciul pus pe tigaie !

Chestia cu şoriciul plăcîndu-mi, şi la propriu şi la figurat, i-am făcut pe voie redactorului-şef, declarîndu-i :

— E-n regulă, tovarăşe ! Las poezia pentru mai tîrziu, şi-am să fac orice-mi ceri...

— Ei, aşa-i mai bine, Marincule ! s-a arătat satisfăcut şeful.

Pe redactorul-şef, de altfel ca şi pe alţi redactori de la gazetă, îl cunoşteam mai demult, încă din primii ani cînd izbucnise războiul, şi ne citeam reciproc producţiile noastre lirice şi prozastice, refugiaţi în cel mai retras ungher al braseriei, dacă i se putea spune şi-aşa, aflată deasupra cofetăriei „Palas". Unde, în jurul unui şvarţ, scriitorimea craioveană zăbovea pînă noaptea tîrziu. Ca să-şi deie seama dacă are vreun viitor. Erau vremuri grele, mai ales pentru Aurică şi Radu, siliţi să trăiască doar dintr-un posmag de pîine, cîştigat şi-acela, cu greu, muncind şi ei pe-unde apucau, şi nu chiar permanent.

Pe-atunci nu ştiam, şi nici măcar nu mi-ar fi putut trece prin cap, că Aurică şi Radu erau „tovarăşi". Şi nici nu cunoşteam ce-nseamnă, dintr-un anumit punct de vedere, cuvîntul respectiv.

Le ziceam Aurică, sau Radule, fără „domn" şi nici tovarăş, ci, de cele mai multe ori, maestre. Că doar maeştri eram, de vreme ce ne punea dracul s-aşternem pe hîrtie tot felul de bazaconii literare.

Acuma, gata, nu mai eram „maeştri" !

De fapt, Radu lucrase la „Înainte" doar cîteva săptămîni, pentru ca, mai apoi, să fie cerut de Bucureşti, să lucreze în presa de-acolo. Redacţia, cînd mă pripăşisem şi eu la gazetă, nu cred să fi posedat mai mult de doi sau trei „ziarişti". În afara mea, bineînţeles. Proaspăt sosit. Ca tînără speranţă.

Atît de tînără însă, încît în primele săptămîni fusesem antrenat mai mult în munca de corector şi curier. Pe care, uneori, o practica şi Aurel. Căci, pe bune, adevăratul redactor-şef era... mai mulţi. Dar care îşi aveau cabinetul

la sediul regionalei. De soarta ziarului se interesa, destul de des, pînă și primul-secretar, telefonînd noi dispoziții, și-acelea venite mai de sus. Tot prin telefon.

Alteori, suna la redacție secretarul cu propaganda, și-l cerea la telefon pe șef. Aurică, aflîndu-se „în sala de radio-recepție", unde asculta știrile externe transmise de Roma, Moscova, Paris, Londra și-alte capitale, îi răspundeam eu :

— Tovarășul redactor-șef scrie pagina externă ! Cine-i la aparat ?

— Cine trebuie ! Dar tu cine ești, ziaristul ăl nou, romancierul cu la sud de lacul Nairobi ?

— Eu, tovarășe secretar !

— Ei, cum e cu gazeta ?

— Foarte bine ! Încep să-nvăț... Altceva decît știam destul de bine, lucrînd de multă vreme în presă !

— Măi băiete, nu mă interesează, deocamdată, cum stai tu cu ziarul, ci cum stă el !

— Stă excelent ! Adică merge strașnic... Acuma-i intrat la mașină, și trag băieții la el de scapără scîntei !

Parcă nițel îngrijorat, vechiul ilegalist mă ruga frumos :

— Fugi repede la tipografie, și-adă-mi cît mai degrabă un exemplar ! Mă găsești la primul-secretar, în cabinet... Ai cu ce veni, vreo mașină sau vreun camion ?

— Am ! l-am asigurat eu, fără să-i dezvălui că mijlocul meu de locomoție era o bicicletă amărîtă, dejghinată și pe cale de casare.

De la tipografie, aflată la subsolul redacției, de fapt fosta tipografie a lui Șaban Făgețel, „Institutul de arte grafice «Ramuri»", am ajuns pe Calea Unirii, în mai puțin de zece minute. Gonind ca la curse. Și, leoarcă de nădușeală, în plin decembrie, am dat buzna în anticamera primului-secretar. Unde l-am găsit, așteptîndu-mă, pe șeful cu propaganda. Pe care era cît pe ce să-l dobor la pămînt. Izbindu-l cu ușa dintr-un singur brînci. Iar dînsul tocmai se-ndrepta spre ieșire, c-un pahar gol în mînă. Probabil ducîndu-se după nițică apă.

— Bravo, măi, ai şi-nceput să-mi porţi pică ! Şi-asta numai pentru că ţi-am cerut un exemplar din gazetă... Ce păţeam, dacă-ţi spuneam să-mi aduci mai multe ?

Interesant tip. Înalt, cam slăbuţ, cu părul totdeauna pieptănat, îmbrăcat corect, chiar elegant, mereu cu cravată, avînd grijă să-şi lustruiască încălţările. Altfel mi-i imaginam pe tovarăşi. Întocmai cum îi văzusem într-un film sovietic, „Lenin în octombrie", în bocanci răpănoşi, cu puşca-n bandulieră, încinşi cu centuri împănate cu cartuşe, cu şepci pe cap şi cămăşi bariolate pe orizontală, de matrozi. Comuniştii noştri, după cum îmi dădeam seama, arătau altfel. Mă rog, una era în 1918, şi-alta în '45. Şi-apoi, noi eram în decembrie.

Deşi era, pare-se, farmacist de meserie, în ultimii ani se ocupase numai de politică. Exact în perioada războiului. Cînd nu prea era indicat să-ţi baţi singur cuie în cap. Dînsul însă, avea ideile lui. La care ţinea. Şi pe care şi le susţinea activînd în umbră. Mă rog, poseda probabil şi tăria de caracter necesară.

De-atunci şi pînă astăzi, cînd îl mai reîntîlnesc din cînd în cînd, fiind un pensionar stenic şi plin de vlagă, mi-a fost şi-mi este mereu drag. Nu-s mulţi oameni dintr-ăştia !

„Lupte" de stradă

După ce-a examinat rapid exemplarul pe care i-l adusesem, s-a oprit mai atent asupra unui articol de pe pagina întîi. Recitindu-l, a exclamat :

— Bine !

De fapt, era vorba de-un material primit de la Bucureşti, unde apăruse în „Scînteia". Cu-o zi mai înainte. Şi ni se ceruse ca neapărat să-l reproducem. Era o cuvîntare.

Pe cînd intenţiona să-mi dea mîna, ca să-şi ia rămas bun, deodată au răsunat, de-afară din stradă, ţipete şi zbierete. Deocamdată indescifrabile. Cel puţin pentru mine. Căci secretarul mi-a şi spus :

— He, he, iarăşi s-au pus băieţii pe tămbălău !...

— Îi cunoaşteţi ?

— Ba bine că nu ! După cum urlă şi răcnesc. Ca bezmeticii... Sînt băieţii de la sediul tineretului liberal, aflat cam peste drum de noi ! Care tare ar dori să ne vie de hac. Puşlamale şi vagabonzi cu buzunarele pline de parale. Feciori de bani gata, odraslele moşierilor şi „industriaşilor" noştri, din Craiova !

Căzînd oleacă pe gînduri, m-a întrebat :

— Ce zici, o poţi întinde de-aici, gonind ceva mai tare ? Nu de-altceva, dar să nu te-nhaţe prăpădiţii ăia...

— Pe mine ? Nu le merge... Din păcate însă, nu-mi merge nici mie bicicleta cu care-am venit. În lipsă de altă maşină. Am să încerc totuşi s-o iau în cîrcă, şi să mă furişez pe lîngă ziduri !

— Vezi-ţi măi de treabă ! Pe cît eşti de grăsuţ, te ochesc ăia de la distanţă. Şi n-ai să fii în stare să fugi mai iute ca ei... Las' c-aranjez eu lucrurile !

S-a reîntors peste cîteva minute. Însoţit de trei făpturi cu totul ciudate. Un bărbat cam trecut şi veştejit, îmbrăcat destul de ponosit, cu un chip extrem de blajin, scăldat de nişte ochi scăpărînd inteligenţă, apoi o matahală de om, care zîmbea mai tot timpul, privindu-mă interesat, şi trecîndu-şi mereu degetele prin părul vîlvoi, iar celălalt un tînăr, cam la vîrsta mea. Însă dublu decît mine. Pe înalt. Bălai, cu ochi albaştri, părea atunci convocat din cine ştie ce arene de lupte greco-romane. Căci arăta exact ca un atlet de circ.

Nu mi i-a prezentat, ci doar m-a informat :

— Uite, măi băiete-cucuiete, ai să fii condus la redacţie de cîţiva reprezentanţi ai clasei muncitoare !... Să vedem ce-or să mai zică băieţii. Pe care-i cam ştim noi cine sînt, tineri între 35 şi 45 de anişori, bătuţi pe muchie, din care vreo zece, cel puţin, petrecuţi în barul de noapte al lui Tomescu, sau în zaiafeturi la „Cina"... Fleşcăiţi înainte de vreme, fără să fi făcut ceva la viaţa lor !

Pe cînd coboram la parter, să-mi iau bicicleta rămasă acolo, la spinare, plăpîndul m-a întrebat cu blîndeţe :

— Măi copile, ce-nvîrteşti tu pe la „Înainte" ?

— De toate ! Scriu, din cînd în cînd, alerg între redacţie şi tipografie, mă ocup de şpalturi şi de bunurile de tipar, mă rog, într-un cuvînt, sînt mîna dreaptă a redactorului-şef...

— Şi-n viaţa civilă ?

— Atunci sînt scriitor... De romane şi poezii !

— Interesant, a mormăit omul, sprijinindu-se de umărul meu, înseamnă c-am fi un soi de colegi de breaslă !

— Lucrezi şi matale în presă ? m-am dovedit şi eu curios.

— Am lucrat ! La fabrica lu' Brătăşanu... Dar la alt soi de presă. Ca muncitor. Pînă m-a dat jupînul afară, aflînd că mi-am stors din cale-afară bojocii, tot trăgînd la hodoroaga lui de presă pentru buloane, o vechitură de pe vremea lui Pazvante. Iar pe de altă parte, fiindcă prea se interesau ăi de la Siguranţă de mine ! Am aşternut şi eu pe hîrtie, toate cele ce mi s-au întîmplat în viaţă. Voiam să fac un roman...

— Interesant ! Şi-ai izbutit să-l termini ?

— Deocamdată un caiet din ăla mare, format registru... Dar mai am încă multe de povestit !

Cînd am păşit pe uşă afară, de-a dreptul în stradă, pe trotuarul din faţa sediului tineretului liberal, doar eu şi cu omul meu de pază, matahalele urmînd să-şi facă apariţia mai tîrziu, în cazul cînd se-ntîmpla ceva, am băgat de seamă că eram aşteptaţi. De-un grup de „tineri" liberali. Chiori de beţi. Şi cu ciomege în mînă.

Care, pitiţi pînă atunci în gangul sediului lor, s-au repezit la noi urlînd şi ameninţîndu-ne :

— Parastasu' cui v-o făcut, unde-ncercaţi să vă cărăbăniţi ?...

Şi, fără să mai aştepte răspunsul nostru, pe mine m-au buşit de vitrina librăriei de lîngă judeţeană, strivindu-mă

între bicicletă și geam, iar pe firavul meu însoțitor l-au doborît la pămînt, încălecînd vreo doi haidamaci peste el, cu intenția vădită de a-l călca în picioare.

Amețiți de băutură, și neavînd nici vizibilitatea corespunzătoare, s-au orientat eronat la un moment dat. Căci, în bezna de-afară, n-au mai știut care sîntem noi și care-s ei. Mai ales cînd au țîșnit din sediul nostru ceilalți membri ai grupului de pază.

Rotind alandala toroipanele, „liberalii" au purces să lovească-n stînga și-n dreapta. Otînjindu-se mai mult între ei. Urlau și se văietau, cînd încasau una mai zdravănă, străduindu-se să se identifice :

— Fred, în cine dai mă, boule, nu vezi că m-ai pocnit cu bastonu' lu' tac-tu ?.. Tu ești, Fred, sau blegu' de Marcello ? Bă, spune bă, care ești bolșevic, hai, nu te-ascunde! Bobby, ferește capu', că prea semeni cu prăpăditu' ăla, de pe asfalt, și vreau să-l fac praf !... Tony, Willy, Sache, unde sînteți mă ?...

Învălmășeala fiind cumplită, tineretul liberal luptîndu-se cu liberalii mai puțin tineri, mi-am zis că-i cazul să fac priză cu realitatea. Și, înșfăcînd bicicleta de ghidonul acum sucit de-a-ndoaselea, am zvîrlit cu ea drept în individul ce vroia să-l facă praf pe bietul meu coleg de breaslă.

Care, oricît ar fi arătat el de plăpînd și firav, nu stătuse o clipă degeaba. De la locul unde se afla, adică trîntit pe caldarîm, mușcase de picior vreo cîțiva atacanți, din cei ce intenționau să-l frămînte cu cotonoagele. Iar aceștia, jăluindu-se ca niște babe, aproape plîngînd, țopăiau doar într-un țurloi, ținîndu-se de celălalt cu-amîndouă mîinile. Dansatorii au fost nevoiți să-și curme baletul. Căci însoțitorii mei, fără ca măcar să-i cîrpească c-un dos de palmă sau o scatoalcă, îi și luaseră în primire.

Desfăcîndu-le curelele de la pantaloni, le legaseră mîinile laolaltă de piciorul pe care și-l țineau în brațe. Și-acuma îi culcau, grijulii, lîngă omul nostru de pe trotuar. Care, avînd plămînii cam lipsă la apel, încă nu era în stare să se ridice.

Nici cu ceilalţi n-au avut probleme speciale. Întrucît singuri se cotonogiseră cu bîtele personale, şi acum se-nvîrteau ca nişte titirezi, sprijiniţi în ciomege. De parcă s-ar fi angajat să dănţuiască binecunoscutul joc popular — căluşarii. Preluîndu-le bîtele, de fapt, mai curînd, bastoanele aduse din căşile părinţilor, beţivanii au picat, unul după altul, prijonindu-se cu nasul în asfalt.

De unde, petrecîndu-le armele pe sub şale, i-au cărat şi pe ei, tot lîngă ceilalţi tovarăşi, ca să le zicem şi-aşa, de idei. Încît, la ora cînd plecam cu toţii spre redacţie, purtîndu-l între noi pe omul de la Brătăşanu, mormanul de tonţi zăcea chiar în faţa sediului lor. Către care strigau cît îi ţineau gura :

— Săriţi, măi, că ne-omorîră bolşevicii !

Precauţi, ceilalţi tineri liberali au stat liniştiţi în saloanele lor, puţin păsîndu-le de zărghiţii ce se-avîntaseră la bătaie. S-au mulţumit să deschidă o fereastră de la etaj, să examineze situaţia şi să ne bălăcărească în fel şi chip. Înjurîndu-ne birjăreşte. Băieţi culţi, cunoşteau şi expresii mai acătării. Hai să nu le citez !

Cînd să dăm de colţul cu Lipscanii, le-am cerut tovarăşilor mei :

— Oameni buni, aşteptaţi-mă o ţîrişică !

— Dar ce te-apucă, dănacule ? m-a întrebat „scriitorul".

— Uitai, neică, bicicletu' ! l-am lămurit eu. Vin numaidecît !

N-a fost chiar atît de rapidă întoarcerea mea. Căci a trebuit să mă chinuiesc îndelung, pînă am izbutit să extrag capul tînărului liberal dintre spiţele roţii din faţă. Pe care mi le strîmbase. Supărat, i-am arătat roata şi i-am spus :

— Vezi, măi, ce mi-ai făcut ? Ce-ar fi dacă ţi-aş suci şi eu gîtul, cum mi-ai răsucit tălică spiţele ?...

Nu mi-a răspuns nimic. Ci numai a-ncercat. Fără să reuşească. Probabil avea ceva la laringe. Din motive de bicicletă. Care-i cam strînsese niţel beregata, prinzînd-o în roată.

Reporter special

Odată ajunşi la redacţie, surpriză mare. Eram aşteptaţi cu nerăbdare. De-un întreg complet de judecată (mi-am zis eu). Erau acolo şi primul-secretar, şi şeful poliţiei din Craiova, precum, spăsit, şi nefericitul de Aurel. Cu ochii în pămînt.

„Primul", consultîndu-se din ochi cu ceilalţi, l-a întrebat pe cel mai dezvoltat dintre noi, pe bidiviul ăla cu părul vîlvoi, care-i legase pe balerinii muşcaţi de presarul de la Brătăşanu :

— Ia spune-ne şi nouă, măi tovarăşe, chiar i-aţi omorît cu bătaia pe golanii de la sediul tineretului liberal ?

— Nici vorbă, tovarăşe-prim ! Au sărit cu ciomegele... Beţi. Nici măcar nu i-am atins. Doar i-am astîmpărat, să nu se omoare între ei !

— Ca să vezi ce le mai trece prin minte şi opozanţilor noştri ! s-a mirat primul-secretar. M-a sunat, în plină noapte, şeful liberalilor din localitate, să mi se plîngă c-aţi atacat sediul vlăstarelor lor, şi că-s vreo patru morţi printre ei...

— Poate morţi de beţi ! a precizat blondul, cealaltă matahală din echipa de însoţire.

— Ne-ar trebui un reportaj de la atelierele C.F.R. ! i-a spus şeful, lui Cernea. Ai pe cineva la-ndemînă ? Care să fie la prima oră acolo, şi să ia contact cu inginerul de la forje, secretarul organizaţiei de bază... Oamenii trebuie să citească în gazetă că se scrie şi despre ei, nu numai de chestii străine de oraşul nostru !

Aurică, obosit de cît stătuse cu urechea lipită de aparatul de radio, ca să-şi „scrie" pagina externă pentru numărul de-a doua zi, a clătinat îngîndurat din cap.

— Ar mai fi doar Marincu ! Reporterul nostru pleacă la Strehaia, eu trebuie să rămîn la post, iar pe-altcineva nu mai am, deoarece abia ne-nchegăm redacţia... Doar cunoaşteţi situaţia noastră !

— Crezi că-i în stare să facă faţă, Marincu-biciclistul? s-a interesat zîmbind subţire primul, privind la mine cu coada ochiului.

M-am grăbit să răspund, în locul lui Cernea :

— Tovarăşe prim, dacă am fost capabil să scriu trei cărţi pînă acum, de ce n-aş putea încropi şi-un reportaj interesant ?

— Bun ! Să zicem c-am fi de acord, toţi cei de faţă... Dar dacă te-apuci să născoceşti tot soiul de năzbîtii inexistente, ca-n „La sud de lacul Nairobi", pe care l-am citit şi eu, dorind să constat ce-ai în cap, atunci să ştii c-ai încurcat-o... Oamenii de la atelierele C.F.R.-ului sînt muncitori serioşi !...

— N-am să scriu decît adevărul ! l-am asigurat cu aplomb.

Iar Aurel, intervenind, oarecum, în favoarea mea, i-a spus prim-ului :

— Cînd o să aibă gata reportajul, o să-l citesc şi eu, mai înainte de a-l trimite la tipar !

— E mai bine aşa ! l-a aprobat primul. Să-i acordăm romancierului nostru o şansă... Şi, ca să nu iasă vreo boacănă, am să-l rog pe secretarul cu propaganda să-l prelucreze cum se cuvine, ca la carte !

După ce l-am condus, cu maşina prim-ului, pe colegul meu într-ale scrisului, muncitorul acela plăpînd, pe care vroiseră să-l bușească liberalii, la spitalul de urgenţă, întrucît începuse să scuipe sînge, n-am mai dat pe-acasă. Ci m-am întors la redacţie. Pe la şase dimineaţa, informat şi prelucrat, din toate punctele de vedere, mă găseam în faţa atelierelor C.F.R. Cu un caiet de-o sută de pagini sub braţ, cu trei sau patru creioane chimice în buzunarul de la piept, interesat la maximum de ceea ce-mi vedeau ochii. Adică, peste cîteva mii de oameni intrînd pe porţile uzinei. La lucru.

Pînă ce n-au pătruns cu toţii în curtea atelierelor, împrejmuită peste tot de fel şi fel de hale, am aşteptat dîrdîind de frig să apară inginerul de la forje. Care trebuia să mă preia, şi să-mi arate ceea ce era de arătat.

Cînd m-a zărit Aurică sosind la redacţie cu vreo cîteva zeci de pagini pline, scrise mărunt şi-ngrijit, m-a şi luat la rost :

— Măi Marincule, eşti nebun, ziarist sau romancier?... Unde crezi c-am să-ţi vîr atîta pologhie ? Treci în biroul meu, şi-ncepe să tai...

— Ce să tai ? Lemne, hîrtie, carne, slănină...

— Nu mai face pe prostul, că mă supăr ! Tai din material, mai înainte de a mi-l da să-l citesc. Zvîrli afară tot zarzavatul şi pălăvrăgeala. Ne interesează numai oameni şi fapte, fără gargară... Şi dă-i bătaie, că la unu eşti aşteptat la judeţeană !

— Care unu ? Din noaptea asta, sau în cursul zilei de mîine...

— La ora 24 ! Plus cincizeci de minute... E clar ?

M-am supus. Plîngînd de mila frumuseţii de reportaj. Iar la unu fără un sfert, din noapte, mă şi înfiinţam în cabinetul primului-secretar. Mi-a tăiat şi dînsul vreo cinci pagini. Zîmbindu-mi şi îmbiindu-mă să mai beau un pahar de ceai fierbinte. Din ceainicul său personal.

Cînd dădusem gata şase pahare de ceai, dăduse şi secretarul gata reportajul meu. Din care rămăseseră douăsprezece pagini. Între timp, îşi făcuse apariţia şi secretarul cu propaganda. Luase manuscrisul din mîinile prim-ului, îl cîntărise în palmă, că tot fusese şi farmacist cîndva, şi s-a apucat să-l citească şi dînsul.

După ce-a terminat, secretarul cu propaganda mi-a dat manuscrisul, întrebîndu-l pe primul cititor :

— Ce zici, merge şi-aşa ? Că nu prea seamănă cu ceea ce se scrie la gazetă, ci aduce mai mult a nuvelă sau schiţă!

— Merge, şi-mi şi place cum e scris !

Apoi, adresîndu-mi-se :

— Se putea şi mai bine, dacă nu te-agăţai şi de povestea aceea cu betonul expandat... Poate ar mai trebui verificată ! În orice caz, ai condei, şi-ţi urez succes în activitatea viitoare...

— Mulţumesc din toată inima! Iar în privinţa betonului, să ştiţi c-am verificat personal. M-am suit pe el şi-a rezistat !...

Reportajul mi-a apărut pe prima pagină, jos, c-un titlu pe patru coloane. Iar peste o săptămînă, spre surprinderea generală, era tipărit şi de „Scînteia". Însă sub semnătura fostului redactor-şef de la „Înainte". Oţ mare, şi-olteanul ! Era fiul unui cunoscut scriitor din Craiova, şi-mi rescrisese reportajul. Mai pe scurt. Dar şi mai bine. Mă rog, una-i organ central, şi-alta-i provincia. Mai aveam multe de-nvăţat.

Lipsă la apel

Mai înainte de-a mă muta la Bucureşti, unde urma să întemeiez editura „Europolis", în condiţiile despre care am relatat, bulgăroaica de nevastă-mea m-a prevenit într-o seară :

— Uite ce-i, măiestrică, m-a rugat dînsa, să-mi telefonezi, imediat ce-ai să ştii, adresa editurii, strada şi numărul !

— Şi pentru ce atîta grabă, că doar nu plec în Kamciatka ?

— M-am dus astăzi la Lemnea, la spitalul de-acolo, trimisă de prim, să văd care-i situaţia cu pulmonarul nostru, de la administrativ...

— Care-i acela ?

— Îl ştii foarte bine, însă nu i-am reţinut numele, dar a fost împreună cu tine, atunci cînd erau să vă bată ăia, de la tineretul liberalilor !

— Pe mine ? Hai că-i bună... N-a avut loc nici o bătaie. Mai bine zis, s-au ciomăgit între ei. Şi l-au buşit pe bietul om, cel cu plămînii ciuruiţi...

— De el e vorba ! Vrea să te viziteze neapărat la editura cea nouă...

— Te pomeneşti c-o fi terminat romanul !

— Încă nu ! Chiar m-a rugat să nu cumva să-l vizitezi la spital... Nu doreşte nici să-l vezi printre nefericiţii

aceia, în halul în care se află, şi nici nu-i gata cu cel de-al doilea caiet. A şi insistat să-ţi transmit asta. Şi că-ţi doreşte succes, nădăjduind să aibă şi el parte să fie editat de tine... Ce crezi că citea ?

— Manuscrisul romanului ?

— Care manuscris ? „La sud de lacul Nairobi", asta-i era lectura !... Spunea că-l amuză enorm, în pofida nenumăratelor naivităţi şi erori de orientare politică...

Prin '47, dacă mai ţin bine minte, m-am trezit cu omul meu la editură. Venise direct de la gară. Apelînd la două tramvaie, plus cîţiva kilometri pe jos, necunoscînd oraşul. Arăta frînt de oboseală, iar culoarea chipului său nu-mi plăcea deloc. Era pămîntiu.

— Ce mai faci, neică dragă ? l-am luat eu pe de departe. Te simţi mai bine, de vreme ce-ai bătut atîta cale ?

— Să zicem că-i mai binişor, cumva... Dar dacă n-ar fi trebuit să te văz, ca să tăinuim despre romanul meu, mai bine aş fi rămas acasă !

— L-ai terminat ? m-am bucurat eu.

— Nu, din păcate ! Însă am să-l dau gata cît mai curînd... Ţi-am adus primele două caiete, ca să-l vezi că există, şi nu-ncerc să te duc cu anasîna !

— Ştii ce, măi neică, haidem să gustăm ceva, c-ăi fi şi tălică obosit de atîta drum. Am un bun prieten pe-aproape, scriitor şi el, deşi-i de meserie birtaş... Mîncăm ceva, să te mai întremezi, şi-ntre timp discutăm şi despre cartea matale ! E bine ?

— D-apăi cum să nu fie ! Haidem... Fac eu cinste, c-am primit un ajutor medical !

Cînd i-am văzut caietele, în care-şi aşternuse povestea vieţii, mi-a venit să mă crucesc. Erau scrise cu cerneală violetă, cu nişte litere cît purecii, înghesuite una-ntr-alta, atît de strîns, încît erau aproape imposibil de descifrat. Privindu-l uimit, în adîncul ochilor, i-am spus deschis :

— Măi neică, mergem la editură, să-l trimit la dactilografiat, şi-apoi îmi spui cum vrei să-i dai titlul, că nu văd nici unul pe-aici, pe coperte...

— Nea, că nu se poate ! Mai întîi să-l termin, să-l mai citesc o dată, şi-apoi vin cu el la matale... Dacă mă fac

bine ăștia, de-aici ! Titlul, cum să-ți spun, nici el nu-i hotărît definitiv. Mă gîndeam să-i zic „Viață de rob“... Ce părere ai, ține pe timpurile noastre ?

— Chiar foarte bine ! Se și brodește cu ceea ce-am vrea să editäm...

N-a mai venit. Am telefonat la Craiova, și de-acolo mi s-a comunicat că-i undeva, prin București. Iar în afară de „neică“, alt nume nu i-am cunoscut. Oricît m-am străduit să-i dau de urmă, n-am izbutit nimic. Dispăruse, fără urmă, nemaivăzîndu-și visul împlinit ! Laolaltă cu romanul...

„Să vină Grasu la mine, cît mai urgent !"

Prin 1948, poate '49, mă odihneam şi eu, ca tot omul. La o ciorbă de burtă. Fantastică. Servită în locanta lui Mitică Cosma, de pe Domniţa Anastasia. Unde, cunoscutul poet, publicat însă doar în reviste, se ocupa personal de „restaurarea" subsemnatului, în calitatea sa, mult mai apreciată printre colegii din literatură, de patron. Al celebrului sediu secundar utilizat de amărăştenii scrisului, şi care purta numele de „Birt economic-popular".

De fapt, fie vorba între noi, nu prea puteam fi considerat eu om „ca toţi oamenii". Eram cam cît doi, cîntărind binişorel la cîntar. Şi şef de serviciu la „Editura de Stat". Unde conducem departamentul „Tehnoredacţie". De aceea, probabil, Mitică îmi adusese zeama într-un castron. Dublu. Ca să fie masa mai bogată şi să mă simt bine.

Din păcate, taman cînd dădeam gata burta, manifestînd intenţia să mai solicit o porţie, pe cît posibil identică, calitativ şi cantitativ, în stabilimentul macedoneanului năvălea Adrian, adjunctul meu. Transpirat şi respirînd agitat, mi s-a adresat încă din pragul salonului (mai curînd hală) :

— Meştere, e de rău !

— Cum adică, ţi-e şi ţie foame, şi n-ai parale, de-o ciorbă ?

— Mai rău ! Te caută directorul... E ceva de groază cu el. Pesemne de-aia mi-a cerut să te-aduc la cabinet pe sus, mort-copt, cum oi putea, numai în carne şi oase să fii !

— Păi eşti în stare să mă salţi, bre Adriene ? l-am întrebat pe costelivul meu ajutor. Care era atît de pricăjit

încît te cuprindea mila. Numai gîndind că-i putea trece prin cap să mă care „pe sus". Chiar așa ți-a spus ? *Motamo ?*

— Lasă franceza. Hai !

— De unde știa că-s la birt ?

— De la mine ! I-am spus adevărul, ca să nu te pun într-o lumină proastă... N-am făcut bine ?

Inimă de mamă, și-Adrian ăsta ! De drag ce-i eram, mă și aranjase.

— S-a supărat, cînd a aflat pe unde-mi plimb boii ?

— Dimpotrivă, chiar a zîmbit. Pe sub mustață. A și zis, „acuma să-l văd pe Grasu, cum o să plece la Ceahlău cu burta plină !"

Nemaiînțelegînd nimic din bălmăjelile adjunctului, cu care, de altfel, eram în cele mai bune relații, i-am comunicat, renunțînd la ideea repetării comenzii :

— Atunci haidem la șef, cît mai iute... Pe cai !

— Prefer pe jos, mi-a declarat surîzător și timid Adrian, ridicîndu-și ochii spre mine. Și la armată am fost scutit de călărie, încă din prima zi...

— Păi ce, recrutaseși la cavalerie ?

— Nici ca cum ! Fusesem repartizat, ca israelit, la curățirea grajdurilor. De-a doua zi, însă, am și fost eliberat. Și trimis la vatră. La vatra cuptoarelor din Transnistria... Numai așa am scăpat de militărie !

De-asta țineam la Adrian. Îi plăcea să facă haz de necaz. Scăpînd de militărie, scăpase și de-un plămîn. De cuptoare nu mai avusese parte. Întrucît românii refuzaseră propunerea nemților de-a colabora și pe probleme de lagăre. Iar adjunctul meu nu pomenea niciodată despre necazurile avute cu nea Mitică Koch, cum se chema baccilul maladiei sale. Pe care-l dobîndise la zăpadă. Dînd cu lopata, printre nămeții Bucureștilor. Iarna. Vara, lucrase la Buftea. Pe moșiile Știrbey. Unde se calificase în industria conservelor. Prășind tomatele, vinetele și ardeii.

Cînd sosisem la Editura de Stat, Adrian pleca. Trimis de Petru N., directorul nostru, să-și refacă pulmonii. La Bran. Astfel, fără voia mea, mă trezisem șef de serviciu. În locul ftizicului. Care, cînd se înapoiase vindecat, nu mai acceptase să-și reia vechiul post. Propunîndu-i să mă ajute, Adrian se-nvoise numaidecît. Fiind un excelent teh-

nician al prezentării cărții, lucra, într-o zi, cît alții în patru. Calic la muncă, și eu, reușisem astfel să alcătuim o redutabilă echipă. Iar directorul, încîntat de noi, ne sprijinea în fel și chip. Editîndu-ne lucrările. Și-ale mele, și-ale lui Adrian. Căci, în afară de tehnoredactare, mai scriam și povești pentru copii și tineret.

Cînd m-am prezentat în anticamera directorului, tanti Popescu, secretara șefului, m-a luat la trei păzește :

— Pe unde-mi umbli, dom'le ? Țara arde și baba se piaptănă !

— Ba s-avem pardon, madam Popescu, n-am fost la frizer ! am informat-o nițel cam nervos.

— Știu tot, nu mă mai bate la cap... Te-ndopi la birt, de unul singur, cu ciorbe de burtă. Intră la șeful, nu mai bate apa-n piuă !

Văzîndu-mă dînd năvală în cabinet, Petru N. m-a întîmpinat cu zîmbetul pe buze, extrem de bine dispus !

— Stai jos, și ține-te bine, să nu cazi de pe scaun !

Nedumerit, l-am ascultat. M-am așezat în fotoliul din fața biroului și m-am apucat cu amîndouă mîinile de brațele agregatului. După care am pornit să privesc la chipul directorului. Încercînd să deslușesc pricina care-i lumina fața. Și, mai ales, dacă era atît de vesel și voios, de ce mai era nevoie să mă țin bine.

Uitîndu-se și dînsul la mine, cu ochii licărindu-i malițios, l-am auzit interesîndu-se :

— Ei, ești pregătit sufletește s-auzi de ce-am trimis după tine ?

Bomba cu explozie întîrziată

Deși numai vești proaste și reproșuri așteptam, avînd în vedere întîrzierea apariției unor titluri din plan, totuși l-am asigurat prefăcîndu-mă zglobiu :

— Gata mi-s ! Oricînd, oricum şi pentru orice...

— Perfect ! Dacă-i aşa, şi mai faci şi pe bravul, află că mîine, cel mai tîrziu poimîine, te duci la Ceahlăul nostru. Ieri am fost eu, acum e rîndul tău. De îndată ce-ţi spun despre ce-i vorba, imediat te ocupi de problemă...

Nici directorul nu se exprima mai clar decît Adrian.

— Tov director, de cînd vă ţineţi de alpinism ? Ieri, dacă mă ajută ţinerea de minte, eraţi aici, la editură... Cînd aţi mai avut timp să vă căţăraţi pe Ceahlău, şi să vă şi-ntoarceţi ? Sau vă referiţi la restaurantul cu acelaşi nume, din Obor, care confecţionează cei mai formidabili mici din capitală ?

— Băiete, cred că nu te-ajută mintea, nicidecum memoria ! Îţi imaginezi că de restaurante-mi arde mie, acum cînd mă dau de ceasul morţii să fac rost de-o carte pe măsura editurii noastre ? Numai la mîncare ţi-i gîndul, bată-te cucu să te bată... La Ceahlău am fost ieri, nu la stabilimentul citat de tine... Mai clar, fiindcă văd că nu prea pricepi, mă refer la maestru ! La el m-am dus.

Nu-mi era deloc clar. Şi-am întrebat :

— Care maestru ? Că numai cu maeştri lucrăm. Camilar, Jar, Călugăru, Şahighian ? De-a cui problemă va fi nevoie să mă ocup ?

— Vai de capul tău, nefericitule ! Şi mai zici că eşti şi scriitor... Păi cine-i Ceahlăul literaturii române ?

De data asta, era evident, nu mai glumea. Ba, dacă-i să stăm strîmb şi să judecăm drept, părea chiar supărat. Atunci, făcînd un efort de pură speţă intelectuală, mi-am amintit instantaneu de... Ionel Teodoreanu. Care, cu orice prilej, îl numea pe marele nostru prozator naţional „Ceahlăul scriitorilor". Şi, imediat, i-am declarat directorului :

— Ştiu cine-i ! Maestrul Mihail Sadoveanu... E bine?

— Aşa da, mai merge ! Uite care-i situaţia... După îndelungate tratative, l-am convins să ne scrie o nouă carte. În cele din urmă, cu greu, a acceptat să ne cedeze romanul „Nicoară Potcoavă" ! Nu-i aşa că-i formidabil ?

— O fi ! Dar nu-i eroul din „Şoimii" ? (Ştiam şi eu cîte ceva...)

— Exact ! De el e vorba... Iar maestrul vrea să-şi rescrie cartea. Reluînd-o, amplificînd-o şi-aşa mai departe...

— Foarte bine, s-o facă sănătos, şi să fie într-un ceas bun. Şi cînd ne transmite manuscrisul ?

— După ce-l va avea gata ! Deocamdată, mi s-a plîns că n-are pe ce scrie... Şi-acum intervii tu. De-aia era nevoie de tine.

— Şi pentru atîta lucru m-aţi ridicat de la treburi ? Îi duc numaidecît două topuri de „Bankpost", cea mai lux a-ntîia hîrtie...

— Stai niţel, să lămurim lucrurile, că nu-i chiar atît de simplu ! m-a potolit directorul. Mai întîi, de cînd a ajuns ciorba de burtă activitate editorială ? Pe ce lume trăieşti, de-ţi închipui c-am să-nghit toată brambureala asta ?... Şi unde ai s-ajungi, băgînd atîta în tine ? Dimineaţa, omul nostru e la ceai, pe la zece, se umflă cu ciorbe, la prînz, ia-l de unde nu-i. Dar circulă zvonul c-ar fi la „Gambrinus", unde discută la un cremvurşt cu Eusebiu Camilar sau cu cine mai ştie ce alt scriitor... Este ?

Spăsit, plecîndu-mi privirea, i-am mărturisit adevărul :

— Cam este ! Însă n-am mai găsit cremvurşti. Şi nu eram cu prăpădul Solobodei, cum i se mai zice maestrului Camilar, ci cu Mitea Stelaru... Tot maestru şi el. Şi-ncă mare. Deşi nu se dă în vînt după sortimentele de la „Gambrinus". Mă rog, credeam c-o fac în interesul editurii, şi nu al meu... Şi care-i cel de-al doilea aspect ? Cu primul, ce mai calea-valea, m-aţi lămurit şi prelucrat. Şi-mi fac autocritica !

— Uite ce-i, te duci la Samitca, directorul nostru comercial, şi-l rogi să comande în tipografie, probabil la legătorie, cîteva caiete din cea mai bună hîrtie... Sadoveanu nu-şi scrie operele pe file separate, chiar „Bankpost" de-ar fi ! Deci, procedezi în consecinţă... Dă-i drumu' !

Ca să-i fac pe plac, cu-atît mai mult cu cît ţineam neapărat la director, m-am şi ridicat din fotoliu şi l-am asigurat :

— I-am dat ! Plec după Samitca. Să văd de-l mai prind... Căci azi e sîmbătă, iar mîine, conform calendarului, precis duminică. Luni însă, în orice caz, maestrul o să-şi aibă caietele !

Parcă aducînd-şi aminte de ceva important, şi-a dus mîna la tîmplă şi mi-a atras atenţia, în clipa cînd luasem direcţia sud-vest, adică spre ieşirea din cabinet :

— Şi nu uita un lucru, băieţel ! Nu cumva să-l jigneşti pe Sadoveanu trimiţîndu-i cine mai ştie ce fleandură... Mai bine interesează-te pe ce fel de caiete a lucrat pînă acum ! Gata, am terminat ce-am avut de spus...

— Eu nu ! i-am comunicat directorului din mers. Şi, oprindu-mă în prag l-am întrebat, poate mai curînd din curiozitate intelectuală: „Cam cît va fi de gros romanul?"...

— Din cele discutate cu maestrul, cred că va fi de dimensiunile „Fraţilor Jderi"...

Dumirit, dar nu chiar cine ştie cît, am părăsit biroul directorului anunţîndu-l :

— E-n regulă ! Fac rost de-un geamantan şi-l umplu cu caiete... Dacă o să se mănînce şi-n noua operă, întocmai ca-n „Zodia Cancerului", atunci nădăjduiesc să-i ajungă ! În ce mă priveşte, cred că „zodia"-i cea mai înaltă culme a artei sadoveniene... Acolo, nimeni nu ţine regim dietetic !

Tehnologii de... branşă

Pînă în dimineaţa zilei de luni, cînd stăteam de pîndă la biroul lui Samitca, am fiert în suc propriu. Din moment ce directorul mă avertizase că-i musai să aflu cum scria Sadoveanu, nu mai avusesem o clipă de răgaz. Caută în „Istoria literaturii" (G. Călinescu), să văd dacă există pe-acolo vreun facsimil sadovenian, caută-l pe conu Eusebiu Camilar, să-l întreb cum lucrează idolul său, umblă după cîţiva anticari, mari amatori de rarităţi, să-i consult în privinţa obiceiurilor maestrului, mă rog, o zi întreagă pierdută. O zi întreagă, plus o noapte nedormită.

Întrucît în „Istoria literaturii" n-am dat peste facsimilul atît de necesar, toată dimineaţa de duminică alergasem,

ca un căpiat, pe urmele lui Camilar. Punînd mîna pe dînsul, îl săltasem la „Mioriţa", să gustăm nişte mici, şi-l rugasem să-mi povestească :

— Coane Eusebie, nu ştii cumva cum lucrează maestrul dumitale, Sadoveanu ?

— Cum să nu, bre ! Dumnezeieşte... Aşa cum scriu şi eu acum !

— Şi cum scrii ?

— Cu har, peană „Kaweko" şi zamă de bozie „Parker"...

— Şi maestrul ?

— Treaba domniei sale ! mi-a răspuns încurcat Camilar, dînd duşcă poşirca servită de „Mioriţa". Dar ce contează cum şi cu ce ? Principalul e ce scrie !

Cu anticarii mei, insucces total. Nu numai că nu văzuseră în viaţa lor vreo pagină manuscris de-a gigantului, însă nici nu auziseră vreodată despre cum lucra.

Ultima nădejde îmi rămăsese la Samitca. Om serios, avizat, fusese şi el un cineva. La vremea lui. Cînd condusese, ca director general, Institutul de arte grafice „Scrisul Românesc", precum şi editura cu acelaşi nume. Din Craiova. Fiind vorba de un lăcaş de cultură şi afaceri majore, specializat în tipărirea şi difuzarea de manuale şcolare, era imposibil ca bătrînul Samitca să nu fi dat ochi cu manuscrisele lui Sadoveanu. Cu atît mai mult cu cît maestrul era prezent în mai toate cărţile de cetire şi limba română. Ca făuritor al graiului literar.

Oricum, fostul patron al „Scrisului românesc" era o figură. Din cele mai interesante. Neam cu Şeineanu, celebrul autor al „Dicţionarului limbii române", încercase, mai lunile trecute, să-i tipărească respectiva operă, pe banii lui, la tipografia „Universul". Care, dată în grija „Editurii de Stat", era şi ea sub îndrumarea lui. Dar treaba nu mersese. Samitca, săracul, nu zisese nici pîs. Tăcuse. Şi-nghiţise în sec. Ca orice om de afaceri de anvergură. Tot aşa, cîţiva ani mai tîrziu, cînd — după o lungă pauză — venise la editură, să-şi aranjeze formele de pensionare, îmi spusese realmente încîntat :

— Dom'le, comuniştii dumitale-s formidabili ! De avere m-au scăpat, de lucru mi-au dat, şi, culmea, totul mi-a priit nemaipomenit... Cînd eram la Craiova, în frun-

tea „Scrisului românesc", mereu aveam înţepături în cord. Aici, la „Universul", muncind ca salariat, nu m-a mai durut nimic. Cel mai bine însă mi-a prins lucrul pe şantierul Canalului. Cînd m-au invitat la calificare, în specialitatea săpător, posedam un diabet sănătos, ficatul umflat, rinichii harcea-parcea, băşca treizeci de kile în plus. Acum, ce zici, mai vezi urmă de grăsime pe mine ? Pur şi simplu am întinerit. Nu mai am nici glicemie, ficatul mi s-a regenerat, de rinichi am uitat... Şi-abia aştept să mă pensionez. Ca să mă ocup de piciorul şontorog pe care-l tîrăsc după mine încă din tinereţe... Mi-a telefonat fiu-meu, chirurg pe creier, c-au la ei, în Elveţia, nişte eminenţi doctori de oase şubrede.

Nefiind prea lămurit, dacă făcea haz de necaz, pe seama celor păţite, sau mă lua de prost, m-am încumetat să-l întreb, aşa, mai pe ocolite, temîndu-mă să nu-i jignesc respectabilul păr alb ca tibişirul :

— Cum adică, dom' Samitca, plecaţi în Elveţia numai pentru picior ? Păi n-aţi trăit o viaţă întreagă cu el beteag, şi-ncă bine, slavă domnului ? De unde şi pînă unde vi s-a năzărit să-l recondiţionaţi taman acum, cînd, să zicem, n-ar mai fi chiar atîta nevoie de el ? Nu cumva vă trece prin gînd să rămîneţi ?...

— Dar ce, măi băiete, mă crezi în halul ăsta de tîmpit ? mi-a rîs în nas bătrînul. Ia te uită ce-ţi umblă prin minte ! Dacă aş vrea să rămîn la foştii mei colegi, capitaliştii, în nici un caz n-aş spune-o în gura mare. Una la mînă. Şi două, tot la mînă, păi dacă aş zice că mă-ntorc, n-ai să dai o piţulă pe cuvîntul meu... Şi-apoi, îţi închipui matale că-s în stare să renunţ la pensie, dînd cu piciorul la nişte parale pe gratis ? Iaca, nu !

Pe la opt, poate chiar opt fără ceva, am dedus că bătrînul Samitca se prezenta la slujbă. În primul rînd, datorită felului în care trîntise uşa liftului, după cum îi stătea în obicei. Iar în al doilea rînd, judecînd după tîrşîitul aritmic al paşilor ce se apropiau. Şi-am exclamat în sine-mi : „Îţi vine salvarea, băiete ! Şontîc-şontîc, însă sigură. Este imposibil ca un vechi editor, cum e Samitca, să nu cunoască tehnologia de lucru a maestrului..."

Ei bine, nu știa nimic despre manuscrisele lui Sadoveanu. Și mi-a explicat, în stilul său propriu :

— Măi tu măi, care manuscris, care Sadoveanu ? Păi ce, stătea el de vorbă cu noi, niște amărîți de olteni. Aiurea ! Nu i-am văzut decît semnătura. Și-aia pe borderoul de plată a drepturilor de autor. Care nici ea, dacă ținem seamă că-i expediam banii prin bancă, cu forme cu tot, nu era, poate, a lui...

Luîndu-mi orice speranță de la fostul patron al „Scrisului românesc", precum și-un „la revedere" provizoriu, deoarece trebuia să-l revăd, ca să rezolv și problema caietelor, m-am retras în biroul meu, din cadrul serviciului „Tehnoredactare". O odăiță amărîtă, neîncăpătoare, plasată la ultimul etaj al palatului „Universul".

Aici, administrîndu-mi niște energizante (o cană zdravănă de cafea, cîteva sandvișuri cu brînză, slănină și păstrămioară de purcel), am pornit să gîndesc intens și concentrat. Forțîndu-mi mințile, să-și aducă aminte cum lucrau scriitorii pe care apucasem să-i cunosc. Și mi-am amintit.

Cezar Petrescu, bunăoară, scria pe coale albe, veline, format „ministerial". Însă nu ca toată lumea. Ci de-a latul. Culcînd pagina de hîrtie, îndoind-o la marginea din stînga, pentru eventualele corecturi și adaosuri, o umplea cu scrisul său rapid și aproape caligrafic. Apelînd la toc cu peniță „klapps", înmuiată în cerneală albastră. Alteori, însă mai rar, folosea și stiloul. Îndrăgostit de culoarea „Pelikan"-ului, avea vreo cîteva sticle (de-un litru) pe raftul din spatele său, al bibliotecii. Și nu se rușina de vizitatorii care, mirați, priveau neîncrezători la eticheta lipită pe flacoanele respective, și pe care era tipărit „Cerneală școlară".

Ionel Teodoreanu, după cum văzusem în vitrina librăriei „Cartea Românească", de pe bulevard, cînd, cu ocazia lansării vreunei noi opere, expunea, alături de volumul recent ieșit de sub tipar, și cîteva file de manuscris, lucra cu creionul. Probabil „Hardmuth", nr. 3 sau 2. Ce n-am reținut însă, era dacă scria pe caiete sau pe coli independente.

Pe atunci, neavînd relaţii cu alţi scriitori, decît cei mai sus pomeniţi, obosit de încordare am depus armele. Şi l-am strigat pe adjunctul meu :

— Adriane, măi băiete, ia fă-te-ncoa !

Din camera de-alături, unde trudeau cei cinci sau şase tehnoredactori sub directa sa supraveghere, molatecul Adrian şi-a făcut imediat apariţia. Dar după vreo trei sau patru minute. Păşind agale şi calm. Supărat de alura sa, l-am rugat sfătos, de parcă aş fi fost bunică-său :

— Măi băiete, ce-ar fi dacă te-ai mişca nitel mai iute? Doar e spre folosul sănătăţii trupului şi-a minţii... Ce dumnezeu, ţi s-au înecat corăbiile, de te deplasezi ca un hodorog ?

Privind la mine blajin, dar şi intrigat, Adrian n-a pregetat, inexplicabil totuşi, să-mi aprobe nepoliticoasa ieşire din pepeni :

— Ai perfectă dreptate! Aşa-i... Mai ales dacă mă iei cu misticisme, pomenind numele domnului...

— Lasă-mă-n pace cu insinuările ! Nu-i deloc vorba de-ăl de sus. Ci, mai curînd, de-ăl de jos, de pe pămînt... De domnul Mihail Sadoveanu. După cum mi-a spus directorul, ne va da un roman. Iar noi, la rîndul nostru, va trebui să-i dăm materia primă. Pe care să-l scrie. Adică nişte caiete, cum a cerut maestrul...

Nemanifestînd vreo surprindere, adjunctul s-a uitat la mine prelung, pentru ca, ezitînd un pic, să se intereseze :

— Şi care-i problema ? Ce, n-avem destulă hîrtie în tipografie ?

— Ba da ! Însă nu ştiu ce fel de caiete utilizează maestrul...

În aceeaşi clipă, din senin, mi-am amintit de Radu Tudoran. Căruia îi dactilografiasem vreo cîteva pagini din „Un port la răsărit". Prin 1942, parcă. Iar manuscrisul era format din zeci de caieţele. Din cele de 16 pagini, cum foloseam la şcoală. Pentru teze.

Pe loc i-am şi povestit lui Adrian. Toată tărăşenia. Cu modalitatea de lucru a romancierului, atît de drag mie. Şi i-am dispus :

— Mergi la domnul Samitca, şi roagă-l să ne comande la legătorie nişte caiete ca ale lui Tudoran... Vreo sută,

cred că-s de ajuns ! Cînd îs gata, vii la mine. Să vedem ce-i de făcut.

Peste o jumătate de ceas, nu mai mult, adjunctul pătrundea victorios în birou. Purtînd sub braţ ditamai coletul. Din care a extras un caieţel întocmai cum solicitasem. Încîntat, l-am întrebat :

— Cum de le-au confecţionat atît de rapid ? A răcnit la ei Samitca ?

— Ba deloc ! Le-am cumpărat de la librărie... Nici nu costă cine ştie ce, şi-mi era mai la îndemînă. De ce să-l facem s-aştepte pe Sadoveanu, de vreme ce se grăbeşte să ne scrie romanul ? Este ?

Amintindu-mi că-i făgăduisem directorului operativitate maximă, şi că luni, cel mai tîrziu, scriitorul naţional îşi va obţine caietele, l-am felicitat pe Adrian, declarîndu-i :

— Excelentă iniţiativă ! Ce să ne mai încurcăm cu bătrînul Samitca, atîta timp cît ne putem încurca şi singuri... Din care ai luat ?

— De tot felul... Cincizeci, liniate dictando, douăzeci, în carouri, ca pentru matematici, iar restul — fără. Adică, fără liniatură. Aşa că, vezi bine, maestrul are de unde să-şi aleagă...

Nu vedeam deloc bine. Mai exact, nu mă vedeam deloc bine. Căci nu aveam de unde şti pe ce fel de hîrtie scrie prozatorul. Luîndu-mi inima în dinţi, i-am propus descurcăreţului meu adjunct :

— Mă frate, cum dracului scăpăm cu faţa curată ? Mie mi-e teamă să apar în faţa lui Sadoveanu... Mai ales, cînd habar n-am de ce-i trebuie. Ce zici, ai curajul să te duci tu, în locul meu ?

— Am ! mi-a declarat Adrian. Am mai fost pe la dînsul.

— Serios ? Cînd ? Şi cu ce ocazie ?

— Prin toamna lui '44... Eram corector la tipografie. Şi m-a trimis Cerbu, directorul, cu şpalturile broşurii „Lumina vine de la răsărit", scrisă chiar de Sadoveanu, să capăt viza autorului. Pentru bun de tipar. Şi-am căpătat-o. Băşca doi poli. Ca mulţumire, din partea maestrului !

Chestia cu bacşişul înmînat de Sadoveanu ar fi trebuit să mă pună pe gînduri. Cu-atît mai mult cu cît umbla zvonul că nu prea obişnuia să-mpartă bani în dreapta şi-n stînga. Însă, mulţumit că adjunctul se oferise să mă ajute, i-am spus cu glas aproape stins :

— Băiete, du-te ! Şi, de va ieşi bine, atunci vorba poetului, îţi va fi mormîntul-ncoronat cu flori... Dacă pentru editură mori, meriţi nişte crizanteme, zău aşa ! Dă-i drumu'...

Ca pe vremea Ducăi Vodă

Adînc ruşinat, în mine, de felul cum mă eschivasem de la întrevederea cu Sadoveanu, abia aşteptam să-şi facă apariţia bietul Adrian. Zic bietul, deoarece nefericitul nici nu ştia ce belea îşi luase pe cap. Totul se putea întîmpla. Şi să afle Petru N. cum îmi rezolvasem sarcina, ceea ce nu era chiar atît de grav, deoarece aveam oricînd o scuză la dispoziţie, fiind băgat, pînă la gît, în treburile cu ieşirea cărţilor de sub tipar, dar şi să-l supărăm pe Sadoveanu, care s-ar fi putut considera jignit. Că nu-i dusese un şef de serviciu caietele solicitate.

Măcinat serios de sentimentul vinovăţiei, într-atît încît îmi suprimase şi reflexul firesc şi omenesc al foamei, lipsindu-mă, deci, de prînzul cel de toate zilele, l-am aşteptat neliniştit pe Adrian. Pînă la ore tîrzii. Cînd s-a făcut de şase, după-amiaza, s-a ivit şi adjunctul. Cu ochii sticlindu-i în cap, pesemne de satisfacţie, şi obrajii îmbujoraţi.

— Ce-i cu tine, măi, unde-ai stat pînă la ceasurile astea ? Sau ţi-a dat iarăşi maestrul vreun bacşiş mai di granda, şi te-ai cinstit la cine ştie ce locantă ?...

— Nici una, nici alta ! m-a informat Adrian continuînd s-arate victorios.

— Cum adică ? N-ai făcut nimic cu caietele ?

— Ba da ! Le-am adus îndărăt...

— Și-atunci de ce-ai întîrziat atît ?

— De foame ! Păi știi cum m-a primit maestrul Sadoveanu ? Stai să-ți povestesc. Pe.îndelete și la bani mărunți. C-o să-ți steie pisoiu-n coadă, cînd ai s-auzi...

Mi-a stat. Mintea în loc. Deoarece, cînd adjunctul și-a încheiat expunerea, nu mai eram în stare să judec în nici un chip. De nici un fel, de nici o culoare. Năuc de cele aflate, scotoceam prin toate sertarele, în căutarea vreunui posmag sau urme de păstrămioară. De purcel. Nu mai erau. Decît spusele lui Adrian. Care mă urmăreau neîncetat. Ca o răzbunare.

Ajuns la casa maestrului, în plin centru al Bucureștiului, prietenul meu sunase și i se răspunsese. De către un soi de „valet". În haine negre și cu papion la gît. Supus unui interogatoriu de gradul doi, adică blajin, declarase ce-avusese de declarat, arătase și coletul cu caietele, iar apoi fusese condus în cabinetul de creație al maestrului.

Uluit de protocolul cu care fusese întîmpinat, Adrian privea înmărmurit la statura scriitorului. Care, instalat într-un fotoliu, în spatele biroului din lemn masiv (nuc, stejar sau paltin, asta nu se putea deduce, din pricina lacului), scria febril, așternînd rînd după rînd. Cu un stilou măreț, și avînd înainte-i un caiet voluminos. Abia atunci și-a dat seama adjunctul în ce fel de caiete pitea maestrul comorile sale. Și-a rămas întoiegit.

Neștiind ce să facă, dacă să mai prezinte caietelele din colet, sau să-și ia cît mai degrabă tălpășița, astfel încît să nu fie observat de Sadoveanu, Adrian a dat cîțiva pași îndărăt. Cătînd să nu i se simtă prezența în somptuoasa încăpere.

Și-mi destăinuise, pe cînd îmi relata vizita la Ceahlău:

— Măi frate, în viața mea n-am văzut o asemenea odaie de lucru ! Mai fusesem eu, pe la maestru, dar atunci mă primise doar în anticameră... Cred că depășea, ca dimensiuni, vreo patruzeci de metri pătrați. În orice caz,

era loc suficient să joci ping-pong. La două mese. Pe mijloc, ca-ntr-o sufragerie, era plasată o masă imensă, ovală, probabil tot din lemn masiv, ca şi biroul. Pereţii, numai cărţi. Dar ce cărţi ! Mai toate, am impresia, legate în piele. Iar în faţa biroului, la care lucra Sadoveanu, două fotolii uriaşe, cît nişte canapele. În care ai fi putut şi dormi, dacă te-apuca pofta...

Spre nenorocul lui Adrian, taman cînd ajunsese în dreptul uşii şi se grăbea să dispară, Sadoveanu şi-a ridicat ochii spre el. Omul meu s-a fîstîcit. Şi, fără să-şi dea seama, a rostit entuziasmat :

— Bună ziua, maestre !... Să trăiţi şi să-nfloriţi, că v-am adus ploconul de la editură. Caietele... Ştiţi care!

— Nu ştiu nimic, băieţaş, şi habar n-am despre ce-i vorba ! Încotro o luaseşi, încercînd să te furişezi din birou?

— Să spun drept ? îl ispitise Adrian.

— Păi cum altfel !

— Atunci îi dau drumu'... O luasem către uşă. Să fug. Fiindcă mi-am dat seama c-am greşit. Vă adusesem caietele de teze, pe cînd dumneavoastră, după cum văd, scrieţi în catastife babane, pesemne de grosimea romanului ce va să apară...

— Aha ! grăise scriitorul. Bine, du-te-napoi şi-adă-mi cîteva caiete pe măsura celor pe care le-am cerut !... Şi-altceva, ce mai pofteşti, de-ai rămas cu ochii zgîiţi la mine ?

Aici a sfeclit-o bietul Adrian. Căci a fost nevoit să-i mărturisească adevărul. Spunîndu-i :

— Maestre, nu vă supăraţi, dar nu mă zgîiesc la dumneavoastră. Nici n-aş îndrăzni să fac aşa ceva, jignindu-vă cu mirarea mea. Ci mă uit şi mă minunez, văzînd ceaveţi pe masă !

Deoarece Adrian nu-mi relatase nimic despre existenţa celor expuse pe masa din centrul încăperii, l-am întrebat pe dată, întrerupîndu-i relatarea:

— Ce te-a minunat în halul ăsta ?

Iar Adrian mi-a completat tabloul :

— Iartă-mă ! Păi ştii, măi frate, ce era pe masă ? De toate, dom'le. Mai dihai ca la ospăţul abatelui de Marenne, cel din „Zodia cancerului", hrănit de starostele Gliga, sau sfîntul ştie cum l-o mai fi chemat... O mulţime de

platouri. Cu păstrăvi prăjiți, rumeni și arătoși, șalăi rasol, înmormîntați în munți de maioneză, cîrnați de casă, plesnind de cît fuseseră ținuți la cuptor, și-așternuți pe-o saltea de fasole bătută, spinare de căprioară, înotînd în sosuri de smîntînă cu mărar și pătrunjel, ficăței și rinichi, măduvioare și fudulii...

— Oprește, criminalule, că mă omori cu zile !

După ce mi-am astîmpărat nervii și foamea dezlănțuite de revoluția metabolismului ațîțat, căutînd zadarnic prin ungherele biroului, l-am iscodit pe adjunct, continuînd să-nghit în sec :

— Care va să zică, meștere, așa se explică, acum, întîrzierea ta ? Te-ai așezat, laolaltă cu maestrul, la degustarea tainelor sale de creație. Frumos din partea ta, n-am ce zice...

Adrian, dînd întristat din cap, nu în semn de aprobare a afirmațiilor mele, ci pe invers, a negație, a explodat ripostîndu-mi :

— Nicidecum, jur ! Dar a fost nemaipomenit de frumos din partea scriitorului : mi-a explicat cum și cînd se servește peștele, și cînd carnea, și anume cum și ce fel de vin se bea la păstrăv, și la șalău, de care soi la vacă, și din care la porc, mă rog, o sumedenie de sfaturi utile... Nu știu ce mă apucase, că-i tot puneam întrebări...

— Și n-ai gustat din niciunele ?

— Deloc, și de nici un fel... Însă mi-am astîmpărat foamea acasă. Cu ouă la tigaie, cîrnăciori de prăvălie, uscați și ardeiați, și-apă de izvor. Din izvorul țuțuroiului. De la chiuvetă... De-aia am zăbovit atît.

Taurul se ia de coarne

Trimițîndu-l pe Adrian la lucru, am luat de urgență măsurile necesare. Cu-atît mai mult cu cît nu-mi ieșeau din cap bucatele de pe masa ovală. Din cabinetul

de lucru al maestrului. Obsedat şi chinuit (intestin) de păstrăvul prăjit, de şalăul îngropat în maioneză, ca să nu mai zic de celelalte minunăţii (cîrnaţi, muşchi de vacă şi coaste de porc), m-am repezit la legătorie. Lipsindu-mă de sprijinul directorului Samitca. Şi, pe plan local, aranjîndu-mă cu nea Gică Balaban, i-am confecţionat patriarhului două caiete voluminoase, corespunzînd perfect dimensiunilor sale. De Ceahlău al literaturii naţionale. Unul, de vreo cinci sute de pagini, arătînd cît o cărămidă, şi cîntărind cam tot atît, fusese legat în pergamoid stacojiu. Ţinînd seamă că Sadoveanu era progresist, democrat şi cu vederi de stînga. Celălaltul, avînd cam acelaşi număr de file, rugasem să fie legat în pînză.

Pe la zece dimineaţa, demaram spre locuinţa magistrului, pe jos. Nădăjduind, conform calculelor mele, că voi pica pe capul său exact la ora prînzişorului. Cel deatîtea ori descris în cărţile sale.

Mîndru de impresionantele caiete pe care le-aveam asupră-mi, i-am spus „valetului" care m-a întîmpinat la portiţa din Pitar Moş, şi care arăta întocmai aşa cum mi-l înfăţişase Adrian :

— Mă aşteaptă Măria-Sa, fratele Jder, cu Nicoară Potcoavă la braţ !...

Privindu-mă ca pe-o a opta minune a lumii, individul, hotărît să-mi trîntească uşa în nas, m-a informat :

— Ai greşit adresa, flăcăule ! Nu stă nici un Jder aici, şi nici Măria-Sa, care-i plecată la Sinaia, la Peleş, după cum s-a scris la ziar... Şi-apoi, băiete dragă, ce-mi umbli mie cu fofîrlica ? Văz că n-ai nici o potcoavă pe braţ ! Ia spune-mi drept, nu te sfii, cine eşti şi, la urma urmei, ce vrei de la sufletul meu ?...

Dîndu-mi seama că personajul era total analfabet (literar), întrucît habar n-avea de opera stăpînului, i-am arătat legitimaţia de la editură. Şi i-am explicat, mai pe înţelesul său, într-un limbaj lipsit de aluzii şi asociaţii sadoveniene :

— Nene, după cum vezi, dacă ştii să citeşti, sînt de la editură, şi-am fost trimis de director să-i aduc maestrului ce ne-a cerut... E bine ?

— Dac-ai adus parale, atunci e bine !

Mîhnit de lăcomia manifestată de servantul maestrului, l-am lămurit dîndu-i peste nas :

— Ascultă, meştere, ce-am adus eu se cheamă milioane, nu nişte amărîte de parale ! Milioane, în valută spirituală... Pentru cultura română.

Deoarece nu pricepuse nimic din declaraţia mea de principii, „valetul" mi-a deschis larg portiţa şi m-a invitat :

— Poftim înăuntru, să te conduc în biroul şefului ! Dar ai să-l aştepţi o ţîră. că-i la masă... Milioane, zici c-ai acolo ? s-a interesat arătîndu-mi pachetul ce-l aveam sub braţ.

— Exact ! Zeci de milioane !

Auzind confirmarea bănuielilor pe care i le insuflasem, individul a devenit şi mai politicos. M-a luat de braţ, m-a scuturat de nişte inexistente fire de praf de pe mîneca hainei, şi m-a petrecut pînă-n cabinetul în care Sadoveanu practica mitul faurului aburit. Lăsat singur, pesemne prezentînd toate garanţiile (avînd atîtea milioane asupră-mi), am purces să examinez încăperea. Mai întîi, masa ovală citată de adjunct. Era. Însă lipsită total de-orice amenajare culinară. Nici un păstrăv, nici şalău. nici pic de maioneză. De cîrnaţi, fasole şi cotlete, ce să mai vorbim. Absentau. Cu desăvîrşire.

— Am încurcat-o-n fericire ! mi-am zis eu. Cu glas tare. Însă stins. De disperare.

Şi. profund dezamăgit, am purces să cercetez tomurile din biblioteca titanului. Din păcate, nu mi-au trezit nici un interes. Pe cînd luam în mînă, curios s-o răsfoiesc, o „Carte de bucate", editată prin 1883, parcă, am auzit uşa deschizîndu-se. Întorcîndu-mi capul, am simţit că-nţepenesc. În prag, uitîndu-se la mine blajin, Sadoveanu, de la înălţimea staturii sale, care nu era de ici de colo, încerca să deslueascâ titlul volumului pe care-l cercetam.

Nu arăta ca-n fotografiile ştiute. Din presă, sau cele din „Istoria literaturii române". Îmbrăcat distins, într-un surtuc din catifea neagră, cu lavalieră la gît, purtîndu-şi

semeț capul bălai și nițel încărunțit, bătînd într-un argintiu albăstrui, azurul ochilor săi adînci și scînteietori mă-nvăluia într-un fel de vrajă.

Pășind rar și maiestuos în direcția biroului, nu m-a părăsit o clipă din priviri. Abia cînd s-a așezat în fotoliul de lucru, dindărătul mesei încărcate de cărți, reviste și caiete, m-a întrebat :

— Matale ești din partea editurii ? De ce mi-ai adus abia astăzi caietul cerut directorului ?...

Auzind spusele Ceahlăului, imediat mi-am dat seama că Adrian nici nu trecuse pe la Sadoveanu. Și l-am scos din cauză, mărturisindu-i maestrului :

— Iertați-mă, scumpe magistre și nu știu cum să vă mai spun, sînt vinovat ! N-am cunoscut ce soi de caiet folosiți... Și mai iertați-mă o dată. Am uitat, de fîstîcit ce mi-s, să zic și bună ziua, așa cum s-ar fi cuvenit unui ucenic de-al dumneavoastră. Știți, v-am citit cu sufletul la gură „Anii de ucenicie"... Mare carte ! Și m-am simțit tare mic...

Zîmbind, oarecum pierdut pe gînduri, maestrul m-a contrazis pașnic :

— Nu s-ar cam zice ! Arăți destul de împlinit... Bați la sută ?

— Încă nu ! am mărturisit spășit. Ca și cum eram de vină de lipsurile mele. La cîntar. Însă-s pe calea cea bună... În curînd, o lună, două, ajung, ba chiar și trec de cifră !

— Păi te cred... Dacă-ți umblă ochii numai după cărți de bucate, cum văd c-ai luat din biblioteca mea, înseamnă că-ți vei împlini dorința ! Ei, unde-i caietul ?

După ce-a examinat catastifele aduse de mine, întorcîndu-le pe-o parte și pe alta, cercetînd hîrtia, ba chiar și privind-o în bătaia luminii, titanul părea mulțumit.

Încîntat și eu, mi-am luat inima-n dinți și-am căutat la chipul de neuitat al Ceahlăului. Să-mi dau seama dacă-i pot adresa cuvîntul. Întrucît părea dispus să m-asculte, i-am dat drumul :

— Maestre, îmi îngăduiți să vă pun o-ntrebare ?

— Zi-i ! a grăit titanul, plecîndu-și coama argintie spre mine.

— De unde-ați luat meniul abatelui de Marenne, din „Vremea Ducăi Vodă"?

— Asta-i tot ce ți-a plăcut din cartea mea ?

— Da ! Și-ncă cum...

Lăsîndu-se pe spate, maestrul s-a tolănit în fotoliu. O negură i s-a așternut pe chip. Apoi, rezemîndu-și de marginea biroului trupul uriaș, ca al unui urs, a purces să chicotească înfundat. Și-a ținut-o tot așa, pînă a slobozit cu un fel de dezamăgire plictisită :

— Lipsește de-aci, tinere ! Drum bun.

*
* *

Abia cînd am intrat în birou, și-am dat ochi cu Adrian, care și el mă aștepta, la fel de încordat, așa cum îl așteptasem și eu, cînd îl expediasem la maestrul Sadoveanu, am roșit gîndindu-mă ce intenționase să-mi transmită patriarhul literaturii române. În traducere liberă — „piei din ochii mei !" Exact ce avem de gînd să-i spun adjunctului. Amintindu-mi de boacăna pe care mi-o făcuse. Și l-am luat numaidecît la rost :

— Ascultă, măi frate și-așa zis prietene, ai fost au ba la Ceahlău ?

— Dar nu te superi, dacă-ți spun adevărul ?

— Deloc, dacă-i adevăr ! Ei, cum a fost ?...

— N-a fost ! Adică, mai exact, n-am fost. Aveam un trac nebun, numai închipuindu-mă față în față cu Sadoveanu. Și, ca să scap de belea, ți-am spus povestea cu expoziția culinară de pe masa maestrului... Mai ales că văzusem, parcă în „Adevărul literar", o fotografie cu cabinetul scriitorului. Știind că-ți pică bine la pipoțică un tablou vivant, cu masa ovală încărcată cu bucate alese, am ticluit istorioara pe care o știi. Nu ți-a plăcut ?...

Mi-a plăcut. Îndeosebi masa oferită de Adrian. La el în casă. După ce apăruse „Nicoară Potcoavă", și sărbătorisem evenimentul conform tipicului sadoveanian, cel din

„Vremea Ducăi Vodă". Şi-am fost încîntat. Şi de festinul la care participasem, din toată inima, şi de faptul că mi se ivise prilejul să-l cunosc pe marele Sadoveanu.

Că mă cam dăduse afară din casă, fie şi cu blîndeţe, conta mai puţin. Principalul era că-l văzusem. În carne şi oase. Chiar şi fără minunile inventate de Adrian (păstrăvi, şalăi, cîrnaţi pe fasole, fripturi la tavă, etc).

Mutații în timp

Tot așteptînd reacții, din partea unor implicați, la cele povestite despre ei pînă acum, iar reacțiile neapărînd, din curiozitate am pornit să-mi provoc, în primul rînd neamurile. Și i-am telefonat Speranței, vară-mea bună, de care mă-ndrăgostisem pușteşte la vreo cinșpe sau șaișpe ani :

— Ce mai faci, doamnă Popa ? am luat-o pe nepusă masă.

— Dar cine-i la telefon ? s-a interesat vară-mea, spre uimirea mea cu-același glas de-acum cincizeci de ani. Cald și frumos timbrat.

— Ține-te bine, să nu cazi de pe scaun, cînd ai s-auzi cine te caută... Eu sînt, văru-tău...

— Vai, ți-ai mai adus aminte de mine, după atîția ani... De vreo unșpe, de cînd s-a prăpădit Draga (așa-i spunea Speranța maică-mii, Onglița) nu mi-ai mai dat nici un semn de viață. Asta-nseamnă că nu mă mai iubești !

— Și de unde ai dedus că te-am iubit vreodată ?

— Păi ți-am citit cărțile...

— Deci, Speranțo dragă, ai avut dovada concretă că nu te-am uitat niciodată ! Și-am spus în carte ceea ce n-am îndrăznit să-ți spun în față, la timpul său...

— Așa e, măi... Dacă nu mi-ai făcut și tu nici o declarație de dragoste ! Am citit totul, și-au mai citit și alții. Mai ales dintre rubedeniile noastre.

— Și ce părere ai ? Iar neamurile ce zic ?...

— Dă-mi adresa ta, de-acum, şi-am să-ţi spun în scris. La telefon nu se poate, că-s multe de discutat. Chiar astăzi am să aştern pe hîrtie tot ce am pe suflet !...

— Mai bine-aşa, Speranţo !

— Bineînţeles ! Mă ştii că-s vorbă lungă, şi cînd îmi dau drumul nu mă mai poate nimeni opri...

— Perfect ! Atunci opreşte-te aici, şi scrie-mi cît mai degrabă. Abia îţi aştept epistola !

Chiar eram curios să aflu părerile vară-mii şi, asta mai puţin, ale celorlalte neamuri, ceva mai îndepărtate. Ba mă şi miram că mai existau rubedenii din spiţa noastră, latura Marincilor, încă în viaţă. Deoarece, dintre cei supravieţuind, consideram c-ar trebui să fiu cam ultimul mohican.

Peste o săptămînă, nici o zi mai mult, primeam scrisoarea Speranţei. Oarecum emoţionat, deoarece îmi plăcea nespus cum ştia să povestească despre neamul nostru, avînd şi-o memorie prodigioasă, pe care şi-o utiliza la maximum, am deschis imediat plicul. Şi iată ce mi-a fost dat să citesc (redînd doar fragmente, restul fiind mult mai dur) :

„Dragă vere,

te-am auzit la telefon şi m-am bucurat mult că ţi-ai amintit de mine... De ani de zile nu mai ştiam nimic de voi, de la moartea lui Draga. Aproape o viaţă de om.

Cînd erai mic, sau cum spuneai tu „mimiţel" (ei bine, asta n-o mai ştiam că-mi ziceam şi „mimiţel"!) îţi plăceau mult basmele fraţilor Grimm, şi trebuia să-ţi repet la nesfîrşit poezioarele din basme, pe care le mai ştiu şi azi. Am să le caut la anticariat şi m-aş bucura mult dacă le-aş găsi. Avea dreptate Radu, că nu ne dădeam seama cît eram de fericiţi.

Bietul Radu ! S-a dus atît de repede şi-acum îmi pare că parcă n-ar fi fost niciodată...

Dacă ai să te-apuci să mai istoriseşti despre noi, află că ce-ai spus deja este de batjocura calafetenilor.

Am, adică avem, o verişoară aici... şi mi-a spus c-au întrebat-o calafetencele : „După cine eşti rudă cu Spe-

ranţa, după bunică-sa aia, beţiva ?“ Iar cărţile se plimbă de la una la alta...

Vă sărut şi vă aştept,
Speranţa“

Hait ! Îmi vîrîsem rubedeniile şi neamul în gura calafetenilor. Deodată, iată că Marincii, din care aproape mai existau doar vagi urme, deveniseră obiectul de studiu al unor locuitori ce habar n-avuseseră, pînă atunci, de trăirea lor pe lumea aceasta. Iar biata Speranţa îşi făcea probleme !

Ce să mai crezi ?

Şi-am avut o lungă convorbire cu bulgăroaica de nevastă-mea, încercînd să-i explic ce nu-i intra în cap vară-mii. Speranţei, însă, i-am relatat mai apoi, într-o scrisoare, concluziile la care ajunsesem.

— Vezi, măiestrică, mă luase Penke la rost, ţi-ai făcut neamul de rîs !

— Eu ? De unde şi pînă unde...

— Păi n-ai scris că bunică-tii îi cam plăcea să tragă cîte-o comină sau să bea samatoc, vin dintr-ăla, din struguri recoltaţi în viile scăpate de filoxeră, de-a dreptul din ulcică ?

— Şi ce-i rău în asta ? La bătrîneţe, să mai guşti şi tu un gît de frunte, sau să-ţi pui sîngele în mişcare cu cîteva ulcele de samatoc este o crimă ? Eu de-aia am iubit-o nespus pe Maica-Mare, pentru că nu era o sclifosită şi prefăcută care se duce în fiece duminică la biserică, ştiind prea bine că popa Triftor este un beţivan de talie, după care bea şi dînsa, pe săturatelea, ferindu-se de ochii lumii. Maica-Mare, dacă a preţuit niţică tărie şi-un tîlv de samatoc, făcea asta pe faţă. Chiar rîzîndu-şi de cei ce-şi pierdeau minţile întrecînd măsura. N-am

apucat s-o văd niciodată beată... Am povestit despre bunică-mea numai adevărul, așa am cunoscut-o și așa mi-a rămas în memoria mea afectivă. Și nu mi-e rușine de dînsa, pentru că ar fi avut unele mici păcate omenești...

— N-ar fi fost oare mai bine să ocolești chestiile astea, cu comina și cu vinișorul ?

— Sigur că nu ! N-ar mai fi rămas nimic din autentica mea Maică-Mare... Ar fi rezultat o fantoșă, care doar se-nchină la icoane și stă cuminte în banca ei. Bunică-mea era un om întreg, adevărat, cu hachițele și ciudățeniile lui, și-avea, tocmai din motivele astea, personalitate. Întocmai cum se cere unui personaj credibil și viabil...

— Bine, să zicem că ai dreptate ! Dar ce te faci cu calafetenii ?...

— Nimic ! Îți imaginezi că tot orașul este preocupat, la ora actuală, numai de ce a băut, și-anume în ce cantitate, Mița lui Sima Marincu ? Te înșeli amarnic. Cei ce-o știu pe vară-mea, sau pe necunoscuta mea verișoară, pe care-o pomenește în scrisoare, sînt doar un pumn de oameni... Dornici de bîrfe mărunte. Din lipsă de-altceva mai bun. Altul este esențialul...

— Ei, nu mai spune ! Și care anume ?

— Afirmația Speranței, că umblă cartea din mînă în mînă... Nici n-aș fi vrut să zacă, în cine știe ce raft de bibliotecă, fără să fie citită de cît mai multă lume. Înseamnă, deci, că eroii sînt interesanți, trezesc curiozitatea. Iar dacă s-au petrecut de pe lumea aceasta, mutîndu-se pe alte coclauri, totuși continuă să trăiască. În paginile mele... Ceea ce, drept să-ți spun, îmi convine. Și nici nu-i rău. Chiar deloc și mai defel !

Mai înainte de a-i scrie vară-mii, am mai cugetat îndelung asupra aspectului „rușinos" al cărții mele. În definitiv, ce să mai crezi despre romanele cu caracter biografic sau memorialistic ?

Adică, pe scurt, ideal ar fi să scrii despre morți numai minciuni și scorneli, care să-i înfățișeze exclusiv în ipostazele lor lăudabile, fără nici un contact cu realitatea. Și, preferabil, să fii și tu cît mai departe de adevărul adevărat al vieții.

Iar dacă vrei să introduci într-o carte, cu defectele şi calităţile lor, oameni preţioşi şi interesanţi, încă în viaţă, fie s-aştepţi pînă la paştele cailor decedarea lor, fie, şi mai comod, să mori tu înaintea lor.

Ei bine, zic eu, aşa ceva nu se poate !

Atunci mi-ar fi ruşine de spusele mele. În care, atunci cînd le-am aşternut pe hîrtie, am crezut. Şi cred, în continuare. Altminteri, fie vorba între noi, de ce-aş mai fi pomenit despre nişte cameni care mi-au lăsat o pecete pe suflet ?

Şi i-am scris Speranţei o epistolă justificativă. Argumentîndu-i că, dacă se vorbeşte şi se discută pe socoteala alor noştri, totul se datorează doar faptului că n-au fost oameni de rînd, obişnuiţi, ci nişte specimene ceva mai aparte. Meritul lor, şi nu dintre cele neînsemnate, fiind pofta nesecătuită de viaţă, de muncă pînă la oase rupte, de dăruire pentru glie, căminul familiei şi toţi ceilalţi oameni. Cu-o singură condiţie — oameni să fie. Întocmai ca stirpea lor.

Tata Sima îşi reconstituie dosarul

Vară-mea mi-a răspuns suficient de prompt. Iar în scrisoarea ei am dat peste cea mai fantastică punere la punct a lui Tata Sima, bunicu-meu, din partea maicămii. Punere la punct extrem de necesară. Nu atît a sa personal, ci a tot soiul de legende ce circulaseră pe seama lui. Speranţa care, cu cinci decenii în urmă, îmi propusese o variantă a ei, ceva mai credibilă, de data asta revenea asupra celor povestite pe vremuri, şi-i întocmea un dosar de cadre din cele mai pasionante.

Aşa că, după cum se va vedea, nu eram unicul fabulator din familie. Căci îmi preciza Speranţa :

„Dragă vere,
cine ţi-a spus prostia că Tata-mare a fost copil găsit ? (De fapt, ea îmi relatase chestiunea în cauză, dar nu mai

ţinea minte, sau, între timp, îşi mai îmbogăţise documentaţia).

A existat un copil găsit, însă acela a fost stră-strămoşul lui Tata Sima, Mărinică Ţenovici ; băieţaş de vreo cinci sau şase ani, furat de-un turc. Din Serbia. Îl vîrîse într-un sac şi-apoi îl încărcase pe spinarea măgarului cu care trecuse în Bulgaria. Acolo, ajunşi într-o pădure, către seară, au mas peste noapte la poalele unui copac. Turcul a descărcat măgarul, punînd jos sacii, printre care era şi cel cu copilul, şi-a plecat s-adune vreascuri. Probabil ca s-aprindă un foc, la care să-şi gătească. Atunci Mărincă şi-a dezlegat sacul (pe unde, stau eu şi mă-ntreb ?) şi s-a căţărat să se-adăpostească în copacul cu pricina.

Cînd s-a înapoiat turcul şi-a dat de sacul gol, a pornit să strige :

— Mărincă, Mărincă, unde estem, bre ?

(Bineînţeles, vară-mea nu preciza în ce limbă se exprimase başbuzucul).

Neprimind răspuns, şi-a scos iataganul şi-a început să lovească în tufişurile din stînga şi din dreapta, strigînd mereu :

— Ieşim, bre, că tăiem cap la tine !

Dimineaţa, renunţînd la investigaţii, şi-a făcut bagajele şi-a plecat.

Cînd Mărincă a coborît din copac, văzîndu-l pe turc lipsă, a ieşit din pădure şi-a constatat că se afla la marginea unui orăşel — Novoselo. În Bulgaria. Mergînd pe drum, tot plîngea şi nu ştia să spună nimic altceva decît că-l cheamă Mărinică şi că-i furat din Serbia.

L-a luat un neguţător bulgar, care n-avea copii, şi l-a crescut, vrînd să scoată din el tot un comerciant. Cînd Mărincă împlinise douăzeci şi cinci de ani, neguţătorul şi-a dat duhul. Îl chema Ţenovici. Neamurile bulgarului l-au zgornit din casă şi ogradă, iar Mărincă s-a refugiat la Vidin. Unde s-a apucat de negoţ. Peste drum de Vidin, la Calafat, era un originar din Poiana-Mare. Unul Bistriceanu. Care l-a adus la el şi l-a însurat cu-o nepoată, una orfană de mamă, fata Ilincăi Bistriceanu.

(În continuare lucrurile se complică, întrucît Speranţa prezintă amănunte onomastice şi grade de rudenie absolut inedite).

Copiii pe care i-a avut cu odrasla Ilincăi : Ioniţă, Stăncună şi Nică, au primit numele Marincu, deoarece Ţenovici era numele bulgarului răposat.

Ioniţă i-a avut pe Oncică Marincu, iar Nică pe doctorul Ilie Marincu şi pe Leanca lui Ilarie Marian.

Stăncună i-a avut pe Costaichie, Sima (bunicul nostru), Catariţa şi Mărincă, iar cu-o altă femeie pe Ghiţă, Mitu şi Miţa Lilian.

Şi eu, care habar n-aveam de arborele nostru genealogic, cel mai recent, îmi imaginasem că Stăncuna era nume muieresc !

Nică i-a avut pe Veronica, Lucian, Mili Chiroiu şi sorsa Ortansa, ca şi pe colonelul Nicu Marincu. (Aici era ceva în neregulă ! Deoarece Speranţa mai pomenise o dată de Nicu, spunîndu-i însă Fane, necitat mai înainte, cu-atît mai mult cu cît apare şi-una Bibinca a lui Ţenovici ! ?).

Unchiul Doctorul (ăsta trebuia să fie „ministrul", despre care am mai pomenit) a trimis pe cineva la Novoselo. Să se intereseze la bătrînii de-acolo, dacă mai erau în viaţă, ce limbă vorbea copilul pe care-l crescuse Ţenovici. Iar aceştia i-au spus că vorbea macedoneana şi sîrba. (Poliglot la cinci ani ?).

(Iar acum, o spun tot între paranteze, care-mi aparţin, ca toate cele de mai sus, urmează şi concluzia abradacabrantă a vară-mii, fermă şi de nezdruncinat : ambiţie de erudită în genealogie).

Şi bunicii şi străbunicii lui Tătucu (se referă la nea Ionică Pistol), au fost tot macedoneni. Numindu-se Boţa. În Poiana-Mare mai erau macedoneni, Gogu Anastasiu şi familiile Streda şi Sima Mihalcu. George Georgescu, marele nostru dirijor, era văr cu tătucu, fiind din Veles, Grecia.

(Aşa că, iacă-l pe Tata Sima, din senin, decretat şi macedonean. Pe baza faptului că vorbea şi sîrba ! ? !)

Vă sărut pe-amîndoi, şi-am să vă spun şi mai multe, cînd o să veniţi pe la mine.

Speranţa"

Acuma, ce mai tura-vura, eram lămurit buștean.

Un singur lucru mă liniștea. Îl iubeam pe Tata Sima. Enorm. Fără să-l fi văzut vreodată. Decît într-o fotografie de familie. Care, într-un anumit fel, îmi contrazice afirmația de mai înainte. Deoarece îl reprezintă pe falnicul meu bunic cu nepotu-său în brațe. Nou-născut. Întrucît la o vîrstă atît de fragedă (o lună sau două), nu cred să fi fost dotat cu-o memorie vizuală atît de aprigă, pentru mine Tata Sima rămîne tot o figură legendară.

Existentă, în realitate, doar în albumul de familie.

Unde-i stă foarte bine !

În pofida originii sale, acuma și mai puțin cunoscută. Și nu atît necunoscută, cît încurcată. De memoria fabulatorie a Speranței. Numele citate de vară-mea, verificînd nițel unele date, sînt reale. Legăturile însă, acestea încă mai stau, pentru mine, sub semnul întrebării. Deoarece n-am avut știință despre dînșii mai niciodată. C-au existat, și-or mai exista încă, este foarte posibil. Cu-atît mai mult cu cît tanti Mili, căreia îi spuneam Mamamoașa, era mult apropiată de maică-mea. Pe care a ajutat-o în nenumărate prilejuri. Ca soție de general, director al Școlii de război, avea și de unde.

În orice caz, biografiile lui Tata Sima, atîtea cîte îmi fuseseră relatate, în diverse variante, erau mult mai interesante. Făurindu-i o aureolă de patriarh al neamului Marincu. Realitatea, cea susținută de vară-mea, mă dezamăgește. Sună întocmai ca-ntr-un roman de capă și spadă, semnat Paul Féval. Nenumărate inadvertențe. Mai ales în prima parte a dosarului reconstituit de Speranța.

Eu unul mi-l păstrez în inimă pe Tata Sima al meu. Pe care nu mi-l poate răpi nici o poveste, oricît de mirobolantă ar fi.

Pînă și văru-meu, băiatul lui nea Gogu, îmi contestă unele afirmații. Citind, în cartea-mi, că Vercea îl cam zvîrlise din șa pe taică-su, mi-a telefonat indignat :

— Tata, mă vere, a fost unul din cei mai renumiți călăreți ai țării !

Însă îl văzusem, cu ochii mei, căzînd de pe biata gloabă. Deci, nu-i bine să te pui în beție cu neamurile... Bună ziua

le-am dat, belea mi-am căpătat. Deoarece îndrăznisem să mă ating de imagini scumpe lor și chiar și mie. Nea Gogu mi-era drag nu în calitate de călăreț emerit, ci prin pitorescul făpturii sale. Cu totul ieșită din comun.

De-aceea, se zice, minciuna cea mai valabilă este tot adevărul. Am ținut la acest „adagio", cum îi zicea tanti Raliță, și-am procedat întocmai. Garantînd pentru autenticitatea celor zugrăvite de mine.

Mai puțin, ce-i drept, pentru vorbele ce li le-am pus în gură. Totuși, dacă am făcut-o, am respectat „stilul" lor de conversație.

M-am consolat cu telefonul Didinei Codîrlă, prietenă bună de-a noastră, și nu numai dînsa ci și soțul ei, Gheorghiță, unul din cei mai fantastici electroniști cunoscuți vreodată. Iar Didinel îmi comunicase :

— Peste vară, cu prilejul unei călătorii prin țară, în circuit, am dat, la Calafat, peste un vechi cunoscut de-al matale. Care s-a recunoscut în paginile cărții de anul trecut. Și era atît de fericit și încîntat, încît, a doua zi, la plecarea noastră, a ținut neapărat să ne încredințeze o scrisoare pentru a v-o remite... Cu orice preț !

Nu știu cine-ar putea fi, însă precis nu face parte dintre neamurile subsemnatului. Desigur, nici prieten...

„Trîntorul"

De obicei, cînd mă aşez la birou (în mod normal după o „masă dietetică", fără excese însă), să scriu cîte ceva ce-mi umblă prin minte, în funcţie, de cele mai multe ori, de caloriile îngurgitate, mai totdeauna îmi însăilez un mic plan, „desfăşurător" cum îi zic eu, cu punctele principale ale celor ce-am de gînd să spun.

Ei bine, pornind să aştern pe hîrtie rîndurile de faţă, am renunţat la sinopsis. Atît de vie mi-a rămas imaginea personajului respectiv, încît m-am lipsit de necesarele jaloane. Şi-mi adusesem aminte de tristul prinţ al poeziei, într-un moment cînd mă autocondamnam pentru clipele de trîndăveală ce mă apucaseră din senin. Brusc, mi s-a ivit înaintea ochilor volumaşul de-acum cîteva decenii, apărut în editura „Vremea", sub semnătura lui Emil Botta. Şi, tot atît de brusc, am simţit cum pătrund în mine efluvii energetice. Neapărat trebuia să găsesc cărticica poetului fără saţiu, rătăcit pe-undeva prin biblioteca-mi răvăşită şi, niciodată, organizată şi pusă la punct. Bineînţeles, am apelat la ajutorul nevesti-mii :

— Măi, copilă bună, nu ştii cumva pe unde-o fi „Trîntorul" ?

Aşa se intitula volumaşul cu proze poematico-fantastice, despre care am pomenit mai sus şi pe care, cu orice preţ, vroiam să-l găsesc şi să-l recitesc. Am somat-o pe Penke :

— Nu-mi spui mai repede ce-i cu „Trîntorul" ?

— Măiestrică, lasă-mă-ncet că ameţesc ! De care trîntor e vorba... De tălică, sau de cartea poetului ce, parcă,

trecea pe lîngă noi, cînd stăteam pe Calea Moşilor, şi ne miram de mersul său atît de ciudat ?

— De dînsul, adică, pardon, de volumul lui...

— Bun ! Acuma lucrurile mi-s clare... Nu ştiu pe unde-ai zăpăcit „Trîntorul", că n-am mai dat de el cam de multişor !

— Ba s-avem iertare, copilă bună, nu obişnuiesc să zăpăcesc niciodată cărţile ce-mi sînt la inimă... Cel mult, le pun la o parte, într-un loc anume destinat marilor maeştri dragi mie ! Din păcate, acestea fiind mai multe, împărţite pe căprării, habar n-am unde l-am cazat pe Emil Botta... Asta e problema !

— Nu numai asta ! Dacă-ţi trebuie „Trîntorul", caută-l pînă ai să-l găseşti. Eventual, pot să-ţi dau şi eu o mînă de ajutor....

Deşi eram în cunoştinţă de cauză că bulgăroaica avea darul să dea peste orice volum pitit, rătăcit sau vîrît pe sub altele, de data asta m-am reţinut. Şi n-am mai apelat la Penke.

— Ca să nu mă mai faci trîntor, pe mine, care-s zi şi noapte, metaforic vorbind, la masa de lucru, am să mă ocup personal de toate investigaţiile necesare. Pînă nu dau de „Trîntorul", n-o să am pic de odihnă. Îmi trebuie neapărat. Cînd l-am citit întîia oară, cu decenii în urmă, eram atît de entuziasmat încît aş fi dat orice să-l cunosc pe autor. Dar n-am avut noroc... Şi-am rămas numai cu cartea ! Tu, mai bine, vezi de montează maşina de sucuri, şi confecţionează-ne zeama noastră cea de toate zilele. Morcovii, sfecla şi merele sînt medicamente de excepţie. Fără ele, ţi-am spus-o de-atîtea ori, am fi mai mereu bolnavi... Bînd zilnic binefăcătoarea extracţie, avem toate şansele să murim sănătoşi ! Asta este...

Două zile am trudit zdravăn la căutarea „Trîntorului". Am dărîmat şi vreo două rafturi, de sub care m-a extras biata bulgăroaică, jumătatea mea (la propriu şi la figurat vorbind, eu atîrnînd dublu la cîntar). Cînd, în sfîrşit, am dat de volumaş, într-o mapă în care se găseau şi cărţile celelalte ale poetului, ascunsă sub cel mai de jos raft, eram un alt om. De nerecunoscut. Beteag bine, am zăcut

la pat. Bucuros totuşi. Căpătasem răgazul necesar pentru a reciti prozele tristului bard.

Şi iarăşi m-au bîntuit entuziasme adolescentine, ca atunci, pe vremuri, parcă prin '39—'40, cînd întrebam din om în om unde l-aş putea întîlni pe Emil Botta. Din ale cărui poezii mă-nfruptasem corectînd şpalturile „Curentului Magazin", revistă literară ce mă utiliza ca zilier, şi-n care apăreau, din cînd în cînd, stihurile originalului autor.

Mă edificase, în privinţa cercetărilor mele neostoite, bădia Ioan Velicu, secretarul de redacţie, care-mi spusese :

— Marincule, Emil Botta-i cam anevoie de-ntîlnit. E-atît de ocupat, încît de multe ori mă-ntreb cînd mai are timp să şi scrie !

— Păi nu se ocupă numai de scris ?

— Şi din ce să trăiască ? Din poezie, băiete, nu se poate mînca o bucată de pîine ! Este şi Botta actor, ca mulţi alţi poeţi moderniştii publicaţi de noi, şi despre care mi-ai spus că-ţi plac la nebunie. Mă refer la Radu Beligan, care te-a dat peste cap cu „Nopţile doamnei Green", acum vreo trei luni, sau la Octav Enigărescu. Cel puţin Octav, ăsta mai şi cîntă pe versuri !

— Compune muzică pe textele sale ?

— Nicidecum ! Cîntă la Opera din Cluj, ca bariton...

Aşa că, nenorocos ca mai totdeauna, n-am avut prilejul să mă văd cu poetul de care mă-ndrăgostisem. Ca prozator, însă. „Trîntorul" mă cucerise.

Crai-ciupearcă, inimă înfrîntă

Şi totuşi, datorită soartei îndurătoare, am avut fericitul prilej să mă întîlnesc cu Emil Botta. La televizor. Unde, într-o emisiune omagială, dacă nu mă-nşel, a recitat tulburător şi nemaipomenit poemul lui Ion Barbu : „Riga Crypto şi lapona Enigel".

De la început înmărmurit, nu numai fiindcă-l puteam desluși de la doi metri distanță, ci și datorită bizarei modalități de-a interpreta cunoscuta poezie a autorului „Jocului secund". Pe măsură ce-nainta în tainele artei lui Barbu, simțeam cum mi se taie suflarea. Era pentru întîia oară cînd „vedeam" o poezie. Căci, în timp ce rostea versurile pe care le știam și eu pe dinafară, actorul suferea crîncen, apelînd la o gestică și mimică uluitoare. Chipul i se crispa, sau i se însenina, în funcție de strofa recitată, iar trupul, mlădiu și vizibil suferind, exprima prin contorsionări inimaginabile drama pe care neasemuitul actor ținea să ne-o descifreze.

Atunci i-am destăinuit bulgăroaicei, care înlemnise și ea lîngă mine :

— L-ai văzut acum pe domnul cel mereu întristat și îngîndurat care hălăduiește prin zona noastră ? El este, actorul Emil Botta, cel care ne-a frînt sufletele spunîndu-ne versurile altui mare poet. Căci și dînsul e poet, și dintre cei mai însemnați !

— Ai volumele de poezie ale magistrului ?

— Cum să nu ! Și „Întunecatul april", din 1937, editat la „Fundații", și ultima sa carte de versuri, „Un dor fără sațiu"...

— Măiestrică, păi să mi le dai să le citesc și eu...

I le-am dat.

Iar eu nu-mi puteam scoate din minte felul în care rostise Botta pasajul :

Că-i greu mult soare să îndure
Ciupearcă crudă de pădure,
Că sufletul nu e fîntînă
Decît la om, fiară bătrînă,
Iar la făptura mai firavă
Pahar e gîndul, cu otravă.

Ca la nebunul rigă Crypto,
Ce focul inimii i-a fript-o,
De a rămas să rătăcească
Cu altă față, mai crăiască :
Cu Laurul-Balaurul,
Să toarne-n lume aurul,

Să-l toace, gol la drum să iasă,
Cu măsălariţa-mireasă,
Să-i ţie de împărătească.

Lumea, în care poetul se risipea referindu-se teatral, părea o scenă, iar scena, adică podiumul televiziunii şi scaunul pus la dispoziţie, o lume plină de sensuri oculte. Romantic şi fabulos, zbuciumul actorului putea fi luat drept cutremurul poetului. Laolaltă cu scîncetul ancestral, terifiant, accente provenind de departe, cam de la Edgar Allan Poe, mi-am zis eu, totul sugera delirul final, acceptat liber, mitic, ba chiar cu-o plăcere indicibilă, exprimată mai mult prin gestica făpturii recitatorului. În orice caz, unic în felul său.

Lapona Enigel, la „Mioriţa"

De-atunci, de la memorabilul spectacol al actorului-poet, ani de-a rîndul am încercat să-i surprind făptura trecînd pe străzile şi ulicioarele din preajma casei în care locuiam. Fie dimineaţa, mai spre orele zece, fie după-amiaz, în jur de amurg, îl întîlneam păşind graţios şi într-un fel ce-i aparţinea. Cu trupul plecat oarecum într-o parte, şi parcă tîrşindu-şi picioarele, iar privirea ţinîndu-şi-o aţintită în asfaltul trotuarului. Nu vedea pe nimeni, ci se uita (făcea impresia) undeva în adîncurile sale. La un moment dat, am bănuit că-şi pregăteşte cine mai ştie ce rol, Hamlet sau Mîşkin.

Însă, mai tîrziu, printr-o întîmplare, am avut rara ocazie să-l surprind laolaltă cu lapona Enigel. La bufetul din colţul străzii Mântuleasa cu bulevardul Republicii. O bombă mizeră, pe unde-mi făcusem obiceiul să trec pe-nserate, înainte de cina dietetică de-acasă, pentru a mă întări sufleteşte. Cu vreo şase sau opt mititei consumaţi fără pîine. Ca să nu mă îngraş. Avînd în vedere că acasă

urma să mă hrănesc doar cu ceaiuri din furaje medicinale, totul avea să se topească în mirificele lor calităţi. Şi micii, şi feliuţa de pîine prăjită, de-acasă, unsă cu un pospai de unt, preferabil margarină, şi-o ţîră de brînză de „veci".

Evenimentul s-a petrecut într-o înserare de iunie, cînd, fără să vreau, l-am observat pe maestrul Botta la una din mesele din stînga mea. De data asta, nu mai era singur. Ci, discutînd cu ochii în flăcări, se străduia să-i vîre în cap fiinţei din faţa sa ideile eternităţii.

Am ajuns la concluzia aceasta într-un chip regretabil. Trăgînd cu urechea. Rareori aş mai fi avut prilejul să-l ascult pe poet vorbind ca de la om la om. Chit că bălaia fragilă nu prea arăta a om normal, ci părea căzută în transă, sorbind cuvintele maestrului de parcă s-ar fi aflat înaintea unui mag al tribului său de laponi. Căci a laponă semăna, cu pomeţii ei lejer reliefaţi şi ochi migdalaţi. Astfel am izbutit s-o plasez, datorită scrîntelilor mele din cap, în plină atmosferă barbiană. Versiune Botta, însă.

Oricît m-am străduit, n-am fost în stare să descifrez nimic din discursul poetului. Vorbea şoptit, mîngîindu-şi cuvintele, scăldîndu-le într-o licoare neobişnuită. Din cînd în cînd, mai reuşeam să înregistrez cîte ceva, disperat şi fără înţeles. Ca „luminiţă-domniţă", sau „întunecatul prinţ al disperării". Atîta însă, şi nimic mai mult.

Mirat că maestrul bea cu sete din poşirca livrată de cunoscuta bombă, am constatat şi cît era în stare să soarbă, pahar după pahar, „luminiţa-domniţă". Pe lîngă poet, care era un dulce copil în materie de băutură, lapona Enigel îi trăgea tare. Şi-ncă tare de tot. Ce, te joci cu aborigenii de la cercul polar ?

La un moment dat, demersul maestrului a rămas stopat. De gestul laponei Enigel care, ridicîndu-se de pe scaun, a mai ras un pahar, de-a-npicioarelea, şi-a întins-o spre ieşire, declarîndu-i artistului : „Mi-s sătulă, şi-am şi spectacol... Adio !"

Botta a dat din mîini a lehamite, iar apoi şi-a luat tîmplele între palme, strîngîndu-le din răsputeri. Înfrînt parcă, privea cu ochi pierduţi prin încăperea aglomerată şi soioasă a „Mioriţei", străin de tot ce era în preajma sa.

Părîndu-mi-se că nu se simţea bine, mi-am luat inima în dinţi şi m-am proţăpit lîngă masa poetului, întrebîndu-l:

— Maestre, pot lua şi eu loc aici ?

Ca trezit dintr-o stare cataleptică, Emil Botta m-a examinat intrigat. Ochii i se limpeziseră, palmele şi le întinsese înainte-i, sprijinite pe tăblia mesei, iar glasul i-a răsunat clar, melodios şi grav :

— De ce nu, de vreme ce-mi zici maestre ! Mă ştii cumva cine sînt ?

Aşezîndu-mă pe scaunul laponei Enigel, recent eliberat, i-am răspuns înfiorat, aşa cum mă simt totdeauna în faţa unui miracol al naturii, acesta fiind pentru mine, cu osebire, reprezentat de poeţi şi prozatori cu har, aproape bîlbîindu-mă :

— Dar bineînţeles ! Vă cunosc de-o viaţă... Din '37, cînd aţi publicat „Trîntorul", şi de mai apoi, de la „Întunecatul april" şi cele ce-au urmat !

„Un dor fără saţiu"

Minunîndu-se de afirmaţiile mele, poetul s-a interesat:

— Şi ne-am mai întîlnit vreodată ?

— Nicicînd ! Însă vă urmăresc de mult... Pretutindeni!

— Păi cine eşti matale, să mă urmăreşti, omule ?

Abia atunci m-am încumetat, auzind că-l interesează cine-i personalitatea mea, să-i mărturisesc adevărul :

— Un fost poet, de felul său cam suprarealist, asta însă numai în febrele celeste ! Dar şi ucenic al unui mare admirator al dumneavoastră, care v-a tipărit primele stihuri. Îl mai ţineţi minte pe Ioan Velicu ?

— Cum să nu ! Însă nu mai este printre noi... Şi-a dat duhul şi el ! Aşa cum o să ni-l dăm cu toţii. Mai devreme sau mai tîrziu... Iar mie, pare-mi-se, mi-a şi sosit timpul. Aţa de pe mosor se-apropie de sfîrşit. Simt asta... Cum spune şi Verlaine, într-o traducere publicată de bă-

dia Ioan, al nostru, la revista ce conducea : „Și eu mă duc, pe-un vînt năuc, care mă poartă, de colo-ncoa, întocmai ca pe-o frunză moartă..."

În secunda aceea am înțepenit. Versiunea recitată de Botta îmi aparținea. Fusese publicată în „Curentul literar-magazin". Prin 1940. L-am liniștit pe maestru :

— Domnu' Botta, ascultați-mă și pe mine... Un om ca dumneavoastră se naște o dată la o sută de ani, și tot atît este obligat să trăiască !

— Și-aici, omule, tot cu obligații ? Nu-i drept ! Dacă mie mi-i dor de moarte, cine mă poate opri ?... Ești copil, dacă gîndești astfel !

Care copil ? Om în toată firea, trecut de cincizeci, mă puteam și singur considera tont. Nu unul obișnuit. Ci un tont fabricant de aforisme ieftine, de bîlci.

Am înghițit gălușca, și n-am mai scos o vorbă. Cine știe ce alte tîmpenii eram capabil să mai emit. Și-am stat în banca mea, privind avid la chipul întunecatului luceafăr. Căci așa-mi părea.

Mai avea un rest de vin în pahar, și nu se-nvrednicea să-l deie gata. Și-am mai stat așa, încă o jumătate bună de ceas. Eu cîntărindu-l pe Emil Botta din ochi, iar poetul privind la mine fără să mă vadă. De parcă aș fi fost transparent. La un moment dat, repetînd gestul cu luarea tîmplelor în palme, maestrul mi-a spus șoptind :

— Iară m-apucă tremurul-cutremurul ! De vreo cîteva luni încoace, îmi dă mereu tîrcoale... Cred că pornind din patru de martie, cu-o lună înainte de întunecatul meu aprii !

Nu-mi vine să afirm c-a vorbit întocmai ca mai sus, însă ideea asta era. Iar pe memorie nu mă pot baza. Și mie îmi oscilează de la o vreme. Din ce în ce mai frecvent, chiar. Totuși nu-mi era greu să iau seamă la faptul că poetului îi era rău. Și l-am rugat :

— Îmi îngăduiți, maestre, să vă conduc pînă acasă ?

— Mulțumesc ! E bine să am pe cineva lîngă mine...

A plătit totul, inclusiv consumația mea. De-am crezut că piere pămîntul de sub mine. De rușine. Și, luîndu-mă la braț, după ce-am ieșit din locantă, mai mult sprijinindu-se de umărul meu, am pornit-o agale, pe jos, în direcția pieții Rosetti. Mergea șovăind, cu opriri intermi-

tente, uitîndu-se ceţos la oamenii pe lîngă care treceam. Cînd am ajuns în dreptul blocului din colţ, unde cîndva fusese librăria „Vasile Alecsandri", maestrul mi-a şoptit :

— Să stăm o clipă ! Întru pomenirea fratelui meu... Aici a locuit bietul Dan !

— Dan Botta ? Poetul „Eulaliilor"...

— Şi pe-astea le ştii ? Crezi că-i bine să cunoşti atît de multe ? Eu n-aş zice...

După ce-am trecut de Rosseti, poetul a cîrmit-o spre Teatrul Naţional. Continuînd să se sprijine de mine. Ajungînd în faţa teatrului, Botta mi-a spus aproape îngînat :

— Rămîn aici ! Asta-i casa mea... Îţi mulţumesc din inimă pentru drăgălăşenie. Nu degeaba se spune că grăsuţii îs oameni buni şi de treabă. Care va să zică ai fost ţuţărul bădiei Velicu... Ce om a fost şi Ioan ! Acum mi-e mai bine, poţi să-ţi vezi de drumul matale. Şi spre casă şi spre viaţă...

Peste vreo lună, Emil Botta trecea în nefiinţă. Pesemne cuprins de dorul său fără saţiu. Sau cine ştie... În orice caz, întîlnirea cu poetul mi s-a pecetluit pentru vecie în suflet. Deşi mi se părea că avusese loc într-un alt plan, oarecum fantastic şi paralel cu viaţa cea de toate zilele. O singură oară mi-a fost sortit să tăinuiesc cu dînsul. Şi simt c-a fost suficient. Ca să nu-l dau niciodată uitării.

Fie-i numele binecuvîntat, că mult a zămislit pentru literatura română ! Iar pămîntul ce-i apasă trupul, să-i fie uşor ca boarea stihurilor lui. De neasemuit.

Biografie romanțată (dar nu prea)

Mai se afla și-n posesia unui alt nume, în afara celuia pe care i-l știam, de cînd mi se spusese că va fi instructorul meu, la editura „Europolis". Cam mititel instructor. Din toate punctele de vedere. Mai ales ca fizic și situație socială. În vreme ce Iancsi-baci era un tip slăbuț, subțirel și mărunt, vizibil suferind de-o maladie despre care nu-mi pomenea nimic, în schimb eu reprezentam o autentică performanță a naturii. Dar cu totul ieșită din comun. În afară de faptul că-l depășeam cu vreo trei degete, în înălțime, ca structură a carcasei stăteam și mai bine. Cred că, la vremea aceea, cîntăream (și chiar și-arătam) cel puțin dublu decît el.

Pe deasupra, Iancsi-baci era doar redactor-șef, la un ziar sindical, iar personalitatea subsemnatului, mare brînză, semna corespondența editurii sub titlul de „Președinte Director General". Ceea ce era cu totul altceva. Și ca semnificație, și grad în ierarhia culturală (dacă se poate zice și-așa).

Cu-o singură osebire. Dînsul conducea un colectiv de vreo treizeci și ceva de redactori, iar eu unul — numai de-o singură persoană. Reprezentată de mine. Asta la începuturile editurii, căile Domnului fiind necunoscute. Căci, atunci cînd s-au mai limpezit apele iar „Europolisul" a-ntins-o la drum zburdînd ca un mînz sălbatic, ajunsesem să fiu în fruntea a cinci salariați. După care a urmat închiderea stabilimentului. Ca să nu ne declarăm în stare de faliment.

Cît a ţinut însă „şandramaua", după cum îi spunea, uneori, instructorul, m-am aflat în cele mai bune relaţii de colaborare cu dînsul. Era inteligent brici, citit, bun organizator, precum şi extrem de afabil şi popular. Ba şi uman pe deasupra.

Cîndva, pe cînd mă găseam la sectorul IV, unde fusesem chemat pentru unele explicaţii, în legătură cu avîntul „Europolis"-ului, care stagna, mi-a fost dat să-i aflu şi celălalt nume. În condiţii extrem de naturale şi omeneşti. Pe cînd utilizam odaia pentru bărbaţi a sectorului, Iancsi-baci găsindu-se lîngă mine, deodată ne-am pomenit cu „şeful" cel mare. Om era şi el. L-am auzit pe Ioşka adresîndu-se instructorului meu :

— Ia te uită peste cine dau aici ! Granit, parcă aşa ţi se spunea, nu ?

— Exact ! i-a răspuns impasibil Iancsi-baci.

— Măi Granit, măi, de cînd nu ne-am mai văzut oare ?

— Cred că din '37, cînd mă numeam aşa, no ? Lucrat cu dumneavoastră în tehnic Oradea, tipărind la „Boston" ziarul nost'...

— Cam aşa-i ! Alte vremuri... Scoteam gazete imprimîndu-le în subsoluri, iar acum sîntem redactori-şefi la ziare sindicale !

— Şi alţii în conducerea sistemului de propagandă ! i-a atras atenţia Iancsi-baci. Tot alte vremuri...

— La mine te referi, Granit ?

— Dar la cine altcineva ? La urmă urmă, sînteţi mai vechi în mişcare decît mine ! Domneavoastră recomandat pe mine redactor-şef ?

— Desigur... Te cunoşteam că ştii să tragi la jug... Numai româneşte n-ai apucat să-nveţi ca lumea ! Hai la mine să discutăm chestia aia cu americanii de la „Europolis" !

Şi-au dispărut amîndoi, val-vîrtej. Lăsîndu-mă de unul singur să-mi frămînt mintea. Iar în ce priveşte chestia pomenită de şef, cu americanii de la editură, în privinţa asta o cam băgasem pe mînecă.

Şi, neputînd pricepe la ce se referise, am decis să-l aştept pe Iancsi-baci, să mă „instruiască".

N-a zăbovit prea mult. Deci, americanii se şi infiltraseră în stabilimentul meu ! „Hait, mi-am zis, am rupt-o-n

fericire..." Şi l-am şi luat la întrebări pe omul ce-mi fusese dat să mă îndrume :

— Ce ţi-a spus şeful, s-au depistat ceva imperialişti ?

Iancsi-baci m-a privit oarecum nedumerit, apoi a chicotit mînzeşte, sticlindu-i ochii de-o veselie anormală (pentru mine). Şi m-a atenţionat îndreptîndu-şi arătătorul în direcţia şliţului de la pantaloni :

— Mo, vezi prins greşit butonii !

— Nasturii, vrei să zici, că nu-s lift să funcţionez la prohab apăsînd pe butoni... Ei, care-i situaţia ? Sînt sau nu sînt agenţi străini la „Europolis" ?

— Este ! Unu' trosnit bine la cap... Adică tu !

— Cum aşa ? Doar mă ştiu român get-beget. Cine a mai scornit şi năzbîtia asta cu americanii ?

— Mo, Muş, n-ajunge deloc minte la tine ! Singur mi-ai arătat scrisorile adresate lui Sinclair Lewis, Erskine Caldwell, Margaret Mitchell şi Steinbeck... Ăştia nu americani ? Dacă tipăreşte acum „Pogonul lui Dumnezeu", romanul lui Caldwell, nu-nseamnă c-avem un american la editură ?

— Bine, dar ceea ce ţi-am prezentat, ca să-ţi cer sfatul şi aprobarea, erau scrisori de cerere a unor copyrighturi...

— Foarte bine făcut !

— Şi de unde-a aflat Ioşka de corespondenţa noastră cu scriitorii de mai sus ?

— De la mine !

— Nu se poate !

— Ba se poate ! Se cheamă informare. Eu instructor editură, iar şeful trebuie ştie tot. Nu de la mine ? Înaintat notă informativă, şi-acum totul clar...

— Bravo, Iancsi-baci... Va să zică aşa trebuie lucrat ! Fără independenţă.

— Nici ca cum ! Independenţa anarhie, în condiţiile de-acum...

— Şi mai e o problemă, de cînd te cheamă şi Granit ?

— Ehehe ! Din tinereţe... Dacă nu eram Granit, iar alţii şi mai tare, nu mai stam azi la putere ! Pe atunci, fiecare avea nume conspirativ. Siguranţa era pe urmă la noi. Dacă prindea, nu ştiam cum e nume de la legătura

superioară. Priceput ? Şi-acuma chiar, cînd sîntem liber şi independent, şi-acum trebuie ochii la patru, vigilenţi... Duşmani mulţi, şi noi încă puţini !

Mă lămurisem. Şi n-am mai considerat că fusesem „turnat" de instructor. Cu-atît mai mult cu cît el îmi îngăduise să lansez corespondenţa cu americanii. Şi-am conchis că există posibilitatea să lucrez cum se cuvine, făcînd editură ca la carte, dar nu de capul meu. Cam sec.

Şi nici Iancsi-baci nu era de capul său. Care, în schimb, nu era deloc golit de orice conţinut. Dacă ar fi fost ca devla mea, probabil că n-ar mai fi scos atîtea ziare clandestine, şi nici în viaţă n-am mai fi rămas.

De cînd Grişa mă înzestrase, la instigaţiile lui Jack, cu un director administrativ adjunct, mă refer la Lică Albu, mi-a fost dat să-l ascult ceasuri de-a rîndul povestindu-mi despre Granit. În trecut, avusese şi el prilejul să lucreze cu tehnicul regional. Şi-n afară de numele de Granit, datorită vechimii sale în mişcare ştia prea bine cu cine are de-a face.

Şi-mi relata :

— Mă Marincule, c-aşa-ţi place să ţi se spună, ca poet, pînă nu s-a produs actul de la 23 August, aveam şi noi pseudonimele noastre, ca să zic aşa, fără să fim însă... poeţi. Făceam poezie, ce-i drept, însă una aparte, care se chema ilegalitate. Şi-nsemna să ai cerul la un pas de tine... Iar Iancsi-baci al tău, mai totdeauna a lucrat cu moartea la braţ !

Din spusele lui Albu, izbutisem să obţin un fel de „digest" al biografiei, de pînă atunci, a instructorului meu. Înzestrat ziarist, o perioadă lucrase ca reporter special la unele publicaţii democrate maghiare din Ardeal. Dotat c-un spirit de observaţie neobişnuit, de la o vreme fusese detaşat corespondent în străinătate, urmînd să scrie un serial despre Orientul Apropiat. Materialele apăruseră vreo cinci sau şase numere, la rînd, după care gazeta respectivă fusese suspendată. Iar Granit se instalase temporar în Elveţia. Ca să nu cadă pe mîinile Siguranţei. Păstrînd legătura cu ţara, prin diverse filiere, trebuise să-şi cîştige pîinea cea de toate zilele calificîndu-se în meseria de „ser-

tiseur". La un atelier de bijuterii, unde se ocupa de montarea pietrelor prețioase. Prețuit de patroni, începuse să cîștige chiar îndeajuns pentru a duce o viață înlesnită. Și totuși revenise, pe ascuns, în locurile sale de baștină.

— Păi cum așa, măi Lică, dacă o-nvîrtea și-o sucea atît de bine, ce l-a mai apucat nevoia să se joace de-a hoții și vardiștii ?

— Tot burghez împuțit ai rămas, sau poet, că-i cam tot aia, dacă poți gîndi așa ! Nici o clipă n-a fost de capul lui, deși era în Elveția. La noi, în țară, apropiindu-se deznodămîntul așteptat, era nevoie de un om sigur, stăpîn pe nervii săi, dar și meseriaș excelent, care să se ocupe cu editarea presei ilegale... Și, pînă la 23 August, a lucrat intens ca tehnic și ziarist în aparatul de propagandă. În adîncă ilegalitate, asta se înțelege de la sine !

— Și cum de n-a fost prins ? m-am mirat eu.

— Foarte simplu. Pentru că era un tip tare ca piatra și iute ca săgeata, cum sună colinda sorcovei ! Altminteri, nu i s-ar mai fi zis Granit...

Piatra, piatră, de e piatră...

Cînd s-a desființat „Europolis"-ul, și m-am pomenit trecut în alte munci, cînd mai de jos, cînd mai de nivel mediu, am păstrat mereu legătura cu fostul meu instructor. Ne împrietenisem și ne prețuiam reciproc. Eventual unilateral, mai curînd. Eu fiind cel care-l admiram. În mod cert. În special, de cînd îmi luase apărarea. Reușise, pînă la urmă, să mă plaseze la Direcția Generală E.P.D., din cadrul ministerului culturii. Pînă a intervenit prima stabilizare. Care, spre nenorocul meu, m-a prins doar cu vreo cinci milioane datorii. La propriu-mi director din minister, scriitorul de mai tîrziu Al. I. Ștefănescu. Căruia, între noi, îi ziceam „Ali". Interesantă figură și asta ! Cîndva o să fie nevoie să-l pomenim și pe el.

Ştiindu-mă pe drojdie, Iancsi-baci mi-a telefonat acasă, într-o seară, şi mi-a cerut ca, a doua zi, dimineaţa, la 9 fix, să fiu la el, la redacţia ziarului sindical.

N-am aşteptat deloc în anticamera redactorului-şef, deoarece secretara mi-a comunicat, chiar în clipa cînd am intrat pe uşă şi mi-am declamat numele :

— Poftiţi la tovarăşul redactor-şef, că vin şi eu cu cafelele !

Cînd am auzit că era vorba să fiu tratat şi cu cafea, mi-a mai venit inima la loc. De vreo săptămînă, de la stabilizare, cînd încă n-apucasem să iau chenzina în bani noi, şi eu şi nevastă-mea ne hrănisem numai cu „pîine de casă". Fără nimic altceva. Ţineam regim. Dietetic. Iar pîinea manufacturată de bulgăroaică, după o reţetă, la modă pe-atunci, se compunea mai mult din mălai decît din făină de grîu. Oricum, fierbinte, era o autentică delicatesă. După cîteva ore, devenea trunchi. De lemn, de beton, de fontă, de orice-ai fi vrut. La alegere.

Iancsi-baci m-a îmbrăţişat părinteşte, după ce s-a ridicat de la birou, apoi mi-a indicat fotoliul din faţa acestuia, semnalîndu-mi şi-o carte depusă pe măsuţa rotundă de lîngă confortabila mobilă. Şi n-a mai zis nimic, pînă n-au sosit cafelele şi n-am răsfoit volumul cu pricina. Era în franceză. Un fel de roman documentar, despre acţiunile serviciilor de spionaj aliate în regiunea Peenemunde, unde nemţii avuseseră de gînd să pună la punct o bombă atomică.

— Ei, ce zici ? m-a întrebat pe neaşteptate Iancsi-baci.

— Excelentă cafea ! De-ar fi fost şi nişte biscuiţi, ar fi căpătat mult în valoare...

— Mo, trosnit ai fost, trosnit rămas ! a exclamat rîzînd fostul instructor. Eu despre carte întrebat...

Pînă s-apuc a-i spune şi cîte ceva despre volumaşul din mînă, a sunat-o pe secretară şi i-a cerut s-aducă de la bufet nişte sandvişuri. Le-a prezentat în mai puţin de trei minute. Dumnezeule, nu mai văzusem aşa ceva dinainte de război. Chifle, tăiate-n două, iar la mijloc caşcaval de Dobrogea, sau, unele, din păcate nu-n exces, cu salam de Sibiu. Privind mormanul de pe tavă, mi-am zis

în sine-mi : „Le mănîncă ţeapăn şi Iancsi-baci al meu, nu se tocmeşte !“

Nu m-am atins de nimic, pînă nu pornea să servească şi atît de cumsecadele redactor-şef. Spre disperarea mea, părea să n-aibă de gînd a întreprinde imediat operaţiunea mult aşteptată. Dimpotrivă, m-a întrebat el, oarecum contrariat :

— Nu-ţi place ce adus secretara ?

— Ba bine că nu !

— Atunci de ce nu ia ?

— Din politeţe... Te-aştept pe matale !

— Aici, nici speranţa, mi-a declarat net redactorul-şef. Nu e voie hidraţi carbon !

— Păi nu văd pic de cărbune, şi-ncă hidratat...

— Prost mare ! Am diabet, şi-ncă de zece ani. Hidrat carbon înseamnă pîine, cartof, fasolele, mazarea, prajiturelele şi-alte. La mine cîntar... Totul la gram. Plus insulină. Mănîncă şi nu mai caşte ochii la mine, mă face să plîngi...

Nu m-am lăsat mult rugat. Ci-am purces să-nfulec, de parcă s-ar fi bătut turcii la gura mea. Eu mîncam, şi-ncă ţeapăn, uitînd de-orice urmă de cumpătare, iar Iancsi-baci îmi relata ce-i cu volumul franţuzului. Ziarul intenţiona să-l publice în foileton, în fiece zi cîte un subsol, la pagina a doua. Şi se gîndise la mine pentru versiunea românească. Cînd am auzit despre ce-i vorba, am rămas cu-o juma' de chiflă în gît. Abia am înghiţit-o în clipa următoare. Cu noduri. Mai ales cînd adăugase :

— Noi platim înainte ! Cînd termini sandvişuri, iei carte, treci caserie la bani, şi mîine vii primul capitul...

— Şi n-o să ai necazuri, că publici la sindicate o carte apuseană ?

— Nu ! Scriitor comunist, redactor „L'Humanité“...

N-am mai zăbovit. Am împachetat restul de sandvişuri, cu aprobarea instructorului ce nu mă uitase, şi, cu volumul sub braţ, mi-am luat rămas bun.

Unul călduros, de erau să-mi scape sandvişurile din ziarul dăruit de Iancsi-baci. La casierie, cînd am văzut că mi se numără zece mii de lei, în bancnote noi, stabilizate, o sumă gigantică pentru vremea aceea, abia la două săp-

tămîni după schimbarea banilor, am crezut că mă ia cu leşin. Nu-mi venea a crede ochilor. Pe-atunci, cu o mie de lei se putea cumpăra un ceas de mînă (chiar „Doxa") de aur.

Mi-am cumpărat, în aceeaşi zi, de la Obor, un batal de toată frumuseţea. Mai dihai decît o „Doxă" de aur, care şi-aşa nu era deloc comestibilă. Decît dacă o măritai, adică o vindeai la Taica Lazăr. Însă, la ora aceea, leuţul devenise mai ceva ca dolarul. Nu se cam găsea.

Transformat în pastramă şi cavarma, berbecuţul achiziţionat m-a impulsionat să lucrez într-un asemenea ritm, încît în două săptămîni tradusesem volumaşul în întregime. Cînd am predat şi ultimul capitol, al patruzeci şi treilea, foiletonul îşi încetase de mult apariţia cotidiană. Totodată, Iancsi-baci îşi încetase şi dînsul activitatea de redactor-şef, fiind trecut la „Editura de Stat", ca director adjunct. Romanul fusese „scurtat", la iniţiativa noului şef, chiar fără să i se cunoască finalul din versiunea originală. Avusese grijă dînsul, fără teamă, să-i confecţioneze unul. La mare urgenţă. Încît nimeni n-a mai înţeles dacă hitleriştii inventaseră bomba atomică au ba. Principalul era că pierduseră războiul şi fuseseră nevoiţi să semneze actul de capitulare. Iar concluzia era clară. Nu duseseră la capăt lucrurile de finisare a bombei. Simplist gîndind, nu-i ajutase mintea !

Iar la „Editura de Stat" fusesem transferat şi eu. La recomandarea lui Iancsi-baci, care-i povestise despre mine directorului plin, un om osebit şi-acesta. Care, peste puţin timp, promova în muncă, fiind numit director general la Planificare, un organism nou creat. Iar fostul instructor s-a văzut, pe nepusă masă, director general al editurii.

Fiindu-i subordonat, ca şef al serviciului tehnoredacţie, unde pare-se nu făceam treabă prea rea, Iancsi-baci m-a ajutat nespus în muncă. Susţinîndu-mi iniţiativele, mai şi premiindu-mă, din cînd în cînd, de acord cu directorul adjunct, Lăzărescu, cu care lucrase în ilegalitate, ba mai acordîndu-mi şi concedii de creaţie, cînd mă apucau

pandaliile şi vroiam să-mi duc la bun sfîrşit „Uragan la Toprak-Kala", romanul pe care nu izbuteam, mai niciodată, să-l trec mai departe de primele două sau trei capitole. Din păcate, nici acum, după aproape patruzeci de ani, încă nu-i gata. Dar va veni şi vremea sa. Căci sînt încăpăţînat din fire. Şi nu-mi place să mă dau bătut.

Ce-i drept, l-am ajutat şi eu. La Sinaia, unde scriam la roman, instalat boiereşte la vila „Editurii de Stat", lucrînd mai mult la cantina scriitorilor, sau la grădina de vară din apropiere, unde izbuteam, împreună cu Petre Bellu, autorul romanului de incredibil succes „Apărarea are cuvîntul", să lichidez rezervele de cîrnaţi şi mititei din depozitul locantei, de vreo cîteva zile sosise şi Iancsi-baci.

Deşi ne aflam în plină vară, cam pe la cinşpe iulie, directorul general nu venise la odihnă, ci să... scrie. O carte despre viaţa şi opera poetului Petőfi Sandor, revoluţionarul de la 1848. Sarcină primită din partea ministerului culturii. Avînd în vedere că se împlinea un anumit număr de ani de la naşterea sau răposarea eroului, asta nu mai ştiam precis. Bucuros că ne aflam amîndoi la „munca de creaţie", l-am vizitat imediat ce-am aflat de ivirea sa printre „scriitori".

Primise o cameră impozantă, de dimensiuni incredibile, în care încăpeau şi dormitorul şi sufrageria şi cabinetul de lucru. Din dotaţia ministerului. Mă rog, director general, sarcină specială, ce mai tura-vura, altă viaţă ! Şi n-am fost ros de invidie.

Cînd am pătruns în încăpere, după ce bătusem zadarnic la uşă fără să mi se răspundă, l-am găsit pe Iancsi-baci prăbuşit peste masa de lucru. Bine că nu se lovise la cap. Şi-asta numai datorită teancurilor de mape, reviste, cărţi şi topuri de hîrtie depuse pe birou. Apropiindu-mă de dînsul, curios să constat dacă adormise din pricina oboselii, sau se odihnea într-un stil propriu, am fost nevoit să ajung la concluzia că n-avea o respiraţie normală. Gîfîia sacadat, abia mai trăgîndu-şi sufletul. Speriat, am adus numaidecît un pahar cu apă de la baie şi, bătîndu-l lejer pe spate, l-am întrebat :

— Ce faci, bre Iancsi-baci, ţi-e cumva rău ?

Deschizînd ochii, m-a privit surprins printre pleoapele tremurînde şi, ridicîndu-şi anevoie capul din incomoda poziţie în care şi-l aşezase, mi-a răspuns cu glas sugrumat:

— Mo, care rău ? Asta coma... Coma diabetică !

— Aoleu ! Vrei să zici că eşti pe moarte ? Să chem doctorul...

— Nu chemi... Dai bucăţică zahăr !

Pînă să dau de zahărul pe care mi-l ceruse, cînd m-am întors din chicinetă directorul meu iarăşi intrase în comă. Căci l-am găsit cu devla tot pe birou. Însă mult mai sucit către fereastră. L-am ridicat în capul oaselor, proptindu-l mai ţeapăn în fotoliu, şi i-am băgat bucăţica de zahăr drept în gură. Vîrîndu-i-o printre dinţii încleştaţi cu degetul mare. Arătătorul mi-l muşcase.

Peste mai puţin de-un minut, fostul meu instructor îşi revenise complet. Şi-mi explica ce-i aia coma diabetică :

— Vezi, mo Muş, dacă uit fac insulină, cad comă... Aşa boala ! I se spune maladia subterana. De multe ori, revin singur. Dacă am zahăr lîngă mine, nu face coma. Ştiu cînd vine. Altă oare, trezesc la spital. Unii, este şi cazuri acestea, trezesc morţi !

După ce m-a lămurit buştean, căci tot nu-nţelesesem prea bine ce-i cu morţile astea repetate, din care se mai poate şi învia, dar nu totdeauna, directorul mi-a arătat hîrţoagele de pe birou şi mi-a spus că-s documentaţia pentru cartea dedicată aniversării lui Petőfi. Trebuia s-o predea spre sfîrşitul verii. Iar cel mai greu îi venea c-o redacta în maghiară, şi-apoi, tot singur, opera şi versiunea română. Limbă pe care-o cunoştea la perfecţie, însă cu unele abateri de la cursivitate, gramatică şi ortografie. Lexicul, însă, îl poseda ca un neaoş autentic.

La despărţire, m-a rugat să-i dau un pic de ajutor, citindu-i faza finală a manuscrisului. Lucru pe care l-am efectuat cu deosebită plăcere şi abnegaţie. Fără să-i fac însă un prea mare serviciu. Căci mi-am băgat picioarele, ca să zic aşa, în textul său, intervenind asupra repetării supărătoare a numelui poetului, citat mereu în întregime. Şi l-am corectat oriunde mi s-a părut în exces. Reducîndu-l la P. Sandor. Ceea ce suna mult mai frumos. Dacă nu chiar economicos.

Cînd a constatat că-i otînjisem manuscrisul pînă la deformarea realităţii, Iancsi-baci s-a luat cu mîinile de păr. Care şi-aşa nu era prea mult. Şi mi-a spus cu tot duhul blîndeţii avut atunci la dispoziţie :

— Muş, tu tîmpit bine de tot ! Poetul cheamă Petőfi, numele de la familie, Sandor e numele micul... Ce la dracul facem acuma ?

— Nu-i o problemă ! Repar tot ce-am deteriorat... Fii liniştit !

— Imposibil ! Cu tine nu pot liniştit...

Într-o săptămînă, de dimineaţă şi pînă-n seară, i-am refăcut manuscrisul. Redactilografiind paginile în care intervenisem. Cu cele mai bune şi nobile intenţii. De unde să fi ştiut eu că ungurii îşi recită numele pe invers, ca atunci cînd se face apelul după catalog. Mi se părea anormal. Însă, ca să nu-l jignesc pe Iancsi-baci în sentimentele sale naţionale, am tăcut mîlc. Mă rog, vorba românului, fiecare pasăre pre limba ei grăieşte.

Iar cînd am aflat, tot de la directorul general, într-o clipă de răgaz şi întrerupere a lucrului, că treburile sale stau mult mai rău, m-am căit amarnic pentru delictul meu de opinie. Nevastă-sa, grav suferindă de cord, se afla internată la un sanatoriu, în vreme ce băiatul, acuma de vreo şase sau şapte ani, la vîrsta maturităţii avea să intre într-un proces de orbire specific eredităţii diabetice.

— Şi nu faci nimic, ca să preîntîmpini tragedia ? l-am întrebat îngrozit pe Iancsi-baci.

— Ba da ! Muncesc pînă mor... Nu alta soluţie !

Mărturisindu-mi pe ocolite imposibilitatea vreunui tratament, directorul general privea la mine cu ochi reci, duri, care căpătaseră o ciudată culoare vineţie. De parcă ar fi fost din oţel laminat. La Reşiţa. Unde se uzinează cele mai trainice table, de dimensiuni şi grosimi incredibile, anume destinate pentru fabricarea utilajelor grele, fiabile şi rezistente.

— Şi ce-ai să rezolvi trudind ca un rob, în neştire, ca pînă la urmă să mai şi mori ? m-am enervat eu auzindu-l vorbind astfel.

— Tot ! a exclamat directorul general. N-am să las la mine să stea ca o ghilma, sau gîlma, cum spuneţi voi, ro-

mânii... Toată viața muncit pentru lume, pentru idee, pentru oameni, nevastă și copil ! Eu nu mă predau. Mai trebuie mult făcut, și musai acum ! Nu sînt singur... Mulți oameni gîndesc la mine, la familia, la necazuri. De ce să mă sperie ?

— Mda ! l-am aprobat eu nu prea convins.

Aveam și motive. Încă nu știam ce-nseamnă să-ți păstrezi inima rece, atunci cînd e cazul. Mai tîrziu, am aflat cum stau lucrurile. Și-abia la vremea aceea mi-am amintit cîtă dreptate avea fostul meu instructor. Niciodată nu ești singur !

Colaboraționist cu „Kraft și Drotleff"

În primăvara următoare, prin '52 evenimentele au căpătat altă turnură. Directorul „Editurii de Stat" a fost numit director la „ESPLA", mai pe larg „Editura de stat pentru literatură și artă." Creată anume pentru propășirea și imprimarea mai urgentă a beletristicii. Atît autohtone, cît și universale. Exceptînd literatura sovietică, care-și avea editura ei, denumită chiar „Cartea rusă". Editura cea nouă cam bătea pasul pe loc, și era nevoie de-un spirit organizatoric mai iabraș, capabil să impulsioneze treburile. Îl găsiseră. În persoana lui Iancsi-baci al meu.

Așa m-am pomenit și eu chemat (de fostul director), la „ESPLA". Ca specialist în tehnoredactare. Și chiar eram, de ce să m-ascund după deget. Într-atît de calificat în branșă, încît mi-a fost încredințată una din cele mai pasionante misiuni din meserie. La nici două luni, după ce mă integrasem colectivului tehnic de la „ESPLA". Anume, aici e-aici, să machetez, tehnoredactez și să urmăresc în tipografie cea dintîi revistă ilustrată, în culori, din țara noastră. Conform celei tipărite de sovietici, și care se chema „OGONIOK".

De ce să n-avem şi noi o revistă „social-politică, literară şi artistică", ba şi „colorată".

Directorul fusese chemat la secţia de propagandă, unde, la cel mai înalt nivel, i se trasase sarcina să întreprindă primele investigaţii pentru a constata posibilitatea apariţiei, deocamdată lunare, a unui „Ogoniok" autohton. Cu opt planşe policrome, care să prezinte maselor largi de cititori cele mai vestite creaţii ale lui N. Grigorescu, Aman, Andreescu, Luchian şi alţii. Căci aveam (şi avem !) şi noi valorile noastre !

Iancsi-baci m-a chemat numaidecît în cabinetul său directorial şi mi-a povestit despre beleaua ce-i căzuse pe cap. L-am contrazis indignat, declarîndu-i sentenţios :

— Dar e fantastic ce se-ntîmplă, măi Iancsi-baci ! Vom avea revistă de nivel internaţional, colorată, tipărită în cele mai luxoase condiţii, înzestrată cu departamente nemaivăzute la noi, bunăoară, fotoreporteri în tehnocolor, reporteri speciali, retuşori, corectori de manuscrise, care să pună la punct ortografia şi gramatica deficitarilor în domeniu, şi cîte multe altele. De-o viaţă visez să fac o atare publicaţie !...

— Da ? Bun... Atunci, apucă de treabă ! Pleci imediat din editură, dau şi maşină, şi caută peste tot dacă tipografii capabile tipărească planşe culori... Vizitează şi fabricile de hîrtie, să vedem ce hîrtie pot furniza ! Facem, mai întîi, număr de probă, să-l vadă tovarăşii... Zici că nu belea, foarte bine, scăpat eu, acum e la tine ! Mai ai ceva de spus, mo ?

— Da !

— Ce mai vrei ?

— Bani !

— Pentru ce ? Nu e leafă la tine ?

— Ba da ! Însă n-am s-o cheltuiesc pe tren, hotel şi restaurant... Mîine vreau să plec neapărat la Sibiu ! E musai, înţelegi ?

— No ! Deloc... Dar du-te ! Cît stai acolo, şi de ce ?

— Foarte simplu ! N-ai zis să caut cea mai bună tipografie ? Păi a mai bună din ăle mai bune, mai ales specializată în reproduceri color, e „Kraft şi Drotleff"... Cred că, în mai puţin de-o săptămînă, mă şi întorc cu nişte

probe de planșe policrome. Trebuie să aibă ei ceva în domeniul care ne interesează. N-are nici un rost să umblu brambura prin București, făcînd praf și mașina editurii, colindînd după ceea ce nu se prea există. Mă rog, ar fi Imprimeria Națională, de pe Știrbey Vodă, însă e permanent ocupată cu lucrările statului...

— Și noi nu stat ? a dat să se enerveze directorul.

— Care stat ? Poate unu' mai mititel... Că mai mult stăm, bătînd apa în piuă, decît să pornim la treabă. Fii amabil și dă-mi un bon de casă !

Iancsi-baci mi-a completat formularul cerut, pe care trecuse suma de cinci mii lei, atrăgîndu-mi atenția :

— Mo, nu manînci toți banii !

— Nici n-aș putea ! Mai trebuie să plătesc și trenul, hotelul, și-alte mărunțișuri... Deși, dacă depun ceva eforturi, aș fi în stare să-i dau gata și pe haleală. Au ăia, la Sibiu, niște restaurante de groază, nebunia lumii, nu-altceva ! Ai auzit de „Rőmischer Kaiser" ?

— Ieși afară ! Nu stăm vorbă cu trosniții...

— Eu da ! i-am răspuns rîzînd voios, înșfăcînd formularul. Nu-ți face griji, am să aduc bonuri și chitanțe pentru cele mai mărunte cheltuieli !...

Știam ce spun, întrucît pe-atunci nu se fixaseră încă plafoane pentru diurnele de deplasare. Tot așa cum cunoșteam, la fel de bine, și posibilitățile nemaipomenitei tiparnițe de la Sibiu. Una din cele mai dotate din țară. Și-n mașini speciale, și-n cerneluri cu pigmenți străini, dar și-n tipografi de cea mai înaltă calificare. Care înțelegeau să-și profeseze meseria ca pe-o artă grafică artistică, iar nu ca pe-un mijloc de a-și duce traiul, de pe o zi pe alta, conform principiului „Ziua trece, leafa merge, noi cu drag muncim !" Care, din păcate, mai funcționa pe ici pe colo.

A doua zi, pe la opt dimineața, descindeam la Sibiu. Coborînd din „Wagon-Lits"-ul rapidului București-Wien. Cu servieta sub braț, am ieșit din incinta gării și-am purces să caut un taxi. Erau destule. Urcîndu-mă în cel mai soios, adică de soi iară nu slinos, am stat o clipă pe gînduri. Aveam în cap trei obiective : tipografia, hotelul și micul-dejun. Mi-era o foame atît de cumplită, încît m-aș

fi mulţumit şi c-un simplu ceai, însoţit de-o chiflă uscată. Decizîndu-mă rapid, l-am consultat pe taximetrist :

— Nene şoferule, nu te supăra că-ţi zic astfel, însă aşa sîntem noi, bucureştenii, slobozi de gură... Cunoşti cumva vreun local, cît mai aproape de tipografia „Kraft şi Drotleff", unde aş putea servi un ceai ?

— Noa, că cum să nu ştiu ! Mergem la cofetăria „Băieţii veseli", aşa îi spunem noi, sibienii... D-apăi, domnule dragă, numai cu ceai te hrăneşti matale, de-mi eşti atît de rotofei ?

— Sigur că nu ! Dacă este, pe lîngă ceai sînt capabil să-nfulec orice...

— No, că-i bine-atunci ! Au „băieţii" din toate... Că la noi se mîncă ţeapăn, nu glumă !

Extrem de afabil, taximetristul m-a condus chiar pînă-n biroul şefului locantei, cunoscut bun de-al său, căruia m-a prezentat :

— Iacă, bace Pamfilie, şi-un răgăţan ceva mai trupeş decît îi ştim ! Ar dori să beie un ceai, poftim de vezi... În loc să poftească o pălincă de-a noastră şi niscaiva slană cu pită caldă ! Mă rog, cîte bordeie, atîtea obiceie. Pînă una alta, arde-mi mie o tărie albă, că vin nu beu... Ştii matale, bace Pamfilie, cum mi-i feliu'. La volan nu pui nimic în gură cu mirozna de strugure !

Cînd l-am auzit pe „bace Pamfilie" că sibienii nu obişnuiesc ceaiul la micul dejun, mai să mă ia cu leşin. Şi l-am întrebat disperat :

— Şi eu cu ce-mi încălzesc maţele ?

— Domle dragă, stai blînd şi nu-ţi pierde firea ! m-a astîmpărat şeful unităţii. La noi, la „Băieţii veseli", cofetăria de lux a-ntîia, servim dimineaţa friuştucuri de poveste. La preţ fix. Cacao cu lapte, şuncă de Praga, salam de Sibiu, chifle şi cornuri fierbinţi, de-ţi pocnesc în gură, başca o farfurioară cu frişcă proaspătă...

— Aoleu ! am exclamat eu luîndu-mă gura pe dinainte. Şi cît de fix e preţul ?

— Noauă lei ! mi-a declarat „bace Pamfilie", zîmbind amabil, fără urmă de ironie. Nu sîntem oţi, ca aia de la „Römischer Kaiser", care cer pe mă-sa şi pe tac-su, pentru aceleaşi bucate... Luaţi loc la o masă, să vă servim ?

— Mai incape vorbă ? Chiar am să vă rog, să-mi aduceți două friuștucuri, cum le ziceți dumneavoastră...

— Păi Samoilă nu obișnuiește așa ceva ! m-a informat șeful. Îi dau o sută de pălincă, și gata...

— Friuștucurile-s pentru mine, dragule. Iar domnului Samoilă, care s-a dovedit atît de prietenos c-un necunoscut din țara veche, oferă-i, din partea mea, două sute de tărie !

Întrucîtva nedumerit, Pamfilie a insistat, privind spre salonul „cofetăriei" :

— Mai e cineva cu matale, de-mi comandați două friuștucuri ?

— Da ! Chiar aici, de față... Eu cu eu, că și-așa mi-s cît doi !

— Noa, că cum de n-am văzut, blegu' de mine ? Chiar așe-i !

Satisfăcut și, în același timp, uluit de obiceiurile culinare ale orașului, mi-am lichidat încîntat breakfast-urile. Apoi m-am repezit la tipografie. Să încep tratativele cu firma atît de vestită. La intrarea întreprinderii, portarul m-a oprit, somîndu-mă sentențios :

— Hei, tovarășu', că unde-mi dai buzna ?

— Sînt de la București, delegat din partea editurii „ESPLA", și trebuie să mă văd neapărat cu tovarășii Kraft și Drotleff !

Privindu-mă stupefiat, cerberul tiparniței s-a interesat blajin :

— Ăi hi cumva bolînd ?

— Nu, ci tehnoredactor ! l-am lămurit eu nepreaînțelegînd ce-o fi vrut să spuie prin „bolînd", cuvînt pe care nu-l posedam în bagajul meu lexic. Îmi dai drumu' să merg la dînșii ?

— Eu unul, în nici un caz, ci doar un popă catolic ! Căci amîndoi, cînd și-au dat duhu', mai erau de-ai papei de la Roma...

— Cum, au murit, și-ncă deodată ?

— Nici chiar așa să n-o luăm ! a devenit mai comunicabil portarul. Au plecat pe lumea ailaltă pe rînd... Năcazu'-i că nu-mi amintesc care a întins-o mai întîi ! Oricum, parastasele s-au organizat în același an...

— Păcat ! Şi cine conduce acuma firma ?

— Statu' ! De cînd i-am naţionalizat. Iar directoru' e tov Richter. Care lucrează la noi de cînd l-or vîrît patronii la ucenicie. În iunie, lui i-or dat cheile de la casă. Că şi-ajunsese prim maistru la ofset... Noroc că astăzi e-acilea, şi nu-i în delegaţie. Că mereu îl cheamă la Bucureşti. Imediat vă fac bilet de intrare. Cine ziseraţi că sînteţi matale ? Tehnotractor de la IASPLA ?

Directorul, un individ extrem de simpatic, înalt, mătăhălos, bine hrănit, poate chiar prea bine, căci arăta niţel apoplectic, blond spre sur, bătînd la vreo cincizeci şi ceva de ani, m-a primit nemaipomenit de frumos. Mai ales cînd i-am spus că-s trimis chiar de directorul editurii ESPLA, care auzise numai vorbe bune despre „Kraft şi Drotleff".

— Păi noa', măi ficior, cum să nu s-auză de răposaţii ? C-or făcut treabă fainã, în meseria noastră, punîndu-ne să muncim din zori şi pînă-n noapte, ca pe nişte gloabe de povară... Chiar că sînt onorat, aflînd că editura dumneavoastră, de care n-am ştiut că se există pe lumea asta, vrea să ne pună forţele la-ncercare ! Pofteşti o cavă ?...

N-am refuzat, presupunînd că-i vorba de vreo specialitate locală. Şi i-am răspuns politicos :

— Cu multă plăcere, directore, mai ales dacă insişti !

— Ba nu insist mai defel... Însă aşa-i obiceiu' pe la noi, să-ţi cinsteşti clientura !

A sunat-o pe secretară, căci avea şi-aşa ceva în dotaţie, iar cînd a pătruns în cabinet i-a şi poruncit cu glas blajin :

— Măi fătucă dragă, adă-ne o glajă de cavă, şi niscaiva cănі !

— Căni, tov naşule, sau ceşti ? s-a interesat destul de familiar „fătuca". Care, ca „fătucă", arăta destul de răscoaptă. Dar dacă era fina directorului, am dedus imediat că acesta, om serios, nu se procopsise cu obiceiul burghez, al şefilor de altă dată, de-a se da în stambă cu secretarele.

— Nu importă, fa Veturie, gaură să aivă, fie că-i cană au ceaşcă !

În minutul următor, fina revenea cu cele solicitate. O tavă cu două ceşti pentru cafea, şi-o cană mare, cum sînt cele de apă, în interiorul căreia trebuia să se afle aromatul lichid obişnuit la orice tratаţie a turcilor. Că de-aia îi ră-

măsese numele de cafea turcească. Încă de cînd se opărise logofătul Tăut, dînd-o pe gît dintr-o dată.

Acum eram lămurit cum se spunea în Ardeal la cafea. Probabil vreo moştenire de la austro-ungari. Căci şi Iancsi-baci al meu, consuma cantităţi industriale de „fekete kave", după cum îi zicea el.

— Hai să-i tragem o cavă, şi-apoi ne-om pune pe treabă ! m-a invitat Richter, în timp ce-mi turna din „glajă" un lichid brun, totuşi niţel cam subţire pentru o cafea ţeapănă.

Nedumerit, mai ales după experienţa de la „Băieţii veseli", că sibienii beau cafeaua rece, tot aşa cum preferau cacao cu lapte, în loc de ceai englezesc, am gustat suspicios din ceaşcă. Şi, surprins, i-am declarat directorului :

— Tov Richter, fina matale-i sărită de pe şine ! Ne-a servit vin iar nu cafea... Ce-i drept, aşa ceva n-am mai băut pînă astăzi. Dulce, aromat, tare şi cu buchet de muscat ! Ce-i cu dînsa, şi ce-am băut ?

— Veturia-i isteaţă foc, şi-i zdravănă la minte, c-altminteri n-o puneam pe scaun de secretară... Cînd i-am poroncit de „glajă", s-o fost priceput iute că-s pus pe glume ! Aşa sîntem noi, ardelenii, cînd ne place de mutra cuiva... Iar vinişoru' e-un soi rar, din beciurile domnului dr. Ambrosi, de la Mediaş. Se chema, pîn' la naţionalizare : „Privat-dr. Ambrosi"...

Cu toate că numele soiului nu-mi surîdea deloc, amintindu-mi de unele instalaţii sanitare botezate la noi, la Piteşti, în mahalaua noastră, cam cu-acelaşi nume, l-am mobilizat pe simpaticul şi hăzosul ardelean :

— Ia mai glumeşte o dată, dragule, că-mi pică bine „cava" matale ! Aveam o părere greşită despre propensiunea ardelenilor către umor, luîndu-mă după bancurile care circulă pe la noi în privinţa voastră... Văd însă că lucrurile nu stau chiar aşa. Şi-acum să-ţi spun ce vrem să facem...

Cît timp au durat discuţiile noastre de „afaceri", s-a dus pe apa sîmbetei şi „privat"-ul de Mediaş. Plus un blid cu pogace fierbinţi, crocante şi unsuroase zdravăn, produs casnic manufacturat de fina Veturia şi-adus plocon naşului. La început, chiar mirat de aspectul acestor gogoşi

turtite, ezitasem să-mi înfig dantura în ele. Însă mă lămurise simpaticul Richter, spunîndu-mi că-s plăcintele naţionale ale locului, confecţionate dintr-un amestec de făină de grîu, mălai şi jumări de porc. Şi n-am mai şovăit. Ci-am lichidat şi pogacele păstrate de secretară pentru gustarea personală, de la orele unşpe.

În jur de prînz, încîntat de faptul că ESPLA optase, prin persoana mea destul de reprezentativă, pentru instituţia sa poligrafică, Richter m-a asigurat :

— Mein lieber genosse, pardon, tovarăşe, în cinci zile pleci la Bucureşti cu opt planşe ofset, în cinci culori, cîte zece exemplare din fiecare, de-ai să-i rupi gura directorului matale ! Îţi aranjez o cameră la „Römischer Kaiser", unde-i nepotu-meu responsabil, dimineţile ai să fii la tipografie, să urmăreşti cum se lucrează în secţie, şi să te minunezi de ce oameni avem aici, iar cît ai să rămîi la Sibiu, prînzurile le vom lua împreună...

— La „Römischer Kaiser" ? l-am întrebat niţel speriat, gîndindu-mă la nota de plată.

— La Kaiser Richter, măi ficior ! Adică la mine acas'... Să-mi cunoşti gospodăria, copiii, nevasta, orătăniile şi porcii ! Ce-i la mine, nu se egzistă la „Römischer"... Eşti invitatul meu permanent. Îmi place cum mănînci, de parc-ai fi de-al nost' ! Păi, cînd ne-o face Liesl, nevastă-mea, nişte afumătură cu fasole sleită, udată cu „Traminer", „Ruesländer" şi „Privat", frate dragă...

Duminică, înainte de meciul de fotbal al echipei locale, care trebuia să facă praf reprezentativa Mediaşului, Richter s-a întrecut pe sine. Nu numai că m-a îndopat cu gîscă la tavă, pe varză călită, după cîteva ciorbe de fasole, iar la desert cu nişte plăcintă nemţească, ceva nou în cultura mea culinară, fiind preparată dintr-un amestec dinamitard de brînză de burduf frecată cu piper şi ardei roşu, dar a ţinut să-mi dăruiască şi o raritate a presei româneşti de dinainte de război, pe care-o păstra în podul căsoiului său. Şi-anume trei numere din „Bilete de papagal", ale lui Tudor Arghezi. Nici că-mi putea face bucurie mai mare. Pînă la data aceea, încă n-apucasem să văd cum arăta colţoasa „fiţuică" a poetului.

Pe cînd ne îndreptam cu tramvaiul, ca să nu scăpăm cumva dezastrul celor de la Mediaş, spre stadionul oraşului, mi-am scos din servietă un exemplar din „Bilete de papagal". Mort de curiozitate să-l studiez pe toate părţile.

Tocmai cînd pornisem să citesc o tabletă de-a maestrului, cineva m-a bătut pe umăr. Întorcînd capul, l-am depistat numaidecît pe solicitant. Era un băieţel curat înţolit, chiar elegant, care privea cruciş, din nu ştiu ce pricină. Cînd la mine, cînd la minigazeta din mîna mea.

— Ce doriţi ? l-am întrebat intrigat.

— Mai aveţi manifeste dintr-ăstea ?

— Încă două ! Dar nu-s manifeste, ci un fel de ziar pentru furnici, cum îi spune chiar poetul Tudor Arghezi...

— Bine, fie şi pentru furnici ! mi-a zîmbit tinerelul. O să le citim împreună, să vedem despre ce povesteşte autorul pomenit de matale. La prima coborîm. Fără gălăgie...

— Cine eşti, dom'le, de mă somezi să cobor astfel ? N-ai auzit niciodată despre marele nostru poet Tudor Arghezi ?

— Dar dumneata ai auzit despre departamentul nostru, apărătorul cuceririlor clasei muncitoare ? Eu mi-s o neînsemnată furnică, însă mereu cu ochii în patru...

Am coborît calm. Bănuind că tinerelul se găsea în eroare.

Slavă domnului că, în aceeaşi clipă, s-a trezit din cucăială şi fratele Richter, care adormise pe el. Dîndu-şi imediat seama că eram săltat din eroare, oarecum însă şi din pricina lui, a coborît val-vîrtej din tramvai şi s-a luat după noi. Cînd ne-a ajuns din urmă, i-a spus băiatului în civil :

— Lasă omu' în pace, că-i de-al nostru, de la Bucureşti !

— Ce vorbeşti ? Şi ne-aduce bilete de papagal aici, ca să întărîte lumea ? Ia circulă pe partea ailaltă a străzii...

— Meştere, mi s-a adresat Richter, du-te liniştit cu năpîrstocul ăsta, că-i încă nou în meserie. Şi-aşteaptă-mă acolo, că vin numaidecît şi eu, să bem o cafeluţă !

— Aş vrea s-o văd şi pe-asta ! a izbucnit în rîs tinerelul. Ai impresia că la noi e cofetărie, sau cafenea, ca la „Băieţii veseli" ?

Directorul tipografiei (fostă „Kraft şi Drotleff") a oprit un taxi şi, pe cînd urca, mi-a strigat :

— Dau o fugă pînă la stadion, şi mă-ntorc la mare urgenţă.

S-a întors. În mai puţin de-o jumătate de oră. Însoţit de-un colonel, de astă dată în uniformă. Deşi era mare în grad, n-arăta mai în vîrstă decît însoţitorul care mă condusese la un sediu fără firmă.

— Mişulică, pune repede de nişte cafele ! i-a ordonat superiorul. Şi să vină cît mai iute... Că avem de stat de vorbă !

Apoi, adresîndu-se mie şi lui Richter, ne-a comunicat pe-un ton din cele mai amabile :

— Va trebui să-l scuzăm ! Încă nu i-au dat tuleiele, şi n-a avut cînd să-nveţe şi despre personalităţile lumii noastre literare... Eu unul, mai norocos, căci am apucat să-mi iau şi licenţa în filologie, am auzit şi de Arghezi, dar şi despre dumneavoastră. Chiar v-am citit „La sud de lacul Nairobi"... Deh, eram copil pe-atunci ! Unde-s „Biletele de papagal" ?

— La „Mişulică", i-am răspuns eu încîntat că nimerisem peste un cititor al păcatelor mele din tinereţe... Le-a reţinut, probabil, drept corpuri delicte !

— Sînt curios să văd din ce serie sînt... C-au apărut în mai multe etape. Una din ele, chiar într-un format de broşurele, prevăzute cu copertă galbenă. La facultate, unde circulaţia „Biletelor" era cam oprită, am avut parte de-un profesor excepţional. Dînsul m-a poftit odată să-i vizitez biblioteca. Şi-am rămas cu gura căscată, de cîte cărţi erau pe rafturile ce-i tapetau pereţii cabinetului... Şi mi-a arătat, mîndru că-i în posesia lor, toate seriile din „Bilete" !

— Cine era profesorul, dacă nu-s indiscret ?

— Deşi în instituţia noastră noi punem întrebări, o să-ţi răspund pe loc. E prea mare personalitate, ca să-l ţiu la secret. Se chema George Călinescu ! Ei ?

Am stat la discuţii, pe teme literare, colonelul fiind extrem de interesat de ce mai era nou prin lumea scriitoricească, pînă s-a întunecat bine. Iar tînărul în civil, Mişu, căruia i se ordonase să rămînă lîngă noi, asculta cu ochii

holbați, fără să scoată o vorbă. La plecare, din dispoziția comandantului, ne-a condus cu mașina unității pe la căsile noastre. Pe Richter la ograda lui, iar pe mine la „Römischer Kaiser". Unde m-a predat, viu și nevătămat, inclusiv servieta pe care mi-o purtase personal, recepționerului de serviciu. Și ne-am despărțit buni prieteni. Jenat, tînărul Mișu s-a scuzat pentru cele întîmplate, neuitînd să-mi spună :

— Cu-așa comandant, ca al nostru, e musai să mă-nscriu și eu la facultate. Dînsul a fost șef de promoție, și l-au cerut la noi... Pe mine m-au ales din uzină. Și-a venit timpul să mi se descuie și mie mintea ! Vă urez drum bun, noapte plăcută, adică, pardon, mai întîi noapte bună și-apoi drum bun... C-am auzit că mîine vă-ntoarceți la București !

Peste două zile, după o odihnă binemeritată, mă prezentam în cabinet la director. Cu planșele policrome. Niște autentice opere de artă tipografică. Iancsi-baci, încîntat, le-a admirat îndelung, mi-a semnat, fără să crîcnească, notele de plată, după care mi-a spus :

— De mîine te-apuci de machetarea unui număr „pilot" al revistei !

LA VOLAN O STATUIE CU OCHI ALBAŞTRI, GEROŞI

Canicula de demult

Prin 1937, dacă mai ţin bine minte, pogorîse peste Piteşti o vipie năpraznică. Încît cuptorul lui iulie dusese la fleşcăirea asfaltului. De pe uliţa centrală a oraşului, Strada Mare. Iar dacă te-aventurai trecînd la „Borănescu", după o savarină sau niscaiva cartofi (de cofetărie), riscai să te-ntorci acasă desculţ. Rămînîndu-ţi încălţările în pavaj.

Bineînţeles, noi, subdezvoltaţii, n-aveam probleme cu acea vară de pomină. Noi, adică eu şi Nicuşor Mecescu. Colegul meu de studii. Primare. Pînă-n clasa a patra. Cînd, după ce promovasem, cu chiu cu vai, elementara, ăi bătrîni mă dăduseră la liceul militar „D.A. Sturdza". Din Craiova. Însă în vacanţele mari, neabătut, reluam legăturile noastre de prietenie. Şi, la vîrsta dovlecilor, cînd obiectele ce le purtam pe gît nu se copseseră suficient, puţin ne păsa de suferinţele babacilor. Care, pe-atunci, încă nu trecuseră de patruzeci. Deci, cît era ziua de lungă ne făceam de cap. Ce mai, trai neneacă, nu-altceva !

Întrucît bătrînul Mecescu, medic militar, parcă maior, sau colonel, se-avea bine cu Cameniţă, comandantul regimentului, care amenajase pe malul Argeşului un strand pentru inteligheţia oraşului, deveniserăm şi noi posesorii unor permise de intrare gratuită. Pe baza acestora, ne avîntam, de dimineaţa pînă seara, în valurile gîrlei. Vrînd să demonstrăm performanţele noastre, de înotători emeriţi, de fapt nimeriţi, domnişoarelor pe care le invitam pe plajă. Folosind aceleaşi bilete de voie.

Nicușor Mecescu, modest și la locul lui, nu se prea dădea în vînt să rupă gura fetelor. Eu însă, bățos și fudul, care mă mai și îndrăgostisem lulea de Frosa, bălaia elevă de la comercial pe care-o alintam zicîndu-i „Fifi", ceea ce suna cu totul altfel, țineam enorm să par ce nu eram. Sportiv, curajos, neînfricat, mascul și mușchiulos. Din nefericire, datorită naturii care mă croise otova și cam grăsuț, ba chiar durduliu zdravăn, nu-mi ieșeau totdeauna pasienței. Oricît m-aș fi străduit. Și numai Dumnezeu știe cît de mult îmi dădeam interesul. S-o determin pe Fifi la prelungi plimbări în Trivale. Unde să-l lecturăm, în colectiv redus, de două persoane, pe Cassanova. Nădăjduind ca aventurile celebrului amant să-i mai înmoaie inima. Și să-mi îngăduie ceva în plus. Dincolo de sărutările nevinovate. Care numai rău îmi făceau. Stricîndu-mă la nervi, ca să spun așa.

Dar bălaia mea Fifi, nimic. Rece ca mormora, nesimțitoare.

Așa că, într-o după amiază toridă, i-am comunicat lui Nicușor Mecescu, gîfîind de nerăbdare :

— Măi băiete, dacă nici de data asta, cînd plaja geme de lume, n-am s-o dărîm pe Fifi, o dau naibii de treabă ! Acum ori niciodată, aceasta-i a mea soartă...

Placid, puiul colonelului m-a întrebat :

— Și ce-ai de gînd ?

Văzînd atîta indiferență din partea celui mai apropiat prieten, am simțit cum îmi vibrează întreg sistemul nervos. Și-am țipat :

— Ai să vezi ! Cu ochii tăi personali. Mă arunc de pe trambulină. De la cinșpe metri, pe puțin... Cînd își va da seama de ce mi-s capabil, sînt convins că Fifi va ceda !

— Stai nițel, că nu pricep !

— Ce nu pricepi ? mi-am sărit eu din balamale.

— De pe care trambulină vrei să sari, de vreme ce nu-i nici una pe-aici ?...

— N-ai dreptate ! Este. Și-anume bătrîna salcie. De pe mal.

— Mă rog, te privește... Și ce să-ți cedeze amărîta de Fifi, că n-are decît fleandura aia de rochie de pe ea ?

— Blegule ! am exclamat eu disperat. Tocmai aia o vreau... Rochia !

— Și la ce-ți folosește ?

Realizînd că Mecescul meu era bătut în cap, și-ncă țeapăn, l-am iscodit aluziv și-asociativ :

— Ascultă măi, l-ai citit pe Cassanova, ăla cu amantele răspîndite pe întreg teritoriul Europei ?

— Nu !

— Atunci e clar ! N-ai sînge în tine, ci zeamă, sau bragă !

Demolat interior, de cîtă incultură putea exista în lumea asta, n-am mai zăbovit mult ci, pornind în direcția salciei, mai înainte citate, am alertat-o pe bălaia mea iubită :

— Fii atentă, Froso, că pentru tine îmi risc viața !... Privește, ia aminte și trage singură concluzia necesară...

Anume îi spusesem Frosa. Ca s-o scot din starea de apatie gravă și permanentă, care, în ultima vreme, părea s-o caracterizeze.

Dificultatea majoră n-a fost reprezentată de saltul de pe trambulină, ci, mai curînd, de cățărarea pînă în vîrful salciei. În orice caz, cînd am izbutit să ajung acolo, eram atît de vlăguit și nădușit, încît mi-au lunecat palmele pe creanga netedă a arborelui. Și-am executat, aproape fără să vreau, saltul anunțat.

A fost un salt de campion. Autentic. M-am răsucit de vreo trei ori în văzduh, zbătîndu-mă înfricoșat și încercînd să-mi recapăt încrederea și, cînd am atins nivelul apei, eram cu capul în jos. Și tot în jos m-am dus. Scufundîndu-mă. În cel mai parșiv vîrtej al gîrlei. De unde n-am mai ieșit.

Cînd m-am trezit la realitate, eram întins pe plajă. Cu fața în sus. Iar pe burtă mi se instalase un individ, tăciunos și mătăhălos, care îmi pompa instalația digestivă. Hîțînîndu-se pe mine. Și-ajutat de Fifi. Ca să nu-și piardă echilibrul. Se vede că operația de evacuare a celor două sau trei vedre de apă, din mine, nu era atît de simplă.

Deoarece balaoacheşul se clătina zdravăn, cînd înainte, cînd înapoi, ba la stînga sau la dreapta. Noroc că-l luase Frosa în braţe. Şi-l ţinea strîns. Lipindu-se de el. Cu trup şi suflet.

Ei bine, chestia asta, cu trupul, nu mi-a picat bine. Sufletul, mă rog, mai treacă-meargă. Şi, depunînd un efort anume, mai mult ca să-mi manifest dezacordul, m-am opintit din răsputeri şi m-am ridicat în picioare. Tuciuriul, dîndu-şi seama că devenise de prisos, de vreme ce-mi revenisem, a plecat. De braţ cu Fifi, încît i-am declarat lui Nicuşor Mecescu, blegul, care în tot răstimpul acesta nu scosese o vorbă, nu mişcase un deget :

— Mototolule, haidem acas' ! Gata, am terminat cu Frosa, şi să n-o mai văd în viaţa mea. Nu mă mai interesează !...

— Păi da, te cred că-ţi convine ! a purces să mă prelucreze băiatul medicului. I-ai pasat-o pe Fifi africanului ăla... Dar la mine nu te gîndeşti ? Zici că să mergem acasă. Bun, şi ce-i de făcut cu Tuţica mea ? O abandonez aici, pe plajă ? Sau i-o cedez, şi eu, aceluiaşi individ ? Să-i facă respiraţie artificială...

Necăjit că Mecescu era preocupat numai de aspectele superficiale ale vieţii, l-am chestionat abrupt şi abraziv :

— În ce stadiu te afli ?

— Eu ? Bun, aş putea spune... Nu mă supără nimic !

— Băi, fii mai atent ! Nu tu, adică tot tu, însă în legătură cu Tuţa pe care-ai cărat-o aici... Cum stai cu ea ?

— Nu stau, ci sîntem în vorbă ! Aşa cum e la-nceput.

— Atunci e-n regulă ! Înseamnă că n-ai întreprins nimic mai de doamne-ajută... După cîte te ştiu, sînt convins că nici n-ai despre ce să discuţi cu individa. Perfect. Mergem spre căşile noastre, trecem pe la mine, să-ţi dau volumele cu aventurile lui Cassanova, cel mai celebru amant al tuturor timpurilor, să-nveţi ce să vorbeşti cu fata, şi-apoi mergem la tine. Să-mi aleg ceva de citit, din biblioteca domnului colonel. Ceva mai serios, grav, vital şi zguduitor. Care să mă trezească la realitatea cruntă şi nedreaptă...

Patimă grea, și cu urmări...

Om cult, de nădejde și bărbat, în adevărata putere a cuvîntului, doctorul Mecescu, genitorul lui Nicușor, avea biblioteca plină. Numai cu cărți medicale. Însă, mai la fereală, într-un ungher de lîngă sobă, rafturile erau ticsite cu volume legate în pînză. Bănuind că, sub copertele astfel protejate, trebuiau să se găsească numai lucruri osebite, le-am luat la rînd. Să văd ce citea colonelul. Citea ! Și-ncă zdravăn. Romane de Gib Mihăiescu, Cezar și Camil Petrescu, Petre Bellu, Drumeș, Dessila, G.M. Vlădescu, precum și nenumărați alții. Doamne, și ce titluri purtau. Care mai de care mai incitant. „Rusoaica", „Întunecare", „Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război", „Apărarea are cuvîntul", „Invitație la vals", „Iubire", „Moartea fratelui meu", „Maidanul cu dragoste" (ăsta, cel puțin, se cerea citit printre primele). Iar cînd am găsit, și mai bine pitite, o sumedenie de romane semnate de Rebreanu, mi-am zis că, neapărat, era ceva de capul lor. Deși, la biblioteca liceului, niciodată nu fusesem atras de numele autorului.

Trăgînd cu coada ochiului la Nicușor Mecescu, aflat lîngă mine, și care asista plictisit la cercetările mele, l-am întrebat curios :

— Ascultă, măi băiete, l-ai citit pe Rebreanu ?

— Nu, că nu mă lasă tata !

— De ce ?

— Zice că-s prea mic pentru un scriitor atît de mare... Și chiar că-i mare. Fiindcă l-am văzut, și nu o dată, trecînd prin fața casei noastre. E-nalt și țeapăn, ca statuia de la monument !

Ceva totuși nu era în regulă. De ce-i interzicea colonelul lecturarea romanelor lui Rebreanu ?

Misterul l-am dezlegat în luna imediat următoare. Cînd, măcinat sufletește de dispariția Frosei din viața mea, mi-am înecat amarul în paginile cărților semnate Liviu Rebreanu. Dă-i cu „Ion", dă-i cu „Răscoala", treci apoi la „Pădurea spînzuraților", „Ciuleandra", „Jar", iar cînd

am dat de „Adam şi Eva", am căzut bolnav, pe gînduri. Dumnezeule !

Terminînd ceea ce publicase romancierul pînă atunci, şi mai ales auzindu-l pe Nicuşor Mecescu pomenind de existenţa scriitorului prin părţile noastre, nu-mi mai doream nimic altceva pe lumea asta decît să-mi fie dat să-l văd şi eu o dată. Atît, şi nimic mai mult. În aşa hal mă înnebuniseră poveştile ticluite de pana şi mintea lui.

Într-o zi, sub pretextul de-a afla cum stă Nicuşor cu Tuţica şi, îndeosebi, dacă acţionase corespunzător Cassanova al meu, am trecut pe la locuinţa colonelului.

Mai bine aş fi stat acasă, şi mi-aş fi văzut de treburi.

Cînd am pătruns în curtea de pe Strada Mare, unde-şi avea doctorul sălaşul, nici n-am apucat s-ajung la uşa din spate, c-am şi auzit scandalul din casă. Colonelul era în voce. Şi urla atît de cumplit la fiu-său, încît, peste nici o clipită, Nicuşor Mecescu se-arunca pe fereastra bibliotecii. Care dădea în imensa ogradă a proprietăţii. Văzîndu-l cum sare îngrozit, tremurînd şi purtînd cîteva palme întipărite pe obraji, m-am luat numaidecît după el. Căci o şi-ntinsese spre ieşirea din curte. Abia ajunşi în Strada Mare, am izbutit să-l iau la întrebări pe bucălatul meu prieten.

— Ce-are tac-tu cu tine, măi băiete ?

— Cu mine n-ar fi avut nimic, dacă nu mă prindea citindu-l pe Cassanova al tău... Cu el însă are ce are ! Şi, mai ales, cu Liviu Rebreanu.

— Şi ce i-o mai fi căşunat şi pe bietul romancier ? am exclamat eu cuprins de indignare.

Şi într-aşa hal m-am lăsat aţîţat de sfînta mînie ce-mi răscolea sufletul, încît în secunda următoare porneam iarăşi spre ograda doctorului. Trăgîndu-l după mine pe hăbăucitul Nicuşor Mecescu. Pe care-l instrumentasem, mobilizîndu-l :

— Hai încoa, să m-auzi ce-i zic lu' tac-tu ! Ce să tot leagă de părintele Evei ?...

— Stai oleacă, ascultă-mă ! Nu-i vorba de scriitor, ci de cărţile lui...

— Cu-atît mai mult !

Refuzînd orice informaţii suplimentare, am intrat în vasta curte. Nici n-am trecut de colţul casei, c-am dat nas

în nas cu doctorul. Numai în cămaşă şi pantaloni de pijama. Cînd l-a identificat pe fiu-său în spatele meu, l-a şi abordat brutal :

— Nefericitule, ăstuia i-ai dat cărţile lu' Rebreanu ?

— Mda ! a mormăit Nicuşor. Însă i le-am împrumutat...

Din clipa aceea, lucrurile au şi-nceput să se deterioreze. Căci, ridicînd pumnul la mine, doctorul a urlat :

— Nefericitule, ce-ai făcut cu romanurile mele ?

...sub roţile automobilului !

Fără să mă las impresionat de gestul părintelui lui Nicuşor, mă refer la chestia cu pumnul pe care mi-l flutura pe sub nas, i-am răspuns demn, bărbăteşte :

— Ce să fac ? Le-am citit. Şi nu numai o dată, ci de mai multe ori la rînd. Căci se merita...

Deloc intimidat de replica mea, bătrînul Mecescu a emanat (pe buze) un sunet cam obscen, probabil un fel de-apreciere a personalităţii subsemnatului, şi şi-a completat observaţia oral :

— Păi cred şi eu ! Cum să-ţi intre ţie în cap, un mucos şi un puţoi, romanele lui Rebreanu ? Unde-mi sînt cărţile ?

Umilit pînă la dumnezeu, mi-am ieşit din minţi şi i-am răspuns destul de politicos :

— La mine ! În bibliotecă... Unde nu stau pitite, ca la alţii, ştiţi matale care ! Şi ca să vedeţi ce soi de puţoi mi-s, uite, dom'le colonel, nu le mai dau îndărăt... Pînă nu mi-l înapoiaţi pe Cassanova, întreg şi nevătămat !

Aici îl încuiasem. Definitiv. Fiindcă fiu-său dovedise să mă informeze, la timp, despre starea în care ajunseseră volumele cu aventurile celebrului cavaler. Din prea multă utilizare.

Buimăcit, impresionantul doctor (căci, într-adevăr, bătrînul Mecescu era un falnic bărbat, mătăhălos şi ţeapăn),

a recurs la ultima tentativă de amenințare, întrebîndu-mă extrem de semnificativ :

— Așaaa ?...

— Așa ! i-am răspuns glacial (deoarece cam înghețase sîngele în mine).

— Ascultă, mă, chiar așa ? și-a repetat colonelul încercarea de intimidare.

— Numai așa ! i-am confirmat iarăși. Însă ceva mai estompat.

— Ei bine, dacă-i așa, stai niţel, că-ţi arăt eu ţie !

Declamînd cele de mai sus, doctorul a dat bir cu fugiții. Atunci, fălos, am privit superior la Nicușor Mecescu. Și i-am spus :

— Ai auzit cum l-am pus pe tac'tu la punct ?

Uimit de curajul pe care-l manifestasem, bunul meu prieten a dat să mă „flatuleze", transmiţîndu-mi ce-i umbla prin cap :

— De auzit am auzit, și-ai fost de-a dreptul măreţ ! Însă-s curios să și văd. Ce-o să urmeze !

Bietul copil ! Terorizat de prestanta făptură a babacului personal, îi căpătase frica. Și-am căutat să-l liniștesc, încurajîndu-l :

— Nu-ţi fie teamă, măi Nicușoare ! După demonstraţia mea de forţe, nu mai poate urma nimic... N-ai văzut cum s-a cărăbănit tac'tu, retrăgîndu-se tactic, probabil în bibliotecă, unde-și linge rănile ? Mai bine spune-mi cum stai cu bravul meu Cassanova...

— Păi n-ai văzut ? mi-a declarat tînărul Mecescu, încă sub impresia celor întîmplate.. Nici n-apucasem să termin volumul al doilea, că tata m-a și prins citindu-l în fundul grădinii. Unde o așteptam pe Tuţica. Să afle și ea de ce era în stare cavalerul Giovani, sau cum dracului îl mai cheamă...

— Și-a aflat ?

— N-a mai avut cînd ! Venise babacu', și mă luase la goană... Dacă mă ajungea, precis mă pocea ! Abia în casă, unde mă-nghesuise după ușă, a trebuit să-i spun ce-i cu Rebreanu. Adică, mai la obiect, cu romanele pe care le luaseși tu... Acuma nu știu ce-o să mai fie !

— Nimic, n-avea nici o grijă ! l-am asigurat eu.

Însă în aceeaşi secundă am înregistrat groaza întipărindu-se pe chipul lui Nicuşor Mecescu. Care, vroind să mă prevină, a ţipat destul de convingător :

— Păzea, c-a şi venit necazu' !

Nepricepînd ce se-ntîmpla, şi nici ce ţinea să insinueze Nicuşor, mi-am întors rapid capul. La timp, ca să-l văd pe colonel năvălind spre noi, într-un costum de vînătoare, fără puşcă însă, şi rotind ameninţător, în văzduh, cureaua de la pantaloni. Care, lipsiţi de susţinere, îl împiedicau serios să se mişte corespunzător. Profitînd de faptul că nădragii doctorului coborau spre cota cea mai de jos, lunecîndu-i către genunchi, i-am strigat bunului meu prieten:

— Băiete, pe cai şi fuga marş !

În clipa următoare ţîşneam spre portiţa ogrăzii, grăbindu-mă s-ajung cît mai urgent în stradă. Iar de-acolo, mai departe. Eventual şi-afară din oraş. Preferabil, la Găvana.

Din păcate, am fost nevoit să mă opresc. După nici cîţiva metri parcurşi. Sub roţile unui automobil negru, cu mustăţi, tip 1928, care se chema „Ford" (în cel mai rău caz „Chevrolet").

Ameţit de impact, de zbierătul trompetei cu pară de cauciuc, aflată în dotarea vehiculului, de scrîşnetul frînelor, care izbutiseră să reţină magaoaia chiar lîngă mine, am aşteptat buimac desfăşurarea evenimentelor. De-acolo, unde căzusem. Pe asfaltul Străzii Mari.

Atmosfera nu mi s-a părut încurajatoare. În faţa curţii, Mecescu, doctorul în persoană, se străduia să-şi ridice pantalonii şi să-i lege cu cureaua. De care, pare-se, nu mai avea nevoie. M-a mirat totuşi faptul că, fiind cadru sanitar, bine calificat, considerat eminent medic al oraşului, bătrînul Mecescu n-a sărit să-mi acorde primul ajutor. Ba mai mult de-atît. Cînd şoferul a coborît de la volan, privind urît, aş zice, la mine şi la colonel, Mecescu a dat bir cu fugiţii. Retrăgîndu-se în dosul portiţei. Pe care a trîntit-o demonstrativ. După care, aproape imediat, din ogradă s-au auzit răcnete. Pe două voci. Una a doctorului, care lătra la bietul Nicuşor. Cealaltă, aparţinînd mai înainte pomenitului. Care se văieta. Ţipînd ca din gură de şarpe. Era clar, tatăl îşi luase la poceală progenitura.

— De ce plîngi, copile, te-am izbit rău ? l-am auzit pe şoferul „Chevrolet"-ului.

Pînă să-i răspund, mi-am șters lacrămile ce-mi șiroiau pe lîngă nas, și-apoi m-am uitat mai atent la milosul conducător auto. Nu mai văzusem un asemenea bărbat. Înalt, trupeș, bine croit și închegat, doar într-o cămașă albă cu mînecile suflecate și niște pantaloni cenușii, mă examina cu-o privire curioasă, ușor îngrijorată. Ochii m-au impresionat enorm. Albaștri, geroși, se-armonizau de minune cu părul bălai, dînd în pai alb de grîu, care-i împodobea creștetul. Lăsînd s-atîrne o șuviță brumărie în stînga frunții înalte.

— Nu plîng, domnule ! Dar îmi pare rău de Nicușor, prietenul meu, care acum suferă pentru mine... Cred că-l bate tac'su !

— Tot așa cred și eu ! Îl știu pe buhaiul ăsta...

— Și doar pentru o nimica toată... Fiindcă mi-a dat să citesc niște romane de-ale lui Rebreanu !

Aflînd și-acest amănunt, pesemne nesemnificativ, șoferul m-a ajutat să-mi recapăt verticala, a văzut că nu pățisem nimic, m-a scuturat de praf, mi-a îndreptat cămășuica, după care s-a interesat :

— Unde stai ? Să te duc cu mașina...

Întrucît eram curios să știu cum progresează evenimentele din ograda doctorului, și, deci, nu mă grăbeam, i-am spus domnului cu păr argintiu :

— Nu-i nevoie, n-am nimic ! Mergeți în treabă...

— Bine ! Atunci stai nițel, să-ți dau ceva, ca să rămînem prieteni și să nu-mi porți pică...

Urcînd iarăși în „Ford" (sau „Chevrolet"), a luat ceva de pe bancheta din spate și mi-a întins, pe fereastră, o cărțulie. Apoi a pornit motorul, a ambalat și-a dispărut la orizont. Luînd drumul către Bascov.

Cu volumașul în mînă, am privit îndelung pe urmele automobilului. Nu mai văzusem, pînă atunci, la volan, o statuie. O statuie cu ochi albaștri.

Cînd tînărul Mecescu și-a făcut apariția, strecurîndu-se pe portița dinspre Strada Mare, bătut măr și buhăit de plîns, mi-a declarat oarecum invidios :

— Să vezi și să nu crezi ! Eu le-ncasez, bătrînu' mă bate ca pe hoții de cai, și-alții se-aleg cu cadouri... Păi dreptu-i ? Ce carte ți-a dat ?

Abia atunci mi-am amintit de volumul căpătat. Şi-am descifrat titlul. „Femeia de ciocolată". De Gib Mihăilescu. Şi i-am arătat coperta lui Nicuşor, glumind pe socoteala omului care-mi dăruise romanul respectiv :

— Mai bine mi-l dădea separat... Ciocolata de-o parte, femeia de cealaltă ! Căci Gib, ăsta, se pricepe la muieri. Ai citit „Rusoaica" ?

— Eşti un fraier ! Cu cioc... Mai bine-ţi dădea ceva de el !

— Care el ?

Uitîndu-se la mine, nedumerit, tînărul Mecescu a chicotit înfundat, parcă bucurîndu-se de încurcătura în care mă aflam. Şi mi-a răspuns :

— Cum aşa, măi blegule, nu ştii cine era gata să te lase beteag ?

— Ba, da, cum să nu... De maşină. „Ford", „Chevrolet", asta nu mai contează !

— Nefericitule ! La volan, era chiar Rebreanu... Mereu trece prin Piteşti. După cumpărături. Are o vie, prin preajma oraşului, la Valea Mare. Şi gospodărie serioasă, încropită...

Mi-a fost dat să mai întîlnesc, încă o dată, dar şi ultima oară, monumentul Rebreanu. Prin 1942. Cînd, poet famelic, la Bucureşti, am încercat să-i plasez cîteva din producţiile mele.

Ducîndu-mă la ziarul „Viaţa", care-şi avea redacţia în clădirea tipografiei „Eminescu", în apropiere de Domniţa Anastasia, pe unde-mi făceam veacul, la birtul lui Mitică Cosma, poetul-lăptar, am nimerit chiar peste directorul gazetei. Care era Liviu Rebreanu. La fel de statuar, poate ceva mai coliliu, cerceta cîteva pagini din numărul în curs de apariţie. Încordat, neplăcîndu-i evident cine mai ştie ce articol, m-a întrebat :

— Dumneatale ce doreşti, şi cine eşti ?

Nădăjduind să-i înmoi inima, am încercat să-i amintesc :

— Copilul pe care l-aţi călcat cu maşina, la Piteşti ! V-am adus nişte poezii, să mi le băgaţi la ziar... Acum sînt poet !

Zîmbindu-mi, oarecum amar, m-a privit vizibil înduioşat, cu albastrul geros al ochilor săi de neuitat. Apoi mi-a spus :

— Măi copile, se vede că tot copil ai rămas, poate şi poet ! Păi de poezii ne ardă nouă, acuma, cînd ţara arde ?... Vină altă dată, cînd vremurile vor fi mai prielnice ! După război, cel mai bine...

La data fixată de romancier, n-a fost cel mai bine. Eu mă lăsasem de stihuri, iar domnia-sa se lăsase de viaţă. Trecînd în eternitate. Însă durabilă. Pe pămînt.

„Flacăra" se-aprinde greu

Pe baza unui sumar întocmit de director şi vreo cîţiva prieteni de-ai săi, lucrînd în presă, în '53 am şi declanşat acţiunea „Flacăra nr. 0". Căci de la nimic porneam. În orice caz, avînd la dispoziţie un număr de titluri fictive, ce-ar fi trebuit să denumească reportajele, schiţele literare, cronicile muzicale, de artă şi cinematografie, inclusiv opt planşe în culori, cu reproduceri de artă, din creaţia marilor noştri pictori clasici şi contemporani, în mai puţin de-o săptămînă am fost gata cu „pilotul". 48 de pagini, în total. Plus patru pagini, policrome şi ele, dorind să fie coperţile exterioare şi interioare ale revistei. „Flacăra" în format mediu, cu multe fotografii. Nu săptămînalul de azi...

Cercetînd cu atenţie viziunea mea grafică despre cum ar fi fost cazul să arate „Flacăra", directorul a mai luat-o odată la examinare. Privind nedumerit, fiece pagină în parte. A treia oară, a pornit-o de-a-ndaratelea. Răsfoind „pilotul" de la coadă spre cap. La fel de intrigat. Abia la a patra parcurgere a celor patruzeci şi opt de pagini Iancsibaci m-a întrebat cam necăjit :

— Mo, revista unde e ?

— Pe biroul matale !

— Păi cum aşa, fără titluri, fără texte, fără semnături?

— Exact ! Aşa se machetează un „pilot" ! Neavînd tipografia mea proprie, am lipit texte decupate din alte reviste, însă existente, titlurile le-am desenat doar, cu flowmasterul, de aceea nu arată ca şi cum ar fi fost culese la monotip ; numai planşele în culori pot fi considerate autentice produse poligrafice...

Nemaiţinîndu-l nervii, directorul şi-a tras o palmă peste frunte, de s-a auzit plesnitura pînă-n anticameră. Motiv pentru care secretara şi-a vîrît capul pe uşă şi-a întrebat :

— Să vă aduc cafeaua ?

— Aduci la dracul ! a repezit-o Iancsi-baci. Apoi, politicos de felul său, i-a explicat cu duhul blîndeţii „Iartă la mine, vino cu trei cafele. Însă mare şi tare. Că doare capu' la toţi !"

Privind în cabinet, unde ne aflam numai noi doi, secretara a dat din cap şi mai zăpăcită. După care, pînă s-apuce directorul să-mi spună ce-l apucase, cu-atît mai mult cu cît afirmase că m-ar durea capul şi pe mine, ceea ce nu corespundea adevărului, pe subsemnatul durîndu-l doar maţele, şi-asta din pricină de metabolism dat peste cap, căile reflexului foamei fiind destul de necunoscute, speriata făptură a revenit din anticameră cu-o tavă mare, pe care se aflau trei căni uriaşe, cum sînt cele pentru servirea cafelei cu lapte, precum şi-un termos de vreun litru şi jumătate. L-am recunoscut numaidecît. Era al directorului. Care, neposedînd fonduri de reprezentare şi protocol, îşi aducea de-acasă materialul necesar. Gata preparat. Amintindu-mi pe loc că era un mare consumator de „Brasil", însă fără zahăr, deoarece diabetologii nu-i îngăduiau preparatul, mi-am mai redus din entuziasm. Cafeaua mă satisfăcea enorm, însă numai dacă puneam în ceaşcă patru sau cinci bucăţi de zahăr.

După ce-a dispărut din cîmpul nostru vizual, Iancsi-baci, şi mai arţăgos, mi-a strigat ca pe timpurile bune, cînd relaţiile se aflau la un nivel mai intim :

— Muş, acuma toarnă cava !

— În toate trei cănile ?

— Sigur. Cînd ai s-auzi ce spune, o să are nevoie două cafele...

— Fără zahăr ?

— Mai ales fără... Zaharină am pentru mine. Prinde mai bine fără zahăr ! O să vezi şi o să aude, adică o să auzi.

Pe cînd sorbeam, cu gura crîmpoţită de amăreala cafelei, pe care directorul şi-o prepara singur acasă, la modul

„bien corsé", cum îi stătea în obicei să spună, de cînd lucrase franceza în Elveţia, şi ceea ce vroia să-nsemne că-i tare, groasă şi ţeapănă bine, de să te ridice de pe scaun, Iancsi-baci mi-a recitat o întreagă poliloghie.

— Mo, ştiut că trosnit, dar nu chiar la aşa hal ! Cum să prezint tovarăşilor revistă confecţionat din lipituri ? Povestind ce cuprinde fiecare material ?...

Mai trăgînd o gură de cafea, şi-a continuat prelucrarea :

— Nu mergem aşa ! Titlu „Poveste de dragoste", iar lipitură text din „monta artificial la vaci"... Cronica muzicală, „A Noua la Ateneu", şi lipit material rezultate sportive ! Şi tot aşa mai departe... Nu mai ai cap ?

— De ce să n-am, nu se vede ?

— Dacă ăla cap, atunci eu papa de la Roma... Nu ghindileşte deloc ! Trebuie exemplar tipărit, nu lipit, cu text adecvate. Asta este ! Pleci iar la Sibiu. Şi nu vii de-acol, decît cu zece reviste gata.

— Bine, plec, dar nu mă mai sili să beau şi-a doua cană de cafea, c-a şi-nceput să-mi fîlfîie cordul ! Am să fac tot posibilul să iasă totul bine...

— Nu plecat, bei cana ! s-a răstit la mine directorul. E nevoie de lumină la cap. Cava bun la asta !

I-am făcut pe plac. Prea era cumsecade, om de aur, cu inimă de cozonac, ca să-l mai supăr. Oricît aş fi încercat să-i explic că aşa se confecţionează o machetă „pilot", ajutîndu-te şi cu imaginaţia, n-aveam nici o şansă de reuşită. Şi-n această privinţă, Iancsi-baci era tot Granit.

Aşa c-am băut, de voie de nevoie, şi cea de-a doua cană de cafea amară ca fierea. În schimb, cînd l-am părăsit, cu bonul de casă în mînă, am văzut cum mi se bîţîiau degetele, de parcă aş fi suferit de Parkinson. Dar eram şi luminat la cap. Adică, mai pe scurtătură spus, ştiam ce-am de făcut. Bună şi cafeaua la ceva, n-am nimic de zis. Dacă ar fi fost şi corespunzător îndulcită...

Întors acasă, în Calea Moşilor, am instruit-o pe bulgăroaică să plece la Hunedoara, la frate-său, într-o vacanţă de vreo trei săptămîni. Explicîndu-i că mă voi deplasa la

Sibiu. Pentru o mai lungă perioadă de timp. Iar cînd voi fi mai liber, am s-o chem și pe dînsa. Să-i arăt minunatul oraș de pe malurile Cibinului. Era, de fapt, doar la două ore de drum departe de mine. Și, spre uimirea mea, a acceptat fără nazuri.

Revistă pentru uz intern

Abia cînd am debarcat pe peronul gării, mi-am amintit că nevastă-mea urmase o școală de asistente medicale. La Sibiu. De-aia primise, fără rezerve, invitația pe care i-o lansasem, de-a ne întîlni la o plimbare, de vreo cîteva zile, prin orașul ce-ncepuse să-mi devie drag. Și pe care nu-l cunoșteam aproape mai deloc.

În gară, m-a întîmpinat tinerelul acela în civil, cel cu „Biletele de papagal". Mi-a urat bun venit, strîngîndu-mi călduros mîna, informîndu-mă, totodată, că nu pe mine mă aștepta. Și și-a luat numaidecît rămas bun, pornind în goană după un individ realmente suspect. Cel puțin așa mi-am imaginat eu, judecînd după direcția în care se-ndrepta (toaleta bărbaților) purtînd cu el două geamantane uriașe, cît niște dulapuri cu două uși. Și mi-am zis : „Bravo, băiatu' ! A început să-ți funcționeze coțofana." Referindu-mă, bineînțeles, la amicul de-acum o săptămînă, iar nicidecum la mine. Despre care cunoșteam mai multe.

Cu directorul Richter, bucuros de revedere, m-am înțeles de minune. Tot în jurul unei tăvi cu cavă („Privat — dr. Ambrosi"). În cele două săptămîni ce-au urmat, bălaiul mastodont mi-a furnizat toate materialele de care aveam nevoie pentru confecționarea unei reviste adevărate.

Pornind de la sumarul înmînat de Iancsi-baci, a dispus să mi se culeagă la monotip toate titlurile, conform schițelor mele de machetare, a făcut rost de texte corespunză-

toare titlurilor respective, le-a dat la secţia linotipe, apoi la paginaţie, după care s-a trecut şi la imprimarea lor, în numai cinci exemplare, la o maşină plană. Apoi, după ce totul era ca şi gata, avînd în faţă-mi o revistă cum nu mai apăruse în ţara românească, i-am declarat entuziasmat :

— Genosse Richter, pentru sărbătorirea evenimentului, în seara asta o facem lată rău. Eşti invitatul meu, cinăm împreună la „Römischer Kaiser" ! Ce zici ?

— Ce să zic ? Pur şi simplu mă jigneşti... Adică Liesel Richter găteşte mai prost decît şmecherii ăia, de la restaurant ?

— Nici nu mi-a trecut prin minte o atare infamie ! Doar am mai mîncat la voi, şi cunosc de ce-i în stare. Însă mă gîndeam la ambianţă, orchestră, dans, şi multe alte alea, care fac frumoasă viaţa omului !

— Aha ! Ai şi-nceput să gîndeşti ca nemţii... Va să zică ţi-e dor de „Wein, Weib und Musik", nu ? Perfect. Le am şi la mine acasă. Diseară o facem lată, căci am şi luat măsurile necesare pentru botezul revistei noastre. Vin, cu nevestele, deci or să fie şi „Weib", toţi şefii de la plane, tiefdruck, offset şi legătorie. Anume i-am poftit la bairam, căci dînşii au contribuit cel mai mult la naşterea „Flacării" !

A fost o seară, ba chiar şi-o parte din noapte, de pomină. La care s-au distrat de minune mai toţi cei prezenţi. Cu excepţia subsemnatului, care, nepreafiind băutor, m-am chiaunit încă de la primele două pahare de „Traminer". Iar cînd am gustat şi din „Ruesländer", n-am mai reuşit să mă ridic de pe scaun. În schimb, am băgat în mine mai din toate bucatele pregătite de inegalabila madam Richter. Sperînd să mă trezesc la realitate. Care, privită de la distanţă, era cumplită. Maistrul de la offset îşi adusese, în afară de nevastă, şi acordeonul. Artist amator, însă de excepţie, le-a cîntat tuturora pe gustul lor. Melodii populare, mai ales. Nemţeşti, maghiare, ardeleneşti, regăţeneşti şi alte potpuriuri. În care se imbricau mai toate intonaţiile naţionale şi regionale. Iar cînd nevastă-sa i-a mai tras şi-un ghiont în coaste, de-a icnit bietul Ivan Strausser din adîncul rărunchilor, ne-a anunţat:

— Nevastă-mea-i din Balș, așa c-o să-i cînt și ei ceva pe placu' inimii...

Iar în clipa următoare, împingînd din greu la foalele acordeonului, urla cît îl ținea gura : „Te-a făcut mă-ta olteancă, fire-ai tu să-mi fii, că-mi ceri blană astrahancă, fire-ai tu să-mi fii..."

Fiind și eu oltean (50%), mi-am dat imediat seama că neamțul de la offset realizase o versiune proprie a imnului oltenesc. Probabil, își blestema zilele că dăduse peste una din cele mai aprige reprezentante ale sexului slab din părțile sudice ale țării. În același timp, însă, o mînca din ochi, că era și tare fîșneață. Avea o poftă de dans atît de crîncenă, încît pînă nu i-a zgîlțîit pe toți cei de față nu s-a lăsat. Singurii scăpați de osînda iabrașei muieri fusesem numai noi. Eu, care devenisem intransportabil, și Strausser, care era obligat să facă pe orchestra.

Am fost silit să mai rămîn trei zile la Sibiu. Căci Richter n-a fost de acord să-mi înmîneze cele zece exemplare ale revistei, mai înainte de-a proceda la celofanarea coperților. Profitînd de ocazie, i-am telefonat nevesti-mii să se prezinte de urgență la „Römischer Kaiser", etajul trei, camera 315. Unde, bineînțeles, își petrecea veacul bărbatu-său.

Și-au urmat două zile de vis. Bulgăroaica, bună cunoscătoare a zonei, a ținut să mă plimbe pe toate coclaurile. Ba la Dumbravă, ba la Școala de asistente sanitare, unde-și luase diploma de cadru medical, ca, în cele din urmă, întrucît nu mă mai țineau picioarele, să mă ducă și la „Sub arini". Ca să mă odihnesc pe-o bancă din pitorescul parc al orașului.

Cînd am băgat de seamă că-n pădurea ce ne-mprejmuia se mai afla pitit și-un restaurant denumit „Sub arini", de unde, probabil, se trăsese și denumirea acelei părți a orașului, sau invers, i-am și declarat bulgăroaicei :

— Mi-e o foame, de te-aș păpa și pe tine, ca un canibal... Haidem să prînzim la ăștia, poate au ceva mai de soi !

Aveau. Şniţele vieneze. Atît de supradimensionate, încît depăşeau marginile farfuriei. Fragede, gustoase, fierbinţi şi bine prăjite, de-mi cronţăneau în dinţi, m-au determinat, aproape fără voia mea, să comand încă o porţie. Pentru mine. Deoarece Penke se săturase cu jumătatea de şniţel ce i-o lăsasem, cînd observasem că nu era în stare să-i facă felul întregii minunăţii, şi-o transferasem la mine. Însă am ţinut să-i atrag atenţia :

— Să ştii, copilă, că nu-i văd deloc bine pe sibienii tăi!

— Dar ce-ai cu ei ?

— Nimic ! În ceea ce mă priveşte. Însă carnea cu care se-ndoapă în halul ăsta, o să le vie de hac. Precis îi paşte ateroscleroza !...

— Aşa-i, măiestrică, aici ai rezon ! De-aceea, cînd ne vom reveda săptămîna cealaltă la Bucureşti, acas' la noi, dacă n-o să ai cinci kile mai puţin decît ai avut cînd am plecat la Hunedoara, vorbesc cu Bălănescu, fostul tău coleg de liceu, şi iarăşi te internăm la „Parhon"...

N-a mai fost nevoie.

După ce Iancsi-baci m-a pupat pe-amîndoi obrajii, fericit la culme de cum arăta „Flacăra" noastră, mi-a spus :

— Aşteaptă aici, la mine-n cabinet ! Eu iau maşina şi reped tovarăşii arăt revista...

Cînd s-a înapoiat, după vreun ceas, cu revistele sub braţ, directorul era de gheaţă. Cu faţa încremenită, stăpînindu-se din răsputeri, mi-a comunicat rezultatul întrevederii :

— Revistă plăcut, apariţie amînat !

— De ce ! am exclamat aproape ţipînd.

— Mo, nu rage la mine, că fac urît ! Mîine spun... Acum răbdare, disciplină, muncă ! Mîine altă zi, şi, poate, alte soluţii. Dar tu nu înţelege nimic. Tare de cap. Norocul, eu tare la nervi !

N-a mai adăugat nimic. Aşteptînd să-i eliberez spaţiul vital, directorul meu drag începuse de pe acum să privească în gol, ca şi cum acolo s-ar fi aflat ceva, un lucru pe care numai el era în stare să-l vadă. Privea atent, cu muşchii feţei împietriţi, ciopliţi în granit.

Pe cai, băieți, că-ncepe cursa !

Cam așa ar fi trebuit să interpretez comunicarea directorului, cînd iarăși mă chemase la el în cabinet, după două luni de la ultima noastră întrevedere pe „tema revistei", și-mi spusese :

— Muș, mîine la nouă, mănînci bine, zdravăn, prezinți ședința redacție ! Dar nu editură, ci la „Europolis"...

— Ce-i cu matale, Iancsi-baci, iar ești pe cale să faci o comă diabetică, și nu mai știi ce vorbești ? l-am întrebat uluit. „Europolis"-ul e mort, înmormîntat cu toate onorurile. Ce ședință să mai ținem cu strigoii trecutului ?

— Mo, taci din gura și-ascultă bine ! Mîine prima ședință redacție, în blocul unde lucrat „Europolis"... Etajul doi, ține minte ! Nu mai avem ce face aici, „ESPLA". Gata. Nu mai este director, nu mai este tehnoredactor !

— Aoleu ! Cum așa, am fost dați afară ? Amîndoi ?...

— Exact !

— Și ce-i facem, ne-apucăm de șomaj ?

— Deloc! Apucam revistă... Eu numit redactor-șef, mai am doi redactori-șefi adjuncți, tu machetator-redactor artistic !

— Nu se poate ! am exclamat, gata-gata să leșin. Dă-mi o cafea, că nu mă mai ține inima...

Cu mîna sa personală, calm și dîrz, mai dîrz ca niciodată, Iancsi-baci mi-a turnat o ceașcă plină cu „Brasil". Cînd am sorbit-o, dintr-o singură dușcă, pentru a-mi reveni cît mai urgent, am fost nevoit să constat că-mi oferise, din termosul ce nu-l părăsea deloc, cafea în amestec. Cu coniac. Și mi-am amintit de spusa directorului, cum că medicii îi recomandaseră coniacul ca vasodilatator. Ca să întîrzie apariția complicațiilor vasculare, specifice diabetului. Microangiopatii se numeau.

Pe-atunci, încă, nu mă pricopsisem și eu cu maladia secolului, și-n doi timpi și trei mișcări am și simțit cum îmi circulă coniacul prin neuronii creierului. Numai așa îmi pot explica întrebarea adresată fostului director, acuma redactor-șef :

— Ce-i cu mine de nu pricep nimic ? N-am înțeles o iotă din tot ce mi-ai spus... Ce se-ntîmplă ?

— Nimic grav ! mi-a zîmbit calin Iancsi-baci. Coniac tare, cap tare, trece repede. Mai ales amețeala alcoolică... Capul, asta nu știe ! Mo, trezește-te !... „Flacăra" luat foc. Acum punem gaz, și tragem tare. Mîine declanșăm operație !

Fericit, atît de fericit încît nimeni nu m-ar fi putut înțelege de cîtă bucurie clocotea în sufletul meu, atît de dornic să „scoată" o revistă ilustrată, m-am dus de-a dreptul la „Capșa". Urmînd indicația directorului. În avans. El îmi pomenise de micul-dejun, eu o luam cu dejunul propriu zis. Avînd destul timp la îndemînă ca să cuget și la ce-o fi cu breakfastul de-a doua zi.

În plină transă psihică, i-am comandat domnului Luca, cel mai fantastic chelner din cîți îmi fusese dat să întîlnesc în viață, să-mi servească, cît mai urgent, cîte o porție din toate bucatele trecute pe meniul zilei.

— Maestre, nu se poate ! a încercat să mă înduplece ospătarul. Cunosc prea bine capacitatea dumneavoastră, atît spirituală cît și materială. Așa că, serviți doar ce-am să vă recomand eu...

Om cult, și Luca ăsta. Vorbea ca la carte.

— Atunci, ce-mi propui ?

— Dejunul dumneavoastră obișnuit ! Un șalău cu sos remoulade, la început, apoi niște sărmăluțe, bine gratinate la cuptor, iar la urmă, un antricot de vacă fragedă, moartă în plină tinerețe, cu floare...

— Cum adică, dom' Luca, moartă cu floare ?

— M-ați înțeles eronat, maestre. Antricotul e cu floare, adică bine împănat cu grăsimea specifică junincilor căreia i se mai spune și seu !

— Numai atît ?

— Ce-ați mai dori ? m-a examinat pieziș Luca.

— O Doamne, cîte n-aș mai pofti, ținînd seama de satisfacțiile ce mă așteaptă ! Mă simt capabil, dom' Luca, să devorez și-o vacă întreagă.. Și nu din lăcomie, că doar mă știi !

— Cum să nu, maestre, mie-mi spuneți ? Atunci am să vă mai ofer și-un profiterol, ca încheiere. Cu frișcă multă, fructe confisate, pișcoturi crocante și-un strop de rom deasupra... Sau un parfait ?

— Nu, prăjiturile cam îngrașă ! Chiar dacă-s înghețate... Renunț la ele. Prefer ceva mai lejer, bunăoară un cartof, eventual doi !

— Fierți, sau prăjiți ? s-a mirat discret eminentul ospătar.

— Nici așa mecanic să n-o luăm ! Din cei de cofetărie... Tăvăliți în praf de cacao și stropiți cu-o lacrimă de coniac ! Cacaoa și coniacul le anihilează dulceața. După mine, e unicul produs dietetic pentru un desert corespunzător necesităților mele. Căci de mîine intru la regim !

— Vai de mine, iar v-au pus la slăbit ?

— Regim de muncă, dom' Luca, nu de tortură... A, stai niței, bine că pomenii de tortură, mai bine îmi dai un tort Richard ! Ăsta-i uscat, fără creme și cocărie în exces. Nu ?

— Nu, dacă așa vă-nchipuiți dumneavoastră !

Toată noaptea am dormit chinuit. De cele înfulecate și de tot felul de gînduri legate de apariția revistei. Și-am renunțat la recomandarea bunului meu director, de-a servi un mic-dejun ceva mai țeapăn. M-am rezumat doar la trei ochiuri pe slănină prăjită, crocantă și bine rumenită. Cu extrem de puțină pîine. Numai două chifle, în loc de cinci, cîte obișnuiam.

Iar la orele nouă fără zece, eram în blocul „Cristal Palace", unde, pe vremuri, fusese și editura „Europolis", umblînd din cameră în cameră să dau de redacția „Flăcării". Întreg etajul fusese destinat revistei, reținusem de la Iancsi-baci, și trebuia să fie și ea pe undeva.

Nu era !

Normal, de altfel, de vreme ce încă nu se constituise colectivul redacției. Totuși l-am găsit pe „redactorul-șef".

Într-o chițimie, de la capătul din fund al etajului. Discutînd aprins cu doi indivizi. Unul tare simpatic, frumos înțolit și distins la înfățișare, iar celălalt pe invers. Antipatic foc, fudul, fără cravată la gît și cu haina boțită. Cînd

mi-am făcut apariţia, Iancsi-baci s-a oprit din peroraţie şi-a făcut recomandările de rigoare. Spunîndu-mi informativ :

— Adjuncţii mei ! Tovarăşul Alex. Gheorghiu, cu problemele externe, şi mi l-a indicat pe cel care-mi plăcuse din prima clipă, şi tovarăşul Roibu... Şi mi-a arătat cu degetul la urîtul mai sus pomenit. Nu cheama chiar aşa, însă asta e numele de serviciu, poreclul, cum ziceţi la voi. Cu el ai să lucrezi... Se ocupă de toate problemele organizatorice şi general redacţionale. Focos şi fircheş, năbădăios, de-aia spune lume roib !

Apoi, trecînd la personalitatea subsemnatului, m-a prezentat celor două ajutoare ale sale :

— Asta Muş, omu' care făcut două numere de revistă, din care apărut nici unu ! Machetator şi redactor-artistic... Grăsuţ ca un bivol, munceşte la fel... Mănîncă mult, lucrează mult. El e cel mai tare om din lume. Rabdă, trage şi tace. Iubiţi la dînsul, este nevoie de aşa cap. Are şi idei... Trosnite şi interesant !

Şi chiar din aceeaşi zi, am şi-nceput conceperea machetei. Sub directa supraveghere a roibului. Avea sumarul la el, pregătit împreună cu Iancsi-baci şi Alex. Gheorghiu. În schimb, redacţia n-avea nimic. Nici birouri, nici redactori, nici scaune suficiente. Aşa că i-am propus observatorului federal :

— Eu aş zice să lucrăm la mine acasă, pînă se pune la punct totul ! Aici n-avem la îndemînă ce ne trebuie...

— Mai bine ! Perfect, de acord...

Mai bine mi-aş fi muşcat limba, cînd lansasem sinistra propunere. Căci, aproape două săptămîni, cît a durat machetarea primului număr, care trebuia să apară de 1 Mai, Roibu a reuşit să-mi mănînce şi sufletul, nu numai bucatele din casă. Sosea dimineaţa, în Calea Moşilor 172, prinzîndu-mă la micul-dejun. Din care, politicos, îl invitam să ciugulească şi dînsul.

Ciugulea, nu se dădea îndărăt. Şi încă zdravăn. De mă lăsa pe jumătate flămînd. După care lua la cercetare pagină cu pagină, din ceea ce machetasem cu-o zi înainte. Dădea din cap încîntat, admirînd punerea în schemă, şi-mi declara sentenţios :

— Ar fi fost mult mai bine, politic vorbind, să fi trecut povestirea lui Podină înaintea fragmentului din Şoholov ! Ştii, volumul al doilea din „Pămînt desţelenit“ e cam criticat la ora actuală... Se zice că, ştiu-eu-cine, nu-i mulţumit de cum vede autorul problema colectivizării. Hai să-ncercăm şi-aşa !

Încercam. Totuşi, precaut, păstram ambele variante. Roibu pleca apoi, ocupîndu-se cu ardoare de organizarea sediului „Flacării“. Plus căutarea de redactori, fotoreporteri, retuşori, laboranţi foto, secretare şi tehnicieni pentru urmărirea în tipografie.

— Pe la prînz mă-ntorc, să vedem cum ies şi paginile următoare !

— Foarte bine ! O s-avem destul timp, căci astăzi sînt la regim de cruţare, şi nu mănînc decît iaurt...

În pofida avertismentului emis cu osebită delicateţe, totuşi venea. C-un kil de plăcintă cu carne. În servietă. Pe care-o întindea pe masa mea de lucru. Şi, înfulecînd de unul singur, direct din pachetul adus de la patiseria din colţul Moşilor cu Latină, îşi dădea cu părerea clefăind, informîndu-mă :

— Sufăr de ficat, şi totuşi mă privez de-un prînz omenesc, ca la mama acasă, astîmpărîndu-mi foamea cu plăcinta asta infamă ! Nici nu ştii ce greu cade la stomac. Prea multă ceapă... Şi nici poza asta, a lui Peltz, n-ar mai trebui băgată la cronica literară.

Nu ştiu ce-o fi mîncat la mă-sa acasă, însă îi dădea înainte cu plăcinta.

În sfîrşit, m-am prefăcut că-l înţeleg şi că-i apreciez principialitatea, şi-am dus la bun capăt îngrozitoarea machetare a revistei. Spre satisfacţia mea, cînd aceasta a fost prezentată redactorului-şef, spre aprobare, Iancsi-baci s-a uitat cruciş la Roibu şi i-a spus cu glas de gheaţă :

— Refacem macheta, băiete ! Atîtea erori de orientare politică, încît nu mai aparem nici la paştele roibilor... Cine ţi-a spus vîri picioare în sumarul întocmit împreună, cînd ai fost de acord cu el ?

— Păi n-aţi aflat de ultimele ştiri externe ?

— Ce anume ?

— Chestia cu conspiraţia medicilor, care intenţionau să-l omoare pe...

— O știu... Însă problema nu ne aparține !
— Serios ?
— Foarte serios ! Lucrez eu cu Muș, iar dumneata iei primire noile secții redacție... Și poartă frumos cu băieții, că tineri și vor fac treabă !

De 1 Mai a apărut pe piață primul număr al „Flacării". De fapt, dacă stăm strîmb și judecăm drept, era al treilea. Mult mai slab decît ediția în zece exemplare. Bine primit de către forurile superioare, Iancsi-baci a organizat, la „Casa ziariștilor", de pe Calea Victoriei, o întîlnire tovărășească. Invitînd la o masă colegială întreg colectivul redacțional. Pentru sărbătorirea evenimentului.

Am și-acum poza trasă atunci de-un fotoreporter din echipa revistei. Iar cînd mă uit, emoționat, la mutrele, de-acum treizeci și ceva de ani, ale foștilor „flăcăriști", cu greu îi mai recunosc, știind cum arată astăzi, pe Bozbici, Timbus, Francisc Munteanu, Ciudan, Buda, Podină și mulți alții. Dintre care, unii, nici nu mai sînt printre noi, emigrînd spre alte lumi. Mult mai de Sus. Însă sînt convins c-am să-i întîlnesc și-acolo. Rareori mai poți da peste niște entuziaști ca acei din echipa de șoc, de la începuturile primei noastre reviste ilustrate, dar și-n tehnicolor. Și-ar fi păcat să nu ne reamintim de-acele vremuri. Împreună. Cînd ne vom aduna cu toții laolaltă. Eventual tot la o masă colegială. Ce, ăi de Sus n-au și ei restaurante cu momițe și frigărui, mititei, pîrjoale, fudulii și antricoate cu floare ? Îndoi-m-aș ! Și dacă totuși n-au, aleg frigările de Jos.

La Cumpătu-Sinaia, în concediu de creație

Trecuseră anii. Și peste noi, și peste cele întîmplate. Prin '76, eram la o vilă a Uniunii Scriitorilor. Unde-mi puneam la punct ultima versiune a cărțuliei „De-a v-ați

ascunselea". Iar la cantină, unde obişnuiam să mai trec şi între mese, pentru a mai cerceta în ce stadiu se afla coana Florica, gestionara, cu aprovizionarea dughenei, mi-a fost dat să mă întîlnesc, ca să zic aşa, nas în nas cu Iancsi-baci. Neschimbat, la fel de stăpîn pe sine, mi-a surîs binevoitor, spunîndu-mi :

— Ce mai faci, mo ?

— Lucrez la un mic roman... Dar matale ?

— Tot cu lucrul !

— Roman ?...

— Nu, nu duce gînd la aşa ceva... Bat la maşină a patra carte. Ceva despre războiul petrolului. Un fel de documentar. Celelalte băteau des, adică dezbăteau probleme asemănătoare : bumbac, opium, cauciuc...

— Înţeleg. Cam în genul celor scrise, pe vremuri, de Anton Zischka !

— Exact... Însă documentaţie nouă ! Mari diferenţe. El scria nemţeşte, eu maghiară. Şi de pe alte poziţii... Zischka era nazist, eu rămas comunist ! Altă mîncare de peşte, cum ziceţi la voi...

— Familia ? Sănătoşi, voinici cu toţii ?

— Ascultă, Muş, la tine nu ruşine ?...

— De ce ? Am spus ceva necuviincios ?

— Făcut impoliteţe. Nu dat nici un telefon la mine, după porcărie organizat de Roibu ăla, al tău !

— Al meu ? Ba s-avem pardon, Iancsi-baci ! Aici nu-ţi dau dreptate... Cred că-s vreo zece ani, adică, iartă-mă, mai mult de cinşpe, de-atunci, şi încă n-am îndrăznit să te caut. Şi ştii de ce ?

Fostul meu instructor, director şi redactor-şef s-a uitat la mine scrutător şi oarecum rece, cercetîndu-mă atent.

— Hai, spune tu ! Spune tot ce ai pe suflet...

— N-ai zis rău... Căci pe suflet îmi stătea şovăiala de care am dat dovadă. Dacă te-aş fi căutat, să-ţi exprim „condoleanţe", pentru toate mîrşăviile puse la cale de idiotul ăla, erai în stare să mă scuipi în ochi, imaginîndu-ţi că luasem de bune tot ce se spusese despre tine ! Am zis că-i mai sănătos să te las în pace, să-ţi lingi de unul singur rănile. N-am dreptate ?

— Și da, și nu ! Încă nu cunoscut bine Iancsi-baci... El nu linge niciodată. Nici rănile, nici laudele ! Biata nevastă-mea prăpădit, și Iancsi-baci nu plîns. Lucrat la prima carte. Ondriș, copilu, acuma flăcăul mare, umblă ochelari douăsprezece dioptrii... Scris altă carte, și răgit ca boul, păstrînd durere în mine. Azi, mîine, poate poimîine orbește... Ce fac ? Lucrez mai departe... Nice odată nu trebuie lăsat doborît pămînt. Nici de durere, nici de nedreptate, nici de viață. Omu nu balegă, omu e piatră ! Dacă om...

Înmărmurit, acum îl examinam pe cel ce-mi stătea în față. Nici n-a clipit din ochi, cînd a simțit că-l măsor de sus și pînă jos, întrebîndu-mă dacă-i făcut din carne și suflet, ca orice om normal, sau dintr-un alt material, eventual oțel sau granit. Și-atunci mi-am amintit, deodată, că i se spunea Granit.

Și-am tăcut mîlc, neîncumetîndu-mă să-i dezvălui cît mă dureau cele ce i se întîmplaseră și i se întîmplau. Abia mai încolo, după ce m-a invitat la un coniac, pe care l-am degustat pe terasa din fața cantinei, l-am întrebat :

— Te superi, Iancsi-baci, dacă am să te caut la București ?

— Deloc ! Chiar face bine... Trosnit știu că ești, dar rău niciodată ! Uite, ăsta număr telefon...

Constatînd că era altul decît cel pe care-l cunoșteam, l-am mai iscodit :

— Te-ai mutat cumva, sau ți-ai schimbat doar numărul telefonului ?

— Da ! Acum stau la casa soției. Căci recăsătorit. Femeie omenie, iubește la mine și la Ondriș, are grijă de-amîndoi. E româncă, și-i zicem, și eu și Ondriș, mamă... Merită mult, și tare frumos nume „mamă" !

— Dar cu diabetul cum mai stai, c-am și eu unul ?

— Cu diabet nu stai, mergi înainte ! Acum fac și angor...

— Ce-i aia ?

— Angor pectoris, anghină pectorală, pentru cine consultă medic !

— Și ? Nu faci nimic ?

— Ba da ! Umblu cu nitrogliţerin în buzunar... Dinamit. Descoperit de Nobel !

Nu i-am mai spus că şi eu posed un tub cu „dinamită", tot în buzunarul din stînga al pantalonilor, ca să-mi fie mai la îndemînă, atunci cînd se vor ivi primele dureri în coşul pieptului.

„Ghici cine vine la cină ?"

În toamnă, reîntors la Bucureşti cu romanul dus la bun sfîrşit, într-o seară îi povesteam bulgăroaicei despre întîlnirea cu fostul meu şef. Era cam în jur de şapte. Şi Penke m-a şi luat la rost :

— Bine, măiestrică, şi tocmai acum îmi spui ? De ce nu-l pofteşti pe la noi, să-i mai ogoim necazurile ? Dă-i un telefon. Chiar acum. Poate-i acasă, şi-i dispus să cineze cu noi... Însă avertizează-l că sîntem la regim !

— Păi şi Iancsi-baci e diabetic, aşa că nu-i o problemă !

Mi-am înşfăcat repede agenda, i-am căutat numele, şi, în clipa următoare, şi formam numărul pe care mi-l dăduse la Sinaia.

A răspuns imediat.

— Bună seara, Iancsi-baci, ce mai faci ? Ştii cine te sună ?

— Încă nu bolînd la cap, cum nu ştie ! Ce să spun ? Fac bine. Acum ieşit din a doua comă...

— Vai de mine ! Erai singur acasă ?

— Da ! Şi dacă nu singur, tot fac coma... Soţia la Ondriş, spital de ochi. Mîine operează ! A patra oara, şi nu ştim ce iese.

— Nu ţi-ar face plăcere să iei masa de seară cu noi ? Nevastă-mea ar ţine tare mult să te mai vadă...

— E bine ! Atunci ghici cine vine la cina ?

— Mai eşti cu cineva, şi doreşti să veniţi împreună ? Cine e ?...

— Patru omi, pardon, oameni... unu bătrîn, tare bătrîn, unu matur, altu tînăr, şi-ncă un aproape copil !

— Poftiţi cu toţii, nu mă deranjează ! i-am spus fostului meu director, redactor-şef şi instructor, mirîndu-mă de faptul că-şi chemase acasă atîţia oameni, şi-ncă din generaţii diferite.

Peste o jumătate de ceas, nu mai mult, zbîrnîia soneria de la uşă.

Cînd am deschis, Iancsi-baci privea la mine voios, probabil bravînd, avînd în vedere operaţia de-a doua zi, iar în mînă ţinea un buchet de garoafe, învelit în celofan.

— Unde-s ceilalţi ?

— Aici ! mi-a răspuns zîmbind pe sub mustaţă Iancsi-baci. Patru la unu, adică nu bine, patru în unu ! În mine... Şi bătrîn vechi, la vîrsta de azi, şi matur, ca acum douăzeci ani, şi tînăru de dinainte de război, şi copilu de foarte de demult ! Nu pricepi ?

După ce l-am ajutat să-şi dezbrace paltonul, şi-a reluat florile şi, pătrunzînd în sufragerie, de fapt unica noastră cameră, cabinet de lucru, dormitor şi toate celelalte în acelaşi timp, le-a înmînat nevesti-mii, mai întîi pupîndu-i mîna. Ca un cavaler de pe timpuri.

La cina cea de taină, din seara aceea, am avut ocazia să-l văd pe Iancsi-baci dezlănţuindu-se. În povestiri aproape fantastice, incredibile mai bine zis, despre anii, nu prea mulţi totuşi, pe care-i trăise pînă atunci. Şi, mai gustînd din bucatele bulgăroaicei, autentică artistă culinară, mai ales în privinţa aspectului lor dietetic, mai sorbind o gură de coniac, mai trăgînd o ţigare, ceea ce şeful meu nu prea aprecia, refuzînd orice invitaţie de-a apela la pachetul de pe masă, mi-a fost dat să ascult romanul unui om neobişnuit.

Şi într-atît uitase de sine, încît nu se interesase nici de boala ce-i măcina măruntaiele, scormonind mişeleşte

prin cavernele unui trup slăbit într-un ritm ascendent, dacă se poate spune şi-aşa, nici de familie, nici de plăcerile ce i-ar fi putut fi oferite de viaţă. Ne-a relatat despre ţările văzute, cînd fusese corespondent special pentru Orientul apropiat, sau cînd lucrase ca sertiseur, în dugheana unsui bijutier din Elveţia, despre activitatea depusă pe meleagurile Ardealului, unde primise sarcini importante, pe linie de presă şi asigurare a mijloacelor tehnice de imprimare clandestină a acesteia.

În permanenţă stressat de condiţiile în care era silit să lucreze, izbutise să nu-şi piardă niciodată cumpătul, să-şi călească nervii şi mintea. Ca maghiar, avusese de înfruntat ura unora de-acelaşi neam, care-l considerau trădător. Ca activist, de multe ori nu se bucurase de toată încrederea tovarăşilor. În cele din urmă, împietrindu-şi sufletul şi reprimînd în sine orice tendinţă de justificare sau disculpare, ajunsese să fie preţuit la adevărata valoare, mai ales pentru modul în care-şi îndeplinea sarcinile trasate. Totdeauna la timp, fără căderi sau riscuri inutile. Bravada absenta din felul lui de muncă. Mic, tăcut, nepregetînd nicicînd, avea grijă, cu toate aceştea, să nu pună în primejdie existenţa celorlalţi.

Cam pe-aproape de miezul-nopţii, cînd am simţit că fostul meu şef dă semne de oboseală, m-am încumetat să-l întreb :

— Şi n-ai suferit deloc din pricina celor întîmplate atunci, cînd cu mîrşavele manipulaţii întreprinse de Roibu ?

— De ce suferit ? N-avut motive ! Partidul nu greşeşte niciodată, greşeşte doar omu... Mai ales dacă simte singur şi lacom. Cum fost nefericitu ăla ! Eu nu plîng, fiindcă oamenii sînt mereu lîngă mine. Mi s-a trasat altă sarcină, executat, şi scris cinci cărţi. Prima soţie s-a dus, am strîns dinţi şi văzut treabă. Acum tovarăşii au grijă de băiat. Iar eu văd mai departe lucru... Primit noi sarcini. Pe linie de naţionalitate maghiară. Cunosc multe, şi trebuie spus adevăr... Însă cînd se va cunoaşte totul, am să fiu şi mai liniştit. Fără frică ! Nimic nu sperie la mine. Gîndesc românește !

Abonatul nu răspunde !

După memorabila cină, împărțită cu Iancsi-baci, am tăinuit îndelung cu nevastă-mea. Încă impresionați de istoria omului ce ne era acuma și mai drag.

La vreo lună sau două, l-am căutat din nou la telefon. Dornic să aflu cum se mai simțea și cum reușise operația băiatului.

Spre mirarea mea, nu mi-a răspuns nimeni. Timp de-aproape o săptămînă. Chiar reclamasem și la „deranjamente", să aflu ce-i cu aparatul său.

— Telefonul nu-i defect ! mi se comunicase. S-a verificat, de mai multe ori, însă abonatul pur și simplu nu răspunde ! Înseamnă c-o fi plecat din localitate.

Presupunerea telefonistei s-a dovedit a corespunde realității.

În sfîrșit, într-o bună zi, mi-a răspuns glasul unei femei. La apelul ce-l repetam aproape zilnic :

— Degeaba ați sunat atîta timp ! Nu era nimeni acasă. Eu am fost la spital, să stau lîngă Ondriș, după noua operație, iar Iancsi a plecat definitiv... Dar cine-i la aparat ?

Cînd mi-am dezvăluit identitatea, femeia a ținut să-mi furnizeze unele informații suplimentare, precizîndu-mi chiar :

— Îm pare bine că vă aud... Vă cunosc de mult. Din povestirile soțului. În ultimul timp mai ales, îmi tot atrăgea atenția : „Să nu uiți, cînd am să mă duc, să-l cauți pe Muș și să-i spui că are la tine o grămadă de medicamente... Și Intensain, și Propanolol, plus Insulină retard !" Vă stau la dispoziție, oricînd veți avea bunăvoința să-mi faceți o vizită !

— Un moment vă rog, că tot nu-nțeleg ! Unde-a plecat Iancsi-baci ?

— Acolo, departe, unde o să plecăm cu toții...

— Cum adică, s-a prăpădit ?

— Acum o lună și jumătate ! La puțin timp după ce luase masa de seară cu dumneavoastră...

— Dumnezeule ! Dar arăta atît de bine...

— Aşa a fost el. Dintotdeauna. Niciodată n-a lăsat să se vadă mai mult decît era nevoie. Iar dacă atunci, la întîlnirea voastră, arăta bine, cum spuneţi, înseamnă că aşa vrusese să arate... Cînd veniţi să luaţi medicamentele ?

— Niciodată, doamnă !

Şi-am mai zăbovit la telefon, rugînd-o pe doamna de la celălalt capăt al firului să-mi spună cum îşi dăduse duhul Iancsi-baci.

Murise privind la televizor. Fără ca nevastă-sa să bage de seamă că omul ei se dusese tăcînd, neplîngîndu-se de nimic, aşa cum procedase o viaţă întreagă.

Înainte de începerea emisiunii, i se telefonase de la spital că Ondriş va fi nevoit să mai suporte o operaţie. Nevesti-sii nu-i comunicase vestea. O păstrase doar pentru el. Iar la televizor rula un film mai vechi, văzut şi revăzut de nenumărate ori, despre viaţa lui Kirov. Un revoluţionar dispărut în condiţii neclarificate de istorie, ci doar de scenariştii care se rezumaseră să-l asasineze prin participarea unui duşman al poporului. Ştiam şi eu filmul. Şi-ncă prea bine. Aşa că mi-am imaginat la ce se va fi gîndit Iancsi-baci, în timpul vizionării. Cunoştea prea multe despre cazul respectiv.

Am mai întrebat-o pe îndurerata văduvă :

— Doamnă dragă, aţi ştiut vreodată cum i se zicea lui Iancsi-baci în ilegalitate ?

— Nu ! Nu mi-a pomenit niciodată... Avea un nume conspirativ ?

Nădăjduind ca dezvăluirea mea să-i mai uşureze din suferinţă, i-am spus :

— Granit !

Şi-am închis telefonul, fără să-mi mai cer scuze.

Invitația la muncă

Prin 1949, eventual '50, cînd eram slujbaș la „Editura de Stat“, colaboram destul de intensiv cu-o graficiană de uluitor talent, mai ales în ceea ce privește ilustrarea cărților pe care le tipăream pentru copii și tineret. În calitate de șef al serviciului „Tehnoredactare“, răspundeam personal de promptitudinea apariției acestora la data fixată. Ei bine, dacă ilustratorul nu-și respecta termenul și nu se prezenta cu „marfa“, conform contractului încheiat, cu toții aveam numai de pierdut.

Editura pierdea sezonul, cel din preajma sărbătorilor de iarnă, cînd lucrările destinate copiilor erau cel mai căutate, atît de public cît și de librării, graficianul își pierdea comanda și rămînea cu ilustrațiile, iar eu urma să-mi pierd postul, riscînd să fiu transferat la magazie. Bineînțeles, după cum era și normal, problema care mă frămînta cel mai serios era situația mea în perspectivă.

„Editura de Stat“ își putea recupera oricînd mica pagubă, pe socoteala celorlalte zeci și sute de titluri din plan, care se vindeau ca pîinea caldă, nivelul de cultură fiind în plină ascensiune.

Graficianul, dacă era și talentat, cum se întîmpla în cazul persoanei cu care aveam de-a face, își putea găsi o piață de desfacere la orice altă editură. Deoarece nu se limita la desene cu copii și pentru copii, ci se descurca și-n alte domenii ale meseriei sale artistice. Ba chiar foarte bine.

Numai eu eram sortit să sufăr, pe pielea mea, consecințele întîrzierii unei apariții. Așa că, în permanență, tre-

buia să mă țin cu ghearele și cu dinții de artiștii plastici cu care îmi era dat să colaborez.

Referitor la graficiana mai sus amintită, trebuia însă să mă port cu mănuși. Nu numai din pricină că era extrem de necesară secției noastre, fiind deosebit de dotată pentru crearea unor chipuri de prunci nemaipomenit de scumpi, dulci și neprihăniți, ai căror ochi, specialitatea casei, te urmăreau, din paginile cărții, pînă și-n somn, iar pe timp de ziuă în orice ungher ai fi-ncercat să te pitești, dar era și o făptură cu totul ieșită din comun. Din mai multe motive. În afară de faptul că arăta nespus de drăguță, glumeață și zglobie, în pofida staturii minione și bine îndesate, chiar rotofeie, cu cîteva kilograme peste greutatea admisă de normele în vigoare prevăzute în tabelele Institutului de Endocrinologie, mai poseda și un atù. Unul de milioane.

Căci Tia Peltz, graficiana cu pricina, era și fiica unuia din marii noștri scriitori. La care, în ce mă privește, țineam foarte mult. Încă din anii tinereții, ai lecturilor mele nebunatice și incontinente. Îi citisem aproape toată opera, editată pînă atunci. Și „Foc la Hanul cu Tei", și „Calea Văcărești", precum și toate celelalte romane din ciclul mahalalei ovreiești („De-a bușilea", „Pui de lele", „Vadul fetelor" și-ncă multe altele). Însă cel mai puternic mă zguduise „Nopțile domnișoarei Mili", un roman cum nu-mi mai fusese dat să am în mîinile mele încă tinere. Într-atît mă cutremurase, pînă și-n cele mai sensibile fibre, încît nu m-am lăsat pînă ce n-am scris și eu o nuvelă, oarecum inspirată de atmosfera cărții mai sus citate. Și pe care o intitulasem „Domnișoara Maruca Schiavoni". „Universul literar" mi-o și publicase. Pe-o pagină întreagă. Parcă prin 1942, dacă mi-aduc bine aminte.

Deci, din cele de mai sus, se poate lesne deduce necesitatea de-a purta o pereche de mănuși din „peau glacé", pentru a lucra cu Tia Peltz. Nu posedam așa ceva. Decît unele din piele de porc, cu degetul mare cam găurit. Aici era baiul. Cu-atît mai mult cu cît graficiana nici nu se prezentase, conform convenției intervenite între noi, cu ilustrațiile pentru volumul unui dăruit scriitor pentru copii și tineret, cred că Al. Șahighian. Iar Tia depășise termenul. Cu peste o lună.

Văzind care-i situaţia, blestemîndu-mi zilele şi venindu-mi să-mi dau singur cu pumnii în cap, mai ales că fusesem convocat de vreo cîteva ori, pe-această temă, la directorul editurii, mi-am luat inima-n dinţi şi-am pus furios mîna pe telefon. Cînd Tia Peltz mi-a răspuns, cu cel mai gingaş glas, m-a şi informat, grăbindu-se să mi-o ia înainte :

— Ce zici de una ca asta, de-ţi vine să crezi în telepatie ? Tocmai aveam de gînd să te sun, ca să te poftesc, la noi acasă, să vedem împreună ilustraţiile.. Sînt gata ! Din păcate, nu mă pot deplasa, avînd un picior scrîntit, c-altminteri veneam eu. Am lucrat mult asupra cărţii lui nea Alecu, şi-acum mă resimt !

— Doamnă Tia, lasă-te de glume ! Că doar n-oi fi vrînd să mă faci să-nţeleg c-ai desenat cu piciorul ?

— Sînt unii care zic şi-aşa, de cîtă invidie urlă în ei ! Habar n-au că lucrez numai cu stîngul, de vreme ce-acum dreptul îmi este în scutece... Poţi să treci pe la noi, chiar în după-amiaza asta ? Am şi unele surprize plăcute pentru matale. Fii atent, am vorbit la plural. Deci, sînt mai multe!

— Pe cea mai importantă am şi depistat-o... Ai terminat ilustraţiile !

— Cînd ai să le vezi şi pe celelalte, n-ai să mai scoţi o vorbuliţă...

— Bun ! Dacă-i aşa, atunci mă prezint neapărat. Ora, adresa şi ţinuta. E nevoie cumva să-mi iau fracul ?

— Ai şi-aşa ceva ?

— Nu ! Dar cîndva, şi-asta nu se ştie cînd, îmi voi cumpăra unul. Mai mult ca sigur de la Taica Lazăr, din Sfînta Vineri, unde se pun în vînzare, cu preţ redus, hainele răposaţilor din lumea bună...

Tia Peltz mi-a precizat parametrii solicitaţi şi mi-a comunicat că nu-i nevoie de nici o „ţinută de rigoare". Ba, mai curînd, să-mi iau pe mine hainele de lucru, căci şi la dînsa voi avea de muncit. Şi-ncă din greu, timp îndelungat.

Locuia undeva prin bariera Vergului, într-un cartier recent construit, nişte căsuţe mititele, cu cîte două apar-

tamente, numai parter şi mansarde, după cum mă informase ilustratoarea.

Deşi ne aflam în octombrie, şi toamna încă nu se instalase, în nopţile precedente căzuseră două brume serioase, astfel încît era destul de frig. Întrucît „Editura de Stat" poseda doar o unică maşină, o „Pobedă" hîrbuită, aflată mai mult la dispoziţia directorilor, am trecut pe-acasă, în bulevardul Dimitrov, colţ cu Foişorul de foc, să-mi iau autoturismul propriu. Din pod. Unde-mi păstram bicicleta pe care-o avusesem la „Europolis" pe cînd eram şi eu director. Şi-ncă general. Pînă am coborît-o, cu chiu cu vai, zdrelindu-mi ţurloaiele şi palmele, pînă i-am umflat caucioacele, am mai zăbovit ceva. Aşa că m-am îndreptat spre adresa furnizată de graficiană pedalînd vertiginos, ca la curse. Nu vroiam să întîrzii de la surprizele (plăcute) ce mă aşteptau.

Cam bănuiam despre ce putea fi vorba, ştiind-o pe Tia Peltz destul de mîncăcioasă. Ceea ce şi dînsa ştia despre mine. Care, pe timpul acela, trăgeam destul de greu la cîntar. Precis pregătise nişte gustărele.

După cîţiva kilometri parcurşi în goană, acum mă găseam chiar la bariera Vergului. Privind în mai toate direcţiile. Dezorientat întrucîtva, am întrebat şi eu din om în om, şi-am dat peste grupul de căsuţe. Pitite în dosul unei uriaşe clădiri, unde, înainte de război, fuseseră depozitele celebrei firme „Iulius Meinl" (cafea, dulciuri şi lichioruri).

În orice caz, o jumătate de ceas tot întîrziasem. Căci soţul Tiei Peltz mă aştepta, în palton, plimbîndu-se nervos prin faţa casei. Prezentîndu-mi scuzele de rigoare, am cerut îngăduinţa să-mi garez bicicleta în hol. Dată fiind faima barierei Vergului, era mai bine aşa. Tia a zîmbit subţire, auzind temerile mele.

— Meştere dragă, dacă îţi închipui c-o vei putea aranja cumva pe undeva, voie ca la Banul Ghica. Chiar sînt curioasă s-o văd şi pe-asta, cum ai să procedezi !

I-am satisfăcut curiozitatea. Cu brio. Îmi şi bubuia mintea pe timpul acela. Iar ideile, din cele mai neaşteptate, numai că nu dădeau pe dinafară. Astfel încît, şi Tia Peltz şi soţul dînsei, s-au crucit văzîndu-mă la lucru. Priponisem bicicleta la cel mai înalt nivel posibil. Pe tavan. Le-

gîndu-i roata din spate de lustra din hol. Cu-o sfoară de manila. Ghidonul nu-l mai legasem, ci-l sprijinisem doar de partea superioară a cuierului prezent în infima cămăruță. Și rămăsese totuși suficient loc, deși poziția velocipedului mi se părea oarecum instabilă.

Poftit în „living-room", cum se spune acuma camerei de zi, am rămas, fără voia mea, cu gura căscată. Pe canapeaua lipită de peretele din fund Tia Peltz își „panotase" ilustrațiile comandate. Ca la o expoziție de gang. Iar pe măsuța din centrul odăii, cam micuță totuși (măsuța, nu încăperea), organizase o adevărată expoziție culinară. Din cele mai apetisante. Nici nu știam ce să apreciez mai întîi. Desenele (splendide), sau platourile cu zeci de sandvișuri (la fel de arătoase și ele) ?

Ocupînd unul din cele două fotolii existente în living-room, am purces totuși, mai mult din politețe, nelipsindu-mi această calitate, să examinez, cu prioritate, desenele. Trăgînd, din cînd în cînd, cu coada ochiului la ceea ce se afla pe măsuță. Ca și cum m-aș fi temut să nu dispară.

Tia, încîntată de atitudinea mea de om civilizat, i-a cerut lui bărbatu-său, un tinerel extrem de tandru și ascultător, dar și prezentabil, așa cum se cuvine să fie un soț consort al unei graficiene de renume :

— Mammy, scoate berea de la răcitor, și stai apoi cu ochii pe aragaz, să nu se prinză ce-i în cuptor !

Iar mie mi-a recomandat, după ce „Mammy" s-a prezentat cu sticlele aburite :

— Să examinăm ilustrațiile onorîndu-le cum se cuvine. Mie, drept să-ți spun, nu mi se par rele. Și nici berea. Merge de minune cu ce-i pe servantă. Ce zici ?

— Despre desene ?

— Și despre ele, dar și-n privința propunerii avansate adineaori !

— Să nu ne grăbim ! Totul la vremea sa...

Erau vreo douăzeci de ilustrații. Luîndu-le la bani mărunți, și discutînd pe socoteala lor, împreună cu Tia am dat gata, în mai puțin de-un ceas, și desenele, dar și cele circa patruzeci de sandvișuri (inclusiv trei sticle de bere). Bine că soțul Tiei avea în sarcină cuptorul aragazului,

c-altminteri nu ne-ar fi fost suficiente preparatele de pe măsuță.

Ilustrațiile mi s-au părut încîntătoare. Iar copilașii din compunerea lor, cu ochi tulburător de frumoși, cum numai Tia Peltz știa să-i imagineze, erau atît de scumpi și neprihăniți, încît am regretat imens că nu mai existau și-alte desene. Ca și sandvișuri, de altfel. Am oftat din adîncul rărunchilor, și i-am mărturisit graficienei :

— Doamnă Tia, sînt adevărate capodopere ! Am să fac și pe dracu' în patru, să scoatem cartea lui Alecu Șahighian în jur de Anul Nou !

Bucuroasă, toată numai zîmbet și gropițe în fața ei durdulie, Tia Peltz mi-a mulțumit din inimă, cerîndu-și iertare că mă-ntîrziase cu predarea. Și-a adăogat :

— Ca să nu-mi porți pică, pentru necazurile create, ți-am mai pregătit două surprize !...

— Dumnezeule, dar n-am băgat destul în noi ? Adică, mai exact, în mine ?

Surpriză, mare surpriză !

— Încă nu ! Dintr-o clipă într-alta trebuie să vină și tata, despre ale cărui cărți mi-ai vorbit atît de mult și frumos. I-am relatat și eu despre matale. Și m-a rugat să-l aștepți, căci vrea să te cunoască și să-ți citească ceva. Plus c-a ținut tare mult să-i fac o plăcintă, ca la mama acasă. Aceea care se coace chiar acum, în cuptorul supravegheat de bărbatu-meu.

În momentul cînd îmi comunica cele de mai sus, printre care vestea că va sosi și taică-su, I. Peltz, marea mea pasiune din tinerețe, pur și simplu mă copleșise, s-a auzit soneria de la intrare.

— Precis e tata ! mi-a zîmbit Tia fericită. Niciodată, de altfel, n-a întîrziat la atari întîlniri... Haide să-l întîm-

pinăm împreună, că Mammy n-are voie să se mişte de lîngă plăcintă !

În hol, după ce-am deschis larg uşa, dîndu-i o mînă de ajutor Tiei, a pătruns înfrigurat şi rumen în obraji, băţos şi prestant, scriitorul I. Peltz. Un bărbat îndesat şi mărunţel, ceva mai împlinit la trup, cu nişte ochi de diavol, atît de viu mă scormoneau. Cînd l-am ajutat să-şi dezbrace paltonul, după ce Tia făcuse prezentările, şi-am vrut să-l agăţ la cuier (în nici un caz pe romancier), m-am pomenit, pe neaşteptate, cu bicicleta în cap. Pocnindu-mă zdravăn. Cu ghidonul. Roata din spate rămăsese, în continuare, legată de lustră.

Peltz a rîs pînă la lacrimi, bucurîndu-se sincer că nu mă alesesem decît cu vreo cîteva cucuie. Apoi a păşit triumfal în living-room, c-un pacheţel subsuoară. Cred că era o cutie cu bomboane de ciocolată, înfăşurată într-un ziar, adusă în dar fie-sii.

Luînd loc în fotoliul pe care-l ocupase Tia, m-a privit scrutător şi m-a întrebat cu ochi scăpărători :

— Îţi place plăcinta cu brînză ?

— Nemaipomenit !

— Şi mie la fel. O să ne bucurăm împreună. Căci Tia a preparat-o după reţeta mă-sii... Urdă frămîntată cu brînză de burduf, scăldată în unt şi smîntînă, şi totul împachetat în foi de aluat franţuzesc, dintr-ăla, de ţi se topeşte în gură. Dar din cărţile mele, care ţi-a plăcut mai mult ?

— Toate ! Asta la-nceput... Apoi, în special, „Nopţile domnişoarei Mili“ !

Peltz strălucea de mulţumire. De altfel, ştiam din culisele literare că totdeauna se considerase un Balzac autohton. Despachetînd ce-avea în ziar, m-a anunţat solemn :

— Am adus cu mine nişte amintiri... Încă neapărute în volum. Deocamdată mai am de scris la ele, căci sînt multe de povestit. Ceea ce-ai să auzi, a apărut în „Revista Fundaţiilor Regale“... Deşi eram şi-am rămas ovrei, domnul Rosetti m-a preţuit nespus. Aşa se explică publicarea acestor cîteva rînduleţe, în vremuri grele pentru noi, cei prigoniţi de soartă şi de legionarii ce-ncepeau să-şi facă

simțită apariția la orizontul politicii românești ! Ei, Tio, nu vii odată cu plăcintele, ce-i facem ?

Priveam, fără să mă satur, la vajnicul bărbat din fața mea. Era plin de vervă, încrezător în sine, plînsetul nefăcînd parte din psihologia sa, permanent voios, privind curios la tot ce-l înconjura. Mai spunea o vorbă, adresîndu-se cînd fie-sii, cînd mie, mai lua o bucată de plăcintă. Mînca stenic, cu poftă, nedovedind lăcomie. Dar nici nu s-a lăsat pe tînjală, pînă ce n-am dat gata plăcintele. Acțiune la care, de ce să mă ascund după deget, participasem cu abnegație și entuziasm. Ca și Tia, de altfel. Cînd a observat că nu mai rămăsese nimic, a întrebat-o pe graficiană :

— Unde-i ginere-miu, Tio ?

— La bucătărie... Se ocupă de cealaltă tavă cu plăcinte. Cred c-a și vîrît-o la cuptor. Pînă-i gata, nu ne citești ce-ai promis ?

— Păi de ce-am venit ? Nu ca să-l cunosc pe tînărul ăsta cumsecade, priceput în ale literaturii, și să-l pun la curent cu viața literară de altă dată, din vremuri de demult ?... Nu de-aia ?

Salon literar, la Al. Macedonski

S-a afundat și mai țeapăn în fotoliu, iar peste cîteva momente își declanșa recitalul. Uluitor ! Povestea despre o ședință la cenaclul literar al lui Alexandru Macedonski, care se ținuse în salonul acestuia, și la care participase personal. Invitat chiar de celebrul poet, care-l „debutase" pe I. Peltz în paginile revistei ce-o conducea, „Literatorul". Sau ceva în genul acesta, dacă pricepeam bine cele lecturate de romancierul aflat într-o bună dispoziție și poftă de citit neașteptate.

Auzeam lucruri extrordinare. Mai ales despre personalitatea bizară, insolită a lui Macedonski, despre dra-

gostea ce-o purta tinerilor condeieri, despre darurile pe care le înmîna celor mai talentaţi, oferindu-le inele cu pietre preţioase, rubine, smaralde, safire, ba chiar şi briliante. Dar, întrucît mai toţi i se păreau nespus de hărăziţi, inelele şi pietrele erau doar imitaţii. De fapt, ceea ce trebuia să conteze era gestul solemn şi maiestuos al maestrului, cînd distribuia tezaure întregi de pe tronul pe care şedea ca un autentic rege al poeziei.

După aproape un ceas de citit, răstimp în care consumase vreo cîteva zeci de pagini de revistă, fără să dea vreun semn de oboseală, Peltz s-a oprit din lectură şi ne-a privit suspicios, întrebîndu-ne :

— Să continui ? Mai sînt doar vreo zece-douăzeci de pagini...

Din proprie iniţiativă, fără să mă mai consulte, Tia l-a rugat obosită :

— Facem o pauză, tată, să vină şi cealaltă tavă cu plăcinte !

— Şi mai bine ! Căpătăm forţe noi.

Eram uluit de modul în care-şi citea scrierile. Punea patos în fiece amănunt, sublinia, ca un actor de mare clasă, replicile diverşilor cenaclişti, intona, aproape cantabil, descrierile referitoare la atmosfera din salonul lui Alexandru Macedonski. Iar cînd reuşisem să lichidăm şi-a doua tranşă de plăcinte, glasul i-a fost şi mai stenic şi rezonant, citindu-ne continuarea amintirilor publicate în „R.F.R."

Cînd am plecat, m-am oferit să-l petrec acasă pe maestru.

— Şi cu ce ai vrea să mă cari, tinere ? s-a interesat Peltz, parcă zîmbind pe sub mustaţă, deşi nu poseda aşa ceva, întreg chipul fiindu-i ras pînă la sînge.

— Cu bicicleta ! Vă iau pe cadru, i-am îngăimat un răspuns imbecil.

— Chiar maşină de-ai fi avut la dispoziţie, tot nu ţi-aş fi acceptat invitaţia ! La vîrsta mea, cînd abia am împlinit cincizeci şi ceva de ani, mi-ar fi şi ruşine să nu mă întorc acasă pe jos, aşa cum am şi venit pînă aici, de altfel. O viaţă întreagă am mărşăluit, de dimineaţă şi pînă-n toiul nopţii, în căutarea şi pe urmele eroilor din

cărţile mele. Mă ajută enorm mersul pe jos. Păşind îmi gîndesc romanele. Am fost şi sînt un mergăreţ ! Rău faci că nu abandonezi mijloacele de locomoţie... Presupunînd că-ţi va fi dat să întîlneşti vreodată o domnişoară Mili, ai să te deplasezi la dînsa călare pe biciclu ? Şi ce te faci dacă n-are unde să ţi-o adăpostească, un holişor cît de micuţ, ca al fie-mii ? Ai să-ţi vîri velocipedul în odaia domnişoarei ? Ştii ce-aş zice eu ? Că nu ţi-ar prinde rău să mai citeşti o dată „Nopţile domnişoarei Mili" !

L-am însoţit pe „bătrînul" maestru pînă la domiciliu. Mergînd pe jos. Cu bicicleta la braţ. Şi ascultîndu-l mai departe. Căci pornise să-mi povestească, la amănunt, cînd, unde şi cum scrisese romanul cu pricina, atît de drag inimii mele.

Iar cînd m-am înapoiat acasă, pe Dimitrov, am lăsat scîrbit bicicleta în curticica blocului, lîngă intrare.

Cred că era cu mult trecut de miezul-nopţii. Şi nevastă-mea, bulgăroaica de Penke, m-a iscodit blajin, întrebîndu-mă pe unde-mi umblaseră paşii pînă la asemenea ore. Luat repede, i-am răspuns in dodii, atît de ermetic încît îmi creasem toate şansele s-o şi păţesc :

— L-am condus, vreo cîţiva kilometri buni, pe părintele domnişoarei Mili...

— Şi mai ai curajul să-mi spui una ca asta aşa, verde în faţă ?

— Am, de ce să n-am ! Părintele dînsei e chiar I. Peltz, autorul romanului în care domnişoara cu pricina este eroina principală... În realitate, nici nu există, decît sub formă de carte. Uite volumul în bibliotecă, sus, pe raftul al treilea. Citeşte romanul, şi să-mi zici mie cuţu, de nu ţi-o place !

De fapt. însetată de lecturi valoroase, ştiindu-i aproape pe dinafară pe Dostoievski, Turgheniev şi Arţibaşev, pasiunile ei, Penke l-a citit chiar în aceeaşi noapte. În zori, poate ceva mai tîrziu, îl terminase. Cu ochii înroşiţi de nesomn. Sau de lacrimi. Aflase cine era domnişoara mea Mili, şi-i plîngea de milă.

În privinţa ei se lămurise. Numai eu n-am mai avut ocazia să lămuresc ce se-ntîmplase cu buna şi fidela mea bicicletă. După ce mă sedusese ani de-a rîndul, fiindu-mi

de nespus folos, acuma mă abandonase. Căci n-am mai găsit-o în curtea blocului. Dispăruse, luîndu-şi lumea în cap. Sau, mai exista o variantă, poate o luase careva din vagabonzii noctambuli. Eventual vreun hoţ de biciclete ! Dar nu-mi vine să cred. Cum o să-mi fure bicicleta tocmai un hoţ de biciclete ?

Tot măreţ, şi peste decenii

L-am mai reîntîlnit pe I. Peltz peste vreo douăzeci de ani. În anticamera directorului „Editurii de stat pentru literatură şi artă", prescurtat ESPLA. M-a recunoscut numaidecît. Şi m-a şi luat la întrebări, realmente interesat:

— Ce-nvîrţi pe-aici, ai vreo carte cumva, la ăştia ?

— Nici gînd de-aşa ceva, dragă maestre ! Încă nu mă consider vrednic de-a mă numi romancier, aşa cum sînteţi dumneavoastră...

— Păi stai niţel, că nu-i aşa ! Nu m-a numit nimeni romancier, ci sînt... Încă de la prima carte !

— Aşa-i ! Dar acum ce mai faceţi ?

— Aştept să am o discuţie cu directorul, mi-a răspuns, în timp ce continua să se plimbe, calm şi cu paşi mari, prin anticameră. Iar mai înainte de toate, să-i spun aşa, de la obraz, că nu-i politicos să mă lase să-l aştept, măsurîndu-i sala de aşteptare, de peste o jumătate de ceas, fără să ştie cine-l caută ! Iar eu, naivul, tocmai venisem să-i propun să-mi editeze „Perşună agitatorul", un roman de actualitate, plus o ediţie de „Opere complete"... Ce părere ai, nu merită I. Peltz să fie primit numaidecît ?

Încă vîrtos bătrînul ! Acelaşi ca şi cel de-acum două decenii. Şi i-am explicat secretarei, la ureche, cine-i personajul care se tot preumbla prin încăpere, bătos şi falnic, refuzînd să ia loc într-unul din elegantele şi vastele fotolii de catifea roşie. Cînd a fost introdus în cabinetul conducătorului editurii, mi-a făcut un gest prietenos cu mîna,

de rămas bun. Comunicîndu-mi mai înainte de-a trece pragul :

— Vezi unde duce mersul pe jos ? Sus, tot mai sus, chiar sus de tot. Chiar şi pînă la nasul celor din fruntea bucatelor...

Au trecut alte decenii şi iată-mă la plimbare. Pe jos. Prin Cişmigiu. Alegîndu-mi, aproape fără să-mi dau seama, aleea scriitorilor. Dintre ale căror busturi cel al lui Peltz lipseşte. Păcat ! A zugrăvit, în scris, viaţa unei întregi lumi, acum dispărute.

Doamna general

Cînd îmi scrisese vară-mea, Speranţa, ca să mă lămurească definitiv şi întru totul aproximativ în privinţa stirpei lui Tata Sima, bunicu-meu dinspre mamă, recitind un anume pasaj, deodată mi se aprinsese o lampă. Căci zicea fosta mea iubire (neîmpărtăşită, din neluare la cunoştinţă) : „Mărincă Ţenovici, întemeietorul neamului Marincu, a avut cu Ilinca Bistriceanu pe Ioniţă, Stăncună şi Nică. Iar Nică i-a avut pe Veronica, Lucian, Mili Chiroiu, Ortansa şi generalul Nicu Marincu."

Dînd de numele Mili Chiroiu, pe neaşteptate am simţit cum îmi intră în stare de funcţiune videocasetofonul memoriei. Şi-am şi văzut-o înaintea ochilor pe tanti Mili, vară bună de-a măicuţei, Ongliţa, şi soţie a generalului Mişu Chiroiu, căreia, cît fusesem copil şi adolescent, nu-i spusesem altcumva decît „Mamamoaşa". Mai tîrziu, devenind dănac mare, îmi fusese ruşine să-i mai zic astfel, şi trecusem pe „tanti Mili". Bineînţeles, exceptînd cazurile cînd aveam mare nevoie de dînsa şi, ca s-o înduioşez, reveneam la vechiul apelativ. Şi totuşi nu eram pe deplin lămurit, de ce ai mei mă învăţaseră, de mic, să mă adresez mătuşii-mii cu „Mamamoaşa". Chiar să fi fost şi moaşă profesionistă, ditamai generăleasa ? Greu de crezut !

Însă realitatea asta era, c-o moşise pe maică-mea, atunci cînd bătusem la poarta lumii acesteia. Chiar tanti Mili îmi dezvăluise misterul. Într-o bună zi. Cînd venise să ne viziteze la casa părintească, din Tîrgul-de-Vale, împreună cu soră-sa, tanti Ortansa. Maică-mea, fiind plecată într-o expediţie de urmărire a babacului, care ar fi tre-

buit să se vadă undeva, pare-mi-se la o croitoreasă, cu Dina Iliasca, învăţătoarea mea de la şcoala primară, tanti Mili îşi ieşise din pepeni, în stilul ei caracteristic, şi-i poruncise soră-sii :

— Du-te, fa Ortanso, la bucătărie şi vezi de-au amărîţii ăştia nişte cafea ! M-au apucat toate năbădăiile, şi neapărat trebuie să-mi potolesc telegarii...

Întrucît eu eram cel care făcusem onorurile casei, şi le poftisem să ia loc în salonaş, s-o aştepte pe măicuţa, am informat-o la timp :

— Este cafea, Mamamoaşa, c-a adus tata Eftimie, chiar ieri, de la băcănia lu' Eftimie Ionescu ! Că dacă-l cheamă tot Eftimie, numai de la prăvălia lui facem cumpărăturile...

— Ia ascultă, măi muceo, dacă le ştii pe toate, ia spune-mi care-i croitoreasa cu pricina, de le dă adăpost lu' tac-tu şi putorii ăleia de Didina ? Ai ?...

— Mamamoaşa, zău că nu ştiu nimic ! am afirmat eu, deşi nu suficient de convingător, întrucît tanti Mili m-a privit deodată pieziş.

În ciuda vîrstei fragede, pe-atunci avînd doar vreo zece anişori, (cele de mai sus se petreceau prin 1931, cînd nea Mişu Chiroiu nu era decît maior, însă de stat-major, iar eu urma să mă prezint la examenul de admitere, pentru a intra la liceul militar de la Craiova, eveniment în familie, la care era nevoie şi de sprijinul doamnei maior, mult mai prestantă şi băgăreaţă decît bărbatu-său) eram destul de atent la tot ce se întîmpla în jurul meu. Şi ştiam, prea bine, care era croitoreasa respectivă.

Pînă a sosit tanti Ortansa cu cafeluţele, Mamamoaşa m-a supravegheat încontinuu. Doar-doar m-oi da de gol. Nu m-am dat ! Decît cînd tanti Mili şi-a aprins ţigara şi-a purces să soarbă din cafea. Fapt ce-a determinat o scădere sensibilă a tensiunii de pînă atunci. Iar Mamamoaşa m-a chemat lîngă ea, m-a mîngîiat blajin pe capul tuns numărul zero şi mi-a zîmbit încurajator, îmbiindu-mă :

— Mă, tu mă minţi, şi nu-i bine ! N-aş vrea s-ajungi ca Eftimie, un mincinos şi un fustangiu... Ia spune-mi deschis, fără teamă, cine-i bestia ? Că tac-tu umblă razna. după cai verzi pe pereţi, asta o ştiu de mult, însă mi-i

milă de biata Olgă. Şi i-am zis să nu mai puie la ficaţi, şi să-l deie în moaşă-sa pe Eftimie, că-i trece scarlatina, în cel mult două sau trei săptămîni. La urma urmei, eu te-am adus pe lume, că de nu eram lîngă vară-mea, mureai la maică-ta în burtă...

— Dacă-mi spui cum a fost, Mamamoaşa, îţi spun şi eu ce ştiu !

— Mai bine nu-mi zi nimic ! De fapt, cam bănuiesc cine poate fi... Însă am să-ţi povestesc cum te-ai născut. E mult mai interesant decît să mă vîr în troaca porcilor ! Pînă vine Olga, nădăjduiesc să isprăvesc şi cu necazurile pe care le-am avut cu tine ! Stai liniştit şi-ascultă...

Pe maică-mea o apucaseră durerile facerii, înainte de vreme cu două luni, datorită lui tata Eftimie, care de pe atunci călca strîmb. Şi în strâchini. Suferea atît de crîncen din pricina răutăţii lumii, căci se găsise o ţaţă care să-i sufle la ureche despre aventura de ultimă oră a babacului, încît nu mai avea nici suficientă putere să mă expulseze. Urla şi plîngea, iar eu refuzam să mă arăt la faţă.

Atunci l-au trimis pe Tatapetre s-o cheme pe Mili Chiroiu, să vină la mare urgenţă, că moare vară-sa bună. Maca-Maia, bunică-mea, o ştergea pe maică-mea, la tîmple, cu oţet aromatic, iar tanti Marioara, sora lui taică-meu, pianistă amatoare de performanţă, bătea la clavir de se zguduiau pereţii. În nădejdea că-i va alina suferinţele cumnată-sii. Apelînd la o versiune interpretativă proprie a celebrei „Rapsodii" (a II-a) compusă de Franz Liszt.

Cînd a sosit tanti Mili, în trăsura regimentului, cu doctorul militar pus la dispoziţie de nea Mişu Chiroiu, şi-a auzit vacarmul din odaia de la drum, unde maică-mea se zvîrcolea în pat iar Marioara se străduia să acopere zbieretele cumnată-sii maltratînd pianina de la căpătîiul parturientei, atunci a pornit şi dînsa să răcnească :

— Ce faceţi aici, nenorociţilor ? Cu oţet şi zdrăngănit de ţambal vroiţi s-o ajutaţi pe biata Olga ?...

Apoi, răstindu-se la medic, i-a spus :

— Iar matale ce-mi stai aici, ca o momîie ? Fă ceva. s-o potoleşti pe vară-mea !

Marioara, considerîndu-se jignită, în demnitatea ei de artistă concertistă, a atacat „con tutta forza" finalul „Rap-

sodiei ungare". Pînă i-a plesnit un „do" de la başi. Şi pînă a plesnit-o şi tanti Mili. Cu dosul palmei. De două ori. De şi-a lăsat amprentele digitale întipărite pe-amîndoi obrajii.

În vreme ce militarul încerca s-o lămurească pe tanti Mili că el e veterinar, şi nu se pricepe, Marioara, supărată foc, pentru cele păţite, a profitat de faptul că Mili Chiroiu îşi sprijinise o palmă de marginea claviaturii. Şi-a trîntit capacul peste ea. Viitoarea mea „Mamamoaşa", nici una nici două, suportînd brav durerea, n-a mai pocnit-o pe mătuşă-mea. Ci i-a impulsionat un brînci atît de ţeapăn, încît a băgat-o cu capul în tăblia de jos a pianinei.

Maică-mea ţipa în durerile facerii, tanti Mili striga mînioasă la veterinar, Marioara răcnea că şi-a spart capul şi pianul, iar eu chiriăiam vesel şi bine dispus, luînd, chiar în momentul acela dramatic, contact cu lumea înconjurătoare. Şi-apoi, deodată, a pogorît liniştea pe pămînt. Mă născusem, cu chiu cu vai, însă mă născusem !

Tanti Mili, fericită şi plîngînd de bucurie, a îmbiat-o, spunîndu-i cu duhul blîndeţii :

— Fugi, fă, şi-adă-mi cît mai iute un cuţit, să tai buricul copilului !

Emoţionată, mătuşă-mea a zbughit-o ca din puşcă în direcţia bucătăriei de vară, căci eram în 4 mai 1922, de unde s-a înapoiat cu satîrul de tocat carnea pentru chiftele şi cîrnaţi. Iar tanti Mili, operînd competent şi corespunzător ombilicul, a devenit, din clipa aceea, „Mamamoaşa". După care a procedat la celelalte manevre necesare, ajutată de veterinar. M-a spălat, mi-a dat jos de pe scăfîrlie căiţa, căci îmi fusese dat să mă nasc cu căiţă, ceea ce-ar fi trebuit să-nsemne că voi avea noroc în viaţă. Însă n-am prea observat, în general vorbind.

În afară de-această versiune, povestită de Mamamoaşa, mai ştiam şi-altele referitoare la ivirea mea pe lume. Ongliţa, maică-mea, susţinea că mă elaborase, în finală, pe strada Exerciţiului, în casa lui nea Tilică PTT, telefonistul. Tanti Marioara, invers. Că mă născusem în casa bunicilor, de pe Libertăţii. Clemenţa, sora mai mică a mamei pretindea că asistase personal, în lo-

cuința lui Tatanașu Negrețu, la prezentarea mea în fața neamurilor adunate pentru sărbătorirea fericitului eveniment.

În cele din urmă, selectînd, am ajuns la concluzia că Mamamoașa știa mai bine decît toți ce spune, din moment ce căpătase și titlul de mai sus. Cu-atît mai mult cu cît și Tatapetre, Maca-Maia, tanti Marioara și nea Mișu Chiroiu optaseră pentru aceeași variantă. În orice caz, mare încurcătură și-n problema asta, care, de fapt, nici n-ar fi trebuit să mă intereseze în exces, principalul fiind că... eram pe lume. Indiferent de locul unde mă lăsasem moșit. Și nu eu, ci maică-mea. Deoarece, ca bărbat, în nici un caz nu eram în stare să nasc.

Îmi plăcea nespus de Mamamoașa ! Dacă stăm strîmb și judecăm drept, era cea mai reprezentativă și frumoasă dintre femeile neamului nostru. Iar tanti Ortansa, soră-sa, aproape la fel. Le strunjise bine maica natură. Înzestrîndu-le cu toate cele.

Înaltă, cu-aproape două palme peste nivelul lui nea Mișu, suplă, îngrijită, tunsă à la garçonne, și-avînd părul doar nițel ondulat, de-o culoare naturală ciudată, bătînd spre stacojiu închis, privind la tine cu niște ochi mari, blînzi (cînd era cazul), căprui deschis, plantați într-o față rotundă, expresivă, cu gură frumos desenată, sprîncene groase și arcuite, iar umeri obrajilor nițel ieșiți în afară, cum posedau mai toți Marincii, impunea oricui, și-ncă de la mare distanță. Mai ales cînd pornea să vorbească. Avea un glas atît de frumos timbrat, puțin răgușit, acordat într-o tonalitate joasă, încît insufla respect și admirație, supunere și bună-cuviință. De aceea, mai niciodată nu-l auzisem pe nea Mișu Chiroiu vorbind mai tare decît dînsa. Ba dimpotrivă, o asculta fermecat, fără să crîcnească. Și mai era și deșteaptă, pe deasupra.

De aceea, cînd își aprindea a cincea țigară și sorbea din a treia cafea, iar Onglița și-a făcut apariția în salon, exuberantă și satisfăcută, a și luat-o la rost :

— Ia spune-mi, fa Olgă, pe unde-mi umbli matale ? Și ce-i cu tine atît de zglobioasă ?...

Maică-mea, gîlgîindu-și rîsul în gușă, i-a răspuns fericită la culme, de parcă ar fi cîștigat lozul cel mare :

— L-am găsit pe Eftimie !

— Mare brînză ! a exclamat Mamamoaşa. Ce-i cu asta ? Nu venea, şi-aşa, deseară acasă, şi nu mai era nevoie să umbli lela prin tîrg după el ? Mă rog, şi unde-ai dat de el ?

— La madam Batu, croitoreasa de pe Cazărmii...

— Ia te uită ! A ajuns Eftimică al tău să-şi comande rochii de damă ? Sau se-ntîlnea acolo cu tîrîtura aia de Dida Iliasca, şi-i proba vreun taior, dezbrăcînd-o la cămaşă...

— Întocmai ! Dar de unde ştiai, Mili dragă ? s-a arătat maică-mea curioasă.

— Asta-i bună ! Păi cum să nu ştiu eu, nevastă de ofiţer de stat-major, ce ştie tot tîrgul? Nimic nu mişcă-n Piteşti, fără să aflu !... Şi dacă l-ai prins cu mîţa-n sac, la mititica, de-aia eşti atît de voioasă ?

Chicotind încîntată, Ongliţa i-a mărturisit deschis :

— De ce să nu fiu, de vreme ce-am transformat croitoria în salon de coafură ? Dacă le-ai vedea acuş pe madam Batu şi pe Iliasca, amîndouă cu un permanent pe cel puţin şase luni, ai înţelege bucuria ce-mi bate în piept. Căci am pus lucrurile la punct, în doi timpi şi trei mişcări...

— Şi Eftimie n-a zis nimic ? s-a mirat Mamamoaşa.

— N-a mai avut cînd ! Cînd m-a văzut şmotrocăindu-le pe paparude, a sărit pe fereastră şi-a întins-o ca din puşcă. Dar trebuie, acuş-acuş, să vie şi el... Deocamdată, cred că-i la Măgeanu, să-i împrumute ăla o pereche de pantofi. C-ai lui i-am adus eu, în sacoşă. Îi uitase, din motive de grabă. Blegul de el, se şi descălţase, pînă s-apuce Iliasca să-şi deie jos fusta şi bluza...

Rîzînd în hohote, şi Mamamoaşa şi Ortansa, de se cutremurau geamurile de la ferestre, i-au spus maică-mii să mai fiarbă nişte cafea, deoarece tanti Mili vroia să-l prelucreze pe babacu', după cum şi-a exprimat dorinţa, precizînd : „Lasă-l, Olgă, pe mîna mea, că scot şi untu' din el !"

Cînd taică-meu a pătruns în salon furios şi pus pe scandal, deodată i-a pierit tot elanul. Dînd ochi cu Mamamoaşa şi tanti Ortansa. Mieluşel blînd, le-a sărutat mîi-

nile, le-a întrebat de sănătate, după care s-a interesat dacă nu-s amatoare de-o cafea.

— Stai blînd și ia loc, chiar aici, lîngă mine, i-a spus tanti Mili, că acușica vine nevastă-ta cu cafelele ! Avem de discutat, măi Eftimie, probleme arzătoare la ordinea zilei...

— E ceva, în neregulă, cu contabilitatea administratorului vostru, de la moșia din Cătane, și-ai nevoie de-o expertiză ? a vrut s-o tragă de limbă ăl bătrîn.

Mamamoașa nu i-a răspuns pe dată ci-a așteptat să vie și Ongliță, cu cafelele. Abia atunci, aprinzîndu-și o nouă țigară, i-a grăit cu duhul blîndeții :

— Mă Eftimie, mă băiete, registrele mele-s în regulă! Cu tine stau lucrurile prost...

— Aoleu, dar ce-am făcut ? s-a mirat tata Eftimie.

Abia atunci observîndu-mi prezența în salonaș, a țipat la mine :

— Ia să-mi ieși afară de-aici, că n-ai ce căta la discuțiile ălor mari, du-te-n grădină și te joacă. Altminteri, știi unde-i sfîntu' Nicolae !

— Ba să rămînă băiatu' acilea, s-auză și el cine-i tac-su ! a intervenit Mamamoașa.

Pînă s-au mai răcit cafelele, pînă taică-meu a tot încercat să ghicească intențiile lui tanti Mili, coborîse o tăcere în salonaș, de-ai fi putut auzi și tic-tacul orologiului de la biserica Domnița Bălașa, din deal.

Cînd se-aștepta mai puțin, tata Eftimie a încremenit în scaun, cu cafeaua în dreptul buzelor, auzind-o răcnind pe Mamamoașa :

— Eftimie, dacă miști în front, cît am să-ți spui ce-am de spus, află că te pocnesc de nu te vezi ! Măgarule...

Vrînd să depună ceașca pe măsuță, babacu și-a turnat-o, emoționat, de-a dreptul pe pantalonii costumului său cel mai de soi, culoarea oului de rață. Și nici n-a mai dovedit să-și șteargă zațul cu batista din buzunarul de la piept al surtucului, că Mamamoașa și-a și dat drumul moriștii.

Nici Ongliță nu știa despre aventurile de don Juan provincial ale lui babacu, atîtea cîte le cunoștea tanti Mili. Ba chiar a rămas cu gura căscată, auzind despre unele petreceri, la „Berbec", cu piept de porumbițe la

grătar dar și la consumator. Iar cînd Mamamoașa a vrut să-l ia pe-ăl bătrîn de guler, și să-l zgîlțîie nițel, maicămea a intervenit :

— Mili, lasă-l în pace pe Eftimie, că-i bărbatu-meu și tatăl copilului, iar nu ofițer de stat major... Poți să-i faci ce vrei lu' Mișu Chiroiu, al tău, dară de Eftimie să nu te-atingi !

Interzisă, Mamamoașa și-a stins țigara în ceașca de cafea a lui tata Eftimie și, scîrbită, a tras-o după dînsa pe tanti Ortansa, spunîndu-i maică-mii :

— Olgă, o viață-ntreagă ai fost o gîscă, o gîscă ai să rămîi și de-acu încolo ! Fă, ascultă la mine, motanului bătrîn îi plac șoarecii tineri... Ține minte ce-ți zic, că nu mai ești la șaișpe ani ! Și-ai să mă pomenești, fa, cît vei trăi... Asta, e. Acum adio, și să ne vedem cînd mi-oi vedea ceafa !...

Și, la concluzii, în aceeași seară tata a invitat-o pe-a bătrînă, aducîndu-i și-un snop de flori de cîmp, din fundul părăginit al grădinii, să sărbătorească împăcarea. La o fripturică în sînge. Servită de vestita zahana a Piteștilor, căreia i se spunea „La Țuluca".

Iar Onglița a acceptat pe loc. Încîntată. În ciuda faptului că tanti Mili Chiroiu locuia chiar peste drum de locantă.

— Iete scîrț, și ce-i dacă o să ne vadă ? l-a liniștit pe tata Eftimie, care avea oarecari aprehensiuni în privința incomodei vecinătăți.

Pe mine, bineînțeles, nu m-au luat la zaiafet !

Sfetnic bun la toate

În anii care s-au scurs după cele pomenite mai sus, am avut, în dese rînduri, posibilitatea să-mi dau seama de importantul rol pe care-l juca Mamamoașa în sînul tri-

bului Marincilor. Căci la dînsa se apela pentru legarea destinelor unora, ca şi pentru dezlegarea încurcăturilor ivite în cadrul numeroaselor subîncrengături ale neamului.

De fapt, îşi şi putea permite să facă faţă obligaţiilor de „mater familias". Femeie ca dînsa, iabraşă şi răzbătătoare, mintoasă şi înţelegătoare, dotată cu-o înţelepciune neobişnuită, nu se găsea pe toate drumurile.

Cu atît mai mult cu cît, în ultima vreme, influenţa îi sporise corespunzător. Avînd în vedere că nea Mişu Chiroiu, ajuns general plin, mai fusese numit şi director al Şcolii de Război, instituţie destinată anume fabricării de organe superioare pentru forţele armate. Însă unde trebuia să-nveţi intensiv şi ţeapăn, pînă-ţi ieşeau ochii din cap, ca să devii, la absolvire, ofiţer de Stat-Major. Încît bieţii aspiranţi la titluri înalte, printre care nu absenta şi acela de ofiţer la „Biroul 2", de pe lîngă Marele Stat Major al armatei, care se ocupa de chestiile secrete ale informaţiilor şi contrainformaţiilor necesare întăririi puterii de luptă, arătau ca scoşi de la cine ştie ce sanatoriu de specialitate, pentru recuperarea debilitaţilor mintali. Epuizaţi în ultimul grad, se tîrau între casă şi Şcoala de Război, abia mai ţinîndu-se pe picioare şi-avînd în cap numai zeci de manuale de teorie militară. Întocmai ca şi directorul şcolii, nea Mişu, care, de la o vreme, începuse să se simtă destul de prost cu sănătatea.

Numai Petre Popa, bărbatul Speranţei, ajutat de tanti Mili să fie admis la cursurile dirijate de bărbatu-său, rezistase ca un catîr. Vînă de ţăran oltean, de la Poiana-Mare, cînd absolvise înalta instituţie de cultură şi teorie militară, nimerise de-a dreptul la „Biroul 2". Avansat, totodată, şi maior. Iar pînă a fost eliberat din cadrele active ale armatei, parcă prin '47, numai la contrainformaţii lucrase. Că avea şi cap, nu glumă. Iar după aceea, în viaţa civilă, a rămas îndîrjit şi stăruitor. Chit c-a muncit, un timp, şi la o fabrică de conserve, unde devenise fruntaş la selectarea şi calibrarea roşiilor pentru bulion. Avansînd, încetul cu încetul, datorită corectitudinii şi disciplinei, ajunsese să fie numit contabil-şef al întreprinderii respective.

Cînd venea pe la noi, în Calea Moşilor, împreună cu Speranţa, îmi spunea la un pahar de comină :

— Mă dănacule, dacă nu era vară-ta lîngă mine, să aibă grijă de copii şi de casă, şi n-ar fi fost şi coana Mili Chiroiu, care să ne-ajute cu sfatul şi cu alte chestii de trebuinţă, după ce mă vîrîse şi la Şcoala de Război, iar apoi la „conserve", nu ştiu ce s-ar fi ales de neica Petre al tău... Ajutat, din toate părţile, am răzbit. Că doar n-am fost copil de pripas, bleg şi popîndău, ca alţi colegi de-ai mei, proveniţi de la oraş, ci am simţit în mine mereu, tot timpul, sîngele pe care mi l-a dăruit ăl bătrîn ! Şi nu numai sîngele ci şi buna-cuviinţă, respectul faţă de cuvîntul dat, dragostea pentru glia strămoşească, cămin şi familie, pentru snaga muncii şi bucuria vieţii de zi cu zi...

Niciodată nu-l auzisem pe Popa Petre, colonel în retragere, rubedenia mea prin alianţă, vorbind atît de pompos, dîrz şi feroce, mai ales după ce trecuse prin toate cele ce-i fuseseră dat să treacă.

Abia spre miez de noapte, cînd se pregăteau să plece spre casă, m-am încumetat să-l întreb, mai mult într-o doară :

— Măi neică Petre, şi ce-ai lucrat tălică, tot timpul, acolo, la „Biroul 2" ? A fost ceva interesant ?

— Foarte ! Dar de asta nu se vorbeşte... Sînt tot ofiţer, deşi rezervist !

Iar Mamamoaşa nu se ocupase numai de soarta lui Petre Popa. Avusese grijă şi de Florică Negreţu, băiatul lui Tatanaşu fratele bunică-mii, de la Poiana-Mare, care se petrecuse din viaţă în chip tragic, suferind de-o maladie necruţătoare. Cam plăpînd de pulmoni, slab ca o scîndură, ba mai avînd de-ngrijit şi-o nevastă care-i făcuse o fetiţă de toată frumuseţea, îl pusese pe nea Mişu să-l scutească de front. Pe nea Florică, bineînţeles, nu pe Tatanaşu.

Pe nea Gogu, bărbatul lui tanti Clemenţa, sora mai mică a Ongliţei, îl sfătuise cum să scape de datornici, răţoindu-se la el să-şi trăiască viaţa la ţară, cu familia lîngă dînsul, dînd dracului cluburile Bucureştiului şi celelalte belele legate de viaţa de noapte : cărţile şi chiolhanurile. Iar unchiu-meu, în cîţiva ani de schimnicie, îşi achitase creditorii, se lăsase de prietenaşi şi se afuma numai în condiţii de domiciliu personal.

Şi maică-mea beneficiase de sprijinul vară-sii. Cînd văzuse că nu se mai poate face nimic cu tata, care o luase brambura, umblînd numai pe cărări greşite, neputîndu-se lepăda şi izbăvi de farmecele Iliascăi, tanti Mili intervenise prompt. Se-nfăţişase la Piteşti, o prelucrase pe Ongliţa şi, profitînd de-o absenţă mai îndelungată a babacului, îi ordonase colonelului Cameniţă, neam de-al Marincîlor, prin alianţă, s-o încarce pe maică-mea, cu bagaje cu tot, într-un camion de-al regimentului pe care-l comanda, şi s-o dislocheze taman la Calafat, în preajma lui cumnatu-său, nea Giuică, bărbatul soră-sii Mărioara, cel mai serios şi căutat avocat din orăşelul de pe decindea Dunării, dîndu-le-o în grijă pe-a „bătrînă", cum îi mai ziceam, uneori, maică-mii. După obiceiul locului.

Căci, tot petrecîndu-mi vacanţele de vară la Maica-Mare, la Poiana-Mare, de lîngă Golenţi, uitasem graiul argeşenilor şi-o dădusem pe-olteneşte. Încît ajunsesem prilejul favorit de distracţii al colegilor de liceu, cărora le vorbeam numai cu „fui", „dusei", „lubeniţă", „ghiluş", „mă prijonii", „trăsei un tîlv de samatoc, sau de comină". Timpuri ale verbului şi cuvinte necunoscute lor, sărmanii de ei.

În orice caz, cît a trăit şi i-a stat în puteri, Mamamoaşa a pus mereu ordine în familie. În famila Marincilor, şi mai puţin într-a dînsei. Unde avea multe de suferit, atît din pricina bolii lui nea Mişu Chiroiu, cît şi-a isprăvilor băiatului pe care-l adora, văru-meu, Doru Chiroiu.

Iar cînd fugisem în Abisinia, evadînd de la liceul militar „D.A. Sturdza" din Craiova, şi fusesem prins şi adus îndărăt, fără să mai fi apucat a-mi atinge scopul propus, urma să fiu exmatriculat din toate liceele militare. La o adică, nici nu erau prea multe. Aşa că, eu unul nu-mi prea făceam griji. Ci mai cu seamă Ongliţa (care încă nu se stabilise, pe-atunci, la Calafat) şi tata.

Tot Mamamoaşa mă scăpase de belea. Nefăcîndu-mi însă, astfel, cine ştie ce serviciu. Ba din contra. Tata Eftimie era fericitul. Deoarece tanti Mili acceptase să-l primească „în audienţă". Deşi nu-l avea la inimă, cedase la insistenţele maică-mii. Vorbise cu nea Mişu Chiroiu

care, prieten la toartă cu Dumitrescu-Chibrit, generalul care comanda sistemul liceelor militare din ţară, îl prelucrase să mă mute disciplinar la „Ferdinand", mai spre răsărit.

Curieri neobosiţi dar disperaţi

Cînd mă întorsesem de la Chişinău, în prima mea vacanţă de vară ca elev al ospiciului (pentru mine) reprezentat de liceul „Ferdinand", nu m-a întîmpinat nimeni la gară. Şi m-am dus spre casă, luînd-o către Tîrgu-de-Vale cu geamantanul în cîrcă, tot întrebîndu-mă ce s-o fi întîmplat de mă lăsaseră de izbelişte. Oare să fi aflat babacii că sînt în posesia a două corigenţe ? Mă-ndoiam totuşi.

Ajuns în faţa curţii, am stat o clipă pe gînduri. Cuprins de-o presimţire ciudată. Stîrnită de geamurile închise şi cu transperantele trase, de crăiţele pitice dinaintea marchizei pălite şi sfrijite de soare, uitate de dumnezeu şi de-ai mei, de gunoaiele împrăştiate de vînt prin toată ograda, precum şi de faptul că portiţa de la intrare nu mai era zăvorîtă, aşa cum îi plăcea lui tata Eftimie să fie totdeauna.

Deşi, la ora aceea, cam patru după amiază, ăl bătrîn ar fi trebuit să se afle la serviciul său de la „Banca română comercială", de lîngă Piaţa Mare, unde era director, contabil-şef, casier şi femeie la toate, fiind unicul angajat al „instituţiei", portiţa deschisă m-a îndrituit să presupun că tata Eftimie chiulea de la slujbă. Probabil aşteptînd să-mi fac apariţia.

Nu mă aştepta !

Casa, cu uşile date vraişte la perete, era pustie. În dormitor, patul desfăcut pentru siesta babacului, însă fără el în culcuş, m-a făcut să fug spre bucătărie. Unde, mai mult ca sigur, maică-mea pusese la fript viţelul cel gras.

Pentru întoarcerea fiului cel zărghit şi rătăcit. Din păcate, n-am dat nici peste Ongliţa dar nici peste vreo ciosvîrtă de carne. Şi-mi era o foame de-aş fi mîncat şi bolovani, eventual vol-au-vent, dacă s-ar fi găsit şi-aşa ceva. În schimb, pe măsuţa din colţ, de lîngă maşina de gătit, am zărit vreo cîteva felii de krakauer abandonate roiurilor de muşte, şi-un coltuc de jimblă uscată. Bune şi-ălea, că tot n-aveam ce face. Şi, pe cînd mă ospătam amărît de indiferenţa manifestată de-ăi bătrîni faţă de mine, pesemne ca că mă pedepsească, iarăşi, cu repetiţie, pentru fuga în Abisinia, deodată mi s-a părut c-aud împuşcături în fundul grădinii, din spatele casei. După sunet, am realizat că se trăgea cu „Flaubert"-ul meu, dăruit de văru-meu, Dinu Pistol.

Imediat m-am repezit la uşa din dos, care da spre grădină, şi mi-am scos capul afară, curios să văd cine-mi folosea puşca. Însă n-am apucat să mă uit ca lumea, căci un glonţ mi-a zburat de pe cap basca bleumarin a uniformei, proţăpind-o cu proiectil cu tot în rama uşii.

Speriat, mi-am luat un lighean de vase, pentru a-l folosi ca pavăză, şi m-am încumetat să examinez mai precaut lumea înconjurătoare, ieşind în prag. Şi, dumnezeule, l-am văzut pe taică-meu ducînd „Flaubert"ul la umăr şi ochind în mine !

— Tatăăă ! am zbierat înnebunit. Tatăă, nu trage că eu mi-s...

Numai în pijama, cu părul vîlvoi şi faţa scăldată de sudoare, tata Eftimie a lăsat arma cu ţeava în pămînt, privindu-mă nedumerit. Apoi s-a interesat :

— Nu eşti Mili Chiroiu ?

— Sigur că nu ! Cum să fiu Mamamoaşa, de vreme ce-s fiul tău iubit, care de la oaste s-a întors rănit...

Poet debutant, deja foloseam metafore. Înţelegînd prin rănit, realitatea cruntă, adică dublu corigent. Totuşi, de ce ţinea neapărat să tragă la ţintă, de-a dreptul în Mamamoaşa ?

— Păcat ! şi-a exprimat dezamăgirea, cu priviri rătăcite, ăl bătrîn. Credeam că, în sfîrşit, o nimerisem şi-i venisem de hac... Că prea se vîră în casa noastră !

Lăsînd „Flaubert"-ul sprijinit de laba stîngului, şi-a săltat poala pijamalei ca să-şi şteargă năduşeala ce-i

inunda fruntea şi-i ardea ochii. În aceeaşi secundă, atingînd şi trăgaciul, împuşcătura s-a declanşat aproape de la sine. Străpungîndu-i, din fericire, doar papucul de casă.

Ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, tata a sfîrşit de şters sudoarea şi m-a informat, venind spre mine, abandonînd arma în bălării :

— N-am avut noroc ! În cap ar fi trebuit să mă nimerească glonţu', nu între deşte...

Speriat de starea cu totul neobişnuită a tatei, l-am luat în braţe, după ce i-am sărutat dreapta, şi l-am tras în bucătărie. Ca să-şi revie din năuceală. Aşezîndu-se pe scăunelul de lîngă măsuţă, a căutat din priviri salamul şi pîinea. Nemaigăsindu-le, a scos din răcitor o bucată uriaşă de krakauer. Din care a purces să muşte înfuriat, fără să-şi mai taie felii. Lipsindu-se şi de pîine, înfuleca privindu-mă cu ochi sticloşi, de parcă s-ar fi aflat pe altă lume. Iar cînd a mai rămas în mînă doar cu sfoara de la capătul salamului, a pornit să plîngă tăcut. Slobozind şuvoaie de lacrimi. Care i se prelingeau pe obraji ca două pîraie.

Era clar. Păţise ceva grav. Şi trebuia s-o chem neapărat pe Ongliţa, să vedem ce-i de făcut cu-ăl bătrîn. L-am întrebat aproape şoptit, temîndu-mă să nu-l supăr dacă ridic tonul :

— Unde-i măicuţa ?

— Olga ? s-a interesat tata.

— Dar cine-altcineva ? Nu-i ea maică-mea ?...

— Nu mai avem mamă, dom' Vlad, sîntem orfani ! Ne-a furat-o Mili Chiroiu, că de-aia umblu după ea, de săptămîni întregi, să-i vîr un plumb în cap...

Pînă nu l-am condus în dormitor şi nu l-am aşezat în pat, tata Eftimie n-a încetat să plîngă cu lacrămi amare. Abia cînd s-a văzut întins şi învelit cu pledul, atunci s-a mai potolit oleacă şi-a purces să-mi povestească, destul de incoerent, ce se-ntîmplase cu Ongliţa.

Şi-am rămas îngrozit de cele aflate. Despre spiritul organizatoric al lui Mamamoaşa am pomenit mai înainte. Chestia cu Cameniţă, camionul şi deplasarea maică-mii la celălalt capăt al ţării.

O săptămînă întreagă am suferit ca niște cîini. Eu, din pricina straniei maladii ce se abătuse asupra lui taicămeu, care tot timpul zăcea la pat, scăldat de sudori reci și zbătîndu-se ca o fiară înjunghiată, ba mai cerîndu-mi și „Flaubert"-ul, ca s-o împuște pe tanti Mili. Iar dînsul, mi-am zis eu, din cauza pierderii Olgăi. O iubea, nefericitul, în pofida păcatelor de care se simțea vinovat față de dînsa.

O săptămînă întreagă ne-am hrănit numai cu krakauer și posmagi. Căci nu m-a lăsat să pregătesc ceva cald. În cea de-a opta zi însă își revenise complet. După un duș reînvigorator, se-nțolise la mare fix și mă anunțase :

— Haidem la gară, cît mai degrabă !

— Ce să căutăm acolo ?

— Un bilet de tren, o mîncare ca lumea, că-s sătul de-atîta salam, și să-ți spun ce-ai de făcut în lipsa mea !

— Păi unde vrei să pleci ?

— La Maică-ta Mare, din Poiana... Să mă-mpace cu Olga !

Bucuros că revenise la sentimente firești, și că renunțase la crima plănuită, l-am însoțit. Și-am mîncat, amîndoi, pe pofta inimii. De toate. De la ciorbă de burtă și pînă la tuslama regală, de la mititei și pînă la mușchi de vacă în sînge. Cînd am terminat, tata era alt om. De fapt, cel care fusese mai înainte de dispariția maică-mii.

Și-am ascultat, înduioșat, dispozițiile pentru perioada cît avea să absenteze din localitate.

— Pînă mă-ntorc cu Olga, căci neapărat ți-o aduc acasă, mai distrează-te și tu... Ești obosit, îmi închipui, după un an întreg de învățătură ! Te duci la bestia aia de Cameniță, că tot îi neam de-al vostru, și-i ceri să-ți deie un bilet de intrare, pe gratis, la ștrandul de pe Argeș al regimentului. C-a făcut-o și asta : au amenajat pe banii lor, o plajă pentru orașul nostru ! Mai mult ca sigur, ca să crească în ochii comandantului garnizoanei...

Spre surprinderea mea, tata Eftimie s-a întors repede. Fără Ongliță. Bineînțeles, l-am luat numaidecît la între-

bări. Cu-atît mai mult cu cît nu părea să-şi fi pierdut optimismul cu care plecase la drum.

— Cînd vine măicuţa ?

— Cred că săptămîna viitoare, neapărat ! La Poiana-Mare, soacră-mea mi-a dat speranţe... Zicînd c-ar fi bine să stau de vorbă şi cu Olga. Aşa că, poimîine plec la Calafat !

Cum a decurs întîlnirea cu bunică-mea, şi-apoi cu măicuţa, avea să-mi fie dat să aflu, amănunţit, ceva mai încolo, peste vreo doi sau trei ani. De la vară-mea, Speranţa, care asistase la ambele discuţii. Şi care nu avuseseră loc, în nici un caz, în jurul unei mese rotunde. Ci, mai curînd, în pragul casei.

Cînd se prezentase în ograda bunică-mii, la Poiana-Mare, după ce debarcase din tren, în gară la Golenţi, şi fusese nevoit să parcurgă pe jos distanţa de la haltă şi pînă-n sat, vreo nouă kilometri, era mai aproape de-un atac de apoplexie decît de-un succes răsunător. Ars de soare şi leoarcă de năduşeală, bătuse în gard îndelungat, de făcuse bătături la arătătorul mîinii drepte. În cele din urmă, Maica-Mare care, din dosul perdelei, îi zărise chiar din clipa cînd se răzemase sleit de puteri de palan, se îndurase şi ieşise în bătătură. Ca să-l întrebe orocăind la el :

— Ce cauţi acilea, încroşnatule ?

— Săru'-mîna, mamă şi coană Miţo, am venit să stăm niţel de vorbă ! i-a răspuns lipsit de snagă ăl bătrîn.

— Ascultă, mă, să-i zici mamă maică-tii, iară nu mie ! Şi n-am ce sta de vorbă c-un ţopîrlan muieratic, putred pînă-n măduva oaselor... Geaba-mi prijoneşti gardu' că-n casă nu te primesc. Batîr de mi-ai cădea-n genunchi, şi tot n-o fac. Mi-ai nenorocit copila ! Nu ţine, Eftimică maică, nu ţine, că-s sătulă de ginerii cu care m-o bătut dumnezeu pentru păcatele mele...

— Cum aşa, coană mare, mă alungi din faţa curţii, fără să afli ce gînduri am cu Olga ? Ai inima asta ?

— Păi de ce să n-am ? Tu ai avut, cînd ţi-ai zvîrlit din casă, cu purtările tale neruşinate, nevasta ce ţi-am dăruit-o ? Mai bine, aş zice, ia-ţi cît mai degrabă valea, să nu pierzi trinu' de cinci... Mai ai cale lungă de bătut

pînă-n Golenţi ! Adio, şi să nu te mai prinz pe-aici, că pun zăvozii pe tine...

Terminîndu-şi spiciul, Maica-Mare se retrăsese iarăşi în bucătărie. Şi, stînd de pîndă în dosul perdelei de la fereastra uşii, a întrebat-o pe Speranţa :

— Ce spui fa, să mai mă dau la gineri-miu, sau să-l las în plata domnului ? După mine, crez că l-am bălăcărit destul...

Speranţa, avînd experienţă, din discuţiile purtate între nea Ionică Pistol şi soacră-sa, care din „armăsar hodorogit" nu-l mai scotea, n-a tăcut ci i-a comunicat ce-i umbla prin cap :

— Mamă-Miţo, nu-i bine ce se-ntîmplă ! În felul ăsta, peste puţină vreme or să-ţi rămînă toate fetele fără bărbat în casă...

— Păi io nu mi-s de treij de ani fără om ? Şi Eftimică al nostru nu-i mai breaz decît podoaba de tac-tu... O s-ajungă şi el să umble după ţigănici, ca Pistolu' Milicăi, mă-ta cea bleagă şi îngăduitoare !

Noroc că tata dăduse, pe drumul de întoarcere, cînd pornise tîrîş-grăpiş spre Golenţi, de nea Chiţu Marincu, neam îndepărtat de-al nostru. Care-l ospătase omenindu-l, şi-l povăţuise s-o caute neapărat pe măicuţa. Că, dacă-i spunea despre vizita la Poiana, fără să-i furnizeze amănunte despre conversaţia cu coana Miţa Marincu, precis avea să-i înmoaie inima. Şi-i comunicase şi adresa de la Calafat.

De aceea fusese taică-meu atît de optimist, cînd mă informase că pleacă în oraşul de pe decindea Dunării. Speranţa, care se deplasase între timp la maică-sa, tanti Milica, mătuşă-mea bună, ca s-o informeze despre neaşteptata apariţie şi să se consfătuiască împreună, cum s-o lămurească pe Ongliţa referitor la reîntregirea familiei, avusese prilejul să fie în casa maică-mii, închiriată prin grija lui nea Giuică, undeva prin centrul tîrgului, cînd se ivise şi tata Eftimie.

Nimerise anevoie la noul domiciliu al Ongliţei, nepreacunoscînd oraşul. Totuşi, cînd sunase la portiţa curţii, avu ocazia să se convingă c-o brodise. Deoarece, peste cîteva momente, din casă îşi făcură apariţia maică-mea şi Speranţa. Rămas cu gura căscată, întrucît nu se aştepta şi la

prezența unui observator federal din partea familiei, tata Eftimie reuși să îngaime :

— Olga dragă, îți sărut mîinile, draga mea !

— Numai peste gard, domnule ! îl avertizase Ongliță. Că n-am de gînd să te poftesc în casă... Nu vezi c-am musafiri ?

— Cum adică, vrei să stăm de vorbă în drum, să ne-audă tot tîrgu' ?

— Ei nu mă omorî ! Cînd o plimbi pe Iliasca pe Strada Mare a Piteștiului, nu te vede și-acolo o lume întreagă? Numai Mili, scumpa de ea, a dat peste voi de zeci de ori... Dacă nu-mi deschidea ochii, rămîneam ca o proastă lîngă tine, să fiu de rîsu' tuturor !

Speranța, stînjenită, tăcea mîlc. Așteptînd nerăbdătoare desfășurarea evenimentelor, avînd în vedere că dusese o îndelungă muncă de lămurire cu mătușă-sa. Însă, din păcate, nu ținuse seamă de posibilele reacții neașteptate ale babacului. Care, auzind de Mili Chiroiu, și-a sărit din țîțîni și-a răcnit în gura mare :

— Cum ai fost în stare, Olgă, să-i dai crezare ? E-o intrigantă și-o invidioasă, iar dacă n-o să-i scoț ochii, să-mi zici mie cuțu! Ai s-auzi și de asta, nu numai bîrfele ei...

Ongliță, mînioasă foc de amenințările ălui bătrîn, l-a și luat la trei păzește :

— Ascultă, dom' Eftimie, dacă te legi de Mili, să nu te mai văz în ochii mei ! Ai uitat cîte-a făcut pentru noi?...

— Păi da, cum să uit că mi te-a scos din casă ?

— Dar că l-a scăpat din belea pe băiat, de asta nu mai ții seamă ? Acuma m-am lămurit cine-mi ești, domnule... Și, să vezi și să nu crezi, aproape că eram gata să mă-mpac cu tine ! Tîmpita pămîntului, vaca domnului Eftimie, nu altceva. Întinde-o cît mai iute din fața mea, pînă nu trimit după Giuică, să te dea pe mîna poliției. Că-i avocat și se pricepe la meserie !

Vară-mea Speranța, dîndu-și seama că se dusese de rîpă toată munca ei de limpezire a apelor, a-ncercat s-o tempereze pe Ongliță, dîndu-i un cot în coaste. Atît i-a trebuit măicuței, c-a și răcnit la ea :

— Mai slăbește-mă cu ideile tale, că nu ține ! E mai al dracului decît Pistol... Nu te uiți la el cum îmi vorbește ?

— Ba mă uit, Drago !

Avea vară-mea un fel al ei, de-a-și alinta rubedeniile, dîndu-le nume din cele mai neașteptate și tandre, încît era imposibil să nu-i treci orice cu vederea. Maică-mii, bunăoară, îi zicea „Dragă", lui nea Ionică Pistol i se adresa cu „Titicule", iar mie îmi spunea „Dudulu". De data asta, însă, nu i-a mai reușit figura. Deși îi atrăsese atenția maică-mii :

— Ba mă uit, Drago, și-l văz cum plînge, bietul unchiu' Eftimie !

Într-adevăr, pierzîndu-și cumpătul, tata, coșcogeamite bărbatul, dădea apă la pisici, ștergîndu-și ochii cu batista de la haină.

— Și ce-i ? s-a rățoit Onglița la Speranța. Nu-i pentru întîia oară cînd joacă teatru ! Ducă-se-nvîrtindu-se, unde-o vedea cu ochii, că nu mai vreau să știu de el...

Iar tata Eftimie, ascultînd îndurerat ultima decizie a Ongliței, și-a luat tălpășița îndreptîndu-se spre gară. Avea un tren la 11 și jumătate.

Era atît de convins c-o va aduce pe maică-mea acasă, încît, într-o bună zi, cînd Dina Iliasca îi făcuse o vizită de „condoleanțe", încercînd să-l tragă cît mai iute pe făgașul ce trebuia să-l ducă direct la Tribunal, pentru a intenta acțiunea de divorț, babacu o repezise de nu se mai văzuse :

— Ascultă, fa Alexandrino, ce mai cați la casa mea ? Doar ți-am spus, și-ncă pe șleau, cînd am fost la Cumpăna, să-ți iei tălpășița și să-mi dai pace... Ce, vrei s-o pun pe madam general Mili Chiroiu să te scuture ? Spune-o deschis, c-o fac și pe-asta !

Și-a făcut-o.

Adică, mai exact, a doua zi s-a și îmbarcat în rapidul de București. Ca s-o înduplece pe Mamamoașa. Să-l ajute la refacerea căminului. Numai tanti Mili ar mai fi putut-o convinge pe-a bătrînă să-și calce pe inimă.

Iar în aceeaşi seară s-a înapoiat distrus. Plîngîndu-mi în braţe, ca un copil, cu lacrămi amare. Şi informîndu-mă, printre sughiţuri :

— Bestia de Mili ! Nici nu se gîndeşte să steie de vorbă cu Olga ! Doamne dumnezeule, şi cît am rugat-o... Mai există o ultimă nădejde. Să te duci tu la Mamă-ta Moaşa. Pe tine precis o să te-nţeleagă. Să-i spui deschis, verde în faţă, că n-o să mai iasă nimic de capul tău, fără o mamă care să aibă grijă de tine. Te duci ?

M-am dus. Căci şi mie mi-era inima grea. Cu-o mamă la celălalt capăt al ţării, şi-un tată în pragul prăbuşirii. A doua zi, dis-de-dimineaţă, tata Eftimie m-a dus la gară cu trăsura, mi-a luat un bilet clasa I, la „Pullman"-ul Craiova—Bucureşti, un tren de lux, alcătuit numai din trei vagoane, şi toate numai vagoane-restaurant.

Astfel încît, pînă am ajuns în Gara de Nord, mă-ndopasem cu de toate. Comandîndu-mi, întemeiat pe paralele primite de la ăl bătrîn, un menu fix. Fix ca fix, dar foarte complicat. Cu „hors-d'oeuvre", pentru început, cuprinzînd salam de Sibiu, unt, icre roşii, cremvurşti fierbinţi, caşcaval, doi mititei şi-o lingură de muştar. După care mi s-a servit felul al doilea. Piept de curcan pe varză călită. Iar la desert — cafea turcească, babană şi tare, c-un munte de frişcă deasupra. Coborînd pe peron, aproape gîfîiam de umflat ce eram.

Fiind dotat cu finanţele necesare, la Mamamoaşa, pe Bateriilor, m-am dus cu taxiul. Ca domnii. Coborînd din maşină şi plătind cursa, plus un bacşiş generos, de vreo trei lei, am purces să admir casa în care locuia tanti Mili. Era un fel de vilă, cu etaj, curte pavată cu dale de piatră, scară cu marchiză, şi-acoperiş din plăci de ardezie.

Săturîndu-mă să tot privesc la minunăţia din faţa ochilor mei, am sunat la portiţă. Cu inima ticăind. Peste cîtva timp, la uşă, în prag, s-a ivit o slujnicuţă în rochie neagră şi şorţuleţ alb, dantelat.

— Ce vrei mă, vagabondule ? s-a interesat destul de neprotocolar.

— Ascultă, tanti, am luat-o eu cu duhul blîndeţii, du-te repede şi spune-i lui tanti Mili c-a venit nepotu-său de la Piteşti ! Ai priceput cine-i vagabondul ?

— Om mai vedea noi... Mă-c s-o-ntreb pe doamna general. Abia s-a sculat, şi-acum îşi bea cafeaua şi ţigara !

Dispărînd din cîmpul meu vizual, individa s-a retras în casă. Pentru a-şi face iarăşi apariţia, de-astă dată ceva mai binevoitoare, ca să-mi deschidă portiţa şi să mă pofteascâ în casă.

— Iertaţi-mă, sărumîna, că n-am ştiut cine sînteţi ! A zis coana general să intraţi de-a dreptu'-n salon...

Tanti Mili m-a întîmpinat cu zîmbetul pe buze, invitîndu-mă să-i sărut mîna şi s-o pup pe obraji, ca apoi să se interesese :

— Ce-i cu tine, maică, iarăşi ai dat de vreun necaz cu liceul militar ? Ia stai jos, în fotoliul ăla, din faţa mea, şi spune-mi ce-ai pe inimă... Bei o cafea ?

— Beau, săru' mîna, beau şi două chiar, dacă-mi dai voie s-aprinz şi eu o ţigară !

— Fumezi, nefericitule ? a exclamat fals indignată Mamamoaşa.

— Ca şi matale ! Încă de la cinşpe ani...

— Atunci mi-ai luat-o înainte, că eu m-am dat pe tutun ceva mai tîrziu, pe la şaisprezece, cînd mă-ndrăgostisem lulea de elevul Mişu Chiroiu, care-mi făcea o curte îndrăcită, dar întîrzia mai totdeauna la întîlnirile noastre... Ei, ia zi-i, care-i baiul ?

După ce i-am povestit despre starea disperată în care se afla tata Eftimie, şi că Ongliţa nu mai vroia să ştie de mine, nedîndu-mi nici o veste despre dînsa, am rugat-o să facă tot ce-i stă în putinţă ca să-mi redeie mama. Mamamoaşa mă ascultase îngăduitoare, privind la mine curioasă şi înduioşată. Mai oferindu-mi un „Tomis", mi-a spus cu glas bine tabagizat :

— Maică, de te-o trimis tac-tu, şi-a greşit socotelile ! De cînd a fost ieri la mine, şi mi-a făcut un circ întreg în casă, plîngînd cu lacrămi de crocodil şi căzîndu-mi înaintea picioarelor, nemaivroind să se ridice din genunchi, m-am lămurit în privinţa bietului Eftimie... Mi-e şi milă

de el, dar mai milă mi-i de Olga, vară-mea. Aş păcătui faţă de dumnezeu, dacă aş povăţui-o să revină acasă !

— De ce, Mamămoaşo ? Eu zic că nu-i păcat să fie alături de noi, mai ales de mine... Ştii ce-nseamnă să n-ai mamă şi nici tată zdravăn la minte ?

— Ei, bravo ! Acilea-mi plăcuşi... Taman de-aia nu-i bine să se întoarcă la voi. Fiindcă bietu' tac-tu nu-i în minţile lui. Ba chiar e bolnav, şi-ncă rău de tot ! De putred ce-i, nu-l mai ţin nici nervii. În curînd o să vedeţi ce nenorocire se va abate asupra voastră... Mă doare sufletul, însă asta-i situaţia. Bineînţeles, ţi-o spun numai ţie, ca să ai grijă de el şi să nu-l laşi să facă vreo prostie !

Nevenindu-mi a crede urechilor, am rugat-o pe Mamamoaşa :

— Spune-mi drept, tanti Mili, e-atît de bolnav ?

— Foarte... L-a văzut şi generalul Mirea, de la spitalul militar, şi ne-a spus, mie şi lui nen-tu Mişu, că scăpare nu mai există ! Pînă la urmă, peste un an sau doi, tot va trebui internat la un spital...

Părîndu-i rău de mine, Mamamoaşa a schimbat cursul discuţiilor. Şi mi-a cerut să-i povestesc, cu de-amănuntul, cum fugisem în Abisinia.

Cînd am isprăvit cu relatarea incredibilelor mele aventuri, tanti Mili rîdea cu gura pînă la urechi, ţinîndu-se cu mîinile de burtă. Şi-a conchis :

— Maică, trăsnit mai eşti şi tu ! Însă ai să răzbaţi în viaţă... Dacă te ţin puterile să săvîrşeşti atari năzdrăvănii, păi atunci ai toate şansele să te descurci şi singur, făr' de bietu' Eftimie... În privinţa asta, pare-mi-se că-i semeni mai mult lui văru-tău, Doru al meu. Numai boacăne îmi face, cu năzbîtiile lui ! Cameră separată i-am dat, unde nimeni n-are voie să pătrundă, îi cumpăr toate cărţile de pe lume, chiar dintr-ăle franţuzeşti, sosite la „Socec", iar el îmi aduce în casă tot soiul de puştoaice pe care, zice Doruleţu meu, le meditează la limba română ! Minte şi el, de le rupe. Ei, şi-acum ce-ai de gînd să faci ?...

— Păi ce-mi mai rămîne de făcut, decît să mă ocup de tata ?

Din lac în puț

Nu mie mi-a revenit nobila misiune de-a mă ocupa de-ăl bătrîn. Grav suferind, fără să aibă habar de ce-l așteaptă, văzînd că maică-mea nici nu mai dorește să-l vadă, darmite să se mai și-ntoarcă la domiciliul conjugal, cred c-a devenit victima unui șoc nervos.

Numai datorită scăpărilor nervilor de sub control a acceptat, cu-atîta ușurință, cererea în căsătorie a fostei mele învățătoare, acuma profesoară de română, la liceul de fete. Alexandrina Iliescu s-a îngrijit mai mult ea de formalitățile necesare unui divorț la mare urgență, fără de care, bineînțeles, taică-meu s-ar fi aflat în posesia a două neveste, putînd fi lesne acuzat de bigamie. Și i-a reușit figura. Avînd relații (ce fel, asta doar bănuiam) atît la barou cît și-n tribunal.

Tata Eftimie, căzut în transă, care la el se manifesta printr-o stare de prostrație generală, uneori, sau alteori prin cumplite accese de violență, părea să trăiască pe-o altă lume. Cînd îmi înșfăca „Flaubert"-ul și fugea în grădină, taman în fund, lîngă gardul de lîngă rambleul căii ferate, și trăgea în trenurile ce se scurgeau dinspre Curtea-de-Argeș, bănuind că-n vagoane, neapărat, trebuia să se afle și Mamamoașa, care-l urmărea de la distanță, stînd la una din ferestre, cînd se-ambala împotriva Iliascăi, reproșîndu-i :

— Ascultă, fă Dido (sau Dinel, Dina, Didina, în funcție de gradul mîniei ce-l mistuia) ce-ai căutat aseară la „Țuluca", în grădina de vară, cu nepricopsitul ăla de Bănescu?

Indignată, dar insuficient, după părerea mea, care asistam, de voie de nevoie, la discuțiile lor, Iliasca îl lămurea pe loc :

— Păi nu era normal să-l însoțesc la o fripturică, de vreme ce-i judecător și se află în fruntea completului care va da sentința în privința divorțului ?

— Brava ție ! Te pricepi la de-alde astea... Te servește, și-l mai și pui să plătească grătaru' ? Halal de tine, neică!

Şi-apoi, de ce l-ai mai cărat şi la tine, pe Cazărmii ? Ei ? răcnea babacu.

Dida nu-şi pierdea busola. Mai defel.

— Foarte simplu ! Vroia să studieze dosarul întocmit de avocatul nostru, nea Mihalache Ionescu-Preajbă... Ca să fie în temă !

— De-aia a stat pînă-n zori ? N-avea ochelarii la el, sau era mult de citit ? nu se lăsa dus cu anasîna tata Eftimie.

— Măi Mimel (diminutivul Iliascăi pentru fleţul de tata Eftimie), păi nu ştii că Bănescu suferă de diabet, şi mai cade şi el, din cînd în cînd, în come diabetice ? Vai de capul meu, ce-am păţit în noaptea cu pricina. Culcă-l la pat, freacă-l cu oţet aromatic, scoate-i pantofii din picioare, ca să nu facă cine mai ştie ce gangrenă, şi să se pomenească amputat, dă-i ceai din frunze de dud, să-i scază glicemia... N-am închis o clipă ochii, cît a fost noaptea de lungă ! Iar tu, Mimel dragă, te mai iei şi după gura lumii. Cine-a fost idiotul care ţi-a turnat braşoave pe socoteala mea ?

— Eu ! i-a răspuns babacu. Te-am urmărit din umbră, curios să văz ce-ţi umblă prin cap, închipuindu-mi, cantr-un vis urît, că eşti Olga mea, iar nu una d-alea...

— Atunci să-ţi fie ruşine, porc bătrîn, dacă-mi umbli cu de-astea ! a ţipat Dina la tata, gata să-şi înfigă ghearele în ochii lui.

Brusc, trecînd de cealaltă parte a baricadei, babacu a devenit apatic. Şi s-a miorlăit pe lîngă Iliasca, implorînd-o să-l ierte, că nu mai ştie nici el ce face. Şi-a rugat-o să-i explice :

— De ce m-ai jignit, spunîndu-mi porc bătrîn ? Porc, mă rog, mai treacă meargă, dar de ce şi bătrîn ?... Eşti mai mică decît mine ?

— Cum să nu ! o lăsa mai moale Iliasca, făcînd pe netoata. Sînt cu-o palmă mai scundă... Şi imediat schimba compasul, trecînd la chestii curente : „Hai, să-ţi masez încheietura mîinii, să-ţi treacă supărarea !"

— Foarte bine ! exclama încîntat babacu. Tot aşa făcea şi Olga, cînd mi se apleca şi mi se făcea greaţă...

— Mîine poimîine avem nunta, şi ţie tot Olga îţi umblă prin cap ? Las' pe mine, că ţi-o scot eu din minte... Numai de ne-om vedea odată împreună, la mine-n casă !

— Foarte bine, Dinel ! bălmăjea ăl bătrîn, dînd din mînă a lehamite.

Liniştită, Iliasca pleca acasă. Neuitînd să-mi atragă atenţia :

— Ai grijă de tac-tu, de Mimel al meu ! În seara asta îi dai o oală mare cu ceai de tei, să se mai potolească, şi tabletele astea...

Şi-mi întindea cinci pastile.

— Ce sînt ? mă interesam curios.

— Bromural ! îmi spunea Dida. Nu se găseşte decît la regimentele de cavalerie. Mi le-a dat maioru' Trăsnea, veterinarul de la grajduri... Şi n-o să-mi mai umble Mimel brambura prin oraş, în toi de noapte !

Tata, care auzise cele spuse de Iliasca, mă chema lîngă el, şi, în timp ce mă mîngîia pe cap, pornea să lăcrimeze, destăinuindu-mi :

— Am cam feştelit iacaua, măi băiete ! Tare mi-e teamă c-am căzut din lac în puţ... Cel puţin, Olga era limpede la suflet, ca apa unui lac adînc, în timp ce Iliasca-i puţ fără fund ! Că n-o mai satură dumnezeu, de lacomă ce-i. De toate cere. Şi bani, şi blănuri, şi mobilă nouă, şi s-o însoţesc la croitoreasă, dar nu ca altă dată, ci ca să-i achit datoriile.

Cu plînsu-n nas, mă ghemuiam la pieptul lui şi-l întrebam şoptit, ca şi cum m-aş fi temut să n-audă Iliasca:

— Măi tată, de ce nu vrei să te vadă un doctor ? Stai cam prost cu nervii, zău, se simte de la o poştă !

— Cam aşa-i ! De cînd m-a părăsit maică-ta... Ia spune-mi, ţi-a mai scris Olga ceva ?

— Nici un rînd ! îl minţeam cu nerușinare, ştiind că-i face rău orice ştire referitoare la Ongliţa.

— Păcat ! Un băiat are şi ea, şi-a şi uitat de el. De mine, mai înţeleg. Am fost un păcătos şi-mi merit soarta. Dar tu ce vină ai ? Nu-i nimic, o să scăpăm noi şi din daravela asta... Necazul e că nu ştiu cum şi cînd !

Cînd îi aduceam de la bucătărie ceainicul plin cu zeamă de tei, taică-meu mă alunga, spunîndu-mi :

— Vezi-ți, dom'le, de treabă ! De ceaiuri medicinale îmi arde mie, și de pilule pentru armăsari beșondriți ? Mai bine, măi băiete, hai să ne cinstim în seara asta la „Berbec". Fac ăia niște fudulii la grătar, de minunea lumii. Nu te zgîrmă la lingurică ?

— Ba da ! îi răspundeam încîntat că-și recăpătase tonusul vital.

Sănătos tun

Care va să zică, nici c-am apucat să mă stabilesc ca lumea în Găgeni, că m-am și procopsit. Nu cu un premiu literar (putea să fie și Nobel, că nu era supărare) ci, n-o să credeți, în zilele noastre, cu... gîlci. Eu, obișnuit cu gripele sezoniere, sănătoase și repetabile, cînd mi-au apărut primele simptome, i-am zis nevesti-mii :

— Stai liniștită, copilă bună, că nu-i nimic ! Eah, o răceală banală, acolo... În două zile-s ca nou născut !

N-a fost așa... Peste două zile arătam ca un nou decedat. Înțepenit la fălci, nu mai eram capabil să-nghit nici măcar o fărîmă de cîrnăcior prăjit, darmite fasolea bătută, pe care-mi fusese prezentat de bulgăroaica de nevastă-mea. Disperată, întrucît așa ceva nu i se mai întîmplase, să refuz specialitatea mea preferată, Penke i-a telefonat lui Petrăchiță. Plîngînd. Bineînțeles, locuind peste uliță, în două minute a fost la baracă. M-a văzut, s-a lămurit și m-a liniștit :

— Avem doctor în comună, nou numit ! Se zice c-a fost un fel de șef de promoție... Îl rog neapărat să te vadă. Chiar în seara asta ! Iar mîine, precis, trec să-i ardem o tablă...

Emoționat de amabilitatea vechiului nostru prieten, am uitat să-i spun că mai fusesem consultat. Prin telefon. De-un orelist de la spitalul din Băicoi. Care mă sfătuise să-nghit urgent nu știu cîte „ampiciline“. Așa se face că, pînă-n orele șase, post meridian, răbdasem de foame ca un cîine. Nici măcar „ampicilinele“ nu fusesem în stare să le îngurgitez. Îmi spusese omul din Băicoi că,

precis, sufăr de gîlci. Nu pronunţase chiar cuvîntul respectiv, ci varianta sa ştiinţifică. De nereţinut.

La şase trecute fix, vorba lui nea Iancu, se ştie care, îmi bătea la uşă medicul făgăduit de Petrache. Cînd l-am văzut, am rămas cu gura căscată. Nu ca să-mi examineze amigdalele. Ci fiindcă era un fel de puştiulică. Fără căciulă în plină iarnă, doar într-o geacă îmblănită, cu părul zbîrlit şi niţel asudat, s-a prezentat extrem de politicos :

— Sir, eu mi-s Viorel Stroie, despre care v-a pomenit tov Petrăchiţă ! Ştiu cu cine am de-a face, şi nici nu-i nevoie să-mi comunicaţi ce vă doare...

— Cum adică, nu eşti doctorul comunei ?

— Asta rămîne de văzut, Sir ! Diplomă am, practică cevaşilea, pe ici pe colo, mai trebuie ca satul să confirme dacă-i ceva de capul meu, au ba...

— Şi de unde ştii matale, nene doctore, ce-am în guşă ?

— Păi se vede, de la distanţă... După cum masticaţi vorbele. Scremut, anevoie şi scrîşnind din dinţi ! Anghină...

— Nu se poate ! N-am gîlci ?

— N-aş prea-ş zice. Sir... Luaţi matale un hap în guriţă, şi pe la nouă, din seară, trec iarăşi. Să precizăm ce dietă adoptăm. Dură, au fleşcăraie, adică macaroane, eventual mămăliguţă...

— Cu sărmăluţe ?

— Dacă-s în oală, la foc mic, mai mult ca sigur. Table cunoaşteţi, Sir, sau vă ocupaţi numai de compus romane ?

— Nene doctore, nu mă incita, că-ncep să-nghit în sec. Şi mă dor fălcile...

— Foarte bine, Sir ! N-or să mai doară. Pe cuvîntul meu de tînăr medic de viitor rural, sau invers... Deci, la nouă ne revedem, Sir. Pa !

Nu mai pomenisem un trăsnit ca ăsta. Culmea era însă că-mi plăcea. Iar chestia cu „Sir", pur şi simplu mă turtise-n pălărie. Mai mult ca sigur îmi citise „Extravagantul Conan Doi". Altminteri, de unde atîta dezinvoltură lingvistică ?

La nouă, fără cinci, iar a bătut la uşă. Cu promoroacă-n păr şi buzele vinete. De gerul ce se înăsprise. Şi m-a şi luat la-ntrebări :

— Cum stăm ! Mai doare ceva, mişcăm maxilarele, s-a ivit ceva nou ?

— Stai niţel, nene doctore, c-ameţesc ! Să le luăm pe rînd. De stat, stau rău, maxilarele nu se mişcă, iar de ivit ceva nou, nimic la orizont. Şi ştii de ce ?...

— Ştiu, Sir ! Fiindcă n-ai avut încredere într-un puţoi de doctoraş. Barem ai înghiţit hapurile ?

— Le-am înghiţit, bineînţeles, dar vai de capu' meu cum... Deşi n-aveau gust de „ampicilină". Însă stau prost, că-s obsedat, maxilarele-s înţepenite, fiindcă n-au ce mesteca, iar orizontu-i pustiu. Şi totul din cauză că n-am băgat nimic în gură ! Asta e...

— Aşa e, exact şi întocmai, Sir ! Nici eu n-am mîncat de-azi dimineaţă. De cînd, pînă la ceasul ăsta, cred c-am depăşit micul maraton de la Termopile, gonind ca apucatu', de la un bolnav la altu'... Cînd la Cocoşeşti, cînd la Păuleştii-noi, cînd la Găgeni. Dar ce să-ţi spun matale, altceva decît ce-a găsit grecul ăla, cînd a adus rezultatul meciului : „Sir, bătălia-i cîştigată ! Cu 7 la 0... Din şapte oameni la pat, nu mai am decît verticali, adică toţi puşi pe picioare !"

— Iar pe mine nu mă pui la socoteală ?

— Nu sînt motive ! Sir, matale n-ai nimic. Decît o banală anghină. Mai mult ca sigur, te-a tras vreun curent. Chiar şi de opinie... Acuşica, o luăm încetişor şi vedem ce-avem să mîncăm. Ia să cercetăm !

— Dacă ai nevoie, îţi pun la dispoziţie „Dietetica" lui Mincu ! l-am anunţat pe puştan.

— Sir, o să rîzi ! O am. În geantă... Nu-i a lui Mincu, ci-a mea. Şi-aşa se vorbeşte că doctorii trăiesc numai din căpătat. Ciubuce, ouă, pui morţi de inaniţie sau „Kent"... Ei bine, ia să deschidem servieta. Să constatăm cu ce m-am ales pe ziua de astăzi. C-am fost şi la Cocorăşti, la socru-meu... Care, precis, mi-a vîrît ceva în traistă. Că nu-i decît arareori scîrţănos. Bineînţeles, bolnavii din sat au vrut să mă cumpere şi ei, dar nu m-am lăsat. Şi i-am silit să-şi înghită singuri orătăniile pregătite pentru mine. Iar nea Berlogea a trebuit să mestece, cu noduri, un pachet întreg de „Kent". Fără ambalaj. Vroia să mă intoxice. Pe mine, care nu fumez decît „Carpaţi" !

În clipele următoare, spre admirația nevesti-mii care-l mînca din ochi, auzindu-l că-i din secta incoruptibililor, doctorul Stroie s-a apucat să-mi deretice biroul, dînd la o parte cărți, manuscrise, dicționare. Să facă loc. Și, preluînd de la bulgăroaică un șervet de masă, l-a întins de-a latul. După care a răsturnat conținutul servietei. O bucată de cîrnat prăjit, două cepe vinete, niște slănină afumată, un pumn de jumări și-un dărab de pîine neagră.

Privind minunățiile expuse, l-am întrebat pe zurliu :

— Dietetice ? Pentru mine ?...

— Și ! Mîncăm tustrei împreună. Celebra dumitale bulgăroaică, doctorul Stroie și maestrul. Nu-i bine ?

— Am să pot gusta și eu ?

— Nu ! mi-a precizat trăsnitul zîmbindu-mi. N-ai să guști, Sir, ci-ai să-nfuleci. Ca-n cărțile lu' tălică... Fiindcă matale ești inhibat de cîte tratate medicale ai citit... Izbutind să atrapezi mai toate maladiile existente în ele. De fapt, la ora de față, n-ai nimic ! Încearcă, Sir, și-ai să vezi cum îți funcționează maxilarele ca niște buldozere... Însă, în zilele următoare, am să te trec pe regimul meu, care sper să-ți facă numai bine !

— Spune-mi-l acum, în linii generale, pînă mai pot ciuguli cîte ceva, nu mă nenoroci ! l-am implorat pe zurliul care mă acuzase că-s inapt să descifrez tratate medicale.

— Nici o grijă, că spun tot ! În vreme ce-o să mîncăm...

Să credem în viață, olandezi zburători
și vraci cu stupi...

În noaptea aceea m-am vindecat. De multe. Și de regimuri dietetice interpretate ad-hoc și anapoda, și de ideea (fixă) că-s campion absolut la table. Căci m-a bătut, pînă după orele două, zurliul de doctor, ca pe hoții de cai. Luîndu-mi unșpe partide. Ce-i drept, și eu l-am învățat minte,

lichidîndu-i tot ce-avusese în geantă. Slăninuţă afumată, precis dietetică, fiind degresată prin fierbere, cîrnaţi aşijderea, cu colesterolul eliminat prin prăjire, başca bolovanii de cepe vinete, care, lucru ştiut, sînt bactericide, hipotensoare şi energetice. Iar, în timp ce dădeam cu zarul, Viorel mă prelucra :

— Sir, de mîine porneşti să goneşti prin sat ! Dacă mă prinzi din urmă, înseamnă c-ai parcurs minimum cinşpe kilometri... Cam mult însă. Aşa c-ai să te opreşti după primii cinci. Care reprezintă vreun kil. De osînză topită. Acasă, avînd şi poftă, ai să poţi mînca de toate. Fără nici o interdicţie. Graşii, fiind mincinoşi absoluţi, să consume orice, însă nu mai mult de douăzeci de grame... Din toate.

— La fiecare îmbucătură ? am devenit curios, convenindu-mi soluţia pomenită.

— La fiecare masă ! Însă cinci pe zi... Ceea ce-i enorm !

„Sufletu'" ! mi-am zis. Şi, de-a doua zi, fugi la Ploieşti, Bucureşti, Plopeni, Cîmpulung. Cu maşina. Pe la eminenţi specialişti. Să verifice aserţiunile lui Val-Vîrtej, eventual „Olandezul zburător", cum ajunsesem să-i zic lui Viorel, prietenul meu. Corespundeau. Celor mai noi strigăte din moda medicală.

Iacă, sînt vreo cinci ani de cînd continui să supravieţuiesc. Deşi sufăr de-o colecţie întreagă de boli. Extrase din tratate celebre. Lecturate de mine. Cu creionul în mînă. Şi trăiesc datorită recomandărilor lui Val-Vîrtej. Care, luînd de bune şi indicaţiile doctorului Pană, mă pune să merg, să merg. Şi să tot merg. Numai înainte. Şi minimum cinci kilometri. Pe zi. Iar seara, la culcare, bem amîndoi, şi eu şi bulgăroaica, numai un ceai de tei. Plus o lingură cu miere de albine, tot de tei. Altminteri, am muri de foame şi-am umbla noaptea ca somnambulii, cotrobăind prin cămară şi frigider.

Iar mierea mi-o furnizează altă figură celebră. Nea Sandu, tatăl albinelor. Şi dînsul un „număr". Pînă l-am contactat a fost ceva mai greu, deoarece nu-l prindeam mai niciodată acasă. Fiind mereu pe teren, la pastoral. Dar şi cînd l-am prins, n-a mai scăpat. Şi nici eu. De gura lui.

Că ştie omul ăsta, bărbat ţeapăn, îndesat, ars de soare şi vînturi, ce n-am găsit nici într-o enciclopedie. Tot şi

totul. Despre albine, miere, başca subprodusele stupului. La prima întîlnire, am rămas să-l ascult pînă-n miez de noapte. Vraci părea, nu-altceva. Aflînd că-i trecut de cincizeci şi se-apropie de schimbarea prefixului, optînd pentru cifra „6", am înmărmurit. Şi-aşa nu-i dădeai mai mult de patruşcinci.

Atunci l-am supus unui interogatoriu de gradul III, intrigat de ceea ce-aveam în faţă-mi :

— Măi nea Sandule, cine eşti, bre, şi ce-ai făcut în viaţă ?

— Ehe, poveste lungă şi fără sfîrşit... De fapt, eu-s mort ! Din şaizeci şi doi. Cînd doctorii nu-mi dădeau de trăit mai mult de-o lună, două, maximum. Ofiţer de marină, fusesem iradiat de-o aparatură mai sofisticată, cu care umblasem neatent. Şi sîngele mi se albea pe zi ce trecea. Împăcat cu gîndul morţii, m-am dus la Slon, unde mai trăia bunicu-meu, om la vreo nouăzeci şi ceva. Să-mi dau duhu' în ograda lui, la baştină... Ca elefanţii. Însă bătrînu m-a luat la rost, bălăcărindu-mă : „Mă beşleagă, bărbat eşti ? Ia să-mi treci tălică pe miere cu propolis, păstură şi larve... Din care să mănînci pînă dă din tine !" Peste două luni nu murisem. Încă. Iar oncologul, examinîndu-mă, mi-a spus : „Ce mai cauţi la mine, Sandule ? Aici n-am ce-ţi face. N-ai nimic. Acum. Mîine, nu ştiu ce-o să fie. Întoarce-te la albine, că-n ele mai poate fi o nădejde !" Şi m-am întors. Făcîndu-mă tatăl lor. Devenind stupar. Întocmai ca bunicu-meu de la Slon. Cînd am încercat să-mi reiau meseria, boala m-a prins din urmă, iarăşi. Şi din nou mi-am văzut de buduroaie. De-aia nici că mă mai las de ele... Am copii, nevastă tînără, şi-umblu toată ţara. Trăind numai la margine de pădure, în aer curat, soare şi sămînţa soarelui... Pe care albinele o transformă în miere şi-alte minunăţii !

— Ia ascultă, măi nea Sandule, dar în afară de matale, s-a mai făcut careva bine, tratîndu-se cu produse apicole ?

— D-apăi cum ! Puzderie...

— Zi-mi unu', barem, de care să fi auzit şi eu ! l-am incitat.

— Numa' unul ? Păi, mai întîi şi-ntîi, chiar oncologu' ăl mare. Acuma el vine la mine, toamnă de toamnă, să-l pun pe cură de miere, propolis, păstură şi apilarnil de-al

meu, proaspăt scos din stup. Bașca polen, să i se mai întărească oasele... Soseşte, cam prin octombrie, îşi întinde cortul lîngă mine, pe canalul Tuzlina, unde-mi am cabana din Deltă, şi-o lună întreagă se hrăneşte numai cu de-ale stupului. Vin, maestre, vin doctori, miniştri, directori generali, oameni sărmani, copii nevolnici, femei osîndite să piară fără urmaşi, tineri slăbănogi, care vor să-şi întemeieze o familie, fetişcane pline de bube-n cap, bătrîni ce ţin să fie iar tineri... O liotă, maestre, legiune, nu-altceva. Ca membru al Asociaţiei albinelor, contribui şi la prosperarea „Apicolei", dînd cota cuvenită, contribui şi la întreţinerea mea şi-a familiei...

Bineînţeles, nu prea convins dar intrat la idei, posibil sănătoase, m-am consultat cu bulgăroaica de nevastă-mea :

— Ce zici, măi copilă bună, devenim şi noi consumatori de apicole ?

— Şi n-ai să te-ngraşi, măiestrică ?

— Depinde ! Dacă bag în mine cu caru', atunci da, altminteri, cu lingura, n-aş prea zice... Să-ncercăm. Să vedem şi noi, ultracivilizaţii, cum trăiau dacii lui Burebista, cunoscuţi din antichitate ca fiind cei mai dîrji dintre traci, vîrtoşi mîncători de miere. Pînă şi romanii, mai înainte de a-i cuceri, cumpărau vapoare întregi cu miere „dacica" !

— Atunci, măiestrică, e clar ! Ne-apucăm şi noi... Pesemne de-aia ne-au cotropit romanii, ca să nu mai cumpere, ci să ia... Lacomi, nevoie mare. Şi pragmatici, pe deasupra !

...dar nici mecanic să n-o luăm !

Din prima lună de tratament mieros, m-am pomenit cu trei kile mai greu la cîntar. Am redus mierea, şi-am optat pentru propolis. Am dat jos. Un kil. Dorind mai mult, l-am rugat pe nea Sandu să mă pună şi pe apilarni-

lul său. Iar tatăl albinelor m-a hrănit, zi de zi, cu cîte-o farfurioasă de larve înecate în miere, proaspăt scoase de la cuptor, pardon, de la buduroi. Cîntarul dereglîndu-se complet, şi-nregistrînd mereu diferenţe de nivel apreciabile, de ordinul ocalelor, am trecut pe păstură. Alt produs minune. Atît de bun, încît peste o săptămînă devenisem un soi de „superman". De parcă eram Piedone, macistele din serialul italian. Şi ca volum, şi ca energie. Îmi venea să umblu şi pe pereţi, nu numai pe uliţele din sat. Pe care, acum, în cadrul celor cei cinci kilometri obligatorii, recomandaţi de medicii umani, le parcurgeam în jumătate din timpul afectat.

Temîndu-mă şi de-alte acţiuni imprevizibile, care la vîrsta mea mi-ar fi dăunat atît sănătăţii cît şi prestigiului, am căutat să stau de vorbă cu Val-Vîrtej. Invitîndu-l la un meci. De table. Prilej de-un consult medical calificat.

După cele dintîi partide pierdute, l-am abordat pe Viorel :

— Ia ascultă, dragul meu olandez zburător, cum mai stai cu joggingul matale ? Tot aşa ?...

— Mai dihai, Sir ! Acum fac şi Ploieştiul... Zece kilometri la dus, zece la-ntors. Bașca deplasările obişnuite. La pacienţii din Cocoşeşti şi Păuleştii-noi !

— Dar ce te-a apucat cu Ploieştiul ?

— Păi, cum să-ţi zic, mai ajut cîţiva din bătrînii mei, care nu se pot deplasa şi nici familie n-au. Le caut medicamente, din cele ce se găsesc mai greu. Om sînt, oameni sînt şi ei !

— Şi de ce nu iei autobuzul ?

— N-am timp ! Cînd vine el, eu-s pe dealurile Cocoşeştilor, cînd vin eu, autobuzu-i pe drum, aproape de capitala judeţului... Însă nu-i o problemă. Mă descurc. Şi-apoi, mersul pe jos întăreşte organismul, nu ţi-am mai spus-o de sute de ori ?

— Am observat ! Întăreşte, mai ales dacă te-ajuţi şi cu leacurile de la nea Sandu... Care întăresc în exces. La ora actuală, simt c-am devenit expres, şi dacă o ţin tot aşa, cu păstură şi larve, parcă mă văd mîine avion cu reacţie ! Apropo, ai folosit şi tălică păstura ?

Val-Vîrtej m-a privit pe sub sprîncene, zîmbind mefistofelic. Abia apoi mi-a răspuns :

— Am !... După care, la nouă luni, a sosit pe lume Nananu, puștiul meu. Cinci kile, din pornire. Și-am sistat administrarea produsului. Ce-i mult, nu-i sănătos. Ți-am mai spus-o și pe-asta ! Nu cumva iei păstură. Sir ?

— Cam...

— Priponește-ți telegarii, Sir, cît mai e vreme ! Produsu' nu-i de matale. Are alte indicații... Pînă una alta, iei cîte două diazepame pe zi. Cine știe, poate evităm catastrofa...

— Ce catastrofă ? E vreo primejdie, cumva...

— E ! Să devii extraterestru. Pe direcția opusă. Spre ceruri...

Speriat zdravăn, l-am poftit pe Val-Vîrtej :

— Dă cu zaru', să vedem cum merge !

A mers. Fantastic. Pentru mine. Bătîndu-l măr pe-olandezul zburător. Atît de crunt și rapid, încît m-am înspăimîntat și mai abitir. Și i-am declarat rugător :

— Închide cutia de table, că nu mai are rost să jucăm ! Ar însemna să te am pe conștiință... Mai curînd, plasează-mi un diazepam. Ai la matale ?

Bineînțeles, ținînd legătura, permanentă, cu Val-Vîrtej dar și cu nea Sandu, lucrurile s-au echilibrat. Nu mai folosesc nici păstură, nici larve, nici hapuri. Decît la nevoie. Și-n cantități rezonabile.

În schimb, dînd urmare indicațiilor doctorului Pană, susținut aprig de Val-Vîrtej, toți oamenii satului ne-admiră. Pe mine și pe bulgăroaica de nevastă-mea. Mirîndu-se și bucurîndu-se, de fiece dată cînd ne-ntîlnesc, de cura noastră. De mers. Ni se dă bună-ziua, sau bună-seara, în funcție de faza în care ne găsim (jumătatea de dimineață, sau a doua) și sîntem întrebați zîmbitor :

— Iarăși la plimbare ! Vă place la noi, nu ?... Dați-i înainte, că face bine. Și-ăl bătrîn, bunicu-meu, se cărăbănește zilnic. Merge la Plopeni, pe jos, cale de trei kilometri. Acolo îi trage un trăscău, la bufet, și-o ia îndărăt. Alți trei kilometri... Și se ține bine. Cînd pe picioare, cînd de gard. Depandă de cît a beut...

— Și cîți ani are ? mă interesez curios, întrebîndu-l pe nea Bilie, povățuitorul.

— Păi știu eu ? Ultima oară, zicea c-ar fi trecut de opșcinci... Dar asta era mai demult !

Pe Val-Vîrtej îl văd des. Mai vine să-mi ia o tensiune. Să-mi asculte pătlăgica intercostală. Să mă bată. La table. În ultima vreme, lucrurile par să meargă cam anapoda. Nu, nu-mi găsește nimic la cord. Ci de dînsul e vorba. A slăbit ca un mîț, rămînînd din el doar pielea și oasele. Sincer îngrijorat, încerc să-l trag de limbă :

— Ce-i cu matale, doctore, n-ai exagerat cumva cu maratoanele ?

— Care maratoane ? Acum, de cînd m-am pus serios pe-nvățat, în vederea unor examene de secundariat, nu mai ies din casă decît atunci cînd e strict necesar. Și nici nu mai dorm. Tocesc, tocesc, ca pe vremea studenției...

Bine că nu le-a luat. Dacă reușea, rămînea satul fără Val-Vîrtej. Și iar s-a întremat doctorul nostru. Plus două ocale. Peste cît a avut înainte de slăbirea precipitată.

Nea Sandu mi se plînge de dureri în cot. Bineînțeles, i-am spus competent :

— Vezi-ți de treabă, vraciule... Să te doară-n cot de chestii dintr-astea ! Te-oi fi zgîrmat cumva, trebăluind cu stupii...

— Să nu mă duc la dom' Stroie, să mă vadă ?

— Doar așa, ca să mai schimbați o vorbă... Întreabă-l și pe dînsul, și-o să afli că n-ai nimic. După mine, ideal ar fi să-ți aplici o peliculă de propolis peste zona dureroasă...

— Oliolio, fir'-ar să fie ! Cum de nu mi-a trecut prin cap ?...

Acuma, slavă Domnului, și Val-Vîrtej și vraciul sînt bine mersi. Iar eu de-așijderea. Ajutîndu-ne reciproc, supraviețuim. Mai cu miere, preferabil de Deltă, din „menta aquatica", mai cu cîte-un diazepam. Însă rar, numai la nevoie.

Nu știu ce m-aș face zău așa, de nu i-aș avea lîngă mine, în sat, pe cei doi magicieni ! Precis aș bolînzi. De plictis.

Hora miresei

Zaiafetul de la „Berbec" a fost de pomină. Și m-am simțit îmbărbătat. Văzîndu-l pe tata bine dispus și poftind la masa noastră, căreia a cerut să i se mai alăture încă vreo patru, pe toți prietenașii de șprițuri prezenți în stabiliment. Rugîndu-i să comande tot ce le dorește inima. Și-au dorit. Posedînd inimi sănătoase și stomacuri așijderea. Încît pe la miez de noapte, domnul Barbec, jupînul vestitei zahanale, a fost nevoit să trimită la Bulucea, măcelarul de lîngă hale, să-i aducă toate măruntaiele, fleicile și mușchiuleții ce-i avea în ghețăria de-acasă.

Iar vivacii meseni au băgat în ei într-atît, încît spre zorii zilei, ca să-și îndese mîncărica și vinul băut, s-au simțit nevoiți să dănțuiască pe mese, desculți, numai în ciorapi. Îndemnîndu-l pe nea Fănică Surcel, lăutarul itinerant al Piteștiului, să le cînte pînă i s-o sparge dibla. Ceea ce s-a și-ntîmplat. Spre încîntarea violonistului. Care i-a arătat tatei surcelele instrumentului, smiorcăindu-se : „Și-acu' ce-i facem, coane Eftimică ?" „Ce să faci, na, ia trei sute, și-adă-ți piesa de rezervă !". „Păi aia-i de patru foi, barosane, mîncați-aș guriță !"

Zănescu, medicul regimentului, cel uman, nu veterinar, o matahală de om, i-a oferit suta solicitată, spunîndu-i : „Surcele taică, de vrei să te-operez pe gratis de hernia ce nu-ți dă pace nici în somn, înființează-te cît mai degrabă cu lăuta ailaltă !"

Nea Fănică s-a prezentat rapid, aducîndu-și instrumentul de schimb de la bucătărie, unde-l lăsase pentru orice eventualitate. Avînd experiența necesară. Cu petrecăreții de faimă ai tîrgului. Și l-a întrebat pe tata : „Ce să-ți cînt, coane Eftimică, de inimă albastră sau de ale jocului ?".

— Dă-i pe jocul în călcîie, Surcele, că-mi plesneşte pipota-n mine ! i-a luat-o colonelul Zănescu înaintea babacului.

Iar cînd nea Fane i-a dat drumul, doctorul, săltîndu-se pe masă, a purces să se zbănţuiască de unul singur, printre farfurii, pahare şi sticle. Iar cînd a pornit să bată şi mai avan din călcîie, bubuind în tăblia mesei, cu labele sale elefantine, şubreda mobilă a cedat, trosnind înfiorător. Iar colonelul-medic s-a pomenit trecînd prin scîndurile putrede ca prin brînză. Rămînînd cu burdihanul împrejmuit de faţa de lemn a agregatului. Pînă l-au scos din ghearele şipcilor, care-l împungeau din toate părţile, a fost nevoie să se apeleze la talentul bucătarului şi grataragiului Năică Lambru, cumnatul patronului. Care, în timpul liber, avînd şi el un *hobby* al lui : se mai ocupa, din cînd în cînd, şi cu operaţii de recondiţionare a scaunelor, rafturilor şi tejghelelor hodorogite. A izbutit să-l decorticheze, tăind pancul mesei cu fierăstrăul de tranşat trunchiurile de vită.

Convins că babacul îşi recăpătase încrederea în viaţă, soartă şi destin, mai ales cînd îl văzusem cu cît elan şi energie se avîntase la petrecerea din noaptea aceea, duminică de dimineaţă plecam liniştit. Către oraşul de la celălalt capăt al ţării, de la răsărit. Unde trebuia să mă prezint la deschiderea anului şcolar.

Ce să-mi treacă mie prin cap că, imediat după dispariţia mea din localitate, Iliasca avea să urgenteze formalităţile de divorţ şi, chiar în ziua următoare obţinerii acestuia, să-l tîrască pe bătrîn la primărie, pentru încheierea actului de căsătorie. Stabilind şi data nunţii. Care trebuia să aibă loc, într-un cadru festiv, în saloanele locantei „Ţuluca".

Bineînţeles, maică-mea Ongliţa mă ţinuse la curent cu evenimentele. Scriindu-mi, aproape săptămînă de săptămînă, la liceul militar. Iar în ultima epistolă, primită pe la mijlocul lui octombrie, îmi descria, cu lux de amănunte, cum se desfăşurase memorabilul şi zgomotosul tămbălău. Care, vorba lui Coşbuc, fusese o nuntă ca-n basme. Dar nu ca-n Ispirescu. Ca în povestirile fantastice ale lui E.T.A. Hoffman. Mama, alertată de Mamamoaşa, care prin senzorii ei din oraş fusese înştiinţată despre celebra-

rea unirii celor doi tineri însurăței, se urcase la mare urgență în tren și se călătorise spre Pitești. Să vadă cu ochii ei personali isprava babacului. Mamamoașa sosise și dînsa, găzduind la Tatanașu Negreț, fratele bunică-mii de la Poiana-Mare. Unde, de altfel, trăsese și Ongliță. Și, împreună, organizaseră „răzbunarea mohicanului". Hotărînd ca, în seara cu pricina, să se ducă și ele la „Țuluca". La o fripturică în sînge. Pe de o parte. Iar pe de alta, să-l „frigă" și pe tomnatecul cavaler.

Vestitul restaurant al lui Țuluca, cel mai elegant și frecventat stabiliment de branșă din oraș, posedînd și-o grădină de vară, se afla la capătul Străzii Mari, în apropiere de casa lui Tatanașu, și peste drum de fosta locuință a generalului Chiroiu. „Saloanele", unde urma să aibă loc marea sărbătoare, erau reprezentate, de fapt, printr-o uriașă hală, mare cît un hangar, plină de mese și puzderie de mușterii.

Totuși, pentru masa nuntașilor, patronul aranjase în așa fel lucrurile, încît petrecerea să se desfășoare oarecum mai la fereală. Așa că, dispunînd vreo zece mese, cap la cap, le orînduise cît mai lîngă peretele din fund.

Cînd și-au făcut apariția Mamamoașa și Ongliță, însoțite de Titi Moișeanu, colonelul, aghiotantul lui nea Mișu Chiroiu, ca om de pază, pentru orice eventualitate, tot restaurantul a fost cuprins de-o tăcere mormîntală. Lumea, recunoscînd-o pe impresionanta doamnă general, și-a întrerupt brusc orice activitate. Conversațiile au fost sistate. Iar nenumărați meseni s-au ridicat din fața farfuriilor încărcate, pentru a o saluta, acordîndu-i omagiile cuvenite, pe tanti Mili.

Numai adunarea nuntașilor n-a observat pătrunderea generălesei și-a suitei sale. Maca-Maia, bunică-mea, aflată în fruntea mesei alături de Tatapetre, și-a dat seama că-n restaurant se petrece un fenomen neobișnuit. Iar cînd a văzut despre ce-i vorba, a țipat pătrunzător, de-a răsunat întregul local :

— Eftimie, ce cată la nunta noastră pîrlita de Olga ? Ai ?

Tatapetre, stînjenit, întrucît ţinea nespus la noră-sa, i-a tras un ghiont în coaste, mîriindu-i printre dinţi :

— Ce, nu mai are voie nimeni să vină la „Ţuluca", atîta vreme cît nefericitu' de fi-tu se leagă de grumaz cu Iliasca ?

Tata, rămas cu ochii holbaţi la masa unde se aşezaseră noii sosiţi, amuţise. Însă Iliasca, nepierzîndu-şi cumpătul, îl îmboldise cu glas strepezit :

— Mimel, fă ceva, nu mai sta ca tontu' ! Trebuie să ieşi cumva din situaţia asta neplăcută... Fii bărbat !

Revenindu-şi întrucîtva, taică-meu se uitase urît la Dida, şi-i suflase printre buze :

— Ce să fac, să fac pe mine ? Fiindcă e-aici cutra de Mili ? Nici că mă gîndesc...

— Ba să gîndeşti, blegule ! Ce, vrei să ne punem în beţe cu înalta societate ? Nu uita că generalul e sub comanda nevesti-sii... Dacă-l pune să te cheme la regiment ? Nu ştii c-au început concentrările rezerviştilor, şi-i în stare să te expedieze la graniţă ?

Participînd la răstignirea bătrînului, de faţă se aflau şi fraţii de la Bucureşti, din care doi, nea Valică şi nea Vasile erau medici militari, unul maior şi-ălălalt colonel. Consultîndu-se rapid din ochi, l-au sfătuit pe tata Eftimie :

— Măi băiete, dacă vrei să nu ne bagi şi pe noi în povestea în care singur te-ai vîrît, cu nunta asta în văzul oraşului, ia-o pe femeie şi duceţi-vă amîndoi să-i prezentaţi respectele voastre doamnei general...

— Care va să zică aşa : dom' Valică şi dom' Vasilică ? a dat să chiăie Dida străfulgerîndu-i din ochi.

— Aşa ! a pornit s-o lămurească unchiu-meu. Dacă trebuie, trebuie !

— Bine... Mimel, hai, sus prestigiul ! Mergem la generăleasă să-i zicem ceva plăcut, care s-o gîdile pe inimă, că nu se ştie de ce mai e-n stare ! Gata !

Tata, învineţit de necaz, a mai încercat el să-ntîrzie, însă a fost suficient ca Dida să se uite la dînsul ceva mai cîş, ca numaidecît să se supună. Şi, luînd-o la braţ, şi-a îndreptat cravata, bombîndu-şi pieptul ca un luptător de greco-romane, şi-a pornit către masa lui tanti Mili.

Iliasca l-a dus pe taică-meu la locul supliciului, mai mult tîrîndu-l. Cînd au fost lîngă masa celor trei, babacul s-a bîlbîit :

— Stimată doamnă general, vă rog să-mi permiteţi a v-o prezenta pe soţia mea, profesoara Dida Iliescu...

Mamamoaşa, zîmbind feroce, l-a şi luat la rost :

— Ia ascultă, mă pîrlitule, de cînd ai ajuns să-mi zici „doamnă general" ? Ai uitat că totdeauna eram pentru tine Mili, vara nevesti-tii ? În halul ăsta te-ai ramolit, încît mi-o prezinţi pe asta drept soţie ? De unde şi pînă unde, de vreme ce nevastă-ta-i aici, lîngă mine ? N-o vezi, ai orbu' găinilor ?...

În clipa cînd Mamamoaşa îşi isprăvea recitalul, referindu-se la Ongliţa, tata privea la maică-mea, de parcă ar fi căzut în transă. O sorbea din ochi, implorîndu-i măcar o vorbă de iertare. Însă Ongliţa o examina pe Dida, măsurînd-o de sus şi pînă jos, ca, în cele din urmă, să-şi exprime concluzia printr-un sunet destul de ruşinos, ca sonoritate, emis numai din vîrful buzelor. Care a răsunat atît de puternic, încît toată lumea din preajmă a rămas cu gura căscată. Atentă la ce-o să urmeze.

Şi-a urmat. Dezlănţuirea Iliascăi. Care l-a somat pe tata, prefăcîndu-se că-i gata să leşine :

— Eftimie, ai auzit ? Dacă n-o plesneşti pe loc, chiar acu, de faţă cu toată asistenţa, îţi scot ochii, aşa să ştii ! Mai ales că generăleasa te-a făcut de chior, zicînd că ai orbul găinilor...

Atunci, intrînd pe fază, tata, întorcîndu-se spre Mamamoaşa, i-a răcnit din adîncul măruntaielor :

— Criminalo ! Numai din pricina ta am ajuns să mă încurc cu Dida... Dacă nu mi-o furai pe Olga, cu camioanele regimentului, expatriind-o din Piteşti, acum eram cu ea, liniştit şi la mine în casă, nu în taverna asta. De luni de zile te caut să te împuşc... Şi, fiin'că eşti aici, am s-o fac acu' !

— Cu ce, mă beşleagă ? i-a rîs în nas Mamamoaşa. Ai căpiat de tot ?

— Aşa-i ! Chiar de tot... Şi-am să te strîng de gît, cu mîinile mele, pînă ai să-ţi dai ultima suflare !

Uitînd de Iliasca şi de maică-mea, bătrînul s-a repezit la tanti Mili cu amîndouă braţele înainte. Însă, pînă s-a-jungă lîngă dînsa şi să-i înşface gîtul, a fost depăşit de Titi Moişeanu. Care, înhăţîndu-l de gulerul hainei, fiind şi înzestrat de maica natură pentru asemenea isprăvi, avînd peste un metru şi nouăzeci în înălţime şi vreo sută de ocale de muşchi antrenaţi, l-a săltat cît ai zice peşte în cîrcă. Apoi, cu tata Eftimie în spinare, a adunat-o şi pe Dida, şi i-a cărat ca pe-o nimica toată la masa nuntaşilor înlemniţi. Aici, buşindu-i în scaunele pe care le părăsiseră cu cîteva minute în urmă, le-a declarat rînjind buimăciţilor (foşti) petrecăreţi, care asistaseră la transportarea celor doi miri într-un stil atît de original (Eftimie în cîrcă, iar Iliasca sub braţ, mai mult tîrîtă pe duşumea) :

— Poftiţi, onorată adunare, vi-i returnez pe-nsuraţeii voştri. Deveniseră agresivi ! Aveţi ceva de zis ? Dacă da, atunci pot să mă recomand... De fapt, cred că ştiţi cine sînt !

Tatapetre a răspuns imediat, în numele tuturor :

— Cum să nu ! Te-am văzut şi la circul din bîlciu' de la Zimnicea... Eşti Mitu Gogea, nu-i aşa ?

— Exact ! i-a răspunsc înclinîndu-se respectuos Titi Moişeanu.

Minunea din Argeş, mai sus numitul Mitu Gogea, exista, într-adevăr. Era un autentic fenomen al naturii, măsurînd aproape trei metri în înălţime şi posedînd o forţă de Maciste. Provenea dintr-un sat de deal, şi, datorită dimensiunilor anormale, îşi manifesta, sub îndrumarea unui manager, cam escroc de felul său, calităţile cu care-l hărăzise maică-sa, pe la bîlciurile şi iarmaroacele din cuprinsul ţării munteneşti.

Spre nenorocul său, taică-meu n-a fost de acord cu bunicu-meu. Ci, umilit, roş ca o pătlăgică răscoaptă, a informat convivii :

— E-un vax, pe lîngă Mitu Gogea al nostru ! Vax, de trei ori vax, ba, pe deasupra, şi ordonanţa lu' Mili Chioroiu, generăleasa...

Titi Moişeanu nu s-a simţit minimalizat de comparaţia cu Gogea. Însă, pentru a demonstra capacităţi asemănă-

toare pomenitului concurent, l-a săltat de subsuori pe-al bătrîn, ridicîndu-l la vreun metru deasupra scaunului, după care l-a slobozit la loc, mai și îndesîndu-l niţel. Tata Eftimie s-a făcut mic, și n-a mai scos o vorbă. Și chiar de-ar fi vrut, tot n-ar fi putut. Căci bărbia îi era proţăpită de tăblia mesei.

Dida , dorind să-și manifeste participarea la suferinţele proaspătului soţ, nici una nici două s-a repezit la mîna uriașului Moișeanu și și-a înfipt dinţii în ea. Titi, ca și cum l-ar fi pișcat o muscă, a dat niţel din mînă. În care au rămas, bine înţepeniţi, doi dinţi din faţă ai profesoarei de română. Pare-se însă, nu proprietatea ei personală, adică naturali, deoarece gura larg deschisă a Didei nu sîngera cîtuși de puţin. Galant, Titi Moișeanu și i-a smuls din epiderma încheieturii, cu oarecare efort, oferindu-i Iliascăi :

— Vă montez proteza la loc, sau vi-o servesc într-un pahar cu apă ?

Grupul de diversiune — Mamamoașa, maică-mea și Moișeanu — considerîndu-și misiunea încheiată, s-a ridicat satisfăcut de la masă, ștergîndu-se pe buze și, pe cînd se îndrepta spre ieșirea din locantă, le-a făcut nuntașilor un semn voios cu mîna. Care putea fi interpretat ad libitum. Fie „petrecere frumoasă !“, „rămîneţi cu bine“ sau „să ne vedem cînd ne-am vedea ceafa !“

Stupefiată, asistenţa și-a părăsit scaunele și a dat un fel de „onor la general“ lui tanti Mili Chiroiu. În poziţie de „drepţi, prezentaţi arm' !“ Numai Tatapetere, zguduit de-un rîs homeric și incontinent, a pornit pe urmele echipei mai sus pomenite, strigîndu-i din mers maică-mii :

— Ongliţă taică, stai încet că viu și eu cu tine, să-ţi zic niște vorbe ! Decît să rămîn cu-o vacă știrbă...

Maca-Maia, bunică-mea, a dat să-l tragă de mîneca surtucului, să-l oblige să steie locului. Geaba. Tatapetre, dintr-o singură smucitură, s-a lepădat de haină. Și, numai în cămașă, a ieșit din stabiliment, strigîndu-i nevesti-sii din pragul ușii :

— Caterino, ai grijă de ţoală, că eu mă-c în lumea mare ! Sînt sătul de voi și de ifosele voastre. Adio !

Naşă-moaşă !

La vreun an de la păţania de mai sus, relatată de maică-mea în scrisorile ce mi le expediase la liceul militar, ca să mă ţină la curent cu desfăşurarea evenimentelor, lucrurile căpătaseră o turnură cu totul neaşteptată.

Între timp realizasem performanţa să rămîn repetent, cu de la mine putere, nemaivroind să am comandanţi pe capul meu. Liber şi independent, mă-ntorsesem acasă. La Mamina (Dida Iliasca) actuala mea mamă vitregă, deoarece tata nu mai era disponibil. Grav bolnav de-o depresiune nervoasă, se mutase la spitalul Colentina. Unde nu se prea ştia cît va rămîne. În mai puţin de două sau trei săptămîni, Ongliţa mă salvase din ghearele maşterei, care-şi pusese ochii pe mine. Îşi imaginase c-o să mă las încadrat pe postul lui tata Eftimie. Nu-i reuşise figura.

Acum eram la Bucureşti, pe Şoseaua Vergului, unde maică-mea locuia cu actualul ei soţ, nătăfleţul de Octav Ştefănescu. Inspector la „Asigurarea Românească", iar în timpul liber niţel cam beţivan, m-am împăcat destul de bine cu el. Mai ales că mă acceptase de fiu. Ce-i drept, nici nu prea îndrăznea să crîcnească în faţa Ongliţei.

După cîte îmi dăduse să-nţeleg maică-mea, tanti Mili, Mamamoaşa, fusese aceea care i-l furnizase. Iar acum, tot Mamamoaşa se ocupa, impulsionîndu-l şi pe Octav ca, la poveţele ei, care avea relaţii pretutindeni, să găsească un liceu dispus să mă accepte. Fără să ia în consideraţie repetenţia mea. Şi-au izbutit. Transformîndu-mă în evreu, elev la liceul israelit „Cultura-Max Aziel", de pe Zborului.

Cînd lucrurile se aranjaseră cu bine, iar lumea era mulţumită, tanti Mili a somat-o pe maică-mea să-şi rezolve şi problema cununiei religioase, neîmpăcîndu-se cu aceea efectuată, la Poiana-Mare, în condiţii improprii. Oficiată de-un popă turtă de beat, adus pe sus de Maica-Mare şi de Mama Lena.

Şi-aşa mi-a fost dat, în calitate de cavaler de onoare, să particip în persoană la nunta maică-mii. Care urma să aibă loc în Bateriilor, unde locuiau Mamamoaşa şi aghio-

tantul dînsei, Titi Moişeanu. Căci bietul nea Mişu Chiroiu plecase. Pe lumea cealaltă. În urma unei grele şi necruţătoare suferinţe.

Naşă, cu repetiţie, avînd în vedere că tot tanti Mili o cununase pe Ongliţa cu tata Eftimie, împreună cu Tatanaşu Negreţu, a cărui soţie, tanti Veronica, la data aceea absenta din Piteşti, fiind plecată la băi, avea să fie Mamamoaşa. Asistată de nea Titi Moişeanu.

— Ascultă, Olgo, o prelucrase tanti Mili pe-a bătrînă, la mine-i mai mult loc, şi-am şi cu ce să-ţi organizez o nuntă ca lumea. Octav fiind cam pe drojdie, după cîte mai ştiu şi eu, cheltuielile au să mă privească. Aşa că, în privinţa asta să nu-ţi faci griji !

— Nu-mi fac, Mili dragă ! Tot bună şi mărinimoasă ai rămas, aşa cum te ştiu de totdeauna... Dar ce fac cu băiatu' ?

— Păi ce-a păţit ? Iarăşi are necazuri cu şcoala ? Doar am aranjat cu Moni Litman, directorul de la „Cultura", să nu se-atingă de el...

— Nu de-asta-i vorba ! s-a miorlăit maică-mea. Dar cum să mă cunun, de faţă cu-atîta lume, neamuri şi prieteni, avînd lîngă mine ditamai găliganu', care, pe deasupra, mai este şi copilu' meu ?

— Păi cine o să-ndrăznească, la mine în casă, să mişte în front ? Vezi-ţi de treabă. Eu comand aici, şi nimeni nu scoate o vorbă !

Pe la unsprezece dimineaţa, Mamamoaşa, aferîndu-se pe la bucătărie şi-n sufragerie, unde se-ntinsese masă mare, iar în prezent se ocupa de apelul celor ce fuseseră invitaţi la festivitate, totul era în regulă. Cu-atît mai mult cu cît venise şi popa, adus de la Biserica Antim, din apropiere, pentru oficierea ritualului cerut de datină. Unul singur nu răspunsese la apel. Nea Octav Ştefănescu. Mirele.

Nedumerită, temîndu-se să nu se fi pitit pe undeva, prin cămară, la un pahar de vin, ca să mai prindă curaj, Mamamoaşa i-a mai numărat o dată pe cei de faţă. Erau numai de-ai noştri. Tanti Clementa, sora mai mică a Ongliţei, cu eternul nea Gogu al ei, Speranţa cu Petre Popa, Dinu Pistol, madam Coandă, cu fetele, rubedeniile lui nea

Gogu, plus o sumedenie de colegi și subordonați de-ai lui Titi Moișeanu, care răspunseseră voioși la mobilizare.

După ce tanti Mili, ajutată de Titi și de Doru, vărumeu, băiatul dînsei, îl căutaseră pretutindeni pe nefericitul de Octav, iar lumea aștepta nerăbdătoare să se încheie și cu ceremonia, dornică să se-așeze cît mai urgent la masă, deodată s-a auzit glasul Ongliței :

— Mili dragă, l-am găsit, nu te mai frămînta !

— Unde-i ? s-a bucurat Mamamoașa.

— În Vergului ! A rămas să-și calce costumul negru, cu pantaloni reiați... Abia acum mi-am adus aminte ! Trebuie să pice dintr-o clipă într-alta...

N-a picat. Și nici Mamamoașa n-a mai avut răbdare. Ci, chemîndu-l pe Doru, i-a ordonat :

— Doruleț maică, sui în mașină și fugi pe Vergului, să vezi ce se întîmplă cu tăntălăul nostru ! Dacă dai de el, fie acasă, fie pe drum, saltă-l și-adu-l aici...

As al volanului, văru-meu s-a declarat numaidecît de acord. Cu condiția să-l însoțesc și eu. Pentru cine mai știe ce eventuale probleme. Și bine s-a gîndit. Căci au fost probleme. Octav era acasă, văpsit bine, cu sticla și mașina de călcat lîngă dînsul. Își pîrlise pantalonii reiați, și-acum plîngea cu lacrimi cît bobul de fasole.

Doru, băiat isteț, a examinat nădragii și, privind la mine, a declarat :

— N-au nimic vizibil ! Miros ei a păr de oaie, dar nu contează. Haide, nea Octave, că ne-așteaptă lumea...

— Dodoruruleț̦ule, nu mămă prea ț̦în pipicioarelele... De emomoț̦ie !

— Ba de vinișor !

Și, solicitîndu-mă să-l ajut, l-a vîrît în nădragi pe Octav, eu i-am legat cravata la gît, l-am îmbrăcat și-n redingotă, după care, luîndu-l pe sus, l-am cărat direct în „Aero"-ul lui Doru. Pe drum, mai revenindu-și din starea de melancolie alcoolică, Octav ne-a anunțat :

— Mi-am uitat bretelele, ce-o să mă fac dacă-mi cad iț̦arii ?

— Ai să-i ț̦ii cu-o mînă, și gata ! l-a repezit Doru.

Și-n această privință a avut dreptate. Căci, lîngă Onglița, cît a durat slujba recitată de părintele fonf de la Antim, Octav a stat tot timpul cu mîna strecurată sub

redingotă, de parcă ar fi fost Napoleon Bonaparte. Mamamoaşa radiind de fericire, privea oarecum intrigată la finu-său, neînţelegînd de ce se ţine atît de măreţ.

Eu şi cu Doru, cavalerii de onoare, stăteam proţăpiţi cu lumînările în mîini, de-ai fi zis că sîntem paji la curtea domnească. Fiind însă cu ochii pe nea Octav, aşteptînd momentul culminant, cînd îl vor părăsi pantalonii, n-am mai băgat de seamă că toată ceara lumînării îmi picura pe poalele hainei şi pe nădragi.

Cînd s-a procedat la montarea pe degete a verighetelor, Octav a uitat de brăcinar. Şi, sărutîndu-se cu maică-mea la comanda fermă emisă de Mamamoaşa, am asistat, cred că mai întîi eu, care ştiam ce-avea să se întîmple, la coborîrea lentă dar certă a pantalonilor reiaţi. Nici nea Octav n-a realizat corespunzător ceea ce se petrecea, deoarece cînd s-a terminat tot circul şi-a purces în direcţia lui tanti Mili, să-i pupe mîna recunoscător, s-a împiedicat în nădragii căzuţi şi, numai în izmenele de flanelă, din fericire lungi pînă la glezne, s-a prăvălit la picioarele naşei, dînd cu nasul în duşumea. Deşi mai poseda ceva alcool în celule, în ultima clipă s-a orientat suficient de agil, agăţîndu-se cu amîndouă mîinile de poalele rochiei de catifea roşie purtată de Mamamoaşa. Care, într-o clipită, s-a pomenit fără partea din spate a ţoalei de lux, prima care cedase din cusături. Pîrîind notabil. Numai auzind cum se rupe aţa utilizată la încheierea rochiei a avut Mamamoaşa posibilitatea să-şi deie seama de dezastru. Şi-a strigat la Moişeanu :

— Titi, treci numaidecît în ariergardă !

Retragerea naşei s-a efectuat în condiţii de paradă. Titi, lipit de spatele dînsei, a condus-o pînă-n dormitor. Unde s-a procedat la schimbarea straielor. În timpul paşilor efectuaţi în marşarier, şi-ncă la dublă comandă, m-a chemat după ea :

— Măi copile, vină şi tu, că eşti plin de ceară, de sus şi pînă jos !

— Mamămoaşă, zău că nu m-am atins de fagurii din cămară ! am asigurat-o eu cu mîna pe inimă, de mi-a rămas palma lipită de piepţii hainei.

— Blegule, e vorba de ceara de la lumînare !

Schimbîndu-se, față de mine și de Moișeanu, de rochia sfîșiată de Octav și îmbrăcîndu-și un deux pièces de casă, Mamamoașa i-a comandat aghiotantului personal :

— Titi, pune fierul de călcat în priză !

Apoi, adresîndu-mi-se, mi-a explicat cu duhul blîndeții :

— Dacă nu-ți scot repede ceara, acum cît e proaspătă, praful se-alege de costumul tău... Dezbracă-te !

Operație imposibil de realizat. Mai ales că trebuia să acționez cu-o singură mînă, cealaltă fiindu-mi prinsă de pieptul surtucului. Zadarnic m-am chinuit încercînd să-mi dau jos haina și pantalonii, căci țoalele mi se lipiseră de-a binelea de piele. Și nu se lăsau deloc desprinse.

Avînd însă idei, Mamamoașa care vroia să-mi calce hainele cu fierul punînd un ziar între stofă și tălpicea încinsă a agregatului, ceara urmînd să fie absorbită de hîrtie, și-a modificat imediat intenția inițială. Și-a dispus, comunicîndu-ne amîndurora :

— Moișeanule, du-te-n salon și poftește lumea la masă, că eu viu mai încolo, după ce-l pun la punct pe cavalerul nostru ! Iar tu, măi copile, treci la pat...

— Cum adică, să mă culc în loc să merg la ospățul de gală ? Păi am văzut ce-i în bucătărie !

— Tocmai de-aia ! Dacă vrei să te primesc la masa nuntașilor, e musai să-ți scot petele de ceară... O să le calc cu țoalele pe tine !

Ce-a fost după aceea, numai vrăjmașilor le doresc !

Tanti Mili, bușindu-mă zdravăn pe salteaua studioului, ca să fiu cît mai plat, cu fața în sus și burtica suptă (ceea ce nu era o problemă, fiind goală și flămîndă), a încercat fierul de călcat, scuipînd pe tălpicea aproape înroșită, l-a scos din priză și-a pornit să mă... calce. După ce-mi așternuse peste surtuc și pantaloni un „Universul". Ziar nenorocit, de numai opt pagini, n-a fost în stare să stăvilească fierbințeala fierului ce-mi opărea pielea.

— Oprește-te, Mamămoașo, că mor fript ! urlam eu înnebunit.

Enervată, mai cu seamă de cînd observase că ardea nu numai jurnalul ci și bucăți întregi din costum, tanti Mili a răcnit la mine :

— Bă, fii bărbat şi nu te mai smiorcăi ! Gata, ridică-te, c-am terminat...

Terminase ! Şi cu mine, şi cu ziarul, care luase foc, şi cu splendidul costum pe care mi-l comandase, tot dînsa, la croitorul ce se ocupa de vestimentaţia lui Doruleţ al ei. Cînd m-a văzut în picioare, în faţa dînsei, a turnat un lighean de apă peste gazeta în flăcări, stingînd-o, şi mi-a declarat încîntată :

— Perfect ! N-a mai rămas urmă de ceară...

— Păi da, nu mai e strop de ceară, dar nici costum !

— Nu-ţi face probleme, bernebecule ! O să-ţi dau un costum de-al bietului Mişu, răposatul de bărbatu-meu, care-o să-ţi vie de minune... Că era mic de statură. Ia încearcă-l !

Îmi era pe măsură. Iar Mamamoaşa m-a zorit :

— Hai la masă ! Să nu lăsăm lumea să m-aştepte... Doar mi-s naşă ! Şi uite, na, ia de la mine o mie de lei, să-ţi lucrezi alte haine. Mai tinereşti. Că astea-s de doliu, comandate pentru înmormîntarea lu' socru-meu, fie-i ţărîna uşoară !

„Moartea cărăbușului strivit de-o ușă trîntită“ (poem dur)

De cînd recitasem la cenaclul poetului Ovidiu Rîureanu „Balada pasagerului care s-a sinucis în toaleta unui hotel din dosul Gării de Nord“, căpătasem o oarecare notorietate. Orală. Căci de tipărit nu mi-a tipărit nimeni mai sus pomenita baladă.

Norocul mi-a surîs cînd l-am întîlnit pentru întîia oară pe Geo Dumitrescu. La „Café de la Paix“, locanta debutanților amărăștenI. Era cu Tiberiu Tretinescu, la una din mesele unde serveam baițul acela infam, căruia i se mai zicea și „șvarț“. Tînăr negricios, cu îngrijire înțolit, ras, tuns și frezat la mare fix, impresiona prin magnetismul pe care-l iradia la minimum cincizeci de metri în jurul său. Atît prin scînteierea ochilor scrutători și nespus de vioi, cît și prin „aforismele“, ca să le zic și-așa, slobozite de gura sa extrem de colțoasă. Nu vorbea mult. Însă cînd spunea ceva, o făcea cu tîlcuri ascunse, în doi sau trei peri, fiind cunoscut ca un cal breaz. De poet democrat și cu vederi de stînga. Plus editor al unei reviste de faimă capitalistă, adică pe întreaga arie a capitalei. Și care se chemase, atîta timp cît fusese permisă apariția foii, „Albatros“, eventual „Prepoem“, căci nu mă mai prea ajută memoria.

În orice caz, după ce i se sistase editarea revistei, Geo îi dădea înainte, adunînd materiale de la ofertanți pentru o nouă gazetă. În privința acesteia, îmi amintesc precis că se intitula, mai bine zis avea să se intituleze, „Tribuna tineretului“. Întrucît îi fusesem prezentat de Tibi ca poetul imigrat din Craiova, dar și protejat al bădiei Ioan Velicu, Geo mi se adresase surîzînd mînzește :

— Ascultă, Marincule, n-ai ceva gata să-ţi publicăm în noua revistă ?

— Cum să nu, meştere Geo ! am sărit eu ca prostul din baie.

— Geo, fără meştere ! mi-a atras atenţia. Prea mulţi meşteri pe-aici, încît să mai fie loc şi pentru mine... Ei ?

— Am ! „Balada pasagerului...

— ...care s-a sinucis...", o ştiu. Mi-au povestit despre ea Tibi şi Mitea Stelaru. Nu merge. Mai ales astăzi, cînd oamenii se lasă ucişi pe frontul de luptă, fără să aibă vreo vină ! Altceva ?

— Mai am un poem cu moartea, însă a unui cărăbuş...

— Ia zi-l ! Cărăbuşii, pare-se, nu-i deranjează pe cei de la cenzură...

Bineînţeles, pe vremea aceea ţinerea de minte funcţionîndu-mi excepţional şi ştiind pe dinafară poezia, i-am recitat-o în surdină, la urechea dinspre partea mea, că să nu ne-audă ceilalţi poeţi de la masă. Cînd am terminat cele patru strofe, Geo a-ncruntat niţel din sprîncene, după care mi-a cerut manuscrisul. Scotocindu-mă prin toate buzunarele, pline cu hîrtiuţe pe care se găseau aşternute zeci de balade, am dat şi peste „Moartea cărăbuşului". Şi i-am transmis ghemotocul de hîrtie de ambalaj. L-a vîrît într-o servietă, şi mi-a declarat cuprins de-un optimism inexplicabil.

— Dacă dă dumnezeu, săptămîna viitoare te duci la chioşc să-ţi cumperi poezia ! Adică revista în care o să apară...

— Splendid ! Mulţumesc din inimă... Dar, Geo dragă, ceva avansuri nu obişnuiţi să daţi ?

— Deloc ! Nici avansuri şi nici drepturi de autor... Şi-aşa scoatem gazeta pe paralele noastre !

În joia proximă, din săptămîna ce-a urmat, mi-am citit miniopera. Pe pagina a treia a publicaţiei. La loc de frunte. În colţul din dreapta, de sus. Iar cînd i-am arătat lui Mitică Cosma, lăptarul de pe Domniţa Anastasia, cît mi-s de solicitat de presa literară, iaurgiul m-a încurajat :

— Comandă ce-ţi poftеşte inima, că fac cinste ! Meriţi...

— Cred şi eu ! Atunci atinge-mă cu-o porţie de cîrnaţi pe fasole !

„Pasagerul fără bagaje"

I-am mai servit lui Geo şi-alte poeme, în special cîteva din cele aparţinînd ciclului satanic. Care-i plăcuseră. Însă nu mi le-a publicat. Nemaiavînd unde. Şi revista cea nouă îşi trăise traiul.

Peste ani, după ce se terminase şi cu războiul, mi-a fost sorocit să mă-ntîlnesc iarăşi cu Geo Dumitrescu. Acolo, unde-aş fi crezut cel mai puţin. La Craiova. Fusese numit de noul regim, ca om de stînga, în postul de director al Teatrului Naţional din localitate. Bucuros, l-am poftit să luăm masa împreună.

La mine acasă, pe Sfîntul Gheorghe-Nou. Unde bulgăroaica de Penke mă aştepta cu unul din cele mai copioase dejunuri posibile. Nu mai eram nici noi atît de amărăşteni, de vreme ce lucram ca redactor la „Înainte", organul regionalei PCR Oltenia.

Geo s-a delectat dar s-a şi distrat nespus, consumînd două străchini de borş de dragavei, o iahnie, tot de dragavei, fenomenală, avînd ca garnitură şi-o ciosvîrţică de miel decedat din motive de anemie pernicioasă. Numai aşa-mi puteam explica dimensiunile sale infime şi infame. Pesemne de-aceea îmi şi fusese dăruit de-o finuţă de la Poiana-Mare, Vetuţa ţaţei Frusina, cînd ne vizitase săptămîna trecută.

— Coană Penke, a spus Geo, îţi adresez felicitările mele cele mai calde şi sincere ! Eşti o gospodină şi artistă culinară desăvîrşite... Niciodată n-am avut prilejul să mă ospătez cu furajul vostru oltenesc, căruia nici nu ştiam că-i zice dragavei, şi nici n-am mîncat un iepure atît de gustos. Dacă nu era minuscul, aş fi putut jura că-i miel...

— Păi chiar miel a fost, dom' Geo ! a dat să-l lămurească nevastă-mea, încîntată de laudele poetului-director.

— Formidabil ! Trăim în plină legendă biblică... Ca la nunta din Cana Galileii, cînd Iisus a hrănit o mulţime de oameni avînd la dispoziţie doar cinci jimble şi vreo cîteva chile de molan rouge ! Tot aşa ai procedat şi matale. Apelînd la hipnoză. În orice caz, cu mine ţi-a reuşit figura...

Sărut mîinile pentru masă, c-a fost bună și gustoasă, iar bucătăreasa frumoasă !

Și mai fericită, auzindu-l pe Geo cum îi recită cunoscuta formulă autohtonă de mulțumire, care nu totdeauna era obligatoriu să fie și sinceră, nevastă-mea s-a avîntat, fără să mă consulte, să-l invite și la prînzul de-a doua zi, informîndu-l :

— Dom' Geo, mîine pregătesc un talmeș-balmeș oltenesc, de fapt bulgăresc, zic eu, spre osebire de măiestrică al meu, care se-ncăpățînează să creadă că-i mîncare de prin părțile locului, de-ai să-ți lingi și degetele ! Vii ?

— N-aș prea zice, coană Penke ! i-a mărturisit deschis Geo, așternîndu-și pe chip o expresie de regret nespus de convingător. Am atîtea pe cap, cu teatrul ăsta nefericit, încît nici nu mai știu dacă-i cap sau minge de fotbal. Că dau toți cu piciorul în el, silindu-mă să prezint cît mai urgent o premieră festivă. Dar nu una oarecare, ci cu-o piesă cît mai la zi... De unde s-o iau ? Am o speranță totuși. Să-mi trimeată Baranga „Bal la Făgădău"... Dacă va primi și el acordul instituției care îl joacă acum. Ceea ce nu-i atît de sigur ! Marincule, treci mîine pe la mine, la teatru.

— Cu multă plăcere ! Avem ceva de discutat ?

— Exact ! Îmi trebuie o piesă turbată, aducătoare și de spectatori în sală...

— Păi, Geo dragă, am impresia că mă confunzi ! Eu nu-s Tudor Mușatescu, să scriu piese în stare să facă săli pline...

— Din păcate, o știu și pe-asta ! Dar ai putea să-mi traduci rapid o comedie franțuzească. Ți-e casa plină de dramaturgi francofoni. Iar pînă mîine, ai tot timpul să găsești o piesă corespunzătoare, care să „meargă", din toate punctele de vedere... Gata, am plecat, nu vreau să vă mai reții de la treburi.

A doua zi, cam în jur de unsprezece, eram în cabinetul directorial al lui Geo Dumitrescu, conducătorul Naționalului craiovean. Purtînd sub braț un volum de Jean Anouilh, tipărit la Gallimard.

Văzîndu-mă în odaia rezervată șefului instituției, o încăpere uriașă, în care nu mai aveai loc de cîți actori,

actriţe, regizori şi-alte personalităţi din lumea subterană a unei uzine de vise se aflau, Geo s-a ridicat din fotoliul asupra căruia stăteau plecate capetele tuturor celor menţionaţi mai sus şi, prezentîndu-mă, cît mai pe scurt, s-a scuzat :

— Dragii mei, am să vă rog să mă lăsaţi singur cu maestrul Marincu ! Ne-a adus o piesă... Deci, pîinea noastră e asigurată !

Surpriza a fost generală. Din multiple motive. Mai întîi, nimeni nu auzise vreodată de „maestrul" Marincu. Apoi, pînă atunci, tot aşteptaseră telefonul de la Bucureşti, care să le-anunţe dacă „Făgădăul" lui Baranga era liber au ba, iar nicidecum un dramaturg local. Şi necunoscut. Dar, în cele din urmă, auzind că eram omul care le-aduceam pîine, priveau la mine ca la a noua minune a lumii. Mîngîindu-mă din ochi, cît mai languros cu putinţă. Manu Nedeianu, un comic de rară dăruire, actor cunoscut publicului craiovean, s-a repezit la mine extrem de voios, mi-a strîns mîna, încît am crezut că-mi zdrobeşte falangele, declarîndu-mi :

— Maestre Marincu, cată să fie pîinea cozonac ! Că de trei luni n-am mai jucat, n-am mai încasat leafă, n-am mai avut somn... Nu tu director, nu tu piesă ! Acuma, cînd te-avem în mijlocul nostru, consideră-ne ca pe fiii matale adoptivi... Şi nu ne lăsa să murim de foame. Cu atît mai mult cu cît te-am mai zărit, dacă nu mă-nşel, înfulecînd zdravăn la grădina lui Măslină... Ce ne-ai adus ?

— Cinci piese bombă ! le-am declarat famelicilor actori.

— Splendid !

Iar în clipa următoare, cabinetul lui Geo era pustiu. Plecaseră cu toţii, lăsîndu-ne singuri, pentru a-şi rumega în linişte speranţele.

Geo, luîndu-se cu mîinile de cap, aproape c-a răcnit la mine :

— De unde cinci piese, Marincule ? Vrei să ne nenoroceşti ?

I-am arătat volumul editat de Gallimard, şi l-am lămurit pe loc :

— De-aici, din cartea lui Anouilh ! Avem de unde alege... Ironic, comediograf de valoare mondială, dialoguri

inteligente, compromite societatea contemporană burgheză...

Oarecum revenindu-şi, Geo m-a poftit să iau loc în fotoliul din faţa biroului său. Apoi, turnîndu-mi o cană uriaşă de cafea, întocmai ca şi aceea dinaintea lui, mi-a declarat :

— N-aş fi crezut că eşti capabil să te-orientezi chiar atît de bine şi urgent. Îl ştiu pe Anouilh. Şi-ncă mai serios decît îţi poţi imagina... Merge perfect, mai ales în zilele noastre. Şi la care din piese te-ai gîndit ?

Culmea era că nu mă gîndisem la nici una. Toate mi se păruseră nimerite pentru ceea ce-i trebuia lui Geo. Şi i-am dezvăluit adevărul :

— Drept să-ţi spun, nu-s decis asupra nici uneia. Alegem împreună. În volumul de faţă se află întreaga operă a individului. Şi „La sauvage", şi „Le voyageur sans bagages"...

— ...întocmai ca mine, m-a întrerupt Geo, care-am sosit la Craiova doar c-o servietă ! Şi-altceva ?

— „Le rendez-vous de Senlis", „Antigone" şi cea mai recentă creaţie a sa, „Médée", scrisă imediat după război!

Geo n-a mai stat mult la chibzuială. Şi-a optat pentru „Le voyageur sans bagages". Întrebîndu-mă :

— În cît timp mi-l dai gata ?

— Depinde ! i-am răspuns eu. Dacă-i vorba de rasol, în două săptămîni, dacă-i să fie „specialitatea casei", atunci cam într-o lună, o lună şi ceva...

— Tot mîncău ai rămas, Marincule, zău aşa ! a dat nervos Geo din mînă, apăsînd pe-unul din cele cinci butoane de lîngă telefon.

Cînd s-a ivit secretara, Geo i-a transmis :

— Fii atît de drăguţă şi roagă-l pe regizorul Corneanu să mă onoreze cu prezenţa sa !

După ce-a dispărut din cîmpul nostru vizual individa solicitată, poetul a surîs subţire, explicitîndu-se :

— E urîtă ca dracu', însă acum e fericită ! De-aia i-am zis să fie drăguţă... Are o încredere nebună în gusturile mele !

Cînd a apărut şi Corneanu, regizorul despre care mai auzisem cîndva, Geo s-a interesat, consultîndu-l :

— Ce-ai zice de „Călătorul fără bagaje", al lui Anouilh? Ai avea cu cine să-l pui în scenă ? La actori mă refer...

— Am ! Numai textul să-l capăt la vreme. Fără el, îți dai seama, sîntem în pom !

— Perfect ! Într-o lună ne-aduce Marincu traducerea... Dacă-i înmînăm și-o arvună, să zicem trei sau patru milioane, singurul capitol bugetar neepuizat fiind cel al drepturilor de autor, poate depune un efort deosebit și-l obținem și mai curînd !

Corneanu, cînd a aflat că echipa va avea de lucru, s-a oferit să-mi aducă personal avansul. Pe timpurile acelea, formele fiind extrem de simple, a fost de ajuns semnătura lui Geo pe-un petic de hîrtie. Iar peste vreun sfert de ceas, regizorul se prezenta c-un săculeț de pînză gri. Cîntărind destul de greu. Ne-am uitat amîndoi nedumeriți, și eu și Geo, cînd la Corneanu, cînd la săculeț.

— Ce-i acolo ? a-ntrebat Geo.

— Avansul ! l-a lămurit regizorul. La casierie n-au avut decît monede.

— Bune și-alea ! am exclamat eu, mai mult decît încîntat. Cît ?

— Trei milioane și jumătate ! m-a informat Corneanu.

— O pașă, cît de darnic ești ! Mai mult decît în visele mele... Aproape jumătate din leafa pe care-o primesc de la ziar. Pe lună !

Cînd dam să plec, cu sacul într-o mînă și volumul lui Anouilh în cealaltă, Geo s-a interesat :

— Unde te duci acum, la talmeș-balmeșul de-acasă ?

— Exact ! Nu vii cu mine ? Doar ești invitatul lui Penke...

— Imposibil ! Trebuie să rămîn la post... Cine știe, poate mă sună Bucureștiul, să mi se spună ce-i cu „Balul de la Făgădău" ! În orice caz, dacă tot n-am posibilitatea să văd și să gust din tălăburca voastră, baremi povestește-mi cum arată, din ce se face și cîte calorii posedă. Am impresia că-s cam anemic, și simt nevoia să mă întremez oleacă... Ia zi-i !

I-am zis. Mai ales îmboldit de faptul că Geo era un anemic potențial. Avînd în vedere slăbiciunea sa (fizică, se-nțelege) proverbială. Povestită în tehnicolor, rețeta ju-

mărilor de la Poiana-Mare l-ar fi putut ajuta enorm. Chiar fără să guste din ele. Era și-acilea un fenomen de sugestie. Că tot pomenise despre așa ceva ieri, cînd se-ndopase cu dragavei și urme (insesizabile) de miel.

Cînd mi-am terminat expunerea, Geo nu mai era în stare să cuvînteze. Deloc. În așa hal îi lăsase gura apă, ascultînd rețeta mea, încît ar fi realizat o autentică performanță dacă ar mai fi fost capabil să și vorbească. Privind la mine cu fruntea scăldată de toate sudorile iadului, îmi arăta, insistent și permanent, ceva ce se găsea în spatele subsemnatului. Uitîndu-mă în direcția indicată, n-am depistat țipenie de om.

Ridicîndu-se anevoie și nițel clătinat din fotoliul directorial, menținîndu-și mîna îndreptată spre același loc de mai înainte, în cele din urmă a izbutit să îngaime :

— Ușa ! Șterge-o cît mai iute de-aici... Pe ușa aia ! Cu jumările tale, omul lui Dumnezeu, ești un adevărat asasin ! Un torționar... Doar ți-am spus că nu mă pot mișca de-aici ! Iar tu mă faci să intru în plină criză hipoglicemică. Nu-i uman...

— Exact așa obișnuiește să spună și tanti Ralița ! am dat eu să-l informez. Mătușă-mea bună... Cum că nu-i uman ce se-ntîmplă !

— Oricum, e mai deșteaptă decît tine ! a remarcat Geo. Acum întinde-o... Du-te, tradu-mi-l pe-Anouilh, pentru țară mori, și-ți va fi mormîntu-ncoronat cu... salată oltenească, și nicidecum cu flori !

„Pasagerul fără bagaje" l-am dat gata mai repede decît mi-aș fi imaginat. Ce-i drept, cît am lucrat la traducerea piesei, străduindu-mă intens să fie cît mai „literar-artistică", am sistat orice regim dietetic. Cu arvuna primită, mă aprovizionam numai de la ghețăria lui Măslină. Unde se aflau tezaurizate mai toate bunătățile pămîntului. Mai ales detalii de porc. Frigărui, costițe albe, mușchiulețe, cîrnați...

Cînd m-am prezentat cu manuscrisul, la Teatrul Național, să i-l predau lui Geo personal și în mînă, „drăguța" de secretară m-a anunțat cu lacrimi în ochi :

— Directorul nu mai e director ! A fost chemat la Bucureşti şi nu s-a mai întors... O să ne vină altul, mai mult ca sigur domnu' Manu !

Căutîndu-l pe Nedeianu, l-am găsit într-o dispoziţie catastrofică. Numai de „Pasagerul fără bagaje" nu-i ardea. Şi mi-a recitat :

— Ne-a lăsat dom' Geo cu buzele umflate ! Fără să ne fi zis măcar : „La revedere, cucoane, că-mi iau jamantanele şi plec...". Ca-n poezia lu' Topîrceanu, tot poet şi dumnealui !

— Păi n-ar fi avut motive, dragă domnule director...

— Aoleu ! Nu-mi mai spune-aşa, că m-apucă năbădăile. Nici nu s-a primit decizia de numire, şi deja toată lumea-i pe mine ! Dar, apropo, de ce n-ar fi avut motive?

— Foarte simplu ! Deoarece sosise la Craiova fără bagaje... Şi, fiindcă tot pomenirăm de bagaje, ce-i fac acum cu pasagerul ?

— Care pasager ? Dom' Geo ? deveni deodată curios Manu Nedeianu. Crezi că-l lasă director în continuare, făcînd naveta Bucureşti—Craiova şi invers, barem o dată pe săptămînă ?... N-aş prea-ş zice ! Cînd s-a luat la gîlceavă cu omul de la telefon, care-l sunase din capitală, îi spunea numai „tovarăşe ministru" ! Păi, dacă te ciondăneşti chiar cu ministrul în persoană, şi te mai şi cheamă la Bucureşti, e clar că nu te mai întorci cum ai fost... Decît cel mult figurant !

Amuzat de ceaţa ce se vălătucea în capul distinsului şi dăruitului actor, şi comic de calitate în plus, i-am spus-o de-a dreptul :

— Eu mă gîndeam la alt pasager, la cel „fără bagaje". Mai precis, la Jean Anouilh... Piesa franţuzului, ce-am tradus-o la comanda dumneavoastră !

— Dragule, să mă şi pici cu ceară, şi tot n-aş ştii ce să-ţi răspund, zău aşa ! Fiecare director cu protejaţii lui. Dacă-mi cade mie pacostea pe cap, şi mă face director, atunci adio Anouilh... Nu-l cunosc, n-am avut de-a face cu dumnealui, stau cuminte în banca mea ! Să-mi fixeze ministerul repertoriul, iară nu eu... De ce să-mi iasă vorbe ?

Om drăguţ, Nedeianu, care nici nu mai ţin minte să fi fost au ba numit director. N-a pomenit o boabă despre

retrocedarea avansului. Şi chiar de-ar fi făcut-o, tot n-aş mai fi avut de unde... Păpasem arvuna. Cu cheltuielile de producţie, aduse de la Măslină ! Iar de regizorul Corneanu, nimeni nu mai ştia nimic. A doua zi, dnpă ce fusese chemat Geo, îl solicitaseră şi pe dînsul. Şi nu se mai întorsese.

Vacă bună de muls

Terminîndu-mi şi eu cariera (nu de piatră) începută la Craiova, tot la Bucureşti mi-a fost sortit să mă stabilesc. Ca şi Geo Dumitrescu. Fusese el directorul Naţionalului din Cetatea Banilor, acum eram eu director general. La „Europolis". Însă fără o para chioară în buzunar.

Pe unde se va fi aflat atunci, în acea perioadă, poetul căruia tocmai îi apăruse volumul „Libertatea de-a trage cu puşca", n-am izbutit să aflu. Foştii colegi, ca să le zic aşa clienţilor de la „Café de la Paix", bălmăjeau vrute şi nevrute, din care n-am înţeles mai nimic. Ba că s-ar fi retras din mediul urban, optînd pentru cel rural, ba că-şi luase maşină de piaţă, ba că-i vizitat frecvent de tinerimea lirică a capitalei. Care se ducea la Geo ca la Mecca, pentru acordarea de sfaturi în branşă.

Din păcate însă, fiind şi prins cu treburile editurii, din '46 şi pînă-n '52 n-am izbutit să dau nici de bunul meu Geo, nici de vreunul din acei „frecventatori". Ce mai, mă rupsesem de viaţa literară ! Cea creativă. În schimb, mă ocupam serios şi cu abnegaţie de celălalt aspect al ei, latura productivă. Tipărind cărţi.

Arareori însă, îmi reaminteam de Geo şi de cele păţite. Întrebîndu-mă ce-o fi păţit şi el. Zvonurile puse în circulaţie pe seama sa, părîndu-mi-se aberante şi neserioase, n-am acceptat să le iau în consideraţie. Tot nădăjduind că destinul ne va ajuta să ne reîntîlnim.

Şi chiar aşa a şi fost ! Iar destinul se chema I.T.B. Căci l-am revăzut pe Geo, cu totul întîmplător, într-un vagon de clasa a II-a, pe-atunci mai existînd şi clasa I, ţinînd sub braţ o tinichea ciudată. Albă pe-o parte, şi neagră pe dos. Ceea ce, pentru tramvaiul 14, din dotaţia bogatei reţele a I.T.B.-ului, era oarecum neobişnuit, acesta fiind utilizat mai mult de precupeţii ce se ocupau de Obor. Ce să cate în el un poet de valoarea lui Geo Dumitrescu? Care, în loc de puşcă, după cum ceruse în volumul cu titlul pomenit mai sus, purta în „bandulieră", ca să zic aşa, tabla aceea dreptunghiulară.

Bineînţeles, cînd l-am identificat cu precizie, deoarece nu mai era tînărul vioi şi elegant din cabinetul Naţionalului craiovean, arătînd destul de obosit, cu faţa trasă şi ochii magnetici cufundaţi în găvane, am strigat bucuros :

— Ce faci acilea, frate Geo ?

— Umblu cu tramvaiul, grasule ! Dar matale ?

Nu i-am răspuns imediat, ci m-am repezit să-l îmbrăţişez. M-a primit în braţele sale, ferindu-şi însă tinicheaua de sub braţul stîng şi atrăgîndu-mi atenţia :

— Las-o mai moale cu efuziunile tale lirice, grasule, că-mi strici numărul...

— Care număr ? Că doar nu te-am călcat în aşa hal pe pantof, încît să ţi-l micşorez la măsură...

— Numărul de la maşină ! mi-a precizat Geo, arătîndu-mi tabla de la subsoară. A trebuit să-l dau la revopsit. Că ruginise zdravăn, întocmai ca şi „Chevrolet"-ul cumpărat de ocazie. Numărul se mai poate face iarăşi ca nou, în vreme ce maşina ioc ! Aşa-s eu, un fraier cu cioc, menit să fiu păcălit de toţi...

Nu m-am lăsat, în pofida refuzurilor repetate, timide totuşi, pînă n-a acceptat să-mi viziteze noul loc de muncă. Şi i-am explicat :

— Ştii, nici eu nu mai sînt director ! La „Europolis" eram chiar Preşedinte Director General, în vreme ce-acum mi-s ceva mai mic. Şef al serviciului de tehnoredactare de la „Editura de Stat"... Nu te interesează cea mai mare editură din ţară ?

— Nu prea ! Dacă trecem şi pe-acolo, o fac doar pentru tine, ca şi pentru faptul că mi s-a făcut dor de-o ciorbă

de burtă, ca la mama ei. Ne uităm la firma instituției tale, și-apoi ne ducem la Mitică-lăptarul, colegul meu, din toate punctele de vedere, să ne-ospătăm domnește și să mai stăm pe-ndelete de vorbă...

M-am declarat numaidecît de acord. De fapt, între „Editura de Stat" și lăptăria lui Mitică Cosma nu era mai mult decît o zvîrlitură de băț. Rapid, în două cuvinte și trei gesticulații, i-am arătat clădirea instituției ce mă utiliza, fostul edificiu al „Universul"-ului, și i-am explicat ce-i aia tehnoredactarea. Satisfăcut de maniera „pe scurtătură" la care apelasem, Geo m-a îndemnat voios :

— E clar ! Am înțeles despre ce-i vorba... Acuma, pe cai ! Haidem cît mai repede, să nu termine Mitică poetul cazanul de ciorbă !

Spre norocul nostru, nici nu putea fi cazul să i se gate chiar atît de devreme rezerva confecționată pentru ziua aceea. De altfel, nici nu trecuse de ceasurile unșpe. Macedoneanul nostru, om de meserie, cînd punea la fiert ciorba destinată pentru o zi întreagă, folosea mai totdeauna cazanul de rufe al familiei. Iar neamul Cosma era numeros. Bătrînii, frații, nurorile și nepoții, inclusiv cîteva rubedenii mai îndepărtate, care ajutau la curățatul burților, treabă delicată și dificilă, căci se cerea efectuată cu osebită acurateță, reprezentau, cînd era vorba de spălatul rufelor tribului, pe puțin vreo cinșpe persoane. Deci, ciorbă de burtă cît îți poftea inima. Niciodată sub suta de ocale. Adică, în traducere liberă, echivalentul a vreo două sute de porții.

După ce Mitică s-a bucurat văzîndu-ne iarăși împreună, ne-a plasat la o masă cît mai apropiată de tejgheaua sa, de unde dirija întreaga activitate a locantei, și-a strigat spre bucătărie :

— Trei burți fierbinți, groase și cu muchii !

Geo l-a privit mirat, interesîndu-se :

— Mănînci și tu cu noi ?

— Nu mai sînt în stare... Însă două-s pentru Marincu. Cam așa obișnuiește suprarealistul nostru să aprecieze produsele Familiei Cosma ! Dacă-i servesc și nițel hrean ras, atunci e capabil să-nfulece trei farfurii... Poet mare, dom'le, nu slăbănog ca de-alde noi !

Pe la patru, după-amiază, dădusem gata și ciorbele și cele ce-avuseserăm de stat la tăinuială. Puteam spune, într-o anumită măsură însă, că eram oarecum lămurit în privința lui Geo Dumitrescu. Atît referitor la enigmatica sa dispariție, cît și la actualul domiciliu.

Reieșise, din spusele sale, că simțea o nevoie cumplită de cercuri. Cercul, ca metaforă, ar fi trebuit să reprezinte împlinirea, elanul, vîrtejul vieții și-al destinului poetului. Ce nu pricepeam, era altceva. De ce se stabilise la Străulești, parcă așa reținusem, un sătuc din preajma capitalei ?

Cînd mi-a dezvăluit că posedă un soi de microfermă, în care creștea vreo cîteva vaci, al căror lapte îl comercializa diminețile, prin piețile Bucureștiului, cărîndu-l cu „Chevrolet"-ul, am fost edificat. Poetul se supărase pe „sat". Mai pe șleau spus, se luase în bețe cu unele foruri culturale, niște servicii în fruntea cărora se găseau plasați cîțiva posesori de capete patrate și-ncuiate, și-nțelegea să se ocupe de poezia sa într-un mediu lipsit de dogme și tabu-uri.

Serile, uneori și nopțile, era călcat de colegii de breaslă, cu care tăifăsuia pe teme de literatură. Pînă tîrziu. Și se considera liber și fericit, mai ales că nu-l părăsiseră adevărații producători de lirică. Cînd l-am chestionat cum merge treaba cu rentabilitatea, Geo mi-a explicat :

— Mă grasule, cu poezia ar mai fi cum ar fi... Îmi îndeplinesc zilnic norma de cercuri. Cu vacile-i mai anevoie ! Dau lapte puțin, sau nu mă pricep eu să le îngrijesc, precupeții de pe piață mă trag pe sfoară, mașina-i mai mereu pe butuci, nu găsesc piese de schimb, la mecanică sînt total afon, mă rog, ce mai tura-vura, aici am cam încurcat-o !... Noroc de cîinele Degringo, că el mai mă păzește de prostii.

— Ce rasă e ?

— Inexistentă, grasule ! Reprezintă doar o nălucă a minții mele... Însă extrem de necesară. Cînd ai să-mi citești, cîndva, nu se știe cînd, poemele adunate în volum, atunci, poate, ai să-ți dai și tu seama !

Mi-am dat ! Cînd, în 1963, i-au apărut „Aventuri lirice" și, mai ales, în 1966, „Nevoia de cercuri". Și-l descifrasem și pe Degringo. Dulăul care se ținea după el, cînd eroul liric pedala pe bicicletă.

*
* *

De cînd îi apăruseră volumele mai înainte pomenite, Geo Dumitrescu abandonase fabrica de lapte de la Străulești, scăpase de hîrbul de „Chevrolet" (în privința acestuia nici acum nu-mi amintesc precis dacă era „Chevrolet" sau „Ford", dacă nu chiar „Pontiac", dar asta nu mai are importanță) și optase pentru velocipedul pe care realizase, învingător, turul ciclist al plaiurilor poetice naționale.

Mereu în șa, și urmărit de javra asupra căreia încă nu se putea declara dumirit, Geo încerca să elucideze o serie de opinii și contraopinii literare și artistice, făcînd uneori pe ironicul, luînd în bășcălie năravuri și moravuri bucureștene, modernizări incompatibile cu delicatele sale înclinații spre puritate și cu foamea sa de filosofie. Umbla prin șantiere naționale, ca Bicazul, se plimba, braț la braț cu feluriți colegi de alte limbi, ca Rafael Alberti, Demian Bednîi, Malaparte ; pentru ca, în cele din urmă, să-l îmbrățișeze serios pe Charles Baudelaire, căruia îi dăruiește o splendidă ediție bilingvă, comentînd-o într-o manieră absolut personală.

De cîte ori mă-ntîlneam cu el, eram fericit să-l văd deconectat, admirat și-nconjurat de colegi nemăcinați de invidie. Odată, la „Casa Scriitorilor", zărindu-mă singur la o masă, s-a ridicat de lîngă convivi și s-a așezat alături de mine, uitîndu-se prelung în blidul meu. Apoi m-a întrebat :

— Ce-i cu tine, grasule, îmi pari cam trist ?

— Păi și sînt !

— Ce s-a-ntîmplat, ți s-au înecat corăbiile în apele Dîmboviței ?

— Mai dihai ! Astăzi n-au mai făcut ciorbă de burtă, iar cu tălăburcile ălelalte nu mă prea împac. Ehei, unde-s preparatele lui Mitică ?

— În amintiri !

— Și tu, Geuțule, ce mai învîrtești ? m-am interesat și eu.

— Scriu, pregătesc un nou volum, pedalez, iarăși scriu, apoi din nou pe bicicletă și, uite, tot așa, cît îi ziua de lungă ! A-nceput să-mi are și mie plugul... Mîine însă dispar ! Mă duc la Bălcești, să gîndesc și să proiectez o nouă formulă pentru „Gazeta literară"... Care, după cît îmi dau și eu seama, și-a terminat misiunea ! O să scoatem alta. Cînd o să fiu gata, voi avea nevoie și de tine... Pentru o punere în pagină cît mai aparte. Visez la alt format, la altă vestimentație...

— Perfect ! am exclamat eu bucuros. Îți stau la dispoziție. Cheamă-mă și-am să viu cu-o sută pe oră !

Nu m-a mai chemat. În '68, parcă, a apărut „România literară". Asta da, arăta a revistă literară ! Și-o machetase singur. După ce-o pritocise și-o-ntorsese pe-o față și pe alta aproape un an de zile. La casa de creație a scriitorilor. De la conacul Bălcescului.

Abia prin '70, cînd gazeta arăta oarecum obosită, însă numai ca aspect, deoarece pe dinăuntru era aur și argint, ținînd seamă de ce publica Geo, susținînd generațiile noi, m-am încumetat să-i fac o vizită. La redacție. Avea cabinet de director, o încăpere vastă și elegantă, toată numai în catifele roșii, și la perdele și pe fotolii.

Din păcate, n-o brodisem tocmai bine. Era în plină ședință de redacție, punînd la punct numărul următor. Totuși mi-am vîrît niței capul pe ușă, întredeschizînd-o numai cît să-mi încapă devla. M-a identificat pe loc, și-a strigat la mine :

— Pe unde-mi umbli, dom'-le, de nu te mai găsește omul ?

— Pe la țară ! La ora actuală eu mi-s cel ce se ocupă de agricultură... Din motive de boală, am fost silit să mă las de machetare !

— Cum adică, n-ai să-mi dai și mie o mînă de ajutor ? s-a arătat indignat Geo. Ai uitat cîte ne leagă ? Diseară te-aștept aici, să stăm de vorbă pe-ndelete... Adio !

Am revenit. Și-am tăifăsuit îndelung. În cele din urmă, am acceptat să-i machetez un număr sau două. De probă. Deși nu mi se respinsese nici una din inovațiile prezentate, ca vestimentație grafică, nu-mi convenea deloc ora-

rul de lucru al revistei. De cele mai multe ori, sumarul fiind extrem de labil, mă apucam de schițat punerea în pagină abia după miezul nopții. Iar tensiunea arterială nu-mi îngăduia atari abateri de la recomandațiile cardiologilor.

Și, oarecum jenat, l-am anunțat pe Geo :

— Îmi pare nespus de rău, dar n-am să te mai pot macheta ! Sănătatea nu mă lasă...

— Dar ce-ai, omu' lui dumnezeu ? m-a întrebat îngrijorat Geo. Că nici eu nu stau prea bine cu colesterolul !

— Ce să am ? Tot ce-i trebuie omului ca să nu se simtă om ! Și diabet sever, și cardiopatie ischemică, și colesterol mărit, bașca hipertensiune paroxistică...

Geo n-a mai insistat. Ci doar și-a dat cu părerea :

— Care va să zică, dacă nu mă pun la punct cu colesterolul, cam astea mă așteaptă și pe mine ! La urma urmei, dacă nu mă-nșel, sîntem de-un leat, nu ?

— Păi da ! Cu oarecare aproximație...

Peste un an, poate mai puțin, în vreme ce Geo Dumitrescu se afla în străinătate, trimis de Uniune într-un schimb cultural, am aflat că fusese eliberat din funcția de redactor-șef. Apoi au fost alte zvonuri. Cum că, la întoarcere, fusese pus din nou în scaun. Dar nu pentru multă vreme. Căci, ultima veste primită de la băieții ce mă vizitau la Tîncăbești suna destul de bizar. Geo Dumitrescu se lăsase de gazetărie și se-apucase serios de scris. Mutîndu-se, cu arme și bagaje, la o vilă de creație a Uniunii, de la Sinaia-Cumpătu. De unde nu se mai mișca. Uitase de București, de gazetă, de publicarea producției proprii. Ocupîndu-se, de la un timp, mai mult de-o „Poștă a redacției". În paginile unei alte reviste literare. De unde scotea poeți din cei mai neașteptați. Printre care unul, cel puțin, citindu-l și eu chiar în rubrica respectivă, mi se păruse de cert viitor. Îl chema Gheorghe Azap. Original, scriind lucruri nefumate de alții, după un scurt răstimp a fost și editat. Apărîndu-i un volum, „Bocceluța cu plăpînde", care m-a lăsat cu gura căscată. Era cu-adevărat poet, și-ncă cu „P" mare. Deci, Geo nu bătea apa în piuă!

Dai un leu, şi scoţi o sută...

Iar dacă dai suta, mai scoţi două din buzunar. Exact cum am păţit-o, de mai multe ori, chiar eu în persoană. La „Cabana Vînătorilor", bufetul de la Sinaia-Cumpătu.

Peste vară, prăbuşindu-se peste ferma agro-literară tîncăbeşteană o rafală de canicule inumane (cu peste 38 grade Celsius), m-am dus valvîrtej la Mircea Micu, pe atunci mai marele Uniunii peste casele de creaţie, şi i-am cerut, cu lacrimi în ochi, să mă cazeze şi pe mine la munte.

— Nea Micule, altminteri rişti să mă ai pe conştiinţă ! Dacă îmi mai fierb creierii la temperaturile astea bestiale, o să-ţi fie serviţi la praznicul de pomenire, după ce-am să mor, ca rasol. Iar de-i preferi pané, nu-i o problemă. Îi pui la soare, şi se prăjesc de la sine...

— Du-te, dom'le, la Sinaia-Cumpătu, la vila nr. 6, şi lasă-mă cu chestiile astea macabre ! Ce mi-s eu, canibal ?

Simpatică şi umană făptură şi ardeleanul ăsta talentat ! Nu-i plăceau organele sub nici o formă. Slana era patima sa. Şi cotletele bine înfăşurate în grăsime. Ţinînd seamă de propensiunile sale culinare, am acceptat vila nr. 6, mai exact o cămăruţă de-un pat, unde aveam să respir în voie, fără să trag în pieptu-mi de aramă trîmbele de vipie fierbinte ca amalgamurile din furnalele Reşiţei.

Bineînţeles, îmi luam cu mine şi tovarăşa de muncă, s-o bat pînă-i vor ieşi scîntei din ea. Nu mă refer la bulgăroaica de nevastă-mea, ci la maşina de scris „Erika-1940", fără serie, cu care intenţionam să-mi duc la bun sfîrşit primul romănel din „jocurile detectivului Conan Doi".

Însă n-a fost să fie aşa. Cînd am dat de Geo, plus alţi cîţiva mari condeieri, am zvîrlit peste bord ambiţiile literare şi m-am apucat de activităţi mai lejere. Dacă tot eram la munte, de ce să nu mă fi bucurat şi eu de avantajele altitudinii ? Răcoare din plin, aer cu ozon, flippere şi jocuri mecanice din belşug, în sala de la „Cabana Vînătorilor". Unde mă prezentam imediat după micul-dejun. Servit la restaurantul caselor noastre de creaţie.

cul-dejun era deseori chiar mic, îmi încercam norocul la Și, după o ciorbă de burtă reconfortantă, întrucît misus, și scoteam prin uluca de jos.... sufletul. Adică, nimic. Dă o dată, mai trage la șaibă cu abnegație și încredere, mai dă de două, de șapte, de nouă, și norocul tot se ivea. Odată, cînd mă așteptam cel mai puțin, am tras trei ași. Și mi-am umplut basca de mărunțiș. Trei sutici. În monede de-un leu. Deducînd din suma cîștigată ceea ce pierdusem, mai rămîneam cu un plus de vreo sută și ceva. De lei. După care iarăși mai mă-ntremam nițel. Niște mici, ceva măduvioare, eventual și-un cîrnat pe fasole. Ca să pot relua trasul la șaibă.

Cînd apărea și Geo, mai totdeauna în jur de douăsprezece, primul lucru pe care-l făcea era să se intereseze :

— Ei, cum ți-a mers ?

— Amestecat ! Însă, după ce-am luat și lozul cel mare, cu trei ași, acuma bestia de mașină e plină cu părăluțele mele... Din cîștig, am mai rămas cu două sute ! În minus. Scoase din buzunar !

— Și cu cartea ?

— De mîine mă apuc de ea ! Paralele s-au cam dus, și nu-mi mai place șmecheria electroniștilor ăștia imperialiști... Aș prefera în locul jocurilor mecanice unul ceva mai uman. Un pokeraș să zicem... Unde apelăm la inteligență și psihologie !

Geo zîmbea pe sub mustață, informîndu-mă :

— Atunci ne vedem după-amiază, pe la cinci, la vila unde stă Fănuș !

Om organizat, diminețile lucra intens, fie scriind la poemele sale, fie răspunzînd sutelor de plicuri cu versuri și proze, sosite la redacție, și expediate la Sinaia prin curier special. Cu geamantanul. Însă, simțind nevoia unei relaxări active, mai trecea și pe la infernalele mașinării americănești de la cabană. Nu juca mult. Doar cinci sau zece lei. Căci, spre deosebire de mine, lui îi reușea, mai întotdeauna, pasiența. Și plecam la masă amîndoi. El, modest și zîmbăreț, cu buzunarele pline. Eu, invers.

„Jurnal de campanie" (și agricolă)

Încă un an sau doi, verile mi le petreceam mai mult pe la Sinaia. De dragul lui Geo, precum și de spaima caniculelor din iulie. Cînd, la Tîncăbești, pînă și apa din fîntînă scădea aproape de cota zero.

Împrietenindu-se cu bulgăroaica și mai dihai decît la Craiova, Geo ne vizitase de vreo cîteva ori ferma agro-literară. Minunîndu-se de liniștea înconjurătoare, precum și de toate cele ce ne stăteau la îndemînă, odată ne mărturisise :

— Uitați, oameni buni, așa o oază de creație mi-aș dori și eu !

Prin '74, aflîndu-mă întîmplător în anticamera redactorului-șef de la „România literară", pe neașteptate m-am pomenit tras de mînecă. Întorcînd capul, am dat de chipul lui Geo. Era fericit. Și nu știam de ce. Așezîndu-se pe-un scaun, lîngă biroul lui Ady Fianu, a pornit să extragă, bucată cu bucată, din rucsacul de mînă ce-l însoțea, cîte un exemplar dintr-un volum ceva mai măricel, frumos executat, fără crețuri pe cotor, avînd o copertă albă ca neaua. Și-i sufla lui Ady :

— Ăsta-i pentru Iorgulescu, ăsta pentru Sami, celălalt pentru Regman... „Jurnal de campanie" !

— N-ai și pentru mine un „Jurnal de campanie" ?

— Ți-l dau pe cel rezervat lui Dimisianu, care-i plecat într-o delegație culturală... Și, fiindcă o să fim colegi și-n altă ipostază, pentru tine îi schimb și titlul, mai adăugîndu-i un cuvînt...

— Cum adică ? n-am priceput ce vroia să-mi spună Geo.

— Am să-i zic, uite, chiar acum îl completez : „Jurnal de campanie" (și agricolă !) Nu sună frumos ?

— Ba da ! Are chichirezul lui ! Însă de ce anume-i valabil numai pentru subsemnatul ?

— Ei, aici e-aici ! Deoarece, de-alaltăieri, sînt și eu posesor de teren bun de dat în agricultură... Mi-am cumpărat o căsuță, la Otopeni, lîngă aeroport. Cu livadă săl-

batică, în stare de junglă... Dacă mă ajuţi, fiind de peste douăzeci de ani în branşă, cu sfaturi practice, am să-ţi rămîn nu numai recunoscător, dar şi îndatorat. Cînd vii să-mi vezi terenul şi căsuţa ?

— Oricînd eşti dispus să mă primeşti ! Cafea ai ?

— Şi cafea, şi-un „Kent"... Mîine dai şi-o mînă de ajutor, să vedem cum se pune în funcţiune hidroforul. Căci fostul proprietar avea şi-aşa ceva. Şi-ncă unul faimos, suedez, instalat acum vreo patruzeci de ani, şi care, zice el, ar mai merge... Vii ?

— Mai încape întrebare ? Aduc cu mine şi nişte răsaduri, să chibzuim unde-ţi organizăm şi-o grădiniţă de zarzavaturi...

I-am găsit destul de anevoie căsuţa „de creaţie". Era pitită pe una din multele străzi, mai curînd ulicioare, botezate Fermelor 1, 2, 3, şi-aşa mai departe, în dosul unui gard viu, pare-mi-se din glădiţă, dacă nu chiar caprifoi. Arăta mai curînd a bungalow decît a casă, însă construit de fostul proprietar cu mult gust şi pricepere. Căci, poftit de Geo să-l examinez pe-ndelete, odăiţă cu odăiţă, am putut constata că poseda de toate şi-ncă la dimensiuni mini. Şi bucătărioară, şi băiţă, şi dormitor, şi-un living-room ceva mai măricel, taman bun de transformat în cabinet de lucru, cu birou, bibliotecă, televizor, radio şi-alte minunăţii audio şi video.

Pînă să trecem la evaluarea potenţialului agrar al terenului, Geo mi-a mai arătat, fericit şi mîndru şi atenansele proprietăţii. Un beci, nu prea adînc, însă încăpător. Şi mi-a precizat :

— Aici am să-mi pun poloboacele...

— Care poloboace, l-am întrerupt eu, că n-ai zis nimic despre vreo vie prin „zonă" ?

— O să fie, dacă-mi faci rost şi de niscaiva butaşi !

Şi-a continuat, indicîndu-mi o mogîldeaţă de statura unui pitic :

— Asta-i hidroforul ! Culmea-i că merge şi-acum, după atîta vreme. Mi-a spus fostul că nu-i nevoie de nici o întreţinere, aşa că, vezi, ai scăpat de belea... La doi sau trei

ani, o dată, e necesar să-i torn cîteva picături de ulei. La axul motorului...

Mai erau, în dosul bungalowului, şi-o magazie de lemne, o încăpere pentru păstrarea uneltelor şi, cam atît, nimic mai mult.

Profitînd de ocazie, am lăsat în odaia de mai sus snopul de tomate, gata de pus în pămînt, informîndu-l pe Geo :

— Mîine, cel mai tîrziu poimîine, e absolut necesar să le plantezi !

— De plantat eu le-aş planta, dar cum să fac, Măria Ta ? a chicotit Geo, dînd neputincios din braţe. În viaţa mea n-am ştiut ce-i aia grădină, vie sau livadă...

— Nu-i cine ştie ce mare brînză ! Am să te-nvăţ eu... Tot personalitatea mea se ocupă şi de îndrumarea nevesti-mii în campaniile agricole. Am un raft întreg de bibliotecă numai cu tratate : pomicultură, viticultură şi horticultură. Eu îi spun ce-are de făcut, conform celor mai noi descoperiri în tehnologia grădinăritului, iar bulgăroaica execută !...

— Ei, asta-i bună ! a zîmbit poetul, hlizindu-se. Te-ai transformat în exploatator al bietei femei ?

— Ba nicidecum, am pornit eu să mă enervez. Dacă n-ar face-o din plăcere, nici nu i-aş îngădui să pună mîna pe săpăligă... La urma urmei, este şi-o indicaţie medicală. Penke are dificultăţi cu somnul, iar profesorul Façon i-a recomandat anume abandonarea mediului urban şi grădinăritul. De fapt, dacă vrei să ştii, află că livada şi via au fost plantate de nevastă-mea personal. C-o mai fi ajutat-o careva, oricum, ea s-a găsit la temelia înfiinţării fermuliţei pe care ai văzut-o. E meritul bulgăroaicei. Şi-a purces să-şi recapete şi somnul... Şi-apoi, nici eu nu stau pe tuşă. În pofida volumului, cînd e nevoie iau vermorelul în spate şi stropesc via cît ai zice peşte. Într-o jumătate de zi, aproape c-o dau gata ! Abia acum, după cinşpe ani de agricultură, am lăsat lupta împotriva dăunătorilor şi-a bolilor criptogamice pe seama finilor. Care ţin neapărat să mă ajute, jupuind şi pielea de pe mine...

Şi-uite aşa, vreo zece ani de-a rîndul, l-am povăţuit pe bunul şi dragul meu Geo cum s-o facă şi s-o dreagă. I-am

zis să lase livada în pace, în starea în care-o găsise, căci pomii rodeau în stil american, ca-n California. Jumătate din poame cădeau, găurite de carpocapsa pomonella, un vierme al mărului, însă cealaltă jumătate era de-o valoare mult sporită. Nefiind chimizată. Nu cantitatea conta, ci calitatea.

Cu grădiniţa de legume şi zarzavaturi a mers ceva mai anevoios. Nici n-avea timp să se ocupe de praşile, copilit şi stropeli, nici terenul nu se arăta dispus să producă, fiind bine înţelenit. Cu pir, buruieni necunoscute, troscot şi-alte mărăcinoase. Din cînd în cînd, îi mai duceam eu cîte-o lădiţă de roşii. Ca să vadă ce-ar fi putut obţine, şi el, din răsadurile cu care-l aprovizionam primăvară de primăvară.

Altminteri, Geo era pur şi simplu îndrăgostit de oaza lui de linişte şi verdeaţă. Mai ales de terasa dinspre miazăzi a casei, un soi de paviment pe jumătate podit cu dale de piatră, aflat la adăpost, sub o bună parte din clădirea propriu zisă a bungalowului.

Acolo stăteam de vorbă, trăgînd în piept fum de ţigară şi sorbind o cafeluţă. Preparată de mîinile personale ale poetului. Care nu privea niciodată la borcănaşul din care lua divinul praf al boabelor proaspăt rîşnite. Punea, uneori, şi cîte două linguriţe cu vîrf, sau cocoşate, cum le spuneam eu, la o ceşcuţă de apă. Şi ieşea o cafea trăsnitoare. Groasă şi tare, de să te ridice de pe scaun. Numai ţigările le drămuia. La trei „Snagoave", un „Kent". Nu din zgîrcenie. Ci fiindcă aflase, nu mai ştiu din ce almanah, că americanii pun kumarină în fabricatele lor. Şi-avea oroare de chimicale.

Mie, personal, ceea ce-mi plăcea cel mai mult la ferma lui Geo, n-o să credeţi, era puzderia de crizanteme sălbatice ce-i invadaseră mai toată suprafaţa dintre portiţă şi bungalow. El zicea că-s japoneze. Eu, Toma necredinciosul, ziceam că-s „OZN"-iste. Nu le găsisem menţionate în nici un tratat de floricultură. Şi totuşi, odată, îl rugasem :

— Măi Geo, bulgăroaicei i-au căzut cu tronc la inimă japonezele tale. Nu ne dai şi nouă cîteva rădăcini, să le prăsim şi noi ?

— Cum să nu ! Pune mîna pe cazma, şi scoate-ţi singur cîte pofteşti. Însă cu grijă, să nu rămînă locul berc pe unde-ai umblat !

Operaţie dificilă. Oricum aş fi vrut să procedez, dacă mă lăcomeam la cele mai frumos dezvoltate, tot rămînea o chelie în bizara pajişte de flori. Pînă la urmă, m-am mulţumit cu cîteva smocuri de pe margine. Cam subdezvoltate şi nemulţumite chiar ele însele de înfăţişarea lor. Însă cu Geo nu te puteai certa. Şi m-am considerat satisfăcut şi cu ce izbutisem să extrag, de ici de colo.

— Ai văzut, nu ţi-am pleşuvit nicăieri jardiniera !

— Mda ! Însă ai zvîrlit mucuri pe sub japoneze... De ce crezi c-am pus scrumiere peste tot ? Ca să-mi plantezi tu „Kent"-uri între crizantemele mele ? De fapt, nu-ţi fă inima amară de ce-ţi spun, că-mi fac eu în suficientă cantitate. Nu eşti unicul care obişnuieşte să semene chiştoace prin iarbă. Toţi îmi populează peluza de japoneze, imaginîndu-şi că pămîntul suportă orice măgărie...

Fericit că locuia la ţară, Geo n-a mai părăsit Otopeniul nici pe timp de iarnă. Lemne avea, că-l ajuta scriitorul Paniş, zis şi Tolea, de meserie pădurar, că de-aia scrisese şi romanul de real succes, „Hoţii de pădure", apă avea, mîncare îi aducea frate-său, de la Bucureşti, care îl iubea şi-avea grijă de el. Aşa că se considera pe deplin satisfăcut.

— Şi totuşi, măi Geo, nu ţi-i urît singur ?

— Cine ţi-a spus că-s singur ? Mă vizitează mereu cîte cineva, şi-apoi îi am în casă pe-ai mei...

— Niscaiva rubedenii ?

— Oarecum ! Badea Apollinaire, nea Arthur Rimbaud, cumătrul Fiodor Mihailovici, şi-ncă multe alte neamuri apropiate... Cum să te-apuce plictisul, cînd posed filarmonica mea personală, de fapt, nu una, ci mai multe. Ascult ceasuri întregi unicatele mele din discotecă. Furtwaengler, Karajan, Britten, Celibidache pe casetă, că omul nostru, încăpăţînat, n-a acceptat niciodată să înregistreze pe discuri... Şi i-am făcut-o ! Căci, fără să ştie, l-am tras pe bandă din concertele publice... Ei, ce zici, mi-am organizat bine viaţa ?

Fiind și eu posesor de discuri, vreo mie și ceva, l-am înțeles. Ba, la primăvară, precis am de gînd să mă duc iarăși la el. Luînd cu mine cele trei plăci („Columbia") cu sonatele pentru vioară solo ale lui Bach. În interpretarea lui George Enescu. Sînt convins că nu le are. Nu le cumpărasem din țară, ci de la Moscova. Și nici acolo nu-mi prea dădeam bine seama cum de ajunseseră. Și dacă-l prind într-o dispoziție corespunzătoare, ajutat de Johann Sebastian, poate-l conving să-mi citească din ultimele sale poeme. Căci e cam multișor de cînd n-a mai dat nimic la tipar.

Odată, chiar îl iscodisem :

— De ce nu-ți mai publici poemele din ultima vreme ?

— Le-am pus la-nvechit ! Pînă și vinul capătă calități majore, lăsat să zacă la beci... Însă, te-asigur, mereu le verific și le mai trag de pe drojdie ! Cine se grăbește să-și tipărească orice năzbîtie, dă vinuri slabe pe piață...

Ce-o mai fi făcînd în iarna asta poetul inimii mele ? Nu l-am mai întîlnit deloc în ultimul timp. E musai să-l caut... Iar de nu-i la Otopeni, sufletul i se află acolo. Precis.

„Poeţii" de pe şoseaua Vergului

În locuinţa noastră, din 1938, printr-un noroc fantastic, mă bucuram de-o situaţie specială. Sus, la etaj, existînd doar două odăi, dormitorul şi sufrageria, eu fusesem instalat la subsol. Într-un fel de garsonieră. De fapt, camera femeii de serviciu. Pe care n-o aveam.

Situaţia îmi convenea de minune. Trăiam izolat, avînd la dispoziţie nu numai liniştea necesară confecţionării poemelor mele suprarealiste ci şi cea trebuincioasă pentru învăţătură. Căci învăţam pe rupte. Citind orice-mi cădea în mînă, numai manualele şcolare nu. Aşa s-a făcut c-am rămas corigent la matematică. Filozoful şi matematicianul Fajon, de la „Cultura-Max Aziel", nevroind să ţină seamă de statutul meu social. De unic creştin (ortodox) într-o instituţie de învăţămînt israelită.

— Lasă, maică, mă asigurase Mamamoaşa, cînd aflase de belea, nu te frămînta... Am să ţi-l trimit pe Doruleţul meu, zi de zi, în fiece după-amiază, să te mediteze. Maşină are, că i-am făcut-o cadou la majorat, note de zece cîte vrei, ca la banul Manta, marele nostru domnitor de aritmetică, aşa că totul o să fie ca la carte !

Nu ştiu ce-o fi înţeles tanti Mili prin carte, însă cu Doru m-am ocupat mai mult de poezie. Mai ales că umbla şi el pe la stihuri. Fiind mereu îndrăgostit. De fiece dată de altă făptură angelică şi accesibilă. Tînăr era, frumos, ce să mai zic, actor de cinema, semănînd nemaipomenit cu Charles Boyer, celebra vedetă a franţujilor. Deci, pe lîngă „Aero", maşinuţa lui, avea tot ce-i trebuie.

Iar cînd dăduse la mine, într-o după amiază, şi peste tînărul Hulubei, student la filologie, vecinul nostru de la etajul trei, mare făcător de stihuri romantice, cam în ge-

nul lui George Lesnea, pasiunea sa, uitase de ecuațiile mele, de gradul doi și trei, și se-nhăitase cu Horică. Și, în loc să se ocupe de algebră și de viitorul lor scriitoricesc, se distrau pe socoteala mea. Hulubei, la instigația lui Doru, începea :

— Ia povestește-ne și nouă, mă frate, cum a fost cu fuga ta în Abisinia continentului negru ?

Căzînd în capcană, ca un fraier cu cioc, le relatam totul cu de-amănuntul. Ascultîndu-mă vrăjiți, zîmbeau pe sub mustață, îmboldindu-mă să le furnizez și-alte amănunte. După ce se-nnopta bine, și dădeau s-adoarmă, Doru îl aborda pe Horică :

— Măi băiete, mai are taică-tău ceva zghihară de Huși ?

— Cum să n-aibă, că doar de-acolo ne tragem !

— Și-atunci, ce mai stai ? Adă și tu o sticlă... Să capete văru-meu curaj, și să ne spună cum se descurcă printre ovreii lui ! Apoi, cine știe, poate mai scriem și ceva stihuri. Inițiem un concurs. Fiecare cu harul lui, și ce-o ieși, om vedea...

Ieșea pasiența. Căci ne-apuca miezul-nopții citindu-ne reciproc, în trei, elucubrațiile. Și-am ținut-o tot așa, ocupîndu-ne de povești și manufacturare de versuri, pînă a aflat Mamamoașa că-s iarăși amenințat să devin corigent. De astă dată la franceză și germană. Și mi-a făgăduit, dorind să-și dovedească iubirea ce mi-o purta, ca unuia pe care-l adusese pe lume :

— Maică, de îndată ce intrați în vacanța de Crăciun, o să vie Doru și diminețile la tine !...

Bineînțeles, văru-meu s-a bucurat pînă la Dumnezeu. Avea posibilitatea să-și arate uriașele cunoștințe în materie de limbi străine. Și chiar din prima zi de vacanță, mi-a adus un maldăr de romane polițiste, în franceză, majoritatea din colecțiile „Le Masque“ și „L'Empreinte“. Anunțîndu-mă :

— Pînă mă-ntorc, cam în jur de prînz, la masă, citești din doască în doască „Zece negri mititei“ de Agatha Christie. Și, în timp ce-o să prînzim, ai să-mi spui tot ce-ai înțeles ! E clar ?

— Sigur că nu ! Mamamoașa zicea c-ai să mă meditezi...

— Păi ce fac ! Nu ţi-am adus materialul necesar ?

— Şi unde-o întinzi ?

— Am o treabă cu poetul nostru, amicul Hulubei ! Îl duc la maestrul Minulescu, prieten de-al mamei, să-şi dea cu părerea despre versurile sale, adică nu ale maestrului ci ale lu' Horică...

Mîhnit că eram abandonat pe mîinile doamnei Agatha Christie, asistam la plecarea colegilor de branşă. Cu „Aero"-ul lui Doru. Pînă la urmă am prins binişorel franceza. Pasionîndu-mă la culme enigmele celebrei romancier. Însă i-am prins cu fofîrlica şi pe ambii mei confraţi. De fapt, mai curînd contrafraţi. Deoarece n-aveau cum să-l viziteze pe maestru, acesta fiind plecat la Paris, după cum îmi fusese dat să aflu din „Adevărul literar".

Le-am spus-o verde-n faţă :

— Să vă fie ruşine, fraţilor-cumnaţilor ! Vreţi să mă faceţi să cred c-aţi fost la Paris, aller-retour, în numai cinci ceasuri ?...

— De ce la Paris ? s-a interesat văru-meu nedumerit.

I-am arătat ştirea din „Adevărul literar". Şi n-a mai zis nimic.

Într-o duminică, dimineaţa, cam pe la nouă şi jumătate, m-am pomenit cu Doru şi cu Hulubei. La mine în odaie.

— Ce-i cu voi ?

— Nimic deosebit ! Am vrut să vedem cum te pregăteşti... Ai tăi sînt în Bateriilor, invitaţi de maică-mea şi de nea Titi, la un „maus" ! Mi-au spus să-ţi comunic că vin abia diseară şi să am grijă de tine...

— Cum adică ?

— Foarte simplu ! Tu te pui pe citit, iei la rînd „Moartea lui Roger Ackroyd", iar cînd ne-ntoarcem, probabil după-amiază, ne povesteşti tot romanul. Timp ai destul...

— Păi iarăşi aveţi de gînd să plecaţi ?

— Închipuie-ţi că da ! De data asta fără şmecherii... Există o tînără romancieră, care doreşte enorm să ne cunoască. Şi ne-a invitat la un ceai.

— Dimineaţa ?

— Păi tu nu bei ceaiul tot dimineaţa ?

— Ba da... Şi tot ceai o să beţi şi la prînz ?

— Vedem noi, nu-i treaba ta ! m-a repezit Doru.

— Şi dacă-i spun lu' Mamamoaşa ?

— Dacă scapi vreo vorbă, n-am să mă mai ocup de tine. Decît luîndu-te la cafteală !...

La prînz, am mîncat de unul singur. Ce-am mai găsit şi eu prin cămară. Că şi-a bătrînă, Ongliţa, cînd se pune pe gătit, nu se încurcă şi face mîncare pentru cîteva zile. Aşa că m-am declarat satisfăcut cu resturile din oala cu sarmale. Suficiente totuşi. Nu mai mult de douăzeci. Însă mici, preparate moldoveneşte, cît degetul meu mare. De la picior. Pe la trei, isprăvind pasionantul roman al bătrînei doamne, mi s-a făcut poftă de niscaiva muzică. Fiind într-o dispoziţie melancolică, abia aşteptam să reascult, la patefon, „Tristă duminică", o bucată celebră la vremea aceea.

Urcînd în sufragerie, geaba am căutat patefonul. Dispăruse. O clipă m-am gîndit că l-or fi luat babacii cu ei, la Mamamoaşa. Însă nu vedeam motivul, deoarece tanti Mili avea o ditamai hurdubaia franţuzească, „Dual", acţionată electric şi dotată c-un schimbător automat de plăci. Înnebunit că fusesem călcaţi de hoţi şi ni se furase patefonul, care, pe deasupra, mai era şi portativ, deci lesne de cărat, am pornit s-aştept sosirea băieţilor. Ca, împreună, să ne sfătuim ce-i de făcut. Iar cînd au venit, cam pe la patru şi jumătate, am lămurit numaidecît situaţia. Doruleţ mi-a prezentat patefonul în doi timpi şi trei mişcări. Uimit, l-am luat la întrebări :

— Bre, eşti nemaipomenit ! Două ceasuri am răscolit toată casa, iar tu ai dat de el imediat. Cum ai făcut ?

— Foarte simplu ! L-am adus din maşină... Era la noi !

Urîtă chestie. Horică pătrunsese în casa noastră sărind balustrada de la gura scării, meşterise broasca uşii de la bucătărie şi „împrumutase" agregatul. Plus vreo cinşpe plăci. Iar văru-meu fusese de acord. Asta m-a mîhnit cel mai mult.

— Bine, măi Doruleţ, şi ce vă trebuia patefonul la ceai ?

— Păi ai mai pomenit ceai dansant fără muzică ?

— Mda ! Cam aşa-i... Şi-atunci, bestiilor, de ce nu

m-ați luat și pe mine ? Adică unii se bîțîie, în ritm de boogie-woogie, iar alții să tocească ?

Douăzeci de ani n-am mai vrut să știu de Doru Chiroiu, văru-meu !

„Cum se fură un milion !"
(lipsă Peter O'Toole)

Dacă n-am mai simțit nevoia să mă văd cu Doru, văru-meu, pe Mamamoașa am avut nenumărate prilejuri s-o întîlnesc. Și-ncă în clipe esențiale pentru destinul meu. Cînd iarăși mi-a sărit în ajutor.

Atît cît mă meditase fiu-său, de bine de rău, mai cu romane polițiste în franceză, mai cu traduceri din Verlaine, pe care mă silea să-l dau pre limba noastră, în versuri precare și penibile, după părerea lui Horică, angrenat și el în activități similare, îndîrjindu-se să se ia la întrecere cu mine trudind și el asupra celebrului „Chanson d'automne", în cele din urmă izbutisem să-mi redresez situația din catalog. Și absolvisem cu bine liceul comercial „Cultura-Max Aziel".

La timp. Și cu-o medie generală satisfăcătoare, cam în jur de 5,67. Exact cît aveam nevoie, ca să fiu admis la alt liceu comercial. De astă dată „Gh. Chițu". Din Craiova. Unde ne mutasem. Cu cățel și purcel. Tot sprijiniți de tanti Mili. Care, aflînd că Octav se luase în bețe cu directorul „Asigurării Românești", într-o bună zi dăduse buzna în cabinetul acestuia, rățoindu-se la el :

— Ascultă, mă Gîlcă, mă mai ții minte, prăpăditule ?

— Cum să nu, doamnă general ! Tocmai pe dumneavoastră să vă uit, de vreme ce-am fost nevoiți să vă plătim grămada aceea de bani, pentru a ne onora asigurarea pe viață contractată pe numele răposatului Mișu Chiroiu ? Ce vă supără ? Sau sînteți mînioasă fiindcă am dat dis-

poziţii să nu se mai încheie nici un contract cu dumneavoastră ?

— Exact, măi Gîlmă, pardon, Gîlcă !... Care va să zică, ţi-i frică să mai faci afaceri cu mine, nu ? Dai faliment, dacă mor, şi va trebui să mă plăteşti cu bani grei, mi-e clar. Ei bine, află că n-am de gînd să dau ortul popii ! Şi nici să mai mă asigur la taraba voastră... Cu-o singură condiţie însă. Dacă batem laba, ai scăpat de mine !

— Şi ce să fac, ca să scap de belea, iertaţi, vă rog, adică de dumneavoastră ? s-a bîlbîit Nicolae Gîlcă, umilit pînă-n străfundul inimii de agresiva generăleasă. De-a cărei gură se temea ca de dracu.

— Foarte simplu ! Să nu-l mai persecuţi pe bărbatu' vară-mii...

— Aoleu ! Aveţi neamuri şi-n instituţia noastră ?

— Am, de ce să n-am ? Şi dacă n-o să-mi dai satisfacţie, voi apela la rubedenii şi mai sus puse !

— Cine-i omul care se plînge de mine ?

— Octav... Octav Ştefănescu. Inspector de asigurări...

— Vai de capu' lui ! Păi e-un bleg ce nu s-a mai pomenit. Întocmai ca şi frate-său. Care era să-mi zvîrle în aer sediul „Asigurării Româneşti", cu invenţiile lui trăsnite... Ce trebuie să întreprind, ca să vă fac pe plac ?

— Chiar vrei să-mi devii agreabil, măi Gîlcă ?

— Neapărat, doamnă general... Cine se are bine cu dumneavoastră, se poate considera om fericit ! Mi-au mai spus-o şi alţii...

— Bun ! Atunci o să ne-nţelegem. Uite ce faci... Îl muţi pe bărbatu' Olgăi la Craiova, şi-l pui în fruntea reprezentanţei voastre de-acolo ! E bine ?

— Nu ştiu dacă-i chiar bine, dar o fac şi pe-asta. Scap şi de mutra lui, şi de dumneavoastră !

Şi-aşa s-a pomenit Octav directorul reprezentanţei din Cetatea Banilor. Care, în afară de leafă şi tantieme, îi mai oferea şi locuinţă în sediul filialei. Pe Calea Unirii, în partea dinspre Valea Vlăicii. De unde, eu unul, în ce mă priveşte, nepreafăcînd mulţi pureci, am întins-o în lumea mare. Fugind din casa părintească. Şi de la „Gh. Chiţu". Devenind editor. La librăria „Academica", a lui Nicky Bădescu, pe care-l convinsesem să întemeieze editura „ABC".

De supărat i-am supărat pe-ai mei, şi-ncă rău de tot. Încît nici nu m-au mai primit în casă. Aveam cameră mobilată, lucram ţeapăn, traduceam două romane deodată şi mi se editau două volume pentru copii şi tineret. Şi totul ar fi fost bine şi frumos, de nu intervenea pacostea cu... încorporarea. Era prin 1943, războiul mergea prost, nemţii nu-mi prea plăceau, chiar deloc, şi n-aveam de gînd, în nici un fel, să-mi dau viaţa pentru hitlerişti. Mai ales că-i văzusem foind prin Craiova, mai dîndu-şi şi aere de mari cuceritori. Şi asta cînd ? În timp ce soarta le era pecetluită.

Abia atunci m-am prezentat la Onglița, maică-mea. Care a plîns din belşug, imaginîndu-şi că fiul cel rătăcit se-ntoarce acasă. Însă am lămurit-o la mare urgenţă, ca să nu-şi facă iluzii :

— Măicuţă, n-am venit să mă instalez la voi, şi să-i suport iarăşi moaca lu' nea Octav !...

— Dar ce necazuri ai, mamă dragă ? şi-a exprimat îngrijorarea a bătrînă. Iar ai făcut vreo pocinoagă, la librăria fraierului ăla de Bădescu ?

— Pe dom' Nicky l-am făcut om, aşa că nu-i vorba de nici o pocinoagă. Alta-i situaţia. Vor să mă ia la armată !

— Vai de mine ! Taman acum, cînd nemţii-s pe drojdie ?

— Păi la asta mă gîndeam şi eu. Cheam-o pe Mamamoaşa, cît mai repede, şi roag-o să mă scape de la ananghie ! Are relaţii, se plimbă prin Marele Stat Major ca la dînsa acasă, că doară toţi ăi de-acolo au învăţat la nea Mişu, la Şcoala de Război...

Onglița şi-a şters lacrămile c-un prosop de baie, într-atît era de udă din pricina şuvoiului ce-i izvora din ochi, şi-a zîmbit comunicîndu-mi fericită :

— Păi ai picat taman la ţanc ! Mîine vine Mili, să-şi încaseze arenda, de la pungaşii ăia din Cătane... Pe seară te-nfiinţezi aici. Să stăm de vorbă cu ea. Că pînă atunci îşi ia şi părăluţele. Iar după aia ne ducem cu toţii la „Minerva", adică eu cu Octav, şi Mili cu Titi...

— Şi-o să mă luaţi şi pe mine ?

— N-aş crede !

— De ce ? Crezi că nu-s în stare să-nfulec şi eu vreo cinşpe mititei şi-alte grătaruri ?

— De-asta nu mă-ndoiesc ! Însă n-o să accepte Octav...

Pe la şapte, cînd se-nnoptase de-a binelea, şi-avusesem grijă să mă ospătez corespunzător, la zahanaua din faţa tribunalului, îndopîndu-mă cu cîrnaţi pe fasole, eram primit de Mamamoaşa. În dormitorul babacilor, de la etaj.

— Pe unde mi-ai zăbovit, maică, de puţi a usturoi de la zece metri ?

— Păi am gustat şi eu o ţîră de cîrnat... Dar mi-s aici de vreo juma' de ceas. N-am îndrăznit să intru, pînă nu i-am văzut pe hoţomanii ăia, de la Cătane, ieşind de la matale !

— Bine le-ai zis hoţomani, maică ! Mi-au adus abia un milion, zicînd că n-au cu cine să lucreze pămîntu'...

Auzind de-o atare sumă, mi-am făcut cruce cu limba în gură şi m-am întrebat unde o fi avînd loc Mamamoaşa s-o pună. Însă nu era o problemă pentru dînsa. Chiar în faţa mea şi-a vîrît pachetul de bancnote, învelit în ziare şi legat cu sfoară, de-a dreptul în geanta de pe pat. După care a depus-o în şifonierul maică-mii. Apoi m-a anunţat :

— Uite ce-i, măi copile ! Mi-a spus mă-ta despre ce-i vorba. Şi, pînă s-a înfăţoşat hoarda oţilor ce mă pradă an de an, am apucat să discut situaţia cu Nicu, frate-miu, care-i general la Marele Stat Major. Şi care mi-a făgăduit că-ţi obţine neapărat o amînare de-un an...

— Sărumîna, Mamămoaşă ! E bine şi-aşa... Deşi, drept să-ţi spui, era mai folositor dacă mă scutea total de armată. Ca inapt... Căci ăsta-i adevărul. Sînt total inapt pentru militărie !

— Ştiu ! De cînd mi-ai fugit de la liceul militar „D.A.Sturdza", şi-apoi te-ai aranjat să rămîi repetent la „Ferdinand". Nu tot eu am fost aia care te-am aranjat peste tot, de n-ai păţit mai nimica ?

— Ba da, dragă Mamămoaşă ! Ai inimă bună, caldă ca jimbla scoasă de la cuptor, de-a dreptul de pe vatră... N-am cuvinte să-ţi mulţumesc !

— Nici n-am nevoie ! Mie nu-mi mulţumeşte nimeni... Nici măcar fiu-meu, pe care l-am mobilizat la domiciliu. Tu să-mi fii cuminte, c-altceva nu mă interesează ! Acum

du-te în treabă-ţi, că am şi eu pe-ale mele, şi nu vroi să-l las pe Titi să m-aştepte...

— Ştiu, vă grăbiţi să n-o pierdeţi pe Dorina Drăghici, cîntăreaţa de la „Minerva" !

— Chestia asta mă priveşte-n personal, maică ! m-a repezit niţel tanti Mili. Hai, cărel acas' !

Nu m-am dus acasă. Ci m-am reîntors la locanta de peste drum de tribunal. Unde iarăşi m-am pus pe cîrnaţi. Băgînd în mine şi-o sticlă de Segarcea. Vinişorul gălbui, un Sauvignon demisec, a profitat de capul meu sec şi tehui, transmiţîndu-mi unele idei nesănătoase.

Căpătînd curaj, mi-am zis : „Ce să mai aştept un an întreg, cu sufletu' cît un purice, de vreme ce, pînă la urmă, tot mă-nhaţă ăia... Au nevoie nemţii de carne de tun, iar ai noştri trebuie să le furnizeze sute de mii de ocale, sub formă de soldaţi !"

Ieşind din stabiliment, în stradă, mai limpezindu-mi-se minţile, am întors căruţa-n drum şi-am luat-o către Valea Vlăicii. Spre casa babacilor. Fiindcă găsisem soluţia. Spunîndu-mi în sine-mi : „Ce-i trebuie lui tanti Mili ditamai milionul ? Mai bine mă-mprumut de la dînsa cu o jumătate, şi-am astfel cu ce să mă car la Cairo. Cum necum, fac şi pe dracu-n patru să răzbesc la engleji. Iar acolo văz eu cum o sucesc şi-o-nvîrtesc !"

Decis, am pătruns în dormitor fără teamă, convins că Mamamoaşa o să mă înţeleagă. Şi, imediat m-am repezit la şifonier. Să m-apuc să-mpart milionul cu tanti Mili. Nici urmă de geantă. Mica, fata din casă, care-mi deschisese, m-a şi întrebat, văzîndu-mă disperat :

— Ce caţi tălică, spune-mi şi mie, că poate te-ajut ?

— Geanta lui Mamamoaşa ! A luat-o cu dînsa la restaurant ?

— Nea ! Păi ce, putea să ducă ditamai jamantanu' ? A plecat cu o poşetă mititică, de-i intra în palmă...

Expediind-o să-mi aducă un pahar cu apă, am purces de urgenţă să caut pretutindeni „jamantanu'". În bufet, prin noptiere, în sertarele scrinului şi chiar în baie. Nicăieri. Încrîncenat, am părăsit casa îndreptîndu-mă spre Lipscani, unde-mi aveam camera mobilată.

În pat, culcîndu-mă îmbrăcat, de cătrănit ce eram, am început să cuget la ce-mi mai rămăsese de făcut. Spre nenorocul meu, mă părăsise orice idee mai de doamne-ajută. Pe cînd parcă întrezăream ceva la orizont, s-au auzit bubuituri în uşă.

— Hai tălică, deschide odată, că m-a trimis coniţa după matale. Cu maşina...

Era Mica. Iar ceasurile — unu din noapte !

Biata fată. Tremura toată, neştiind de ce-o apucaseră pe maică-mea toate dănănăile, şi-i căşunase tocmai pe ea, s-o expedieze după mine.

Ajungînd în dormitor, maică-mea a şi răcnit la subsemnatul, destul de strident şi sigură de sine :

— Măgarule ! Scoate repede milionu', că mă dai de ruşine faţă de Mili... Ce-ai făcut cu geanta, că nu-i nicăieri ?

— Măicuţă, să n-am parte de noroc în viaţa asta, dacă am luat-o eu ! am informat-o îngenunchind. Zău, crede-mă... Mă jur pe ce-am mai scump în lume că n-am găsit-o !

— Unde-ai pitit-o, nenorocitule ? Spune mai repede, c-altminteri va trebui să vînd tot ce am, ca să-i dau milionu' lu' Mili !...

În momentul cînd luasem mîinile maică-mii să i le sărut, sperînd s-o conving de buna mea credinţă, în odaie a pătruns şi Mamamoaşa. Bine dispusă, rîzînd la o glumă spusă de Moişeanu, care păşea pe urmele dînsei, s-a interesat, adesîndu-se bătrînei :

— Ce s-a-ntîmplat, măi Olgă ?

— Nimic... Nimic ! i-a răspuns Ongliţa trăgîndu-mi o pereche de palme. Mai tăinuiam şi eu cu fi-meu, de una de alta !

— Zău ? Şi de ce dai în bietu' băiat ?

— Aşa, fără motiv, ca să-şi bage minţile-n cap ! a îngînat maică-mea.

— Mă rog, vă priveşte-n personal, dacă aşa obişnuiţi să discutaţi între voi ! Eu am venit să te-anunţ că plecăm chiar acum la Bucureşti. Titi încă nu-i destul de beat, încît să nu poată conduce maşina ! Însă îmi trebuie banii. Dacă uitam la tine milionu', mai făceam un drum...

Plecîndu-se în genunchi, lîngă pat, Mamamoaşa şi-a vîrît mîinile sub el, căutînd îndelung ceva. Maică-mea privea la dînsa mirată, neînţelegînd ce întreprindea vară-sa. Cînd şi-a dat seama că nu găsea ceea ce căuta, şi-a văzut-o culcîndu-se pe burtă şi vîrîndu-se pînă la mijloc dedesubtul agregatului de dormit, abia atunci a-ntrebat-o :

— Ce-ţi trebuie, Mili dragă ? Spune-mi, nu te jena, că poate-ţi dau o mînă de ajutor...

— Chiar c-ar fi cazu' ! a mormăit Mamamoaşa din străfunduri. Unde ţi-i ţucalu' ?

— Păi de ce nu mi-ai zis de la-nceput ? Că nu te mai chinuiai atît. Du-te la baie, că-i liberă... Ce nevoie ai de oala de noapte, din moment ce este toaletă în casă ?

— Ascultă, fă Olgă, s-a auzit glasul lui tanti Mili, dacă eşti proastă ca noaptea, mai bine ţi-ai lega clanţa ! Mie îmi trebuie ţucalu', nu toaleta... Acolo mi-am ascuns banii !

De parcă i-ar fi dat cineva cu leuca-n cap, Ongliţa a pornit să chiăie fericită :

— Mico, Mico, nefericito, repede !

În clipele următoare, fata pătrundea speriată în dormitor. Cu oala de noapte în braţe, furnizînd şi lămuririle cerute :

— L-am pus în cămară, coniţă ! Dacă am văzut c-aţi vîrît înlăuntru pachetu' cu brînză, mi-am zis c-ar fi bine să steie la rece...

Într-adevăr, preluîndu-şi coletul confecţionat din ziare, tanti Mili a exclamat încîntată :

— Ai dracului oţi ! Au băgat milionu' în hîrtie folosită la împachetatul brînzei... Pute a ţap, de trăsneşte ! E bine şi-aşa. Că banu' n-are miros, după cum a zis împăratul ăla al romanilor, Closetus, care a organizat closetele publice !

Ongliţa n-a mai scos o vorbă. Un timp. Apoi s-a dezlănţuit, aproape urlînd :

— De ce-ai luat banii din geantă ? Şi unde-i geanta ? Că-l bănuiam pe fiu-meu de furtul milionului. Pe nedrept !...

Uluită, Mamamoaşa s-a uitat strîmb la maică-mea. Şi-a şi luat-o la rost :

— Păi bine, fa Olgă, zeamă ai tu în cap, de te-apuci să-ţi plesneşti copilu', faţă de mine, şi-ncă fără să-ntrebi nimic ? Geanta ţi-am lăsat-o ţie, pitită între cearceafurile din şifonier, că mai am vreo cinci, iar pachetul cu bani l-am ascuns în ţucal. Că tîlharii, tîmpiţi cum sînt, şi ştiu că tîmpiţi îs şi stăpînii caselor pe care le pradă, totdeauna cotrobăiesc, mai înainte de toate, printre rafturile din şifonier... Cui să-i dea prin minte că omu'-şi ţine averea în oala de noapte ?

Apoi, mîngîindu-mă pe cap, m-a tras lîngă dînsa şi m-a pupat pe ambii obraji, cu lacrămi în ochi, declarîndu-mi :

— Bietu' de tine ! Cum era s-o furi tu pe Mama-moaşa a ta, care te-a adus pe lume ? Hai, nu fi mîhnit, c-am ceva şi pentru tine ! Iart-o pe mă-ta, că nu ştie nici ea ce face...

Şi, rupînd într-un colţ pachetul, a scos de-acolo un teanc de bancnote. Pe care mi le-a înmînat.

— Na, ca să-ţi treacă supărarea !...

După grosimea teancului, mi-am şi zis : „Băiete, ţi-a pus ăl de sus mîna-n cap ! Om te-ai făcut..." Aveam, credeam eu, destui bani ca s-o tulesc spre Cairo.

Nu aveam. Numărîndu-i afară, la lumina felinarului, am constatat că nu erau decît vreo mie de lei şi ceva. În hîrtii mici. Şi puţind a brînză de oaie. Aşa cum le îndesaseră în buzunări arendaşii, cînd fuseseră la tîrg cu putinile de telemea, şi vînduseră cu jumătatea sau, poate, chiar cu litra.

Cuprins de-o disperare mortală, în dimineaţa următoare m-am prezentat la recepţia hotelului „Palas". Şi, cu banii căpătaţi, mi-am închiriat o cameră de lux, la etajul întîi şi cu vedere spre „Minerva", iar apoi, cu cheia în buzunar, am dat o fugă şi pînă la mezelărie. De unde mi-am cumpărat două kile de cîrnaţi afumaţi. Iar de la brutărie, întrucît tocmai scoteau jimblele fierbinţi de la cuptor, mi-am luat şi două lipii cît roata carului.

Aprovizionat corespunzător, avînd la dispoziţie şi-un interior plăcut şi confortabil, plus fostul meu stilet de la liceul militar, pe care nu-l predasem o dată cu efectele avute în dotare, cînd plecasem de la „Ferdinand", hotă-

rîrea mea definitivă şi finală era ca şi luată. Aveam să mă sinucid ! Cu stiletul. Tăindu-mi venele, sau arterele, în funcţie de mîna pentru care urma să optez.

Obosit frînt, după noaptea de groază, cu furtul milionului, cînd zăbovisem la maică-mea pînă să se crape de ziuă, în prima zi am dormit buştean. Atît mă vlăguiseră cele întîmplate, încît nici de mîncat n-am mai avut poftă. Şi-am lăsat haleala pentru cînd o să mă trezesc. N-avea nici un rost să mor flămînd, cu burta goală.

M-a deşteptat portarul. Care m-a întrebat văzîndu-mă numai în maiou şi chiloţi :

— Domnu', aţi cerut-o matale pe Angelica, manichiurista de jos, de la salonul de coafură ?

Hăbăuc, ca omul după un somn adînc, şi-ncă în plină zi, i-am răspuns bîiguind :

— Habar n-am şi nici nu-mi aduc aminte ! Dar cine ţi-a spus ?

— Păi întrebaţi-o pe Angelica ! E-afară, şi-aşteaptă răspunsul...

— Dă-i drumu', să văd ce-i cu ea !

— Eu îi dau, dar daţi şi tălică ceva ?

I-am înmînat zece lei. Chiar prea mult. Însă locuiam la un hotel de lux şi ţineam să-mi păstrez obrazul. Iar Angelica, despre care n-auzisem în viaţa mea, s-a şi furişat în cameră.

Mă uitam la ea năuc şi nu pricepeam nimic. Era o fată drăguţă, însă tare trecută. Dolofană ca un dovleac turcesc, bine copt şi zbîrcit de prea multă secetă. Şi totuşi... Parcă o mai văzusem undeva. Tot ea m-a scos din hăul de nelinişte în care simţeam că mă prăvălesc. Adresîndu-mi-se :

— Am venit să văz ce-i cu matale ! Te-ai certat cumva cu coana Olga ?

— Cam aşa ceva... Va să zică, te ocupi de unghiile maică-mii. Bun. Însă eu nu mi le tai niciodată la saloanele de coafură...

— Nu face nimic ! Ne ducem noi la clienţi, mai cu seamă dacă-s drăguţi şi n-avem muşterii în atelier, cum e cazu' acum... Te-am zărit de cum ai sosit la hotel, amă-

rît și cu pachetul de la mezelărie ! Nu ți-a fost foame ? Că văz totul pe noptieră, încă neatins... Sau ești atît de necăjit, încît nu-ți mai arde de mîncare ?

— Angelico fată, cînd mi-s mîhnit, atunci mi-e foame și mai țeapăn ! Tu ai mîncat ?

— Neam ! De-azi de dimineață n-am avut nici un client...

— Și de-aia te-ai înfățișat la mine ! Ca să mă manichiurezi și să faci rost de-o para, înțeleg...

— Ba nu-nțelegi nimic ! La cameră, lucrăm și-alte chestii... Sînt vremuri grele, e război !

— Bine, rămîi la mine, ești invitata mea...

— Să mă dezbrac ?

— De ce ? Obișnuiești să mănînci despuiată ? Vroiam să te poftesc la o masă în doi, ca niște amărășteni ce sîntem, iar nu la „alte chestii"...

Pe măsuța pentru geamantane, Angelica și-a arătat talentele. De gospodină. Scoțînd din trusă un prosop curat, l-a întins și-a așezat pe el cîrnații despachetați. Apoi, c-un bisturiu destinat, probabil, operațiilor de pedichiură, a tăiat cîrnații în rondelete, precum și dăraburi zdravene de lipie. Încă aromitoare. Geaba i-am întins stiletul cu care intenționam să mă sinucid, că, după prima încercare, mi l-a înapoiat spunîndu-mi :

— Brișca asta nu-i bună de nimic, nici măcar de tocat vinete coapte !

Îndurerat de calitatea total necorespunzătoare a stiletului, în care-mi pusesem toată nădejdea, m-am luat în mîini, cu demnitate, și-am poftit-o :

— Angelico fată, asta-i situația ! Mîncăm ajutîndu-ne de uneltele din trusa ta... Haide, să-i dăm drumu' !

— Acum, sau după ? a insistat tipa nelămurită pe deplin.

— Acum ! Că după, draga mea, nu mai există nimic. Decît somnul cel veșnic...

— Păi la somn mă gîndeam și eu !

— Nu-ți fă griji, Angelico fată ! Că nici n-ai cu ce gîndi...

În seara aceea ne-am ospătat pe cinste. Iar manichiurista, biata de ea, era atît de hămesită, încît mi-a ras peste o juma' de kil de cîrnați, plus o jimblă întreagă. Pe la zece, iarăși obosit de-atîta trăncăneală, căci Angelica îmi povestise de-a fir a păr întreg romanul vieții sale nefericite și păguboase, am luat-o cu duhul blîndeții și-am întrebat-o :

— Fată dragă, eu m-aș cam culca, nu pleci spre casă ?

— Cînd să mai ajung ? Stau la Işalnița, iar la ora asta nu mai e nici un autobuz... Lasă-mă să dorm aici, că nu-ți fac nimic !

Milos din fire, n-am avut altă ieșire. Și-am acceptat să se culce la mine. În pat. Iar eu, cavaler pînă-n măduva oaselor, mi-am înjghebat un culcuș la poalele patului, acoperindu-mă cu persanul din dotația camerei. Și-am dormit bușteau. Deși, dacă mai țin minte, parcă încercase de vreo cîteva ori biata fată să mă tragă la dînsa în pat. Însă nu-i reușise figura. Încă de pe atunci cîntăream cu mult peste normal.

Cînd m-am trezit, Angelica dispăruse. Lăsîndu-mi un bilet. În care am citit : „Fiindcă m-ai hrănit și m-ai adăpostit, fără să profiți de slăbiciunea mea, te pup dulce pe botișoru' tău de vițeluș bleg. Drept recunoștință, ți-am luat cuțitelul ăla bont, să-l dau la ascuțit. Avem tocilarul nostru, care se ocupă de sculele atelierului. Dacă o să mai fii la hotel, poimîine vin să ți-l aduc. Dacă nu, am să-l las la coana Olga."

Mă nenorocise ! Îmi răpise ultima speranță de-a trece în neființă cu mijloace proprii. Chit că nu tăia mai defel, stiletul mi-ar fi fost totuși de folos. Ca să-mi dau o gaură în vreo venă. Dacă aș fi avut habar pe unde-s plasate.

Și-am renunțat, deocamdată, la sinuciderea programată. Mîncînd tot ce-mi mai rămăsese și plecînd la „Academica", să-mi reiau activitatea din cadrul editurii. Mai aveam un an pînă să fiu luat la armată. Și cîte nu se pot întîmpla într-un an !

Și chiar s-au întîmplat. Chiar foarte multe. Despre care am să relatez cu-o altă ocazie. Dar nu se știe cînd.

Geambaşul Titi, „femeie" la toate

De cînd o adusesem şi pe bulgăroaica de nevastă-mea la Bucureşti, instalîndu-ne în chichineaţa lui Rădulescu, căreia proprietarul îi mai zicea şi garsonieră, începusem să-mi văd serios de treabă. În '46, cînd lumea capitalei aştepta cu-nfrigurare schimbările ce urmau să se producă cît mai curînd, mai ales după ce se petrecuseră atîtea evenimente memorabile, mulţi se mai ţineau de coţcării mărunte sau mai puţin mărunte, ca să facă rost de-un ban.

Printre aceştia se afla, bineînţeles, şi Titi Moişeanu, aghiotantul lui tanti Mili. Om prevăzător, colonel în retragere, fiind scos din armată, acuma se zbătea cu ghearele şi cu dinţii să mai salveze ce se mai putea salva din averea femeii care, rămasă fără om în casă, îl luase la dînsa, în locuinţa de pe Bateriilor. Ca prinţ consort. Nemăritîndu-se cu el.

Înapoiat la meseria mea, de care eram îndrăgostit pînă la dumnezeu, zi şi noapte trebăluiam la editura „Europolis" din hrubele blocului „Cristal Palace", de pe Domniţa Anastasia. Preşedinte Director General eram, ba chiar şi Administrator delegat, cărţi la tipar aveam, aşa că nu-mi mai lipsea nimic.

Decît o locuinţă ceva mai omenească !

Sufocîndu-ne în chiţimia de pe Prelungirea Mătăsari, unde eram jecmănit la sînge de amabilul şi simpaticul proprietar care, de Crăciun, inimă de mamă, ne poftise şi la masă, servindu-ne caltaboş în zeamă fierbinte, de era să mor din pricina aromei „îmbătătoare", acuma umblam ca un disperat după o casă. În puţinul timp liber ce mi-l mai îngăduiau treburile editurii.

Însă, pe vremea aceea, o asemenea pretenţie părea de domeniul aventurii pure. Tot ce văzusem şi-mi plăcuse, ar fi trebuit să mă coste atîtea parale, încît nici scoţînd la mezat editura nu mi-ar fi fost de ajuns. Rechinii cereau pe mă-sa şi pe tac-su, închipuindu-şi că-notam în bani. Induşi în eroare de titlul pe care-l purtam. Pentru bestiile de proprietari, a fi director echivala cu milionar. În lei

valută, adică aur și cocoșei. Ei bine, nu eram. Iar cocoșel văzusem doar o dată, cînd îmi preparase Penke unul la ceaun, într-o zi aniversară.

Și-atunci m-a străfulgerat ideea. Pornind de la gîndul că, la ora actuală, numai „foștii" alergau ca nebunii după cocoșei de aur. Prin tot soiul de afaceri deocheate. Iar „aghiotantul" lui tanti Mili era omul cel mai nimerit. Din cîte mai aflasem și eu, de la unul, de la altul. Întrucît n-o mai vizitasem pe Mamamoașa de ani de zile. De cînd cu furtul milionului.

Într-o duminică, pe-un timp splendid, primăvara deja bătînd la ușă, mă prezentam la portița „vilei" de pe Bateriilor. Era închisă. Iar obloanele ferestrelor trase. Totuși am sunat. Și, spre uimirea mea, în prag s-a ivit tanti Mili, iar nicidecum servanta de altă dată, cu rochiță neagră din satin și șorțuleț alb dantelat. Am privit-o uluit. Nu mai era tanti Mili, cea pe care o știam pusă la mare fix, îngrijită și plină de energie.

Într-o rochie-capot, de casă, de-un albastru bătrînesc, se uita la mine cu ochi obosiți, încercănați și care-și pierduseră strălucirea. Nici nu m-a recunoscut.

— Pe cine cauți, domnule ?

S-o aud pe generăleasă zicîndu-mi „domn", era și asta o chestie.

— Pe dumneata, Mamămoașo !

— Tu ești, maică, bătu-te-ar cucu ! a exclamat oarecum bucuroasă. Însă c-un glas și mai gros decît cel pe care îl aveam înregistrat în memoria mea auditivă. Și-am realizat numaidecît pricina. Căci în mîna dreaptă îi fumega un chiștoc de „R.M.S.". Nu mai fuma „Tomis".

Apoi, parcă revenind la aplombul ce-o caracteriza, s-a rățoit la mine :

— Ce-mi stai acolo, ca un popîndău ? Hai în casă... Tocmai eram cu Titi la un șvarț ! Și-ai să bei și tu unul cu noi. Că-i baiț curat !

N-am refuzat. Bineînțeles. Deși aș fi preferat o cafea naturală, eventual columbiană, cum vindea „Meinl" mai în toate magazinele sale din București, ba chiar și provincie. Nu mai era nici „Meinl", nu mai era, la tanti Mili, în casă, nici ceea ce fusese pe vremuri. Se schimba ceva în viața omenirii. La unii spre cote inferioare, la

alţii niţel mai în sus. Splendida sufragerie a doamnei general era înăbuşită de praf. Masa ovală, din centrul încăperii, de 24 de persoane, pătată şi nelustruită oferea, la căpătîiul dinspre fereastra cu perdelele trase, doar privelişte dezolantă a două pahare de cristal pline cu-o zeamă cafenie, o farfurioară cu trei feliuţe de pîine prăjită, lîngă care aştepta nerăbdător şi mohorît nea Titi Moişeanu. Aghiotantul cel fercheş, de odinioară, ai cărui nasturi de la uniformă străluceau ca nişte bumbi din aur, purta acum un halat de casă ponosit, mototolit şi-aproape fără cheutori, legat doar c-un cordon peste mijloc.

Cînd am pătruns în odaia scăldată de penumbre, împins de Mamamoaşa, Moişeanu şi-a montat ochelarii pe nas şi m-a privit mirat. Apoi, tuşind oarecum semnificativ, mi s-a adresat maliţios :

— Ietete, cine-a venit pe la noi ! De cînd te-ai dat în cîrdăşie cu bolşevişti, c-o aflarăm şi pe-asta, n-am mai fost vrednici să ne calci pragu' casei... Cum de ţi-ai amintit de nen-tu Titi şi de mă-ta-moaşa ?

— Păi cum să nu-mi aduc aminte de binefăcătorii mei ? l-am luat şi eu pe coarda sensibilă. Pînă acum însă n-am avut pic de timp. Iar în ultima vreme, de vreo două luni încoace, umblu ca nebunul după o cameră mobilată. Şi nu-s în stare să găsesc...

— Fiindcă eşti bătut în cap, m-a luat la rost nea Titi, recăpătîndu-şi glasul poruncitor de dinainte de război. Dacă veneai la mine, om te făceam. Că mă pricep la de-al de-astea. Mai ales de cînd mă trecură în rezervă... Hai, bea un şvarţ cu noi, şi stăm de vorbă !

Mamamoaşa îl mînca din ochi, mîndră şi-acum de aplombul fostului trăpaş pur sînge. Şi-l asculta cu gura căscată, în timp ce Moişeanu mă informa despre situaţia lor. Pămîntul îl cedaseră, ca să scape de belele, trăiau doar din pensia de urmaş a lui tanti Mili, ca şi din a lui Titi, Doru lucra la o întreprindere comercială, avîndu-se bine cu contabila-şefă, şi se-ngrijea de subzistenţa agroalimentară a familiei, căpătînd de la depozitul economatului mai toate produsele deficitare pe-atunci.

— Dragul Doruleţ, de n-ar fi fost el, căpos şi frumos ca Charles Boyer, n-am mai fi avut pic de zahăr, unt, carne şi slănină în casă ! a ţinut să completeze Mama-

moașa. Șefa-i văduvă și lipsită de om în casă, și-l mulțumește pe Doruleț' meu cum poate și dînsa. Și, slavă Domnului, poate ! Că-s cheile pe mîna ei... În nimeni n-are încredere, afară de fi-meu. Că i-am și zis-o : Doruleț'le maică, las-o mai moale cu Viorela, fata generalului Mîșcă, oricît ți-ar fi de dragă... Tu ține-te de șefă, cu-amîndouă mînurile, că de la ea curge laptele și mierea ! Pe Mîșcă l-au deblocat din armată, moșia i-au împărțit-o la țărani, și ce-o să-ți puie pe masă Viorela ta, ai ? Praful de pe tobă... Că și Mîșcă era trăsnit rău, încît ținea să primească defilarea regimentului numai cu fanfara diviziei, care avea trei tobe mari. Cu-astea s-a și ales, de fudul ce-mi era ! Asta-i viața, măicuță dragă. Azi în vîrfu' lumii, mîine la pămînt, iar poimîine, cine mai știe, poate și dedesubt, la țintirim... Ia spune-i lu' Titi, ce fel de casă îți trebuie ?

A doua zi, conform înțelegerii stabilite, îl ridicam pe Moișeanu cu taxiul. Din Bateriilor. Că nu-l mai țineau picioarele. Și ne-am dus spre Kiseleff, undeva prin spatele ambasadei sovietice. Să-mi arate o garsonieră. Care-i aparținea. Încă de cînd fusese flăcău. Era într-un bloculeț, la primul etaj. Cu bucătărioară, baie, vestibul spațios, plus odaia propriu-zisă, compusă dintr-o încăpere de 5 pe 6 metri, prevăzută și cu-o nișă pentru un pat dublu și noptierele din ambele părți.

— Dacă-ți place, măi băiete, bate palma cît e fieru' cald ! Că, pe vremurile ăstea, sînt în stare să mi-o naționalizeze, după cum se aude. Ți-o închiriez așa cum o vezi, cu mobilă cu tot. Ei, ce zici ?

— Nu zic nimic. Deocamdată. Îmi place, însă mă interesează și cît o să coste...

— O nimica toată !

— Adică ?

— Foarte simplu... Facem acte de vînzare fictive, devii proprietar, în toată legea, cu hîrtii semnate la notariat, că pe tine n-or să te naționalizeze, dacă ești de-al lor, iar mie îmi dai o dovadă, în care recunoști că totul este un aranjament între gentlemeni. Plus chiria pe-un an înainte... Că n-ai văzut, leul se devalorizează pe zi ce trece ! Iar mie-mi trebuie bănuți mulți. Și-așa am ajuns femeie

la toate, în casa lu' Mili. Spăl vase, bat covoare, frec parchetul cu ceară, ba mai și gătesc. Cu ce capăt de la tine, poate fac rost de-o femeie de serviciu, și scap de osînda ce mi-a căzut pe cap... Că mi-am frînt oasele de-atîta muncă ! De-aia nu mă mai țin nici țurloaiele, și-s nevoit să umblu cu taxiul lu' Gogu, fosta mea ordonanță. Că de el mă folosesc, cînd plec prin oraș să car alimentele procurate de Doru. Le vindem pe la prieteni și cunoscuți, să mai scoatem și noi părăluțe. A ajuns nen-tu Titi să facă neguțătorie la negru. Și-ncă laolaltă cu ordonanța !... Dacă ne-nțelegem la preț, o să-ți fie și ție bine. C-am să te aprovizionez cu de toate. La lună. Ieftin și sigur... Ca între neamuri. Nu-i bine cum zic eu ?

Năucit de cele debitate de Moișeanu, care între timp se recalificase, activînd în multiple sectoare, atît domestice cît și în comerțul la domiciliul clientului, o clipă am rămas pe gînduri. Ce-mi trebuia mie să fiu proprietar de imobil, ba încă și-n condiții de clandestinitate ? Mai dădeam și de dracu', plus că-mi feșteleam obrazul. Ceva era putred în Danemarca !

Totuși, mai mult din curiozitate intelectuală, l-am întrebat pe Titi Moișeanu :

— Și cam la cît se urcă chiria pe-un an înainte ?

— Să spunem șaizeci... Doar sîntem oarecum rubedenii !

— De mii ?

— Care mii ? Ce, mai se există așa ceva ? Milioane, puișor, milioane. Și-ălea nesigure... Iar taxele pentru acte te privesc personal. Așa-i în afaceri !

— Păi, măi nea Titi, n-am atîtea milioane ! Decît peste vreo doi ani. Și-asta în cazul cînd pun toată leafa sub saltea... Iar de trăit, trebuie să trăiesc și eu. Am nevastă, și-amîndurora ne e foame. Cel puțin de trei ori pe zi. Îmi pare rău de garsoniera lu' tălică, dar nu putem bate palma. Prefer să-mi păstrez mîinile curate, chit că rămîn și făr' de casă ! Asta e... Pînă una alta, te las să-ți admiri proprietatea, că-s așteptat la editură !

— Nu mă duci acasă cu taxiul ? a exclamat îngrozit Moișeanu.

— Care taxi ? I-am dat drumu' încă de cînd am pătruns în bloculeț ! Telefonează-i lui Gogu matale, să vie

să te ridice... Că nici bani de taxi nu mai am. Şi mă-c la lucru pe jos. Chiar ţi-aş recomanda, şi matale, mişcarea. Face bine. La tot. Chiar şi la oase. Mai pompează lichid sinovial în articulaţiile ruginite... La revedere !

— Mă, vorbeşti serios, mă laşi aici pînă diseară ?

— Dar cine te-opreşte să pleci chiar acum ?

— Gogu ! Lucrează de noapte, şi la ora asta doarme...

— Normal ! O fi obosit bietu' om... Aşa că, rămîi cu bine, nea Titi, şi să ne revedem sănătoşi !

— Ba o să mă revezi cînd ţi-oi vedea ceafa ! aproape c-a răcnit Moişeanu. Mama voastră de bolşevici, las' că vă venim noi de hac !

— Care noi ? Geambaşii şi femeile la toate, speculanţii şi afaceriştii pe picior ?...

Şi-am plecat înveselit. De mutra ce-o afişase Moişeanu. Căruia nu-i venea să-şi crează urechilor că fusesem în stare să renunţ atît de lesne la garsoniera lui de flăcău hodorogit.

Totuşi, ca să n-o am pe conştiinţă pe tanti Mili, i-am telefonat de la editură să-i anunţ situaţia de la acea oră. Adăugînd, ca o povaţă, să-l mai scutească pe aghiotantul dînsei de treburile cazaniere, care-i damblagiseră mădularele. Inferioare şi superioare.

Mamamoaşa, auzind despre reclamaţiile „deblocatului", m-a lămurit pe loc :

— Minte ca un porc, maică dragă !

După care, suflîndu-şi nasul în batistă, de-a răsunat receptorul ca o trîmbiţă a zilei de apoi, m-a lămurit în continuare :

— De cînd l-am luat la mine, pe casă şi masă, stă ca o momîie şi nu face nimic în gospodărie. Umblă toată ziua cu Gogul lui, învîrtind fel şi fel de afaceri. Eu ţîn locuinţa pe picioare. Muncind ca o roabă. Doar ai văzut cum arăt. Ditamai generăleasa, ordonanţă la aghiotantul ei... Dar vine ea şi vremea mea !

Mi-era şi milă de biata Mamamoaşa. Că tot mai nădăjduia într-o schimbare, nedîndu-şi seama că-şi trăiseră traiul şi-şi mîncaseră mălaiul. Păcat de dînsa. Era femeie de treabă, cu suflet şi inimă de mamă. În pofida rapacităţii celor ce profitaseră de bunătatea dînsei.

„Povestiri marinăreşti"

N-am mai ştiut nimic de Mamamoaşa vreo zece ani. Mă şi jenam să mai apelez la sfaturile dînsei. Cu-atît mai mult cu cît nu aveam poftă să dau ochi cu geambaşul de Titi care, precis, îşi făcea veacul tot în casa de pe Bateriilor, după cum pricepusem de la maică-mea, Ongliţa, care se mai vedea, din cînd în cînd, cu vară-sa bună. Pe care-o plîngea. De beleaua ce-i căzuse pe cap. Adică Moişeanu. Acum făcea pe generalul în retragere, vînzînd pînă şi ultimele lucruri din casa îndurătoarei tanti Mili. Ordonanţa sa personală, după cum se autocaracterizase mătuşă-mea.

Prin 1955, poate '56, căpătasem o traducere de la „Cartea Rusă", prin grija redactorului-şef al editurii, care mă rugase să-i lucrez versiunea românească a unei cărţi de rară frumuseţe. Şi care se chema „Morskie raskazî", adică „Povestiri mărinăreşti", pre limba noastră.

Autorul, Staniukovici, fusese comandant de navă la viaţa lui, şi utiliza, în relatarea întîmplărilor din culegerea sa de nuvele, numai termeni din activitatea ce-avea loc pe-un velier cu cinci catarge, ai căror echivalenţi nu-i găsisem nicăieri. Nici în cărţile lui Jean Bart, nici în fantasticul roman al lui Radu Tudoran, „Un port la răsărit", specialist şi domnia sa în navigaţia cu pînze. Iar cînd bulgăroaica de Penke, nevastă-mea, ca fiind cea mai avizată în rusă, terminase de tradus, într-o formă brută, „Povestirile marinăreşti", lăsînd locuri goale pentru denumirile folosite de velierii de-acum aproape un veac, pe care personalitatea subsemnatului, la stilizarea literară, trebuia să le completez cu umilele mele cunoştinţe în materie, am constatat că sînt în pom. Mai precis, nu mă aflam deloc în posesia vocabularului respectiv.

Apelînd la prietenul şi poetul George Dan, fost marinar în tinereţe, chiar căpitan de remorcher, bietul de el mi-a răspuns încurcat :

— Măi băiete, chestia-i cam belalie ! Haidem la „Podgoria", să vedem mai pe-ndelete despre ce-i vorba... Nava mea funcţiona pe bază de motorină. Singurele pînze

existente în dotaţia vasului, dacă-mi amintesc bine, erau doar cearceafurile, feţele de masă şi şervetele. Dacă-i tragem un păhărel de ceva tare, cine ştie, poate-mi mai amintesc de perioada studiilor de pe vasul-şcoală... Ăla, da, era cu vele. Dar nu cred să-mi mai fi rămas ceva în cap !

Totuşi îi rămăsese. După o seară de basm, petrecută la vestita locantă, cînd mîncasem numai peşte, preparat în toate felurile, ştiut fiind că animalul respectiv este îmbibat pînă peste poate cu fosfor, un excelent nutritiv al celulelor creierului, şi lichidasem şi vreo două, eventual trei butelcuţe de „Sauvignon", George Dan îşi amintise lucrul cel mai însemnat. Şi-anume cum se chema vasul-şcoală al marinei române.

Care, la ora aceea tîrzie din noapte, căpătase denumiri din cele mai ciudate. De la „Briciul Mircea", „Mircu Bricea" şi pînă la „Breckul Mercea".

Realizînd că, relativ la velatură, era posibil să obţin termeni şi mai aiuriţi, m-am despărţit în cele mai bune condiţii de Georgică Dan. Ducîndu-l acasă c-un taxi. Oricît fusese el de matroz, solul i se legăna sub picioare mai dihai decît puntea unui vas cuprins de uragan. Cînd l-am depus în faţa casei, Dan şi-a recăpătat brusc memoria aburită, şi mi-a strigat încîntat :

— Priponeşte taxiul de-o babă, că-mi adusei aminte de numele vasului-şcoală ! „Bricul Mircea", aşa se chema... Atît şi nimic mai mult !

În disperare de cauză, am purces la stilizarea atît de interesantului volum de povestiri încercînd să mă ajut c-un dicţionar, în cinci limbi, editat de Asociaţia navigatorilor amatori români. Sau, eventual, ceva în genul acesta. Limba rusă, cu termenii tehnici adecvaţi, lipsea însă cu desăvîrşire.

Cînd am recitit manuscrisul la bani mărunţi, fericit de cum suna, prin părţile descriptive sau de acţiune, am rămas uluit de tîmpeniile pe care le introdusesem în locul termenilor cu pricina. Nu era a bună, în orice caz. Fiind vorba de cinci catarge, care, în dicţionar, aveau, fiecare, un nume diferit, cînd „arbore", cînd „mat", cînd nu mai ştiu cum, ba chiar şi „rîndunică", dacă n-am uitat totul, am ajuns la concluzia că-mi trebuie, neapărat, un militar de carieră, specialist în problemă.

Şi-am optat, dîndu-mi dumnezeu gîndul cel bun, pentru Doru Chiroiu, văru-meu, feciorul iubit al lui tanti Mili. Ca fiu de general, băşca ofiţer în rezervă, făcînd armata, în perioada 1942—1945, acasă şi la Statul Major, numit acolo de Mamamoaşa, era imposibil să n-aibă vreo cunoştinţă din cadrele marinei. Şi mi-am zis : „Cu precizările unor consultanţi de valoare, care să colaboreze cu Doru, scap de toate belelele !"

Şi-am pus mîna pe telefon. Nefiind sigur că Mamamoaşa mai este în posesia vechiului număr, de pe Bateriilor. Era ! Căci mi-a răspuns chiar dînsa :

— Care eşti acolo ?

— Eu mi-s, tanti Mili, omul pe care l-ai adus pe lume cu mînuţele matale, băiatu' Ongliţăi !

— Ia te uită ! a exclamat Mamamoaşa bucuroasă. Mai trăieşti ?

— De ce să nu trăiesc ?

— Păi, dacă nu m-ai mai căutat la aparat atît amar de vreme, mi-am zis că te-oi fi dus şi tu, cum s-au dus mulţi din neamu' nostru...

— Îmi pare rău, dragă tanti Mili, însă figura asta nu mi-a reuşit ! am asigurat-o eu, intrînd la idei din cele mai negre.

— Păcat ! a luat-o gura pe dinainte pe tanti Mili, în virtutea unei inerţii specifice pălăvrăgelilor muiereşti. Apoi, dîndu-şi seama de cele spuse, a revenit autocompletîndu-se : „Păcat că n-ai mai dat pe la mine, să-ţi mai zic şi eu despre cei ce-au plecat dintre noi. Că mulţi n-au mai avut tăria să-şi schimbe felul de viaţă... Vai de capul lor de blegi ! Aşa că-mi pare bine că ţi-ai adus aminte de Mamamoaşa a ta. Înseamnă că sîntem încă ţepeni, croiţi din alt soi de lemn. Nuc masiv, maică, nu plută fleşcăită, ca ăilalţii !"

Cînd i-am spus că aveam nevoie de Doru, să mă ajute la punerea la punct a traducerii, tanti Mili s-a declarat extrem de încîntată, precizîndu-mi :

— Maică, să te aibă ăl de sus în grijă, c-ai picat tomite la ţanc ! Doruleţu' meu pare s-aivă acuş nevoie de-ajutor, iară nu tu... Că multe s-au mai întîmplat între timp... Nefericitu' s-a-nsurat cu prăpădita aia de Viorela, odrasla

lu' Mîşcă, generalul cu fanfarele diviziei, şi-a avut numai de suferit, după cum i-am şi prezis-o. Contabila-şefă l-a lăsat în boii lui, punîndu-l pe liber, şi am rămas şi noi făr' de-ale gurii. Noroc că mi-am recăpătat încrederea în puterile mele şi-am făcut ordine în casă. Acuma l-am divorţat pe Titi, l-am încadrat în cîmpu' muncii, punîndu-l să facă pungi la o cooperativă a pensionarilor, eu mă ocup serios de croitorie, lucrînd, la domiciliu, pe „Singer"-ul meu, confecţii pentru APACA, iar Doru, care era talentat la poezie, încă din tinereţe, stilizează tot felul de traduceri la IDT... Cam tehnice ele, însă aduc un bănuţ în casă ! Dacă-l mai iei şi lîngă tine, atunci o să-i sporească şi lui curaju'... Mîine ţi-l expediez val-vîrtej, numai să-mi spui unde !

I-am furnizat parametrii geografici, iar Doru Chiroiu s-a prezentat chiar în dimineaţa următoare la redacţia „Flacării", de pe Dobrogeanu-Gherea, unde eram redactor artistic-machetator.

Cînd l-am văzut, nu l-am mai recunoscut. Din frumuseţea de bărbat care fusese, mai rămăsese doar zîmbetul lui atît de deschis şi cuceritor. În rest, mai nimic. Păr nu mai poseda suficient, arătînd ca un Charles Boyer pleşuv şi dărăpănat, hainele atîrnau pe el ca pe-o prăjină de rufe, iar dantura îi fusese supusă la tot soiul de mutaţii. Întratît de însemnate, încît vorbea fonfăit şi niţel sîsîit. Altminteri, acelaşi băiat bine educat şi afabil. Mă îmbrăţişase, îmi scuturase mîna de era să mi-o dejghineze din umăr, iar apoi luase loc pe scaunul ce i-l indicasem. Pînă avea să fie gata cafeaua, pe care tocmai o pusesem la fiert pe spirtieră.

La o ţigară şi la o ceaşcă de cafea, l-am mai iscodit în privinţa situaţiei de-acasă. Iar Doru m-a pus la punct cu tot ce nu-mi dezvăluise Mamamoaşa.

— Maică-mea, măi vere, ca printr-o minune, a promovat iarăşi la gradul de generăleasă. De unde se cam pleoştise în ultima vreme, acuma scoate şi untul din noi. Pe Titi l-a ameninţat că, dacă nu se lasă de afaceri pe picior, de cînd Gogu, taximetristul, s-a internat la Văcăreşti, îl zvîrle afar' din casă ca pe-o otreapă, pe mine mă ia în tărbacă zi de zi, numărîndu-mi paginile stilizate, din

lucrările pe care le primesc de la IDT, iar dînsa, din zori și pînă-n noapte, trage într-una la mașina de cusut... Duminica, aș zice că-i ziua noastră cea mai liniștită. Dar și distractivă. De pe la zece, eventual zece și jumătate, vin să-i prezinte omagiile generali, colonei și maiori, foști subordonați de-ai lu' tata. Dacă se înfățișează și cu nevestele, le expediază la bucătărie, sub conducerea lui Moișeanu, care-i acum și chelarul casei, să pună osul la muncă, preparînd gogoși înfuriate, minciunele și fursecuri, pentru cafeaua de la orele 12. Ora la care li se permite să sosească în salon. Unde, pînă atunci, doamna general Chiroiu predă cursuri de educație politică foștilor militari, îndemnîndu-i și boscorodindu-i la cap să se antreneze în activitatea AVSAP-ului, condusă de Nicu Marincu, generalu', fratele maică-mii. Bineînțeles, nu mișcă unul în front și nici n-are curaju' să scoată o vorbă. A devenit alt om, altul decît cel pe care îl știi de-atunci de cînd ai fost la noi în chestia cu casa. De fapt, este aceeași de dinainte de război. Cînd nimeni nu crîcnea în fața ei...

— Bravo, asta mai zic și eu femeie ! am exclamat încîntat.

— Eronat spus ! m-a corectat Doru. Mai corect ar fi „bărbat ! Și iarăși a apucat-o filantropia. Pe toți îi ajută, dacă află că vor să nu zacă acasă ca niște beșnițe, după cum zice mama, și le face rost de felurite slujbe. Fie la cooperative, fie la APACA. Unde lucrează foștii militari pe rupte, de nu-ți vine să-ți crezi ochilor. Muncitori necalificați sau calificați, normatori, instructori de gimnastică la clubul sportiv al întreprinderii, și tot ce ție nici nu-ți poate trece prin cap. Însă mamei îi trece. Cu-atît mai mult cu cît e foarte prețuită de directorul întreprinderii. Într-atît, încît sînt zile cînd ne vizitează și-acasă. Niciodată cu mîna goală. Ba niște cafea, ba cîteva pachete de țigări, declarîndu-i ălei bătrîne :

— Tovarășă Chiroiu, oi fi matale generăleasă, însă te pricepi la reeducarea foștilor. Felicitări...

Trecînd la chestii mai concrete, respectiv la „Povestirile marinărești", Doru m-a asigurat c-o să facă și pe dracu-n patru să dea de urma termenilor necesari. I-am înmînat manuscriul și l-am întrebat :

— În cît timp crezi c-ai să-l dai gata ?

— O lună e bine ?

— Excelent ! m-am declarat eu de acord.

N-a fost deloc excelent.

Cînd, exact peste o lună, s-a prezentat cu manuscrisul, Doru m-a informat niţel încurcat :

— Măi vere, nu ştiu dacă ne-a reuşit figura ! Am făcut tot ce ne-a stat în putinţă, fiindcă m-au ajutat şi Moişeanu şi maică-mea, care a convocat o sumedenie de foşti ofiţeri de marină, să ne ajute la identificarea tuturor măruntaielor unui velier de-acum un veac, însă rămîne ca tu să stabileşti ce-i bine şi ce-i rău...

După ce i-am avansat trei mii de lei, în contul drepturilor mele de traducător, pentru operaţiile întreprinse de-ntreaga familie, am recitit manuscrisul. Şi m-am luat cu mîinile de cap. Totul era alandala. Mai rău decît fusese la început. Iar cauza am depistat-o mai tîrziu. Cînd m-a lămurit redactorul-şef al editurii :

— N-ai nici o vină, măi băiete ! M-am consultat şi cu un specialist în limba rusă. Toată terminologia de pe velierele ruseşti, ţarul Petru cel Mare a preluat-o de la olandeji. Unde-a lucrat şi el, ca marangoz, pare-se...

„Povestirile marinăreşti" n-au mai apărut. În traducerea mea. Ci mult mai tîrziu, la ESPLA, în versiunea altcuiva. Am în bibliotecă amîndouă volumele. Adică manuscrisul şi volumul tipărit. De frică, n-am mai recitit cartea lui Staniukovici. Mai dădeam şi-n versiunea tipărită peste cine ştie ce trăsnăi. Că nu erau s-aducă de la Amsterdam un amiral olandez, care să certifice denumirile de pe vestitul velier al rusului.

Biata Mamamoaşa. A fost pentru ultima oară cînd îi mai cerusem să-mi dea o mînă de ajutor. Şi-a fost pentru întîia oară cînd nu-i reuşise pasienţa. Şi n-a mai apărut nici dînsa. În viaţa mea. Cînd şi-a dat duhul, am aflat de la maică-mea, Ongliţa, avea vreo optzeci şi ceva de ani şi îşi păstrase luciditatea minţilor pînă-n ultima clipă. Altminteri nu i s-ar mai fi adresat preotului care se prezentase s-o împărtăşească :

— Eşti popă de-al nostru, militar ?

— Civil, coană mare ! răspunsese intimidat părintele de la Antim.

— Atunci, boaită, la stînga-mprejur şi-afară, marş ! Mă descurc eu cu-ăl de sus, aşa cum m-am descurcat o viaţă-ntreagă. Că de gura mea n-a scăpat nimeni. Şi-apoi, cred că-s trecută-n dosarele de la Statul Major, ăla din ceruri, ca soţie de general. Şi-acum lăsaţi-mă singură, le-a spus celor de la căpătîi, că am ceva de discutat cu Mişu al meu !

Şedinţă de lucru cu... urmări

De cînd machetam revista „Cinema", din care izbutisem să realizez un lunar bogat ilustrat, şi-n alb şi negru dar şi-n culori, cu nimic mai prejos faţă de-alte similare de peste hotare, modesta-mi contribuţie îmi crease o oarecare faimă. De croitor de lux, pentru înveşmîntarea elegantă a presei „hebdromadere" (cum îi zicea tanti Raliţa).

De aceea, cînd m-am pomenit convocat, telefonic, să particip la o şedinţă de lucru pe probleme de prezentare grafică a presei, mai ales că eram solicitat chiar de un ziar important, i-am spus tovarăşei de la celălalt capăt al sîrmei, cu nespusă milă :

— Draga mea, te afli în plină eroare !

— Am format alt număr, cumva ? Nu sînteţi machetatorul „Cinema"-ului ?

— Ba da, chiar eu mi-s în persoană ! Însă revista noastră-i lunară, iar nu zilnică, din păcate. Iar în materie de cotidiene, încă nu-s suficient de pregătit profesional. Şi nici nu-mi vine a crede că ziarele se pot macheta...

— De ce ? s-a interesat intrigată persoana.

— Păi tocmai de-aia, findcă-s ziare, adică zilnice, cînd fiece pagină se modifică, de la o oră la alta, ivindu-se mereu alte ştiri !...

— O fi şi-aşa ! Mă duc să-i spun şefului, să văd ce zice !

Peste nici cinci minute, iarăşi a zbîrnîit unealta dracului, agregatul ce nu-ţi dă pace nici măcar o clipă. Bănu-

ind c-ar putea fi iarăşi aceeaşi făptură, am ridicat totuşi receptorul. Nu era glasul secretarei, sau ce-o fi fost domnişoara ceea, ci-o voce de bărbat. Care m-a luat la trei păzeşte, spunîndu-mi autoritar :

— Mîine, la zece, să fii la noi, maestre ! C-altminteri te pîrăsc soţiei dumitale. Dînsa mă cunoaşte prea bine, mi-a fost secretară, la „Agerpres", pe cînd dumneata nici n-ai auzit de mine. Iar cînd o s-auzi, din gura nevestei, ai să afli că nu prea ştiu ce-i gluma... Iar în ceea ce priveşte machetarea cotidienelor, matale eşti în eroare ! Aşa că, mîine te prezinţi la biroul secretarului responsabil al ziarului, ca să-ţi dai şi dumneata cu părerea... E clar ?

— Sigur că nu ! am răspuns cam insolent. Cu-atît mai mult cu cît nu stau de vorbă cu oricine, şi-ncă pe probleme de prezentare grafică... De fapt, cine-i la telefon ?

— Redactorul-şef al ziarului ! Acum eşti satisfăcut ?

— Da ! chiar onorat...

Întrucît pe timpul acela, parcă prin 1964, încă nu mă căpătuisem cu „Bombiţa", m-am autotransportat la „Casa Scînteii" cu mijloacele obişnuite de transport în comun. Destul de dificultuos, deoarece eram la început de primăvară, iar frigul de-afară nu-mi prea pria.

Mă rog, trebuie s-o fac şi pe-asta. Mai ales după ce mă interesasem la nevastă-mea, bulgăroaica de Penke, cine fusese şeful ei, de la „Agerpres". Şi m-a informat imediat cine era persoana cu care discutasem atît de amabil. Aflînd cum îmi vorbise, mi-a spus că era un om de treabă, însă extrem de serios, chiar dur, în relaţiile cu subordonaţii. Şi nu numai cu ei.

Lămurit, eram bucuros că şedinţa avea să se petreacă în biroul secretarului responsabil al ziarului, iar nu-n cabinetul redactorului-şef. Care, deşi avea faima pe care-o avea, totuşi fusese destul de politicos cu mine. Ba chiar îşi permisese să şi glumească, într-un oarecare fel. Totuşi, chit că dracul nu părea să fie atît de negru, eram mai fericit să port discuţii cu secretarul ziarului. Numai între noi doi, totul avea să decurgă ca la carte. Mai ales că-mi formasem, şi-ncă mai de demult, o anumită părere despre înfăţişarea gazetei respective. Iară dînsul fiind mare şi

tare, în postul pe care-l deţinea, n-aveam să-i dezvălui nimic. Ca să nu m-aleg cu capul spart. Mai avusesem prilejul să colaborez c-un cotidian, şi-ncă destul de fructuos, cu vreo doi ani în urmă. Şi-mi plăcuse de redactorul-şef al gazetei, care-mi examinase macheta unui număr special, aniversar, primindu-mă-n cabinet doar în cămaşă, cu mînecile suflecate, de parcă ar fi fost nevoit să muncească pe brînci, la cine ştie ce ridicat de greutăţi. Iar cînd îmi declarase : „Bun ! Merge şi-aşa, deşi e cam trăsnită...", îmi devenise şi mai simpatic. Avea curaj, tipul. Căruia, din nefericire, nici măcar numele nu i-l reţinusem.

Spre ghinionul meu, la secretarul responsabil al ziarului se-adunaseră mai toţi machetatorii vieţuind în capitală. Convocaţi de pe la toate gazetele şi revistele (săptămînale, lunare şi chiar trimestriale). Cea mai mare parte a lor îmi era binecunoscută. Şi m-am hotărît să stau cuminte în banca mea, lăsîndu-i pe dînşii să-şi dea cu părerea. Dacă îi ţineau baierele.

Secretarul, un individ cam mătăhălos, miop zdravăn, pe vremuri fost un redutabil cronicar cinematografic, pe care-l citisem şi-l stimasem, ne-a primit destul de afabil, întrebîndu-ne :

— Aţi fost informaţi despre ce-avem de discutat ?

— Nu prea ! i-am răspuns eu, sărind ca prostul din baie.

— De fapt, nici nu era necesar, din moment ce dumneavoastră sînteţi redactori artistici de presă ! Că doar nu era să vă convocăm aici să stăm la palavre sau la cafeluţe... Problema-i una singură, şi destul de simplă ! Întrucît urmează să aibă loc o seamă de-nnoiri, presa e obligată şi ea să se conformeze. Deci, mai pe scurt, am vrea să aflăm ce părere aveţi despre înfăţişarea grafică a ziarului nostru. Şi, în special, dacă poate continua să apară tot aşa, sau ar mai trebui ornamentat grafic, pe ici pe colo ! Vă ascult... Cine se înscrie la cuvînt ?

Bineînţeles, după cum îmi şi pusesem în cap, nu m-am grăbit. I-am lăsat pe-ăilalţi colegi să se-avînte. În groapa cu lei. Mai ales că-l auzisem pe secretar pomenind de

chestia cu „pe ici pe colo" ! Ceea ce nu-mi suna deloc a bine. Ori nu era convins că-i nevoie de mai mult aer proaspăt, ori nu pricepea dincotro începuse să bată vîntul înnoirilor.

Nu mai ţin minte cine-a luat primul cuvîntul, şi nici cine l-a urmat. Un singur lucru mi-e clar, că nimeni n-a avut prea multe de spus în privinţa vestimentaţiei actuale a ziarului.

Cînd am văzut că exista pericolul să se aplice principiul propus de secretar, cu „pe ici pe colo", că lumea cam obosise şi nu mai era cine să se înscrie la cuvînt, întrucît rămăsesem ultimul care n-apucase să ridice două degete, ca la şcoala primară, mi-am luat inima-n dinţi, zicîndu-mi „fie ce-o fi !", şi-am înălţat mîna :

— Aş vrea, dacă n-aveţi nimic împotrivă, să zic şi eu cîte ceva !

— În plus faţă de ce-au spus antevorbitorii ? m-a-ntrebat conducătorul şedinţei.

— Dintr-un prim punct de vedere, precis că va fi în plus !

De trei ceasuri tot băteam apa în piuă, şi merita să-l pedepsesc. Mai ales că pomenise de pălăvrăgeală şi cafeluţe.

— Care-i punctul acela ?

— Aş propune să nu vă ieşiţi din pepeni şi să ne trataţi cu cîte-o cafeluţă ! Nu de-altceva, dar ca să realizăm, în întregime, presupunerile dumneavoastră. De pălăvrăgit, slavă Domnului, o făcurăm şi pe-asta, însă unde-s cafeluţele ? Căci, ceea ce-aş vrea să vorbesc, după ce-mi voi limpezi capul cu-o gură de cafea, nu va fi în plus, ci de-a dreptul pe dos ! Chiar în sens invers... Şi v-ar prinde şi dumneavoastră bine o cafeluţă, fiindcă o să vă cam doară capul de cele ce vă va fi dat s-auziţi... Pînă una alta. Căci, după aceea, s-ar putea să mă doară pe mine, în cazul cînd nu izbutesc să vă conving...

Secretarul responsabil şi-a cerut scuze, apoi şi-a sunat secretara şi i-a comandat s-aducă zece cafele. Pînă nu s-a prezentat biata fată, cărînd ditamai tava cu cești şi pahare cu apă, n-am scos o vorbă. Ci, intrigat oarecum, am numărat de vreo cîteva ori asistenţa. Care mă

privea la fel de intrigată. Însă deloc indispusă. Altceva mă măcina pe mine. De ce comandase „zece" cafele, secretarul mai sus pomenit, de vreme ce nu eram, de față, decît șapte. Oameni. Inclusiv conducătorul ședinței.

Care, văzînd c-apucasem să dau gata o jumătate din ceașcă, m-a îmbiat nerăbdător și nițel nervos :

— Ei, care-s celelalte puncte de vedere, de-a-ndoaselea ?

— Fiți liniștit, c-am să vi le spun pe rînd... În orice caz, pe măsura importanței. În viziunea mea...

— Și ce-i mai important, în viziunea dumitale ! nu l-a mai răbdat inima pe Moldoveanu (căci cam așa-mi amintesc să-l fi chemat pe cetățeanul meu).

— Că ziarul, așa cum arată, de cele mai multe ori, este o copie infidelă, grafic vorbind, a unor ziare străine. Și nu se încadrează tradițiilor presei noastre, din punct de vedere al punerii în pagină. Pînă și ziarele din perioada ilegalității erau mai bine și mai atrăgător compuse...

— Atunci era necesar ! m-a întrerupt secretarul. Trebuia să atragem cu orice preț noi cititori...

— Și-acuma nu mai aveți nevoie ? Ați și depășit planul ? M-aș mira. Paginile ziarului, la ora actuală, arată ca un ocean de plumb. Nici nu titlu care să-ți atragă privirea, nici o fotografie prezentată într-un mod insolit, nici o punere în pagină mai acătării, care să nu-ți plictisească ochii. Totul este compus numai din blocuri. Patrate sau mai puțin patrate, însă total lipsite de mișcare... Nu există un profil bine precizat, o individualizare care să-l facă pe cumpărător să spună, mai înainte de-a citi capul ziarului, „ăsta-i ziarul meu !". Paginile nu-s mereu la același loc, ca tematică vorbesc, nu-n ce privește numerotarea lor. Iar rubricile, de asemenea. Se plimbă cînd pe-o pagină, cînd pe alta. De se zăpăcește omul de cap, pînă să-și găsească rubrica preferată... Tipograficește, iarăși nu stăm bine. Prea mult zarzavat în paginile ziarului. Adică, mai exact spus, prea multe litere din familii diferite, unele din ele chiar incompatibile. Încît s-ar putea zice, la un moment dat, de către orice om de meserie, că utilizați aproape întreg probarul de litere. Ceea ce nu e bine. Mă rog, s-avem varietate, dar nu în privința

desenului literei, ci-a dimensiunilor ei. Atît în privința literei pentru culegerea textului, cît și, mai ales, a celei folosite pentru titluri...

Cînd am terminat de spus tot ce-aveam pe inimă, n-au urmat bineînțeles nici un soi de aplauze. Și mi-am zis în sinea mea : „Gata, băiete-cucuiete, acum ești în pom !" Deși — ce puteau să-mi facă ?

Asistența machetatorilor părea nespus de stînjenită. Deși, cunoscîndu-ne destul de bine între noi, aveam deplina convingere că erau de-aceeași părere cu mine. Mai rău se simțea secretarul responsabil al ziarului. Și, fără să mai tragă concluziile ședinței, așa cum s-ar fi cuvenit, și-a luat rămas bun de la participanți, rostind încurcat :

— Vă mulțumim pentru ajutor, tovarăși !

După care, nemaiașteptînd plecarea tuturor din birou, a sorbit dintr-o dată o ceașcă de cafea. Ar fi dorit s-o înșface și pe-a doua, însă și-a revenit în fire.

Pe la nouă seara, în aceeași zi, eram chemat la telefon. De Moldoveanu. Ca să-mi comunice c-a trimis o mașină după mine.

— Dar de ce v-ați mai deranjat, din moment ce există și-alte mijloace de transport în comun...

— Păi tocmai de-aia, ca să nu fie în comun, și să te-avem aici cît mai rapid și la-ndemînă ! s-a explicitat secretarul.

La urma urmei, n-avea de ce să-mi fie teamă !

Spusesem adevărul. Iar în ultimul timp, adevărul părea să fie la modă.

Cînd am ajuns la redacția ziarului, Moldoveanu m-a condus, fără să-mi spuie nimic, decît un „bună seara" apatic, direct în străfundul coridorului. Pășind alături de mine, cît mai strîns, ca și cum s-ar fi temut să nu mă piardă pe drum. Zimbind satisfăcut pe sub mustață.

Dintr-o anticameră, ceva mai măricică decît biroul lui, i-a făcut un semn din cap secretarei ce se afla de pîndă acolo, m-a introdus într-un cabinet uriaș. Și m-a prezentat omului de după birou, un bărbat vînjos, cam chel și prevăzut cu-o pereche de ochi scrutători :

— El este omul nostru, tovarășe redactor-șef !

Ediție specială, în zece exemplare

Va să zică, ăsta era fostul șef al bulgăroaicei de Penke. Durul. Cum îi spuneau cei de la agenția de presă. Curios, mie nu mi se părea deloc dur. Ci, mai curînd, extrem de serios și interesat să te-asculte. Căci m-a și întrebat :

— Bei o cafea cu mine ?

Dacă era vorba de cafea, atunci se-nțelege și de la sine, situația nu era chiar atît de cotoioasă. Și i-am răspuns pe dată, nevrînd să-l las în așteptare :

— Chiar și două, dacă sînt invitatul dumneavoastră și, mai ales, dacă n-o să mă pîrîți la nevastă-mea !

Atunci a zîmbit pentru prima oară. Ca, după ce-am trecut la cafelele sosite între timp, să rîdă copios, mai tot timpul, cînd m-a solicitat să repet, punct cu punct, ceea ce-i recitasem lui Moldoveanu. Care, fiind de față, mai mă și completa. Căci mi-era oarecum jenă să-i spun redactorului-șef că ziarul său era „un ocean de plumb".

Ajungînd la capătul expozeului, mi-am aprins o țigară, cerînd permisiunea :

— Pot fuma înaintea dumneavoastră ?

— Cum să nu ! Ce mi-s eu, mareșal al curții regale ? Ce țigări ai ?...

— Proaste !

— Atunci poftim, servește de la mine un „Pall-Mall"... Nu-s fumător, mai ales că-n tinerețe am practicat și sportul de performanță, însă există un prieten de-al meu, care nu poate trăi fără marca asta. S-a cam boierit și a-nceput și să se-ngrașe, nu chiar ca dumneata.

Pe cînd îmi legumeam „Pall-Mall"-ul, trăgînd din el cu parcimonie, șeful ziarului mi-a propus :

— Uite pentru ce te-am chemat... Am vrut s-aud și eu, cu urechile mele, ceea ce noi, aici, gîndim mai demult. Îmi pare bine c-ai avut curajul să-ți spui părerea. Înseamnă că și lumea din afară cugetă la fel... Nu numai cei din conducere !

— Mi-ar pare rău să mă socotiți „din afară" ! Eu fac presă și editură, „dinăuntru", încă din 1946, dacă nu mă-nșel...

— Perfect ! Atunci te luăm la noi... înăuntru, însă-n condiţii de deplină clandestinitate. Nimeni, chiar şi cei din redacţie, în afara mea şi-a lui Moldoveanu, nu trebuie să ştie ce-ai să faci aici. De mîine, te-apuci de proiectarea unei machete „pilot", în mai multe variante, din care să reiasă noua înfăţişare a ziarului... Ai să lucrezi în biroul secretarului responsabil. Fără să-ţi dai aere de conspirator, bineînţeles... Sus, abia ne-aşteaptă cu propunerile. Deci e clar... Din clipa asta, te poţi considera angajatul nostru ! De acord ?

— Aş fi fericit să fie aşa, însă nu-i posibil ! Sînt deja machetator la „Cinema", şi ţin prea mult la redactorul meu şef, ca să-i fac o asemenea figură, adică să-l las cu revista în pom ! Scuzaţi-mi limbajul, dar aşa mi-i felul. Slobod de gură şi sensibil la protocol, însă pe invers. Neplăcîndu-mi deloc ifosele... Vă pot fi de ajutor totuşi, dacă mă veţi considera colaborator extern permanent, în cele mai legale condiţii, deci, afectîndu-mi şi-un soi de leafă lunară !

— Bun ! Mergem şi pe cartea asta... Şi cam cît ţi-ar pofti inimioara, dacă tot e vorba să nu devenim protocolari ?

— Las asta la aprecierea dumneavoastră ! Nu vreau să gafez, încă mai înainte de-a mă pune pe lucru... În ce mă priveşte, stau cam prost cu cordul, şi n-aş ţine să sar peste cal. Ceea ce-mi cam stă în fire !

— În regulă ! a rostit redactorul-şef, privind oblu la secretarul responsabil. Nici eu nu-s tare, în materie de inimă... Toţi trebuie s-avem cîte-un mic beteşug la maşinăria asta. Dacă ai să faci treabă bună, s-ar putea să mă prinzi în clipele cînd cordul îmi funcţionează perfect !

— Am să mă rog celui de Sus, numai de clipe dintr-astea s-aveţi parte !

— În nădejdea lui, poţi rămîne cu buzele umflate... Mai bine roagă-te să-ţi iasă o machetă corespunzătoare ! Cînd te-apuci de lucru ?...

— Chiar de mîine dimineaţă !

— Foarte bine ! Ia şi pachetul ăsta de „Pall-Mall", că-mi împute sufletul, numai avîndu-l asupră-mi, iar în rest are să-ţi puie Moldoveanu, tot ce-o să ai nevoie, la dispoziţie. Inclusiv cafelele...

N-am vrut deloc să-l supăr pe „durul", care-mi plăcea din ce în ce mai mult, spunîndu-i că mai şi mănînc din cînd în cînd, în special cînd lucrez pe rupte. Şi mi-am rezervat plăcerea asta, de-a-l necăji cu problemele mele dietetice, pe bietul Moldoveanu.

La funcţia sa, cam de rangul III, după şef şi adjuncţi, avea posibilităţile necesare. Şi nu mi-am mai făcut griji.

În dimineaţa următoare, în timp ce-mi machetam ultimele pagini destinate „Cinema"-ului, m-a sunat la telefon Moldoveanu. Întrebîndu-mă :

— La ce oră să-ţi trimit maşina ? Întrucît te vei afla într-o poziţie specială, cît ai să lucrezi la noi, mi-a spus şeful să te ridic şi să te expediez la domiciliu cu maşina secretariatului, adică a mea...

— Chiar şi-acum ! i-am răspuns eu, încîntat de condiţiile ce mi se creau, chiar înainte de-a mă fi apucat de lucru.

— Îmi place ! a chicotit în receptor secretarul. Înseamnă că eşti, ca şi mine, un matinal la muncă...

— Nu numai matinal, ci acţionez şi-n nocturnă, dacă e cazul ! l-am asigurat eu.

— Mai frumos spus ! Bravo... Chiar în momentul acesta comand şi cafeaua. Rectific, cafelele ! Căci am impresia că eşti molipsitor...

Bietul Moldoveanu ! Ce ştia el ? În mai puţin de trei săptămîni, cît a durat confecţionarea machetei „pilot", în patru variante, absolut diferite, pur şi simplu îl înnebunisem. Nu numai cu cafelele şi ţigările mele puturoase, cu sandvişuri de la bufet, din ceas în ceas, dar şi cu materialele ce-mi erau necesare pentru obţinerea unui ziar cît mai individualizat. Grafic vorbind.

Roagă-l să-mi procure cotidiene din toate ţările, şi din vest şi din est, pentru documentare, cere-i scule speciale, cum erau, bunăoară, flow-master-ele, recent introduse şi la noi, hîrtie groasă, scotchuri, lipiciuri şi tot soiul de alte mărunţişuri. Care însă, nepreagăsindu-se în redacţie, trebuiau procurate de Moldoveanu din surse necunoscute mie.

În orice caz, pe măsură ce mă apropiam de sfîrșit, secretarul responsabil devenise un cafeinoman convins. Iar fumător, și mai abitir. Fără să pună țigară în gură. Și-așa era suficient fum în cabinetul său. De la țigările trase-n piept de mine. Și, fără să vrea, inhala mai multă nicotină decît orice fumător normal. Iar eu fumam anormal.

Din fericire, am scăpat cu bine amîndoi. Felicitați de redactorul-șef. Care, cînd examinase machetele, în cele patru variante, rostise în gura mare :

— Bravo ! Avem un ziar românesc...

Apoi, adresîndu-se secretarului responsabil, îl chestionase :

— Ce zici, ai să poți colabora cu maestrul și-n faza următoare, ba chiar și mai departe, cînd va deveni machetator al ziarului ? Permanent, zi de zi...

— Bineînțeles ! s-a declarat de acord Moldoveanu. Însă nu-n biroul meu !...

— Bun ! Atunci îl dai pe mîna lui Bubi... Să tipărească o ediție specială a ziarului. Numai în zece exemplare. Din fiecare variantă. De care, bineînțeles, pînă nu ni se-aprobă vreuna din ele, nimeni nu trebuie să afle...

Bubi, un excelent secretar de redacție, cunoscînd la amănunt tipografia, fiind, de altfel, și adjunctul lui Moldoveanu, m-a înțeles imediat. De minune. Deși rămăsese cu gura căscată, văzînd patru ziare confecționate din cupiuri și lipici.

Cînd Moldoveanu l-a lămurit, la amănunt, despre ce era vorba, s-a mulțumit doar să exclame :

— În sfîrșit !

Și, în mai puțin de trei zile, ajutat copios de neobositul Bubi, depuneam în biroul redactorului-șef cîte zece exemplare din ediția specială. Tipărită în cel mai mic tiraj posibil.

Era în jur de nouă. Seara. Iar șeful ne-a spus :

— Stați aici, pînă mă-ntorc ! Mă sui în mașină, și plec să prezint ziarul cel nou... Maestre, poți fuma la mine-n birou, că tot n-am să fiu aici, poftim și-un „Pall-Mall", comandați și cafele, sandvișuri, tot ce vă poftește inima. Apropo, maestre, află că mă simt mai bine cu cordul. Cel puțin așa susține profesorul Iliescu... Ți-e clar ce vreau să-ți spun ?

— Mai mult decît clar ! l-am asigurat eu. Principalul e însă să ne iasă pasienţa. Cu inimile, ne-om mai descurca noi...

Pe la miez de noapte, şeful s-a întors radios. Comunicîndu-ne :

— S-au aprobat toate variantele... Din care va urma să realizaţi, combinîndu-le, chiar numărul de poimîine ! Vă mulţumesc tuturor...

Machetator de zi şi, uneori, de noapte

Ieşind din ascunzişurile unde lucrasem pînă atunci, recte cabinetul secretarului responsabil şi cel al adjunctului, şi-arătîndu-mă la faţă, toată redacţia şi-a dat seama că se pune ceva la cale.

Efectivul secretariatului, alcătuit din băieţi unul şi unul, s-a aflat permanent pe poziţii. Alergînd încontinuu între secretariat şi tipografie, scormonind peste tot după orice literă pentru titluri, cît de cît aptă să corespundă necesităţilor, adică mare şi groasă, în stare să compună un titlu vizibil şi de la cinci metri, după fotografii ceva mai neobişnuite, atît în ce priveşte conţinutul cît şi formatul, după probare de la secţia linotipuri, ca să depistăm garniturile de literă fără ornamente, simple şi lesne de citit.

Cînd, către orele zece şi jumătate, s-a primit sumarul numărului, şi ştiam, cu aproximaţie, ce materiale vor alcătui ziarul de mîine (care, de fapt, se tipărea în cursul nopţii, iar spre ziuă pleca în toată ţara), au început să apară în biroul secretariatului, rînd pe rînd, fotografi, reporteri, şefi de secţie. Cu toţii îngrijoraţi. Deoarece se răspîndise zvonul că ziarul posedă acum şi-un machetator. Care, în concepţia lor, trebuia să fie un fel de măcelar. Întrucît propunea scurtarea unor manuscrise, de parcă ar fi tăiat în carne vie.

Nici cu fotografii nu mi-a fost mai lesne. Căci, fiecare, ţinea la fotoreportajul său. Totuşi i-am liniştit, demonstrîndu-le, cu foarfeca în mînă, şi spunîndu-le :

— Orice imagine reprezintă doar o parte din realitate... Care, din păcate, nu poate încăpea în limitele impuse de formatul hîrtiei fotografice. Ce-i facem atunci ? Ca să punem în valoare ceea ce-i reprezentativ ! Tăiem... Cu foarfeca. Eliminînd elementele neinteresante. Şi-aducînd, în prim plan, ce-o să rămînă, adică imaginea ce trebuie să susţină textul la care se referă... În plus, priviţi, tai toată partea de jos, şi obţin numaidecît doar chipul cetăţeanului tras în poză. Căci nu ne preocupă bustul şi picioarele, ci capul. Cît mai lîngă noi...

— Stai niţel, tovarăşe ! m-a oprit din acţiune unul din cei mai buni fotoreporteri. Dacă mă tai, o să apar în ziar doar pe-o coloană ?...

Era tardiv. Deja decupasem părţile superflue ale fotografiei. Şi l-am liniştit :

— Vezi ? Avem astfel obiectivul chiar în prim plan... Iar de apărut, n-o să apară pe-o coloană, ci pe trei ! Înţelegi ? Obţinem, dintr-un singur foc, două lucruri deodată...

Cu şefii de secţie şi reporterii, mai speciali sau mai puţin speciali, m-am înţeles mult mai bine şi repede. Întrucît erau personal interesaţi să apară dotaţi cu titluri mari, vizibile, pregnante, prevăzute chiar şi cu „şapo"-uri, adică o sinteză, de vreo două sau trei rînduri, a materialului respectiv, din care să reiasă despre ce era vorba. Pe scurt, cît mai lesne de reţinut, chiar dintr-o singură privire. Însă mai exista şi-o opoziţie.

— Totu-i bine şi frumos, chiar interesant, dar unde-mi mai intră textul, dacă dai titluri atît de mari, subtitluri şi şapouri ?...

— Îl reduci. Îl perii, mai filezi din el, îl tunzi şi-l rafistolezi !

— Cum adică, să arunc din textul scris de mîna mea, cu sînge şi sudoarea frunţii ?...

— Exact ! Laşi doar miezul fierbinte al problemei. Fără sînge şi sudoare. Şi-ţi faci şi singur un bine. Căci ceea ce n-apare, precis nu se fluieră. Şi, pînă la urmă, tot matale ieşi în cîştig...

Pe jumătate convinşi, se duceau peste Moldoveanu, să se plîngă de tirania redactorului artistic. Cînd simţea că i se umflă capul, nefiind în stare să le rezolve cererile, secretarul responsabil îi îndruma către redactorul-şef :

— Discutaţi cu dînsul, întrucît problema mă depăşeşte ! De altfel, machetatorul primeşte numai de la şef indicaţii speciale...

Abil şi diplomat, redactorul-şef mă chema şi pe mine la discuţiile cu oropsiţii de soartă, ce se vedeau uneori cu textele reduse la jumătate. Şi, de faţă cu ei, mă-ntreba consultativ :

— Cîte pagini de manuscris încap într-o pagină de ziar ?

— Chiar şi douăzeci ! Dacă-s culese cu literă mică, şi le publicăm fără poze şi titluri...

— Şi-altminteri ?

— Maximum cincisprezece, restul fiind rezervat titlului, şapoului, subtitlurilor şi ilustraţiei... Bineînţeles, asta în cazul cînd autorul doreşte să apară înghesuit, între alte materiale !

În concluzie, şeful îi lăsa pe scumpii noştri reporteri să ajungă la o înţelegere cu mine, neuitînd să le spună :

— Ni s-a cerut un ziar cu-o înfăţişare nouă, modernă, pe gustul publicului, cu titluri vizibile, nu pitite printre rînduri, cum procedam pînă mai deunăzi... Dacă aveţi ceva împotrivă, spuneţi-mi cum ar trebui să facem ! Să publicăm materialele fără poze şi titluri ?

Cu timpul, în mai puţin de trei luni, obţinusem, în sfîrşit, acordul tuturor factorilor de producţie. În special al reporterilor şi fotografilor. Care, isteţi şi plini de idei, găsiseră o soluţie şi pentru textele mai ample. Şi-anume paginile speciale. Pe-o singură temă.

Iar de cînd gazeta începuse să apară, de trei ori pe săptămînă, şi-n şase pagini, se rezolvaseră o sumedenie de mici probleme. Fiind mai mult spaţiu, băieţii aveau destul loc pentru a-şi demonstra posibilităţile publicistice.

Reuşisem să introduc, printre procedeele grafice, şi titluri în negativ, fără să fie considerate motive de doliu, şi rubrici fixe, ce apăreau totdeauna în aceeaşi pagină şi

la același loc, la fel și cadrane, precum și, la paginile speciale, culegerea pe nouă coloane înguste, cu linie subțire între ele, mă rog, o sumedenie de elemente decorative tipografice, capabile să-nvioreze vestimentația ziarului.

Numai la pagina externă nu mă băgasem. În afara unui titlu de pagină, care mi se acceptase de la bun început, restul rămăsese pe seama externiștilor. La „inițiativa" mea. Care, chiar de la primul număr apărut în concepția cea nouă, izbutisem o punere în pagină de toată frumusețea.

La ședința de seară, cînd fusesem ridicat de-acasă cu mașina redactorului-șef, pentru a participa la examinarea în întregime a gazetei, de la prima și pînă la ultima pagină, am observat chipurile celor de față. Fiind vorba de primul număr, care trebuia să reprezinte ruptura de trecut, veniseră mai toți cei din conducerea ziarului. În afara redactorului-șef, trei sau patru adjuncți, toți șefii de secție, secretarul responsabil, bietul Moldoveanu, asistat de Bubi, și doi reprezentanți ai secției externe, inclusiv șeful care, totodată, era și redactor-șef adjunct.

Continuînd să se privească între ei, așteptau verdictul șefului suprem. Care, la un moment dat, a purces să rîdă în hohote. Declarînd :

— Dacă am tipări pagina externă, în felul cum arată acum, ar curge belele. Cine-a pus-o în pagină, maestrul ?

— Chiar eu, tovarășe redactor-șef ! Însă m-am orientat cum m-am priceput, scoțînd în evidență știrile cu caracter senzațional, ca să atragem atenția cititorilor...

— N-ai nici un pic de orientare, meștere. De la o primă ochire, am și depistat minimum zece gafe, în materie de politică externă... Refaci machetarea, colaborînd strîns cu șeful secției. Iar pe viitor, au să se ocupe externiștii de pagina lor... Restul e-n regulă !

Necăjit foc, și rușinat pe deasupra, în pofida faptului că „restul era în regulă", am luat din nou la mînă materialele ce trebuiau să apară în ultima pagină și, îndrumat strîns de adjunctul ce se ocupa cu viața externă, care-i, după mine, absolut externă competenței unui amărît de machetator, am repaginat totul în mai puțin de-un sfert de ceas.

Totuşi încîntat. Că-mi lăsase titlul cel mare, de pagină.

— Nu ziceţi c-ar pica bine şi-un titlu pe negativ, sau o fotografie ceva mai aparte ?

— Nu zic ! Ce vrei, să ne acuze ăia, despre care-i vorba în materialul cu negativul, că le cobim sau încercăm să facem aluzii la cine mai ştie ce ?

Pînă ce ziarul a primit un nou redactor-şef, totul a mers ca pe roate.

După ce-a fost instalat, şi-a dat ochi cu mine, aflînd astfel că m-aş găsi în capul răutăţilor, mi-a comunicat, chiar după prima noastră întîlnire, la şedinţa de aprobare a machetei numărului la zi :

— Mai rămîi cîteva minute, c-aş avea ceva de discutat cu matale !

Am rămas. Că n-aveam ce face altceva.

Şezînd pe scaun şi trăgînd ţeapăn din ţigare, aşteptam s-ascult ce dorea să discute cu mine „noul". Care, postîndu-se în faţa mea, mi-a spus :

— Uite ce-i, meştere, urmăresc înfăţişarea ziarului de cînd ţi-ai pus ideile grafice în aplicare ! Nu-i rău deloc... Însă va trebui să facem mai mult ! Chiar de azi te gîndeşti la următoarele : mai întîi la o apariţie de opt pagini, o dată pe săptămînă, la un „Supliment", în genul unei reviste ilustrate, mai ales în culori, de format niţel mai mare decît „Flacăra" noastră sau decît „Paris-Match"-ul franţujilor, şi-apoi la posibilitatea editării unui „Almanah", însă cu totul deosebit de celelalte publicaţii similare... Ce zici, te prinzi ?

Rămas cu gura căscată, în primul rînd mi-am căutat ţigările . Dacă nu-mi vîram un „Snagov" în gură, simţeam c-o să-mi plesnească ţeasta.

— Pot să fumez o ţigară, mai înainte de-a vă da un răspuns ?

— Cîte vrei ! Căci şi pînă acum ai fumat ca un turc... Deşi-s un duşman declarat al tutunului, dumitale am să-ţi îngădui. Cine ştie, ar fi posibil să te mai oprească de la mîncare. Căci eşti cam grăsuţ, trebuie s-o recunoşti şi pe-asta...

Cînd mi-am aprins ţigara, trăgînd din ea cu poftă de sinucigaş, şeful şi-a repetat cuvintele :

— Te prinzi, au ba !

— Mă prind ! l-am asigurat eu, mai mult decît încîntat că-mi luase Dumnezeu minţile, şi-acceptasem o dublare a volumului de muncă.

— Atunci e bine ! Peste două săptămîni, în afara machetării de zi cu zi a ziarului, mi te prezinţi cu propuneri în privinţa celor discutate...

N-a fost deloc bine. Căci, după ce la vremea prînzului îmi aproba macheta numărului la zi, pe la opt sau nouă seara, secretara şefului îmi telefona :

— Vezi că ţi-am trimis maşina... Te-aşteaptă tovarăşul !

De cum pătrundeam în cabinetul redactorului-şef, acesta, în picioare, la biroul său, cu paginile pentru bun de tipar în faţă, mă şi invita :

— Aprinde-ţi o ţigare, c-avem nişte probleme cu pagina a treia !

Recitise materialul în pagină, îl schimbase, pe ici pe colo, prin părţile esenţiale, nici titlul nu mai rămăsese acelaşi, şi-acuma se cerea o nouă machetă. Pe care, la dorinţa sa expresă, o executam pe loc, la masa de şedinţe, din cabinetul şefului.

— E mai bine-aşa ! îmi spunea cînd îi prezentam noua machetă. Poţi pleca la odihnă. Însă să nu pleci de-acasă. Poate se mai întîmplă ceva !

Să visezi tehnicolor, numai reviste şi-almanahuri

Asta-mi plăcea la noul redactor-şef. Că ştia să facă gazetărie. După mine, cred că era unul din cei mai dăruiţi „fauri de titluri". Iar culmea era că-i veneau idei pe loc. Noaptea. Cînd avea în faţă toate paginile, pentru bun de tipar. Şi-atunci îl auzeam, la telefon :

— Am trimis mașina după dumneata...

Bineînțeles, de la vreme la vreme, orele se mai schimbau. Cînd mă chema pînă-n miez de noapte, cînd după. Ce-i drept, depindea și de tipografie. Dacă primeau manuscrisele tîrziu, tîrziu le returnau și ei.

Cel mai antrenant și frumos a fost într-o noapte, cînd aveam de scos un număr de opt pagini. Interesant și căutat de public. În numărul despre care pomeneam, se găseau cel puțin trei pagini speciale. Ei bine, textele fuseseră aplaudate. La ședința din preajma prînzului, cînd se luase în discuție macheta la zi. Însă ceva mai încolo, cam în jur de zece, zece și ceva, iarăși mă ridicase mașina de-acasă.

Redactorul-șef se plimba încîntat, de unul singur, prin birou, tot privind la cele opt pagini dinainte-i. Cînd m-a zărit pătrunzînd în cabinet, m-a și pus în temă :

— Ascultă, ar fi păcat să nu remachetăm cele trei pagini speciale !... Sînt bine scrise, incitant, caustic... Numai titlurile-s cam blegi.

— Atunci ce-i facem, i-ați chemat și pe autori, să dea alte titluri ?

— Sînt plecați pe teren... Titlurile ți le dau eu, iar matale le pui cît mai interesant în pagină... Și aer, aer mult !

— Păi de unde-atîta aer, dacă mă asfixiază lipsa de spațiu ? Mă rog, om face ce-om putea... Dumneavoastră cu titlurile, eu cu pusul lor în pagină ! Dați-mi textul...

— Notează-ți !

Și a început...

Cînd i-am înfățișat noile machete, care și mie îmi plăceau, nu numai dînsului, m-a întrebat :

— Intră tot textul ?...

— Nici gînd ! Poate cu urmare în numărul viitor...

— Perfect ! Dă-mi floștomasterul ăla, cu care lucrezi, și spune-mi cît trebuie să rafistolez !

În zece minute, nu mai mult, aruncîndu-și doar o singură privire asupra „oceanelor de plumb", a redus cu 30% masa celor trei pagini speciale. Șeful prindea din zbor terminologia de specialitate. Știa ce-nseamnă și cum se folosesc „filarea", „rafistolarea", „oceanul de plumb", „zarzavat tipografic" și multe altele. Ce-mi aparțineau,

considerîndu-le chiar creaţie proprie, ca o contribuţie personală la fondul de cuvinte al limbii române.

Dar şi eu, cît timp am lucrat cu dînsul, aproape trei ani, am avut multe de învăţat. Mai ales cînd s-a aprobat şi s-a trecut la apariţia „Suplimentului". Care, după mine, nici pînă astăzi n-a fost depăşit. Era o adevărată revistă ilustrată. Încît, tot purtîndu-i de grijă, ajunsesem să visez pînă şi visele-n color.

Iar cînd mi-a comunicat, tot într-o noapte, că de mîine să mă pregătesc pentru „Almanah", m-am simţit fericit.

Pînă la data aceea, avusesem prilejul să machetez tot soiul de almanahuri. Vai mie ! Abia îşi meritau numele de almanah. N-aveai ce citi. Decît, cel mult, reclamele. Ei bine, acuma îmi venise şi mie apa la moară. Să dovedesc c-am nu numai un flowmaster în mînă, ci şi ceva în cap.

Şi i-am zis redactorului-şef :

— Ce părere aţi avea dacă l-am tipări într-un format cu totul neobişnuit la noi...

— Bună ! Căci nici nu l-aş vedea altfel... Ce-ţi trece prin minte ?

— Multe ! Şi nici nu v-aş consilia să luaţi în considerare tot ce-mi poate trece mie prin troacă... Deoarece, în meseria mea, ca şi-n altele pe care le-am practicat, nenumărate necazuri am dobîndit. Mai ales din pricina multitudinii de idei... Mă rog, în cazul almanahului de-acum, aş ţine tare mult să fie ceva între un „Livre de poche" şi-un magazin „Hachette" ! Ca format, se-nţelege, întrucît conţinutul vă priveşte pe dumneavoastră...

— Întru totul de acord ! Referitor la format...

Cînd am fost gata cu macheta, cam pe la mijlocul lui august, m-am dus la Moldoveanu, secretarul responsabil de redacţie :

— Ce-i facem acum, că eu mi-s gata !

— Oare ? Şeful a văzut ceva pînă acum ?...

— Da ! Textele adunate, compilate, comandate şi orînduite de redactorul responsabil. Din machetă însă, nimic. Nici ca paginaţie, dar, mai ales, nici din punct de vedere al construcţiei. Care-i absolut străină de ceea ce se obişnuieşte pe la noi !

— Atunci eşti în pom ! Dacă n-a văzut şeful, înseamnă că nu eşti gata... Ştii ce ? Vă expediez la Predeal ! Chiar peste o jumătate de ceas. Şi pe tine, şi pe redactor. Să vă descurcaţi cum oţi şti...

— La Predeal ? Păi cum să nu ne descurcăm... Şi nici nu ne-ar prinde rău cîteva zile de odihnă. Aer curat, plus cevaşilea ozon, somnul somn...

— Predealul unde vă trimit, nu-i Predealul la care visezi ! m-a întrerupt secretarul. Ci este Predealul în care-şi face concediul redactorul nostru şef... Fugi şi pregăteşte-ţi hîrţoagele, eventual şi sufletul, căci chiar acum îi telefonez şefului ! Să-l anunţ de sosirea nebunilor, pardon, a voastră...

La cea mai înaltă... hipertensiune

Receptiv, redactorul-şef care-şi petrecea vacanţa în mijlocul familiei, purtînd cămaşă cadrilată şi blue-jeans, mi-a aprobat în cele din urmă macheta. După discuţii aprinse. Cînd, mai întîi, mă-ntrebase :

— Cum de te-ai apucat de machetat almanahul, aşa, de capul dumitale, fără să mă consulţi, iar în lipsa mea fără să ceri aprobarea vreunuia din adjuncţi ?

— Foarte simplu, i-am răspuns deloc intimidat, căci tot nu se mai putea schimba nimic. Am urmat întocmai sumarul pe care mi l-aţi încredinţat. Restul, mi-am respectat concepţia pe care mi-am format-o despre cum ar trebui s-arate un almanah modern, contemporan. Grafic vorbind !

Şeful şi-a mobilizat soţia, rugînd-o să ne servească nişte cafele şi ceva „Pepsi-Cola". Şi m-a invitat apoi, încă încruntat :

— Aprinde-ţi ţigarea, c-o să ai de ce ! Nu ştii că obişnuiesc să mai modific uneori sumarul... Nu ? Dacă

mă cunoşteai bine, după atîta timp de cînd colaborăm, atunci eu, în locul dumitale, nu m-aş fi încumetat să pornesc la lucru...

Nu m-am lăsat speriat. Ci i-am declarat solemn şi extrem de oficial :

— Tovarăşe redactor-şef, cu sumarele ziarului puteţi face tot ce vă pofteşte inima ! La almanah, alta-i povestea, vorba lui Kipling... Mi-aţi înmînat un sumar, gata, adio, nu vă mai aparţine ! Cîteva pagini se mai pot remacheta, însă un almanah ba. Mai ales cînd are 424 de pagini. Şi nu din cele obişnuite, ca de carte. Ci orînduite complex, pentru cît mai multă varietate. Cu nenumărate coli tipografice ce urmează să fie imprimate pe hîrtie galbenă, altele pe hîrtie bleu, plus colile de policromie, la offset, intercalate printre celelalte. Trei procedee de imprimare vor fi utilizate pentru almanahul nostru. Dacă schimbaţi şi-o singură pagină, din punct de vedere al succesiunii lor numerice, sare în aer toată hardughia... Dacă doriţi să umblaţi prin text, asta-i altă poveste. Mie însă, să nu-mi demolaţi construcţia tehnoredacţională şi artistică a almanahului !

Privind la mine ca la altă arătare, şeful nu m-a întrerupt nici măcar o clipă. Ci a ascultat concentrat, vrînd să priceapă dedesubturile meseriei mele. Şi, pe măsură ce-mi pledam cauza, sesizam cum i se mai descreţeşte fruntea. Pînă la urmă, observînd că tăcusem brusc, lansînd acel disperat apel din încheierea cuvîntării, mi-a zis, aproape zîmbind :

— Poţi să-ţi mai aprinzi o ţigare ! Se vede cît de colo că ai nevoie de drogul ăsta împuţit...

— Deci mă îmbiaţi la tutun, întrucît nu sînteţi de acord cu ceea ce-am făcut, muncind zi şi noapte ?

— Ba dimpotrivă ! Macheta se aprobă, textele însă se vor mai supune unor modificări. Sper că-mi permiţi, nu ?

— Voie ca la banu Ghica, tovarăşe redactor-şef ! Vă mulţumesc pentru aprobare, pentru cafele, pentru că m-aţi îngăduit să fumez... Acuma sînt şi eu mai liniştit !

— Ia ascultă, meştere, m-a luat la repezeală şeful, ai păcătuit cîndva, în tinereţe, scriind poezie ?

— Oho-ho ! Şi-ncă-n ce hal... Eram chiar şi suprarealist !

— Aha ! Acuma totul mi-i clar... Pe viitor însă, să-ţi iei mai multe precauţii, cînd te-antrenezi în operaţii de-o asemenea anvergură.

Fără Bubi, mai mult ca sigur, n-ar mai fi văzut almanahul nostru lumina zilei. Nici la paştele cailor. Însă, fiind permanent lîngă dînsul, laolaltă cu Georgică, mi-am dat seama ce-nseamnă a fi secretar de redacţie. Un adevărat buldozer, scăpat prin halele tipografiei. Unde nimeni nu se-ncumeta să-i iasă din cuvînt.

Zi de zi, iar alteori şi noapte de noapte, n-a ştiut ce-nseamnă o clipă de răgaz. Iar eu, pînă astăzi, cînd bietul Bubi s-a petrecut dintre noi, n-am mai avut ocazia să dau peste un asemenea om. Plin de vitalitate şi încăpăţînare, priceput la toate chichiţele meseriei.

Cînd am avut în mînă primul exemplar din „Almanah", mărturisesc cinstit că mi-am făcut cruce. În gură. Cu limba. Nefiind deloc mistic. Iar redactorul, abia mai ţinîndu-se pe picioare, de-atîtea nopţi nedormite, m-a întrebat curios :

— Şi-acum ce-i facem ? Mergi singur cu almanahul la şef, aşa zic c-ar fi mai bine... Fiind angajaţi ai ziarului, şi eu şi Bubi, n-avem curajul să ne vîrîm singuri în gura leului. Tu, cel puţin, ai avantajul că eşti doar colaborator extern permanent, şi-ţi mai poţi îngădui să te iei în beţe cu dînsul. Aşa cum ai procedat atunci, la Predeal !...

— Cred c-ai dreptate, Georgică ! Deşi, nu ştiu ce v-o fi intrat vouă în cap, că omul nostru este un dur, cu care nu se poate purta o discuţie... Sînteţi în plină eroare. Miemi place să lucrez cu-asemenea oameni. Care ştiu ce vor şi cunosc gazetăria !...

— Atunci ne-am înţeles... Te duci numai tu !

— Sigur că nu ! i-am ripostat eu. Cu duhul blîndeţii. Nici n-ar fi corect să mă dau măreţ, de vreme ce-am lucrat tustrei în echipă. De va ieşi cu gălăgie, iau asupra

mea totul. Însă de-o să iasă cu bine, s-aveţi şi voi parte de bucuria lucrului împlinit, precum şi de cele cuvenite... Felicitări şi, eventual, cine mai ştie, poate şi niscaiva prime !

Cînd ne-am prezentat la secretara şefului, în grup restrîns, dînsa s-a şi apucat să ne ia la rost :

— Pe unde-mi umblaţi ? De-o jumătate de oră v-aşteaptă şeful !.

— E de rău ? am întrebat-o eu.

— N-aş zice ! Încă n-a văzut almanahul... Că de-aia m-a pus să vă caut. Dar cînd o să-l vadă, nu ştiu cum va reacţiona...

Am ştiut noi. De îndată ce-am pătruns în cabinetul redactorului-şef. Care, nici una nici două, ni s-a adresat de-a dreptul :

— Unde-i almanahul ?

— Aici ! am grăit eu, în numele echipei de şoc, punîndu-i pe birou exemplarul.

Şi, mai mult de-o jumătate de ceas, fără să spună un cuvînt, ne-a ţinut la dînsul în cabinet, examinînd atent, pagină cu pagină, întreg almanahul. Cînd şi-a ridicat capul, zîmbea.

— Nu-i deloc rău ! La anul, vom scoate unul şi mai atractiv... Fiindcă veni vorba, nu s-ar putea lăcui coperta, aşa cum apar cele din „Livre de poche“ ?

— O facem şi pe-asta ! a răspuns Bubi entuziasmat.

— Păi trebuie s-o facem ! Dacă cititorii dau un ban, muncit din greu, probabil, barem să ştie pentru ce l-au dat ! Cînd va fi livrat tot tirajul ?

— În minimum o lună !

— Peste două săptămîni să fie pe piaţă toate exemplarele... Dacă faceţi o treabă bună, atunci faceţi-o pînă la capăt ! Puteţi pleca... Cu mulţumirile noastre...

Bubi dînd fuga la tipografie, să accelereze lucrările, eu şi cu Georgică am dat fuga la zahanaua de pe Calea Rahovei. Să ne revenim corespunzător după atîtea emoţii. Şi-am făcut-o lată. Trăgînd un mic chef memorabil. De-l ţinem minte pînă şi-n ziua de azi.

Microepilog

Un an am mai lucrat în domeniul machetării. Şi la „Almanah", şi la celelalte organe de presă.

Cînd m-au lăsat puterile, deoarece exagerasem în toate, şi-n muncă şi-n viaţa cea de toate zilele, şeful clinicii de boli metabolice şi nutriţionism, de la „Cantacuzino" m-a sfătuit serios să abandonez profesia. Iar redactorul-şef, ascultîndu-mă cu atenţie, m-a întrebat :

— Ce tensiune arterială ţi-a găsit ?

— La cel mai înalt nivel posibil, 24 cu 13 !...

— Enorm ! Eu n-am decît 19, maxima, căci minima-i şi mai proastă...

— E musai să ne-ngrijim ! am decis eu.

— Posibil ! Pentru dumneata... Pentru mine însă, alta-i situaţia, cred că-nţelegi !

Astfel, după cum am mai povestit, am fost nevoit să mă reprofilez. Apucîndu-mă de scris romane.

Elev-plutonier Fulga Laurențiu

De unde să fi bănuit eu, pe-atunci, parcă prin 1937, că elevul dintr-a VIII-a, ultimul an de liceu militar, de la „Ferdinand", gradat pentru succes la studii și aplicație la tactică și strategie, că de-aia îl făcuseră plutonier, avea să ajungă, peste cîteva decenii, nu numai scriitor de vază dar și vicepreședinte al Uniunii scriitorilor ?

În timpurile acelea îl știam de începător într-ale literaturii, deși, spre invidia altor pretendenți la mîna acestei capricioase fărpturi, lui îi apăreau, din ce în ce mai frecvent, fel și fel de proze în revista liceelor militare, „Lamuri", dacă-mi mai amintesc bine titlul, și care se imprima la „D. A. Sturdza", similarul nostru de la Craiova.

Drept să spun, urla și-n mine rîca pe debutantul glorios, cu-atît mai mult cu cît eu umblam pe la poezie, și-ncă suprarealistă, domeniu net superior prozișoarelor practicate de plutonierul Fulga. Mi-era o ciudă nebună, însă total neprincipială, după cum îmi spunea profesorul de română, prea cumsecadele Augustin Z. N. Popescu.

— Păi bine, măi Marincule, mă prelucra eminentul nostru dascăl și oblăduitor al primilor pași întreprinși de noi în cîmpul minat al literaturii, apelînd la pseudonimul meu, nu-i normal să-i creem condiții speciale lui Laurențiu, din moment ce trăsnește de talent, și-ncă de la distanță, și nu-i în stare să lucreze decît izolat ?

— Izolat, izolat, dar unde ? În amfiteatrul laboratorului de fizică și chimie ! Nu-i drept, dom' Pop... Cînd m-apucă inspirația, și mai totdeauna noaptea, eu mă retrag la toaletă și, acolo, sînt nevoit să comit metafore pomenind de nectar și ambrozie celeste. Deloc nu-i drept !

— Ei, nu mai spune ! mă lua peste piciorul stîng angelicul Augustin Z. N. Popescu. Și ce te mai zgîrmă, în privința elevului Fulga ? Mai e și altceva ?

— Dar bineînțeles ! De ce pe el îl publică, iar pe noi ba ?

— Care noi ?

— Mă rog, am zis-o la plural, fiindcă-s mai trupeș... De fapt, e vorba de mine. De ce nu mi-au tipărit nici un poem ? Că le-am trimis două kile de hîrtie scrisă...

— Lizibil ?

— Caligrafie, nu altceva !

— Atunci e clar ! decidea chicotind mentorul. Laurențiu scrie urît, de-ai zice că-i doctor, însă se-nțelege ce vrea să spună. Ei bine, la tine e pe dos. Oi fi avînd tu o grafie spectaculoasă, însă nici dracu' nu-nțelege ce vrei să transmiți cititorului...

Amărît pînă la dumnezeu, înghițeam gălușca și-mi luam rămas bun de la îndrumătorul meu. Fără să-i port pică. Om cult și evoluat, era unicul în stare să-mi descîlcească elucubrațiile, încă și-n versuri albe.

Iar după-amiaza, cînd ar fi trebuit să intru la clasă, să-mi fac lecțiile pentru a doua zi, mă strecuram pîș-pîș în direcția amfiteatrului de fizico-chimie. Întredeschideam ușa uriașă, ușurel, că și scîrțîia de-ți zgîria auzul, și-mi îndreptam privirea spre băncile din ultimul rînd, cel mai de sus. Era acolo !

Frumos ca Eminescu, scundac întocmai ca și poetul național, Fulga stătea aplecat asupra unui caiet groscior, în paginile căruia așternea febril rînduri după rînduri. Deși concentrat, auzise totuși infernalul scrîșnet al balamalelor ușii. Și, privind la mine mijit, m-a și luat la rost :

— Ce-i cu dumneata aici, domnule elev ?

Ei bine, şi-asta-mi plăcea la gradatul dintr-a VIII-a. Totdeauna era politicos cu elevii din clasele inferioare. Nu-l auzisem niciodată luîndu-l pe careva cu „bă", sau „mă". Şi nici nu făcea caz de tinichelele de la epoleţi. De altfel, nici n-ar fi avut cum. Căci uniforma noastră, de interior, era treningul albastru.

— Să trăiţi, domnule elev-plutonier, am venit să vă văd cum scrieţi ! Ştiţi, v-am citit schiţele din „Lamuri", şi mi-au plăcut... De fapt, aş ţine tare mult să văd şi eu cum arată o pagină de manuscris de-a dumneavoastră !

— De ce ? Crezi că-i poleită cu aur ?

— Dom' Augustin zice c-aveţi un scris urît, iar eu nu-nţeleg cum de vă tipăresc ăia, de vreme ce eu am o caligrafie de diac, iar la poemele mele nici că-mi răspund. Oare să fie proza mai la preţ decît poezia ?

— Uite ce-i, domnule elev, eu te cunosc oarecum, tot de la scumpul nostru profesor, care mi-a povestit despre bîzdîgăniile matale... Nu te amărî, căci va veni şi vremea lor ! Cînd ti se vor publica în revistele literare, iar nu în „Lamuri". Care, fie vorba între noi, este o gazetă mai mult pentru şcolari, şi nicidecum pentru uzul celor ce se pricep la autentica artă. Şi nici n-ar merita să le faci cinstea de-a le dărui versurile dumitale, pare-mi-se, suprarealiste, pentru care nu au organul necesar de apreciere... Vrei să te uiţi la o pagină de manuscris de-a mea ? Poftim, fă-o, însă repede, căci mai am mult de lucru !

Drăguţ domnu' Laurenţiu. M-a lăsat să-mi vîr ochii în caietul său, după care m-a invitat politicos :

— La revedere, domnule elev ! Îmi pare rău că nu mai poţi rămîne lîngă mine, fiind grăbit la ale matale... Fii însă delicat cînd închizi uşa, că zgomotele mă tulbură nespus. Şi-altă dată, cine ştie cînd, îmi va face plăcere să ne revedem...

Avea un scris oribil, după părerea mea : cu litere mari, trasate dur, parcă desenate în tuş albastru ; de fapt folosea un „Pelikan" cu peniţa cam uzată şi oloagă, şi n-am fost prea impresionat de manuscrisul „admirat". Ce-i drept, nici n-apucasem să descifrez ceva din el.

Ne-am revăzut, cu și fără plăcere

Prin 1942, corector la „Curentul literar-magazin", îmi mai încercam norocul cu poemele mele aiurite și pe la alte reviste. Căci nu era să umplu revista la care eram angajat, cu săptămîna, numai cu producțiile personalității mele. Așa că, întrucît avusesem un noroc incredibil, iar „Universul literar" îmi publicase pe-aproape o pagină întreagă schița „Domnișoara Maruca Schiavoni", refuzîndu-mi creația lirică, într-o bună dimineață, cam în jur de zece și jumătate, mi-am zis că n-ar fi rău să fie bine. Adică să-i trag o fugă pe la redacția concurentă, și să aflu dacă n-am cumva și ceva drepturi de autor de primit. Sau, cum se spunea în mediul nostru literar, al tinerilor insuficient cultivați, să-mi „încasez paraua".

Spre bucuria mea, după cum m-a informat secretarul de redacție, unul Postelnicu, un tip amabil și extrem de tuciuriu, aveam. Aveam de luat drepturi de autor : 387 lei. În mînă.

— La douăspe se deschide casieria „Universului" ! mi-a spus blajinul secretar. Pînă atunci, pofteşte la noi în redacție. Să mai asculți și matale ce-i nou prin viața literară. Tocmai a sosit și dom' Victoraș (ăsta era șeful revistei, ca fecior al jupînului, Stelian Popescu, proprietarul și directorul ziarului ăl mare) și s-a luat la harță cu Laurențiu Fulga. Un prozator talentat, care are șanse să fie tipărit de editura noastră, însă nu se-nvoiește, pentru nimic în lume, să mai taie din volumul lui de nuvele. Parcă „Straniul paradis", așa îi zice...

— Păi, dom' Postelnicu, nu deranjez ?

— Ba dimpotrivă ! Lui Victoraș îi place să aibă auditoriu... Mai e și Traian Lalescu înăuntru ! Ia încearcă, poate-ți dăruiește „Lumină tristă", cartea ce i-a apărut la noi, cu vreo dedicație. Mai ales că are o părere bună despre domnișoara matale...

Cînd am păşit în odaia redacției, unde lucrau niște dactilografe iar în jurul unei mese discutau înverșunat trei domni tineri și făloși, mai întîi am vrut să dau în-

dărăt. Însă m-a identificat Traian Lalescu, lunganul poet al „Universului literar", care m-a strigat :

— Ia fă-te-ncoa, domnişoară Maruca ! Apoi, adresîndu-se celui mai elegant dintre tipii de la discuţii, angajat într-o controversă cu adversarul aşezat neglijent pe-un colţ al biroului, i-a spus cu glasul său stins şi pretins maladiv, că de-aia i se zicea şi „lumină tristă" : „Măi Victoraş, lasă-l în pace pe Laurenţiu, că tot n-o scoţi la capăt cu el ! Uite, grăsanu' ăsta e autorul „Domnişoarei Maruca Schiavoni". De felul lui este poet, şi-l cunosc bine de la lăptăria lui Mitică Cosma. Ne-a dat şi-un morman de poezii... Ce-ai de gînd cu ele ?

Victor Popescu, oarecum bucuros că scapă din ghearele prozatorului, ale scundacului frumos şi înfierbîntat, în civil, în care n-aş fi recunoscut, în vecii vecilor, pe elevul-plutonier Fulga, a venit la mine, mi-a strîns mîna şi m-a felicitat pentru schiţa apărută, adăugînd :

— Domnule dragă, îmi pare rău, însă poemele matale nu merg în zilele noastre... Sîntem în plin război, ţara arde iar baba se piaptănă scriind versuri suprarealiste ? Nu ţine ! Este, domnu' Fulga ?

— Ba ar ţine, dacă ar fi după mine ! Numai că, mîine, eu plec pe front, la regimentul meu, pe cînd matale rămîi la tăticu' acasă... Războiul, de care pomeneşti cu-atîta foc, ştii prea bine că nu-i chiar al nostru. Decît, să zicem, aşa, ca să fie, parţial. Ţi-am spus ce se întîmplă pe cîmpul de luptă. Şi, dacă o s-o ţinem tot aşa, gaia ne mănîncă !

— Imposibil ! Nemţii sînt cu noi...

— Incorect spus. Nu cu noi, ci după noi, să ne vărsăm sîngele pentru Reich ! Mă rog, om trăi şi-om vedea ce-o ieşi pînă la urmă... În orice caz, eu plec şi-ţi las „Straniul paradis" cu rugămintea să nu schimbi o iotă din el !

Apoi, îndreptîndu-se spre mine, mi-a zîmbit şi mi-a spus :

— Ţi-am zis eu c-o să ne mai revedem, domnule elev ? Iacă, s-a făcut. Şi unde anume ? La o revistă literară adevărată... Dă-i înainte, dar nu te lăsa, că n-o să tipărească domnu' Popescu numai tîmpenii. Nu e doar Vasile Militaru poet ! Nu e, zău ! Îmi pare bine că te-am reîntîlnit, şi-mi pare rău că nu mi-e permis să mai stăm la o vorbă.

Locotenentul Fulga pleacă la război ! Dar o să ne revedem...

Mă durea în suflet că n-aveam norocul să mai tăinui cu blajinul meu gradat. Cu-atît mai mult cu cît nu mă păştea deloc gîndul să mă avînt în primele linii ale frontului. Şi cu nemţii la spatele meu !

— Atunci am să mai aştept ! i-am răspuns ofiţerului Fulga.

Atac cu „Trenul blindat"

Am fost nevoit s-aştept cam mult reapariţia locotenentului Laurenţiu Fulga. „Straniul paradis" ieşise la lumina zilei (în lipsa autorului, parcă), însă pe scriitor nu l-am mai văzut ani de-a rîndul. Căzuse prizonier, după cum se zvonea.

Însă, probabil prin '49, l-am reîntîlnit în clipa cînd aveam cea mai mare nevoie de-un om care să mă sprijine. Tocmai atacam „Teatrul Armatei" cu „Trenul blindat", piesa lui Vsevolod Ivanov, pe care o tradusesem la instigaţia lui Zaharia Stancu, împreună cu bulgăroaica de nevastă-mea, şi-ntîmpinam dificultăţi de trecere a barajelor puse în cale-mi de directorul Al. Finţi, care conducea pe-atunci teatrul militarilor.

Nu că nu i-ar fi convenit piesa, dar avea pretenţia să schimb numele unui personaj, şi-ncă al unuia din cei centrali, iar eu nu mă încumetam să-mi vîr picioarele în piesă. Pe undeva, ce-i drept, Finţi cam avea dreptate. Ar fi sunat destul de urît, pe scena armatei, un erou care să se cheme Pehlevanov.

Atunci a ieşit la iveală şi fostul meu „coleg". Era maior sau colonel, asta nu mai ţin minte, şi lucra la „Teatrul Armatei" în calitate de consilier artistic. Cînd a pătruns, neanunţat, în biroul lui Finţi, unde zadarnic încercam să-l conving că una-i pehlevanov în ruseşte, şi-alta pehlivan

în românește, am crezut că-nlemnesc recunoscîndu-l imediat pe Laurențiu Fulga. Aș fi vrut să-l îmbrățișez. Dar era prea mare în grad. Cel puțin față de mine, care nici măcar soldat prost nu fusesem. Și-am stat în banca mea. Așteptînd să văd ce-o să se întîmple.

Și s-a întîmplat să fie bine. Căci „consilierul" l-a lămurit pe Finți, afirmîndu-i :

— Tovarășe director și măi frate, ai dreptate, iar eu, îi cunosc bine pe ruși. Ca ofițer în divizia „Tudor Vladimirescu", și-apoi gradat în Direcția politică a Armatei, de unde m-au trimis pe capul matale, să-ți luminez mintea, am convingerea că Ivanov nu se va supăra dacă schimbăm numele unui personaj... Una la mînă. Și doi, „Trenul blindat" face parte din fondul de aur al dramaturgiei revoluției din Octombrie. Deci, intră în repertoriu !

Atunci, terminînd cu Finți, colonelul s-a întors și spre mine, adresîndu-mi-se :

— Vezi, elev, că n-am uitat de ultima noastră întîlnire ? Eu ți-am spus c-o să ne mai revedem, iar dumneata c-ai să mă aștepți ! Și bine am făcut... Amîndoi ! Ei, ce se mai aude cu poemele dumitale ?

— M-am lăsat de poezie ! Cred că n-am vocație... Acuma sînt la editură, domeniu care mă preocupă la maximum. Iar în timpul liber, mă țin de traduceri... Cred că nu-i rău nici așa !

— Deloc ! Mai bine-n satul tău fruntaș, decît la oraș poet codaș.. Deși, fie vorba între noi, traducerea literară, artistică, nu-i chiar o problemă rurală !

Rurală n-a fost, dar nici superurbană. Căci piesa a fost vizionată, ca să mă exprim astfel, la zi, numai de armată. Adusă la teatru în formație de... luptă cultural-politică. Fără să plătească un chior. Iar drepturile mele, de traducător, depindeau enorm de numărul și prețul biletelor vîndute. Și m-am ales, ca să rămîn la terminologia militară, cu praful de pe tobă. Însă toba cea mare, utilizată în componența fanfarelor regimentelor.

Tot bunul Laurențiu Fulga m-a ajutat și la refacerea situației financiare, aranjîndu-mi la Fondul literar un ajutor bănesc. Vreo trei mii de lei. „Ajutor de boală". Și nu era în eroare, deoarece bolnav eram, și-ncă zdravăn.

De literatură. Tocmai îmi intrase în cap ideea să „compun" un roman. Dar, pînă să-mi duc la bun sfîrşit intenţiile, a mai fost nevoie de timp. Chiar mult.

Atît de mult, încît nu l-am mai întîlnit iarăşi pe fostul „coleg" decît foarte tîrziu. Cînd umbla în civil, lucra la Uniunea Scriitorilor şi-şi ajuta din răsputeri colegii de breaslă !

„Steaua Bunei Speranţe"

Pe la mijlocul lui '67, medicii m-au sfătuit, ba chiar mi-au ordonat să mă las de machetare. Tensiune mare, ce să-i faci ! 22/11. Cifre cu care nu se glumeşte. În disperare de cauză, rămînînd pe drojdie, din pricina abandonării bănoasei mele meserii, m-am dus drept la Uniune. Unde l-am căutat pe Laurenţiu Fulga. Sfătuit de Titi, prieten de nădejde, fost şi-n aceeaşi redacţie cu mine, la „Flacăra", şi care suferea de boala... sufletismului.

— Du-te la Laurenţiu, şi spune-i deschis care-i situaţia ! mă îmboldise nea Titi. Care nici el n-o ducea pe roze.

M-am dus.

Iar romancierul, căci, între timp, îi apăruseră vreo cîteva romane de răsunet, care-l impuseseră în cîmpul literaturii, m-a primit imediat. De fapt, era singur în birou. Alesesem şi ora cea mai indicată, Titi informîndu-mă că Fulga se prezenta la muncă dis-de-dimineaţă, de parcă ar fi fost obligat să semneze vreo condică. Însă aşa-i era felul. Să-şi ia în serios slujba. Chit că era, pare-se, nesalariată. Motiv pentru care i se spunea obştească.

M-a poftit să iau loc în fotoliul din faţa biroului, s-a aşezat pe colţul acestuia şi m-a întrebat :

— Ei, dom' elev, care-i baiul, încurcarăm borcanele ?

— Cam aşa ceva ! Am umblat prin prea multe borcane, golindu-le în neştire, pînă m-au declarat bestiile alea de

doctori obez, diabetic, cardiopat, mă rog, ceva în genul ăsta, başca hipertensiv...

— Oho ! Păi stai bine, dacă ai izbutit s-aduni atîtea boli. Eu unul n-am reuşit performanţa ta. Am o singură şi unică tromboflebită, însă zdravănă şi sănătoasă ! Totuşi, nu-i cazul să ne speriem. Nici eu, nici dumneata. Numai munca ne pune pe picioare. Mai scrii ?

— În neştire, zi şi noapte !

— Atunci e bine... Înseamnă că nu depui cine ştie ce eforturi fizice sau intelectuale ! a dat să glumească Fulga.

— Exact ! Căci nimic nu-mi reuşeşte cu romanul la care m-am angajat.

— Nu-i cazul să te amărăşti ! Cînd ai să te reînsănătoşeşti, o să-ţi iasă şi pasienţa... Pînă atunci, ideal ar fi să te ocupi de vreo traducere, sau ceva în genul acesta : referate, cronichete, şi-aşa mai departe !

— Păi aici e nenorocirea ! Că, în afară de traduceri, din rusă, franceză, şi eventual, bulgară, unde mă ajută nevastă-mea, în celelalte treburi, pomenite de matale, nu mă pricep mai defel. Nici, măcar, la... şi aşa mai departe !

— Bine că mi-ai spus deschis ! Căci nu-mi place să mi se umble cu fofîrlica... Stai aici, ia şi-o ţigară de la mine din pachet, dacă nu te-au oprit doftorii şi de la tiutiun, şi-aşteaptă .niţel !

Fumam ca un turc, întocmai ca şi maestrul Fulga. Aşa că n-am refuzat invitaţia. Şi-am apelat la cutiuţa sa de ţigări, un ambalaj metalic, provenind de la cine mai ştie ce medicament, şi m-am servit copios. Căci şi dînsul avea nenumărate telefoane de dat. În privinţa mea... Deşi Dorudoctoru, terapeutul meu personal (şi prieten) mă sfătuise să abandonez şi tabacul, nu numai machetarea, am tras ţeapăn vreo patru sau cinci ţigări, pînă ce omul cel bun a izbutit să realizeze un început de colaborare. Doar un început. Fiindcă m-a informat, punînd receptorul la loc şi înjurînd printre dinţi ininteligibl :

— ...mă-sii de treabă ! Te duci la Niculae Gheran, care mi-a făgăduit c-o să discute, de la om la om, cu Mazilu de la „Editura pentru literatură universală". Pînă atunci, îţi aprob, pe barba mea, că nu-i preşedintele în ţară, un ajutor de boală ! Să ai cu ce te ţine, pînă încasezi vreun

avans. Unde-ai să lucrezi ? Acasă, sau să te trimit la vreo casă de odihnă ?...

— Nici acasă, nici la Sinaia-Cumpătu, ci la... Tîncăbeşti. La ţară, unde-i casa mea de creaţie personală. Cu grădină, vie şi livadă. Mă aşez pe regim vegetarian şi pe lucru şi, cum să spun, n-am cuvinte să vă mulţumesc ! Pentru timpul pierdut cu mine...

— Nu-i pierdut, ci cîştigat ! Şi te invidiez că ai unde lucra... Eu n-am. Nici grădină, nici livadă, iar de vie ce să mai pomenesc. Mă mulţumesc cu cea de-aici, de la cantina Uniunii. Uneori dă roadă lichidă bună, cînd se ocupă Iancu de achiziţii, alteori poşircă...

Din '68, pensionat medical, am lăsat baltă traducerile, mai exact spus le-am redus substanţial. Mai ales că avusese loc experienţa (oarecum nefericită, dacă ţin seamă de drepturile de autor) cu versiunea în limba română a „Misterului camerei galbene". Şi cît se zbătuse neastîmpăratul Nae (Gheran), la repetatele mobilizări decretate de Laurenţiu Fulga, să-mi facă rost de-această amărîtă traducere. Iar travaliul executat, odată tipărit, nu mă onora cîtuşi de puţin. Mare brînză, să-l traduci pe Gaston Leroux, autor de romane proto-poliţiste !

Tot Fulga m-a scos din impas. Sugerîndu-mi să-mi încerc puterile cu Emile Zola. Dar nu un roman oarecare din ciclul Maquarzilor, de mai mică însemnătate, ci anume cu „L'Assommoir". Mai întîi, fiindcă titlul era imposibil de redat pre limba noastră, iar apoi, deoarece Zola, documentîndu-se pe teren, ani de-a rîndul, îl scrisese într-o franceză argotică. Şi nu un argou contemporan, pe care-l ştiam, de bine de rău, din cărţile lui Simonin sau Auguste Le Breton, ci unul de pe la 1883.

Cînd îl întîlneam la Casa Scriitorilor, unde mai totdeauna lua prînzul, mereu la aceeaşi masă şi cu-aceiaşi convivi, de cele mai multe ori rafinatul Romulus Vulpescu, specialist în argouri, însă villoniene, sau Mircea Micu, excelent cunoscător de română populară, mă duceam de-a dreptul la dînsul şi-i raportam, ca, pe vremuri, la liceul militar :

— Am feştelit iacaua, tovarăşe, pardon, domnule general !

Încă nu fusese promovat general în retragere, cum s-a întîmplat mai tîrziu, însă pentru mine, indiferent de gradul avut atunci, tot general era. Fiindcă se pricepea la tactică şi strategie, şi nu se putea să nu te scoată de la ananghie.

— Care-i baiul, dom' elev ? Ţi-a rămas căruţa-n drum?

— C-am aşa-i, şi nici nu ştiu s-o întorc...

În ziua aceea, dejuna de unul singur. Bineînţeles, n-am cutezat să mă proţăpesc la masa sa, ci l-am informat pe scurt :

— M-a-mbolnăvit Zola-ul dumitale, maestre ! Scrie, nenorocitul, numai în expresii de mahala, inexistente în dicţionarele noastre...

— Foarte bine a făcut ! Altminteri nu mai era romancier serios. Şi l-ar fi tradus orice nătăfleţ. Pe de altă parte, dacă-ţi izbuteşte o versiune autohtonă de valoare, ai toate şansele să fii primit în Uniune ! Mai lasă-mi ceva timp de gîndire... Acuma, vezi bine, pregătim Congresul Scriitorilor, şi mi-e capul umflat de probleme. După aceea, am să-ţi fac rost de-un dicţionar argotic. Mai mult ca sigur.

L-am părăsit numaidecît, luîndu-mi rămas bun şi mulţumind totodată pentru bunele intenţii. De altfel, mai mereu îl vedeam mîncînd singur, chiar cînd mai era cu cineva la masă, cu nasu-n farfurie şi doar rareori scoţînd vreo vorbă. În schimb, era capabil să-l asculte pe comesean minute în şir, fără să-l întrerupă.

Abia cînd îşi găta blidul, ridica ochii şi-şi arunca privirea prin sală, luîndu-şi o ţigară din eterna sa cutiuţă metalică. Trăgea vîrtos, fum după fum, iar cînd smogul îl împrejmuia de pretutindeni, de-ai fi zis că-i vreun zeu al Olimpului pierdut printre nori, atunci purcedea să-i răspundă interlocutorului.

Grav, concentrat, gînditor alteori, ca şi cum ar fi fost pierdut pe-o altă lume, cumpănea lumea din jur, lumea scriitoricească, încît părea să vadă ceva nemaiîntîlnit pînă atunci. Deşi, fie vorba între noi, nu era nimeni altul care s-o cunoască mai bine, chiar pînă şi-n cele mai mici chichirezuri.

Imprevizibil om şi conu Laurenţiu. Întocmai ca eroii romanelor sale. Pe care le primisem, unul după altul, cu dedicaţii, chiar din mîna domniei sale.

Numai aşa mi-am explicat apariţia, absolut uluitoare, la ferma agro-literară de la Tîncăbeşti, chiar în preziua deschiderii lucrărilor Congresului Scriitorilor, a unui grup de cunoscuţi autori de romane şi stihuri. Printre ei, Laurenţiu Fulga şi Geo Dumitrescu.

— Am lucrat de la prima oră a dimineţii ! m-a lămurit Geo, luîndu-mă pe după umeri. Şi i-am adus pe băieţi la tine să sorbim şi noi niţel aer curat...

— Vă place aici, maestre ? l-am luat cu duhul blîndeţii pe fostul „coleg" de liceu, fără să-i mai zic general. Aflasem că nu-i pica bine apelativul, de vreme ce lucra printre scriitori.

— E nemaipomenit ! a exclamat Laurenţiu Fulga. Dacă ştiam că există aşa ceva pe lumea asta, veneam la matale să-mi închiriezi o odăiţă, ca să pot scrie şi eu liniştit. Să-mi scalde ochii iarba verde şi să-mi ciripească păsărelele...

— Păi ce, coane Laurenţiule, nu-ţi ajunge una ? l-a întrebat poetul.

— Care ? Aha, mă iei peste picior, imaginîndu-ţi că am o păsărică la cap, sau în cap, cum posedaţi voi, poeţii! Lasă-te de bancuri proaste, Geuţule, că la mine nu ţin...

Temîndu-mă să nu se-ntărîte spiritele, l-am întrebat pe general.

— Coane Fulga, aţi luat ceva în gură ?

— Ce să iau, pietre, ca Demosthenes ?

— Dacă aţi mîncat la Casa Scriitorilor, aţi mai suporta şi-o salată de roşii oltenească ?

— De ce nu ? Ce, mi-s oprit de doctori ? Dar de unde roşii ?

— Din grădina bulgăroaicei !

— Asta-i Penke, nevastă-sa ! l-a lămurit Geo Dumitrescu.

— Nu mai spune ! s-a mirat generalul. Bravo lui, va să zică şi-a adus şi grădinăriţa în casă... Excelentă idee ! Unde-i coana Penke, să-i pup şi eu mîna ?

— La bucătărie, prepară salata mai sus citată, i-am explicat eu dispariţia bulgăroaicei.

Atît de impresionat a fost de nevastă-mea, care-i o stenică iradiind sănătate, cît şi de salata oltenească, prezentată ca la noi, la Poiana-Mare, încît Fulga m-a rugat să-i scriu neapărat reţeta respectivei amestecături. Fiind extrem de simplă, i-am expus-o oral :

— Roşii mari, tăiate-n felii rotunde, rotocolare, iar nu protocolare, cam vreun kil, eventual cu-o marjă de siguranţă, să zicem încă o juma', ceapă verde, minimum şapte fire, însă ceva mai groase, cam cît degetul mare, trei ardei graşi, cu carnea dolofană şi pieliţa subţire, tăiate toate, şi ceapa şi ardeii tot rondelete, iar nu mărunţite, sare grunjoasă, numai o linguriţă, un ou răscopt, fărîmat cu furculiţa, ulei în duşmănie, fără să priveşti la sticlă cînd torni, mirodenii din belşug : mărar, pătrunjel, tarhon, cimbrişor, iar la urmă, cîntarea cîntărilor, adică telemea de oaie rasă şi presărată deasupra, preferabil atîta cît să acopere întreaga suprafaţă a salatei din farfurie. Căci, aici e-aici, răzătura se-administrează nu în castronul cel mare, ci-n strachina fiecărui mesean. Iar cine poftește, mai poate adăuga şi vreo cinci căţei de usturoi, tocaţi cît unghia de la deştul mic. Ca pîine, e de dorit să existe în casă turtă coaptă la ţest. De nu, atunci miez de intermediară...

— Dom'le elev, a răcnit cuprins de disperare Laurenţiu Fulga, opreşte-ţi recitalul, că simt cum m-apucă toate năbădăile ! Iarăşi mi se face poftă de-o salată de-a voastră...

— Păi nu-i o problemă ! Penke-i aici, roşiile-n grădină...

— Stai blînd, uiţi că mîine sîntem la Congres ? Vrei să ne-avîntăm cu toţii prin cine ştie ce încăperi obscure, în loc să stăm în băncile noastre ? Mai bine, ca să ne pice tălăburca asta ca lumea, haidem cu toţii să ne plimbăm oleacă prin vie, livadă şi grădină, să vedem de ce-i în stare doamna Penke, fiindcă dînsa, după cîte ştiu, se ocupă de agricultura fermei... Şi-apoi, pînă se-nserează, încropim, la aer curat, afară, sub şopru, un pokeraş distractiv şi relaxant !

Asistenţa fiind de acord, a felicitat-o pe nevastă-mea, sărutîndu-i şi mîna, după care s-a grăbit să-mi colinde

prin livadă şi vie. La grădină s-a renunţat, temîndu-ne să nu ne-apuce noaptea bătînd cărţile. Şi era absolut necesar să ne culcăm devreme, avînd în vedere că lucrările începeau la nouă dimineaţa. A doua zi.

Bineînţeles, ca invitat al generalului, am participat şi eu la lucrările adunării generale a scribilor. Deşi încă nu eram decît fondist. Adică, membru al Fondului Literar. Ceea ce nu m-a împiedicat însă, fiind de faţă, să mă bucur din toată inima cînd s-a anunţat alegerea lui Laurenţiu Fulga. Ca vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor.

L-am sărbătorit la terasa Cercului Militar, de pe Calea Victoriei. Cînd, reunindu-ne vreo zece, maximum douăsprezece persoane, am ciocnit un şpriţ. Destul de anemic. Vicepreşedintele nefiind în bani.

Iar a doua zi, fără să mai zăbovesc, m-am şi repezit la anticarul indicat să-mi cumpăr „Dictionnaire de la langue verte". 800 de lei mi-a cerut anticarul. Şi i-am dat, fără să mă mai tocmesc.

Şi numai astfel, ajutat din toate punctele de vedere de Fulga, steaua bunei mele speranţe, am dus la capăt „Gervaise" (L'Assommoir-ul lui Zola).

Cînd i-am dăruit, cu dedicaţie, cele două volume ale romanului, apărute în „Biblioteca pentru toţi", după o muncă diabolică de-aproape doi ani şi jumătate, am observat, spre surprinderea mea, că rămăsese acelaşi om ca şi mai înainte. Nu se simţea în el vicepreşedintele. A cerut nişte cafele de la bufet, mi-a întins eterna sa cutiuţă metalică să-mi iau o ţigară (însă pînă ce-am terminat „audienţa", îi redusesem la jumătate conţinutul) şi m-a întrebat :

— Cum ai de gînd să te descurci mai departe ?

— Tot aşa ! Lucrînd... Am în cap un roman pseudopolitist !

— Atunci pune-l pe hîrtie ! Va fi mult mai apreciat decît poemele tale suprarealiste. Cu banii cum stai ?

— Mulţumitor, dar încă n-am disperat... Ce să-i faci, pensie mică, după buget, fiind doar membru al Fondului ! Există un anume plafon...

— Se va rezolva și asta ! Cu traducerea de față, care nu-i chiar de ici de colo, e timpul să depui o cerere de primire în Uniune. Unde-s alte baremuri. Și, fiindcă ai nevoie de trei recomandații, prima ți-o dau eu... Uite, mai ia o țigare, pînă o scriu ! Și-așa văd că mă ajuți copios, fumîndu-mi rezervele, să nu devin tabagic. Mai vrei și-o cafea ?

— Dacă insistați, coane Laurențiule, nu refuz !

În orice caz, la plecare a ținut să-mi atragă atenția :

— Las-o mai moale cu cafelele și țigările ! Sănătatea înainte de toate... Iar tutunul dăunează, așa să știi. Ți-o spun eu, care-s suferind serios de o maladie ce nu-ngăduie țigara !

— Atunci de ce fumați ?

— Ca să-mi potolesc nervii și să lucrez liniștit... Mai am atîtea de scris !

Chiar mă-ntrebam, în sinea mea, cînd se-așază Laurențiu Fulga la scris, dacă-i la Uniune în permanență, de la prima oră a dimineții și pînă seara tîrziu ?

Am dedus răspunsul într-o duminică de iulie, cam pe la jumătatea lunii, cînd mi se copseseră pietroasele din livadă și-am dat o fugă pînă la București, să-i duc și lui un paneraș. Asemenea cireșe, mari cît oul de porumbel, n-avea nimeni în tot județul.

L-am găsit în curtea casei, meșterind ceva la trandafirii din grădină. Cînd am parcat „Bombița" lîngă portiță, suind-o pe jumătate din trotuar, abia atunci a băgat seamă că are musafiri nepoftiți.

— Bună dimineața ! i-am zis eu, deși era trecut de zece. Ce bine-i că vă ocupați și de nițel grădinărit. Ajută enorm la sănătate...

— O fi ! Numai că eu și grădinăritul ne-aflăm pe baricade adverse... Am lucrat mai toată noaptea, și ieșisem să văd și eu ce-i cu buruienile mele frumos mirositoare, de s-au umplut de-atîția pureci ! Te pricepi la chestii dintr-astea ?

— Bineînțeles ! Aveți o foarfecă de vie ?

— N-am ! Ce să fac cu ea ? Dar ce-i cu matale aici, s-a-ntîmplat ceva ?

— Da ! S-au copt cireşile... Şi v-am adus un coşuleţ, de-o gustare !

— Şi nu ţi-e ruşine, să-mi vii mie cu plocoane ?

— Ba s-avem pardon, coane Laurenţiule, nu-i vorba de nici un plocon ! Ieri a fost sîmbăta morţilor, şi-mpart şi eu dintr-ale mele, celor ce nu posedă...

— Mă rog, să zicem c-aşa ar mai merge ! Rău am ajuns, de-am apucat să mi se-aducă pomana la domiciliu... Hai în casă, să-ţi „împart" şi eu o cafea şi-o ţigare !

— Cu multă plăcere ! Cu-atît mai mult, cu cît dumneavoastră nu mai daţi pe la mine, la Tîncăbeşti...

Pînă a pus de cafele, i-am cerut o foarfecă, să-i izbăvesc trandafirii de pureci. Mi-a adus una de croitorie, probabil a soţiei sale. Cu care am rezolvat şi problema invaziei de pureci negri, un dăunător specific al rozaceelor nestropite la timp cu insecticidele indicate. Cînd am fost gata, în mai puţin de-un sfert de ceas, nu mai exista nici o lighioană. Dar nici trandafiri ! Şi i-am explicat, ştiinţific, prea bunului meu maestru :

— Nu vă speriaţi, c-or să deie alţii ! Pe-ăştia, impestaţii, îi îngropaţi cît mai adînc, iar pe-ăi de-or răsări, dacă se va produce şi minunea asta, să-i stropiţi neapărat cu „Parathion"...

Deloc supărat, însă uluit de dispariţia atît de rapidă a rozelor, Laurenţiu m-a poftit în „living-room". Să lichidăm cafelele şi să-i tragem o ţigară în piept. Prilej cu care mi-a prezentat-o şi pe doamna sa, o femeie blajină, slăbuţă şi mărunţică, extrem de emotivă. Căci, văzînd cireşele din paneraş, a exclamat încîntată :

— Păi bine, măi oameni buni, cînd sînt pe lume atari splendori, voi vă ţineţi de tutun şi de cafele ? Eu vă las în pace, pînă spăl cireşele ! Apoi mă-ntind să mă odihnesc niţel... Nu prea mă simt bine !

Fulga mi-a dezvăluit că soţia-i era cam suferindă. Adăugînd :

— Îţi dai seama, cred, că nici nu se poate pune problema s-o oblig pe nevastă-mea să-ngroape mărăcinii pe care i-ai tăiat, şi nici să umble cu otrăvuri primejdioase, cum e „Parathion"-ul, de care am mai auzit şi eu cîte

ceva... În ce mă privește, să nu-ți faci nici un fel de iluzii. Am de scris, iar nu de grădinărit ! De altfel, ai mai trecut pe la Uniune ?

— N-am avut ocazia ! De ce ?

— Ca să afli că ți s-a aprobat cererea. De-alaltăieri ești membru al Uniunii Scriitorilor din R.S.R. !

— Dumnezeule, nu se poate !

— Păi de, asta-i nenorocirea, că, uneori, se mai poate ! a glumit Fulga, poftindu-mă de-ndată să mai iau o țigară. Hai, mai soarbe și-o gură de cafea...

La plecare, apropiindu-se și ora prînzului, cînd metabolismul începea să-mi funcționeze anapoda, Fulga m-a condus pînă la mașină, cărîndu-mi și coșulețul în care fuseseră cireșele.

— Cine știe, poate am să te calc la Tîncăbești ! Așa că nu-mi mai aduce daruri dintr-astea, chit că-s ale pămîntului ce ne îndură, căci ai să mă superi. Și-ncă rău de tot ! Drum bun, și sărută-ți bulgăroaica și din partea mea...

Rulînd spre casă, mi-am dat seama ce făcusem judecînd mai adînc (maximum zece cm. aproximativ, cam cît îmi socoteam grosimea creierului meu de gîgîlice) și mi-am zis : „Băiete, ești un gafeur de milioane ! L-ai necăjit pe Orfeu, și încă atingîndu-i coarda cea mai sensibilă". Orfeu era generalul, căruia așa i se mai spunea, între scribi, de la apariția romanului său intitulat „Moartea lui Orfeu".

Necăjit rău, și eu, am privit cu reproș spre panerașul vinovat. Căci el purtase cireșele. Uitîndu-mă mai atent, întrucît nu înțelegeam ce se află în el, era să dau cu „Bombița" în șanțul autostrăzii. Era ceva roșu, cam de culoarea pietroaselor mele. Și-am oprit gîngania de „Fiat" 600, anume ca să mă conving că nu-s cireșele mele.

Nu erau. Roșul acela aprins, bătînd nițel spre burgund, aparținea ambalajului a cinci pachete de „Pall Mall". Fără filtru. Însă „superlong" și extra-groase. Țigara mea preferată. După „Kent". Gata. Eram lămurit. Mi-o făcuse romancierul. Dăruindu-mi înzecit, întocmai ca-n biblie. Să mă învețe minte. Pedepsindu-mă, pe loc, am desfăcut imediat un pachet și-am extras o babană de țigare. Aprinzînd-o numaidecît.

Orfeu îndurerat

Nu şi-a uitat promisiunea. De a mă vizita la Tîncăbeşti. Aşa că, într-o după-amiază, la vreo cîţiva ani de la neinspirata mea deplasare cu cireşe, m-am pomenit, cam spre amurg, cu-o maşină la poarta livezii. Din care au descins Laurenţiu Fulga, o tînără, precum şi nea Titi. M-am grăbit să-i poftesc în casă. Iar Penke s-a şi repezit la bucătărie să pună de cafele.

În „cabinetul meu de creaţie" o odaie de 3×3, unde abia încăpeau biroul, patul şi rafturile bibliotecii, inclusiv fotoliul cu care mă făleam, întrucît era o piesă rară, nu mai ştiu ce stil anume, englez, german sau franţuzesc, nea Titi a purces să-i arate, volum cu volum, cărţile mele din „Carré Noir". M-am simţit oarecum jenat. Neavînd nici o legătură cu conţinutul, fotografiile color de pe cartonul celofanat reprezentau mai mult cucoane dezgolite de-orice veşmînt.

— Măi nea Titi, lasă-mi în pace cărţuliile ! Vrei să mă faci să roşesc...

Însă a intervenit fetiţa care-i însoţea, îndemnîndu-l :

— Ba ia mai arată-ne vreo cîteva, că tatei îi plac romanele poliţiste ! Mai ales din colecţiile astea.

Fulga a zîmbit oarecum întristat, şi nu mi-am dat seama de ce oare, repezind-o pe fie-sa, despre care abia acum aflam cine era avînd în vedere că maestrul n-o prezentase. Probabil, mi-am zis în sine-mi, şi-o fi imaginînd că-s la curent cu componenţa familiei sale.

— Termină cu prostiile, copilule ! De romane detective îmi arde mie, cînd mă chinui ca un cîine cu cartea la care lucrez acum ?...

Cînd l-am auzit recitînd cele de mai sus, mi-a îngheţat sîngele în vine. Trei romane îi dusesem, la Uniune, prevăzute cu dedicaţiile de rigoare. Deci, trebuia să deduc că nu se-atinsese de ele.

Plecînd spre Sinaia, încotro se grăbeau, conu Laurenţiu m-a refuzat net, cînd i-am propus să culeg un coşuleţ cu struguri Muscat Hamburg pentru doamna sa.

— Nu mai rîmneşte la struguri ! s-a explicitat el.

Dar nea Titi m-a lămurit pe drum, în vreme ce-i conduceam pe alee :

— Blegule, nu știai că s-a prăpădit acum un an ?

— Cine, bre ? l-am întrebat tot în șoaptă, cum îmi vorbise și el.

— Nevastă-sa !...

Iar în anii ce-au urmat, nu l-am mai abordat niciodată pe chestii futile. Îl salutam de la distanță, mai ales cînd îl vedeam îngîndurat la masa sa, fie singur, fie cu Romulus Vulpescu, eternul său însoțitor. Îmi răspundea dînd din cap, semn că-mi receptase mesajul. Alteori, părea că nici nu mă observă. Și rămîneam mîhnit, în salonul restaurantului, gîndind îndelung dacă-l supărasem cumva cu cine știe ce spusă slobozită aiurea.

Odată, mult mai tîrziu, cînd începuse să arate din ce în ce mai preocupat și închis în el, ridicîndu-se de la masă și trecînd pe lîngă mine, m-a întrebat aproape din mers :

— De ce nu mai vii pe la mine ?

— Nu țin să deranjez ! Am impresia că sînteți foarte prins de treburi...

— Brașoave, dom' elev, brașoave ! Îmi umbli cu cioace... Cînd termini cu masa, care la matale, văd că durează dublu decît normal, fă-mi o vizită în birou !

— Cu multă plăcere... Mai am niței, și numaidecît mă prezint la raport să vă spun ce mai e nou prin zona noastră !

— Te aștept ! mi-a spus. Fără să-mi mai zîmbească. Ceea ce nu-i prea stătea în fire.

Preocupat de chemarea lansată de general, care chiar fusese avansat în gradul respectiv, cu prilejul recentei aniversări a actului de la 23 August, m-am grăbit să-mi înghit pilaful pe care-l repetam a treia oară, știind că orezul nu îngrașă, și să mă duc la cabinetul vicepreședintelui.

Era singur. Fuma și privea afară, pe fereastra ce dădea spre Calea Victoriei. Cînd m-a văzut intrînd, mi-a făcut semn să iau loc în fotoliul dinaintea biroului. Și, încălecînd pe-un colț al mesei de lucru, s-a uitat la mine lung,

examinîndu-mă din cap și pînă-n picioare. Ca și cum ar fi fost satisfăcut de cum arătam, a și intrat în subiect :

— Uite ce-i, domnule elev, de cînd ne știm noi doi ?

— De-o viață, aș zice !- i-am răspuns emoționat, neștiind de ce.

— Te-am bătut vreodată la cap, în răstimpul ăsta, vîrîndu-mi picioarele în scrisul matale, cu sfaturi și poveți imbecile ?

— Niciodată, de ce să mint ! i-am declarat ferm convins de cele ce afirmam. Mai curînd aș spune că m-ați ajutat, cînd mă-mbolnăvisem și dădeam să cad în gînduri negre... Mi-ați făcut rost de traduceri, de ajutoare de boală, mi-ați vizat manuscrisele din partea cenaclului Uniunii, ca să poată fi tipărite, m-ați și felicitat la orice nouă apariție, plus că mi-ați dăruit, cu dedicații în doi peri, toate romanele dumneavoastră ! Și le-am citit pe nerăsuflate, și romanele și dedicațiile... Ceea ce, iertați-mă că v-o zic așa, verde în față, bănuiesc că n-ați procedat la fel cu opusculele mele !

— Ei, nu mă-nnebuni ! De unde-ai mai scos-o și pe-asta ?

— Dintr-o spusă a dumneavoastră, scăpată cîndva, mai de demult, cînd ați trecut pe la Tîncăbești... Cum că nu vă arde de romane polițiste !

— Hai să fim serioși ! N-ai înțeles nimic... Era vorba de-altceva. De istorii cu asasini și omoruri care, într-adevăr, nu mă prea amuză. Mai ales după ce-am făcut și-un război ! Ți le-am citit pe toate. Și romănelele din „Extravagantul Conan Doi", și „Contratimp", pentru care ai primit și premiul Uniunii... Acuma, ca să-ți dai seama că-s cu ochii pe matale, află că-ți urmăresc „Memoriile aproximative", pe care ți le publică „Suplimentul literar al Scînteii Tineretului"... Tocmai de-asta am vrut să te văd. Ca să-ți sugerez, pentru întîia oară de cînd ne cunoaștem, c-ar fi mult mai nimerit dacă te-ai lăsa de cărțulii nesemnificative și puștești, ocupîndu-te mai serios de ceea ce scrii acum. Mă refer la „Aproximative"... De ce nu le-organizezi într-un roman ? Ar fi un lucru serios, necesar, încă nefumat pe la noi ! Ce zici ?

O clipă am rămas țuț, cum se spune în argoul stradal. Nicicînd nu-mi trecuse prin cap că generalul îmi lectura cărțile și, în special „Memoriile aproximative".

— Credeți c-ar fi posibil să iasă ceva, din bazaconiile mele, dacă le-aș rescrie și le-aș aduna într-un volum ?

— Da ! Altminteri nu mi-aș mai fi pierdut timpul cu matale... Uite ce-i, dom'elev, mai în glumă, mai în serios, îți ordon să te pui cu burta pe treabă, nu numai pe mîncare. Adică, pe scurt, scrie-ți cartea vieții... Nu te lăsa pe tînjeală, că timpul nu ne-ngăduie ! Eu unul, la ora actuală, n-aș mai fi în stare să zugrăvesc o lume pe care am cunoscut-o la fel ca și matale. Nu mă mai ajută puterile. Și nici nu sînt sigur c-o să ne mai întîlnim atît de curînd. De altfel, mă pregătesc să plec...

Încîntat de îndemnul generalului, eram totuși intrigat de ultimele afirmații. Unde urma să plece, de nu mai era convins c-o să ne revedem în lunile următoare ?

— Sînteți trimis în vreo delegație ? m-am încumetat să-l întreb.

— Cam așa ceva !

Dînd să-și aprindă o altă țigară, Fulga și-a deschis cutiuța metalică, atît de binecunoscută mie. Însă era goală. Și m-a solicitat :

— Poți să-mi dai și mie un cui de coșciug ? Că pe-ale mele, văd că le-am bătut pe toate !

Imediat i-am oferit un „Kent". Trăgînd adînc în piept, de i s-a dus fumul pînă în adîncurile plămînilor, Fulga a exclamat încîntat :

— Bună otravă ! Te-ai ajuns, domnule elev, de fumezi dintr-ăstea, domnești...

— Nu totdeauna ! Astăzi am fost însă în bani, primind un avans de la editură, și m-am autocinstit c-un pachet de străineze... Să mă simt și eu un cineva !

Fulga s-a înnegurat o clipă, apoi mi-a atras atenția :

— Dacă vrei să-ți duci la capăt memoriile, oricît de aproximative ar fi, las-o mai moale cu tutunul ! Să n-o pățești ca...

N-a mai precizat de cine era vorba. Și chiar de-ar fi făcut-o, tot n-aș fi luat în seamă avertismentul. Fără ca-

fea, tutun şi proteine nu sînt bun de nimic. Un rînd n-aş fi fost în stare s-aştern pe hîrtie. Gîndeam ca un cretin, bineînţeles.

Ca, mai tîrziu, cînd generalul s-a săvîrşit din viaţă, fără să mă fi anunţat cineva de faptul că era internat la spital, pe patul de suferinţă, să-mi amintesc de cuvintele sale. Şi, fără să mă lepăd de tiutiun, am ţinut să-i aduc, aici, un „onor la general !", pentru preţiosul său sfat. Să-mi adun amintirile într-un volum coerent organizat. Ca şi pentru toate celelalte. Mai corect, ar trebui spus „Onor la Om !"

Cine umblă prin vecini

De cîte ori mi s-a oferit şansa să particip la vreo întîlnire majoră cu cititorii, la Festivalurile noastre de satiră şi umor (Vaslui, Cîmpulung-Muscel, Focşani, Craiova şi etc.), sau la Simpozioane şi Festivaluri internaţionale (Varna, Gabrovo), unde stăteam la o cafea de vorbă cu scriitori adunaţi de prin toată lumea, mai totdeauna, înainte de plecare, mi se întîmpla cîte-un pocinog. Cu sănătatea corporală. Cea mintală nefiind mai niciodată afectată. Părere strict personală, ceilalţi participanţi abţinîndu-se să-şi exprime opinia. Mă rog, îi priveşte !

Cînd am vizitat pentru întîia oară Bulgaria, împreună cu nevastă-mea, ca invitaţi ai Uniunii traducătorilor din ţara vecină, am plecat la drum de-a dreptul din... pat. Unde zăceam, cuprins de-o pîrdalnică toxicoză alimentară. De pe urma unor mititei. Mici, mici, însă afurisiţi. Ori mîncasem în exces, în nici un caz mai mult de cinşpe, ori intraseră într-o stare de descompunere incipientă, lucrurile nu erau prea clare.

Şi-am călătorit, pînă la Sofia, cu niţică febră, fiind obligat de medic să mă hrănesc doar cu ceaiuri medicinale. Motiv pentru care bulgăroaica de nevastă-mea vîrîse într-o sacoşă, ceva mai ţeapănă, cinci sticle, de-un litru, cu zeamă de muşeţel. Iar eu, sărmanul, care muream după o călătorie cu trenurile la care se află ataşat şi-un vagon-restaurant, de nivel european, cum se obişnuieşte la expressurile internaţionale, fusesem nevoit să-nghit în sec. Mai exact, să-nghit cantităţi enorme de flores chamomilae, sub formă de lichid antipatic şi profund scîrbos.

— Acum, copilă bună, i-am zis nevesti-mii, de îndată ce ne-am văzut instalaţi la cel mai luxos hotel din capitala bulgară, iar însoţitorul nostru, un tinerel şi învăţat inginer-auto, cu studiile făcute la Braşov, ne poftise la masa de prînz, pot să-ţi declar cu mîna pe inimă că-s în perfectă stare de funcţionare, digestiv vorbind !

— Adică, vrei să insinuezi c-ai să mănînci de toate, aşa cum îţi va pofti inima ? m-a interogat Penke.

— C-am pe-aproape de-aşa ceva ! i-am zîmbit încurajator.

— Crezi că bulgarii n-au şi ei produse dietetice ?

Întrucît însoţitorul ce ne fusese acreditat, ca să-i zic şi aşa, pe tot timpul vizitării ţării din a cărei literatură tălmăcisem o sumedenie de cărţi, era mult prea fraged şi afabil şi ne rugase să-i spunem pe numele mic, lăsînd la o parte orice protocol, l-am abordat direct :

— Ivanciule dragă, ia zi-mi, cum stăm cu regimul ?

— Democrat, popular şi socialist, la fel ca şi la voi !

— Mă refer la regimul în care sîntem invitaţi... Mîncăm dintr-o diurnă, care probabil a şi fost stabilită de Uniunea traducătorilor, sau ai alte indicaţii ?

— Am ! Ţinînd seamă de informaţiile primite din partea ataşatului nostru cultural de la ambasada din Bucureşti, care vă cunoaşte obiceiurile, fiind pesemne bine pus la punct în ceea ce vă priveşte, am dispoziţii speciale... Casa şi masa ne priveşte, transportul de-asemenea, iar pentru bani de buzunar vi s-a alocat o sumă de două sute de leva. Deci, mîncaţi oricîte rîmniţi, indiferent de cantitate, căci turcul plăteşte, după cum se spune la voi, românii. Deşi, în cazul de faţă, noi plătim... Chit c-am avut mult mai mult de suferit de pe urma turcilor decît aţi suferit voi. Acum însă am scăpat de robie, după cinci sute de ani, aşa că nu vă faceţi probleme !

— Perfect ! Din toate punctele de vedere ! Adică sînteţi bine organizaţi, politicoşi cu oaspeţii străini...

— Mai ales cu românii, pe care nu-i considerăm atît de străini. V-aţi vărsat sîngele pentru independenţa noastră ! Puteţi lansa comanda, c-a şi venit şeful de sală s-o preia... L-am şi avertizat cu cine are de-a face. Vă orien-

taţi singur după lista de bucate, sau e nevoie să v-o traduc eu ?

— Deloc ! La atîta bulgărească mă pricep şi eu... Cîtă vreme am stilizat traducerile nevesti-mii, m-am ales şi cu niscaiva cunoştinţe de lingvistică (virgulă) comparată !

Iar primul prînz luat în condiţii de invitat, vrînd să fiu şi eu, cît de cît, diplomat, l-am orientat doar asupra preparatelor culinare specific bulgăreşti. Ceea ce l-a încîntat nespus pe Ivanciu al nostru. Nu ştiu însă dacă şi-atunci cînd a trebuit să semneze nota de plată.

Începusem cu nişte antreuri naţionale, extrem de interesante. Ca „trakiiski salat", un amestec fantastic de iaurt scurs, castraveţi proaspeţi şi usturoi, sau „părjeni tigviciki", dovlecei prăjiţi la tigaie, în ulei, cu ardei kapia şi, iarăşi, usturoi, cu sos de boia iute, precum şi „şopski salat", un soi de salată de roşii, ca la noi, în Oltenia, pe bază de castraveţi, ciuşti, ceapă multă, usturoi, mărar, cimbru, pătrunjel şi ciubriţă, o mirodenie inexistentă în grădinile noastre, şi telemea rasă deasupra. Din belşug.

Apoi, neţinînd seamă de semnele discrete ale nevesti-mii, am cerut o „mèşana skàra". Într-adevăr o specialitate bulgărească. Despre care citisem în cărţile traduse de noi. Şi din care aflasem că Bulgaria se găseşte într-un plin proces de „mehanizaţie", adică de întemeiere a unei reţele vaste de zahanale, cărora bulgarii le spun „mehanale", în care se servesc numai grătaruri. Mai exact spus, fripturile la grătar, iar nicidecum agregatul respectiv.

Cînd am văzut în faţă „mèşana skàra", am fost totuşi nevoit să apelez şi la luminile însoţitorului nostru. Fiind oarecum derutat.

— Din ce se compune scara asta, a voastră ? Căci am impresia că-i vorba, adică, de-o încurcătură produsă la bucătărie !

— Ba deloc. E foarte simplă ! Din ceea ce vedeţi... Trei mititei, „kebabcite", oarecum diferiţi, ca format, de cei din România, fiecare fiind preparat din altă carne : oaie, vacă, sau porc ; trei chiftele, însă de genuri aparte, în ceea ce priveşte tocătura, fiindcă unora li se spune „nervozni kiufté", datorită cantităţii de ardei, altora „sireni", de-

oarece au în compoziţie şi caşcaval, iar ultimelor „normalni". După care urmează cîrnăciorii. Şi-ăştia de trei feluri : de oaie, de capră şi de porc. Muşchiul de lîngă ele, baza, este de vacă, iar cealaltă bucată e tot muşchi, însă de porc...

— Şi-ălelalte bucăţele ?

— Măruntaie... Măduvioare, fudulii... Aşa, ca să deie un aspect cît mai decorativ ! Ca şi salatele-garnituri, dispuse în cele şase găvanuri de pe marginea castronului. Varză, sfeclă, lăptuci, ceapă, usturoi şi ardei kapia...

Bulgăroaica de nevastă-mea, uimită de cantitatea servită, s-a interesat şi ea :

— Asta-i o porţie pentru patru persoane ?

— Nu. Doar de-una singură !

Luptînd eroic, cu abnegaţie şi răbdulie plăcere, pînă la urmă am izbutit să birui şi ultimele resturi. Oricum, victorie greu obţinută. Însă fără drept de replică.

Iar în cele douăzeci şi una de zile petrecute în Bulgaria, n-a fost seară pe care să n-o încheie cu un ceai de muşeţel balcanic, eventual şi-un iaurt naţional, confecţionat pe bază de baccilus lacticus bulgaricus. Excesiv de dietetic. Fiind mult mai slab decît al nostru.

Unde-i „Drujba" — hop şi noi !

Invitaţi la nu ştiu al cîtelea Simpozium internaţional al traducătorilor de literatură bulgară, care se petrecea din doi în doi ani la Varna, mai exact în staţiunea „Drujba", la vreo zece kilometri distanţă de municipiul mai sus pomenit, Alex. Ivănescu, poet distins, discret şi lipsit de fudulie nu s-a dat deloc măreţ. Ci suspectîndu-ne, din cînd în cînd, pe mine şi pe Victor Tulbure, ceilalţi membri ai delegaţiei române participante la eveniment, şi privindu-ne pe sub sprîncene, ne-a citit (în întregime) manuscrisul viitorului său volum de versuri. Aflat la edi-

tură. Pentru redactare, tehnoredactare și apariție. Cînd a terminat, Victoraș a mai apucat să se intereseze :

— Și cînd va fi pe piață ?

— Cum adică, pe piață ? s-a arătat indignat Alex. Crezi c-or să facă zarzavagiii pungi din cartea mea ?

— De citit în nici un caz n-au s-o citească ! l-a asigurat zîmbind subțire moldoveanul de Tulbure.

— Nici n-or să aibă de unde ! Cărțile mele se tipăresc în tiraje atît de mici, încît abia mi-ajung mie... Rude, critici, prieteni ! Mă-ntreb chiar, de unde să mai rămînă și pentru librării, de vreme ce cumpăr singur mai toată ediția ?

Din păcate, n-am putut afla mai multe despre vînzarea cărților lui Alex., întrucît intram în Giurgiu și urma să fim contactați de grăniceri și vameși. N-am avut probleme. Nici cu unii, nici cu ceilalți. Posedam pașapoarte de serviciu. Iar produse taxabile vamal nu aveam. Luasem cu mine vreo zece seturi din „Extravagantul Conan Doi", pentru a le dărui colegilor bulgari, în special celor cunoscuți ca traducători de literatură românească. Cine știe, poate-i dădea vreunuia prin cap să-mi tălmăcească cele două volume (aproximativ 1.000 pagini) și-atunci îl apucam pe Dumnezeu de-un picior.

Cînd îi dezvăluisem lui Tulbure intențiile personalității subsemnatului, iarăși îl surprinsesem surîzînd mînzește.

— Acordurile, în privința drepturilor de autor, între țările socialiste sînt clare. Noi îi traducem pe gratis, fără să le dăm o parà, iar ei așijderea. Așa că, meștere, dacă tot am dat-o pe turcește, îți spun și eu — ioc parà ! Mă rog, uneori se mai întîmplă și excepții, cum mi s-a întîmplat mie... După ce l-am tradus pe Hristo Botev, aproape integral, mi-au publicat și frații noștri de peste Dunăre cîteva poeme... Plătindu-mi-le cu spor de personalitate. 70 de leva tot am încasat !

Trecînd apoi pe mîna organelor de frontieră bulgare, iarăși n-am avut dificultăți. Victor Tulbure era cunoscut de grăniceri și vameși ca un cal breaz. Mirîndu-mă, după ce-am trecut de Russe l-am luat la întrebări :

— De unde te știu „băieții" ? Citesc românește ? Sau vorbești atît de bine bulgara, încît te consideră scriitor de-al lor ?

— Deși am tipărit nenumărate versiuni din poeții bulgari, știu atîta bulgărească, măi frate, cîtă ai știut și tu cînd l-ai tălmăcit pe Bogomil Rainov... Cred că, dintre noi toți, singurul care bălmăjește ceva bulgară e Alex. Ivănescu ! Însă-s cunoscut aici, la vamă, datorită nenumăratelor călătorii în țara lor. De-atîtea ori am vizitat Bulgaria, pentru consultări în privința traducerii lui Botev și-a Elisavetei Bagriana, încît generații succesive de vameși mă știu cine sînt și ce caut la ei. Totdeauna am la mine o ediție românească din Botev, cu fotografia lui iar nu a mea. Le-o arăt, mi-o admiră cu evlavie, fiind vorba de eroul lor național, și nu mă mai întreabă nimic... N-ai fost atent, măi, că nici nu m-au întrebat dacă am ceva valută la mine ?

— Și ai ?

— Cum să nu ! Cinci leva, rămase din călătoria de anul trecut, și vreo optzeci de lei, rămași din cele două sute cu care m-a înzestrat nevastă-mea. Ca să am cu ce mă cinsti la drum... Bineînțeles, m-am cinstit la București. În restaurantul Gării de Nord. Și, iacă așa, s-au dus bănișorii pe gustărele și-un pahar de vin...

— Dacă te prindeau, o dădeai de dracu' ! Doar știi că-i oprit să treci granița cu valută...

— Aici, ești în eroare ! m-a lămurit Victoraș. Legea se referă la valută străină, mărci sau dolari, iar leul și leva-s de-ale noastre. Mai ales că se traduc la fel — tot leu înseamnă !

— Bine că mi-am lăsat dolarii acas' !

— Care va să zică mă iei peste picior, vere dragă ! a hohotit Tulbure. Bine ! Las', c-am să ți-o plătesc eu...

Amintindu-mi de niște întîmplări petrecute cu vreo trei decenii în urmă, l-am atenționat pe bunul meu Victoraș :

— Atunci plătește-ți mai întîi datoriile vechi ! Și-așa mai ai să-mi dai o vioară...

— Ce vioară ?

— O vioară roșie ! Nu ți-am îngrijit grafic primul tău volum de versuri, „Vioara roșie", la Editura de Stat ?

— Aoleu, aşa-i ! Tu mi-ai fost tehnoredactor... Te pomeneşti că nu ţi-am oferit nici un exemplar cu dedicaţie !

— Exact ! Plecai brigadier la Salva-Vişeu, ţi-ai luat exemplarele cuvenite, iar de mine ai uitat... Nu-i nimic, am avut eu grijă să-mi pun deoparte cinci bucăţi ! Cred că nici tu nu mai ai atîtea viori roşii...

— Întocmai ! Niciuna... Sper însă c-ai să-mi cedezi cîteva !

— Nici că mă gîndesc ! Le vînd Muzeului de literatură, după ce-ai să te procopseşti cu premiul Nobel, şi-au să crească rapid în valoare. Nu-i o afacere ?

Tulbure şi-a plecat capul spăşit. Milos din fire, l-am liniştit :

— Hai, nu-ţi fă griji, că două viori tot am să-ţi dau !

— Oare ?

— Precis ! Întru amintirea unui tînăr hăbăuc şi belaliu, abia întors din armată, unde-şi făcuse stagiul militar, ca să plece numaidecît pe şantierul naţional de la Salva... Ehei, ce vremuri ! Îţi mai aduci aminte ?

Cu lacrimi în glas, Victoraş m-a cuprins în braţe, operaţie anevoioasă de altfel avînd în vedere gabaritul meu, şi mi-a spus tremurat :

— Am fost şi noi cîndva tineri, şi ce frumoşi eram !

— Eram, pe dracu' ! Abia acuma sîntem... Ştii cum arătăm ?

— Ca nişte aschimodii ! a intervenit Alex. Ivănescu, nici el la prima tinereţe ci mai curînd la a treia.

— Aiurea ! mi-am sărit eu din ţîţîni. Ălea-s mult mai drăguţe, însă lipsite de farmec ! Pe cînd noi avem noblеţe în trăsături, patină, trecerea vremii, care-i înţelepciune curată, aşternută pe chip... Întocmai ca nişte balonzaide învechite. Un englez nu-şi îmbracă ţoala de mai sus, dacă n-are ţesătura roasă de timp, adică patina la care mă referam ! Victoraş e niţel cam scofîlcit la faţă, datorită arderilor interioare ale creaţiei, eu am depăşit suta de ocale, din pricina bogăţiei de fapte din care-mi extrag materia primă a romanelor, iar Alex. e coliliu la păr, ca un finlandez, fiindcă-şi pritoceşte intens şi-n permanenţă poemele sale abstracte ! Pe-atunci, cu vreo trei decenii în urmă, eram toţi cruzi, la minte şi la trup, încă netre-

cuți prin ciurul și dîrmonul vieții. Abia astăzi am ajuns la vîrsta deplinei forțe de creație, care numai ea ne face să fim frumoși, în sensul autentic al cuvîntului...

Victoraș a chicotit.

— Filozofule ! Pe dinăuntru sîntem așa cum zici, n-am nimic împotrivă, dar pe din afară-i urgia pămîntului... Iar ca forță de muncă, meștere, mă simțeam mult mai în puteri cînd scriam zăvorît în bucătărioară, silind-o pe nevastă-mea să gătească în baie ! Azi am birou, sau cabinet de creație, cum îi zice blîndul notar al isprăvilor noastre literare, Laurențiu Fulga, și-mi așternut mult mai anevoie gîndurile pe hîrtie...

Vreo jumătate de ceas, adîncindu-ne în cugetări personale asupra relațiilor dintre noi și timp, am tăcut mîlc. La un moment dat, Tulbure a propus căscînd ușure :

— Hai să ne culcăm ! Poate mai uităm ce-am fost odată...

N-am reușit !

Și, pînă-n dimineața zilei următoare, cînd expresul își făcea loc spre Sofia, am tot stat la taclale cu Tulbure. Despre multe și mărunte, fiind legați de nenumărate pățanii trăite împreună.

Debarcînd pe peronul gării sofiote, am început să ne frămîntăm. Victor era neliniștit că încă nu se ivea nimeni din partea Uniunii scriitorilor să ne preia, iar eu din pricină că mă mistuia foamea. Alex., taciturn, supărat că-i tulburasem somnul, s-a așezat pe-unul din voluminoasele mele geamantane. Mai precis pe cel în care se găseau cele opt sau zece sticluțe de coniac albanez, daruri pentru colegii de la sudul Dunării, și-a purces să sforăie lejer, în surdină, ațipind un pic.

— Tu n-ai obiceiul să iei dimineața ceva în gură ? l-am întrebat pe Victor.

— Ba da ! O lacrimă de tărie, bunăoară coniac, să-mi mai dilatez nițel coronarele... Că mă cam lasă inima ! Și, culmea, de vreo cîteva minute plutește prin preajmă-mi o boare de coniac de parcă ne-am găsi la „Athenée Palace" iar nu-n gară la Sofia...

— Ciudată-i și viața ! am meditat cu glas tare. Ție îți amiroase a tărie, mie a mititei la grătar...

— Ce să-i faci, a dat să mă lămurească Tulbure, posedăm coduri genetice diferite !

— Coduri, poate, însă levà ba... Cu excepţia unora din noi !

— Ce vrei să insinuezi ? s-a oţărît la mine Victoraş.

— Nu insinuez deloc, ci-o spun de-a dreptul ! Tu ai, după cum singur ai mărturisit, cinci leva peşin, iar eu nici o stotinkă chioară... Împrumută-mi-le mie, căci am depistat dincotro bate vîntul ăsta purtător de miroase de mici. Uite, la capătul peronului, la cîteva zeci de metri de noi, e-o tonetă cu preparate de genul celor ce mă obsedează !

— Mă rog, n-am nimic împotrivă ! Poftim, ia-le... Dă-i drumu' !

Nu i-am dat drumul, ci-am zbughit-o ca din puşcă. Iar cu gestionarul tonetei m-am înţeles de minune. Tocmai cînd încercam să mă descurc folosindu-mă de mîini, arătîndu-i cu degetul ce doream, m-am auzit strigat de la distanţă :

— Meştere, haide fuga-ncoa, că-i de rău !

Uitînd că-i şi înmînasem bancnota proprietarului tonetei, fără să fi căpătat nimic în schimb, peste treizeci de secunde eram lîngă Victoraş. Stătea de vorbă c-un tip simpatic.

— Ce s-a-ntîmplat ? am întrebat repezit, amintindu-mi că Tulbure mă avertizase că-i de rău.

— A sosit delegatul Uniunii scriitorilor... Dînsul e. drugariu Toşko Toşkov, adjunctul secţiei externe !

— Îmi pare bine de cunoştinţă !

Privind îndurerat şi încurcat la cioburile de pe peron, Victoraş a dat din mîini a neputinţă, arătîndu-i reprezentantului Uniunii geamantanul pe care se culcase Ivănescu. M-am uitat şi eu, în aceeaşi direcţie. Şi-am rămas înlemnit.

Geamantanul, eu avînd obiceiul să nu-l încui, întrucît de mult nu-i mai posed cheiţa, se desfăcuse. Alex. zăcea lîngă el, cu nasul între sticluţele din colecţia mea de „albaneze", la ora aceasta făcute praf, şi se străduia să re-

facă priză cu realitatea. Spre uimirea mea, am constatat că era pilit bine. Iar Victoraş m-a asigurat că poetul se-afumase dormind printre butelcuţele sparte, bineînţeles din vina sa, geamantanul desmembrîndu-se cînd tot încerca să-şi găsească un loc mai confortabil. Pînă se dumirise Tulbure de unde provenea boarea de coniac, nu mai rămăsese decît o unică fiolă întreagă.

Amabili, şi-asigurîndu-mă că, la aeroport, unde aveam să aşteptăm sosirea altor delegaţii, urma să-mi astîmpăr foamea ce-mi bîntuia prin măruntaie, m-au ajutat să-mi reconstitui geamantanul. Sprijinindu-l pe Alex. de-un stîlp aflat la îndemînă. Din structura de susţinere a plafonului gării.

— Cu ce-am să-mi plătesc breakfastul ce mi se cuvine, căci cele cinci leva s-au dus pe apa sîmbetei ?

— Neama problema ! m-a liniştit Victoraş, zîmbindu-mi lejer. Ne-a adus Toşko o parte din diurnă. Poftim, ai aici un plic...

— Cum adică, suportăm noi cheltuielile de nutriţie ?

— Da de unde ! Àştia-s bani de buzunar... Pentru mărunţişuri, ţigări, „Schweppes", chibrituri şi-alte alea ! Deocamdată o sută de leva, aici, iar la Varna vom căpăta şi restul. Dar încă nu se ştie cît...

— Atunci e bine ! Pesemne, îmi zic eu, colegii noştri îşi imaginează că fumăm ca turcii, şi bem răcoritoare în neştire... Altă viaţă ! Îmi place de Uniunea scriitorilor bulgari ! La masă să-i văd cum se descurcă, atunci cînd vor observa cît mi-i de foame, şi-mi vor plăti totul, după cum m-ai asigurat.

S-au descurcat.

Ajungînd la aeroport c-un taxi angajat de Uniune, anume pentru delegaţiile din străinătate, şi-aflînd că mai aveam de aşteptat încă vreo cîteva ceasuri bune, pînă ce-aveau s-aterizeze avioanele dinspre Moscova, Londra, Cairo şi Italia, care transportau traducători de literatură bulgară, m-am aşezat liniştit la îmbelşugatul bar din incinta uriaşului hol al aerogării.

Unde, în afară de espresso şi biscuiţi poloneji, din import, nu se servea nimic. Restaurantul avea program spe-

cial, de prînz, între orele 14 şi 18. Cînd nu mă mai interesa.

Astfel am scăpat cu obrazul curat, nepunîndu-i pe cei de la Uniune la cheltuieli exagerate. Însă trei espresso tot am consumat. Plus vreo juma' de kil de biscuiţi. Însă mi-am plătit singur consumaţia. Pielea subţire cu cheltuială se ţine !

La Drujba, unde fuseserăm instalaţi de gazde, şi cazaţi în cele două vile ale Uniunii scriitorilor, fiecare primind o cameră (cu vedere la mare), ni s-a comunicat că, spre seară, pe la 19,30, urma să aibă loc „masa de gală", sărbătorindu-se astfel sosirea delegaţilor. La cel mai înalt nivel. Întrucît avea să participe şi întreaga conducere a Uniunii scriitorilor, în frunte cu Liubomir Levcev, preşedintele de-atunci.

— Deci, i-am suflat eu lui Victoraş, s-a zis cu prînzul nostru !

— Cam aşa-i ! Dar cînd ai să vezi ce-nseamnă la ei o masă de gală, ai să rămîi cu gura căscată...

— Nu-s de acord ! Altfel participi cu gura căscată, şi-altfel folosind-o normal, ca tot omul... În primul caz te-alegi cu praful de pe tobă, iar în cel de-al doilea cu ce se cuvine unui oaspete drag ! Este ?

— Este ! a spus pe jumătate adormit Tulbure. Hai să ne culcăm ! E trecut de patru şi jumătate, şi mai avem trei ceasuri bune pînă la marele ospăţ. La care, vrei nu vrei, trebuie să iei cuvîntul, conform protocolului...

— În ce limbă ? m-am cutremurat eu.

— Păi în bulgară, de vreme ce eşti invitat aici ca traducător din literatura lor ! Nu-i normal ?

— Sigur că nu ! Penke este cea care a tradus tot ce-am publicat din cărţile scriitorilor de peste Dunăre, iar eu doar am stilizat textele. Ce-i facem ?

— Om trăi şi-om vedea ! Mai întîi să-i tragem un puişor de somn. Alex. unde-a fost cazat ?

— Chiar lîngă camera mea ! Nu-l auzi cum doarme ? Ca un motocompresor. Supraturat !... De se cutremură pereţii.

Zile de muncă intensă, în mediu umed și uscat

Călătorind cu avionul, pentru a doua oară în viața mea, am dedus definitiv că atare mijloc de transport în comun, de mare viteză, nu-mi era destinat. De aceea, cred, am dormit la „cameră" un somn chinuit, străbătut de coșmaruri cumplite, încît mai mult am avut impresia că-s treaz decît cufundat în brațele lui Morfoleu, cum obișnuiește să-i spună tanti Raliță zeului responsabil cu somnul din cadrele mitologiei eline.

— Scoală-te, meștere, că-ncepe masa de gală !

Mi-am dat imediat seama că era Victor Tulbure al meu. Dar și că mă bîntuia o foame individuală, personală și la cea mai înaltă tensiune. Așa că l-am asigurat :

— Fugi și-ocupă un loc cît mai lîngă conducere, unde se va servi cu prioritate ! Altminteri, iarăși rămînem pe plan secund...

În ce mă privește, în doi timpi și trei mișcări mi-am îmbrăcat și eu ținutele de „ținere" (cum se spune la noi, la Tîncăbești). Un costum bleu-petrol. Din trevira autentică.

Și care, din nu știu ce pricină, la ora actuală căpătase o nouă nuanță de petrol și, spre deznădejdea mea crîncenă, își modificase și-anumite elemente componente. Un crac al pantalonilor, cel din dreapta, se scurtase sensibil, iar mîneca surtucului, tot din dreapta, se alungise peste dimensiunile unei persoane normale.

Neavînd la dispoziție, și nici acasă de altfel, un alt costum corespunzător unor atari evenimente, cum era cel din seara aceasta, m-am sacrificat în numele ideii de colaborare artistică internațională. Și l-am tras pe corpul subsemnatului. Așa cum era.

Cînd am fost gata, am constatat că nu mai e cazul să mă pulverizez cu un praf de parfum-spray, deoarece trevira mea putea a coniac albanez pe-o rază de minimum cincizeci de metri. Ciudat era că, mai înainte de-a îmbrăca fostul splendid costum, acesta nu răspîndise nici un fel de arome. Numai luînd contact cu căldura trupului

uman, dacă mai mă puteam considera om, după cît alcool dădeam impresia că băgasem în mine, doar atunci trevira își dovedise calitățile sale de material sintetic excepțional.

Și mai demolat sufletește, dată fiind situația în care eram nevoit să pătrund în sala festivităților, m-am autodeclarat erou al muncii literare și am decis să bravez orice situație.

Cînd să intru pe ușă, nenorocirea s-a îmbogățit cu noi aspecte. Și mai sinistre. Din cauze inexplicabile, nu încăpeam deloc. Ori, se știe, nu există ușă mai mică de minimum un metru. Pe lat. Ei bine. s-ar fi putut zice că aveam mult mai mult.

M-am dumirit abia cînd au izbucnit ropote de aplauze furtunoase. Nepricepînd dacă se referă la apariția mea, sau a altcuiva din spate, am privit în stînga, în dreapta și-napoi. Atunci l-am descoperit pe cel ce-mi stînjenea într-un asemenea hal intrarea triumfală.

Era un individ fantastic de-asemănător mie. Avînd însă o carcasă mult mai înaltă. Pe lat, respectînd adevărul, nu mă depășea. Dar nici prea departe nu se afla de gabaritul personalității mele. În plus, era dotat și cu-o barbă colilie, aidoma celei pe care-o îngrijeam atît de atent. Motiv pentru care nenumărați prieteni și colegi de branșă, în cele ale scrisului, îmi mărturiseau entuziaști :

— Măi frate, cu barba asta semeni nemaipomenit cu Hemingway !

— Ei, hai să lăsăm comparațiile ! protestam făcînd pe modestul.

— De ce ? Exact așa arăta...

— Poate că-n deplina sa maturitate, cînd primise și Nobelul...

— Ba nu, ci în săptămîna cînd s-a sinucis !

Acum însă, avîndu-l lîngă mine pe tipul pomenit mai sus (nu Hemingway, ci grăsanul), chiar c-aș fi preferat să mă fi sinucis încă de-acasă. Sau, în cel mai rău caz, în camera ce-mi fusese oferită de Uniunea scriitorilor bulgari. Cărora le-aș fi pricinuit dificultăți serioase, punîndu-i într-o situație neplăcută. Știut fiind cîte formalități sînt necesare pentru transportarea unui cadavru peste hotare.

Aplauzele sporind în intensitate, întrucît îl invitam pe dolofan să intre primul, iar dînsul insista să fiu eu acela :

— I beg your pardon... You bulgarian writer !

Hait ! Tipul mai era şi capitalist. American sau englez, asta nu eram capabil să precizez, însă anglofon cu siguranţă. După cîtă brumă de engleză mai auzisem şi eu, pe la cinemale sau la televiziune, am priceput numaidecît că mă luase de scriitor bulgar.

Şi m-am simţit obligat să-l dezarmez, mărturisindu-i adevărul, în vreme ce aplauzele nu conteneau :

— Neama ! Niet ! No ! Ia rumanian pisatel...

Abia aflînd adevărul, a acceptat să pătrundă primul în sala festivităţilor. Iar Toşko Toşkov, însărcinatul cu protocolul, ne-a prezentat asistenţei, în ordinea apariţiei în scenă :

— Amerikanski pisatel, doctor Maksuel (transcriu întocmai pronunţia utilizată de reprezentantul secţiei externe), i naş starîi prieatel deadu Vladu belo brado, rumînski prevodaci i romanist...

Uralele, ce nu mai conteneau, m-au determinat să pun capăt penibilei întîmplări, completîndu-l pe Toşkov :

— Toşkov-Troşkov, az săm romancier, ne romanist !

I-o zisesem ! Ca să-l învăţ minte, să mai facă bancuri nesărate pe seama vîrstei şi bărbii mele. Căci „deadu" şi „belo brado", pre limba noastră, vroiau să spună : „moş Barbă-Albă". Şi-l făcusem de „Troşkov". La inspiraţie. Neştiind ce poate însemna cuvîntul respectiv în bulgară.

Cu dreapta la spate, ca să nu se observe mîneca hainei ce-mi depăşea cu vreo zece centimetri mîna, păşind şui, lăsîndu-mă cît mai jos, din aceleaşi sfinte pricini, căci cracul pantalonului se-apropia de partea de sus a gleznei, am căutat din priviri restul delegaţiei noastre. Am identificat-o imediat. Tulbure era aşezat lîngă un tip ce semăna nemaipomenit cu Alexandru Căprariu, al nostru, iar Alex. ceva mai încolo, conversînd cu-o splendidă reprezentantă a poeziei cipriote (după cum aveam să aflu mai tîrziu, cînd Toşko a trecut la prezentarea tuturor delegaţilor străini aflaţi în sală).

Individul de lîngă Victoraş, entuziasmat de cele întîmplate, s-a ridicat de pe scaun şi mi-a strigat făcîndu-mi semn să mă duc spre ei :

— Ila tukă, deadu-Vlado belo brado !

Am renunţat să-l iau şi pe dînsul în răspăr, mai ales că Tulbure mi l-a prezentat imediat ce-ajunsesem lîngă ei :

— Drugariu Lăcezar Elenkov, secretar na eksternăta secţia !

Minunîndu-mă dublu, atît de bulgărească lui Tulbure, cît şi de funcţia ştabului. Care era mare. M-a cuprins în braţe, pupîndu-mă pe-amîndoi obrajii şi spunîndu-mi într-o rusească perfectă :

— Ia vas ocen liubliu, vse rumînskie pisateli ! Victor samîi moi haroşii prieateli. I starîi... Zanimaite mesto !

Întrucît dădeam semne că nu prea înţelesesem bine unde mă invita să iau loc, mi-a arătat cu mîna propriul său scaun. După care, mai scuturîndu-mi de vreo cîteva ori dreapta, trăgînd zdravăn de mîneca prelungită a hainei, s-a dus spre ai săi, respectiv conducerea Uniunii scriitorilor. Unde şi-a reluat locul pe care-l părăsise temporar pentru a-l saluta pe Victoraş, vechiul şi bunul său prieten.

— Bravo ţie, meştere, ne-ai făcut celebri ! mi-a declarat Tulbure. Şi pe noi, şi pe american. Dacă nu erai matale, nu l-ar fi băgat nimeni în seamă...

Încîntat de modul în care mă întîmpinase secretarul Uniunii, cel cu relaţiile externe, l-am iscodit pe moldoveanul meu :

— Ce fel de om e Elekov ?

— Elenkov, nu Elekov... Şi Lăcezar pe deasupra. Ceea ce, pe bulgăreşte, înseamnă luceafărul de ziuă ! a purces să mă prelucreze Victor. Este poet adevărat, născut iar nu făcut. Din cele ce ştiu de la tine şi de la el, sînteţi şi-un fel de megieşi. Nu-mi spuneai că bună-ta-i de lîngă Calafat ? Ei bine, Lăcezar e şi el născut pe-aproape. Chiar peste drum. Mai exact, la Vidin, de cealaltă parte a Dunării... Necazu-i că, memoria ajutîndu-mă, de la o vreme, din ce în ce mai bizar, nu-s atît de sigur dacă el îi din Vidin, sau alt scriitor prieten, Hristo Pelitev...

— Mă rog, bine c-am şi printre scriitorii bulgari un vecin ! Însă ce se-aude cu masa ? Nu-i dau drumul ?

— Oho ! Ţine-ţi boii acasă, şi nu-i mîna prea tare... Mai e pînă se declanşează marele ospăţ.

— Şi-acum ce-i facem, ardem gazu' de pomană ?

Victoraş m-a privit blajin pe sub sprîncene, dîndu-şi prea bine seama de ce se petrece în sufletul meu. Şi m-a încurajat :

— Puţintică răbdare, coane Fănică ! Pînă-şi isprăveşte Toşko misiunea...

— Adică ?

— Lectura integrală a listei participanţilor la Festival, pardon, Simpozion... Cînd vor fi citite şi numele noastre, precizîndu-se şi specialitatea în domeniu !

Văzînd însă cîte bucate zăceau pe masă, etalate în zeci de platouri, şi care, după capul meu, ar fi trebuit să reprezinte doar antreurile, nu m-am putut stăpîni şi, pe furiş, am dat să-nhaţ o felioară de salam. Din păcate, uitasem de mîneca vestonului. Şi-am izbutit numai s-o mînjesc cu maioneza de pe ouăle din preajma cîrnatului. Fără să m-aleg cu altceva decît cu-o feliuţă de caşcaval. Ce mi se lipise de ţesătura ştofei (import). Trăgînd cu dinţii de ea, ştiind că nu mă vede nimeni, întrucît Toşko Toşkov îşi începuse recitalul cu enumerarea tuturor membrilor delegaţiilor de peste hotare, inclusiv prezentarea participanţilor bulgari, atît din conducerea Uniunii scriitorilor, cît şi-a celor invitaţi, ca mai reprezentativi pentru literatura lor, am purces s-o mestec alene.

Pe măsură ce se rostea numele incriminatului, acesta trebuia să se ridice de pe scaun şi să mulţumească asistenţei, care-l aplauda, spunînd şi el ce-i trecea prin cap. Fie în bulgară, fie în limba maternă. Două sau trei cuvinte acolo, ca să nu se dea măreţ.

Diplomat, Toşko, pricepîndu-se la evitarea oricăror posibile conflicte naţionale, eventual internaţionale, o luase în ordine alfabetică. Deşi România venea cam pe la urmă, chit că adjunctul secţiei externe se folosea de alfabetul inventat de Chiril şi Metodie, adică bulgăresc, la un moment dat am început să intru în panică.

Toşko ajunsese la Portugalia şi, inevitabil, trebuia să urmăm şi noi. Mai întîi, cînd ne-a venit rîndul, l-a pomenit pe Tulbure. Ca şef al delegaţiei. Victoraş s-a ridicat tinereşte, zvîcnind de la locul său, înclinîndu-se apoi în toate direcţiile şi declamînd arar : „Zdraveite, skăpi dru-

gari !". După care s-a așezat. Ivănescu a procedat așijderea, apelînd la „Poblagodărea, koleghi !"

Cînd mi-am auzit și numele meu, de astă dată Toșkov nemaifolosind umorul ce nu-mi prea făcuse cine știe ce mare plăcere, m-am săltat anevoie de pe scaun, simțind că mîneca surtucului îmi rămîne încleiată de fața de masă. Și-am încercat să mulțumesc ovațiilor ce-mi salutau prezența.

Fiind prea bine cunoscut asistenței, de cînd mă-mpinsesem la ușă cu americanul, se cerea să-mi exprim recunoștința într-un chip cît mai original. Și, amintindu-mi de unele cuvinte din dotația lingvistică a gazdelor, am grăit cu dinții încleștați de blestematul acela de cașcaval cauciucos : „Guleam mersi, skăpi pisateli !"

Nenorocirea a fost că doar intenționasem să declam cele de mai sus, căci, mutîndu-mi-se cașcavalul mai în față, n-am izbutit decît să morfolesc „găliman măsii, scăpat pisat !" Uralele au izbucnit mai puternic decît la antevorbitori, cerîndu-mi-se probabil să repet urarea-mi :

— Haida bre, oști !

Plecîndu-mă spre Victoraș, l-am întrebat rapid :

— Ce vor ăștia, de pomenesc de oști ?

— Oști înseamnă „încă", în bulgara modernă ! m-a lămurit printre hohote poetul meu. Mai zi-le o dată ce-ai vrut să spui, că n-a fost prea clar și n-a-nțeles nimeni...

Plecîndu-mă politicos în toate direcțiile, cu prioritate pe dreapta, unde se găsea conducerea Uniunii scriitorilor, am grăit ceva mai deslușit înghițindu-mi, totodată, și gîlma de cașcaval :

— Guleam mersi, oști neama puterința, ioc !

Nimeni, după intervenția mea, n-a mai fost atît de furtunos aplaudat. Temîndu-mă c-o scrîntisem, i-am mărturisit lui Victoraș Tulbure :

— Măi vere, am impresia că m-am făcut de rîs !

— Deloc ! mi-a declarat moldoveanul. Chiar ai fost la înălțime. Mai ales că Toșkov a și precizat că ești prozator umorist...

— N-am auzit așa ceva !

— Ba da ! De auzit ai auzit, însă n-ai priceput ! m-a lămurit Tulbure, bătîndu-mă pe umăr frățește.

Cînd adjunctul secției externe a ajuns la litera „S", citind numele rușilor și trecînd apoi la Statele Unite ale Americii, l-a citat pe doctorul Maxwell, de la Iowa University, poet în timpul liber, ca și pe John Balaban. De-așijderea făuritor de versuri. Ca și traducător de poeți bulgari. Vrînd să-și tragă spuza pe turta lui, Toșko a adăugat :

— John Balaban, moje i Balabanov...

Aici însă o nimerise cu oiștea-n gard. Căci americanul a ținut să precizeze :

— I beg your pardon ! I'm Balaban Balaban, from Banat român...

Iar Victor mi-a suflat la ureche, zîmbind mînzește :

— Toșkov a uitat. Era dator să știe că John Balaban e român bănățean, ba și mai mult, că doi ani a fost lector de literatură americană la Cluj ! Și-asta fiindcă posedă ambele limbi, româna și anglicenească lui...

Cînd, în sfîrșit, s-a încheiat și apelul general al delegațiilor, care durase cam multișor, mi-am zis în sine-mi : „Gata, băiete, a sosit și vremea ta ! Începe masa..."

N-a început.

A început însă să rostească o cuvîntare, de bun venit, Liubomir Levcev, președintele Uniunii scriitorilor. Cît a vorbit, ascultîndu-l doar cu-o ureche, nepreapricepînd cine știe ce mare lucru, deși eram invitat ca traducător din bulgară, am socotit pe degetele de la mîna stîngă, dreapta fiindu-mi înfundată în mîneca surtucului, cîți oameni de cultură străini se ocupau de literatura bulgară. Transpunînd-o în limbile materne. 79 mi-au ieșit la număr.

Mulți. Și nu erau niște fiștecine, ci poeți, romancieri, eseiști, critici de valoare. De toate culorile. De la americani și engleji, pînă la ruși și ucrainieni. Ca să nu mai pomenesc de turci, greci, ciprioți, spanioli, norvegieni, finlandeji, franțuji, nemți, poloneji, cehi, macedoneni, slovaci (ăsta, surpriză mare surpriză, era prof. univ. la catedra de română de la Bratislava), palestinieni, arabi, irakieni, libaneji, mă rog, mai toate națiile, cu mici excepții, care alcătuiau, la Varna-Drujba, un gen de O.N.U. al literaturii.

Şi, vreme de-aproape două săptămîni şi jumătate, conform programului fixat de gazde, am asistat la tot felul de cursuri, colocvii, filme tematice şi-alte forme de prezentare a beletristicii ţării vecine.

Totuşi, prevăzători şi doritori de-a impulsiona şi crearea de legături rezistente între tălmăcitorii din bulgară, sperînd ca din schimbul de experienţă să rezulte o şi mai fertilă popularizare a literaturii lor, fuseserăm anunţaţi de Toşko Toşkov că programul nu era rigid, obligator. Cu excepţia orelor de masă, breakfastul, prînzul şi cina.

Aşa că, spre osebire de Alex, care ştia ceva mai ţeapăn limba bulgară, traducîndu-şi singur autorii preferaţi, noi ocupîndu-ne mai mult de stilizarea artistică a textelor furnizate de colaboratorii noştri, eu şi cu Victor ne-am tot plimbat. Litoralul bulgar fiind presărat cu nenumărate puncte turistice, printre care mehanalele de la „Trifon Zarezan" mi s-au părut net superioare celor din Sofia. Şi le-am încercat. Din toate punctele de vedere.

Prilej de-a tăifăsui îndelung despre experienţele similare ale lui Victoraş. Care, dacă nu mă-nşel, era pentru a cincea sau a şasea oară participant la întîlnirile de la Varna.

Povestitor cu nerv, mai ales după vreo două esspreso, şi cu haz, dacă mai turna în ele şi nişte „evxinogradski" (coniac provenind din fostele domenii regale, de prin partea locului), Tulbure mi-a relatat o sumedenie de păţanii petrecute cu prilejul Simpozioanelor precedente.

— Cred că lucrurile s-au desfăşurat acum vreo patru ani, relata Tulbure, şi ieşisem la plimbare, de-a lungul falezei, însoţit de Magiari. Om sobru, decent, slavist de reală valoare, mă enerva enorm cînd îl vedeam insensibil la aspectele mai hazlii ale vieţii... Eu îi povesteam despre farsele şi trăsnăile puse la cale de Neculai Tăutu, el mă dojenea, atrăgîndu-mi atenţia asupra diverselor forme ale adversativului din bulgară. Aşa că, sîcîit la culme, mi-am zis că-i cazul să-i fac o demonstraţie pe viu, a ceea ce-nseamnă a privi viaţa şi dintr-un alt unghi.

— Ce fel de unghi ? l-am întrebat eu. Tragic ?

— Deloc ! Ba chiar invers, dacă se poate spune şi-aşa...

— Atunci dă-i drumu' !

— Ca să nu mă-ntind la palavre, am să-ți spun dă-nănaia mai pe scurt. Deci, ca-n mai toate după-amiezele, mă plimbam cu nea Mișu Magiari pe faleză, mergînd spre „Trifon Zarezan"... Admirînd cabanele desfășurate pe malul mării, așa cum le-ai putut vedea și tu, Magiari s-a interesat : „Ale cui or fi bungalovurile astea ?". I-am răspuns pe loc, întrucît îmi venise și ideea în cauză : „Cum, n-ai aflat ? Mi s-a dăruit și mie una. Întocmai ca și cele care ți-au plăcut atît. Cu grădiniță de flori, alta de legume, vreo cinci sau șase cireși și vișini, bașca o boltă cu viță de vie... Și ce viță ! Numai Muscat Ottonel. Iese un vin, de-ți faci cruce cu limba-n gură !"

Oarecum nedumerit, l-am întrerupt din nou pe Victoraș :

— Chiar primisei cadou o atare minunăție ?

— Așa m-a întrebat și nea Magiari... Pe dînsul l-am lămurit. Cu tine o să fie mai anevoie. Pari cam tare de cap ! Și i-am spus, prefăcîndu-mă destul de grav și fudul : „Cine să dăruiască vilișoare cu loturi semiagricole ? Guvernul bulgar ! Întrucît posed ordinul «Chiril și Metodiu», pentru merite în propășirea poeziei bulgărești, consiliul lor de miniștri mi-a acordat un bungalow dintr-ăsta, cum îi zici matale. De altfel, mai toate celelalte cabane sînt tot daruri ale guvernului. Atribuite scriitorilor, compozitorilor și plasticienilor valoroși !". Rămînînd cu gura căscată, Magiari a insistat : „Și cînd o folosești ?". „Imediat ce se termină Simpozionul mă mut la cabană, iar pînă la toamnă rămîn aici, să mă odihnesc în chițimia mea". Magiari a tăcut mîlc, înghițînd în sec și mai m-a-ntrebat doar atît : „E pe-aproape bungalovul matale ?". „La doi pași de-aici ! Dacă ai timp, putem să mergem să ți-l arăt. Deocamdată numai pe din afară, întrucît cheile sînt la nevastă-mea, care sosește de îndată ce încheiem lucrările". A acceptat. Și i-am prezentat, privind peste gard, una din căbănuțele ai cărei proprietari însă nu se instalaseră în ea. A doua zi, chiar la vremea prînzului, nea Magiari s-a proțăpit la masa mea și m-a luat la rost :

— Bine, tovarășe Tulbure, cum e posibil să-ți bați joc de bătrînețele mele ? Dis-de-dimineață, l-am luat pe

nepregătite pe Levcev şi l-am dojenit tovărăşeşte spunîndu-i : „Mie de ce nu mi s-a atribuit o vilă pe malul mării ?". Şi mi-a răspuns că nu cunoaşte asemenea cazuri... Care-i atunci adevărul ?

— Foarte simplu ! Matale ai „Chiril şi Metodiu" clasa a II-a, în vreme ce al meu este clasa I... S-a jenat probabil să-ţi spună, bietul om !

*
* *

Sînt peste zece ani de-atunci, şi Penke încă mai traduce din umoriştii vecini, conform unui sumar stabilit de subsemnatul. După îndelungi studii, ce-au durat peste o jumătate de an. Dacă se cerea o antologie, păi antologie trebuia să fie. Din care să nu lipsească nimeni. De la 1770 şi pînă-n 1988. Deocamdată avem gata vreo mie de pagini. Restul urmează. Dar nu se ştie cînd.

Şi, sînt convins, bulgarii aşteaptă. Să mai aibă niţică răbdare. Că şi eu aştept. Să fie tradus totul, şi-apoi să m-apuc de lucru.

De cîte ori mă-ntîlnesc, la „Casa scriitorilor", cu Victor Tulbure, mă-ntreabă zîmbind subţire :

— Ei, cum merge antologia ?

— Merge, merge-nainte ! Cînd ajungem la capăt, o luăm înapoi...

— Adică ?

— Ne-ntoarcem la recitirea întregului material tradus, ca să alegem numai vîrfuri ale umorului bulgăresc... De-aia i se zice „antologie". Căci, dacă nu mă nenorocea aiuritul ăla de american, şi mă angajam doar la o culegere de proze umoristice, acum eram departe ! N-ai auzit ce-a spus Levcev, că nici ei nu s-au încumetat la un asemenea travaliu ?

Am mai participat la încă două Simpozioane, şi, de fiece dată, obligat fiind, datorită întrebărilor cu care mă asasina Lăcezar Elenkov, asiguram comunitatea, mereu aceeaşi, a traducătorilor din literatura vecină, că nu mă las nici mort pînă nu dau gata „antologia".

Să sperăm că n-o să mă dea ea gata pe mine !

La Sofia am fost iarăşi silit să călătoresc cu avionul. Deşi eram convins că nu mă-mpac cu zborul la mari înălţimi. Spre deosebire de primul avion folosit în deplasarea de la Sofia la Varna, acum, în loc de cargoul Ant-52, urma să survolăm distanţa dintre cele două oraşe cu un aparat ultramodern, un Tu-154, de 360 de locuri.

De cînd ne-am urcat în avion, i-am şoptit lui Victoraş, destul de îngrijorat :

— Hai să ne-alegem locuri mai spre coada aparatului ! Dacă se întîmplă ceva, partea din faţă are cel mai mult de suferit...

— Mă, ce deştept eşti ! a exclamat Tulbure. Chiar că ai dreptate ! Săptămîna trecută, după cum s-a comunicat în presă, s-a prăbuşit un avion în care se afla o delegaţie poloneză. Bineînţeles, plasată la centrul agregatului. Au pierit toţi, scăpînd numai coada avionului...

— Şi cei care erau acolo au rămas în viaţă ?

— Bineînţeles ! Cu-atît mai mult cu cît avionul era mai mult gol, şi nimeni nu se instalase spre coadă. Doar bagajele. Care, într-adevăr, n-au păţit nimic.

După ce hurdubaia a decolat vijelios, luînd rapid înălţime, stewardesa ne-a anunţat la microfon, în trei limbi, bulgară, franceză şi engleză :

— Comandantul aeronavei vă salută cordial, dorindu-vă o călătorie cît mai plăcută. Şi scurtă. Peste 43 de minute vom ateriza la Sofia !

Întrucît Alex. Ivănescu adormise imediat ce pornisem în zbor, l-am întrebat pe Tulbure :

— Măi Victore, păi mai au vreme să ne mai deie şi ceva de-ale gurii, aşa cum am văzut în filme ?

— N-aş prea crede !

Totuşi realitatea l-a contrazis. Căci stewardesele au şi-nceput să circule printre noi, cu tăvile pe braţe, oferind fiecărui pasager... cîte o bomboană anti-rău de zbor şi-un pliculeţ.

Profund dezamăgit, i-am suflat discret poetului :

— Ce-o fi în plic ?

Om umblat, Tulbure m-a informat binevoitor şi surîzînd parşiv :

— O batistuţă de hîrtie, impregnată c-un lichid refrigerent...

— Şi cum se procedează, sugem răcoritorul ?

— Fii serios ! Batistuţa se aplică pe frunte sau pe gît, în cazul cînd simţi că ţi se face rău...

Peste vreo oră şi ceva, băgînd de seamă că încă nu aveam de gînd să aterizăm, iar bomboana şi batistuţa de hîrtie nu-mi ţinuseră de foame, i-am mărturisit colegului de branşă :

— Victoraşe dragă, am senzaţia c-am îmbulinat-o !

N-a mai apucat să-mi răspundă, căci s-a ivit o stewardesă care ne-a comunicat, tot la microfon :

— Rugăm călătorii să fie liniştiţi ! Aeronava nu poate fi depusă la sol, deoarece deasupra Sofiei s-a dezlănţuit o furtună neprevăzută de buletinul meteo...

Oricît m-am rugat de dînsa, cînd am prins-o trecînd pe lîngă mine, să-mi aducă imediat un păhărel de coniac deoarece mi-era rău la inimă, a refuzat spunîndu-mi (în franceză) :

— La bordul avionului nu se serveşte alcool !

— Bine, dar mi-e rău ! am insistat eu.

Drept răspuns, peste un minut mi-a adus două pliculeţe. Cu batistuţe de hîrtie impregnată.

Ca să-i demostrez ce-nseamnă rezistenţa bărbătească şi lipsa de teamă, le-am vîrît imediat în gură, pornind să le mestec.

Deloc impresionată, mi-a spus doar atît :

— Produsul e mai toxic decît alcoolul ! Renunţaţi la asemenea experienţe. Că tot n-ajută...

Am crezut-o. Pe cuvînt. Şi mi-am amintit de aeronava ce se prăbuşise acum o săptămînă.

După o săptămînă, aproape de basm, petrecută la hotelul „Balkan", la cafeneaua Uniunii scriitorilor, la diverse magazine, de unde-am cumpărat amintiri pentru cei dragi, cu prilejul unei cine intime la care fuseserăm invitaţi de Elenkov l-am întrebat timid :

— S-au luat bilete de tren pentru Bucureşti, după cum am rugat ?

— Dar bineînţeles ! Am aflat că nu te-nţelegi cu stewardesele...

I-am mulţumit frumos, renunţînd să-i mai spun că m-aş înţelege de minune cu reprezentantele aviaţiei civile

cu condiția să ne găsim la sol, iar nicidecum la 11.000 metri altitudine. Am și eu o rubedenie, stewardesă la „Tarom", care acum se află la a cincea căsătorie.

Cînd am debarcat pe peronul Gării de Nord, priveam pe fereastra vagonului la cei sosiți în întîmpinarea călătorilor. Și zărind o făptură bine făcută și-nțolită, chiar la mare fix, i-am mărturisit lui Victor :

— Nu-i așa că-i interesantă tipesa aia ?

— Ține-ți gura ! Dacă te-aude, precis ai încurcat-o... E nevastă-ta !

Dumnezeule ! Atît de frumos și proaspăt arăta bulgăroaica, încît n-o mai recunoscusem. Și se pusese la punct numai pentru mine. Așa om mai zic și eu. Chiar pentru eternitate.

„Țări de piatră, de foc și de pămînt"

Nu mai știu precis unde mă aflam, la București, colaborator cu „săptămîna", la „Curentul literar-magazin", sau la Craiova, pe punctul de a-l convinge pe Nicky Bădescu să întemeieze „Editura ABC", cînd, parcă prin 1940, mi-au căzut în mînă două cărți pe care nici astăzi nu le-am putut uita.

De fapt nu-mi căzuseră propriu-zis în mînă ci-mi fuseseră împrumutate. Ori de Dimitrie Stelaru, ori de poetul pe plan local Preda Savu, bibliotecar la „Aman".

Aici e tot baiul, că nu mă ajută memoria să menționez cine-a fost milostivul care și-a făcut pomană cu mine dîndu-mi acele mefistofelice volume de proză. Iar de le botez „mefistofelice", o fac datorită stilului și tonusului în care fuseseră scrise de autor. Care, nu-mi era chiar întru totul necunoscut. Însă de la „Poemul invectivă" și pînă la „Țări de piatră, de foc și de pămînt", plus „Cartea Oltului", ambele tipărite de „Editura Fundațiilor", apăruseră mutații sensibile în modul de a gîndi și de a vedea faptele, oamenii și locurile, în „scriitura" lui Geo Bogza. Căci el era ! Autorul...

Mai înainte de-a intra în ele, ca să mă exprim și-așa, îl întrebasem pe Dimitrie Stelaru (na, că mi-au intrat în funcțiune neuronii însărcinați cu ținerea de minte!) :

— Mitea dragă, ce-i înăuntru, tot poezie ?

— Mai rău ! dăduse să mă lămurească extravagantul Stelaru.

— Proză ? am insistat eu, considerînd epicul inferior liricii.

— Şi mai rău, în sensul bun al cuvîntului ! a susţinut cu încăpăţînare Mitea Stelaru. Poeme în proză... Cum nu s-au mai scris niciodată la noi ! Citeşte-le, şi-ai să vezi de n-am dreptate. Dar mi le dai înapoi, neapărat, imediat ce le termini ! De-asemenea minunăţii, nu mă despart... Doar mă ştii cum mi-i felul ! Vînd numaidecît ce nu-mi place. Pe-orice...

Cunoscînd înclinaţiile spre secărică şi izmă ale dulcelui meu poet, l-am crezut. Însă i-am cerut unele informaţii, nepreafiind lămurit :

— Cum adică poeme în proză ?

— Asta trebuie să-ţi explic mai pe îndelete ! Haidem undeva, să-i tragem un verde... Altminteri nu mă ajută mintea. E bine ?

— Păi, Mitea, ai vreo para în buzunări ?

— De unde ?

— Bun, fac eu cinste... Am doişpe lei. Renunţ la prînz, şi bem o izmă ! Pentru literatură, merită să accepţi orice sacrificiu. Pe cai, Mitea-băiete, spre „Gambrinus" !

Dînd de carburantul său preferat, Stelaru a-ncurcat borcanele. Şi, în sfîrşit, cînd ne-am despărţit, mai către lăsarea nopţii, mi-a spus doar atît :

— Poemul în proză e ceva aparte... Greu de tot. Însă Bogza a izbutit să scrie şi-aşa ceva ! În orice caz, e greu şi de explicat. Mai bine, citeşte-le. Ce vrei să fac, să-ţi dau îndărăt verdele pe care l-am băut ? Şi de ce ? Pentru că nu-s în stare să-ţi spun ce-i aia poem în proză ? Sînt poet, nu critic literar... Rămîi cu bine, că eu mă duc în noapte !

Nemîncat, de îndată ce m-am refugiat în redacţia revistei ce-mi oferea, pe lîngă bănuţii pentru pîinea cea de toate zilele, şi găzduire, am început să călăresc pe „Ţări de piatră, de foc şi de pămînt".

Iar lectura ce-a urmat, aproape pînă-n zori, a fost o adevărată cavalcadă diabolică. Fără sfială, pot să afirm că Bogza scria drăceşte, fierbînd evenimentele şi participanţii în smoală de iad, întocmai ca Belzebuth, tatăl aghiuţilor. Cînd simţeai că te podidesc lacrămile, cînd rîsul-plînsul. Şi mi-am zis : „Asta da, poezie, chit că-i în proză, fără rime şi ritmuri !"

În sfîrșit, înțelesesem ce vroise să-mi dea de-nțeles Mitea Stelaru că-i „poemul în proză". Era exact ceea ce scria Bogza. Și-acum mai am în fața ochilor scena aceea terifiantă, din nu mai știu ce tîrg cînd, în jurul unui cadavru, abandonat de lume și de soartă pe ulița prăfoasă a centrului orășelului, se-adunase atîta sămînță de floarea soarelui, ronțăită cu fervoare și incontinență de asistența din ce în ce mai aglomerată, privitoare indiferentă la cele întîmplate, încît, după ce trupul mortului fusese ridicat de serviciile ecarisajului, conturul acestuia putea fi perfect identificat, ba chiar și măsurat la micrometru. Și-ncă destule alte secvențe înregistrate parcă din infernul lui Dante.

Iar cînd am isprăvit de citit și ultima pagină a „Cărții Oltului", altă stare lirică, am plecat la repezeală în căutarea lui Mitea Stelaru. Atît ca să-i returnez, cu părere de rău, ambele volume, cît și pentru a-l iscodi în privința autorului. Despre care știam foarte puține detalii.

L-am găsit. În hruba din Cișmigiu, lîngă „Buturugă", unde se autocinstea cu eterna sa gălbioară de secărică, alternînd-o cu verde. Cînd l-am văzut că-i bine dispus și pornit pe vorbă, l-am și luat la întrebări.

— Ce cunoști, măi Mitea, despre Geo Bogza ăsta ?

— Multe ! Dai și tu un verde, să-ți spun tot ce știu ?

— Și două, dacă te afli în posesia atîtor detalii !

Mulțumit, cu ochii scăldați de scînteieri lirice, Mitea mi-a povestit o sumedenie de năzdrăvănii. Despre o revistă pe care Bogza o scosese la Cîmpina, intitulată „Urmuz", despre o perioadă cînd fusese, zice-se că-n tinerețe, elev matroz pe Dunăre și-n Deltă, recitîndu-mi și crîmpeie de poeme, ale aceluiași, apărute în „Bilete de papagal" și-n „Unu", revista avangardistă a lui Saşa Pană, că fusese dat și-n judecată, urmînd să fie băgat la pîrnaie pentru poeziile din „Jurnal de sex", mai plecase și-n Spania, să vadă ce-i pe-acolo cu războiul civil. Mă rog, cuvintele lui Stelaru ar fi meritat să fi fost înregistrate pe-o bandă de magnetofon. Căci aveau culoare, pitoresc și nerv. După atîția ani, cum să le redau exact ?

— Și pînă la urmă a reușit să facă și „păstru" (temniță, în limbajul nostru, al „suprarealiștilor") ?

— Nici pic !

— Ca să vezi și să nu crezi, eu n-am avut bafta asta! am exclamat indispus.

— Cum adică, ai compus și tu ceva... sexologic ? s-a minunat Mitea.

— Ferească sfîntu' ! Însă m-a prins ăl bătrîn, taicămeu, cam contabil de felul său, citind „Poemul invectivă"... Și, temîndu-se că-i ceva subversiv, m-a luat la poceală, fără să verifice textul volumașului ! Atît de crîncen m-a pocnit peste fălci, încît o săptămînă întreagă n-am fost în stare să mănînc decît ceaiuri și lapte. Sugîndu-le cu ajutorul unei macaroane... Grea viață ! Pentru maică-mea. Fiindcă-i sărăceam cămara, defectînd, ca să spun și-așa, cîte-o macaroană la fiece înghițitură. Ale dracului făinoase, se muiau imediat ce le vîram în cana cu lapte cald. Pînă mi s-au refăcut fălcile, deteriorasem vreo trei kile de tuburi comestibile...

— Păcat de ele ! Mai bine scriai și tu un poem trăsnit care să-l pună pe tac-tu în încurcătură, și-atunci le mîncai cu brînză, bine fierte și gratinate la cuptor...

Trimis special și plenipotențiar în Țara Izei

Prin '65—'66, cînd lucram la un mare cotidian, nu știu ce i-a venit pe chelie redactorului-șef, care chiar că era și chel zdravăn, să dispună convocarea maestrului Geo Bogza. Pentru a-l convinge să ne scrie un serial de reportaje despre ținuturile din nordul extrem al țării.

Pesemne îl convinsese, habar n-am cum și-n ce mod, că m-am pomenit chemat de Bica, secretara șefului, să mă prezint de urgență la cabinetul conducerii ziarului. Unde, pătrunzînd vijelios, am dat peste un bărbat vînjos, țeapăn, înalt cît un brad, stînd înaintea șefului, și spunîndu-i c-un glas ciudat, impozant, posedînd un timbru aparte, nițel ră-

gușit, niţel estompat, ca şi cum ar fi dorit să facă economie la coardele vocale :

— Eu mă duc, după cum bine ne-am înţeles, însă ţin neapărat să ştiu cum am să fiu pus în pagină !

— În cele mai avantajoase condiţii grafice ! — i-a declarat şeful. De aceea l-am adus aici pe machetatorul nostru, recent angajat la noi...

Apoi, adresîndu-mi-se mie, redactorul-şef mi-a spus :

— Ai să te ocupi personal de paginarea reportajelor tovarăşului. Cînd ai să afli că dînsul este Geo Bogza, despre care sînt sigur c-ai auzit, fiindcă-i părintele reportajului artistic românesc, sper c-ai să-ţi dai toată silinţa să-i satisfaci doleanţele !

„Părintele", după ce m-a trecut în revistă, scrutîndu-mă de sus şi pînă jos, s-a apropiat şi mi-a strîns mîna, comunicîndu-i şefului :

— Eu v-aş lăsa să vă vedeţi de treabă, şi m-aş duce să mă-nţeleg cu paginatorul dumneavoastră...

— Pardon, maestre, eu-s machetator artistic, nu paginator !

— Atunci e şi mai bine ! s-a veselit neaşteptat Geo Bogza. Înseamnă că avem despre ce sta de vorbă. Cu-atît mai mult cu cît sîntem şi-un soi de colegi, întrucît, în tinereţele mele, m-am ocupat şi eu de înfăţişarea artistică, după cum îi zici matale, a unei reviste de pomină. Din păcate, îmi închipuiam că fac paginaţie, nicidecum machetare... Însă multe mai învaţă omu' la viaţa lui ! Hai să mergem în biroul matale, şi să-ţi spun cam ce mi-ar dori sufletul...

Şeful i-a cerut secretarei să ne „organizeze" nişte cafele şi sandvişuri în cabinetul meu de creaţie, de fapt biroul secretarului tehnic al redacţiei, care mai mereu era în tipografie, lăsîndu-mi liberă odaia. Bogza mergea înainte, eu după el. Mă străduiam din răsputeri să ţin pasul cu dînsul. Era atît de înalt încît, deşi păşea tacticos, picioarele-i acopereau o distanţă mai mult decît dublă faţă de compasul meu.

Cînd l-am poftit în birou, începusem să gîfîi. Surîzînd, poetul m-a privit blajin.

— Ar trebui să mai slăbeşti niţel, domnule machetator ! La vîrsta dumitale, străbăteam văi şi munţi pe jos, fără să simt... Deci, mersul e singura dumitale salvare. Plimbă-te cît mai mult. Pe jos, bineînţeles. Treptat, adică pornind de la cinci kilometri pe zi, ca să ajungi, în mai puţin de-o lună, la vreo zece sau doisprezece. Nici n-ai să te mai recunoşti după aceea...

Bineînţeles, întrucît sosise şi bufetiera cu cafelele şi-o tavă cu sandvişuri diverse, de toate neamurile, l-am poftit pe maestrul să servească şi, mai înainte de toate, să ia loc în fotoliul meu de lucru.

Ceea ce-a şi făcut. Supunîndu-se cu plăcere invitaţiei. Şi explicitîndu-se :

— Sufăr cumplit de ciolane, încă din vremuri mai vechi...

Mă uitam nesăţios la scriitor, mirîndu-mă că face atîta caz de etate. Nu arăta să aibă mai mult de vreo patruzeci de ani. Obrajii, bătuţi de vînturi şi arşi de soare, bronzaţi ca la un indian cherokee, bine traşi pe oasele feţei, fără pic de grăsime, păreau ai unui bărbat în deplinătatea puterilor. Iar ochii, magnetizanţi, străluceau de-atîta curiozitate, examinînd tot ce-l înconjura, încît ai fi zis că-s lentilele unui aparat de fotografiat, prevăzut chiar şi c-un telemetru. Ca să poată scormoni şi de la distanţă orice element intrigatoriu. Şi nu numai privirile-i erau curioase, să vadă tot, să deslueşească tot, ci şi mintea. Într-un asemenea grad îl interesau cele mai mărunte amănunte ale meseriei pe care-o practicam, încît abia peste vreo două ceasuri, în care răstimp mă interogase asupra tuturor componentelor ei, neuitînd să scormonească şi prin autobiografie, treceam la discutarea dorinţelor sale în privinţa „punerii în pagină" a reportajelor ce urmau să ne sosească la redacţie, prin poştă, săptămînă de săptămînă.

Cînd a terminat de expus ceea ce-ar fi ţinut să aibă pentru ele, respectiv o literă ceva mai mare, lizibilă, precum şi titluri depistabile de la distanţă, plus o corectură impecabilă, orice oroare fiind fatală, i-am asigurat o liniştire totală, declarîndu-i :

— Ca fost corector, am să mă ocup personal de supervizarea corecturii noastre. Avem un serviciu înzestrat cu oameni dintre cei mai calificaţi. Iar în ce mă priveşte, pe vremea mea eram considerat un adevărat as în domeniu !

— Dar în poezie ? a insistat Geo Bogza, trecînd la secvenţele ce mă priveau, şi pe care i le povestisem aproape integral, cînd mă supusese acelui interogatoriu de gradul III.

— Aici n-am cu ce să mă laud ! i-am comunicat modest. Unii ziceau că-s genial, ăştia erau prietenii, ca dealde Dimitrie Stelaru, Ioan Velicu sau Tibi Tretinescu, alţii susţineau că nu fac două parale. Invidioşii, bineînţeles !

Surîzînd, poetul mi-a cerut pe neaşteptate :

— Ia spune-mi şi mie o poemă de-a matale ! Ştii, cîndva am fost şi eu un soi de avangardist...

Încîntat de invitaţie, i-am recitat cu patos, cît mai clar şi cu dicţiunea adecvată, în întregime, poemul meu de rezistenţă : „Balada pasagerului care s-a sinucis în toaleta unui hotel din spatele Gării de Nord".

— Dom'le, ştii că eşti interesant ! a exclamat, sincer după mine, Geo Bogza. Pe timpuri, cînd se purta poezia trăsnită la butonieră, sînt convins c-ai fi făcut şi şcoală... De-aia te-apreciau Stelaru şi Velicu. Oameni de gust, pe care i-am cunoscut şi eu, chiar foarte bine, la vremea lor. A lor şi-a mea... Însă istoria nu stă-n loc ! Păcat că te-ai lăsat de lirică. Cu timpul, poate ai fi intrat pe făgaşul normal !

— Imposibil ! Eu nu pot fi niciodată normal. Tot ce fac, fac cu patimă, peste puterile unui om obişnuit... Îmi dau şi snaga din mine ! Numai să iasă ceva aparte, ce nu s-a mai văzut...

Din nefericire, ce nu s-a mai văzut s-a văzut. Cînd, la ultimul reportaj din serialul maestrului, publicat de ziarul nostru, supervizînd extrem de atent pagina, am scăpat o eroare de culegere cumplită.

Bogza, încruntat şi mînios m-a vizitat la redacţia ziarului şi mi-a arătat negru pe alb, spunîndu-mi totuşi pe-un ton omenesc :

— Ai văzut ce-mi făcuși, poetule ? M-ai nenorocit ! Ia citește rîndul ultim, din paragraful ăsta...

M-am supus. Și-am descifrat : „...m-am strecurat pe cătare cît mai încet și tulburat, nevoind a strica armonia păturii..."

Suna frumos, întocmai cum obișnuia să scrie poetul. Ei bine, nu era chiar așa. Căci mi-a arătat manuscrisul, pe care-l ceruse de la secretariat. Iar acolo sta așternut, cu grafia dînsului specifică, litere mari și gros trase : „...m-am strecurat pe cărare... nevoind a strica armonia pădurii !"

Mai să cad jos de uluit ce-am rămas. Alb ca varul, mi-am întors fața către autor, cerșind îndurare numai din ochii ce dădeau să-mi lăcrimeze. Parcă speriat de înfățișarea mea, Geo Bogza m-a sfătuit schimbîndu-și registrul glasului :

— Trage o gură de cafea, să-ți mai vii în fire, suprarealistule ! Nu mai are nici un rost să ne facem inimă amară. Nici eu, și nici matale. Dar lumea o să creadă că încă nu m-am lepădat de aventurile mele avangardiste... Ceea ce, după cum îți dai și singur seama, citind manuscrisul, nu corespunde realității ! Gata, o lăsăm baltă. Ne vom mai întîlni noi, și-om mai discuta. Fără reproșuri și porniri revanșarde...

Pe malul lacului împînzit de lotuși

Peste ani, chiar ceva mai mulți, cînd îi călcam pragul maestrului Radu Tudoran, la Ghermănești, înmărmurit de frumusețea locului pe care și-l alesese pentru a-și ridica o casă de creație și odihnă, m-am încumetat să-l întreb, nedîndu-mi seama că săvîrșesc o gafă notabilă :

— Dar cine s-a apucat să-și plaseze, taman lîngă matale, chiar pe malul Snagovului, chițimia de-alături ?

Nu era chiar chiţimie, cum mă exprimasem, însă nici vilă nu se putea chema. În cel mai fericit caz, aş fi zis că-i o căsuţă modestă. Şi nici în această privinţă nu aveam posibilitatea să-mi dau o părere autorizată căci, de jur împrejur, gardul despărţitor mă împiedica s-o examinez mai în amănunt. Şi-apoi, mai era ceva ciudat. De ce ţinea neapărat să nu se vadă ce-i în spatele palanului ?

Scriitorul m-a privit mirat, interesîndu-se :

— Cum aşa, n-ai aflat pînă acum că-i locuinţa de vară a lui frate-meu, cel mai mare dintre noi ? Mă rog, poate nu ţi-a spus încă nimeni...

— Frate ? Dar ce fel de frate, care se fereşte să fie văzut chiar şi de neamurile cele mai apropiate ?

— În privinţa asta, sînt de acord cu el... Nu vrea să fie deranjat. E un om mai izolat, iar la mine vin o sumedenie de prieteni. Iar gălăgia îl tulbură, mai ales cînd lucrează !

— Dacă nu-s excesiv de indiscret, ce lucrează fratele dumneavoastră ?

— N-ai auzit de Geo Bogza ? N-aş crede !

— E fratele dumneavoastră ? Nemaipomenit... Nu numai că l-am citit în întregime, dar am avut prilejul să-l şi cunosc şi, mai ales, să şi lucrez cu domnia-sa ! Dumnezeule, cum să fac oare să-l mai văd o dată ?

— Bravo matale ! Va să zică, eşti în stare să ne iubeşti pe-amîndoi. Chit că scriitura noastră e total diferită...

— Da, maestre şi coane Radule ! Fiindcă amîndoi sînteţi măreţi, iar în mine se găsesc disponibilităţi surprinzătoare... Pot să iubesc orice creator indiferent de domeniul în care-şi practică harul !

Probabil sătul de elucubraţiile mele, Radu Tudoran m-a informat :

— Cred că Geo se va bucura să te revadă... Acuma-i însă la Bucureşti. Dar mîine se-ntoarce. Am să-ţi dau numărul lui la telefon, ca să stabiliţi o întîlnire. Dar să nu-l suni dimineaţa, mai înainte de zece, şi nici după-amiaza, între două şi cinci... Are şi Geo tabieturile lui !

— Fiți fără grijă ! Nici mie nu-mi place, cînd își vîră cineva nasul în treburile mele...

Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, care mă însoțise în vizita ce i-o făcusem maestrului, respectînd ora indicată, căci și Radu Tudoran se afla în posesia unor ceasuri sacre, tabu, cînd nu accepta să fie scos din priză, ne-a atras atenția, după ce privise îndelung și anevoie peste gardul despărțitor :

— Parcă-i cineva, la dînsul, într-o barcă, în fața debarcaderului !

— Nevastă-sa ! Dă la pește...

Cătînd să disting și eu ce văzuse Penke, am întrezărit numai o femeie așezată pe băncuța unei luntri oareșcare, cum sînt cele de agrement, de pe apele Cișmigiului. Care, într-adevăr, meșterea ceva cu niște undițe. Dar priveliștea mi se părea ireală. Căci bărcuța, inclusiv făptura dinăuntru, abia se puteau deslușI, fiind înconjurate de-o pădure acvatică de lotuși. Și, specialist calificat în domeniu, cel al pescuitului, se-nțelege, i-am precizat maestrului:

— Cred că dă la pește numai de amorul artei ! Căci m-aș îndoi să fie pe-aici, prin jungla ce-acoperă undele Snagovului, vreo urmă de solzișor măcar...

Radu Tudoran nu și-a dat cu părerea. Ci s-a mulțumit să surîdă.

— Principalul este că soția lui Geo e fericită să steie, cît e ziua de lungă, pe apă și-n aer însorit, curat și binefăcător, împrejmuită de minunea lotușilor aduși aici chiar de dînsa !... Iar pești, să știi că prinde uneori.

Pe drum, spre casă, m-am întristat brusc. De unde să-mi fac rost și eu de-un lac, cum e Snagovul ? Că lotușii, mă rog, nu reprezentau o problemă. În cel mai rău caz, era imposibil ca Geo Bogza să nu-mi deie și mie vreo cîteva rădăcini. De adus lacul lîngă casă, asta era dificultatea majoră. Și i-am zis bulgăroaicei, care stătea lîngă mine, încîntată că-l revăzuse pe scriitorul preferat :

— Copilă bună, mîine îmi încerc norocul ! Îl caut neapărat pe maestrul Bogza. Nu știu de ce, însă mi s-a făcut un dor nespus de dînsul, încît abia mai am răbdare să treacă și noaptea asta.

Și venit-a ziua cea de taină, la gingia stufului

La gîndul c-am să-l regăsesc pe autorul față de care eram vinovat pînă la dumnezeu, în noaptea ce-a urmat aproape că n-am izbutit să lipesc pleoapă de pleoapă. Ce-i drept, sărbătorind în avans evenimentul, la cină cam întrecusem măsura. Băgasem în mine atîta ceai de cruşin şi atîtea ouă răscoapte, încît revoluţia interioră, din măruntaiele-mi proprii, răzbunase spolierea lizierei apropiate de tufele de lemn cîinesc, cortex frangulae în limba latino-plafarică, din care-mi confecţionam vitala băutură, precum şi consumarea atîtor posibile mijloace de reproducere a neamului galinaceelor.

Pe la zece, plus zece minute, am format numărul centralei Snagovului, cerînd casa maestrului Bogza.

— Care maestru ? s-a interesat telefonista. Nu Radu Tudoran ?...

— În nici un caz, ferească sfîntu' ! La ora asta, trebuie să fie pe scîndurile debarcaderului, unde-şi prăjeşte trupul... E vorba de vecinul său !

— A, de frate vreţi să spuneţi ? Nu ştiam că-i şi el tot maestru... Imediat vă dau legătura !

Am recunoscut vocea poetului, în special cînd s-a interesat :

— Cine mă cheamă ?

— Eu, maestre ! Autorul boacănei cu cătarea şi pătura... Mai mă ţineţi minte ?

— Auzi întrebare ! Păi se poate uita aşa ceva ?... Bată-te norocul, nici nu ştiam că sîntem vecini, dacă nu-mi spunea Radu c-ai fost la el ieri după-masă. Treci şi pe la mine, să ne vedem şi să stăm de vorbă... La cinci poţi să tragi de clopot. Vezi că-i chiar lîngă portiţă !

Respectînd ora fixată, la fără trei minute îmi propteam masca „Bombiţei" de trunchiul celui mai vînjos prun de pe aleea ce ducea spre cei doi scriitori. Îngrijorat, am verificat imediat starea pomului. N-avea nimic. Scăpase. „Bombiţa", mai puţin. Ca întotdeauna, cînd îmi efectuez parcările mele impecabile şi de faimă mai mult decît locală, bara i se strîmbase iarăşi, iar farul din dreapta bătea spre stînga. Liniştit, întrucît nu mă găseam la prima eroare

de „conducere auto", am căutat trăgaciul tălăngii bîjbîind prin jurul portiței. Era învăluit de iederă. Și-am lucrat tare, agățîndu-mă de el din toate puterile. Clopotul a dăngănit răsunător. Doar o dată. Mai mult n-avea cum, deoarece rămăsesem cu mînerul cablului în mînă. Material slab, nu rezistase emoției de care fusesem cuprins.

— Stai niței, că vin acuș ! s-a auzit glasul poetului.

Peste cîteva clipe se deschidea portița. Iar în prag mi-a apărut poetul. În straie de vară. Ca la țară. Adică numai într-o pereche de pantaloni scurți, cum purtau cercetașii lui Baden Powel. Pe vremuri. În rest, nimic. Exceptînd papucii de plajă. Mirîndu-mă de carnația lui Geo Bogza, care, în pofida vîrstei, probabil vreo șaptezeci de ani, arăta ca a unui sportiv, nu m-am putut abține și i-am spus-o pe șleau :

— Tovarășe Geo Bogza, despuiat ești mai tînăr decît mine, care, de bine de rău, bat și eu la vreo cincizeci și ceva de ani ! Felicitările mele !

— Vezi-ți de treabă și nu te lua după aspectul exterior ! Musculatura o datorez înotului și mersului pe jos, însă ciolanele-s betege... Și încă rău de tot ! Așa că vezi, nu te lăsa indus în eroare de aparențe ! Ei, haide, poftim înăuntru... Dar ce-ai în papornița aia ? Las-o-n mașină, n-o mai căra după dumneata !

— V-am adus niște fructe ! Cîteva piersici și mere. Nu plocon, ci-n dar din partea unui răufăcător...

— Că nu le-oi fi furat din pomii vecinilor ?

— De la șase-șapte ani, nu mai obișnuiesc să mă cațăr prin livezile altora ! Sînt din livada mea...

— Ai livadă ? s-a minunat. Păi atunci ești omul meu... Că-mi plac fructele la nebunie ! Cumpăr orice, plătesc oricît, numai frumoase să fie...

Pe loc, nu i-am dat nici o nădejde. Atît mi-ar fi trebuit, să intru în relații comerciale cu firma Geo Bogza and Co. Și-am pătruns, invitat insistent în ograda căsuței sale. Care, spre surprinderea subsemnatului, arăta micuță doar pe dinafară. Altminteri, casă în toată puterea cuvîntului. Cu dormitor, birou, sufragerie, bucătărie, baie și toate celelalte anexe necesare unei vieți cît de cît confortabile.

Mi le-a prezentat maestrul în persoană, piesă cu piesă. Plăcîndu-i să mă audă lăudîndu-le.

Iar cînd am fost condus şi pe terasa ce da cu faţa spre oglinda lacului împovărat cu mii de nuferi şi, mai ales, lotuşi, am rămas cu gura căscată, mut de admiraţie. Privelişte a era de basm. Observînd că intrasem în transă, nemaifiind în stare să scot o vorbă, Geo Bogza s-a interesat oarecum îngrijorat :

— Ce s-a-ntîmplat, ţi-e cumva rău ?

— Exact ! Chiar foarte... Şi-asta numai din invidie, care urlă în mine şi mă rîcîie pe dinăuntru ! Eu n-am înaintea casei atîta frumuseţe.

— Păi da, că livada nu-i tot prilej de minunăţie ! Mă invidiezi pentru lac, deloc comestibil, iar eu te invidiez pentru poamele pe care le poţi culege cu mîna. Cînd ai poftă şi cînd îţi convine... Nici aşa nu-i drept ! Ei lasă, că mă costă enorm şi lacul ăsta. Cu reumatismul, sciatica şi lumbago-ul ce-mi năruie sistemul osos, numai de lac aveam nevoie... Stai în fotoliul ăla, din răchită împletită, că-i mai rezistent !

Nu era !

Cînd m-am aşezat în agregatul indicat, acesta a purces să pîrîie din toate încheieturile. Şi, pe măsură ce trosnetele şi pocnetele se-nteţeau, simţeam destul de concret cum fotoliul se dezagregă sub făptura mea. Noroc că m-am ridicat la timp. Iar maestrul s-a pornit pe-un rîs sănătos, vesel la culme, arătîndu-mi dispozitivul anume destinat a fi utilizat vara, pe terase sau sub umbra vreunui nuc bătrîn.

Cuprins de sumbre presimţiri, am privit în direcţia indicată de arătătorul maestrului. Şi-am rămas ţiglă. Împietrit de ceea ce-mi vedeau ochii împăienjeniţi de ruşine. Fotoliul nu mai poseda fund. Mirat, am cercetat de jur împrejur, să-mi dau seama unde se volatilizase. Tot Geo Bogza mi-a sărit în ajutor, spunîndu-mi deloc supărat :

— Fundu-i pe fund !

Considerînd cam abstracţionistă sintagma, m-am uitat nedumerit la chipul voios al gazdei. Şi cînd am identificat direcţia în care privea, am priceput numaidecît ce vroise să spună. Tăblia din răchită împletită, desfundată de greutatea subsemnatului, care nu-i chiar de ici de colo, mi se

agăţase de turul pantalonilor. Rămînînd acolo, ca şi cum aş fi fost înzestrat cu-o pavăză de apărare.

Bineînţeles, imediat mi-am desprins adaosul. Laolaltă cu o fîşie din pînza de doc a nădragilor. Bine că nu mă prezentasem în vizită, la Geo Bogza, aşa cum avusesem de gînd, cu costumul de trevira. Din import.

Mi-am cerut mii şi mii de scuze, am încercat să montez la loc ceea ce-mi însuşisem fără voie, şi-am reuşit să dejghin şi restul fotoliului. Lăsîndu-l fără spătar. Acum arăta ca o sculptură ultramodernistă. Adică un simplu schelet, însă prezentînd deformări incitante la fel şi fel de asociaţii şi alegorii.

Disperat, i-am declarat :

— Asta-i tot ce-am putut !

— Suficient şi-atît !

În acelaşi moment, dinspre bucătărie şi-a făcut apariţia soţia poetului. Purtînd o tavă cu nişte pahare şi trei cutii cu suc de ananas. Văzînd dezastrul, i-a reproşat maestrului :

— Bine, Geo, ce-ai avut cu fotoliul meu ?

Doamna scriitorului era un pumn de om, micuţă, subţirică, fragilă, dar privind-o, mi-am dat seama de ce nu ţinuseră nuielele de răchită. În loc să-i răspundă, Geo Bogza a făcut prezentările, explicîndu-i cine sînt, şi precizîndu-mi, totodată :

— Dînsa-i femeia mea de-o viaţă-ntreagă ! Şi nu numai atît, dar şi responsabilă cu departamentul agriculturii...

— Lucrează la minister ?

— Nu-i chiar minister... Însă grădina noastră, plantaţia de lotuşi, cei patru butuci de viţă de vie, tufele de tomate, castraveţi şi vinete, ca să nu mai zic şi de perii din bătătură, toate la un loc, fac mai mult decît un minister. Mai ales că Bunty se ocupă singură de ele. Sapă, prăşeşte, copileşte, neadmiţînd nici un om de ajutor ! Nici pe mine nu mă acceptă la lucrările de specialitate. Cît o vezi de mititică, mînuieşte cazmaua, sapa, lopata şi grebla mai dihai ca un ţăran !

— Formidabil ! am exclamat eu uluit. După care m-am repezit să-i sărut mîna doamnei poetului.

— Nimic nu-i formidabil, a susţinut dînsa, cînd îţi face plăcere !

— Formidabil e faptul că nevastă-mea-i moartă şi ea după grădină, vie şi livadă... Singură orînduieşte totul !

Ambii s-au arătat foarte interesaţi să afle cum ne descurcăm cu campaniile agricole de primăvară, vară şi toamnă. Mai ales în privinţa luptei împotriva dăunătorilor. Mana le mîncase tomatele, iar afidele plouau din pomi, ca mătreaţa.

Le-am oferit îndrumările corespunzătoare, fiind destul de calificat în domeniu. Cînd am afirmat că posedăm o mică fermă, de-aproximativ un sfert de hectar, maestrul m-a şi luat la rost :

— Păi cum aşa, bată-te norocu', îţi vlăguieşti femeia punînd-o să lucreze atît amar de teren ? Cum te lasă inima ?

— Iacă, mă lasă ! Că-i cam beteagă... Inima. Însă o ajut cu sfaturi, fiind în posesia a două rafturi de cărţi, tratate şi manuale de viticultură, pomicultură şi legumicultură... Mai mult de-atît, cînd nu mai pridideşte cu muncile agricole, îmi mobilizez finii şi cumetrii, şi-atunci e urgia de pe lume. Fă-le de mîncare, dă-le băutură şi bani, du-i cu maşina acasă, fiindcă nu-i mai ţin picioarele... Ei zic că de-oboseală, iar eu că din motive de tescovină ! Iar bulgăroaica munceşte cot la cot cu ei...

— Un moment, mă întrerupe Geo Bogza, ai găsit şi-o bulgăroaică în sat ?

— Păi nevastă-mea e bulgăroaica !

— Autentică ? s-a mirat doamna poetului.

— Mai mult de-atît, chiar pur-sînge ! Născută la ţară, învăţată cu munca la cîmp şi-n grădină... Iar în timpul liber, că, uneori, să mai întîmplă să fie şi dintr-ăsta, traduce pe rupte. Din rusă şi bulgară, împreună cu mine. Are la activ peste cinşpe volume apărute !

Din ziua aceea, maestrul Geo Bogza, ori de cîte ori mă suna la telefon, sau îl sunam eu, nu uita niciodată să-mi ceară a transmite complimentele sale „bulgăroaicei". Cînd a cunoscut persoana în cauză, a rămas surprins. Penke nu părea să aibă mai mult decît jumătate din carcasa mea. Şi şi-a exprimat admiraţia, în cuvinte alese, pentru osîr-

dia depusă de bulgăroaică în cadrul agriculturii şi al literaturii. De mine uitase. Ca şi cum n-aş fi contribuit, cu luminile mele, la întreg sistemul organizatoric al celor două activităţi mai sus menţionate.

Cu prilejul primei vizite, m-a omorît cu întrebările. Scormonea în mine cu-o curiozitate neostoită, dornic să afle şi să ştie totul despre ce mai întreprinsesem în ultima vreme, din momentul acela, cînd ne fusese dat să colaborăm, şi pînă-n ziua de azi. Întrucît mă pedepsisem singur, lepădîndu-mă de machetare din pricini de sănătate, abuzînd mai mult de-o jumătate de viaţă cu mîncarea şi munca în neştire, l-am informat că scriu şi eu, pe măsura puterilor, şi că tocmai îmi apăruse primul volum din „Aventuri aproximative".

La plecare, condus de amîndoi microfermierii de la Ghermăneşti pînă la maşina lăsată cu botul în prunul de pe alee, Geo Bogza m-a interogat jumătate glumind, jumătate-n serios :

— Ascultă la mine, aproximativule, căci aflu că nu mai practici suprarealismul, treci des spre Snagov ?

— Cam de vreo două ori pe săptămînă ! Am prieteni acolo, scriitori şi ei, Paniş şi Costică Georgescu, o farmacistă care se ocupă de sănătatea mea, umplîndu-mi sacsanaua cu tablete, sau nasturi, cum li se zice pe-aici, în zonă, pilule, capsule şi fiole, plus treburi pe la primărie...

Bucuros de cele auzite, mi s-a uitat lung în ochi, de parcă ar fi vrut să vadă ce se-ascunde în dosul ochelarilor, şi mi-a declarat peremptoriu :

— Dacă nu te-abaţi şi pe la mine, în jurul orelor pe care le-ai şi învăţat, mă supăr rău pe matale... Între noi vreau să-njghebăm relaţii nu numai spirituale, ci şi cît mai negustoreşti ! Înţelegi ? Am nevoie de fructe, cît mai multe fructe, şi nu pe daiboji... Iar dacă-n grădina voastră aveţi şi niscaiva roşii, mai procopsite decît ale mele, nu mă dau îndărăt nici de la ele. Iar cînd s-or coace strugurii despre care mi-ai pomenit, păi să te ferească sfîntul să nu mă blagosloveşti cu nişte hamburg, dintr-ăla care-ţi pocneşte-n gură, aromindu-ţi sufletul... Nici Arghezi nu s-a ruşinat vînzînd cireşe la poarta casei din Mărţişor ! Aşa că n-ai de ce să-ţi faci probleme. Şi, stai să nu uit,

îmi aduci neapărat şi aventurile alea, aproximative, să văd şi eu ce-i cu ele...

Amurgea. Din ce în ce mai spre înserare. Şi nu i-am mai reţinut pe cei doi sfinţi lucrători ai pămîntului şi cuvîntului. Mi-am luat rămas bun, le-am făgăduit că nu-i voi uita, şi, în clipa următoare, ca să le demonstrez de ce-s capabil, în calitate de şofer-pilot formula III, am demarat în trombă. Direct în marşarier. De era să nimeresc în măreaţa poartă a vilei lui Radu Tudoran. Care nu era prun. Şi-aveam toate şansele să rămîn de căruţă, motorul „Bombiţei" fiind plasat în spate.

Însă am recuperat rapid, schimbînd vitezele, şi-am zbughit-o pe drumul cel bun. Ocolind, într-un slalom uriaş, excelent executat, prunii maestrului Geo Bogza.

Lupă magică, pentru lecturi osebite

A doua zi, însă-n cursul dimineţii, avînd nevoie de „Furanthril", deci fiind nevoit să trag o fugă pînă la farmacista Silvia, din Snagov, m-am abătut şi pe la maestrul meu iubit.

De astă dată, prevenit, i-am umplut un coş cu piersici („Springtime"), adevărate trufandale faţă de Astrahanul alb pe care i-l dusesem cu-o zi în urmă (măr timpuriu, de vară, cam făinos şi acrişor). Iar Penke, întrucît îi povestisem cu de-amănuntul cele întîmplate la căsuţa maestrului nostru, i-a mai pus şi vreo cinci roşii „Vania", un soi fantastic, atît timpuriu cît şi tîrziu, dînd treisprezece roduri pe sezon, din care nici o tomată nu cîntărea sub 500 de grame. Cele de-acum, selectate de bulgăroaică, erau nişte monştri. Între 700 şi 960 grame. Alese pe sprinceană.

Iar din partea mea, personală, ca să zic aşa, pusesem deasupra şi-un exemplar din „Aventurile aproximative", volumul I, unicul apărut pînă la acea dată. Pe-a cărui co-

pertă interioară aşternusem şi-o dedicaţie de milioane. Nu-mi mai amintesc exact textul, însă era formidabil. De naiv. Ceva, cam în genul : „Maestrului neasemuit, în toate privinţele, eterna preţuire a unui ucenic întîrziat". Chiar că eram întîrziat. Mintal. Dedicaţie se chema o asemenea însăilare de vorbe goale ?

În jur de zece şi jumătate, răgeam din răsputeri la portiţa lui Geo Bogza. Bineînţeles, aveam motivele mele. Nu-i rupsesem ieri trăgaciul tălăngii ?

A răspuns imediat. Spunîndu-mi, cînd s-a ivit în prag:

— Ştiam că eşti matale... Nu după glas, ci după cum a bubuit maşina în acelaşi prun, de ieri. Dacă ai vreo preferinţă anume pentru el, ţi-l dăruiesc din toată inima ! Dar de ce n-ai apelat la clopoţel ?

— Păi, cum să spun, mai este în stare de funcţionare?

— Bineînţeles. De-aseară l-am reparat... Legîndu-l cu-o sfoară ! Ce-i cu matale, ai vreun drum la Snagov ?

— Întocmai ! Şi v-am adus, în cadrul pactului intervenit între noi, piersici, roşii şi-un zarzavat mai aparte...

— Anume ce ? Ai în grădină şi drăcovenii africane sau asiatice ?

Nu mă exprimasem cum trebuie. Şi-am revenit asupra formulării :

— Nici una, nici alta, ci absolut autohton ! Dacă nu-i zarzavat, precis e ghiveci... Fiindcă-i vorba de cartea mea, aia cu aventurile...

— ...aproximative, nu ? şi-a amintit pe loc maestrul. Perfect, mănînc şi-aşa ceva. O fi, n-o fi zarzavat sau ghiveci, rămîne de văzut. În orice caz, îţi atrag atenţia că citesc chinuitor de anevoios. Cu lupa. Una specială, dreptunghiulară, folosită în genere de filatelişti... Aşa că n-am să-mi dau cu părerea chiar atît de repede. Însă-ţi făgăduiesc, chiar în seara asta mă apuc s-o pigulesc ! Pînă una alta, poftim în ogradă, să deşertăm coşniţa şi să-mi spui cît îţi datorez...

Aici era aici ! Cum să-i iau eu bani maestrului, şi-ncă unui maestru de talia lui Geo Bogza ? O fi scos Arghezi cireşe la vînzare, chiar în faţa casei, însă eu reprezentam o nimica toată, comparat cu poetul naţional. Iar cei ce se-aprovizionau de la „ferma" mea agro-literară cu fructe, legume şi struguri nu plăteau niciodată. Că doar îmi erau

neamuri și prieteni. Și nu se făcea să jupoi și pielea de pe ei, cum procedau vecinii de prin împrejurimi, cînd cereau cît nu face ieșind cu lădițele pline la poartă. Și-am întors-o și eu ca la Ploiești, spunîndu-i poetului :

— Maestre Bogza, mă grăbesc tare mult ! Las coșulețul la matale, iar în privința finanțelor discutăm altă dată...

— Fie și-așa, s-a învoit oarecum suspicios Geo Bogza, am să notez ce-mi aduci, iar la sfîrșit de lună ne socotim! În afară de asta, mi-a spus Radu că-l interesează și pe el niște piersici... A văzut ce mi-ai adus ieri și-a rîmnit și el.

Bucuros c-am scăpat cu fața curată, am zbughit-o spre farmacista ce m-aștepta cu „Furanthril"-ul.

Peste vreo două zile, cam spre seară, cine credeți că-mi telefonează ? Geo Bogza.

— Matale ești, măiestrică ?

— În carne și oase, maestre ! Dacă-mi dau bine seama, ați purces să-mi răsfoiți cartea... Altminteri, de unde l-ați mai fi scos pe „măiestrică" ?

— Așa-i ! Mi-ai mîncat sufletu' cu năzbîtiile matale, dar nu-mi mai las lupa din mînă... Scrii despre oameni și evenimente cunoscute mie, și țin neapărat să-mi dau seama cum te descurci ! Pînă acum, e bine... Să vedem ce-o fi mai departe ! Transmite-i salutări bulgăroaicei și mulțumiri pentru mamuți...

— Care mamuți!

— Păi cum să le zic, altfel, roșiilor ălora uriașe ? Nu numai că-s mari, cît un cap de copil, dar mai sînt și gustoase pe deasupra... Acum te las, măiestrică, fiindcă mai am de citit ! Leka nopți...

Uimit de cunoștințele maestrului în materie de bulgărească, căci „leka nopți" înseamnă noapte bună, fără să vreau, i-am răspuns și eu :

— Spasivo, master pisatel !

În rusă, fiindcă bulgara era domeniul lui Penke. Însă și rusească mea, vai de capul ei, suna ca un dialect încă necunoscut în RSFSR.

Pînă n-a terminat „Aventurile aproximative", spre cinstea mea, Geo Bogza nu s-a lăsat. Înfrînsese dificultă-

ţile pe care le avea cu ochii. Şi, cam din două în două zile, cînd dimineaţa, cînd seara, îmi telefona să-mi ceară lămuriri asupra unor evenimente narate în carte. Măgulit, tulburat la culme, nu-mi mai încăpeam în piele de bucurie. Şi, cît a durat descifrarea volumului, n-am mai călcat pe la maestru. Ştiam că era dornic de fructe, însă n-aş fi vroit să-şi imagineze că plătesc în natură lectura unei proze atît de neserioase. Căci, de-ar fi fost ceva grav, dificil, plin de substanţă, nu-şi mai pierdea Geo Bogza vremea cu mine. Cel puţin cam asta îmi umbla prin cap.

Pînă în ziua fericită, cînd mi-a telefonat iarăşi :

— Măiestrică, felicită-mă ! Am dat gata volumul...

— Slavă domnului c-aţi scăpat şi de osînda asta! Oarecum mă simt, nu ştiu de ce, cam vinovat...

— Nu-i cazul ! mi-a replicat. Cartea nu-i rea, în ciuda multor libertăţi de limbaj, pe-alocuri cam de folclor extravilan, însă merge... Pînă-ţi apare şi volumul următor, sper să stau mai vînjos cu vederea. Şi neapărat am să te citesc...

Legume, fructe şi belele

Vreo trei ani, unul după altul, am întreţinut relaţii din cele mai rodnice cu Geo Bogza. Pe toate planurile. Îl aprovizionam cu cireşe, piersici, mere (Dublu roşu delicious, Winter-banana, Jonathan), şi, mai ales, struguri. Din care cel mai mult îl plăceau muscat-hamburgul, afuz-aliul şi coarna neagră, căreia, în Oltenia, la Maica-Mare de la Poiana, i se mai spunea şi „ţîţa-caprei". Başca tomate „mamut". Iar domnia-sa mă aproviziona cu parale, neacceptînd nimic pe de-a moaca, ba din contra, plătindu-mă la preţ de „Athenée Palace". Cu remiză 15% ! Întrucît nu cîntărea marfa, mulţumindu-se cu greutatea declarată de mine, mai mă spălam de păcate punîndu-i mai mult în coşniţă decît atîrna în rea-

litate. Iar în afară de leușteni, de fiece dată ce-l vizitam, mă trăgea pe terasă, silindu-mă să iau loc pe-un scaun țeapăn, din lemn de stejar, și să ne mai întindem la vorbă. (Un singur lucru nu-i spuneam : că produsele erau cumpărate de la vecini, cărora le reveneau și banii).

Toate îl interesau. Și probleme de agricultură, și de literatură. Mă iscodea dacă stropesc roșiile și fructele, în special strugurii, cu ce anume și cum trebuie spălate, pentru a fi curățate de insecticidele și pesticidele utilizate. Pe cealaltă temă, era curios să știe ce mai e nou printre tinerii poeți sau prozatori, care-mi onorau ograda, cum arată, ce scriu, dacă se descurcă în viață, ce volume au mai scos.

Însă cel mai pasionant era cînd se pornea să povestească. Din experiența de viață a domniei-sale. Călătorii, oameni, fapte, locuri. Cînd îi destăinuisem că bunicu-meu dinspre tată se trăgea de la Mățău, spre surprinderea mea mi-a descris la amănunt zona. O călcase cu piciorul, și rucsacul în spate, cu decenii în urmă. Iar cînd începea să-și nareze necazurile avute cu beteșugul oaselor, suferind din anii fragezi de-o bizară sciatică și spondilartroză, care-l țintuiau luni întregi la pat, nu-mi venea a crede că-i cu putință așa ceva. Priveam la dînsul și-i spuneam, cam pe șleau :

— Maestre Geo, nu-i cumva ceva în legătură cu vreun fenomen de autosugestie ?...

— Bată-te norocul de Toma-necredinciosul ! Păi cum să mă autosugestionez spre răul meu ? Și-acum, cînd pornesc la plimbare spre pădurea ce la marginea Ghermăneștiului, mai mult mă tîrăsc decît pășesc. Cu vreun an sau doi în urmă, hălăduiam printre tufani, jugaștri și carpeni ceasuri în șir. Astăzi, nu mă mai încumet. Dacă rămîn țeapăn în mijloc de pădure ?... Dar fiindcă tot pomeniși de auto, n-ai avea putința să ne repezim împreună pînă la bufet, să luăm niște bere ?

— Pe jos ?

— Păi n-am zis de auto ? Cu tărăboanța matale...

— Dar se mai pune întrebarea ? Imediat ne-mbarcăm !

Monumentul naturii, care era numai în șort și sandale, intră în casă și-și trase la iuțeală o pereche de pantaloni pe dînsul și-o cămașă cadrilată. Mișcîndu-se ca o

svîrlugă, mă uitam la dînsul şi mă tot întrebam : „Cum e oare posibil, la etatea asta, să posezi o carnaţie de flăcău taman bun de peţit ?“

Se vede, însă, că-n neamul dînşilor era ceva cu codul. Genetic. Fiindcă şi Radu Tudoran arăta la fel. Iar amîndoi înotau zilnic, în Snagov, ca nişte campioni. Iar cînd, odată, mi-a fost dat s-o cunosc şi pe sora maeştrilor, cea mai în vîrstă dintre copiii confecţionaţi de părinţi, mi-a venit să mă crucesc. Şi cînd mi s-a spus că-i „dădica“ dînşilor, şi cînd am avut în faţă imaginea unui bibelou de porţelan. Era atît de fragedă în obraji, iar ochii îi scînteiau atît de vioi, încît nu i-ai fi dat mai mult de cincizeci de ani. Şi ceva în plus, hai să zicem. Deşi, după cum am aflat, se-apropia cu paşi repezi de cote mult mai înalte.

Pe cînd ne-napoiam de la bufet, cu sticlele de bere în portbagaj, i-am zis maestrului Bogza :

— Ia priviţi pe partea stîngă a şleaului, şi spuneţi-mi dacă nu-i fragă, nu-altceva !

— De fătuca aia vrei să spui ? m-a întrebat Geo Bogza. Bată-te norocul de 'oţ ! Îţi mai umblă ochii după prostii, ai ?

O văzuse totuşi înaintea mea, după cum a rezultat din remarca dînsului. Şi-o şi înregistrase. Ce era să-i mai răspund ?

În schimb, aruncînd privirea spre maestrul care tăcea cufundat în gînduri, am observat că mă examina pe sub sprîncenele stufoase şi-ncă abia argintate. Iar pe buze-i flutura un zîmbet subţire. Simţind nevoia să trecem la un alt subiect, mi-am luat inima-n dinţi şi l-am întrebat :

— Maestre Geo, vă citesc regulat tableta săptămînală... Şi pe cele publicate în vechea formulă a „Contemporanul“-ui, şi pe cele de-acum, din „România literară“... Le-aveţi scrise mai demult ?

— Nici vorbă ! Sînt chinul meu de fiece zi. Mi-e tare greu să le aştern pe hîrtie, mai ales cu vederea vătămată... De aceea, măiestrică, am un scris atît de lăbărţat, cu litere de-o şchioapă şi groase cît sfoara de blănar !

Reîntorşi acasă, la maestru, am descărcat maşina şi ne-am dus spre debarcader. Să privim lotuşii. Ceea ce mă

mira, era faptul că-n nici un alt loc, de pe malurile Snagovului, nu băgasem de seamă să existe atari păduri de frunze, suliţe şi flori nemaipomenite. Ţîşnind de-a dreptul din apă. Tot Geo Bogza m-a lămurit :

— Pare-mi-se că ţi-am mai spus... A fost hachiţa nevesti-mii. De la cîţiva lotuşi, plantaţi la nimereală, acuma nu mai ştim cum să le stăvilim răspîndirea. Dacă o ţin tot aşa, peste decenii s-ar putea ca suprafaţa lacului să fie doar o junglă de lotuşi ! Îţi plac ?

— Nemaipomenit !

— Bun ! Am să ţin minte... Acuma, din păcate, încă nu-i timpul lor !

Iar peste vreo trei săptămîni, Geo Bogza mă suna :

— Măiestrică, vezi c-o să-ţi aducă poetesa noastră, cred c-o ştii, un lotus înflorit. Pentru bulgăroaică ! Din partea mea şi-a neveste-mii...

Peste nici o jumătate de ceas, maşina soţilor Rusan era în faţa ogrăzii. Şi au extras anevoie din „Lada" dînşilor o umbrelă uriaşă, frunza propriu zisă a plantei, din mijlocul căreia ardea flacăra purpurie a unei flori de lotus.

Îl vizitau adeseori pe Geo Bogza. Aflaseră, încă mai demult, că am o fermă la Tîncăbeşti, însă nu ştiau unde se găseşte. Acuma aveam ocazia să mă fălesc şi eu. Dacă nu cu lotuşi, barem cu roadele livezii, viei şi grădinii. Cu atît mai mult cu cît ştiam că şi dînşii se ocupau de mica agricultură, posedînd o casă de creaţie. Undeva, parcă pe malul Neajlovului, la Comana.

Mai către toamnă, să zic c-o fi fost prin '83, am purces să fiu vizitat frecvent de poetul Dan David. De la Bertea. Unde se afla, după cum susţinea originalul autor al romanului (că scria şi proză-poematică) „Şarpele fără clopoţei", însăşi capitala Europei. Iar „podul cu fîn", cabinetul său de creaţie, pe care am avut prilejul să-l şi vizitez, exista în realitate. Trăsnită chestie. Deasupra unui fost grajd, unde, la „parter", poetul îşi avea odăile pentru odihnă, David organizase un birou nemaipomenit. Cu bibliotecă (uriaşă), masă de lucru, şi fînul alăturea, mai către fundul uriaşei încăperi. Nenorocirea, însă, era că accesul se efectua urcînd o scară destul de fragilă. Cum

sînt scările pentru culesul merelor. Eu unul, n-am avut curajul nici măcar s-o încerc. Ca rezistență. S-a urcat Penke, dar și ea ajutată de Dănuț, și mi-a povestit despre minunăția din „podul cu fîn".

La o nouă vizită, David m-a rugat, din adîncul inimii, să-l duc la maestrul Bogza. Să-l vadă și el, în carne și oase. Ezitam. Neștiind cum o să-i pice singuraticului monument de la Ghermănești. Însă m-a liniștit slăniceanul :

— Tataie, dar Geo Bogza mă cunoaște !

— De unde și pînă unde ? m-am mirat eu.

Îi povestisem maestrului despre originala făptură de la Bertea, ca și despre „podul cu fîn", iar dînsul nu-mi pomenise nimic despre el.

— Foarte simplu ! m-a lămurit Dănuț David. I-am trimis o carte, prevăzută cu-o dedicație mormîntală, în care-i spuneam cît îl iubesc, iar Bogza, maiestatea sa Geo, ce crezi c-a făcut ?

— De unde vrei să știu ?

— Mi-a răspuns, însă printr-o telegramă vrednică de muzeul literaturii române ! Le-am recitat-o tuturor băieților din generația mea, ca să știe și ei cît mi-s de măreț... O știu pe dinafară, inclusiv erorile comise de telegrafist, la transmiterea ei !

După ce mi-a declamat și mie textul aforistic al maestrului, care, într-adevăr era de pomină, sunînd cam astfel : „Toate miresmele acestui univers, să se abată asupra podului cu fîn din Bertea !" Dănuț a insistat :

— Mă duci ? Zău tataie, te rog... Cînd o să mai aibă Geo Bogza prilejul să vază cum arată un primitiv de la Coțofelnicu, domeniul poemelor mele ?

Ce să-i fac ? Nu mă puteam pune cu nărăvașul stihuitor. Așa c-am telefonat maestrului, să-l întreb dacă-i dispus să primească vizita noastră. Mi-a răspuns pe loc :

— Adă-l neapărat ! Mi-au plăcut trăsnăile lui...

Chiar că Geo Bogza îl prinsese bine, dintr-un singur cuvînt, pe dulcele meu tînăr prieten. Căci David, pătrunzînd în ograda maestrului, l-a și îmbrățișat, de parcă i-ar fi fost tată bun, dînd să-i sărute mîna. Iar clientul meu se lăsase, amuzat, pe seama bîzdîgăniilor berteanului.

— Maestre, zău că eşti un vrednic patriarh al poeziei române ! Dar de ce nu mai scrii, bre, şi-alte poeme ? Hai, spune deschis, că nu-s din ăia, care să fure ideile...

— Ce te face să crezi, năstruşnicule, că nu mi-i casa plină de stihuri ? Ai răbdare, c-or să apară şi ele, cît de curînd...

— Zău ? Păi atunci haide să bem ceva... Sărbătorim evenimentul !

Geo Bogza, vizibil încurcat, a adus din bucătărie o sticlă de-un litru, plină c-un lichid tare negricios. Şi ne-a spus :

— Îmi pare rău, dar n-am în clipa asta altceva... E cam poşircă, însă vin curat. De la vecinii mei din sat...

Dănuţ David, nici una nici două, a înşfăcat sticla şi-a umplut la mare urgenţă paharele existente pe masă. Şi-n care, mai mult ca sigur, fusese nectar sau suc de ananas. Şi l-a liniştit pe Geo Bogza, care-l examina atent, scrutîndu-i făptura pe sub sprîncenele sale zbîrlite :

— Păi vinu' de casă-i ăl mai bun ! Fără piatră, fără alte otrăvuri... După ce-l dăm gata, că la mine nu ţine prea mult, trecem pe prăştină, că v-am adus şi eu nişte lichid inflamabil...

Bineînţeles, maestrul nu s-a dat în vînt după tăria dăruită de David. Şi nici după cărţălăul oferit de consăteni. David, însă, da !

Aşa că, Geo Bogza supunîndu-l obişnuitului său interogatoriu, vroind să afle cine e, cine-i sînt părinţii, cum arată satul, ce lucrează, ce-are de gînd să mai scrie, Dan David s-a dezlănţuit. Oferindu-i un „show" personal, de-a rămas maestrul încîntat.

Chestia mi-a mărturisit-o chiar Geo Bogza, într-una din zilele următoare, comunicîndu-mi :

— Mi-a plăcut bidiviul de David ! Din ăsta o să iasă ceva... Dacă-ţi mai pică prin bătătură şi-alţi poeţi, nu te feri să mi-i aduci şi mie. Sînt dornic să-i simt cum clocotesc de viaţă. Căci aşa eram şi eu, ehe, cîndva odată, foarte de demult !

Iar în anul următor, în vara lui '84, i-am transportat la oaza maestrului pe soţii Brumaru. Tamara şi Emil. Poetul gingaşelor plante, legume, fructe, mirodenii şi-alte produse „O.L.F.".

Şi eu de unde mai iau muscat-hamburg ?

Nemaiputînd face faţă atîtor campanii agricole, de primăvară, vară şi toamnă, în '84, în plin decembrie, mă mutam mai către nord de Ploieşti. La Găgeni. Considerînd că, la vîrsta noastră, nu mai aveam cînd prididi cu treburile grădinii, viei şi livezii. Sosise timpul să ne restrîngem. Pe măsura puterilor ce ne mai rămăseseră.

Dar nici aici nu ne-am liniştit. Căci, în pofida tuturor greutăţilor, şi pe petecul de pămînt ce-l cumpăraserăm, cu casă cu tot, mult mai modest decît cel de la Tîncăbeşti, n-am avut pace pînă n-am sădit cinşpe meri (Dublu roşu delicious, Winter-banana şi Ionathan, plus un New-Jersey), ca să ne reamintim de livada abandonată, precum şi vreo treizeci şi ceva de butaşi de viţă de vie. Însă dintr-un soi ce nu cerea să fie îngropat iarna, şi nici stropit cu tot felul de blestemăţii.

În graba plecării, fiind înnebunit de drumurile necesitate cu căratul cărţilor, mobilelor şi-altor angarale existente într-o gospodărie, neglijasem să-i comunic maestrului Geo noii mei parametri geografici.

Ceea ce, drept să fiu, era cam urît din partea mea.

Dar nu şi din cea a domniei-sale ! Căci, prin februarie, pe cînd stăteam la gura sobei tăinuind cu bulgăroaica de nevastă-mea, cam spre seară, deodată s-a pornit să ţîrîie telefonul. Am ridicat receptorul şi... mi-a venit tonul. Atunci mi-a atras atenţia Penke :

— Măiestrică, lasă-l să sune de patru ori. Poate că-i provincia !

Așa obișnuiam să numim chemările din capitală, prin prefix, cînd cuplarea acționa mai anevoie, „ne sună provincia". Și-am procedat conform poveței. La a cincea strigare (nu a îngerilor), am auzit în receptor un glas nespus de drag :

— Ce faci, măiestrică ? Te muți din preajma noastră, fără să dai de veste ?...

— Mulțumesc de întrebare și, totodată, iertare ! Mă recunosc culpabil...

— Bine zis, căci chiar așa-i ! Dacă ai ști cît m-am chinuit, pînă ce ți-am aflat numărul de telefon ! Noroc că ai prieteni la editură, care mi l-au transmis... Mă rog, hai, treacă de la mine, și să fii iertat ! Că multe mi-a fost dat să iert, în lunga mea viață, greșiților noștri. Pe unde vin Găgenii matale ? M-am uitat pe hartă, cu lupa fermecată, și n-am dat de numele ăsta... Și știi bine doar că-mi cunosc Prahova natală ca pe degete !

— Găgenii fac parte din comuna Păulești... Loc de importanță istorică !

— Păi spune-așa, bată-te norocu' ! Cum să nu fi auzit de Păulești ? E loc frumos, împădurit, cu aer bun și curat... Cum te-ai aranjat ?

— Deocamdată locuim într-o baracă, pînă să ne mutăm în casa nouă !

— Ți-ai cumpărat casă nouă ? s-a minunat maestrul.

— Casa-i veche, din paiantă, dar o meremetisim noi ca nouă ! i-am explicat. Dumneavoastră ce mai faceți, sănătos, voinic ?

— Mai mult voinic decît sănătos ! Ei gata, bine c-am dat de matale. Complimente bulgăroaicei... Apropo, că venii vorba de dînsa, eu de unde am să mai iau muscat-hamburg ? Ei ?

— Nu vă faceți griji ! Peste trei ani o s-avem struguri. O viță nemaipomenită. Se cheamă perlă de Zala... Muscată, tămîioasă, bogată în rod, și-așa mai departe !

— Lasă-mă-n pace cu „mai departe"... Crezi că trei ani sînt chiar atît de puțini ? Totuși am s-aștept. Că răbdător am fost toată viața !

Şi m-a mai sunat maestrul Geo Bogza. În primăvară. Să întrebe de sănătatea noastră şi cum creşte perla. I-am furnizat toate amănuntele, mai ales în privinţa viţei, şi iarăşi i-am mulţumit.

Cu prilejul schimbării prefixului (6.02.1988)

Mirat, în urma ultimei noastre convorbiri, că nu se mai interesase de „muscat-hamburg", intrasem la idei. Nesănătoase. Să-şi fi pierdut oare Geo Bogza încrederea în mine, cum că n-am să-l uit, aşa după cum îi făgăduisem ? Sau era cumva suferind ?

Era. Telefonînd, mai către toamnă, să-l anunţ că obţinusem primii trei ciorchini de „perlă de Zala", doamna dînsului m-a informat că maestrul se afla internat la Otopeni, ca să-şi îngrijească iarăşi pîrdalnica aia de lombosciatică. Am rugat-o să aibă grijă de sănătatea Omului de piatră, de foc şi de pămînt, şi să-i transmită din partea mea şi-a bulgăroaicei cele mai bune urări de înzdrăvenire.

Iar într-o sîmbătă din 1988, care cădea pe 6 februarie, m-am grăbit să-i telefonez din nou maestrului. Pe 8 ale lunii trebuia să împlinească optzeci de ani. Înţelegeţi ? 80 !

A răspuns numaidecît.

— Ce-i cu matale, măiestrică, bată-te norocu' ? Ţi-ai mai adus aminte de mine ?

— D-apăi cum, maestre Geo ? Să nu vă zic eu un „La Mulţi Ani" ?

— Mulţumesc mult ! Înseamnă c-ai rămas acelaşi bătăuş... Mereu ţii să le-o iei înainte altora. Încă o dată mulţam frumos, şi transmite salutări bulgăroaicei !

Uite, la asta nu mă gîndisem. Toată presa literară avea să-i adreseze aceleaşi urături şi colindeţuri, bineînţeles la data respectivă, iar eu le luasem bucăţica de la gură. Barem atîta bucurie să-i fi adus şi eu lui Geo Bogza !

Mult mai puțină decît îmi oferise, pînă atunci, prilejul de a-i fi livrat o vreme fructele pe care le iubea atît de mult.

Cînd am pus la loc receptorul, mi-am amintit brusc, nu știu de unde și pînă unde, de plopul lui Geo Bogza. Acela pe care avea obiceiul să-l deseneze, cu mîna sa și să-l prezinte cititorilor de fiecare 15 ianuarie, ziua marei aniversări a poetului unic Mihai Eminescu. Pentru care avea un adevărat cult. Lîngă tableta de rigoare din „România literară", totdeauna se afla și silueta unui plop vînjos, nesupus vînturilor și vitregiilor vremii.

Oricît m-am străduit să-mi forțez memoria, n-am fost în stare să aflu dacă în ograda maestrului, sau pe lîngă ea, se găsea vreun plop asemănător. Poate era, poate nu, însă un lucru l-am dedus precis. Însuși Geo Bogza arăta ca un plop. Înalt și vajnic, mereu privind spre depărtări.

Dacă mi se prinde ca lumea „perla de Zala", acum întinsă pe boltă, nădăjduiesc ca la următoarea aniversare, cînd va împlini încă un cincinal, să-i pot păstra și duce cîțiva ciorchini. Ca prinos al dragostei ce-i port. În cazul vreunei întîrzieri în dezvoltarea normală a viței, intenția rămîne valabilă. Pentru celălalt cincinal. Cînd, mai mult ca sigur, voi recolta măcar nouă kile de muscat (în varianta perlă). Ca să consune cifrei de nouăzeci ! La urma urmei, de ce să n-avem răbdare ?

Ce-ți poate ieși în cale...

De ce să m-ascund după deget (eventual degete, că-s cam mare) ? Ce mai tura-vura, am boala călătoriilor. Cu mașina. Pe patru roți, plus a cincea, de rezervă. În special de cînd m-am despărțit de „Bombiță" („Fiat"ul meu 600 D), și m-am procopsit cu „Superbombița". De astă dată o „Dacie-1300 EL". Altă marfă, alt consum, altă viață !

Pe cînd rulam, în limitele regulamentului circulației rutiere, cu vreo 80 pe oră, abia am avut timp să nu-l calc pe trăsnitul ce mi se zvîrlise în fața bolidului, semnalizînd disperat. Cu mîinile, nefiind prevăzut cu claxon și faruri halogene. L-am blagoslovit, citînd cîțiva mucenici ortodocși, și l-am urmărit în retrovizor. Să constat dacă scăpase nefluierat de aripa din dreapta. Care trecuse doar la cîțiva centimetri de impozanta statură a dihaniei. Căci om nu-mi venea a-i spune. În plină vară, umbla lela pe șleaurile Dobrogei, îmbrăcat într-un trening albastru, cu adidași în picioare și scufiță roșie pe țeasta capului. Plus două rucsacuri, unul în cîrcă și celălalt pe brațul stîng.

Cînd am văzut că dădea a lehamite din mînă, ca apoi să se-așeze necăjit pe marginea șanțului, în așteptarea bunului samaritean, deodată mi s-a făcut milă de individ. Și-am frînat. Însă nu corespunzător de atent, ca să evit mormanul de nisip de pe acostamentul șoselei. În care m-am oprit. La țanc. Dincolo de el, mă aștepta gropanul pe care, probabil, trebuia să-l umple. Manevrînd ca un as, dă-i înapoi, dă-i la stînga, dă-i la dreapta, am evitat

primejdia ce mă păscuse. Şi-am nimerit în şanţ. Lîngă săpăturile arheologice pomenite mai sus. Însă suficient de adînc şi el. Ambalînd motorul în exces, peste cinci minute eram afară. Din maşină. Oricît îmi tocisem cauciucurile din faţă, patinînd pe bălăriile de pe fundul tranşeei, „Dacia" n-acceptase soluţia propusă. De-a reveni pe carosabil.

Disperat, de data asta eu, am pornit să gesticulez cu-amîndouă braţele. De parcă aş fi fost la bordul unei baleniere, şi semnalizam apariţia cetaceului. Atunci am realizat cît însemnase intenţia de a-l încărca pe autostopist. Intenţie sesizată şi de acesta. Căci l-am văzut gonind spre mine, sprintînd ca la curse. Cu rucsacurile asupră-i.

Cînd s-a rezemat, gîfîind lejer, de bordul „Daciei", maşina a luat-o la vale. Lunecînd în şanţ total. Gata-gata să se răstoarne. Dar tipul în trening m-a liniştit imediat :

— Maestre, nu-ţi fă probleme, că-n doi timpi şi trei mişcări o scoatem !... Conform principiului : bine faci, bine găseşti !

Mirat că mi se adresase cu „maestre", fără să aibă habar despre identitatea mea, l-am avertizat :

— Nu ştiu pe ce te bazezi, omu' lui Dumnezeu, calificîndu-mă aşa, şi nici ce bine oi fi făcut dar probleme îmi pun. Destule. La vîrsta şi greutatea mea, slabă nădejde să te pot ajuta la împinsul „Bombiţei"... Nu mă ţin puterile !

— Păi nici că-i nevoie ! Singur o scot... Cît ai zice peşte ! Mi-s în meserie... Manole mă cheamă, şi nu Soarbe-Zeamă !

— Docher, contructor, macaragiu ? Sau zidar, ca Manole din poveste ?

— Mai rău, maestre ! Profesor de educaţie fizică... Ba chiar mă doare-n suflet că nu mă ştiţi, de vreme ce sîntem şi vecini !

Pe loc am intrat la idei. Negre. Mă ia cu maestre, cu Manole, acuma cu vecini, înseamnă că-s în pom. Ce vrea ăsta ? Şi, schimbînd registrul, am dat să clarific situaţia :

— Nu prea ţine, bătrîne ! Nici cu meşterul Manole, nici cu educaţia fizică... Şi-apoi, de unde şi pînă unde sîntem megieşi ?

— Foarte simplu ! Amîndoi locuim în Găgeni... Eu mi-s profesor şi directorul şcolii de lîngă matale, iar pe dumneata te cunoaşte o lume întreagă, mai bine zis tot satul. Numai tălică n-ai auzit de mine !

— Ba da ! Stai niţel, că parcă mi-a vorbit Petrăchiţă de-un oarecare Vasilescu... Matale eşti ?...

— Eu ! În carne şi oase... Vasilescu-i numele de familie, însă oamenii mă ştiu de Manole ! Acum dă-te matale la o parte, să m-apuc de maşină.

L-am ascultat. Şi mi-a fost dat să văd ceea ce nici la cinema n-am văzut. Un om luînd în cîrcă ditamai „Dacia". Cînd „Bombiţa" s-a aşezat liniştită pe patru roţi, la marginea carosabilului, am răsuflat uşurat. Vasilescu, în schimb, nu mai răsufla. Deloc. Înspăimîntat, l-am chestionat imediat :

— Ce-i cu matale, meştere Manole, ţi-i rău ? De ce nu mai respiri ?

— Cine-i deşteptul care zice că nu respir ? Respir, şi-ncă ţeapăn, dar în stilul meu. Ceva din hata-yoga. După eforturi mai aparte, ţin aerul în piept, să-mi dilat alveolele pulmonare...

L-am privit atent. Într-adevăr, respira. Iar cînd şi-a expulzat aerul din plămîni, numai că nu m-a doborît la pămînt. Noroc că m-am ţinut de „Bombiţă". Care iarăşi s-a autopropulsat în şanţ. Cu mine cu tot. Însă Manole, întocmai ca Manole din legendă, a luat totul de la început. Şi iar am avut maşina în poziţie de pornire. Dar cu frîna de mînă trasă. Ca să nu mai păţim şi-alte pocinoage.

Mă uitam la profesor minunîndu-mă. N-aş fi zis că posedă atare forţă. Dacă-l judecai după cum umbla îmbrăcat, nu dădeai doi bani pe el. Altminteri, apreciindu-l fără haine, arăta bărbat zdravăn, înăltuţ, şaten deschis, cu ochi rîzăreţi şi privire deschisă, examinînd cu infinită curiozitate ceea ce-l înconjura. Inclusiv persoana subsemnatului. Intrigat l-am întrebat :

— Ce nu-i în regulă, meştere ? Mi-am uitat vestonul deschis la nasturi ?...

— Mai rău, maestre ! mi-s surîs sportivul profesor. Mă miram de greutatea matale... De unde-ai adunat atîta belşug de carne pe-un trup nevinovat ? Nu-i bine, şi nici

sănătos. Dacă te-ai lăsa pe mîna mea, într-un lună nu mai rămîne nimic din personalitatea dumitale. Scoţ şi sufletu' din tălică, nu numai surplusul !...

— Slavă Domnului, că nu-mi trece aşa ceva prin cap ! Ca glandular, mă simt bine cum sînt, şi nu mă dau pe mîna nimănui... Uite, ştii ce ? Am altă propunere. Hai să gustăm niscaiva întăritoare. Vreun sandviş, o bucăţică de cîrnăcior, puţintică brînzică...

Privindu-mă încîntat, profesorul s-a declarat numai-decît de-acord.

— Maestre, ţi-a fost dantura aurită ! Că mi-i şi-o foame, de-aş băga în mine şi beton expandat... Ai ceva de-ale gurii ? Cînd ai să vezi cît mi-s în stare să vîr în burdihan, precis rămîi cu gura căscată. Şi n-o să mai ai ce pune în ea. Există mîncărică la bord ?

— Ioc ! De nici un fel, de nici o culoare... Mergem la primul motel, că mai toate-s dotate şi cu restaurante, şi-i dăm drumu'. Consideră-te invitatul meu.

— Mersi, maestre ! Mai bine aveai merindele la-ndemînă... Mă rog, asta-i viaţa. Neavînd altă soluţie, peste cincizeci de kilometri, dacă mai ai benzină, tragem la „Istriţa"... Că-i în drum. Nu mergeai spre Tulcea ?

— Exact ! În căutare de-o oază piscicolă... Dacă mi-ai fi citit cărţile, ai fi ştiut că-s pescar de excepţie !

— Iar eu, maestre, de-aşijderea ! Fără să-ţi fi văzut vreun volum...

Relaţii reciproc avantajoase

La motelul „Istriţa" ne-am cunoscut mult mai în detaliu. Stînd îndelung de vorbă. La umbra unui parasolar bătrîn, că de-aia arăta ca un ciur, şi lîngă cîteva blide cu „energetizante" (ciorbă de burtă, tuzlama, cîrnăciori olteneşti — în Dobrogea ? — başca fripturele). Şi n-am regretat, nici atunci, nici peste ani, că-mi ieşise în cale un

real personaj de roman, bun de băgat într-o acțiune forte.

Profesorul, dar și directorul, încă tînăr, plecase, renunțînd la cîteva zile de vacanță, într-o investigație pe teren. Ținea cu tot dinadinsul să realizeze chiar în acea vară o expediție în Deltă. Cu elevi din școala sa, mari amatori de excursii, culeși de prin clase mari și de mijloc. Pregătise necesarul — documentație birocratică, aprobări, echipament special (corturi, saci de dormit, utilaje de pescuit și de studiat flora și fauna locală), numai locul pentru instalarea taberei mai rămăsese de stabilit. Și ezita între împrejurimile Sulinei sau Tulcei.

— Și ce rost are expediția voastră ? am devenit brusc interesat.

— Cercetarea Deltei, fenomen geografic absolut necunoscut copiilor, precum și educarea lor, pentru a se descurca în condiții vitrege, sau, în cel mai bun caz, în situații noi, imprevizibile... De-aceea am botezat-o „Expediția Nisetrul 2" !

— De ce „Nisetrul" ? Nădăjduiți să dați și peste atari relicve în apele Sulinei, sau, mă rog, ale altor brațe ?

— Nu ! Însă sună frumos și incitant... Poate-or învăța astfel mai ușor la „Științele naturii". Punînd elevii în contact cu mediul respectiv...

— Și de ce „2" și nu „Nisetrul 1" ?

— Păi da' na ! Prima expediție, din anii trecuți, care ar fi trebuit să se cheme „1", din păcate nu s-a mai realizat. Decît parțial. Din lipsă de inventar sportiv, ca să-i spun și-așa...

Cît am locuit la motel, nevoiți fiind să rămînem la „Istrița", din pricina „Daciei", că se-ncăpățîna să nu funcționeze. Vasilescu s-a dovedit om de nădejde, plin de inițiative, descurcăreț și util.

Aducînd mecanici de la Constanța, a dat și el o mînă de ajutor, încurajîndu-i la depistarea defecțiunilor săvîrșite tot de ei, mari specialiști. Manole n-avea habar de mecanică auto, însă la mecanică umană se pricepea. Cum îi prindea umblînd cu fofîrlica, se ținea de capul lor sîcîindu-i și obligîndu-i să ia totul de la capăt, pînă ce șmecherilor li se făcea urît de viață și, de voie de nevoie, se

puneau serios pe lucru. În cele din urmă, reuşise ceea ce nu mi-ar fi izbutit cît îi lumea şi pămîntul. „Bombiţa" fusese reparată, socotelile cu motelul puse la punct, directorul fiind şi-un eminent matematician, nu numai profesor de educaţie fizică. Ce, nu era şi-asta un fel de-a băga educaţia în capete ? Ba bine că nu ! Mai ales cînd săvîrşeau grosolane erori de adunare. Care ne-ar fi păgubit cu peste cîteva sute de lei. Învăţasem şi eu, învăţaseră şi ospătarii, învăţase şi recepţionerul. Şi cîştigaserăm cu toţii. Personal, experienţă, iar indivizii serioase elemente de etică.

În orice caz, cînd m-am întors din călătoria ucigaşă, ca să-i zic şi-aşa, eram alt om. Cu conştiinţa curată, întrucît nu izbutisem să „omor" nici un peşte mai de doamne-ajută. Plus că-mi cîştigasem şi un prieten. Aducîndu-l acasă pe director, sănătos şi nevătămat, funcţionîndu-i toate piesele, şi predîndu-l în bună stare Aureliei, soţia sa. N-o chema Ana, ca pe soţia constructorului de mînăstiri, însă nici mult nu mai avea, pînă să arate ca muruită de vie. Căci bărbatu-său îi mînca sufletul. După cum mi-am dat seama mai tîrziu. Cerîndu-i, cu zîmbetul pe buze, să-l ajute la întreţinerea şi dezvoltarea prestigiului şcolii ce cu onoare conducea. El, iar nu plăpînda femeie.

Pe biata Aurelia o şi anunţase cînd îl predasem :

— Fată dragă, eşti norocoasă ! De două ori. Mai întîi că-l cunoşti pe maestrul nostru, şi-apoi, aici e-aici, fiindcă datorită lui, care m-a cărat pretutindeni în Deltă, ai să devii comandant-adjunct al expediţiei. Avînd ca misiune îngrijirea, hrănirea şi supravegherea copiilor...

— Care copii ? s-a mirat sfînta mucenică. N-o avem pe Ancuţa ?...

— Aia s-o crezi tu, dragă fată ! Dar copiii mei, de la şcoală ? Nu-s şi-ai tăi, de vreme ce sînt părintele lor sufletesc ?... Pregăteşte-te, că-n trei săptămîni o-ntindem la drum !

N-am mai asistat la explozia de bucurie a Aureliei. Eram lămurit.

„Expediția Nisetrul 2“

Atît de lămurit, încît numaidecît mi-am declanșat munca de organizare. În privința deplasării în Deltă. Nu, în nici un caz nu urma să particip la extraordinara călătorie a grupului, ci altceva nu-mi dădea pace. Cum să fac să aflu totul despre desfășurarea expediției ? Se afla acolo, miroseam eu, excelent material pentru încropirea unui roman pentru copii și tineret.

Fără să-i dau de știre profesorului, l-am abordat imediat pe copilul vecinilor de peste drum, un băiețandru la vreo paișpe ani, Găbiță Ioniță, și i-am zis :

— Măi Gabi, ți-a plăcut cărticica aia, a mea, „De-a v-ați ascunselea“ ?

— Păi da' na, cum să nu !

— Mersi. Atunci e-n regulă... Am de gînd să mai scriu una. Care să se petreacă tot în Deltă. Îți dai seama ce-nseamnă ?

— Nu prea ! Decît că va trebui s-așteptăm cine știe cît, pînă s-o citim și noi...

— Ei bine, află că nu-i așa ! Nu ți-a funcționat coțofana... Uite despre ce-i vorba. Mi-a spus directorul vostru c-ai să fii căpitanul expediției organizate de școală. Dacă vrei să dai o mînă de ajutor unui amărît de scriitor, ce nu-și poate mîna bidiviii ca voi, atunci am o rugăminte...

— Nu-i o problemă ! Fac orice pentru dumneavoastră.... Mă duc după bere la „Han“, în pădure ?... Sau umflu caucioacele „Bombiței“ ?

— Fii serios ! Mă știi pe mine de bețivan, de exploatator al muncii subdezvoltaților ? Altceva îmi trebuie. Dar să rămînă între noi... Să-mi scrii, zi de zi, un soi de jurnal de bord al expediției voastre. Din punctul tău de vedere. Dar și-al colegilor tăi. Pățanii, isprăvi, ce faceți, ce dregeți, mă rog, tot ce vi se întîmplă...

— Tot, fără să se prinză directoru' ? De, știu eu ! Îndoi-m-aș...

— Nu-ți fie teamă, dacă află, te scap din mîinile lui. Că doar e vorba de voi, de școala voastră, nu de secretele unei expediții cosmice.

— Bun ! Atunci se face, a exclamat Găbiță.

A acceptat și meșterul Manole. Căruia i-am propus aceeași mișculație. Un jurnal de campanie. Semioficial, pedagogic, didactic. Un singur lucru l-a neliniștit :

— Și dacă avem niscaiva necazuri, belele, dacă tragem în bară, mai e bun la ceva jurnalul ?...

— Și mai și ! Fiind realist. Autentic. Neprefabricat !

În august, cînd s-a întors, cu succes, „Expediția Nisetrul 2", pot spune că am fost încîntat. Citind jurnalul de cort ținut de Găbiță. Iar apoi, documentul redactat de director. Care, spre mirarea mea, oarecum versat în expuneri scriitoricești, m-a surprins prin evidente calități literare. Și, cînd m-am întîlnit cu Vasilescu, l-am și luat pe de departe :

— Ia ascultă, măi meștere Manole, ai umblat cîndva pe la poezii ?

— Dar bineînțeles ! Umblu și-acu'... Pentru sufletu' meu !

Aflînd noutatea, am întreprins o adevărată campanie de săpături arheologice. Din dorința de-a descoperi preferințele unui profesor de educație fizică. Știind, din auzite, despre sportivi, că nu s-ar cam omorî cu literatura și arta, în general. Nu era așa. Vasilescu citise și-altceva decît legenda tizului său, avîntîndu-se în mai toate domeniile. De la filozofie și pînă la studii străine de strîmta sa specialitate. Care, din cîte am dedus, nici nu era chiar atît de strîmtă. Și m-am simțit rușinat.

De-a doua zi, pornind de la jurnalul de campanie al profesorului, și recitind pentru a nu știu cîta oară însemnările amănunțite așternute pe hîrtie de Găbiță, am purces la drum. Mai exact — la reconstituirea a ceea ce reprezentase „expediția Nisetrul 2". Luîndu-mi note, conspectînd și prelucrînd, în vreo două săptămîni am obținut o imagine, cît de cît, a minunatei aventuri școlărești. Chiar curat școlărești. Deoarece lucrurile se petrecuseră la nivelul vajnicilor mei puștani din Găgeni. Iar Manole, așa cum rezulta, fusese, în fruntea echipajului, un autentic părinte. De familie. Compusă din vreo cinșpe persoane. Pe puțin.

Plecaseră noaptea. Îmbarcîndu-se din halta noastră, a Găgenilor. Petrecuți de tați și mame îngrijorate, de restul rubedeniilor. De parcă ar fi pornit spre polul opus al pămîntului. Iar nu la o zvîrlitură de băț, coleșica, preste gîrlă, la marginea Sulinei.

Bietul profesor nu dormise, cît durase drumul pînă la punctul terminus, canalul Cardon, nici zi, nici noapte. Mereu numărase copiii, bagajele, socotise întruna, revizuind permanent necesarul de alimente, văsăraie, oale, cratițe și tigăi, sticlele de ulei, borcanele de dulceață, laptele praf, echipamentul (saci de dormit, corturi, farmacia) pînă ce simțise că i se face capul baniță. Nevastă-sa, biata Aurelia, așijderea. Că de-aia fusese cooptată comandant-adjunct. Mai exact, administratoarea, bucătăreasa și îngrijitoarea liotei de copii. Dă-le biscuiți, ceaiuri calde, acoperă-i să nu răcească, numără-i ceas de ceas, să nu se piardă careva pe drum, șterge-i la nas pe cei mai mărunței, mai dă-le cîte-un hap celor stricați la stomăcel, mă rog, un întreg balamuc.

Chiar mi-a mărturisit, odată, cînd ajunsesem la o sumară reprezentare a rolului ei :

— Maestre, e mult mai ușor să ai grijă de copilul tău decît de cei ai altora ! Într-atît am fost de stresată, tot timpul, încît pe Ancuța mea am pierdut-o din ochi, în gară la Galați, dar pe copiii lu' bărbatu-meu deloc. Unul n-a lipsit la apel !

Cînd au debarcat pe malul canalului Cardon, unde avea să fie instalată tabăra, meșterul Manole a putut răsufla liniștit. Pentru ca, numaidecît, să preia conducerea operațiunilor de ridicare a corturilor. Iar pe la miezul nopții, cînd abia izbutise să identifice componentele învălmășite ale agregatelor, să răsufle pentru a doua oară. Adormind pe loc. Buștean. Fără să-i treacă prin minte că instalațiile aveau să se prăbușească una după alta, fiind montate în condiții precare, la lumina lanternelor.

De-a doua zi, încă din zori, împreună cu nevastă-sa și cîțiva puștani mai măricei lua totul de la început. Instalînd, de astă dată definitiv și ca lumea, „locuințele" expediției. Lucrînd ca disperați, în două ceasuri termi-

naseră. Ca, apoi, să pună imediat apă la fiert. Pentru ceaiul de dimineață. Nebunie mare, și chestia cu micul-dejun. Umblă prin bagaje după pachetele cu brînză și biscuiți, caută untul și borcanele de dulceață, cănile din tablă emailată, ceainicele, pirostriile, aragazurile de voiaj, chibriturile și multe alte mărunțișuri. Deși fiecare membru al expediției avea sarcini precise, care biolog, care bucătar, care zoolog, care responsabil cu întreținerea echipamentului, nimeni nu se pricepea la nimic. Și-abia atunci a-nceput munca de autentică educare a școlerilor. Învață-i cum se-aprinde un foc, cum se-așază ceainicul pe plita aragazelor, cum se taie pîinea, cum se desface o cutie de conserve și, mai ales, cum se spală vasele de bucătărie. Manevră necesară la fiece nouă masă. Încît, la un moment dat, aproape pierzîndu-și mințile, Aurelia i-a întrebat pe „expediționari" :

— Măi copii, voi, pe-acasă, nu vă ajutați părinții în gospodărie ?

— N-avem cînd ! i-a răspuns unul. Noi învățăm. Că de-aia-mi spune tata : „Mă, să iasă din tine inginer, nu salahor ca mine !" Iar de gătit se-ocupă mama... Cînd vine de la uzină... Sau de la global... De ce să spălăm cratițe, de vreme ce-o să avem altceva de făcut în viață ?

Atunci i-a sărit mustarul directorului, care l-a luat la mustruluială :

— Dacă nu-nveți ca lumea cum se răzuie ceaunul de mămăligă, cum se spală o tigaie, sau cum se taie o cutie de sardele, n-ai să mănînci nimic ! Cît ține tabăra... Și nici acasă. Că-l iau la o vorbă de taină pe taică-tău, și-l îndemn să te instrumenteze. El s-a dus cu vaca la păscut ani de-a rîndul, iar tu nu ești în stare să desfaci o cutie de lapte condensat ? Nu-i posibil...

După care, văzînd copiii adunați la „distracție", li s-a adresat și lor :

— Fraților-cumnaților, n-ați știut-o pînă acum, dar sînteți în pom ! Dacă nu vă calificați multilateral, plecăm acasă. Neștiind să curățați un pește de solzi și de măruntaie, nefiind capabili să fierbeți și să dați la făcăleț o mămăligă, riscăm să murim de foame... Și n-o să vă gătească nevastă-mea toată ziua, bună ziua ! Este, sau nu este ?

Ruşinaţi, copiii şi-au vîrît nasurile-n pămînt şi s-au retras tactic. Iar peste vreo cinci minute, se pisiceau pe lîngă Aurelia, Ana lui Manole, al nostru, rugînd-o :

— Tovarăşă Nisetru, învăţaţi-ne să gătim, şi nu numai atît, ci şi toate celelalte... Şi spuneţi-i tovarăşului Somnu să nu ne toarne la ăi de-acasă !

Aurelia s-a şi apucat de „instrumentarea" expediţionarilor. Încîntată şi nu prea că fusese botezată „Nisetru" şi că lui bărbatu-său îi ziceau „Somnu". De altfel, fiecare membru al echipajului căpătase o poreclă de specialitate. Pe Gabi îl chema Babuşcă, pe Gabi ăl mic, băieţelul lui nea Mărin, Guvide, iar ceilalţi şi mai şi : Somotei, Rechinu, Fomisă, Crăpceanu, Ţiparu, Plătică sau Cleanu. În orice caz, peste vreo trei zile ştiau toţi cum se curăţă fiecare specie. Mai cu seamă dacă-i purta şi numele.

Cît au funcţionat în tabără, de data asta mai pe profilul sarcinilor ce li se atribuiseră, copiii s-au mai schimbat. Încît, odată reveniţi acasă, uneori nici genitorii nu-i mai recunoşteau. Erau alţii, sau fuseseră înlocuiţi pe drum ?

În orice caz, „Expediţia Nisetrul 2" a rămas în istoria şcolii. Dar şi-n analele satului. Ca şi pînă atunci, profesorul şi directorul a fost considerat părintele secund al copiilor. În anul următor, apelînd la el, absolvenţii s-au îndreptat spre meserii, şcoli profesionale, licee de specialitate. Ţinîndu-se tot atît de ţeapăn, ca fizic şi stare sufletească, lua în primire generaţiile ce veneau la rînd. Nădăjduind şi-acestea, din adîncul inimii, să participe la viitoarele expediţii : „Nisetrul" 3, 4, 5, şi-aşa mai departe.

Elev — la vîrsta a III-a !

În vara cealaltă, pînă să se organizeze „Nisetrul" (3 sau 4) aparţinînd elevilor şcolii, l-am mobilizat pe director să plecăm împreună în Deltă. La un pescuit de

pomină, fiind de mult amîndoi filoxeraţi. Şi, în cea dintîi săptămînă de vacanţă, demaram spre Murighiol. În trei. Eu, bulgăroaica de nevastă-mea şi profesorul Vasilescu. Încărcaţi cu toţii, plus arme şi bagaje, în „Superbombiţa" mea.

Au fost zile de vis.

Ne-am folosit de invitaţia ce ne-o lăsase nea Barbu, tatăl albinelor, cum i se mai zicea printre cei de-o breaslă cu el. Omul activa vara în Deltă, unde se ocupa cu recoltarea mierii de „menta aquatica", cazîndu-şi stupii în zonă. Iar noi am căzut pe capul lui. Obligîndu-l să ne găzduiască la cabana sa, să ne pună în temă şi să ne indice „locurile" de taină. Unde mai exista şi peşte. Care să se lase la cîrlig.

De n-ar fi fost meşterul Manole, poate nu m-aş fi descurcat într-o atare aventură. La etatea mea, îmi venea greu să car joarţele după mine, să întreprind săpături adînci în căutarea rîmelor şerpeşti, să culeg undiţe luate de ape, ba să mai şi străbat kilometri întregi. Cînd după ştiucă, biban „soleil", cînd după somotei sau chiar somn. Nu prea mai ţinea figura. Şi l-am ademenit, declarîndu-i :

— Meştere Manole, cît îmi eşti tălică de profesor, de data asta ai să vezi cu ochii personali ce-nseamnă a preda lecţii... Şi-asta de la mine. Care-s veteran în arta pescuitului. Cu-o vechime apreciabilă în „ramură", ca să mă exprim şi-aşa... Mă ajuţi la deplasări şi transpoarte, te-ajut să dai la japcă ! Ei bine ?

— Să zicem, maestre, să zicem ! Uite, aşa-i viaţa. Mereu învăţăm. Unii de la alţii...

Cînd ne-am instalat în cabana de pe canalul Tuzlina, pe care nea Barbu ne-o pusese la dispoziţie, cărîndu-ne acolo cu şalupa, şi ne-am potolit sufleţelele cu nişte ceai de furaje (în aşteptarea crapului fript la proţap, de-a doua zi), la lumina becului de 2000 waţi, furnizat de luna plină, profesorul s-a pus pe povestit.

Şi-atunci am aflat că nu era novice în materie. Chiar şi mai mult, în vacanţa de primăvară îl „instrumentase" şi pe Petrăchiţă, primarele nostru, prietenul subsemnatului şi-al său, întru găbjirea carasului şi-a crapului şaran. Tot la faţa locului, unde ne găseam acum. Nevastă-mea, încîntată, îl asculta cu sufletul la gură. Ştia să

istorisească frumos Vasilescu. Şi nu numai despre arta pescuitului. Ci şi despre cea a creşterii vlăstarelor. Mai localizat, a copiilor din Găgeni. De douăzeci de ani se ocupa de ei. Şi-am văzut că-şi iubea satul, mai intens decît sălaşul propriu. Dacă Manole din legendă zidise o mînăstire, Manole al nostru ridica generaţii de găgenari. Scoţînd oameni de nădejde, serioşi, şi care-şi îndrăgeau şi-astăzi dascălul din copilărie. Niţel jenat, am întors-o şi eu, ca la Ploieşti, schimbînd capul de compas şi declarîndu-i :

— Măi frate, pe vremurile mele, eram as în branşă ! Astăzi, însă, cînd matale „instrumentezi" pescari începători, înseamnă că s-a schimbat ceva în regimul apelor, ca să zic aşa. Uite ce-i, îmi retrag spusele şi-ţi cer să mă accepţi ca elev... Arată-mi şi mie ce i-ai arătat lui Petrăchiţă. Se face ?

— D-apăi cum nu ! Nu eşti şi tălică de-al nostru ? Mîine tragem la japcă. E chiar în dosul cabanei...

— Cum adică, ştiai ce-i aia japcă ?

— Păi da' na ! De cînd regimul apelor e altu', cum spui matale, s-au ivit cam pretutindeni numai jăpci... Pe-aici mai dai de-un caras... uman ! Restul : şaranul, bibanu' baban, somoteiul, ăştia-s la nimereală...

Şi, în cele cîteva zile cît am trăit la Tuzlina, în condiţii de comună primitivă, fără lumină, instalaţii sanitare, şi-altă apă decît cea din canal, am avut posibilitatea să-l cunosc mai îndeaproape pe meşterul Manole. Stînd, serile, îndelung de vorbă. Despre toate şi alte multe. Viaţă, destin, istorie, viitorul satului de-azi, al tineretului. Şi-am rămas profund dezamăgit. În ceea ce priveşte părerea mea. Asupra noţiunii de profesor de educaţie fizică. Absolut eronată. Din cele auzite, rezulta cu totul altceva. Mai precis, „sportivul" nostru era un om complet. Educat zdravăn, la zi cu problemele contemporaneităţii, citit, preocupat de soarta celor ce-i fuseseră daţi pe mînă. Cam moralizatoare concluzia la care ajunsesem, însă reală. Oricum, obţinusem o altă imagine despre om. Opusă celeia pe care o avusesem mai înainte.

Că-mi zicea Vasilescu :

— Maestre, matale prea te dai în vînt după vorbe mari... Problemele noastre, de azi, ale luminătorilor satutului, sînt mult mai complexe, mai la obiect. De n-ar fi Petrăchiţă, care se zbate, numai el ştie cum, meleagurile de-aici ar avea şansele depopulării... Am rămas fără tineret, fără ogrăzi îmbelşugate, doar case părăsite, pradă eroziunii timpului. Ei bine, nu se poate aşa. Deocamdată, pînă n-ai să vezi pe viu, la toamnă, cînd am să te poftesc să asişti la acţiunile şcolii, ale copiilor şi-ale învăţătorilor şi profesorilor, nici n-are rost să-mi bat gura de pomană... Căci atunci sîntem prinşi, pînă la Dumnezeu, în miezul satului. Ne vîrîm în toate. Culegem viile, adunăm ştiuleţi abandonaţi pe tarlale, creştem viermi de mătase, recoltăm poama livezilor... Mai cîştigăm şi nişte bani, astfel. Să punem la punct clădirea şcolii. Să ne cumpărăm lemne, pentru iarnă, să vopsim din nou băncile şi pupitrele. Dacă n-am aduna noi, şcolarii, în general vorbind, maculatura din care se fabrică iarăşi hîrtie, nu ştiu pe ce s-ar mai tipări cărţile. Pe de-altă parte, cînd ai să constaţi cum ne străduim să cîştigăm întregul sat pentru un strop de dragoste faţă de şcoală, ai să vezi ce urmărim. Şi-anume să reţinem copiii, în limite firești, lîngă pămîntul ce ne dă pîinea cea de toate zilele... Pornind, ai să rîzi poate, chiar de la practicarea sporturilor. Care atrag nemaipomenit tineretul. Avem şi stadionul nostru, ai să-l admiri, căci nu-i de ici de colo. Pe el vin să joace fotbal, volei, handbal, pînă şi şcoli din alte părţi. Başca ingineri, muncitori şi maiştri de la „Intex", fabrica de inărie a comunei-mamă... Am obosit, maestre, zău aşa, de cînd te tot bat la cap cu isprăvile mele, mai cinstit spus ale „cadrelor didactice". Vai de capu' meu, iacă, am început să cuvîntez ca la şedinţe. Ştii ce ? Hai să ne culcăm. Iar în zori, fuga la japcă. Poate rostuim de-o saramurică !

De dormit, le dormeam. De bine, de rău. Eu cu bulgăroaica înghesuiţi în căbănuţa lui nea Barbu. Iar directorul afară, la aer, sub acoperişul de stuf al şopronului din curte. Unde se culca pe masă, învelindu-se cu nişte pături subţirele, plus cîteva bucăţi de péfélé. Să-i ţină şi ele de cald, nopţile fiind răcoroase...

Către crăpatul de ziuă, surprinzînd huruitul şalupei lui nea Sandu, am trezit-o pe nevastă-mea :

— Ce s-o fi întîmplat, de vine stuparu' după noi ?

— Hai afar', să vedem despre ce-i vorba !

Nu era nici tatăl albinelor, nici şalupa, ci huruitul motorului personal al profesorului. Care, ghemuit covrig pe masa de sub şopru, sforăia omeneşte. Însă atît de sonor şi adînc, de-ai fi zis că ne-atacă o flotilă de vedete rapide.

Ziua mea, ziua lui şi-a altora

Bineînţeles, în decursul timpului îmi căpătasem un prieten. Temîndu-se să nu-l iau de demagog, din pricina discursurilor pe care mi le recitase la Tuzlina, n-am mai scăpat de insistenţele directorului. În toamnă m-a invitat, cvasioficial, la fel şi fel de festivităţi sportive, ca suporter al echipei găgenarilor din şcoala noastră. Care se-ntreceau cu elevii din Păuleşti. Apoi au urmat diverse „Daciade". La care Manole, ajutat de sfînta mucenică Aurelia, nevastă-sa, îşi dădea şi sufletul ca totul să iasă bine şi lumea să fie mulţumită.

Prin septembrie, mai în fiece an, Vasilescu mă vizita fălos şi mîndru, mai în buiestru ca Ducipalul lui Alexandru Macedon, să-mi comunice, pe bază de diplome, rezultatele campaniei agricole. Atît ale satului, cît şi, mai ales, cele obţinute de şcolarii săi. Şi-mi zîmbea fericit, în timp ce sorbeam din cafeluţele cu care mă simţeam onorat să-l tratez :

— O făcurăm lată, maestre ! Şi pe bune, nu de gura organelor... Am cules viile, şi-am cîştigat o groază de bănuţi. Pentru şcoală. Aşa că sîntem asiguraţi de lemne... Tălică oi fi crezut că ţin să-ţi apar în faţa ochilor ca

fruntaș în muncă, lăudat de „Flamura". Ei bine, nu-s omu' ! Mă strădui să fac, iar nu să-mi bat limba-n gură... De-aia am și venit la matale.

— Păi nu ca să-mi demonstrezi ce mare e aportul școlii, am căzut eu în păcatul exprimărilor șablon, nu de-aia ?

— Deloc ! mi-a surîs blînd și-nviorat profesorul. Am dori să te integrăm și pe tălică într-o activitate culturală...

— Cum adică, nu activez scriind ba mai și publicînd, din cînd în cînd, cîte-o cărțulie ? Aia nu-i mișcare culturală ?

— Ba da, cum să nu, însă personală. Deci, ca să te scoatem din egoism, te rugăm să ne scrii un text pentru brigada artistică. Cu care să participăm la faza intercomunală...

— Măi Manolică-meștere, dar nu mă simț dotat întru atari specii literare, zău așa ! am dat înapoi.

— Și-atunci, de ce-accepți postul de președinte al juriului „Festivalului Tudor Mușatescu, de satiră și umor", de la Cîmpulung, mai an de an ? Nu ești în... ramură ?

— Cred că mai mult din pricini de familie ! Fiind un soi de nepot de-al doilea al scriitorului. Altminteri nu prea văd de ce m-ar pofti organele culturale argeșene...

— Aiurea ! Umbli cu goange, ca și-n lucrările matale din „Urzica".

Dîndu-mi seama că profesorul îmi punea pumnul în gură, n-am avut cum să-i mai răspund decît primind sarcina trasată. Iar în luna următoare, vreo săptămînă și ceva m-am ocupat și de instruirea brigăzii artistice de amatori. Alcătuită din intelectuali pe plan local : învățători, profesori, absolvenți ai școlii, adjuncta cu propaganda de la Consiliul popular, drăguța de Jenny. Care, fără ifose, au jucat, dansat și cîntat. Mai dihai ca la divertismentele de la TV. Iar eu urlam și bîțîiam, ținînd să imprim ritmul și accentele necesare. Păi de, fusesem cîndva, în tinerețe, om de teatru. Controlor șef la bilete, în cadrul teatrului „Tudor Mușatescu".

Acțiunea s-a încheiat cu bine, brigada noastră obținînd locul al treilea. Din cele patru existente în concurs. Deloc amărît sau dezamăgit, am continuat să sprijin asemenea acțiuni. Întreținînd relații umane, de sprijin moral, cu majoritatea membrilor echipei. Mai ales cu chitaristul acompaniator, Cristi Stan. Autentic talent. Care, compunînd, interpretînd, scriindu-și și textele, tindea s-ajungă un soi de Șeicaru. Al Găgenilor. Deocamdată.

Prinzînd gustul activităților culturale, însoțite de muzică, poezie, și dans ultramodern, am purces să-mi organizez sărbătorirea zilei de naștere în același stil. Poftind la aniversare oameni cu evidente înclinații spre artă. Dintre prietenii de dată recentă, de cînd mă mutasem la Găgeni: Nădăjduind să trăim, bine mersi, și-n deceniile ce va să vină, n-au să lipsească de la această importantă dată, pentru mine, explozivul meșter Manole, mucenica de nevastă-sa, Petrăchiță și Tănțica, altă vajnică soață, inginerii Vînju (de fapt Gînju) și Ciufulici (în realitate Ciufu), cu familiile, doctorul Stroie Val-Vîrtej, și-ăsta un „număr" și nici Ghiță Uriașu, pictor și muzician, chitarist, compozitor și textier. Alt Vasile Șeicaru în sector. Ca să nu mai pomenesc de nemaipomeniții mei vecini, Ioniță și Iordache. Cu Lina și Madi, neveste profilate pe dansuri populare.

Acum doi ani, parcă, m-am lăsat antrenat și-n demonstrații de rock'n roll. Cînd invitații s-au tăvălit pe jos de rîs, asistînd la exhibițiile mele dansante. Sprijinit de stîlpul de susținere al șopronului. Unde avea loc festivalul personalității subsemnatului.

Atunci mi-a intrat, definitiv, în inimă meșterul Manole. Căruia, făcîndu-i-se milă de neajutorarea noastră, s-a transformat în maestru de ceremonii. Dînd un sprijin substanțial, bulgăroaicei, la servirea corespunzătoare a invitaților. Fără să pună pic de băutură pe limbă. Altminteri, ar fi pățit ce-am pățit eu. Care m-am cherchelit de bucurie. Mai întîi fiindcă iarăși mai furasem un an vieții, și-apoi fiindcă mă vedeam înconjurat de oameni de omenie, de bună credință, apți să prețuiască și-un ne-

însemnat scîrţa-scîrţa pe hîrtie, condeier dornic s-aducă rîsul pe buzele semenilor.

Abia a doua zi am aflat de la profesor cine izbutise să mă ducă la culcare. Căci mereu mă întrebasem, nemaiţinînd minte nimic, cum de ajunsesem de unul singur. Macistele fusese acela. Uitînd de prestigiul său de director şi „corp de iluminare" a satului, se purtase ca un frate cu mine. Săltîndu-mă în culcuş. Biata Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, nici n-ar fi avut ambiţii în această direcţie. La volumul (eventual şi volumele) subsemnatului, risca o discopatie sigură.

Ce să-i faci, se mai întîmplă năzbîtii dintr-astea ! Că doar n-o să-mi sărbătoresc ziua de naştere în fiece zi, săptămînă sau lună. Şi-aşa nu prea beau. Decît nenumărate cafele şi tone de tiutun. Însă, cu scop. Bine definit. Fără ele, n-aş putea lucra. Iar asta o fac zilnic.

Cum bine îmi spunea profesorul de educaţie fizică :

— Meştere, dar matale n-ai de gînd să te potoleşti ? Unde-ai s-ajungi astfel ?... Sănătos îi oare să stai toată ziua lîngă „Erika", maşina matale de scris, cu pachetu' de ţigări şi cana de cafea alături ? N-aş prea crede !

Bietul director. Ce ştia el ? Tolstoi lucrase zdravăn pînă la adînci bătrîneţi, Somerset Maugham, pînă la vreo 90. De Michel-Angelo, ce să mai vorbim. Era nonagenar, şi-ncă trudea. Şi i-am dat replica :

— Manolică tată, dacă alţii mai mari au scris, ca Sadoveanu şi Arghezi, şi după optzeci, eu de ce-aş trage pe uscat ? Fie ciotu' cît de mic, cine mai ştie, poate răstoarnă caru' mare... Cum aş ţine să fac şi eu ! În definitiv, cu sănătatea ta de bivol, cu firea-ţi neastîmpărată, cu darul de-a rămîne ceva în sat, de pe urma dumitale, nu rîmneşti să lucrezi şi-n ultima clipă ?

— Cam aşa ar fi ! Însă nu ca Manole, ăl din legendă, care-a zidit, a dărîmat şi-a ridicat din nou. Ci ca Vasilescu, tot Manole, care s-ar da şi-n gura lupilor, nu numai a lumii, ca să clădească întruna suflete tari şi şcoli, fără să răstoarne nimic ! Este ? Sună a laudă, dar asta-i credinţa mea. Pe bune...

De-aia îmi plăcea de profesor. Totdeauna se temea să nu fie considerat demagog. Şi, pot să spun cu mîna pe inimă, nu era. Ci, precis, un soi de meşter Manole. Care degeaba se fereşte de tizul său. La urma urmei, un ziditor de eternităţi e şi el. Nici măcar nu-l cheamă aşa, ci invers — Vasile Manolescu.

Spre „Casa umorului"

Va să zică, după cum am mai pomenit, am fost prezent la Simpozionul traducătorilor în '78, '80 și '82. La Varna. Sau, e posibil și-așa. Întrucît nu țin neapărat să recurg la documente, amintirile-mi fiindu-mi mult mai prețioase prin valoarea lor afectivă decît datele din acte, jurnale de bord și însemnări făcute cu diverse ocazii, să fi fost în '76, '78 și '80. La celelalte nu m-am mai dus. Și nici n-o să mă deplasez de pomană, pînă n-o să am gata antologia făgăduită drujbiștilor. Și, fiindcă s-ar putea să mai dureze, am impresia c-am să particip la fastuoasele întruniri ale tălmăcitorilor de bulgară, conform unor calcule extrem de prudente, cam prin '98, dacă nu chiar 2000.

Cu-o singură condiție. Să mai apuc intrarea în cel de-al treilea mileniu. Problemă ce nu mai depinde de mine. Ci de „mosor". Mai exact de ața de pe mosor, cum se exprimă tanti Ralița, cînd se referă la zestrea genetică a fiecăruia dintre noi. În legătură cu „Soluția finală".

Și totuși mi-a mai fost dat să vizitez țara de peste Dunăre, cred că în vara lui '83. Cînd m-am trezit la Festivalul internațional al umorului de la Gabrovo.

Invitația fiind personală, din partea unui vicepreședinte al Uniunii artiștilor plastici bulgari, bănuiesc că eram victima unei neregretabile confuzii. Cred că, văzîndu-mi-se des numele în „Urzica", bietul om își imaginase că sînt caricaturist. Și eram caricaturist, spuneau unii dintre colegii din viața literară, chiar și critici, doar că mă mani-

festam în proză. „Merge şi-aşa !“, mi-am zis eu. Şi-am acceptat invitaţia.

Astfel încît, într-o călduroasă seară de iunie, mă urcam în expresul Moskva-Sofia, nepetrecut de nimeni. Intenţionat nu primisem să fiu însoţit de nevastă-mea. Explicîndu-i cu duhul blîndeţii :

— Copilă bună, stai liniştită acasă şi ai grijă de tine!

— Bine, măiestrică, dar de matale cine o să aibă grijă ?

— Soarta, destinul şi restul, adică fatalitatea ! Sciatica lombară m-a lăsat de săptămîna trecută, fără sechele notabile, iar dacă păşesc şui, mai mult călcînd pe stîngul decît pe dreptul, la mine asta nu mai contează. Mai rău ar fi fost fără funcţionalitatea amîndurora...

— Şi ce-am să fac singură ?

— În problema asta nu-ţi fă gînduri ! Decît să te ocupi de mine, aşa cum o faci de patru decenii încoace, ai să vezi de livadă, vie şi grădină. Sînt atîtea acţiuni importante la Tîncăbeşti, pe probleme de agricultură, încît mă tem că n-o să mai ai nici cînd dormi ! Din zece în zece zile stropirea viei şi-a livezii, şi nu uita că Rovralul se amestecă bine înainte de a-l turna peste zeama bordeleză... Iar Parathionul, fiind extrem de toxic, trebuie manipulat cu extremă atenţie. Şi-apoi, la grădină ? Mana roşiilor şi-a castraveţilor, copilitul, legatul, urmărirea specială a datelor meteo, şi cîte şi mai cîte eteceuri! Vezi că n-o să aibi timp să te plictiseşti ?

Instalîndu-mă în cuşeta vagonului de dormit, clasa întîi, cu numai două paturi, însă suprapuse, am avut şi bucurii. Tot două. Mai întîi am constatat că urma să călătoresc împreună cu Dumitru Dinulescu, prozator, umorist acid şi regizor de film în devenire, căruia îi ziceam, de cînd ne-mprietenisem şi căpătasem încredere în el, mai ales fiindcă scrisese despre o carte de-a mea („Contratimp“) favorabil, ceea ce-nsemna c-avea ceva glagorie la cap, „nea Puşi“, eventual „dom' Puşi“. Deşi exista între noi o sensibilă diferenţă de vîrstă. Iar apoi, că locul meu, conform datelor de pe „platzkart“, se afla la cea mai înaltă altitudine, fiind reprezentat de patul de sus.

În pofida insistenţelor lui Puşi Dinulescu, l-am refuzat net cînd mi-a propus un schimb avantajos. Adică el

sus, iar eu jos. Oi fi fost eu de gabarit depăşit, însă aveam mîndria mea. În pofida supraponderalităţii, posed o agilitate inexplicabilă.

Şi ca să-l răsplătesc pentru drăgălăşenia sa de scriitor excentric, căci dacă n-ar fi fost astfel nu mi-ar fi cedat locul, l-am rugat să organizeze, pe socoteala mea, cu însoţitoarea vagonului, o rusoaică dolofană şi poliglotă, cumpărarea a douăşpe sticle de „Schweppes". Să avem ce bea la drum, în afară de cafele.

Dinulescu era extravagant nu numai ca scriitură dar şi ca om. Spre osebire de subsemnatul, care-şi îmbrăcase eternul costum de vară din trevira, fost cîndva bleu-petrol, el purta un simplu bluzon uşor, nădragi de tip blugi şi adidaşi. Iar ca bagaje, avea cu dînsul doar o uriaşă sacoşă. Şi-aia petrecută pe după umăr. Însă ultramodernă şi ultraamericană. Fiind prevăzută cu nenumărate fermoare şi gadgeturi.

Cînd l-am invitat la o gustărică de seară lejeră, întrucît eram înzestrat de-acasă cu-o sumedenie de produse dietetice (costiţă afumată degresată, prin fierbere prelungită, ouă răscoapte, circa o duzină, tomate, castraveţi şi ardei graşi, unt tip B, sare fără sodiu şi cîteva chiftele din carne de vacă, porcul nefiindu-mi prielnic, deoarece îngraşă organismul uman, ceea ce nu-i deloc uman din partea lui), Puşi şi-a desfăcut imediat unul din compartimentele sacoşei. Şi m-a contrainvitat. Să ciugulesc şi din merindea sa.

Pentru a nu-l jigni, am primit fără mofturi. Mai ales cînd am văzut ce-avea la dînsul : pui fript, cotlet de purceluş bine prăjit, mititei de la „Casa Scriitorilor", plus o gamelă plină cu cartofi înăbuşiţi (À la lyonaise), cu usturoi şi boia. Şi-am ciugulit. Pînă nu i-a mai rămas nimic bietului om. Căci lichidasem, bineînţeles, cu participarea sa, şi dotaţia personalităţii subsemnatului. Rămaşi doar cu „Schweppes"-urile, ne-am astîmpărat setea dezlănţuită de mica noastră cină. Lichid gazos aromat, nespus de agreabil. Motiv pentru care am mai comandat însoţitoarei o lădiţă. Să se găsească acolo, la casa omului.

Cînd să ne culcăm, dornici să tragem un puişor de somn pînă la frontieră, unde urma s-avem de lucru intensiv cu două rînduri de vameşi şi grăniceri, am tentat

marea aventură. Să mă sui de unul singur în patul suspendat. Prima încercare nu mi-a izbutit. La a doua, ajutat de Puşi Dinulescu, am reuşit. Să-l fac extraplat ! Căzînd de la doi metri. Peste eminentul meu coleg într-ale literaturii.

Se-nţelege, i-am sărit imediat într-ajutor. Ca între confraţi, iar nu contrafraţi, cum se mai obişnuieşte în lumea artei. L-am trezit din leşin destul de rapid, stropindu-l cu-o sticlă întreagă de „Schweppes", l-am ridicat şi l-am aşezat sus, la cucurigu', pe patul meu, fiind mai în bătaia vîntului. În cazul cînd aveam noroc şi se deschidea fereastra.

Părîndu-mi rău de cele întîmplate, precum şi de tinerească sa pălăriuţă din pînză ce-o purta cu nonşalanţă, şi care-i rămăsese înţepenită pe cap, refuzînd să iasă, l-am întrebat pe dom' Puşi :

— Ce zici, încercăm să tragem amîndoi de ea ? Eu de boruri, iar tălică, din cap, dînd îndărăt...

— E-n regulă ! À la guerre comme à la guerre !

Şi-am biruit. Întocmai ca-ntr-o luptă pe cîmpul de bătaie. Eu rămînînd cu borurile în mîini, iar Puşi Dinulescu, contrariat, cu calota. Tot pe cap. Abia ceva mai tîrziu s-a eliberat singur de ea, înfuriindu-se şi trăgîndu-şi o palmă ţeapănă. La ceafă.

În sfîrşit, odată liniştiţi, ne-am pregătit de culcare. Stingînd şi lumina din cuşetă. Exact în clipa cînd grănicerii şi vameşii noştri îşi anunţau apariţia.

Intermezzo sofiot

La nouă dimineaţa, doar cu-o oră întîrziere, expresul nefiind nici el scutit de beteşuguri omeneşti, că doar de umanoizi era mînat, intram în moderna gară a capitalei bulgare.

Unde eram aşteptaţi. De-un bărbat nespus de vorbăreţ şi simpatic, care s-a recomandat :

— Inginer Atanas Maximov, însoţitorul dumneavoastră ! Mi-aţi fost indicaţi să vă ajut...

Cunoştea perfect limba noastră. Ceea ce m-a îmboldit să-l întreb :

— Unde-aţi studiat româna ?

— La mama acasă ! Doar taică-meu e bulgar, însă maică-mea-i calafeteancă... Acuma aş zice să ne grăbim, că la două plecăm cu autocarul spre Gabrovo. Mergem la Uniunea scriitorilor, unde-i vom aştepta şi pe ceilalţi colegi de călătorie. Invitaţi ai „Casei Umorului", cea care organizează Festivalurile internaţionale, şi sosiţi din mai toate colţurile lumii...

De la nouă pînă la două, era cam multişor de-aşteptat. Bănuind o încurcătură, l-am întrebat pe inginerul pensionar :

— Bai Atanase, dă-mi voie să-ţi spun aşa, ca să te simţi şi matale oleacă bulgar, dar de mîncat unde mîncăm?

— La Gabrovo !

— Cum ?

— Aşa cum aţi auzit... Nu Uniunea se ocupă de Festival, ci gabrovenii. Iar ăştia-s cunoscuţi de scîrţani. Dar şi mari umorişti. Cei mai glumeţi cetăţeni din Bulgaria ! Pînă şi-oraşul are ca emblemă o pisică fără coadă. Ştiţi de ce ? Fiindcă gabrovenii taie mai totdeauna coada pisicii. Din motive de economie. Fără coadă, motanul pătrunde mai iute, strecurîndu-se rapid pe uşă. Pe vreme de iarnă ! Deci, nu se pierde căldura din casă... (Să fi fost Hagi Tudose — al lui Delavrancea — gabrovean ?)

Informîndu-ne că urma să ne primim banii de buzunar la Gabrovo, şi că , în consecinţă, nu dispunea nici dînsul de fondurile necesare pentru a ne lipi de vreun restaurant, Maximov ne-a zîmbit resemnat.

Avînd un vechi prieten prin părţile locului, pe Goran Gotev, l-am întrebat pe bai Atanas dacă a auzit de el, şi cum aş face să dau de dînsul.

— Foarte simplu ! Îi telefonezi la serviciu. Acuma-i şef de cabinet al ministrului culturii...

Scumpul de Goran, cînd a auzit în ce situaţie ne aflam, m-a asigurat că-n zece minute ne-aşteaptă la restaurantul Uniunii scriitorilor.

Om civilizat, cult, talentat, cunoscător a vreo şase limbi pe care le vorbea fluent şi cursiv, şi care scria o carte despre România, unde lucrase vreme de peste opt ani, ne-a invitat pe toţi să prînzim laolaltă cu dînsul. Ceea ce s-a acceptat fără împotrivire. În timp ce beam cafelele, şi pălăvrăgeam despre toate şi nimic, Goran mi-a înmînat un plic, spunîndu-mi şoptit, într-o românească din cele mai pure :

— Un mic împrumut, ca să te descurci pînă primiţi diurnele ! Nu-ţi fă probleme, o să vi se acorde tot sprijinul, masă, casă şi bani de buzunar suficienţi... Ai să-mi returnezi plicul la înapoierea în Sofia !

— Numai plicul ?

Goran a chicotit satisfăcut că-mi recăpătasem tonusul vital şi mi-a replicat :

— Poate fi şi-alt plic. Principalul e să conţină aceeaşi sumă ! Ministerul nostru finanţează o bună parte din Festival, aşa că, după încheierea lucrărilor de la Gabrovo, unii delegaţi şi invitaţi vor mai beneficia de-un sejur de şase zile în capitala noastră. În orice caz, uite, ai aici cartea mea de vizită, cu toate telefoanele, şi mă suni dacă sînt probleme. Ai mei, cînd vei sosi la Sofia, vor neapărat să te vadă. Iar Katia, nevastă-mea, ţine să stai şi cîteva zile la noi... Să avem timp să ne-aducem aminte de vremurile de-altă dată !

— Cu multă plăcere ! Numai să nu-i pară rău. Ştiu cum găteşte, iar în faţa preparatelor ei, de voie de nevoie, mă simt obligat să abandonez orice principii dietetice. Zvîrl totul peste bord, de dragul unor dovlecei prăjiţi, aspersaţi cu iaurt şi smîntînă !

— Cunoaştem slăbiciunile tale !

După ce-a achitat nota de plată, Gotev ne-a părăsit avînd treburi la minister. Dinulescu, uimit de relaţiile mele internaţionale, m-a felicitat, fără urmă de invidie :

— Bravo, să ştii că-mi placi, măiestrică ! Tot aşa cum mi-a plăcut şi amicul matale... De fapt, cine-i ?

— Un ziarist de anvergură, autor de cărţi, fost corespondent al B.T.A.-ului la noi. Atunci l-am cunoscut... Dimităr Gherghiev, cel mai valoros teoretician al bulgarilor, în materie de prezentare grafică şi artistică a presei, tocmai îşi editase primul volum din tratatul său „Hainele ziarului". Citîndu-mă copios în carte, atît la bibliografie, în notele de subsol cît şi-n textul propriu zis al tomului, se simţise obligat să-mi expedieze, apelînd la Goran Gotev, un exemplar. Cu dedicaţie. Scuzîndu-se că folosise cîte ceva din scrierile mele de specialitate, publicate ani de-a rîndul în „Presa noastră". Fără să-mi mai ceară autorizaţia. Din moment însă ce eram vîrîţi la loc de frunte într-o lucrare de-atari proporţii, aproape nouă sute de pagini, atît ziarele şi revistele româneşti cît şi umilul machetator pe care-l ai în faţă, m-am considerat măgulit de atenţie...

— Formidabil ! exclamase Puşi Dinulescu. Şi eu care-mi imaginam că scrii doar umor... Habar n-aveam despre activitatea matale paralelă, din domeniul mai sus pomenit !

— Stai să vezi, că-i cu urmare ! Goran Gotev, impresionat şi el de locul ce mi se acordase în tratat, căutase neapărat să mă cunoască. Şi, într-o bună zi, mi-a telefonat, rugîndu-mă să-i fac o vizită, pentru a discuta pe marginea volumului pe care mi-l trimisese prin poştă... Am acceptat. Bineînţeles, după ce-am anunţat şi Uniunea noastră. Iar cînd i-am comunicat, la întrevedere, că tratatul mi se pare incomplet şi niţel rămas în urmă, Gotev m-a reţinut şi la masă, ca să-mi asculte, mai pe larg şi-ntr-o ambianţă corespunzătoare, infimele obiecţii. De-atunci, am rămas prieteni buni...

— Am văzut ! Chiar şi plicul, mi-a mărturisit Dinulescu.

— Iar ceea ce-i mai important, e că amicul meu, deşi ajuns om important, sau „gulemeţ", cum se spune în argoul bulgar, a rămas legat de ţara noastră. Cît a stat la Bucureşti, ne-am vizitat mereu, mi-a făcut rost de best-sellers-urile lor, m-a consiliat ce merită şi nu merită a fi tradus, iar cînd a citit versiunea românească a romanului lui Bogomil Rainov, „Un om între două vîrste", a

rămas mai mult decît încîntat. Realizasem o traducere ceva mai liberă, permiţîndu-mi unele intervenţii în stilul reputatului lor romancier. Însă cînd i-am comunicat şi tirajul în care apăruse volumaşul, ce crezi că mi-a spus ?

— Păi de unde să ştiu ? mi-a replicat Puşi Dinulescu.

— Că nici în Bulgaria, Rainov nu se bucurase de-un asemenea număr de exemplare... Meritul nu era al meu, ci-al nevesti-mii. Care-mi pusese la îndemînă un material brut de excelentă calitate. Îngăduindu-mi să mă joc în voie cu scriitura maestrului Bogomil !

Pe cînd sorbeam la cafeluţe în neştire, acuma fiind în posesia a o sută de leva, deodată m-am pomenit cuprins de umeri. De cineva care se afla în spatele meu şi mă „admonesta" (într-o rusă perfectă) :

— Bine, bre deadu-Vladu belo bradu, eşti la noi şi nu-mi dai de veste ?

N-am mai întors capul. Recunoscusem imediat vocea timbrată baritonal a secretarului Lăcezar Elenkov. În clipa următoare era în faţa mea, ca să ne îmbrăţişăm corespunzător. I-am prezentat comesenii. Le-a pompat mîinile prietenos, şi ne-a poftit la masa lui :

— Davaite cuşăti vmeste ! (sau ceva în genul ăsta)

Am fost nevoiţi să-l refuzăm. Spre regretul meu. Căci apucase să mă informeze că lansase o comandă de „nadeniţi", cunoscuţii cîrnaţi proaspeţi de casă bulgăreşti. La despărţire, căci autocarul ne-aştepta afară, după cum ne-anunţase „bai" Atanas Maximov, Elenkov m-a întrebat :

— Te duci la Gabrovo pentru antologie ?

— Exact ! Şi pentru ea... Dacă-mi pune la dispoziţie Stefan Fartunov niscaiva ediţii mai rare, atunci înseamnă că nu particip de pomană la Festivalul internaţional al umorului !

— O să-ţi facă rost de tot ce ai nevoie ! Vin şi eu... Poimîine sînt acolo, şi-o să mai stăm de vorbă ! Ce face Tulbure ?

— Bine ! E sănătos, lucrează.

Haltă de ajustare, bine... ajustată

Spre noapte, la vreo cincizeci de kilometri de Gabrovo, ne-a lăsat autocăruța-n drum. Nu-i mai mergea motorul. Restul — perfect ! Și-am fost siliți să ne refugiem la un motel ultramodern. Maximov, care devenise, între timp, conducătorul-însoțitor al pasagerilor îmbarcați la Uniunea scriitorilor, numai umoriști sosiți de pe mai toate meridianele, însă la ora aceasta total lipsiți de umor, întrucît nu era posibil să se ia legătura cu centrul operațional de la „Casa Umorului", pentru a se comunica situația în care ne găseam, bietul de el rămăsese fără voce tot răcnind la receptor. Cînd, în sfîrșit, obținuse legătura și i s-a comunicat să ne cazeze la motelul cu pricina, altă alternativă fiind inexistentă, l-am îmboldit pe tovarășul meu de drum și, mai mult ca sigur, și de cameră :

— Dom' Pușa, ce zici, mai băgăm ceva în gură, pentru masa de seară ?

— Bineînțeles ! Vrei să n-am nici somn ? Dacă mă culc cu burta goală, s-a dus odihna mea pe apa sîmbetei...

— Splendid grăit-ai, ți-a fost gura aurită, nu-altceva ! Atunci haidem în recunoaștere, să vedem dacă există vreun restaurant prin zonă...

— Cum să nu existe ? Din moment ce se cheamă motel, cuvînt compus, din moto și hotel, și știut fiind că drumețului îi stă bine cu hanul, nu se poate să n-aibă și-un birt, bistrou, sau măcar o zahana...

Aveau. Și restaurant, și mehana. Însă, din păcate, orele fiind cam tîrzii, terminaseră mai toată rezerva de carne și măruntaie. Așa că, nolens volens, ne-am declarat satisfăcuți și cu fîșiuțe de ficat la grătar. Tari ca niște curele.

Dimineața, după o noapte petrecută într-o încăpere enormă, cu șase paturi, două băi și două toalete, în care am dîrdîit de mama focului, fiind și la mare altitudine, probabil vreo mie de metri, ca la Predeal, am fost obligat să mă lupt cu dom' Pușa. Ca să-l determin să coboare din pat. La rugămințile mele fierbinți, care totuși nu izbu-

teau deloc să încălzească atmosfera din cameră, prozatorul mă tempera spunîndu-mi :

— Măiestrică, oricît m-ai suplia tălică, nu mă dau jos din pat nici mort ! Abia de mi-am mai dezmorţit o ţîrişică ţurloaiele...

Disperat, l-am lăsat să doarmă în continuare.

Coborînd la parter, unde se afla şi restaurantul, am constatat că mai întreaga populaţie a autocarului nostru se ospăta în toată legea. Servind breakfastul. Fără deosebire de naţionalitate, sex sau religie.

Abia cînd m-am întors în odaie şi i-am adus la cunoştinţă colegului de litere situaţia nou creată, l-am văzut coborînd din pat. Îmbrăcat complet. În aceleaşi ţoale în care fusese şi-aseară. Şi, luîndu-şi sacoşa pe umăr, a coborît de la etaj val-vîrtej, din trei în trei trepte. Vajnic băiat. Tinereţea, bat-o focul ! Iar în „Breakfast room", am mai prins şi noi suflet. Pe banii mei. Încă nu intrasem în subsistenţa gabrovenilor. Abia în oraşul mamă avea să se producă şi minunea.

Şi s-a produs.

Sosind la Gabrovo, în dreptul celui mai falnic şi mai nou hotel al municipului umorului mondial, abia atunci mi-am dat seama care-i spiritul de glumă al localnicilor. Era destinat oaspeţilor din Vest, noi, inclusiv ruşii, urmînd a fi cazaţi şi masaţi, adică să luăm şi masa, la celălalt hotel de lux a-ntîia al oraşului. Însă mult mai vechi.

Văzîndu-mă în cameră, singur, am oftat liniştit. Coborînd apoi să iau prînzul, la restaurantul de la etajul I, i-am căutat pe Maximov şi pe Dinulescu. Erau amîndoi la o masă. Discutînd cam agitat. Cînd am aflat despre ce era vorba, mi-a stat şi mie ceasul.

— Măiestrică, sîntem în pom ! mă anunţase Dinulescu. „Casa Umorului" ne asigură o diurnă de 10 leva pe zi. Pentru trei mese, inclusiv cheltuielile mărunte. Tocmai asta-i spuneam bătrînului nostru şef de trib, că nu mă văd bine, hrănindu-mă cu bonurile ce ni se pun la dispoziţie... Căci, din cele zece leva, opt şi jumătate sînt bonuri. Doar restul în monedă forte... Ce-i facem ?

Morocănos, bai Maximov ne asculta, cam indispus și el. Totuși ne-a încurajat, anunțîndu-ne :

— Zece leva tot scoatem pe ziua de azi.. În seara asta, la hotelul apusenilor, se va oferi o cină de gală închinată deschiderii lucrărilor Festivalului. Sîntem și noi invitați !

Jenat de socotelile inginerului, care nici în situații ca acestea nu se dezicea de rigla de calcul, i-am mai redus din entuziasm, informîndu-l :

— Bai Atanas, hai să lăsăm deoparte chestiile astea penibile ! Îl cunosc prea bine pe Stefan Fartunov, ca să-l știu capabil de-atari meschinării. Ceva e-n neregulă aici ! Precis. Ce-ar fi să-i mai dai un telefon ? Dacă ai înțeles ceva greșit ?...

— E și-aici o idee ! Mai încerc o dată. Și-așa, de cînd am avut necazurile cu ieșirea la pensie, și-am început să lucrez, colaborator extern, pentru Uniunile de creație, am mai încurcat de vreo cîteva ori borcanele cu castraveți...

— Păi vezi ?

— Nu văd încă nimic, dar mă reped la telefon să aud !

Pe directorul „Casei Umorului", Stefan Fartunov, îl întîlnisem, pentru întîia dată, încă din 1977. Atunci fusesem invitatul Uniunii traducătorilor. Să vizitez țara vecină. Cînd ajunsesem, în lungul nostru periplu, la Gabrovo, Ivanciu, însoțitorul meu și-al nevesti-mii, ne dusese să vedem minunăția orașului. Și, în vreme ce admiram nenumăratele săli împănate cu caricaturi din toată lumea, pe care ni le arăta o „ghidă" a stabilimentului, ne-am pomenit ajunși din urmă de-un tip mărunțel, cu părul vîlvoi și-o pereche de ochi arzînd de flacăra entuziasmului. Probabil anunțat de sosirea unor reprezentanți ai poporului frate, s-a autoprezentat :

— Stefan Fartunov, inițiatorul și conducătorul „Casei Umorului" din Gabrovo, instituție unică în lume ! Sînt nespus de fericit să vă am de oaspeți, mai ales că, din nota de la poartă, am aflat și cu cine am onoarea... Maestre, pentru noi nu sînteți un necunoscut ! Cărțile dumneavoastră sînt și-n biblioteca noastră. Poate singura bibliotecă de pe glob care și-a propus s-adune, în rafturile ei, tot ce s-a tipărit ca umor pe suprafața pămîntului. V-aș

ruga să poftiți în cabinetul meu, la o ceașcă de cafea, și să-mi spuneți ce-ați mai publicat în ultima vreme...

Încîntat, i-am prezentat-o pe nevastă-mea și-am acceptat invitația.

Însoțindu-l în biroul său, l-am văzut cercetînd febril într-un fișier. Asta, bineînțeles, după ce-i comandase secretarei să fiarbă de-o cafea și să destupe și-o sticlă de „Zlatnîi breag". La un moment dat, iarăși fericit, a exclamat și mai încîntat :

— Gata, sînteți aici, v-am găsit !

Nepricepînd ce-l apucase, i-am confirmat constatarea:

— Bineînțeles că sîntem aici, de vreme ce ne aflăm în cabinetul matale ! Nici nu mai era nevoie să ne căutați...

— Pardon, nu de dumneavastră e vorba ci de carte ! Cartea pe care știam precis c-o avem în bibliotecă. Mă duc s-o iau și să v-o arăt...

Îndoindu-mă că putea fi în posesia vreunei cărțulii de-a mele, am așteptat cuprins de curiozitate. S-a reîntors în mai puțin de cinci minute. Însoțit și de-o junǎ blondă, ceea ce, credeam eu, la bulgari se-ntîmplă mai rar. Mi-a recomandat persoana, spunîndu-mi că era secretara literar-științifică a instituției. Apoi, luîndu-și de sub braț un volum, mi l-a înfățișat vădit emoționat :

— Asta e !

Din clipa în care am identificat tomul, recunoscînd o culegere de teatru a răposatului nea Tudorică Mușatescu, s-a produs și catastrofa. Spunîndu-i directorului că era vorba de-adevăratul Mușatescu, cel mare, Fartunov nu mai știa pe unde să-și scoată cămașa. S-a răstit la secretară, care tocmai intra în birou cu cafelele și pǎhărelele, bineînțeles, pe limba lor, reproșîndu-i, probabil, că-l informase greșit. Am intervenit, de-astă dată apelînd la cunoștințele bulgăroaicei de nevastă-mea, pe care am rugat-o să-l lămurească despre eroare și să ia apărarea speriatei și gingașei făpturi. La fel a procedat, ca să-l potolească pe bietul director, și secretara literar-științifică.

Năucit că nevastă-mea vorbea o bulgărească arhaică, pitorească și înțesată de cuvinte existente doar în scrierile lui Nikolai Haitov, Fartunov a ascultat-o fermecat. Și-abia într-un tîrziu a dat semne c-ar fi priceput ceva. Cînd, cu-

prinzîndu-şi capul înfierbîntat între palme, a ţipat aproape :

— Vă avem şi pe dumneavoastră... Mi-am adus aminte. Sînteţi tatăl lui mops !

Observînd că de astă dată chiar nu mai înţelegeam nimic, deoarece în nici un caz nu puteam fi părintele unui cîine, avînd evidente trăsături umanoide, directorul a dispărut iarăşi din birou, strigîndu-i „ştiinţificei" să se ia după el.

Cînd a reapărut, părea mult mai liniştit. Şi i-a spus nevesti-mii :

— Ciacaite malku !...

Adică s-aştepte niţel. Ceea ce ştiam şi eu, avînd vagi cunoştinţe de bulgară. Cînd s-a ivit şi blonda, aducea cu dînsa un tom de dimensiuni impresionante. Care, sub nici un motiv, nu putea fi al meu. La vremea aceea, încă nu-mi apăruse vreo carte de-atari dimensiuni.

Răsfoind nervos paginile grosului volum, i-a arătat nevesti-mii :

— Gleadaite, tukă e Mox !

Într-adevăr, eu eram. Tradus, într-o crestomaţie de umor mondial, cu una din schiţele mele umoristice, intitulată „Cîinele Mox". Publicată, cu ani în urmă, în „Urzica". Surprins şi încîntat, totodată, că mă găseam în compania marilor maeştri ai umorului mondial, i-am cerut lui Fartunov cartea. Să mă văd şi eu. Căci nu-mi venea a crede că-s tradus alături de atîţia celebri condeieri ai rîsului şi veseliei. Eram totuşi.

Jenat brusc, întrucît descoperisem la capitolul „România" doar trei piese de umor, una de I.L. Caragiale, alta de Ion Băieşu, iar a mea pusă în frunte, i-am mărturisit directorului (în franceză) :

— De ce nu mi s-a cerut şi mie părerea, cînd s-a alcătuit această culegere ? N-aş fi acceptat să mă las tradus... Sînt prea mic, totuşi, ca să fiu alăturat unor asemenea mărimi !

— N-aţi ştiut că sînteţi tradus la noi ? De altfel arătaţi suficient de mare... După cum văd înaintea ochilor, cred că bateţi peste sută !

— O fi... Dar alea-s kilograme !

— Şi nici drepturile de autor nu vi s-au transmis ?

— Neam !

Enervat, directorul a pus imediat mîna pe telefon, a vorbit cu cineva de la editura din Sofia, iar apoi, cînd fusese lămurit de persoana respectivă, mi-a comunicat :

— Nefericiții, și-au imaginat că sînteți mort... Ca și celălalt clasic al dumneavoastră ! Însă totul s-a aranjat. Drepturile vi le vom înmîna noi, în numele editurii, cu scuzele de rigoare !

Cînd părăseam orașul Gabrovo, eram în posesia unui prieten și admirator, dar și-a o sută și treișpe leva. După aceea, ani de-a rîndul am rămas în corespondență cu directorul „Casei Umorului". Îi expediasem și cîteva schițe umoristice, pentru a fi înserate în primul volum editat de instituția sa, o antologie de umor contemporan intitulată „Rîsete și lacrimi". Însă cu obligația de-a nu pretinde drepturi de autor, căile lor financiare fiind destul de înfundate. N-am pretins. Bineînțeles. Prea era înflăcărat și trăsnit acest pătimaș de umor, Ștefan Fartunov, ca să-l pun în situația umilitoare de a nu-și putea onora comenzile. Iar cinstea ce mi se făcea, de a fi tipărit în cea dintîi carte a lor, editată cu forțe proprii, depășea cu mult cîteva zeci de leva.

Cînd s-a înapoiat bai Atanas de la telefonul restaurantului, de unde discutase cu directorul Festivalului, se inflamase la chip și la ochi. Roș ca o sfeclă fiartă, și-a cerut scuze, mărturisindu-ne :

— Eu-s vinovatul, nu Fartunov ! Am înțeles greșit totul... Zece leva pe zi, mi-a explicat directorul, sînt doar pentru mese și gustările intermediare. Pentru cheltuielile de buzunar, fiecare delegat din est primește o sută de leva. Ăi din Vest au alte condiții... Primesc totul în valuta țării respective !

L-am liniștit :

— Nu-ți mai fă probleme, bai Atanas, că banii n-aduc fericirea !...

— Sigur că nu ! l-a asigurat Pușl Dinulescu. La ora asta tîrzie, că e trecut de două, cel mai fericit m-ar face un prînz țeapăn și bine întocmit... Ce zici, măiestrică, îi dăm drumul ?

— Desigur ! Pe cai, şi să nu mai zăbovim...

Şi-am căpătat merindea cea de toate zilele în condiţii de umor pe plan local. Ospătarii se-amuzau pe socoteala noastră, iar noi pe-a lor. Ei alergau de colo-ncoa, făcîndu-se că lucrează pe brînci, aducîndu-ne tot soiul de tălăburci şi escalopuri înotînd în sosuri inidentificabile, iar noi mîncam strîngînd din fălci, convinşi că ne vom sătura odată şi-odată.

Cînd, la plată, am constatat că bonurile nu erau suficiente pentru a acoperi contravaloarea prînzului aceluia minabil, am adăugat şi pe cele de cină. Totul pentru mai nimic. Eram pentru a cincea sau a şasea oară în ţara vecină, şi niciodată nu păţisem una ca asta. Iar lui Puşi Dinulescu, excentricul, care mă privea ironic pe sub streaşina pălăriuţei sale din pînză, reparată ad-hoc, după ce-i sfîrtecasem borurile, am fost nevoit să-i dezvălui totul :

— Dragă meştere, ce se petrece aici este cu totul altceva decît la Simpozioanele de la Varna... Acolo eram consideraţi oameni de litere, şi trataţi ca atare ; aici însă, pesemne ne consideră doar umorişti, şi-şi îngăduie să glumească pe seama noastră ! Cred că asta-i unica explicaţie...

— Posibil ! Om trăi şi-om vedea, în special diseară, la cina de gală. Căci s-ar putea să mai apară şi-alte explicaţii !

„Rîsete şi lacrimi"

După un puişor de somn revigorant, ne-am reîntîlnit iarăşi în restaurant. Să aşteptăm, la o cafeluţă, de-astă dată suficient de naturală şi tare, ora cînd avea să apară autocarul şi să ne ducă la hotelul cel nou, al „americanilor", cum îi spunea Dumitru Dinulescu, pentru a participa la masa festivă.

Pe cînd stăteam la palavre cu dom' Puşi, studiind programul în cinci limbi al Festivalului internaţional al umorului, i-am atras deodată atenţia :

— Ia vezi ce scrie aici ! Foarte interesant... În anul acesta, au iniţiat nu numai concursul pentru literatură umoristică şi caricatură...

— Şi ce-au mai iniţiat ! m-a luat peste picior prozatorul nostru.

— Concursuri şi premii la filme umoristice, teatru, estradă şi pictură... Ciudat ! Nu prea înţeleg cum vine asta, pictură umoristică ?

— Crede şi-ai să-nţelegi ! Că necunoscute-s căile domnului...

Taman cînd mă pregăteam să-i explic că-s în conflict cu misticismul, pe neaşteptate am rămas cu gura deschisă. Pe uşa restaurantului îşi făcea apariţia un grup de cunoscuţi... parţial români. În frunte cu regizorul Virgil Calotescu. Prieten bun cu Francisc Munteanu, deci şi cu mine.

Bucurîndu-se de revedere, Virgilică mi i-a prezentat şi pe ceilalţi tovarăşi de grup. Mai erau regizorul Corjos, caricaturistul Tănase, precum şi doi cineaşti sovietici. Cel mai în vîrstă dintre ei, un bătrînel cu părul, atît cît mai avea, coliliu şi pieptănat îngrijit, ca să-şi ascundă calviţia, m-a îndrăgit imediat. Probabil, fiindcă a văzut că eram capabil să discut cu dînsul într-o brumă de rusească, nu tocmai ortodoxă.

Se numea, după cum am descifrat în cartea-i de vizită bilingvă pe care mi-o înmînase, Ilya Frez. Imediat l-am şi-ntrebat :

— De unde şi pînă unde Frez ? Asta-i nume franţuzesc...

— Exact ! Strămoşii erau emigranţi din sudul Franţei, fugiţi de-acolo cu ocazia revoluţiei de la '89. Acuma-s rus get-beget, fără să cunosc o boabă de franceză !

Calotescu, aşezîndu-se la masa noastră, se şi apucase să comande pentru toată lumea vodkă „Moskovskaia".

— Şi cu ce-o să plăteşti, băiete ? l-am întrebat mirat de-atîta umană iresponsabilitate.

— Fii liniştit, socotelile le-ncheiem la urmă... Am şi discutat cu directorul stabilimentului. E mare amator de filme, şi i-am oferit un set de invitaţii pentru toate proiecţiile din cadrul concursului. Dacă vom cîştiga premiul cel mare, cu filmul meu, „Buletin de Bucureşti", realizat după un scenariu de-al lui Francisc Munteanu, amicul nostru, am să plătesc totul, plus o masă festivă...

— Şi dacă-i pe invers ? l-am pus eu la grele încercări.

— Atunci o să plătească Gopo ! La noapte soseşte şi el... La urma urmei e preşedintele juriului, şi n-o să ne lase de izbelişte !

— Trage tot la hotelul nostru ?

— N-aş zice ! E-o personalitate recunoscută pe plan mondial. Cred că or să-l vîre la o casă de oaspeţi specială...

— Păcat ! Aş fi vrut nespus să-l cunosc... Cu-atît mai mult cu cît l-am mai întîlnit odată, acum vreo patruzeci de ani, cînd, parcă, retuşa ceva pe la o tipografie din Sărindar !

— Era şi normal ! Taică-su, Popescu ăl bătrîn, era unul din cei mai iscusiţi retuşori ai epocii... Toate clişeele zincografice din presa română, de pe atunci, treceau neapărat şi pe sub mîna lui !

La opt, aproape fix, Atanas Maximov şi-a făcut apariţia în salonul restaurantului, invitîndu-ne să urcăm în autocarul ce ne aştepta afară, în faţa hotelului. Distanţa fiind măricică, de la noi şi pînă la „americani", nimeni nu se încumetase să se ducă pe jos. Deşi îi spusesem lui Calotescu :

— Măi Virgilică, nu ne-ar fi prins deloc rău o plimbare ! Nu-ţi dai seama cît vom băga în noi, la cina de gală ?

— Ştii ce ? Nu spune hop, pînă n-ai sărit pragul ! Cunosc eu cum îs mesele astea festive... Am mai păţit-o !

Spurcată gură. Căci tocmai aşa s-a şi-ntîmplat. Adică, am păţit-o. Nu era vorba de nici o masă festivă. Ceea ce se oferea, în seara aceea cu discursuri şi prezentări de delegaţii, era doar un cocteil ceva mai bogat dar extrem de incomod. Căci se servea „la varice", după cum obişnuiesc să spună studenţii barurilor expres.

Ce-i drept, la hotelul „americanilor", bufetul era formidabil. De văzut. Căci, pînă n-au terminat cu operaţiile mai sus pomenite, am fost nevoiţi să privim aproape un ceas şi jumătate bunătăţurile aflate în platourile de pe mese. Iar mai tîrziu, cînd s-a încheiat faza „vorbită", acestea au pornit să dispară vertiginos dinaintea ochilor noştri îngroziţi.

Năvala asupra bufetului căpătase dimensiuni apocaliptice. Fără deosebire de rasă sau de naţionalitate, fraţii, confraţii şi contrafraţii dădeau asaltul asupra meselor mai dihai ca la Plevna. Iar redutele, mai precis spus platourile, cădeau unele după altele. Rămînînd goale de orice conţinut, în mai puţin de-o clipită.

Cuprins şi eu de entuziasmul şi elanul maselor, am strigat în direcţia lui Puşi Dinulescu şi-a cineaştilor :

— Băieţi, acum ori niciodată ! Altminteri, dacă batem pasul pe loc, avem toate şansele să ne-alegem cu praful de pe tobă...

Ne-am ales cu niscaiva sandvişuri, destul de convingătoare. Iar pe cînd le-nfulecam, am observat că delegaţii apuseni nu preţuiseră platourile cu preparate naţionale bulgăreşti. Neştiind despre ce era vorba. Ca omul avizat în materie, le-am explicat alor noştri ce riscăm să pierdem. Şi, linştiţi, ne-am aşezat zdravăn pe salatele specifice locului.

Trăgînd cu coada ochiului la un salon zgomotos din stînga noastră, m-am interesat la Calotescu în privinţa celor care mîncau omeneşte, aşezaţi pe scaune, în jurul unei mese uriaşe. Încărcată cu toate bunătăţile pămîntului. Cel puţin aşa mi le-am imaginat eu, privindu-le de la distanţă.

Regizorul, om umblat şi cu experienţa unor atari Festivaluri, mi-a explicat pe loc, cam mofluz :

— Acolo-s mărimile ! Comitetul organizatoric, juriul, invitaţii de onoare, posibilii premianţi ai diverselor şi multiplelor concursuri...

— Şi Gopo, Gopo de ce nu-i şi el la ospăţ ?

— Încă n-a sosit ! Avionul lui aterizează la Varna, iar de-acolo îl aduc cu maşina... Nu-mi fac griji însă ! N-or să-l lase ei nemîncat.

Pe la miezul-nopții, în sfîrșit sătui, ne-am retras spre hotelul nostru, tot întrebîndu-ne unde-or fi umoriștii din Vest. Tot bai Atanas Maximov ne-a lămurit :

— Dacă-i adevărat ce se spune, pare-se că americanii își continuă la ei, în apartamentul lor, bairamul ! Cu whisky, gin, coniacuri franțuzești, și-alte rarități capitaliste... Unii zic c-ar fi venit la Festival Curt Vonnegut și Art Buchwald ! Nu i-am văzut, așa că-mi țin gura. Ce să mă vîr eu în treburi ce nu mă privesc...

Însă nici rușii din grupul nostru nu s-au lăsat mai prejos. Ilya Frez, ca și prietenul său umoristul, un prozator bine cunoscut în țara sa, colaborator permanent la „Krokodil", ne-au poftit la dînșii în cameră. Să gustăm un strop de whisky socialist. Și ne-au tratat cu-o vodkă vînătorească, rubiniu-cafenie, de ne-au lăsat țuț. Iar cînd și-au scos din geamantane și cutiile cu alune sărate, Virgilică nu i-a lăsat pînă n-au pus pe masă și ultima butelcă de „Ohotnicia Vodka".

Culcîndu-mă îmbrăcat, întrucît obosisem cu-atîta vorbărie, mîncare și frăție, am adormit buștean. Pînă pe la vreo trei din noapte. Cînd m-a trezit un ciocănit zdravăn în ușă. Buimac, abia tîrîndu-mă, am deschis să văd cine-mi tulbură somnul. Era o namilă de om. Mult mai înaltă decît ușa pe care intenționa să dea peste mine. Cînd a ajuns în bătaia luminii, l-am recunoscut numaidecît. Gopo. Încă năuc, pentru convingere l-am somat :

— Dumneata ești Gopo ?

— Eu, împărate ! mi-a răspuns cu bonomie matahala.

— Îmi pare bine de cunoștință... Eu sînt...

— Las' pe mîine, că mi-i un somn de-adorm pe mine ! De altfel, mi-a spus Virgilică al nostru cine ești. Pa și pussy, c-am și pus bila pe cinci !

Simpatic și Gopo ăsta. Avea același umor sec, ca-n filmele pe care i le admirasem. Pe parcurs însă, adică începînd chiar din clipele următoare, am fost nevoit să-mi modific opinia. Sforăia atît de cumplit și sonor, într-o tonalitate nemaiauzită, încît n-am închis ochii pînă la ziuă. Iar pe la șase, cînd n-am mai putut rezista, am pus mîna pe telefon și l-am sunat, trezindu-l probabil din somnu-i dulce, pe Maximov.

Mi-a răspuns mormăind :

— Az săm tukă (sau ceva pe-aproape) !

Ieşindu-mi din sărite, gelos pe somnul său, l-am luat la rost :

— Bine, bre, bai Atanase, de ce mi l-ai trimis pe cap pe şeful cineaştilor români ? O fi el înalt şi mare, dar nu cîntăreşte mai mult decît mine !

— Stai bre, că n-o fi moarte de om ! mi-a replicat însoţitorul. Credeam că sînteţi prieteni...

— Nu sîntem ! Iar dacă o să devenim, evenimentul nu se va produce, în nici un caz, supus supliciilor la care m-a supus peste noapte... Te rog, vorbeşte neapărat cu-ăi de la organizatoric, să mi-l evacueze pe Gopo din odaie. Am fost asigurat că voi beneficia de-o cameră numai pentru mine... Să se respecte cuvîntul dat. Altminteri, plec !

Transportat de...miliţie

Pe la zece, din dimineaţă, eram la breakfast, în salonul restaurantului, la etajul I. Împreună cu Puşi Dinulescu şi grupul lui Calotescu. Din care umoristul sovietic şi Ilya Frez nu lipseau.

Veniseră devreme, iar acum se găseau înaintea cafelelor. Bineînţeles, pe jumătate adormit, i-am comandat imediat ospătarului :

— Mili drugare, az săm pisatel... Rumînski !

— Rumînski ? mi-a răspuns amabil băiatul. Pisatel ? a încercat el să-şi formeze o opinie asupra mea.

— Da ! Scriitor.

Pricepuse cu cine are de-a face. Peste nici cinci minute, tinerelul se prezenta cu-o tigaie în care sfîrîiau cinci ochiuri cu caşcaval, o farfurioară cu lukanka, un fel de salam de Sibiu de-al lor, unt, gem şi-o tavă cu căni. Trei la număr. Una, evident, pentru ceai, alta, probabil, pentru cafea, a treia, ei bine, în privinţa ei nu ştiam ce destinaţie avea. N-avea ci conţinea. Frişcă proaspătă.

După ce mi-am pus sufletul la punct, am început să mă mai trezesc nițel. Spre amuzamentul companiei care asistase la „micul" meu dejun. Nu m-am supărat. Știam că urlă invidia în ei. După care am rugat să mi se mai aducă o cafea. Apelind tot la tînărul care mă servise atît de inteligent.

În timp ce m-apucam să sorb din cană, însă o cană respectabilă, serioasă, cum îs cele pentru lapte, și-a făcut apariția și Gopo. Resplandisant, deconectat și inexplicabil de voios.

Privindu-mă zîmbăreț, m-a și luat la trei păzește :

— Meștere, eu te știu pe matale din poveștile lui Petrică Sălcudeanu... Zicea că mănînci mai mult ca mine ! Așa-i ?

— Maestre Gopo, de mîncat, știu eu ? Poate ! Însă de sforăit ca tălică, în nici un caz ! Te recunosc de campion absolut în domeniu...

— Dacă recunoști, atunci nu mai sînt supărat ! Mi-au cerut să-ți eliberez camera. Credeam că te vei obișnui cu emisiunile mele audio. Îmi cer scuze că ți-am stricat somnul !

— Dar nu-i cazul să-ți faci probleme, iubite maestre ! Nu mi-ai tulburat nici un somn... Și-apoi de care somn poate fi vorba ? Că nici n-am dovedit să lipesc pleoapă de pleoapă...

— Îmi pare sincer rău... Însă fii barem fericit, că nu ești singurul ! Mai sînt și alții. Aseară, cînd s-au decernat premiile pentru literatură umoristică, mulți n-au mai închis un ochi... Bunăoară, chiar colegul matale sovietic. A primit marele premiu al festivalului, două mii de leva.

În clipa următoare, cînd, fără să mai aștepte, mulțumindu-se doar să cumpănească statura și volumul cineastului, ospătarul îi servea același breakfast ca și mie, Gopo m-a întrebat mirat :

— Matale i-ai lansat comanda ? Înseamnă că Petrică ți-a spus totul și-ai aflat cît sînt în stare să bag în mine. Mulțumesc din toată inima. Că mi-e și-o foame de milioane...

Nu i-am mai zis nimic, întrucît se și apucase să mănînce. De ce să-l întrerup dintr-o activitate atît de utilă și plăcută ?

În schimb, l-am luat la refec pe umoristul rus :

— Ei, Ivan Ivanovici, te procopsiși cu două miare, ai? Și te văd cam supărat. Anul trecut, marele premiu l-a luat tot un rus, pare-mi-se Serghei Mihalkov. Și nu s-a plîns !

— De plîns nu m-am plîns nici eu ! Dar lui nu i-au reținut impozitul pentru suma atribuită. Mie mi-au oprit trei sute de leva... E pentru prima oară cînd se aplică legea impozitului pe venituri la premiile decernate în cadrul Festivalului de la Gabrovo.

Bineînțeles, conversația petrecîndu-se în rusă, eu vorbind — una imperfectă, iar umoristul — una patetic-teatrală, cred că nici dînsul nu prea înțelesese fineturile mele de expresie, tot așa cum îmi imaginez că nici eu nu pricepusem întocmai.

Așa că, în apropiere de ora trei, îl cam dăduserăm gata pe simpaticul Ivan Ivanovici. Și, ca să-l convingem de tăria și autenticitatea simțămintelor noastre, am acceptat să luăm și dejunul cel mare. Tot pe socoteala lui. Dacă o ținea tot așa, avea șanse să-și lichideze marele premiu în mai puțin de-o săptămînă !

Cînd ne-am ridicat de la masă, cu forțe proprii, Gopo ne-a invitat :

— Veniți la filmul lui Virgil ! La 18 fix, nu mai tîrziu, are loc proiecția „Buletinului de București". La cinematograful Festivalului, din centrul orașului... Să vedem ce brînză a făcut Calotescu !

Eu unul, care totuși simțeam nevoia să-i trag un puișor de somn, m-am retras spunîndu-le că voi fi la cinema mai tîrziu, c-un sfert de oră înainte de începere.

Cînd m-am trezit, c-un cap de lemn esență tare, i-am potolit durerile c-un duș scoțian. Ca la mama lui. Iar ceva mai încolo, pe la cinci și jumătate, alergam disperat în căutarea unui taxi. Care să mă ducă la sala de proiecții a Festivalului. La ora aceea însă, toate mașinile dispăruseră ca prin farmec.

Prinzînd un cetățean, l-am rugat să mă-ndrume spre cea mai apropiată stație de taxiuri.

— Neama taxi... Vsicikite na Festivala ! mi-a răspuns el. Într-o bulgărească regională. Din care am înțeles că nu

există nici o mașină. Suficient. Și n-a mai fost nevoie să-ncerc să deduc ce vroise să spună prin acel „vsicikite".

Înnebunit, gonind ca apucat de amok în direcția centrului, în cele din urmă am decis să apelez la luminile unui colonel de miliție care, cu un talkie-walkie la piept, dirija o îmbulzeală de mașini.

Nădăjduind ca stelele de pe epoleți să nu reprezinte vreun grad mai mare, m-am adresat cu încredere cetățeanului în uniformă. Deși mă exprimasem într-un amalgam de rusă și ceva bulgară, ofițerul a priceput imediat că aveam nevoie de ajutor, întrebîndu-mă :

— Hospital, bolnița ?

— Ne ! Kino... Az săm rumînski pisatel !

— Pisatel ? Rumînski !

N-o fi știut altele, însă meseria și-o știa. La perfecție. Într-o clipă, după ce „găvărise" ceva adresîndu-se aparatului de talkie-walkie, o mașină a miliției frîna lîngă colonel. Iar majurul de la volan s-a interesat :

— Arestat ?

— Ne ! i-a răspuns zîmbindu-mi blajin ofițerul. Pisatel... Rumînski !

Mă rog, fusese de ajuns să-i spună ceva în genul celor de mai sus, că m-am și pomenit invitat să urc în mașină, chiar în față, lîngă șofer. Iar cînd m-a depus în fața scărilor ce urcau spre sala de proiecții a Festivalului, Calotescu și Corjos, care se plimbau neliniștiți prin fața stabilimentului, m-au identificat și m-au întrebat îngroziți :

— Ce-ai făcut, maestre ?

— Nimic !

— Păi ce-i cu miliția ?

— Foarte bine, își vede de meserie. De-aia m-au adus să văd „Buletinul de București"... Le-am spus cine sînt, cine sînteți, cînd v-am zărit, așa că iacă-mă !

— Și ne ridică pe noi, în schimbul tău ?

— Nici gînd ! Ce să facă bietul majur cu doi cineaști ? Nu efectuează transporturi decît cu scriitori de valoare!

— Ai fost tradus în bulgară ?

— Bineînțeles ! De cînd mi s-a publicat într-o culegere de umor, internațional, schița „Cîinele Mox", mă cunoaște toată miliția...

Năucit de faptul că-i rula filmul, fără să știe cum va fi apreciat de public, Virgilică i-a dărui majurului un set întreg de invitații. Pentru spectacolele de-a doua zi, cînd filmul avea să fie proiectat și pentru cumpărătorii de bilete. Apoi, și mai încîntat, datorită faptului că șoferul înhățase cartonașele și le vîrîse în buzunarul de la tunică, Calotescu m-a îmbrățișat, m-a pupat pe ambii obraji și m-a îmbrîncit în sală, spunîndu-mi în vreme ce dispăream pe ușă :

— Baftosule ! Sper să-mi porți și mie noroc...

I-am purtat. Căci, cît timp a durat „Buletinul de București", bulgarii din sală n-au încetat o clipă să rîdă. Nici nu mai avuseseră nevoie de traducerea rostită de la cabină, și care se-auzea în sală perturbînd plăcerea spectacolului. La un moment dat chiar, sonorul translației a dispărut total. Și mi-am zis : „Halal bulgari ! Ăștia lucrează tare... Miliția cară scriitorii, iar populația anihilează traducătorul ! Sau, în orice caz, microfonul."

La toate celelalte filme, printre care și pelicula realizată de Ilya Frez, am fost transportat la sala de proiecții numai de mașina colonelului. Cum mă vedea gonind spre dînsul, lua aparatul de talkie-walkie în mînă și ordona să vină majurul. Cînd bolidul frîna lîngă noi, mă bătea prietenește pe spate, de mă cocîrja, și-mi ordona :

— Vlizăi, skăpe pisatele !

Adică, tradus liber : „vîră-te-năuntru, dragă scriitorule !". Dar nu-s sigur.

Ultima oară, cînd ne-am întîlnit, deși chemase numai-decît mașina, l-am refuzat politicos, explicîndu-i că proiecțiile filmelor prezentate în concurs încetaseră și doar mă plimbam să iau niței aer. Atunci, predînd talkie-walkie-ul majurului, colonelul m-a luat de braț și m-a invitat spunîndu-mi :

— Haide, bre pisatele !

Și, la cea mai apropiată cofetărie-cafenea, unde colonelul a fost întîmpinat printr-un salut călduros, m-am lăsat tratat de ofițerul de miliție. Am stat îndelung la palavre. Dînsul întrebîndu-mă despre filmele vizionate la Festival, iar eu, care nu prea înțelegeam relatîndu-i, pe scurt, subiectul schiței mele „Cîinele Mox". Nu știu ce-o

fi priceput, însă în cele din urmă l-am căpătat de admirator.

Am bănuit noua relaţie, fiindcă, la despărţire, ofiţerul încă mai rîdea în hohote. Din păcate, n-aveam de unde şti dacă rîdea de situaţia în care ne aflam, încercînd să vorbim limbi pe care nu le cunoşteam ca lumea, sau din pricina hazului conţinut în „opereta" mea.

În orice caz, am rămas buni prieteni. Atît de buni, încît transportîndu-mă la hotel cu maşina sa de serviciu, care-l aştepta la ieşirea cofetăriei, din ziua aceea am fost servit la toate mesele, dimineaţa, la prînz şi seara, numai de şeful unităţii. Lucru mare. Atît în ce priveşte calitatea serviciului cît şi, mai ales, cea a mîncărurilor aduse la masă. Altă viaţă ! Şi-alt nivel...

Nici japonezii nu stau mai rău !

Festivalul luînd sfîrşit, ca-ntotdeauna tot printr-o masă de gală, de astă dată ceva mai intimă, întrucît nenumărate delegaţii plecaseră spre căşile lor, unele grăbite, alte nemulţumite de faptul că nu se procopsiseră cu vreun premiu, fie el cît de mititel, cei ce rămăseseră urmau să plece a doua zi. Cu avionul. Decolînd de la Varna.

Cînd am auzit de avion, i-am telefonat imediat lui Goran Gotev. Iar eminentul ziarist, mai afabil ca niciodată, mi-a spus să stau liniştit. Avea să-mi trimită maşina lui. Să mă care la Sofia. Unde, ca un premiu de consolare, pentru că nu mă alesesem cu nimic la Gabrovo, culturalii îmi ofereau un sejur de şase zile în capitală.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, mi-am numărat finanţurile. Stăteam încă bine. În afara sutei de leva, pe care trebuia s-o returnez lui Goran, mai aveam vreo nouă unităţi monetare bulgăreşti. Adică 9 leva. Şi m-am înfăţişat la breakfast. Sperînd să-mi ajungă.

Mi-a ajuns. Taman la ţanc. Cam mult pentru un micdejun, însă nici el nu fusese chiar atît de „mic". După

care m-am retras în cameră, să-mi fac bagajele. Știam că mașina urma să sosească în jur de douăsprezece. Calculînd mai exact, deodată mi-am dat seama că suta lui Goran era în primejdie. Dacă mă apuca metabolismul pe drum făcîndu-mi-se foame, neapărat era nevoie să intru în ea.

Și-am adormit nițel. Mistuindu-mi breakfastul, și efectuînd, în vis, tot soiul de calcule.

Cînd m-a trezit o bătaie la ușă, rezolvasem situația. Decisesem, tot în vis, ca ziua de azi să fie de post negru. Pînă la cină. Deschizînd nițel alarmat ușa, am dat în prag peste un tînăr simpatic, cu păr negru ca pana corbului și-o mustață pe oală, întocmai ca a năvălitorului protobulgar Asparuh. Pînă să-l întreb ce-i cu el, și-a permis să mi-o ia înainte, spunîndu-mi pe românește :

— Am venit să vă ridicăm !

— Cum adică, și unde ?

— Să vă ridicăm cu mașina, ca să mergem la Sofia... M-a trimis drugariu Goran Gotev. Să vă-nsoțesc. Și-aici, și pe drum, și-n răstimpul sejurului. Mă cheamă Plamen...

Liniștit, deși încă nu știam cărui minister aparținea mai sus numitul Plamen, l-am lăsat să-mi ia bagajele. Și l-am urmat. Pînă la mașina care ne aștepta în fața hotelului.

Tot cugetînd asupra prînzului condamnat la dispariție totală, deodată am renunțat la gîndurile negre și l-am întrebat pe însoțitor :

— Bre Plamene, iartă-mă că-ți zic pe nume și-ți vorbesc la persoana a doua, însă consider că ții seama de vîrsta și de barba mea albă, și n-o să ai nimic împotrivă... Unde ai învățat atît de bine românește ?

— Neama problema ! Și pentru prima, și pentru a doua. Chiar te rog să-mi zici pe nume, ba și mai mult, să-mi dai voie să vorbesc și eu fără pronumele de reverență. Cu-atît mai mult cu cît ți-am citit, de la drugariu Gotev, „Extravagantul Conan Doi", și mi-am dat seama că ești om bun și de treabă. Românește am învățat la Facultatea de filologie din București, unde am studiat româna și araba ! Am să-ți povestesc totul, mai la detaliu, cînd vom opri la Etere !

— Dar de ce să oprim la cum ai zis ? mi-a zvîcnit mie inima-n piept.

— Etere... Sat muzeu. Unde există și mehană, anume pentru străini ! Mi-a spus drugariu Gotev că-ți place să mănînci, mai ales bulgărește, dar asta știam și eu, din cărțile matale... Luăm prînzul acolo ! Șoferul n-a mîncat nimic de dimineață, cînd am plecat încoace. Și nici eu. De acord... Nu ?

— Total de acord ! am exclamat fără voie. Însă nu mai am o para chioară. Ce-i facem ?

— Facem la noi, pardon, facem noi... Mi-a dat drugariu Gotev bani destui ! Noi plătește. Tot !

Etere era un sat-muzeu fantastic. Chiar științific-fantastic. De toate avea. Și ateliere meșteșugărești de-acum cîteva veacuri, și exponate etnografice, și echipă de dansuri folclorice, și mici magazine pentru scumpe amintiri din Bulgaria. Foarte scumpe, dacă un briceag meșteșugăresc costa 14 leva, echivalentul a vreo 140 de lei de-ai noștri. Însă mehanaua răscumpăra totul. Mai ales că plătea Plamen.

În mai puțin de-o jumătate de oră, serviciul fiind perfect organizat, conform prețurilor turistice, am izbutit în trei să radem cîte o porție de „meșana skara", repetată, plus o *baniță*. Nu baniță de măsurat cerealele, ci-o plăcintă bulgărească, nemaipomenită. Cu brînză de oaie și vacă, juma'-juma' ! O vacă și-o oaie. Iar pîinea, ce să mai vorbim ! Era abia scoasă de la cuptor, fierbinte și-aburindă. Cîte-o turtă de om. Însă ce oameni, de vreme ce lipia era cît roata de „Trabant" ! Folosind la masă numai una, la plecare șoferul a-mpachetat o lipie pentru mine, și alta pentru dînsul. S-o ducă acasă, nevesti-sii și copiilor.

Ce-i drept, poate mai era nevoie și pe drum de-o bucățică de pîine. Căci aveam cale lungă de bătut. Totuși, șoferul fiind as în meserie, pe la opt, cînd încă nu se-ntunecase, trăgeam în fața unui „monstru". Hotelul „Vitoșa — New Otany".

Nedumerit, l-am întrebat pe vajnicul meu însoțitor :

— Bre Plamene, cînd s-au instalat americanii la voi ? Din moment ce se cheamă „New Otany", nu înseamnă că-i al lor, rezervat numai pentru ei ?

— Dar ce, matale ești american, de vreme ce-o să locuiești aici ?

— Mai că-mi vine să zic ca tine, avînd în vedere magaoaia asta de clădire. Chiar există o lucrare simfonică, intitulată „Un american la Paris"...

— O cunosc ! Gershwin... Iar matale ai să fii „un român la New Otany"... No problem, cum spun americanii. Însă hotelul este al nostru, construit și administrat împreună cu japonezii din rețeaua internațională de hoteluri „New Otany"... Cîștigăm și noi, cîștigă și ei. La cel mai rentabil nivel posibil !

După ce mi s-au făcut formele de recepție, Plamen m-a instalat în camera mea de la etajul 21, mai existînd alte cinci etaje deasupra, și m-a invitat să plecăm :

— Mergem iarăși jos ! Lăsăm cheile, luăm talonul pentru breakfast, care intră în prețul camerei, conform celor mai noi norme hoteliere internaționale, și ne ducem acasă la drugariu Gotev. Toată familia te-așteaptă cu masa de seară, dornică să te revadă. Iar mîine dimineață, cînd ai să te trezești, telefonezi la numărul ăsta, de pe cartea mea de vizită, și mă chemi să te-nsoțesc prin oraș !

Totul era bine și frumos, numai un lucru nu eram în stare să pricep. Cum funcționa liftul, din moment ce nu era dotat cu butoane, ci doar cu cifre indicînd etajul ? Mi-a explicat Plamen, ca unui troglodit ce eram, lămurindu-mă că, la New Otany, totul lucra pe senzori. Măi, ce japonezi !

Ajunși în cartierul „Mladost I", unde stătea Goran, însoțitorul m-a părăsit, urîndu-mi petrecere frumoasă, și m-a asigurat :

— Ca să ajungi, după aceea, iarăși la „New Otany", neama problema ! Te va conduce drugariu Gotev cu mașina lui...

A fost într-adevăr o petrecere. După aproape trei ani, de cînd nu ne mai revăzusem, Katia s-a prezentat la înălțime. Primindu-mă cu mîncarea mea preferată din culinăria bulgărească : „părjeni tigvikite", adică dovlecei prăjiți, stropiți cu sos de iaurt și smîntînă, în care se-nglobaseră minimum două căpățîni de usturoi.

Gotev mă-mbrățișase ca pe-un frate risipitor, întocmai cum procedase și-ntreaga familie. De astă dată mai nu-

meroasă. Căci Joro, băiatul, se căsătorise, după ce-şi terminase facultatea de filologie de la Bucureşti, specialitatea — limbi hispanice. Iar soră-sa, Svetka, pe care-o ştiam de cînd era o puştoaică de-o şchioapă, aşijderea. Cu-o mîndreţe de bărbat.

Iar cînd i-am auzit pe noră-sa şi pe ginere-său spunîndu-i „Tatko", lui Goran, am pufnit în rîs, simţind nevoia să-i atrag atenţia, mai în glumă, mai în serios :

— Gorane dragă, dacă la aproape cincizeci de ani noră-ta îţi zice „Tatko", nu-i exclus ca în curînd s-auzi în casă şi „Deadu" ! Parcă aşa se spune, la voi, bunicului, nu ?

— Păi Joro şi nevastă-sa aşteaptă un bebe ! a exclamat nespus de fericită Katia. Abia săptămîna trecută mi-au dezvăluit adevărul... Că-i tot vedeam şopocăind între ei. Aşa-i viaţa !

Tîrziu, aproape de miezul-nopţii, Goran m-a condus la „New Otany" cu maşina personală. Cînd îi uram „noapte bună", l-am mai reţinut niţel :

— Bine că mi-am adus aminte de suta ta de leva... Stai, să-ţi înapoiez împrumutul ! Căci, îmi închipui, oricît de „gulemeţ" ai fi, cum spun argotiştii voştri, nici tu nu prea stai pe roze... Mai ales să te-aşteaptă zile grele ! Nepoţi, nepoate, mă rog, tot tacîmul ! Parcă te şi văd, în zilele libere, cum ai să-mpingi la cărucior prin „Mladost", scoţîndu-ţi nepoţeii la aer...

— Bun ! Nu refuz... Ştii, la noi, salariile sînt mai mici decît la voi !

Pe cînd intram în lift, gîndindu-mă cum o să-l pun în mişcare, altminteri aşteptîndu-mă urcarea pe jos a douăzeci şi unu de etaje, deodată am rămas înlemnit, nevenindu-mi a crede ochilor. Un bărbat, pe care îl văzusem din spate, cînd pătrunsese înaintea mea în cabină, se întorsese cu faţa spre mine şi-mi zîmbea satisfăcut de surpriză. Era Constantin Amariţei, ziarist şi scriitor umorist, bucureştean ca şi mine, autor al vreo cîtorva cărţi, dintre care una şi despre Bulgaria.

— Ce cauţi aici, omule ? am exclamat încîntat de reîntîlnire.

— Cu treburi ! Scot o nouă ediţie a volumului cu călătoria mea în ţara de peste Dunăre, şi-am simţit nevoia să mă pun la curent cu ultimele noutăţi... Dar matale ?

— Tot cu bulgarii. De-astă dată, din fericire, eventual nefericire, că încă nu-s capabil să etichetez recenta vizită, ca participant şi invitat personal la Festivalul internaţional al umorului de la Gabrovo ! E bine ?

— Nu bine, ci sublim ! Ce, e puţin lucru să vezi atîţia umorişti pe metru patrat ? a chicotit mînzeşte Amariţei.

— Cam aşa ceva ! Mă rog, om mai discuta mîine dimineaţă, la breakfast... De cînd eşti la New Otany ?

— De-azi după-amiază !

— Atunci află, măi fratele meu, că japonezii ăştia ne dau micul-dejun pe gratis, mai exact spus în preţul camerei ! Iar dacă stăm şi gîndim ca lumea, e musai să ne sculăm cît mai devreme, ca să prindem un loc. După mine, cred că-s peste două mii de pasageri în hotel !

— Într-adevăr, cred că ai dreptate... E-o idee !

— Atunci să-i dăm drumu' ! Te pricepi să mîi drăcia asta ?

— Cîte nu-nvaţă omul ? Pui degetul în dreptul cifrei etajului, iar senzorul declanşează starterul...

În cameră, odată cuibărit în pat, am constatat că cineva îşi uitase aparatul de radio deschis. Chiar în odaia de lîngă mine. De fapt, muzica disco, şi-ncă-n surdină, nederanjîndu-mă deloc, în clipele următoare adormeam, ca un dulce copil al secolului nostru, legănat de ritmurile unor hard-rockuri de ultimă oră. Mai tîrziu, am aflat că toate camerele primeau muzică ambientală, de la o centrală a hotelului.

Trezindu-mă aproape în zori, datorită obsesiei mele cu micul-dejun, am mai lenevit cîteva minute în pat. Dar ce pat ? Să-ncapă în el trei persoane de volumul meu. Prilej nimerit să-mi inspectez cămara în care mă găseam (30 mp minimum). Lumina aprinzîndu-se, conform săgeţii trasate pe perete, de la noptieră, ceea ce şi făcusem, punîndu-mi degetul în dreptul unui desen ce-nfăţişa un bec, acum eram scăldat, şi nu numai eu, ci întreaga încăpere, deci la plural, scăldaţi, de-o fluorescenţă albăstruie, plă-

cută ce izvora de pretutindeni. Însă fără să se poată deduce de unde.

— Măi, am exclamat în surdină, vorbind de unul singur, ce ți-e și cu bulgarii și japonezii ăștia !

Tot pe noptieră, alte desene. Un televizor, un aparat de radio, un casetofon. Mă rog, televizorul („Panasonic color") îl vedeam. Înaintea patului. Pe-o măsuță lipită de perete. Unde erau însă celelalte ? Trecîndu-mi degetele asupra tuturor indicațiilor desenate, deodată s-au pus în stare de funcțiune. Și radioul și casetofonul, care erau integrate în noptieră, și televizorul. La ora aceea nefiind program, își aprinsese doar ecranul. Casetofonul mugea, radioul răgea, dezlănțuisem un adevărat infern zootehnic. Întocmai ca ucenicul neascultător. Examinînd mai atent desenele, am depistat imediat modalitatea de-a întrerupe, sau de-a reduce, eventual mări, volumul sonor al dispozitivelor audio. Procedînd în consecință, adică petrecîndu-mi iarăși degetele peste imaginile desenate, într-o clipă am scăpat de dezlănțuirea șeptelului din cameră.

Cu baia n-am avut probleme. La cinci și jumătate intram sub duș. Mirat că nu există nici o tijă cu stropitoare, am tras de maneta pe care era zugrăvită o cadă. În secunda următoare eram stropit de pretutindeni. Jeturi de apă înghețată mă biciuiau fioros, și nu știam ce să fac pentru a le mai domestici nițel temperatura.

În timp ce izbutisem să dau și peste maneta de reglare a apei calde și reci, care nu mai era un senzor, și zadarnic o mîngîiasem cu degetul și chiar palma, ci-o manetă normală, umană, din metal inox, și-acum mă opăream zdravăn riscînd ca-n următoarele minute să fiu transformat în rasol, telefonul a pornit să zbîrnîie bezmetic.

Cuprins de-o explicabilă panică, am țîșnit despuiat de sub duș și-am dat năvală-n cameră. Nu clănțănea aparatul de pe noptieră. Însă totuși undeva continua să zdrăngănească, din ce în ce mai alarmant. Întorcîndu-mă în baie, să închid apa, am băgat de seamă, spre uluirea mea, că telefonul continua să sune. Chiar în camera de toaletă.

— Cine-i acolo ? am răcnit desprinzînd receptorul din furcă.

— Ce faci, bătrîne, nu mergem la breakfast ?

— Ce să fac, i-am răspuns lui Amariței, recunoscîndu-i glasul, mă lupt cu japonezii, mai dihai ca americanii ! Acuma dîrdîi... Un pic zăbavă, să mă pun niței la fiert, c-am învățat șmecherezul, și-n cinci minute trec să te iau. Doar ai camera lîngă mine.

— Aștept !

— Ți-e foame, bădie Costică ?

— Nu prea...

— Nici mie ! Însă o să-mi vie, de îndată ce zăresc niscaiva bucate ! Adio, că intru sub duș și nu se știe ce se mai poate întîmpla. Dacă nu apar în cinci minute, chemi urgența !

Scăpînd cu bine de sub duș, peste cinci minute, la mare fix, eram în fața ușii lui Constantin Amariței.

Iar la șase punct, fără o secundă întîrziere, pătrundeam amîndoi în salonul botezat „Breakfast Restaurant". Care, spre umilirea noastră parcă, era pustiu. Cu excepția unui bufet uriaș, lung de vreo douăzeci de metri, pe care clocoteau crătiți, oale și ibrice, și erau expuse sute de platouri.

Nedumeriți, am crezut că nimerisem în altă parte.

Totuși o brodisem la țanc. Deoarece, citind încă o dată firma, am constatat că aici trebuia să fim. Și ne-am așezat la o masă, curioși să vedem cu ce-o să fim serviți.

Iluzii pierdute, vorba lui Honoré de Balzac. N-a venit nimeni. Niței enervat, m-am dus la individa care stătea la intrare.

— We want to breakfasting ! i-am declarat țifnos, neștiind dacă reușisem să-i transmit corect cele dorite, întrucît nu eram posesor de engleză.

— Servește-stem, bre, singur la tine ! m-a informat fetișcana, zimbindu-mi prietenos și adresîndu-mi-se, spre uimirea mea, într-o românească turcită zdravăn.

— Mulțumesc mult ! Acuma ne-am lămurit... Utilizați breakfastul suedez...

— Așa estem, suedez estem ! Voi romania, bre ?

— Exact ! Români... Dar matale ?

— Bulgar estem, tatar din Silistra !

— Putem lua din toate ?

— Luvam bre, tot luvam !

Cînd i-am relatat lui Costică cele aflate, acesta m-a întrebat :

— Ne servim singuri, dar cu ce ?

— De obicei, eu mănînc cam de toate... Haide să vedem ce-au prin tăvi și crătiți !

Dumnezeule ! Erau puși pe faliment. Aveau ce nu-ți trecea prin cap ! Mai întîi ouă. Fierte moi, vîrtoase și răscoapte. Apoi jumări. Cu șuncă, salamuri și slănină. Urmau după aceea tot soiul de cîrnați. De casă, la tavă, fripți sau prăjiți, afumați sau proaspeți. Chiftelele, și ele de mai multe genuri. Nervoase, normale și anormale. Adică pipărate, cu caşcaval sau din mai multe soiuri de carne. Conform etichetelor din dreptul fiecărei tăvi ce clocotea pe niște reșouri fără flacără. Probabil erau și ele cu senzori. Urmau pateurile și plăcintele. Cu carne și cu brînză. Apoi fripturile. De porc, berbec, vacă și capră. După aceea diverse mîncăruri gătite. Iar mai spre coadă, pescăria. Prăjită, fiartă și friptă. De la morun și pînă la ciortănică. Deserturile încheiau bîlciul. Torturi, trufe, jofre, geleuri, charlote, cataifuri, sarailii și baclavale. Mai ceva ca la „Inter-continental". Însă totuși sub nivelul acestuia, deoarece absentau cu desăvîrșire gogoșile și cozonacul. Aici îi tăiasem !

Ceaiurile și cafeaua clocoteau în niște aparate, probabil electronice, din care se-auzea fierbînd lichidul notat pe etichete metalice cromate : „Russian Tee", „Chinese Tee", „Ceylon Tee" ! Iar la cafea, și mai încropiți. Aveau de patru feluri : „Mocca Coffee", „Nicaragua Coffee", „Bresil Coffee" și „Arabian Coffee".

I-am șoptit lui Costică, să nu ne-audă tătăroaica :

— Pe-ăștia nu-i văd bine ! Deloc... Ori dau faliment rapid, ori mor toți de ateroscleroză ! Mai precis spus, își ucid clienții, îndopîndu-i ca pe gîște...

— N-aș crede ! Mai curînd se dovedesc excelenți psihologi... Bunăoară mie, văzînd atîtea bunătăți, mi s-a și aplecat !

Luînd-o încet, gospodărește, mai mult muncind cu căratul decît cu mîncatul, pe la unsprezece, după ore de grea osîndă, ca la ocnă, reușiserăm, în cele din urmă, să ciugulim din toate.

Plus celebrul iaurt din baccilus lacticus balkanicus. Peste care dădusem abia la sfîrşit. Pitit după deserturi.

Bietul Amariţei, de felul său om cumpătat şi cu măsură, se lăsase molipsit de mine. Şi-acum se căina. L-am liniştit spunîndu-i că pe ziua de astăzi făcuse economie de prînz şi de cină. A dat din cap blajin şi posomorît, de parcă l-ar fi aşteptat cine ştie ce nenorocire.

Pe cînd încercam să obţin unele succese în prelucrarea psihologică a bădiei Costică, mă pomenesc bătut pe spate. Era omul meu. Plamen, însoţitorul celui mai diabolic vizitator al ţării sale.

Mi-am cerut scuze, l-am condus pe Constantin Amariţei la cameră, deoarece îi venea s-adoarmă pe el, după care am plecat la plimbare. Pe la şase, după ce gustasem ceva lejer, la o mehana în aer liber, care se chema „Pod lipami" (în traducere literară „La umbra teilor"), Plamen m-a întrebat :

— Cînd mergem după cumpărături, astă-seară sau mîine ? Am la mine o sută de leva pentru matale, diurna sejurului !

— Acum ! Acum ori niciodată ! Mîine nu ştiu dacă voi mai fi în stare să merg ! Şi-apoi n-am nevoie de cine ştie ce... Nişte atenţii pentru nevastă-mea.

După cum era de aşteptat, în noaptea aceea n-am reuşit să adormim o clipită. Nici eu, nici Amariţei. Din pricini bine cunoscute. Abia în cea de-a treia zi, după ce Plamen mi-a adus de-acasă, la termos, fierte de nevastă-sa, ceaiuri din furaje medicinale, am izbutit să mă ridic din pat.

În celelalte zile, total refăcut, am optat pentru breakfasturi dietetice, bazate mai mult pe iaurt şi cîrnaţi la cuptor, ceaiuri şi cafele. Şi-am fost capabil să revizitez plăcutele împrejurimi ale Sofiei. Iar în ultima zi ce-o mai aveam de petrecut în Bulgaria, abia am acceptat invitaţia Gotevilor la un prînz de familie. Anunţîndu-i însă că devenisem, pe neaşteptate şi în numele unor înalte principii, vegetarian convins.

Iar Katia mi-a servit la masă doar salate. De tot felul. Şi tracice, şi „şopski salat", şi de castraveţi simpli, fără ceapă. Doar cu grămezi de usturoi dat la pisălog.

Seara, însoţit de familia Gotev, în totalitatea ei, de Amariţei şi de Plamen, mă-mbarcam entuziasmat în ex-

pressul Sofia—Moskva. În care, pentru orice eventualitate, fusesem dat în grija însoţitoarei de vagon, o băbuţă simpatică şi mămoasă. Căci, pînă la Bucureşti, m-a umflat doar cu ceaiuri. Refuzînd îndîrjită să-mi livreze orice alt aliment nociv.

Doamne, şi mi se făcuse un dor atît de cumplit de casă, încît pe întreg parcursul m-am gîndit numai la nevastă-mea, la via ce, probabil, da în pîrg, şi la sărmăluţele în foi de viţă. Piesă de rezistenţă în colecţia de artă culinară a jumătăţii mele.

Cu „Casa Umorului“ de la Gabrovo am rămas în cele mai bune relaţii de prietenie. Stefan Fartunov mă felicită de fiecare An Nou. Iar eu îi răspund în săptămîna imediat următoare. Cînd mă invită să-i trimit lucrări pentru concurs, îl refuz politicos. Că n-am nimic demn de vreun premiu oareşcare. De cînd am constatat că m-am ales cu vreo zece ocale în plus, după Festival, am de gînd să resping orice invitaţie. Oricît de personală ar fi.

„CEI 7 MAGNIFICI" OLD-BOYS, CU SCHIMBUL

Miniprolog

Cred că nici prolog nu-i bine spus. Dar n-am ce face. Asta-i situația. De fapt, în fruntea capitolului vreau să ofer un soi de expunere de motive a... titlului. Căci cei 7 magnifici sînt mai mulți. Peste treizeci și ceva de bărbați în floarea vîrstei, tari în țurloaie (cu sau fără entorse), mereu puși pe fapte mari și dornici să pară mai neînsemnați, pe terenul de fotbal, decît sînt în realitate. Modestie greșit înțeleasă.

Deoarece, asistînd la „joaca" lor, ca unic suporter, de tip aparte, care ține cu ambele echipe, am constatat, mai la fiece meci, că totdeauna există 7 magnifici trăgători, fundași, atacanți, portari sau „libero"-i. Revenind la cei 7 magnifici, țin să precizez că niciodată nu-s aceiași. De-aia am trecut în titlul capitolului „cu schimbul". Fiindcă, de la meci la meci, valorile se schimbă. Spre cinstea old-boys-ilor. Iarăși am dificultăți cu pluralul. Oldboișilor ? Nu merge. Și-atunci ? Procedez și eu, întocmai ca jucătorii pe teren. Nădăjduind mereu să lucrez la modul optim. Ei sînt magnifici cu schimbul, aspirînd fiecare la calificativul de „magnific", pe rînd, în funcție de minge strîmbă, sau direcția vîntului, iar eu în funcție de inspirație. Și-aceasta, tot în funcție de condițiile, să zicem, meteo. Deci, sîntem toți magnifici, iar uneori, malefici. Hait, c-aici am întors-o dibaci din condei ! Fiindcă mai sîntem, însă rar, și malefici, adică răi de gură, sau negri în rînză, eventual pipotă. Exact ca la fotbal !

Și-acum să trecem la obiect. La old-boys. Celebrele echipe de vîrste cu rază medie de acțiune. De la Plopeni.

Oraş. Fiindcă există şi Plopeni-sat. Unde fotbalul se mai joacă, încă, la miuţă. Altă viaţă ! Dar nimeni nu poate şti ce le rezervă viitorul istoric.

Probă de microfon

În vinerea următoare, la trei fix eram pe stadion. Nu atît ca să mă distrez, vizionînd meciul echipelor, ca la „Cascadorii rîsului" de la TV, cît să mă antrenez la relatarea unui reportaj fotbalistic, cum transmit crainicii de la Radio. Cînd, fără să vezi nimic, îţi imaginezi cu totul altfel realitatea meciului. Mult mai bleagă decît înfierbîntata emisie realizată de vajnicii sportivi ai cuvîntului.

Pentru a-mi energiza laringele, am rugat-o pe distinsa atletă a stadionului, care-avea ca sarcină masajele, deşi nu era decît un pumn de om şi slabă ca o scrînghiţă :

— Steluţa dragă, ce zici, s-ar putea administra un masaj pe corzile vocale ? Ştii, aş vrea să fiu şi eu în voce...

Mai întîi uimită de pretenţiile mele, apoi ezitînd (mă ţin de glume, sau prezint unele simptome de scleroză la cerebel ?) pînă la urmă s-a hotărît şi mi-a răspuns pedagogic, explicativ :

— Cred c-ar fi posibil, însă în nici un caz la mine ! Ce-ar fi să-ncerci, maestre, la dispensar ? Acolo, au tot ce le trebuie... Şi chirurg calificat, şi bisturie, eventual şi corzi de schimb. În orice caz, ar merita să întrebaţi. Eu una, de ce să mint, n-am făcut niciodată aşa ceva. Nimănui... Dar n-aţi prefera matale un masaj al gîtului, extern şi pe din afară ? Cine ştie, poate are efect şi-năuntru...

Dezamăgit de redusele posibilităţi ale ştiinţei masajului, i-am declarat vajnicei specialiste :

— Regret nespus, însă nu-s dispus să mai rămîn şi cu gîtul strîmb ! Atunci, chiar că n-aş mai fi în stare să emit măcar un scîncet. Lăsăm pe altă dată...

Uşurată, Steluţa a oftat din adînc.

— Mai bine, maestre, mult mai bine ! La urma urmei, ce-ţi trebuie matale voce, de vreme ce zici că eşti scriitor. Nu lucrezi cu pixul ?

— Şi ce, crezi că ăla se poate masa ? N-aş prea zice !

Microfonul staţiei de emisie de pe stadion fiind răguşit, datorită unor vremelnice defecţiuni tehnice, am renunţat şi la ceea ce se cheamă „proba de microfon", şi mi-am propus antrenarea corzilor vocale pe teren. Unde intenţionam să mobilizez, prin lozinci de branşă, aşa cum se mai aud uneori pe marile stadioane, jucătorii care dădeau semne de epuizare.

Cînd m-am instalat la tribună, într-un fotoliu de orchestră, ca să-i zic şi-aşa, prezentîndu-se destul de comod şi curat, meciul celor două echipe adverse era în plină desfăşurare. Însă atît de crîncen şi aprig, încît nu se mai distingea om cu tovarăş. Care era din echipa „roşilor", care din „albaştri" ? În focul întrecerii, cei mai mulţi îşi lepădaseră maiourile şi jucau la „piele". Cu excepţia cîtorva cadre superioare. Ce nu-şi îngăduiau abateri de la ţinută.

— Vezi că vine, nea Emile ! l-am avertizat pe simpaticul fundaş, sau alteori atacant, căruia i se mai spunea, nume de alint, şi „Tatăl vacii".

Chiar că venea. Vasile comandantul. Omul căruia nu-i scapă nimic. Şi nici „tatăl" n-a scăpat. Culcat la pămînt de şeful ordinei din oraş. Care comisese un evident fault involuntar. Observînd dispariţia mingii, am şi atras atenţia, strigînd corespunzător :

— Topca, topca, unde-i topca ?...

Era sub nea Emil. Care se-odihnea, cu burta pe obiect.

Pusă în joc, mingea a intrat pe mîna, mai corect spus în picioarele unui spîrnel de bărbat, nu prea old ca înfăţişare. Despre care Caţaonu mi-a suflat că-i şeful circulaţiei. Alt şef. De altfel, ar fi fost cazul să-mi fi dat seama şi singur. După stilul de joc. Ca la examenele de obţinere a carnetului de conducere auto. Slalomuri mici şi uriaşe, fente, driblinguri, parcări în marşarier, mă rog, tot tacîmul. Însă nici tov. Dănuţ, primarul, nu stătea rău cu volanul. Colaborînd cu circulaţia, a pasat lent, trimiţînd mingea portarului. Care, nesesizînd la timp, şi-a băgat un gol. Singur. Spre entuziasmul dezlănţuit al „albaştrilor". Cînd „Bombardierul" a recuperat mingea, primind-o de

la omul său, recte Gonzales, a şutat trăsnitor, brici şi praştie. Încît am auzit pîrîind bara porţii. Deşi era din metal. De Plopeni. Timp de-aproape o juma de repriză, am tot încurajat băieţii de la old-boys. Imparţial. Fără să ţin seamă de „roşii" sau „albaştri". Abia cînd omul de lîngă mine, nea Caţaonu, m-a informat că se produseseră unele modificări în echipament, ca şi-n funcţiile jucătorilor, că „roşii" deveniseră „albaştri", deoarece, superstiţioşi, îşi imaginau că-s mereu bătuţi numai din pricina culorii purtate în spinare, că mulţi oameni fuseseră promovaţi în muncă, că unii ieşeau la pensie, că alţii se pregăteau pentru examenul de maiştri, şi cîţiva aparţineau unor secţii nou înfiinţate, iar grăsunul, cu burticica răsfrîntă peste chiloţi, era oaspete tolerat, fiind preot, atunci abia am constatat că-mi pierdusem vocea. În aşa hal răguşisem, încît bubuiam ca un contrabas.

Iar cînd i-am strigat popii, aproape ininteligibil, văzîndu-l că vîră un gol din eroare, fără să vrea, lovindu-l cu călcîiul, „lasă minunile, părinte, că nu ţine !", nea Stelică m-a felicitat de pe teren, răcnind la mine :

— Bravo, nea Vlăduţ ! Bine i-ai zis...

De altfel, la sala de masaj, unde pornise să geamă sub mîinile Steluţei, m-a informat amabil :

— Dacă o ţineai tot aşa, mobilizînd jucătorii pe invers, deoarece nu-i mai cunoşti şi pe cei noi, precis ajungeai bas pedalist ! Căci nu se-nţelegea nimic din ce spuneai...

— Nu-i o problemă, tov. director ! Îmi iau angajamentul să aprofundez şi efectul de-acum... Şi n-am să mai răguşesc, din recunoştinţă de cauză, făcînd pe basul pedalist, aşa cum prea bine ziseşi tălică...

— Poate bas biciclist ! a propus primarul. Care se pregătea şi dînsul să intre la masaj. Căci matale şi sportul, maestre, hai să fim serioşi, vă aflaţi pe poziţii adverse... De ce nu vrei să te laşi cooptat la „roşii" ? Atunci, mai mult ca sigur, dînd jos din greutate, vei realiza şi-apropierea dorită !

Nu mă deranja umorul „ziditorului" din Plopeni. Din moment ce-l văzusem pe popă jucînd „Isaiia dănţuieşte" pe teren, era clar că n-aveam nici o şansă. Mai bine rămînem în banca mea, de suporter, eventual „scorer", bucurîndu-mă de exhibiţiile acestor oameni minunaţi cu min-

gile lor zburătoare. Ocazie rară de-a vedea democrația funcționînd în aer liber. Cînd toți sînt egali, slobozi de gură și de funcțiile pe care le au.

Transmisie în direct

Decis totuși să-nregistrez pe bandă un meci de-al băieților de la old-boys, într-un mod alegru, precipitat, întocmai ca și confruntările lor, însă pe post de crainic sportiv, mi-am pregătit din vreme materialele necesare. Minifonul, împrumutat de la un fost coleg, reporter la un ziar de uzină, a fost supus unei curățenii generale. Ștergîndu-i cu alcool („Două prune", 24 grade) capetele, axele și rolele, scuturîndu-l de praf și lustruindu-l cu cremă „Guban" (maro, că neagră nu se prea găsea la data respectivă).

De asemenea, nefiind în posesia unor casete de rezervă noi, virgine, m-am hotărît să sacrific una mai veche, c-un recital al lui Fărîmiță Lambru, prost înregistrat. De altfel, îl mai aveam pe Fărîmiță. Pe discuri. Mult mai rezistente, iar guristul mai în voce. Și-am montat caseta sus pomenită în lăcașul destinat.

La fel, studiasem și figurile, numele și „poroclurile" noilor old-boys, recent cooptați. De pe lista și pozele furnizate de tatăl lor, directorul Stelică Dumitrescu. Iar vineri, la ceasurile trei și jumătate, eram în tribuna de protocol cu casetofonul sub braț. Mai jos, după cum veți avea posibilitatea să citiți, aveți reportajul sportiv realizat. Pentru întîia oară în viața mea. Cu intenția nobilă de-a eterniza dîrzenia unor bărbați unici, indiferent de etate, funcție sau condiție fizică. Care făceau sport de dragul sănătății. Știind prea bine că... „gimnastica întărește dinamica !" (aforism personal).

„Dragi auditori, skăpi slășateli (să fie și pentru microbiștii de peste gîrlă) în momentul cînd începem transmisia

noastră, în direct, echipele încă n-au apărut pe teren. Sînt, pesemne, la vestiar, unde au loc dezbateri în privința opțiunilor de culoare. Urmînd să se decidă. Cine-i menit să fie „roșu", și cine promovat la „albaștri".

Mulțimea de pe splendidul stadion din Plopeni, de peste 3 000 de locuri, iar uneori și mai mult, în funcție de miza meciului, stadion al cărui gazon a devenit celebru, fiind utilizat și pentru întîlniri internaționale, cum au fost cele cînd i-am bătut pe turci, ca la Plevna, deci, cum spuneam, mulțimea dă semne de enervare. Aflîndu-se acum acasă, unde discută cu familia : neveste, soacre, copii și vecini gălăgioși (de bloc). De aceea mi-am asumat rolul de reporter sportiv, ca să știe și asistența absentă ce se petrece la această întîlnire amicală, fără ură și părtinire, oase rupte, zasade și nărușenii, între formațiile de old-boys.

Atenție, pătrund în teren, cam alandala, jucătorii celor două celebre echipe. Vestiții „Roșii" și „Albaștri". Care, datorită valorii lor, ar merita și numele de „Red Label Old Whisky", sau „Blue Label Old"... Din păcate, produse inexistente, sub această denumire. Știut fiind că destui dintre sportivii noștri preferă „Old Tzuisky de Văleni". Acasă, nu pe stadion.

Să încercăm o prezentare a faimoșilor jucători, nemaiținînd seamă de culoare și stare de spirit. Cu-atît mai mult, cu cît, uneori, jucătorii își mai schimbă maioul. În funcție de starea de spirit a „Bombardierului", tatăl boys-ilor, mînios pe nepriceperea altora, însă temperat blajin de primar. Care, pe terenul de joc, niciodată nu-și dă drumul binecunoscutei sale voci de tenor, bariton sau contralto (asta depinzînd de felul în care-și realizează sarcinile cei care ar trebui să-l asculte).

Remarcăm și veterani prestigioși, laureați în anii precedenți, ca : Levier-Istrate, Tatăl vacii-Emil, Bordură-Stan, Săgeata Carpaților-Drăghicenoiu, Gonzales-Vlăsceanu, Puștiul-Iordan, Fachirul-Dumitru Gh., Oca × 100-Ghiță Viorel, Purcel de lapte-Cornel Stoicescu, precum și jucători, la fel de valoroși, însă care au renunțat la binemeritatele premii, datorită modestiei ce-i caracterizează, ca „Omul în negru" și „Bombardierul", animatorii old-boys-ilor.

De asemena, figurează, cu figuri şi porecle corespunzătoare :

Il Dio-Pucheanu, Dan Matache-Buric, preferabil invers, „colonelul"-Giurgiuveanu, Cioplitor I-nea Alexandru Ion, Buruceagă-Mihăiţă, uneori zis şi Handrabulea, „Nu mă mai despart de tine"-Vasilică Şerban, pesemne tînăr tardiv amorezat, Hop-Şa' !-Alexiu, Bombardier $^1/_2$-Pîrvu, Sfîntu-Stănescu, Căprioru-Vlăsceanu Zizi, posibil şi Zi-i 'nainte, Solz Burtică-Manolache, toţi aceştia la „albaştri". Deocamdată.

Şi, tot provizoriu, la „roşii", Pavluşka-Pavelescu, Omul de cauciuc-Nedelcu, Super Kent, mai exact Super-Cent Mitel Badea, Pericolul public-Simion, Cioplitor II-Doru Mălăescu, Cioala-Negreanu, Star Cent-Marin, Vedeta-Radu Florin, Rupe Oase-Savu Gh., Frînaru-Costache, Barzoi Unu-Istrătescu şi Super Fiţe-Gh. Dumitru.

Vă daţi seama, dragi auditori, mai ales dacă aveţi şiureche muzicală, şi-apreciaţi umorul, cît de dotaţi sînt old-boys-ii din ambele echipe, atunci cînd îşi adresează, exclusiv pe teren, atari pitoreşti şi sugestive apelative.

E suficient de-şi strigă unul altuia „Rîmă" sau „Rupe-Oase", ca-n clipa următoare să se şi marcheze golul aşteptat de spectatori (adică de mine, rareori şi de ţîncul Biţă, care se lipeşte de bomboanele mele).

Bineînţeles, bubuindu-le mintea mai totdeauna cînd joacă, adeseori apar şi denumiri zootehnice, pe-ocolite, ca : Purcel de lapte, Tatăl Vacii, Iapă, Rîncaciu sau Boşorogu. Eventual din alte domenii, cînd se majorează potul numelor deja existente, înflorindu-le, ca : Oca $\times$ 110, „Omul de gumilastic", „Trage pe dreapta" (în cazul lui Nenică), Ţurloaie, Frînă de mînă, ca variantă la Frînaru, Ochişorii lu' Dobrin, în loc de Il Dio, Gino Surcele-frînte, sau Plătică, tot aluzie, dar la Burtică-Solz.

În orice caz, este o încîntare să-i auzi alintîndu-se, ca nişte copii. Ce-i drept, se-alintă dar îşi fluieră şi ciolanele. Aşa-i jocul !

Meciul demarează la fluierul lui nea Stelică. Neposedînd ţignal de arbitru, fiindu-i de ajuns glăsciorul, care nu-i de ici de colo, şi îi îndeamnă pe băieţi la fair-play (care le şi stă în caracter), directorul şi tatăl lor fluieră

din buze. De-ţi sparge timpanele. Acompaniat, de pe tuşă, de sirena de locomotivă a lui Mohamed Ţintea.

Mingea evoluează spre Ghiţă Gruber, care, dintr-o lovitură de maestru, fost profesionist, îl pocneşte în devlă pe nea Emil, care vocifera în duet cu Gonzales, ce-l acuză de zastavă. Problema e rezolvată de Burtică, antrenor şi el la „Metalul". Topca aleargă printre jucători, care şi ei aleargă s-o prindă. Stopează magistral Drăghicenoiul. Şi, lăsîndu-se pe spate, dintr-o evidentă pierdere a echilibrului personal, şutează la poartă. Gol ! Portarul Ghiţă îşi masează degetul vătămat încă din primul an de old-boys. Şi mîrîie. După care pune mingea în joc. Lăsînd-o direct în poarta adversă. Goală, nu gol. Căci George discuta în contradictoriu cu Biţă, băieţelul său personal.

Jocul continuă. Topca generează pasiuni. Blocaje. Baricade. Formate din jucători căzuţi eroic, unul peste altul. Bombardierul aşteaptă. Lingîndu-se pe buze. Mingea îi vine, pasată de Gonzales. Gol. Dar ce gol ! De maestru. Care ştie cînd să tragă. Ce-nseamnă şi răbdarea !

Circulaţia pe teren s-a intensificat. Au intrat în joc şi Stancu, de la circulaţie, plus Nenică. Din acelaşi domeniu. Trafic intens. Ca-ntr-o duminică pe DN 1. Golurile curg gîrlă. Scorul nu se mai cunoaşte.

Primarul aşteaptă şi el. Să vadă cum lucrează Mugur, fiul. Care-l driblează pe tată. Aflîndu-se încadrat în echipa adversă. Dan îl ameninţă cu degetul. Nu se ştie cum va decurge discuţia acasă. În sfîrşit, prinzînd un culoar liber, „omul în negru" trage cu efect. Mirîndu-se singur de traiectoria mingii. Pe care n-a ţinut s-o vîre, neapărat, chiar în poartă. Dar intră. Lunecînd lent. Mari mistere şi-n lumea fotbalului. Numai suflet şi zîmbet, părintele oraşului surîde satisfăcut. Este clar că nu participă din dorul de-a marca puncte, ci mai mult pentru a-şi muia spondiloza. Gata !

Nu, nu s-a terminat meciul. Ci caseta".

Iarăşi la masaj. Din nou chinuri şi torturi. Premiat de Caţaonu, care-mi oferă din fondurile protocolului o felie de tort, ca să-mi revin din emoţii, muşc zdravăn şi-nghit

în sec. Prefer o cafea. Prăjitura era rămasă, precis, de la întîlnirea, de-acum două săptămîni, a „Metalului-Plopeni" cu Mizilul. Sorb din cafea. E cumplită. Tare și groasă.

Și-atunci se propune din mase, adică din direcția patului de masaj, unde primarul îl ajută pe „Bombardier" să coboare, acesta din urmă fiind cam anchilozat :

— Maestre, ia dă-i drumu' agregatului, s-auzim și noi cum sună reportajul sportiv emis de-un amator !

Asistența (tov. Dănuț, Cataonu, Steluța și „Bombardierul") așteaptă moartă de curiozitate. Mort și eu, însă de emoție, apăs pe „play". Hîrșîie banda, de parcă ar fi fost trasă de pe un disc uzat, și, deodată, aud cum îmi răsună vocea :

— „Lume, lume, soră lume..."

Înnebunit, opresc casul și verific. Să-mi dau seama ce căuta Fărîmiță Lambru la meci. Vîrîndu-se peste mine. Constat că aparatul nu-i prevăzut cu microfon integrat. Motiv pentru care se-nvîrtise, fără să înregistreze. Nimic.

Rușinat, explic :

— Scuze, mii de scuze ! Data viitoare, fac rost de-un microfon extern, și repet figura... N-am lucrat cu bîzdîgănii dintr-astea. Însă am să-nvăț !

Primarul se interesează :

— Și ce-ai să ne cînți atunci, maestre, nu cumva „Colea-n vale,-n grădiniță, paște calu' lui Gheorghiță" ?...

Ce oameni fini ! În loc să-mi spună de-a dreptul, pe bune, c-am să devin reporter sportiv la „paștele cailor". Dar nu face nimic. Nu de asta țin la ei. Ci fiindcă-și imaginează că fac sport, întărindu-și, de fapt, și-n realitate pofta de viață, deci și de lucru, sănătatea și, în concluzie, fără să știe, „tinerețea pentru bătrînețe"...

MAICĂ-MARE,
UNDE MÎI EU PESTE NOAPTE ?

Fiu adoptiv, fără voie

Cam după aniversarea zilei mele de naştere, în jur de şapte sau opt mai, m-am pomenit c-un plic oficial. Expediat de primăria oraşului Calafat. Prin care eram invitat, ca oaspete de rînd, la întîlnirea „Fiilor oraşului". Privind nedumerit la scrisoarea semnată de secretara cu propaganda, am strigat-o pe bulgăroaica de nevastă-mea şi, cînd s-a prezentat îngrijorată la chemare, am poftit-o niţel pierdut pe gînduri :

— Ia citeşte şi tu, copilă bună, ce zic oamenii ăştia aici !

A citit. Şi, mai intrigată decît mine, m-a luat la rost :

— De cînd eşti născut în două oraşe ? După mine, asta s-ar putea numi un soi de bigamie... Eşti piteştean, sau calafetean ? Lămureşte-mă şi pe mine, o dată pentru totdeauna, cine-i bărbatu-meu. Că nu ţi-am cercetat pînă acum, cu atenţie, certificatul de naştere. Iar cînd ne-am căsătorit, nici atunci n-am văzut actele, singur te-ai ocupat de ele... Cine-mi eşti, măiestrică ?

— Acuma-mi e şi mie greu de spus ! La Măţău, unde sînt chemat în fiece an la întîlnirea fiilor satului, mă consideră de-al lor. Fiind de origină măţăoan, pe linia lui Tatapetre. Mă rog, prima oară mi-am zis, „hai, mai treacă meargă, că tot am fost adus pe lume în casa bunicului, deci, s-ar zice, izvoarele-mi sînt posibil măţăoane..."

— Atunci e clar ! s-a-nviorat Penke. Maica-Mare a ta era de la Calafat, şi de-aia te socotesc fiul oraşului...

— Nu prea se potriveşte... Dînsa era din Poiana-Mare, care-i la vreo doişpe kilometri de oraş ! Mai bine telefo-

nez la primăria Calafatului, să aflu dacă nu-i vorba cumva de vreo confuzie...

N-a mai fost nevoie.

Aşteptînd să se facă ora cînd organele locale se află mai mult ca sigur fiecare în biroul său, am hotărît să mai răsfoiesc presa. Iar cînd am dat de-un alt plic, strecurat între paginile „României literare", obicei binecunoscut al factoriţei noastre de la Găgeni, tanti Valentina, m-am considerat lămurit. Sau, mai bine spus, pe cale de lămurire. Purta adresa expeditorului pe spatele plicului. Iar aceasta era tot din Calafat.

Bineînţeles, eram curios să ştiu ce vroia de la mine necunoscutul din oraşul de pe decindea Dunării. Cînd am isprăvit lectura, eram edificat. Îmi scria poetul Aurel Lupulescu, membru al cenaclului literar din localitate, care mă înştiinţa că, aflînd din cărţile mele că mă trag din familia Marincilor, calafeteni prin definiţie, intervenise, împreună cu colegii săi întru ale literelor, pe lîngă primăria oraşului să fiu declarat fiu al urbei. Justificîndu-se, faţă de mine : „I-am cunoscut bine pe toţi Marincii, ca şi pe bădia Ionică Pistol, directorul şcolii de peste drum de Monument, şi pe celălalt unchi al matale, avocatul Giuică Georgescu, şi mi-am dat seama, din primul volum al «Aventurilor aproximative», că eşti sînge din sîngele nostru, calafetean adică. Dragă maestre, te aşteptăm neapărat. Mai ales că sărbătorim şi prima lovitură de tun, trasă de noi, pe dealul Monumentului, acum o sută de ani, asupra turcilor de la Vidin, cînd începeam lupta noastră pentru independenţă !" Avertizîndu-mă, într-un post-scriptum : „Mai multe vei găsi în epistola lui Sile Ioţa, organizatorul permanent al întîlnirilor noastre..."

Instigat de epistola acestui Lupulescu, despre care abia acum aflam că există pe-acest pămînt, am cercetat febril şi restul ziarelor şi revistelor. Iar pe Sile Ioţa l-am găsit pitit în „Programul Teleradio".

Într-adevăr, dînsul era mult mai explicit. Nu numai că-mi cunoştea verii (Dinu şi Speranţa Pistol, Radu Giuică şi Costel), dar o apucase în viaţă şi pe Maica-Mare. Pe cînd era un puştiulică. Şi-l prinsese la via dintre dafini, dînd iama prin ciorchinii de „samatoc".

Arătîndu-i nevesti-mii şi ultimele două misive, i-am declarat cuprins de-o stare sufletească bizar-melancolică :

— Măi copilă bună, de-aproape cincizeci de ani n-am mai văzut-o pe Maica-Mare. Plecăm la Calafat ! Ştiu că nu mai e de multişor în viaţă, şi sînt vinovat faţă de dînsa, ca şi faţă de tine, că nu te-am dus niciodată s-o vezi, cînd încă trăia, la şaizeci de kilometri de noi... Însă, pe vremea aceea, nu mă agrea nimeni din familie. Lucram la „Înainte", organ al regionalei P.C.R., şi nu mă mai socoteau de-al lor. Acum îmi pare nespus de rău că n-am căutat-o. Dînsa m-ar fi înţeles, cu-atît mai mult cu cît nu se prea lăsa influenţată de fete, cumnaţi şi gineri. Bătoasă, cum era, judecînd lucrurile la rece, motiv pentru care nu-i înghiţea deloc pe nemţi, susţinînd că „Şticlер" al lor era un rahat cu mac, precis m-ar fi ascultat. Totdeauna ţinuse la mine, poate mai mult decît la ceilalţi nepoţi, şi-i plăcea să mă audă povestindu-i despre ce se mai întîmplă în lume...

Privind la mine înţelegătoare, Penke m-a dojenit blajin :

— Şi de cîte ori nu te-am rugat să mă prezinţi bunică-tii ! Acuma, vezi şi tu, e tîrziu şi te jălui... Mai are vreun rost să batem atîta drum, de vreme ce nimeni nu mai e-n viaţă dintre cei de la Poiana ?

— Are ! Locurile copilăriei mele nu s-au mutat, încă-s acolo... Şi ţin neapărat să le mai văd o dată ! Altminteri aş rămîne cu sufletul neîmpăcat. Am renunţat atunci, prin '45, datorită pricinilor arătate mai sus. Acum aş fi şi mai păcătos, de n-aş face drumul ăsta. De fapt, dacă stau şi gîndesc bine, vreau să-mi caut copilăria. Şi nu-i nimic rău într-asta. Pricepi ?

— Bineînţeles ! Şi eu mi-am iubit bunicii. Atît pe cei din partea tatei, cît şi pe cei de la Larga, părinţii maicămii... Din păcate, cînd ne-am luat, nu mai trăia nici unul... Căci eu te-aş fi dus să-i cunoşti !

— Sînt convins... Iartă-mă, am fost un păgîn nerespectînd datina !

— De mult te-am iertat, măiestrică ! Altfel nu mai eram împreună...

Seara, pe la opt şi jumătate, i-am şi telefonat lui nea Niţă, de la Craiova. Să-l anunţ că plec spre Calafat şi că,

în jur de prînz, am să trag la dînşii, să mă odihnesc o ţîrişică. Oameni cumsecade, buni ca turta la ţest, s-au declarat bucuroşi să ne vadă iarăşi la ei. Şi Ion Niţă, şi coana Mitică, soaţa dînsului. Olteancă sută la sută.

Sfinte Sisoie ! Că pomenii de oltenaşii mei, ce mai turtă la ţest cocea şi Maica-Mare... Pe foaie de lipan sau de hrean, iar deasupra presărată cu chimen. Să tot înfuleci. Fie cu-o lubeniţă, atunci scoasă din puţ, brumată de rece ce era, fie cu brînză de oaie, proaspătă. Dar, şi mai bine, cu-amîndouă deodată.

Călătorului îi şade bine cu drumul

Cu atîtea amintiri ce-mi dădeau ghes, pe la şapte, din dimineaţă, am dat şi eu gaz şi-am demarat în trombă spre Piteşti. Ca, de-acolo, s-o fac la stînga, direcţia Slatina. După care urma Craiova.

Bineînţeles, dacă mai putea urma. Avînd în vedere cum mă descurcam eu la drum. Totuşi, pînă la intrarea în capitala Argeşului mă descurcasem.

Făcînd o haltă de ajustare, la Mătăsaru, unde tocmai puneau în vînzare ciorba de burtă fiartă peste noapte, ca şi merdenèle cu brînză de burduf. Mai zăbovind şi la nişte cîrnaţi proaspeţi de casă, specialitatea binecunoscutului motel de pe autostrada Bucureşti-Piteşti. Exceptîndu-l pe cel de la „Kilometrul 35". Unde nu găsisem decît nişte amărîţi de cremvurşti. Dar, dacă-i să fim drepţi, fierbinţi şi-aditivaţi cu hrean, nu fuseseră nici ăia de lepădat.

Pesemne datorită stomacului umflat în exces am păţit ruşinea de la Piteşti. Cînd, vrînd s-o cotesc către Slatina, m-am pomenit că dau să intru pe poarta Combinatului chimic.

— Drumul spre Slatina nu trece prin curtea noastră ! m-a lămurit alertat portarul, văzînd că insistam să-mi deschidă uriaşele porţi de la intrarea în platforma industrială a oraşului.

— Şi-atunci cum fac, pe unde-o iau ?

— Mergeţi îndărăt doi kilometri, întrebaţi-l pe miliţianul de la circulaţie, după ce-i achitaţi şi amenda, c-aţi ţinut neapărat să intraţi în Combinat, trecînd peste indicatorul care spunea că-i oprită pătrunderea pe drumul nostru de acces, iar el o să vă arate... Şi şoseaua Slatinei, şi chitanţa.

N-a mai fost nevoie să-l deranjez pe miliţian. Portarul general al Combinatului, cu aere de mareşal, era mult mai puţin informat decît părea să fie. Deoarece, mai întîi şi-ntîi, n-am dat peste nici un agent de circulaţie, după ce-am parcurs, în marşarier, cei doi kilometri indicaţi.

Însă am nimerit peste o intersecţie de drumuri extrem de clară. Care, posedînd nenumărate semne încifrate, conform legii, mă îndrepta în toate direcţiile. Numai spre Slatina, nu ! Majoritatea indicau Bucureştiul, iar restul Titu, Găieştii şi Tîrgovişteа.

Văzînd că mă ochesc la ele nedumerit, bulgăroaica de nevastă-mea s-a interesat vădit intrigată :

— Ce-i, măiestrică, nu mai ştii încotro s-o iei ?

— Încotro, în privinţa asta nu-i o problemă, că doar spre Slatina avem de gînd să ne purtăm paşii, mai bine zis roţile, principalul însă-i altul. Pe unde ?

În clipa următoare, depistînd un „TIR“ uriaş, minimum 20 tone, care se apropia de noi, i-am strigat şoferului :

— Nene, care-i şoseaua de Slatina ?

Serviabil, fără să oprească mi-a arătat direcţia de mers. Făcîndu-mi semn că la dreapta. I-am mulţumit din cap, înclinîndu-l de mai multe ori. Iar în minutele următoare, demaram în trombă. Spre obiectivul nostru.

Cînd ne-am angajat pe şoseaua ce ducea la Rîmnicu-Vîlcii, am realizat că interpretasem eronat semnalizarea tiristului. Făcînd calea întoarsă, la prima răscruce am nimerit peste adevăratul ghid de valoare internaţională. Un ţăran. Care mîna o brişcă, doar de-un cal, şi m-a povăţuit :

— Taică părinte, dacă vrai să iaşi din încurcătura asta şi să dai de şuşeaua Slatinei, păi ţin-te după mine. Dacă poţi, se-nţelege. Dacă nu, atunci aşteaptă IRTA. Că trebuie să treacă... Iar de-i scris pe dînsa Slatina, atunci aia e...

Greu de luat o hotărîre. În cele din urmă, renunţînd să mai aştept autobuzul, m-am luat după brişcă.

Şi bine am făcut. Căci, după vreo două ceasuri de drum „pe scurtătură", pentru care optase badea Pripon, am zărit şi autobuzul. Circulînd la depărtare de noi, pe şoseaua naţională asfaltată. Pînă la care mai aveam doar vreo trei kilometri.

— Ăsta-i ăl de Slatina, bade Pripoane ?

— Ăsta-i bată-l cucu, dar nu-i de Slatina, ci de Piteşti.

— Cum aşa ? Nu-i asta şoseaua noastră ?

— Ba da ! Însă acum se-ntoarce... Mă şi mier pe unde-o fi mers, de vreme ce noi o luarăm pe-al nostru !

— De unde se-ntoarce, bre bade ?

— Păi de unde să se-ntoarcă, dacă nu de la Slatina ? Nu-i limpede ?

— Păi ziceai că-i de Piteşti !

— Aşa-i ! Cînd pleacă, scrie pe tablă Slatina, iar cînd vine îndărăt, întoarce tabla pe dos, şi-acolo citeşti Piteşti...

Peste vreun ceas ieşeam din Slatina, iar peste altul — pătrundeam în Craiova. Unde urma să nu mai am probleme. Mai fusesem de vreo două ori la familia Niţă, şi ştiam care le era blocul.

Mai anevoie a fost cînd am vrut s-o luăm pe Dezrobirii, strada lor. Se lucra la instalarea liniei de tramvai, şi toate intrările erau blocate. Cu excepţia uneia singure, după cum ne informase un şofer de taxi. Completîndu-şi îndrumarea cu-o semiurare :

— Dacă brodiţi repede intrarea, atunci sînteţi norocoşi ! Că ieri fui pe-acolo, şi-abia ştiui pe un' să ies !

Am nimerit-o mult mai iute decît prezisese taximetristul. Însă nu era cea de care aveam nevoie. Răzbătea în altă parte. Total opusă. În sfîrşit, după căutări ce-au durat mai mult de-o jumătate de ceas, pe jos, cu piciorul, ne-am aflat pe Dezrobirii. Am găsit şi F-3, grupul de blocuri în care locuiau Niţii. Din păcate, Dezrobirii dădea spre mai multe grupuri botezate F-3. Aici era buclucul.

Însă Cel de Sus mi-a transmis gîndul bun, mînîndu-mă să telefonez viitoarelor gazde. Erau acasă. Unde ne aşteptau îngrijorate. Şi-a venit băiatul mai mic, Dragoş, să ne scoată la liman. Dintr-o cabină telefonică defectă. Nu-

mai cabina. Aparatul funcţiona perfect. Înţepeniţi înăuntru, eu şi cu nevastă-mea, îl vedeam pe Dragoş cum ne dă tîrcoale mirîndu-se că nu sîntem în maşina parcată chiar lîngă închisoarea în care rămăseserăm prizonieri. În cele din urmă, am izbutit să scot uşa din balamale proptindu-mă zdravăn în bulgăroaică. Zgomotul metalic al prăbuşirii cabinei, bubuind ca un obuz de mortieră, i-a atras atenţia copilului. Care a sosit imediat. Să mă ajute s-o extrag şi pe Penke din afurisita aia de cutie. Voioasă şi deloc demolată, nevastă-mea l-a felicitat pentru gestul lui de bun samaritean, şi numaidecît s-a interesat :

— Ce mai face maică-ta, doamna Mitică ?

— Bine... Aşteaptă cu masa. De vreo trei ceasuri !

Înviorăţi de graiul oltenesc practicat de gazde, extrem de alegru datorită utilizării perfectului simplu, ne-am simţit imediat alţi oameni. Asemeni lor, celor din familia Niţă. Din care, la ora aceea, absenta numai Dodo, băiatul ăl mare, proaspăt absolvent al I.S.E.-ului local.

Iar după ce-am lichidat bucatele pregătite de doamna Mitică, pentru că aşa îi zicea bătrînul, alintînd-o, ne-am retras. La un puişor de somn. Răsuflînd anevoios, de cîte băgasem în noi.

Şi-am dormit totuşi ca doi buşteni. Recent doborîţi la pămînt. Întocmai cum ne simţeam şi noi.

Pe la cinci, cinci şi ceva, plecam spre Calafat. Conduşi de Ion Niţă. Pînă la ieşirea din oraş. Altminteri, avînd toate şansele s-ajung iarăşi la Bucureşti. Şi ne arătase drumul luîndu-ne-o înainte. Pînă ne-a scos la fostul parc Bibescu-Romanescu.

Aici, semnalizîndu-ne să oprim, a coborît din maşină, tot însoţit de doamna Mitică, şi ne-a întrebat :

— Fu bine pîn-acilea ?

— Fu ! i-am răspuns eu pe jumătate amuzat, pe jumătate ţîfnos. Pe-atîtea gîrliciuri, hudiţe şi stradele desfundate ne purtase, încît, la ora actuală, deşi dormisem satisfăcător, simţeam că-mi vîjîie un elicopter în cap. Însă unul cu probleme. La motor.

Îmbrăţişîndu-ne şi mulţumindu-le pentru găzduire, ne-am luat rămas bun spunîndu-le :

— Fraţilor-cumnaţilor, pînă la Craiova fuse cum fuse, ce-o fi mai departe, om trăi şi-om vedea ! Nădăjduiesc ca şoseaua să fie mai acceptabilă decît străzile voastre băneşti, din zona tramvaiului... Vă aşteptăm la Găgeni. Oricînd şi-oricum ! Pe curînd... Dacă veţi mai putea ieşi vreodată de pe Dezrobirii !

Oraşul amintirilor

Drumul pînă la Calafat l-am parcurs în mai puţin de-o oră şi jumătate. S-ar fi putut şi mai repede, însă eram curios să revăd pămînturile şi oamenii acelor locuri. De care mă legau nenumărate şi indicibile amintiri.

Oraşul, spre uimirea mea, mi s-a părut neschimbat. Aceleaşi case de-altădată, aceleaşi străzi liniare şi trasate drept, fără cotituri şi abateri de la planşeta arhitectului. Hotelul, unicul de altfel, părea să aparţină unor decoruri de film. Dedicat unor vremuri revolute. Intrarea se practica printr-un gang, iar recepţionera, o fetiţă drăguţă şi-nţolită ultramodern, cu blugi şi geacă, ne-a întîmpinat bucuroasă, exprimîndu-şi încîntarea printr-o avalanşă de fraze trase cu mitraliera, olteneşte :

— Bine că veniraţi, maestre şi tovarăşă maestră... Că mă-'nebuniră admiratorii dumneavoastră pe plan local ! Fură pe-acilea, chiar şi-adinenea, dom' Aurel şi nenea doctoru' să vă caute, dar nu vă găsiră. Pentru a patra sau a cincea oară... Acum se duseră spre debarcader, să vază de nu-i rost de niscaiva lubeniţe ! Aveţi cameră rezervată, la etajul întîi, că numai două avem, camera lu' dom' Sile Ioţa, unde...

— Stai niţel, domnişoară dragă, că mă năucești ! S-o luăm pe rînd, şi mai cătinel. Mai întîi, cum vine chestia cu camera ? O să dormim împreună cu domnul Ioţa ? Şi-apoi, de care dom' Aurel e vorba ? Nu cumva de poetul Lupulescu ?

— El fu ! Însă nu știui că-i și poet... Pensionar, da, mai merge, dar n-auzii să facă și năzbîtii. Machea el să fie ? Dar alt Lupulescu nu-i în oraș. Batîr de-ar veni mai iute, să-l întreb de-i așa ! Iar ce vorbii de cameră, nu vă faceți griji. Dom' Sile doarme la neamuri. Cînd trecu pe-acilea, înspre prînz, mă anunță că v-o cedează, de drag ce-i sînteți !

Pe cînd ne instalam în camera omului care se-ocupa de organizarea întîlnirilor „Fiii orașului", începînd să ne orînduim bagajele, la ușă se-auziră glasuri și, după o vreme de șovăială, bătăi lejere.

— Cine-i ?

— Noi, maestre ! Aiurică și cu mine, doctor Popescu ! Furăm după lubenițe, dară nu prea găsirăm... Și tare vrurăm să vă primim omenește. Cum mîncați matale în cărțile dumneavoastră !

Mișcat de bunăvoința celor doi cititori, le-am deschis numaidecît, poftindu-i să intre. Și, în timp ce ne pompam mîinile, i-am examinat rapid. Încercînd să depistez care era poetul, și care doctorul. Unul era înalt, nițel cărunt și trecut bine de șaizeci de ani, celălalt, mărunt și îndesat, tăciunos la față și la chică, nu părea să aibă mai mult de patruzeci. De-aia, vorbind pripit și abia inteligibil, aproape înecîndu-se sub puhoiul cuvintelor, s-a ocupat singur de prezentarea amîndurora :

— Maestre dragă, vă citii și vă iubii de la întîia pagină ! Eu sînt doctorul Popescu, de pe lîngă căpitănia portului, iar el e nea Aiurică, prietenul meu cel mai bun, ca și cel mai îndîrjit prețuitor al matale. Că de la el împrumutai volumul prim din „Aventurile aproximative"...

— Bucuros să vă cunosc ! Luați loc...

Invitație superfluă, dacă nu chiar inutilă. Pentru că-n cameră nu exista nici un scaun. Și-atunci i-am rugat să se așeze pe pat. Pe care tot n-apucaserăm să-l desfacem. Iar eu și cu nevastă-mea, încîntați de felul cum eram întîmpinați în orașul copilăriei dar și-al copilăriilor mele, ne-am înghesuit pe banca destinată bagajelor. Hotelul, pesemne clasa întîi dar și unicul, era dotat modern.

Lăsînd pentru mai tîrziu dezlegarea misterului scaunelor lipsă, l-am abordat pe doctor :

— Dacă ți-i prieten, mă refer la domnul Lupulescu, fost elev al liceului militar „D. A. Sturdza" din Craiova, ca și mine, de altfel, de ce-i zici „Aiurică" ?...

Doctorul chicoti, iar Lupulescu mă privi cu reproș. Totul mi-era clar. Acum. Mă băgasem unde nu-mi fierbea ciorba. Însă m-a lămurit simpaticul și zîmbărețul „bătrînel", care, după mine, era doar cu vreo cîțiva ani înaintea subsemnatului :

— Păi ce soi de prieteni am mai fi, maestre dragă, dacă el nu mi-ar spune Aiurică, definind astfel genul literar pe care-l ilustrez, iar eu lui „Buhăieș", fiindcă vrea să facă proză...

— Adică, i-am luat vorba din gură, întrucît și eu „fac" proză, aparțin regnului respectiv ?

— În nici un caz ! Că uitai să vă zic, „Buhăieș" este medic veterinar... Și, de fapt, pseudonimul ce i l-am atribuit, cu de la mine putere, tot așa cum a procedat și el, în ce mă privește, înfățișează foarte pregnant munca romancierului. Muncă grea, de rob sau de dobitoc !

— Merci !

Apoi, după un scurt schimb de impresii asupra momentului literar actual, ambii scribi calafeteni ne-au invitat să vizităm orașul. Am acceptat imediat. Chiar încîntați. Seara urma să mîncăm ușor, din traistă. Căci familia Niță avusese grijă să ne-nzestreze și cu-o sacoșă cuprinzînd elementele unei cine lejere, dietetice — niscaiva cîrnați de casă, gata prăjiți, cîteva chiftele de dimensiuni oltenești, cel puțin duble față de cele bucureștene, bașca o turtă de casă. Deci, nu mai aveam probleme cu restaurantul.

Și ne-au plimbărit localnicii oameni de litere, atît de amabili și plini de informații „la obiect", încît puteam să jur, cînd ne-au recondus la hotel, cam în jur de miezulnopții, că fuseseră și clipe în care simțisem pregnant cum îmi trec fluierele picioarelor prin talpa pantofilor.

Însă eram, măcar în ce mă privește, mai mult decît satisfăcut. Aurel îmi arătase locul unde fusese școala lui nea Ionică Pistol, pe care-l avusese și dînsul învățător. Veterinarul mă dusese pînă-n pragul casei în care trăise o viață întreagă nea Giuică, apoi ambii îmi prezentaseră,

fuduli şi făloşi, „palatul Marincu". O construcţie într-un stil vizibil franţuzesc, ca de pe la 1870, singulară, în felul ei, prin părţile locului. Iar Aurică precizase :

— Doctorul Marincu, zis şi ministrul, care neapărat trebuie să vă fi fost rudă, după mamă, bineînţeles, cînd venii vorba ca prinţul Carol să se instaleze aici, la noi, în Calafat, pentru a ordona artileriei române „Foc !", imediat şi-a pus locuinţa la dispoziţia domnitorului !...

Mîndru şi eu, ca avînd în arborele genealogic asemenea patrioţi, la un moment dat le-am destăinuit ce mă frămîntă :

— Dar portul, debarcaderul, faleza şi-altele, mai există ?

— Hai că fuşi tare, maestre ! mă luă în răspăr poetul. Păi nu-ţi spusei că „Buhăieş" al nostru lucrează chiar în port, lîngă căpitănie ? El ştampilează vitele pe care le cară „TIR"-urile... Ca să ateste că muriră de moarte bună, sănătoase şi nerăspînditoare de molime. Proba cea mai evidentă, priviţi la el ce ţeapăn arată ! Nu se procopsi nici cu tegnafes, nici cu aftă bovină...

— Exact ! l-a susţinut prozatorul. În schimb, se infectă nea Aiurică, preluînd, pesemne de la mine, morbul literaturii... De-aia compune poezii ! Mergem neapărat să vedem portul, faleza şi ulmul lui Mircea cel Mare, bătrîn de peste cinci sute de ani...

Şi-uite aşa, luîndu-mă după cititorii mei, am avut parte de-un exerciţiu gimnastic nemaipomenit. Întocmai cum îmi recomandaseră cardiologii. Zece kilometri de mers activ pe jos. Însă parcursesem, tîrîndu-mi şi jumătatea după mine, peste cinşpe. Astfel încît, la înapoiere, de la ulmul lui Mircea cel Mare şi pînă la hotel, a fost necesar să mă susţie, ba chiar, uneori, să mă şi împingă poetul Aurel Lupulescu şi prozatorul Popescu. Iar, în sfîrşit, cînd am ajuns la cameră, arătau în aşa hal de vlăguiţi, încît mi s-a făcut milă de dînşii. Şi, întrucît abia se mai ţineau pe picioare, i-am poftit să ia loc pe marginea patului. Alături de mine şi de bulgăroaică. Să ne mai tragem, cu toţii, un pic sufleţelul.

Deodată, ca şi cînd abia atunci şi-ar fi adus aminte de ceva important, nea Lupulescu îşi scoase din buzunar o hîrtie, o examină atent şi ne întrebă :

— N-aţi vrea să vă citesc o poezie de-a mea, închinată evenimentului de mîine ?

Iar veterinarul ne-a explicat :

— O ascultai şi eu, e formidabilă ! Şi vă asigur, ca doctor, că veţi dobîndi, astfel, un somn din cele mai „relaxative"...

Simţind, de pe acum, că adormeam pe mine, l-am invitat pe nea Aurel :

— Dă-i drumu', poete !

Spre surprinderea mea, ascultîndu-l mi-a pierit deodată somnul. Atent la recitarea bătrînelului, mi-am dat seama că poseda nu numai talent dar şi nerv, vocabular, patos, o puternică încredere în ceea ce vroia să spună. Era o poezie patriotică, scrisă din suflet, sunînd altfel decît cele „de serie". Cînd a terminat, m-am considerat mai mult decît obligat să-l felicit.

— Nea Aurică, se vede de la o poştă că ai har ! Dă-i înainte, şi fără teamă, că parcă te şi citesc în paginile revistei lui Marin Sorescu, „Ramuri", de la Craiova... Neapărat să-i trimiţi un set complet de poeme. Imposibil să nu te publice !

— Păi, maestre, fusei tipărit şi de poetul nostru... Acum vreo trei ani !

Pesemne datorită încurajărilor mele, poate şi-ale prietenului său mai tînăr, nea Aurel şi-a recăpătat tonusul vital. Ridicîndu-se de pe pat, l-a tras de braţ pe veterinar şi ne-a urat „noapte bună" ! După care au dispărut amîndoi din cîmpul nostru vizual. Clătinîndu-se lejer. Ceea ce mi s-a părut absolut normal. După cîtă vreme îşi pierduseră cu noi, vrînd să ne prezinte Calafatul.

A doua zi, pe la unşpe, s-a întrunit întreg grupul de calafeteni sosit din mai toate colţurile ţării. Atunci am avut prilejul să-l cunosc şi pe neostoitul organizator al întîlnirii „Fiilor oraşului", Vasile Ioţa.

De cum m-a văzut, deşi nu avuseserăm ocazia să ne-ntîlnim vreodată, m-a şi recunoscut. Probabil după volum. Mai corect spus, după volume. Căci aveam sub braţ şi-un tom din „Aventuri", ca să-l dărui organelor locale. Repezindu-se la mine, m-a îmbrăţişat cît de strîns a putut,

m-a pupat pe ambii obraji, cuprins de-un entuziasm feroce, specific tuturor celor care se ocupă de asemenea acțiuni. Apoi s-a interesat :

— Fură Aiurică și Popescu pe la tălică ? Eu n-avui vreme... De scris îți scrisei, pe-ăștia de la primărie îi pusei să te invite oficial, camera de la hotel ți-o lăsai, ce mai, cred că n-ai de ce să te plîngi ! Aoleu, muică, uitai să te prezint calafetenilor noștri de vază... Haide să-l cunoști pe consăteanul Milcu !

— Endocrinologul ? m-am interesat eu deodată cuprins de neliniște.

— El îi, academicianul ! m-a lămurit nea Sile.

Mi-era dat să-l revăd pe ilustrul om de știință după aproape patru decenii. Fără ceva. Cînd pornisem să capăt în greutate, fusesem la dînsul să mă consulte. Era tînăr și plin de vigoare, tare pe cunoștințele sale în materie de glande. Și mă sfătuise să slăbesc neapărat, viața fiindu-mi în primejdie. Acum aveam prilejul să-i dovedesc că-l ascultasem.

Cînd m-a prezentat nea Sile, academicianul n-a părut deloc surprins. Își amintea de cazul meu. Ba chiar mi-a declarat :

— Mi-au spus băieții, de la institut, c-ai scris și despre mine, nu numai despre ei... Din păcate, n-am mai găsit cartea. Barem m-ai pomenit de bine ?

— Cum să nu ! l-am asigurat eu. Chiar am pomenit cuvintele dumneavoastră, după consult, cînd m-ați asigurat : „Domnule, dacă nu slăbești la normal, n-apuci patruzeci și cinci de ani !"...

— Păi văd că i-ai apucat ! Cîți ai acum, și ce greutate ?

— Cu douăzeci peste !

— Splendid ! a exclamat profesorul.

— Mi-am dat seama, încă de la pe atunci, că sînteți pus pe șotii ! Splendid e c-am rămas în viață, fără să ajung totuși la greutatea normală...

— Exact cum trebuie... Între timp, ce-i drept, și endocrinologia a mai făcut ceva pași înainte !

I-am mai cunoscut și pe alți iluștri calafeteni. Bunăoară Aristide Teică, actorul. Precum și nenumărați ingi-

neri, medici, profesori universitari, directori de întreprinderi. Și i-am suflat, în timpul festivității, nevesti-mii :

— Vezi tu, copilă bună, din ce vînă ne tragem noi, cei de prin partea locului ?

— Văd ! Iar matale, măiestrică, care te tragi din două vîne, a de la Mățău, și a de-aici, de-aia ai ajuns cît doi !

— Așa-i ! am fost nevoit să fiu de-acord cu bulgăroaica. Ce să-i faci, asta-i chestie de zestre genetică !

Sărut mîna, Maică-Mare ! Bine te-am găsit...

A doua zi, dis-de-dimineață, deși masa de gală durase cam mult, chiar în exces, ne-am trezit devreme. Țineam neapărat să-i trag o fugă și pe la Poiana-Mare. De fapt, acesta și fusese scopul deplasării. Să văd ce-a mai rămas din copilăria mea.

La gustărica de dimineață, luată la restaurant, deoarece rezervele din traistă fuseseră lichidate total, am fost asistat de bunii mei prieteni, Aurel Lupulescu și doctorul Popescu. Veterinarul, care reținuse (pesemne din cărticelele mele) că-s cafegiu nărăvit, de nevindecat, îmi adusese de-acasă, atacînd dotația gospodăriei, o punguță cu cafea. Proaspăt rîșnită, aromitoare și nespus de îmbietoare.

— N-aș vrea să vă considerați jignit, însă mă gîndii că ăștia, cei ai restaurantului, nu se pricep deloc să păstreze cafeaua ca lumea...

De rămas bun, și nea Aurel mă cadorisise cu-o sticlă de vișinată de casă, plus cîteva informații valoroase referitoare la șoseaua ce duce spre Poiana-Mare. În schimb, băiat simțit, și eu, i-am poftit să-mpartă cu noi micul-dejun. Și-am comandat ospătăriței :

— Fată dragă, servește și prietenilor mei niște ochiuri românești, cu cașcaval ras deasupra. Așa cum am cerut pentru mine. Că nevastă-mea a optat pentru ouă fierte, după cum știi...

— E-n regulă ! Staraţi liniştit, că imediat adusei comanda... Imediat ce vine magazionerul !

— Şi pînă atunci ?

— Vă aduc ceaiurile !

— Bun, atunci serveşte-ne patru ceaiuri...

Peste vreo jumătate de ceas, poate ceva mai puţin, ospătăriţa se prezenta cu ceaiurile şi, spre surpriza noastră, şi ochiurile cerute. Văzînd că-i admiram diligenţa, ne-a explicat :

— Nu-l mai aşteptai pe magazioner, că şi-aşa nu se prea ştie dacă nu-şi luă cumva sereleul. Mă descurcai şi eu cum putui, fiindcă dom' Aurel şi dom' doctor îs clienţii noştri, stăpînii noştri, şi-l lăsai pe şeful unităţii făr' de ouă. Totdeauna mai întîrzie lunea, aşa că, poate, cine ştie, s-o înfăţişa şi magazionerul, şi-i scoate ouăle din depozit...

Cînd taman dam să atacăm „ochiurile româneşti", am fost nevoiţi să constatăm o serie de abateri săvîrşite de bucătar faţă de lăsata moşilor şi strămoşilor noştri. Conform datinei, ochiurile s-ar fi cuvenit să fie scăldate în unt proaspăt şi presărate cu caşcaval ras. Ei bine, pesemne tot din pricina magazionerului, bucătarul ni le expediase, prin intermediul ospătăriţei, numai în lichidul folosit la fierbere. Mai mult ca sigur apă de Dunăre, din moment ce era atît de tulbure. Iar în loc de caşcaval, fărîmase nişte brînză de capră, puţind a ţap şi, în plus, iuţită ţeapăn. Şi nu ne preparase şase ouă, ci doar trei.

Ospătăriţa observînd că umblam prin tigăiţă, ne-a oprit din munca de căutare, lămurindu-ne :

— Vă spusei că-s ale şefului ! Iar dînsul nu foloseşte decît trei...

Numai nevastă-mea avusese noroc. Nemaifiind ouă, bucătarul îi prăjise nişte ficăţei de pui. Rumeni şi frumoşi, de-ţi venea să-i papi. Noi însă, cavaleri, n-am rîmnit la bucatele bulgăroaicei ci, înghiţind în sec, ne-am astîmpărat foamea cu tălăburca servită.

Drăguţă şi tare jenată, ospătăriţa ne-a fiert personal cafeaua. Utilizînd ceea ce se găsea în punguţa adusă de veterinar.

Cu ea ne-am mai astîmpărat și noi metabolismul revoltat. De cafea e vorba, se-nțelege, nu de fetița din efectivul localului.

Rulînd alene spre Poiana-Mare, în timp ce vremea se strica și-o burniță păcătoasă și rece se pusese să ne biciuie parbrizul, mă gîndeam la Maica-Mare. Doamne, coană Mițo, c-așa îți ziceau finele matale, Frusina și Marița, ce breakfasturi ofereai nepoțeilor ! Indimenticabile. Că deaia le mai țin minte și-astăzi.

Întristat, și pe bune motive, mă tot chinuia o întrebare. O mai fi rămas ceva din casa dumnezeieștii mele bunici ? Nici nea Aurel, nici veterinarul nu fuseseră în stare să-mi spună nimic. Urma să văd, cu ochii personali, ce mai era și-n ce stare.

Uimit de memoria aflată în posesia mea, m-am mirat singur de rapiditatea cu care recunoșteam locurile copilăriei. Iacă, aveam în față șoseaua Calafatului, aproape ca pe timpurile de-altă dată. Dar asfaltată. „Banca — Mișina", o clădire stil brîncovenesc, se găsea tot la locul ei. Și-acum adăpostea primăria comunei, una din cele mai mari așezări rurale din țară, cu peste douăzeci de mii de locuitori. Uite și farmacia. Iar la stînga, în dreptul răscrucii, drumul spre casa bunică-mii.

Privind ca beat la ulița copilăriei mele, abia așteptam să ajung la colțul șleaului ce duce spre Pisc, pe unde-o luam noi, eu și cu Maica-Mare, cînd mînam la via de lîngă Cătane. Și i-am spus lui Penke :

— Copilă bună, fii atentă, acum trebuie să ne apară înaintea ochilor și casa bunică-mii ! Dacă n-ai apucat s-o vezi pe dînsa, barem să-i privești locuința și bătătura...

Burnița se-ntețise, iar pîclele ne-nvăluiau de pretutindeni. Mergînd încet, într-a doua, am ajuns și-n dreptul casei lui Maica-Mare. Însă, deși recunoscusem imediat locul, nu mai era. Nici casa, nici ograda. Alte clădiri se ridicaseră din pămînt, vreo două sau trei. Frumușele. Dar altele. Făcînd cotul, pînă-n dreptul unde-și avuseseră sălașul tanti Milica și Speranța, am oprit motorul și-am coborît amîndoi din mașină.

Spre surpriza și satisfacția mea, casa Speranței era la locul ei. Știam c-o vînduse, cu mulți ani în urmă. Și m-am bucurat că gospodarul care o luase n-o dărîmase ca să-și ridice alta. Pe cînd eram copil, asistasem la construcția casei mătușă-mii Milica. Avînd pereții bătuți din pămînt amestecat și frămîntat cu pleavă, de-aproape un metru în grosime, după ce se zbiciseră zdravăn, abia în vara următoare, se izbutise anevoie să fie sparți pentru uși și ferestre. Scăpărau scîntei din ei, cînd îi ciopleau cu dalta zidarii și dulgherii. Și ce clădire ieșise ! Răcoroasă vara, călduroasă iarna.

Pornind să identific fosta bătătură a bunică-mii, am băgat de seamă că partea dinspre drumul către Pisc scăpase neatinsă. Ba, am recunoscut și-un perete, încă rămas în picioare. Al sufrageriei. În care Maica-Mare ținea portretul lui Tata Sima. Atît mai era din casa bătrînei. Un rest de zid coșcovit, aproape fără tencuială, de acoperiș nu mai vorbesc, acesta absentînd cu desăvîrșire, precum și-un morman de pămînt cleios, moloz și scînduri putrede.

Și, fără voie, am simțit cum mă podidise lacrămile.

Maica-Mare nu mai era, nu mai erau nici casa și bătătura.

Privind cu inima crîmpoțită la ruinele copilăriei, am sesizat că eram urmărit de-un bărbat, care fuma la colțul de peste drum. Unde fusese crîșma Stănoilor. Apropiindu-se încet de noi, m-a examinat îndelung, după care a iscodit :

— Cătași pre careva, bre ?

— Cătai ! Îmi cătai casa bunică-mii. Mița Marincu, a lui Sima...

— Ietete ! Oi fi cumva băiatul vreunuia din fete ?

— Păi da ! Al Olgăi...

— Ce spui, bre ? Că eu le-apucai în viață și pe țața Mița, și pe coana Lena, și le știui prea bine și pe fete... Mai trăiește Ongliță noastră ?

— Nu, din păcate ! A suferit de inimă, și s-a prăpădit cu zile...

— Fie-i țărîna ușoară... Că tare mai fu chisnovată ! Mereu îl lua în răspăr pe Oprea lu' Fîs, unu' din nărozii

satului. Iar el, cum o-ntîlnea pe linie, cum ducea la ochi duriga şi-i striga : „Ongliţă, Ongliţă, zamă avuşi tu în cap, de plecaşi din sat ?“...

— Îl ştiu pe Oprea lu' Fîs, îi zicea şi-al lu' Roată !

— Iaca, bre ! Şi mai ştii şi pe-alţii ?

— Mai... Pe Costea lu' Sîrbu, pe Tică Şegărceanu... Pe fina Frusina şi fina Mariţa, pe finuţele Vetuţa şi Domnica, fetele Frusinăi...

— Brava ţie, băieţaş ! Văz că mai ai ţînere de minte. Vai nouă însă !

— De ce ? Aţi păţit vreun necaz ?

— Păi ce, bătrîneţurile nu-s belea mare la casa omului?

M-am uitat mai atent la omul din faţa mea. Nu părea să fie mai în vîrstă decît mine. Totuşi le cunoscuse pe Maica Mare, Mama Lena, pe fete. Şi l-am întrebat cuprins de-o bănuială :

— Ciciule, nu te supăra ! Cîţi ani ai, şi, mai ales, cum te cheamă ?

— Dacă-mi zisăşi „ciciu“, înseamnă că te prinseşi ! Eu fui dintr-ai ţaţei Catariţa, vecina voastră, gard în gard cu voi... Iar luna trecută, păcatele mele, împlinii şi optzeşepte de ai ! Eu aş zice că să-ţi mergi în drumu-ţi. Nimeni nu mai e-n viaţă. Nici bietu Costea, nici Şegărceanu, nici Mariţa şi Frusina... Nimeni, bre ! Înţelegi ?

Am înţeles. Şi, luînd-o pe după umeri pe nevastă-mea, am ajutat-o să urce-n maşină. Căci, fire emotivă, abia-şi mai ţinea plînsul. Urcîndu-mă la volan, am coborît geamul portierei şi, privind încă o dată la ţeapănul bătrîn, cu vreo două decenii peste mine, îi spusei încurajator :

— Fii fără păs, ciciu Todore, că par'că aşa te cheamă, nu ?

— Tomite-aşa ! Ca şi pe bîtu-miu...

— Atunci e bine. Dacă-mi amintesc cum trebuie, bîtu Tudor s-a dus dintre noi după ce-o mîncat o sută de ani turtă cu lubeniţă şi brînză ! Deci, dragul meu, nu pune la inimă... Cei ce-au fost au fost, ce-a fost a fost, acum o să fie ce va să fie ! Altă viaţă ! Asta-i firea lucrurilor...

Bat clopotele, zgîmboi, hai mai iute !

Aşa mă-ndemna Maica-Mare. Pe cînd eram copil buiac şi neastîmpărat. În cele trei zile ale paştelui. Trebuia s-o-nsoţesc la biserică, deşi nu îi înghiţea deloc pe popi. Însă, în pofida părerilor intime, de faţa satului se-nfăţoşa mereu la datorie, conform datinei din bătrîni.

În timp ce rulam spre Craiova, pe scurtătură, luînd-o pe şoseaua Maglavitului, ocolind Calafatul, deodată mă simţii cuprins de-amintiri de demult. Cu inima crîmpoţită, înghiţindu-mi amarul declanşat de revederea casei ălei „bătrîne", cum se spunea la noi, la Poiana, sub formă de urme, dar şi de clădiri noi, vesele şi-mpopistrate cu văpseluri vii, ridicate pe locul dărîmăturilor, parcurgeam kilometru după kilometru, bornă după bornă, tot încercînd să mă-mbărbătez.

Şi, reapărîndu-mi, împăienjenite, imaginile copilăriei pe ecranul memoriei, de parcă le-aş fi văzut la un televizor dereglat, fără să vreau pufnii de vreo cîteva ori în rîs.

— Ce-i cu matale, măiestrică, de rîs îţi arde acum ? s-a supărat nevastă-mea.

— Şi de ce nu ? Viaţa merge înainte... Şi-i încă frumoasă ! Şi-o să fie şi mai dihai, mai ales dacă nu punem la inimă...

Ca să-i alung mîhnirile ce-i mistuiau simţirea gingaşă, am considerat necesar să-i povestesc despre năzbîtiile mele. Săvîrşite odinioară, cu multe zeci de ani în urmă, pe cînd petreceam sărbătorile culinare ale paştelui la Maica-Mare.

Eram, zburdalnic şi pus pe fapte mari, într-o primăvară voioasă, zglobie şi călduţă, în cea de-a treia zi de paşti. Care, în anul acela, căzuse, cum rar se întîmplă, taman pe trei mai. Cu-o zi înaintea datei mele de naştere. Pentru care se făceau pregătiri aparte, la bucătărie.

Înainte de înviere, fusesem dus în nenumărate rînduri la biserică. De Maica-Mare şi de Mama Lena. Cea din urmă la fel de pornită împotriva preoţilor. Îmi plăcea spectacolul oferit de popa Triftor al nostru. Mai ales cînd punea tineretul să se tîrască de-a buşilea, în patru labe, pe sub o măsuţă aflată în faţa altarului.

În ziua cu pricina, mergînd la slujbă, mă aprovizionasem de-acasă cu vreo zece ouă vopsite. Pe care le pitisem în buzunările pantalonilor. Cinci în ăl din dreapta, celelalte în stînga. Şi pe cînd mă plictiseam de cîntarea, cam pe nas, a părintelui Triftor şi-a ţîrcovnicului, evident prea bine aghezmuiţi pentru executarea unui duet valoros, dintr-o dată mi-am amintit de măsuţa mai sus pomenită. De astă dată, nu mai era accesibilă, fiind acoperită cu-o cuvertură de pluş albastru, înflorată cu tot soiul de ornamente bisericeşti. Şi-atît de mare, încît picioarele măsuţei nu mai erau vizibile.

Intrigat de schimbarea decorului, am profitat de neatenţia asistenţei, ca şi de „abureala" celor care slujeau. Şi, neobservat, m-am strecurat sub măsuţa cu pricina. Curios să constat ce-ascunsese Triftor sub ea, de vreme ce socotise necesar s-o ferească de ochii oamenilor.

Pîş-pîş, furişîndu-mă printre picioarele asistenţei, ajunsesem cu bine dedesubtul măsuţei. Adăpostit de poalele acoperămîntului, dar şi rămas în beznă cumplită, m-am lăsat pe ciuci, decis s-aştept aici sfîrşitul slujbei. În clipa aceea s-a produs şi catastrofa. Un trosnet sinistru m-a avertizat că ouăle pitite în buzunare se spărseseră. Ca o culme a nenorocului, nu toate fuseseră fierte la fel. Unele erau vîrtoase, răscoapte, iar altele cleioase, moi, dacă nu chiar şi cu zeamă. Cînd mi-am vîrît, destul de anevoios, ambele mîini în buzunări, am simţit că mi se încleiază în magma gălbenuşurilor şi-albuşurilor. Atunci am ţipat înfundat :

— Grijania cui v-or fiert în halu' ăsta !

Iar popa Triftor, sesizînd neclar spusele din subterană, deodată a pornit să cînte, adresîndu-se omenirii :

— Veniţi de vă grijiţi şi vă lepădaţi de păcate...

Mă rog, nu-mi amintesc prea bine textul melodiei, dar cam aşa trebuie să fi fost, din moment ce poporul s-a-mbulzit la grijanie. Mai ales că era lucru ştiut, sîngele domnului provenea din beciurile bunică-mii. Care, an de an, totdeauna îl miluia pe Triftor cu două vedre de samatoc. Iar vinul dînsei era vestit în tot satul.

După ce-mi extrăsei anevoie mîinile din buzunare, mînjite de zeamă şi cleioase, am bîjbîit în preajma mea, căutînd ceva de care să mă şterg. Ocazie din cele mai ni-

merite, ca să răstorn o damigeană vîrîtă sub pocladul măsuţei. Fără dop, ajunsă la orizontală, aceasta a pornit să gîlgîie molcom, debitînd o şuviţă subţire de samatoc. La repezeală, mi-am spălat mîinile. După care, fericit, am dat să mă şterg. Trăgînd de-un colţ al cuverturii.

Potirul cu vin, pentru grijanie, aflat pe măsuţă, s-a răsturnat imediat. Iar popa a ţipat mîniat, probabil văzînd cum se scurge şi se adună la picioarele sale băltoaca de samatoc :

— Săriţi oameni buni, că diavolu-i printre noi, sub măsuţă ! Care eşti acolo ? Ieşi că, de nu, îţi dau cu cădelniţa-n cap şi ţi-l fac drob de miel...

Şi, speriat, fiindcă încă mai eram cu colţul acoperămîntului în mîini, am tras şi mai ţeapăn de el. Iar atunci s-a făcut lumină. Adică, mai exact, am rămas descoperit în faţa enoriaşilor.

Triftor, nerecunoscîndu-mă la început, a răcnit la mine înfuriat :

— Ieşi de-acolo, nefericitule, să te-otînjesc ! Mi-ai vărsat bunătate de vin, sîngele sfînt al mîntuitorului... Paştele şi parastasu'...

Maica-Mare, văzînd cine-i diavolul, l-a înfruntat numaidecît :

— Lasă-l Triftore, că-i vinu' meu !

Apoi, adresîndu-se mătuşă-mii, i-a strigat şi dînsei :

— Ce-mi stai acolo, Leno ! Pune mîna şi-ajută copilu' să iasă din cuşca ţapului nostru de popă... Haida, nu mai zăbovi ! Iară voi ce-mi căscaţi ochii, încroşnaţilor ?

Lumea, ştiind-o de frică pe bunică-mea, în clipa următoare părăsea biserica. Voioasă şi comentînd mulţumită evenimentul. Căci nici turma nu-şi prea iubea păstorul. Mereu cu vinul şi comina-n nas, Triftor ajunsese de rîsul satului. Pierzînd încrederea oamenilor.

A doua zi, cînd mi se sărbătorea data naşterii, cu masă mare şi samatoc din belşug, din care Maica-Mare se servea copios, bîndu-l cu ulcica, nepotul fiindu-i pe plac cu pocinoagele sale, s-a iţit pe uşă şi mutra popii Triftor.

— Ce-i cu tine, mă ? Venişi la băuturică, ai?

— Coano Miţo, fă-ţi milă şi pomană cu mine, că-s un păcătos ! s-a smiorcăit admonestatul. Iartă-mă, că n-am să

mai fac ! Să-ţi zic o cîntare, pe isonul al treilea, de ziua nepoţelului ?

— Bine, treacă de la mine ! Hai, dă-i drumu'... Făr' de isoane. Că mie-mi place „M-a făcut muica oltean!" Îl ştii ?

— Cum să nu, coană Miţo ! Mai dihai ca Zavaidoc...

Nevastă-mea rîdea în hohote, dînd să-şi piardă suflarea. Iar cînd intram pe varianta Brazi, ca să ieşim la pădurea Păuleştilor, i-am spus, revenit la simţăminte ceva mai umane :

— Asta-i viaţa, copilă bună ! Unii vin, alţii se duc, iar dacă se duc lăsînd amintiri de neşters, înseamnă că n-au fost bicisnici ! Ci oameni ţeapăni şi de ispravă... Ca Maica-Mare !

— Şi ca urmaşii dînsei ! m-a completat bulgăroaica de Penke. După cum mănîncă şi osîrduiesc, nici cu ei nu mi-i ruşine...

— Şi nici să nu-ţi fie ! C-am trudit din greu, de cînd mă ştiu... Deci, înseamnă că-i bine !

Lector : FLORIN MUGUR
Tehnoredactor : C. VULCĂNESCU

Apărut : 1989. Bun de tipar : 25.08.1989.
Format : 16/54×84. Coli tipar : 27.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 263
la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii 1, București,
Republica Socialistă România

ISBN 973-23-0126-0

Lei 19,50